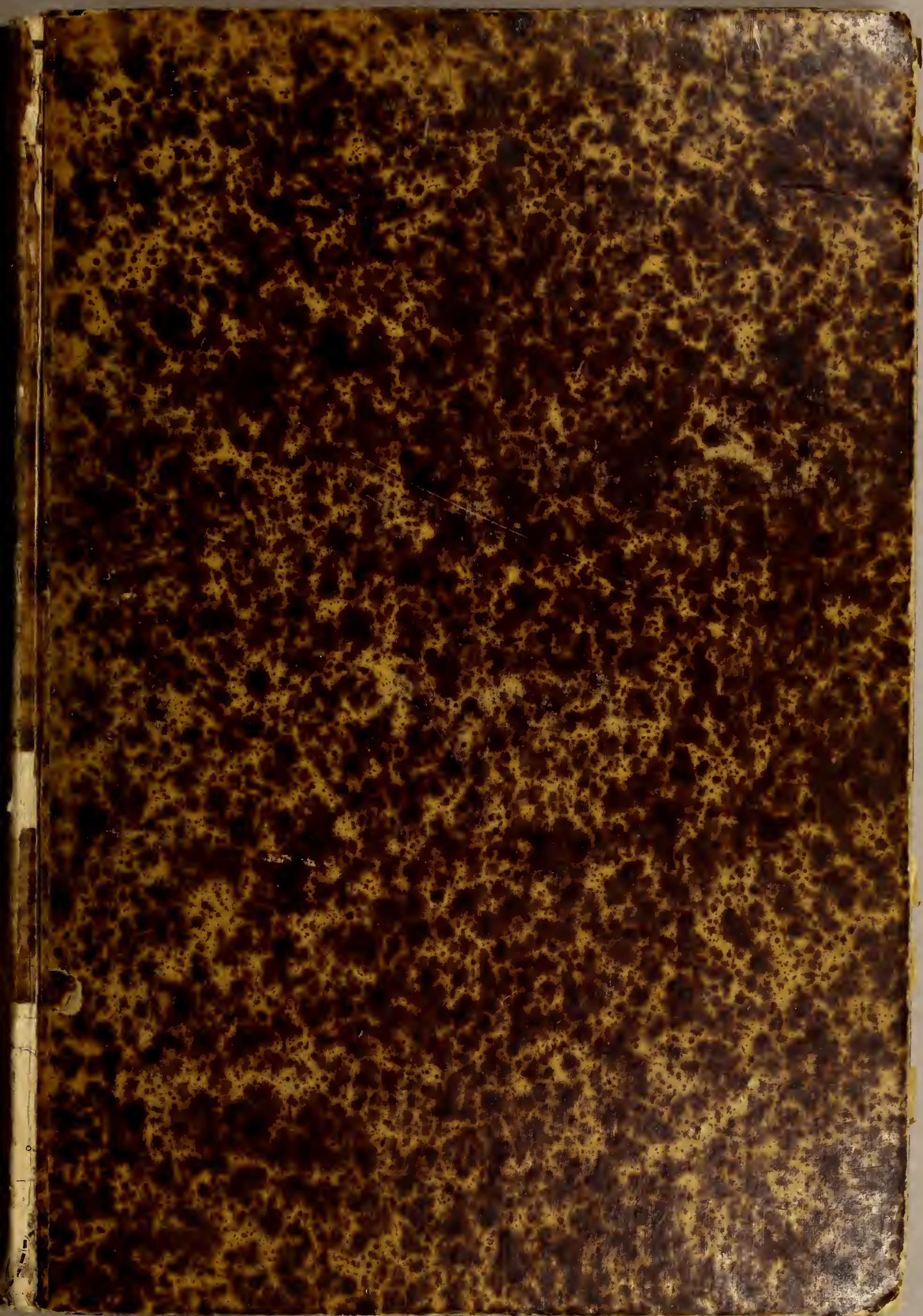
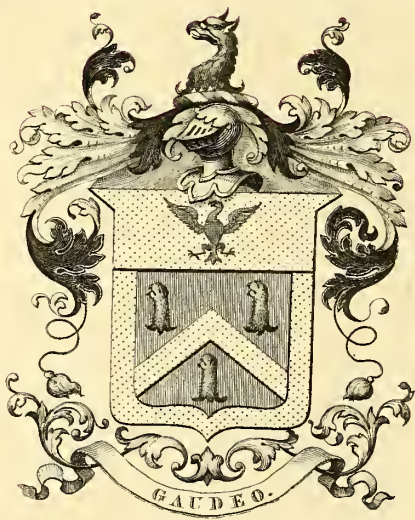

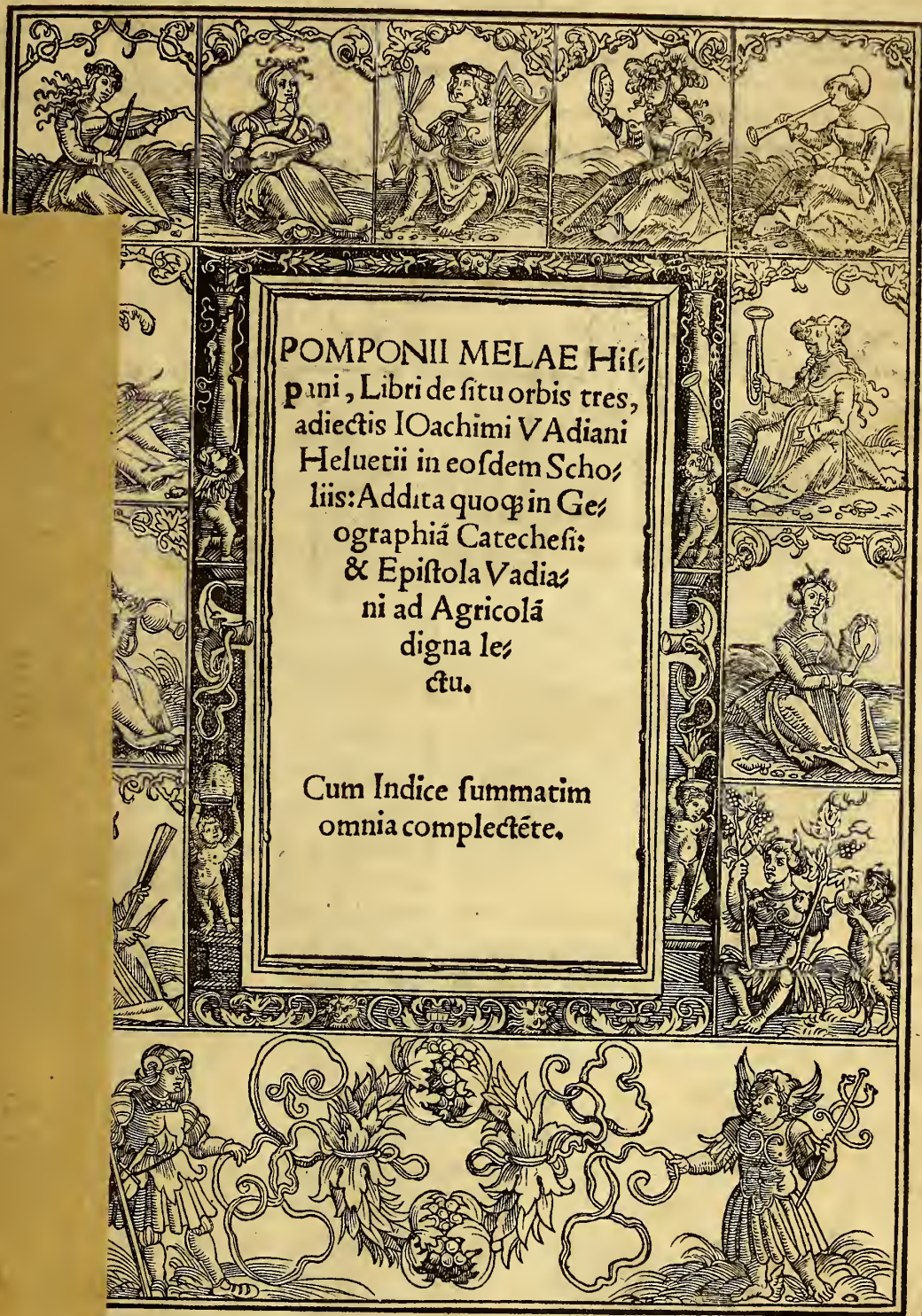

T15
VIC
812

John Carter Brown.

28170.

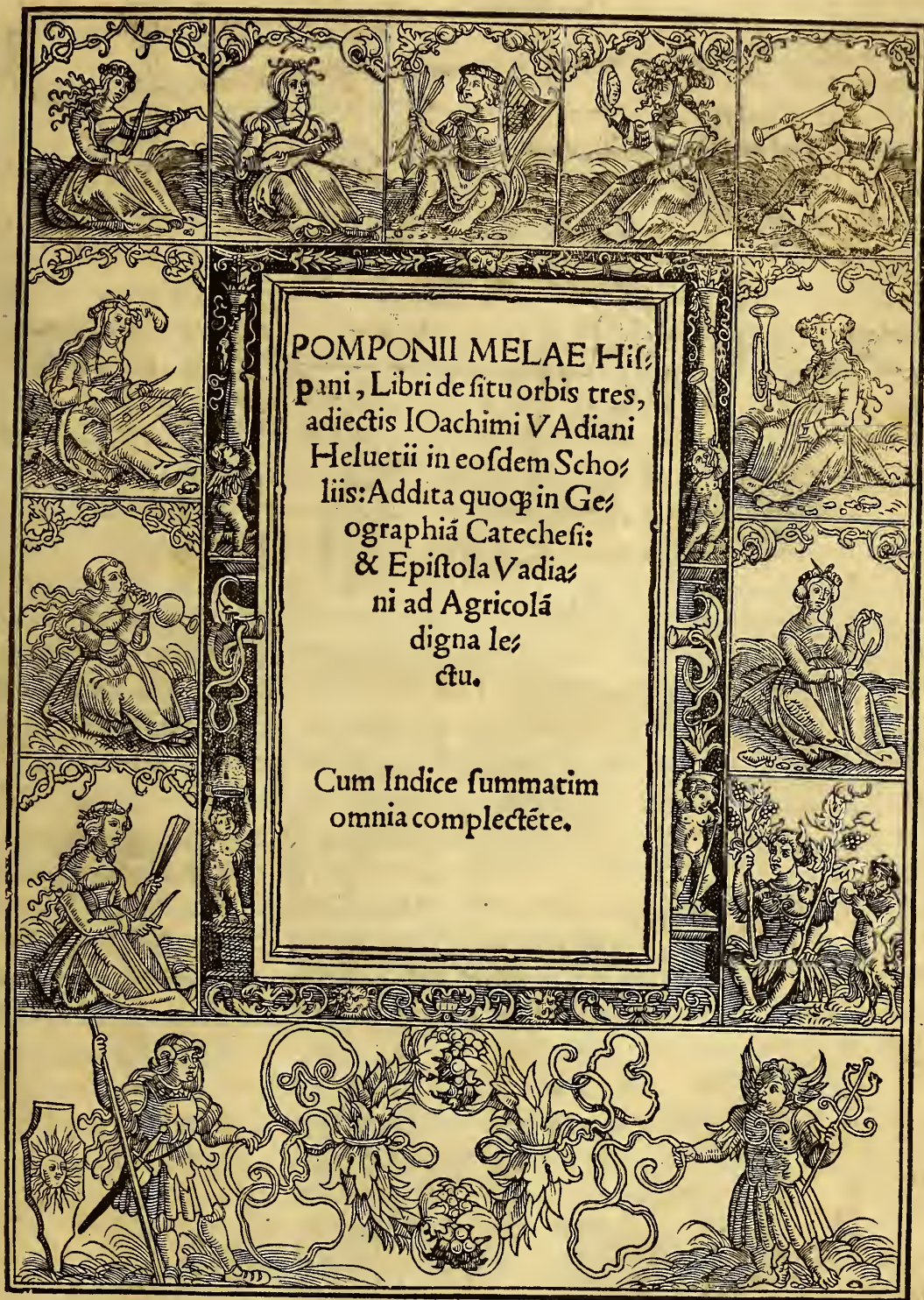
utum est Caesareo Privilegio ne alibi hoc
opus proximo serennio imprimatur.

Handwritten text, possibly "Mela" or "Mela".

Handwritten text, possibly "1316".

Handwritten text, possibly "Mela" or "Mela".

Heliotype of title of Pomponius Mela - Other length

Laudem est Caesareo privilegio ne alibi hoc
 opus proximo serennio imprimatur.

Maximilianus

MAXIMILIANVS diuina fauēte clemētia electus Romanorū Im-
perator semper Augustus, ac Germaniæ Hungariæ Dalmatiæ
Croatia &c. Rex/Archidux Austria/dux Burgūdiæ Brabatiæ &c.
Comes palatinus.&c. Notū facimus per pntes uniuersis/ Cū sicut
Maiestati nostræ expositū fuit nomine fideliū nobis dilectorū Leonardi & Luce
Alantsee fratrum & Ciuiū & Bibliopolarū ciuitatis nostræ Viennæ in Pomponiū
Melā cōmentarios, ac nōnulla alia opa in lucē publicare intendāt/dubitētq̃ ne si
id gen^o librorū postq̃ ab eis publicatū fuerit ab aliis imprimat/ atq̃ ita & impēsis
& laboribus defrauderent/ Cū autē nemini officiū suū dānosum esse debeat/ & ne
desideriū eorū huiusmodi iacturæ & fraudatiōis metu refrigescat, suæ indēnitati
sup hoc innata benignitate qua eos cōplectimur q̃ pro cōmuni studio sorū utilis
tate insudāt cōsulere & p̃spicere uolētes inclinati supplicatiōibus eorū oibus &
singulis cuiuscūq̃ cōditionis existāt Calcographis & librorū Imp̃ssorib^o ubilibet
locoꝝ in sacro Romano Impio etiā in terris nostris hæreditariis cōstitutis / Sub
pœna ifra scripta districtius inhihem^o tenore pntium ne p̃fatos cōmentarios, &
opa quæ post pntium datā sub nomine suo edēt per sexenniū, a data editionis
cuiuslibet taliū operū seu librorū imp̃mere seu alibi imprimi facere quouis modo
aut quæsito colore studeāt uel p̃sumāt aut attentēt. Mādantes oibus & singu-
lis nostris & sacri Imperii fidelib^o dilectis cuiuscūq̃ status cōditionis & dignitatis
etiā si Archiep̃alis/Pōt̃ficalis/Archiducalis/Ducalis/ Marchionalis/ Baronalis/
Nobilitaris/ & alterius cuiuscūq̃ præminētię/Magistratus seu officii siue eccles-
siastici siue secularis fuerint sub pœna indignatiōis nostræ & sacri Imperii grauiss-
sime/atq̃ decē Marcaꝝ auri puri pro una fisco nostro Impiali & pro altera medietatibus eisdē fratribus uel eorū pcuratoribus totiēs quotiēs huic inhibitioni uoluntati & gratiæ contrafactū fuerit applicandarū ut in præmissis tibi opportunus
no fauore adhistāt, ac oēs & singulos cōtra hāc gratiā nostrā quicq̃ facere p̃sum-
mentes huiusmodi indignatiōis nostræ & pœnæ sententiā nostro nomine incur-
risse protinus declarēt & cohibeāt sub artificio impressorū nō utēdi, amissionis
quoq̃ taliū librorū, sic (ut præmittit̃) cōtra hāc nostrā cōcessiōē gratiā & priui-
legium impressorū & adductorū/eos dēq̃ fratres uel eorū alterius nomine iuxta
libitū eorū agētes, ubi per eos requisiti fuerint tenore pntium aut earū trāssum-
pto autētico præfata nostra grā & priuilegio cū effectu frui & gaudere sinant &
ab aliis pariter obseruari faciāt in quātū & ipsi p̃dictas pœnas maluerint euitare.
Harū testimonio l̃ræ Sigilli nostri appēsiōe munitarū. Datū in ciuitate nrā
Vienna die uicesimatertia mēsis Octobris. Anno dñi Millesimo qngētesimo des-
cimo septimo. Regnorū nostrorū Romani tricesimo secūdo, Hūgariæ uero. 28.

Ad mandatū Cæsareæ Maiestatis ppriū.

p regē ps.

Ia. Spiegel L^o.

AA 2

ADVERTE Lector, numerū signatū/ folium ostēdere, in quo mox
literam, quæ iuxta adscripta est reperies, inter quam & eam quæ
sequit̃, locum indicatum quære. Primus uero paragraphus
cuiuslibet literæ sine discrimine ea cōtinet, quæ ex Va-
diani Scholiis digna lectu uidebantur, Sed scito
plurima esse omīssa, quæ in paruo libro sa-
cilime & citra Indicis opem inue-
niri possunt.)

CA

- C**cessus & recessus
maris causa. 38.
Acronius lacus. 93.
Acroni oppida, ibidem
Aennea Ceres. 84.
Aethiopes cur nigri. 110.
Anhelitus mundi. 87.
Antæci qui sint. 4.
Antæus gigas. 119.
Antipodes qui dicant. 4.
Arctoū mare nō semper gla-
cie riger. 9.
Aristotelis incuria. 53.
Asius lapis. 38.
Australes rimidi. 110.
CAbdera. 59. a.
Abydos oppidū. 58. a.
Abyla mons. 16. a. & 79. a.
Abrotanū oppidū. 19. b.
Absyrtis insula. 83. a.
Absoros insula, ibidem
CAcanthos oppi. 59. b.
Acarmania. 67. a.
Achaia oppida. 62. c.
Accsinus fluuius. 109. c.
Achæi populi. 49. c.
Achelous flu. 67. a.
Achæon limen. 45. a.
Acherusia specus. 47. a. & 66. a.
Achillæa insula. 79. d.
Alhilleos Dromos cur. 53. a.
Acritas promon. 65. b.
Acroathon oppi. 59. c.
Acrocorynthus. 65. a.
Actium oppidum. 67. a.
CAdiabene regio. 36. a.
Adria castellum. 71. a.
Adrimittū oppidū. 44. d.
Adrobicū op. 90. c.
CAeze insula. 84. b.
Aeas fluuius. 68. b.
Aeacidarum regna. 67. a.
Aegæum mare. 14. b.
Aegion opp. 66. b.
Aegyra oppi. ibidem,
Aegina insula. 81. a.
Aegyptii populi. 13. a.
Aegypti descriptio. 24. b.
Aegypt' imbrū expers. 25. a.
Aegypti fertilitas, ibidem
Aegyptiorū mores. 32. a.
Aegyptiorū reges. 33. a.
Aegyptiorū uetustas, ibidem
Aegypanes. 24. a.
Aegos fluuius. 58. a.
Aenos æneæ urbs. 58. d.
Aeolis regio. 44. b.
Aestria insula. 83. a.
Aestus maris. 86. b.
Aetnæ mōtis descriptio. 84. a.
Aetolia. 63. a.
Aethiopes ubi. 115. d.
CAgata opp. 76. b.
Agathyrsi populi. 52. a.
Agragas oppi. 84. a.
CAracis sepulchrum. 45. c.
CAlbani populi. 100. b.
Albigaunum oppi. 73. b.
Albion uict' ab Hercule. 76. a.
Albis fluuius. 97. b.
Aleria oppidū. 85. a.
Alexādri magni patria. 60. a.
Alexander ubi Darium supe-
rat. 38. b.
Alexāder ubi cum Persis pu-
gnat. 46. b.
Alexander cōtra Tyrios. 37. a.
Alexandria ægypti op. 34. b.
Allobroges populi. 74. c.
Alo oppidum. 78. c.
Alope oppidum. 63. b.
Alopeconesum. 58. c.
Alphæus flu. 66. a. & ibidē op.
Alpium descriptio. 74. a.
Alpes usq; in Thraciā pene-
trant, ibidem.
Altinum oppidum. 70. a.
CAmanus mons. 38. c.
Amanoydes prom. ibidē,
Amardi populi. 101. a.
Amazones. 100. b. & 48. b.
Ambracia oppi. 67. a.
Ambracius sinus, ibidem
Amyclæ oppi. 62. b.
Amyson oppidū. 48. a.
Amisus fluuius. 97. b.
Ampelusia pro. 119. c. & 16. a.
Amphiarai fanum. 64. a.
Amphipolis. 59. a.
Ampsa castellum. 18. a.
Amfaga fluuius. 17. b.
CAna fluuius. 88. a.
Anas flu. 77. d. (45. a.)
Anaximandri phisici patria.
Anchialos oppi. 57. b.
Antium oppi. 73. a.
Ancona oppi. 71. a.
Ancus fluuius. 18. a.
Andromeda a Perseo serua-
ta. 36. b.
Androphagi populi. 116. b.
Andros insula. 81. c.
Anemurium promon. 39. d.
Anio fluuius. 75. b.
Antandrū unde dictum. 45. a.
Antæus Tingi cōdidit. 16. a.
Antedon oppidum. 63. b.
Antichthones. 2. a.
Anticyra oppidum. 66. b.
Antiochia oppidū. 36. a.
Antibarani populi. 12. b.
Antissa oppidum. 79. a.

Antronia oppidum. 62. a.
 Anthropophagi populi Scythia. 55. b.
 Antros insula. 93. a.
 C Apœninus. 68. c.
 Aphricæ descriptio. 14. d.
 Aphricæ minoris descriptio. folio. 18. b.
 Aphrodisium promon. 42. b.
 Aphrodisiū oppi. 73. a.
 Apis bo. 33. a.
 Apollonia oppi. 68. a. & 22. a.
 Apollonia magna. 57. b.
 Apollonia Thraciæ. 59. a.
 Apollinis pmon. 18. b.
 Apollo Delphicus. 62. b.
 Apollo Pataræus. 41. a.
 Apollinis Branchydæ oracu. 42. c.
 Apollo Clarius. 43. b.
 Apollinis apud Hyperboreos cultus. 99. b.
 Apuli populi. 69. a.
 C Aquilegia oppidū. 70. a.
 Aquitania prouincia. 92. a.
 C Arabia regio. 35. a.
 Arabia scelix. 113. c.
 Arabicus sinus. 114. a.
 Arados insula. 79. c.
 Arados op. 38. b.
 Arati poetæ monumētū 38. c.
 Arauraris flu. 76. b.
 Arausio oppi. 74. c.
 Araxis fluuii descriptio. 101. a.
 Araxos promon. 66. a.
 Arcadia. 62. c.
 Archesilas academicus. 44. c.
 Ardea oppidum. 73. a.
 Arelate op. 74. c.
 Arethusa fons. 83. b.
 Argi Amphilochoi. 67. a.
 Argyre insula. 110. a.
 Argolis regio. 62. a.
 Argos oppi. ibidem. b.
 Argonautæ unde soluerint. Aria. 11. c. (63. b.)
 Aria insu. Marti sacrata. 79. c.
 Ariane regio. 11. c.
 Aryanda oppi. 42. c.
 Arimaspi unoculi. 51. c.
 Ariminū oppi. 71. a.
 Arimphei po. iustissimi. 51. a.
 Armenii populi. 12. b.
 Armenia pilæ. 41. a.
 Armine. 48. a.
 Arrichi po. 50. a.
 Arsenaria oppidum. 18. a.
 Arsinoc oppi. 22. a. & 114. b.
 Artabri populi. 90. b.
 Arundines Indiæ. 108. a.
 Arusaces flu. 112. a.
 C Ascalon oppidum. 36. b.
 Ascaniū a Græcis captū. 45. a.
 Asiæ descriptio. 10. d.
 Asine insula. 83. a.
 Asinæus sinus. 65. b.
 Asine oppidum. 66. a.
 Aspendos oppi. 40. a.
 Assyrii populi. 13. a.
 Asson op. 45. a.
 Astaboras Nili. 25. a.
 Astapus Nili, ibidem
 Astagi oppidum. 78. a.
 Astacum oppidum. 47. a.
 Astida insula. 82. b.
 Astyra op. 44. d.
 Astures populi. 90. b.
 C Atacini populi. 74. c.
 Atax fluuius. 76. b.
 Athenæ oppidū. 62. b.
 Athenopolis op. 75. a.
 Athos mons. 59. c.
 Attis regio. 62. a.
 Atticæ classis naufragiū. 58. a.
 Attyras fluuius. 57. c.
 Atlas mons. 118. b.
 Atlantes populi. 23. a.
 C Auatici populi. 75. b.
 Auenio oppidū. 74. c.
 Auernus lacus. 73. a.
 Ausidus fluuius. 71. b.
 Augusta op. 92. b.
 Augusti turris. 90. a.
 Augustodunū op. 92. b.
 Augilæ. 23. c.
 Aulis portus. 63. b.
 Auo fluuius. 89. c.
 Ausci populi. 92. b.
 Austro rupes sacra. 21. b.
 Automale po. 115. d.
 Autrigones po. 90. d.
 C Axenos. 47. c.
 Axiaces fluuius. 53. c.
 Axiacæ po. ibidem
 Axius fluuius. 60. b.
 C Azoros. 60. c.
 Azotum oppidum. 35. a.
 C B
 C BOetii locus. 70. & 113.
 Bruma quæ loca inhabitabilia. fo. 9. schō.
 C Babylonia regio. 36. a.
 Babylon oppidū. ibidē. b.
 Babylonii populi. 113. a.
 Bactri populi. 12. a.
 Baia oppi. 73. a.
 Balsa oppidum. 89. a.
 Baleares insulæ. 85. b.
 Barchinonis littus. 78. b.
 Barylos oppidum. 42. c.
 Barmum op. 71. b.
 Basilicus sinus. 42. c.
 Basilidæ populi. 52. c.
 Bastuli populi. 88. a.
 Bathynis op. 57. c.
 C Belgæ populi. 92. b.
 Bello oppidum. 79. b.
 Berbesul op. ibidem. a.
 Bergion ab Hercule uictus. folio. 76. a.
 Berini populi. 119. a.
 Berytos oppidū. 38. a.
 Beronice oppi. 114. b.
 Besippo op. 79. b.
 Betica prouincia. 77. d.
 Betis fluuius. 88. b.
 Betullo op. 78. b.
 Betulo amnis, ibidem.
 C Bisantæ po. 57. c.
 Bithinis op. 79. c.
 Bithyni populi. 46. a.
 Bizantiū op. 57. c.
 Bizone op. ibidem. b.
 C Blanda op. 72. b. & 78. b.
 Blemmiæ trunci po. 15. c.
 C Boeotis regio. 62. a.
 Boion op. 63. a.
 Bolbiticum op. 34. b.
 Bomarei po. 12. b.
 Bononia op. 69. b.
 Borion pmon. 20. b.
 Borysthenes flu. & gēs. 53. a.
 Bosphorus Thracius. 57. c.
 Bosphorus Cimmerius. 52. a.
 Botris op. 37. b.
 C Braccata Gallia. 74. c.
 Braccati Scythæ. 54. b.
 Bragada flu. 19. a.
 Brauron op. 64. a.

Britannia descriptio. 103. c.
 Brutii po. 69. a.
 Brundisium op. 71. b.
 ☞ Bubastis op. 34. b.
 Bubeffus sinus. 42. b.
 Bucara op. 71. b.
 Bucephalos pmon. 65. a.
 Budini po. 50. d.
 Buges fluuius. 52. a.
 Butroton op. 67. a.
 Buxedi po. 49. a.
 Buxentum op. 72. a.
 ☞ C
 ☞ Cameracensis incuria. 7.
 Cardines mundi qui. 1.
 Capellæ Martiani error. 2.
 Eiusdem grādia errata. 5.
 Chersonesi isignes q̄tuor 58.
 Ciceronis incuria. 86. (105.
 Codani sinus miræ uolucres
 ☞ Cadusii po. 12. b.
 Cæsaraugusta op. 78. a.
 Caycus flu. 44. c.
 Caystrus flu. 43. b.
 Calabria regio. 71. b.
 Calaris op. 85. b.
 Calarnea turris. 59. a.
 Calatis op. 57. b.
 Calauria insula. 81. a.
 Calbis fluu. 42. a.
 Calcedon op. a quo. 47. b.
 Calydnæ insu. 81. b.
 Calydon op. 66. b.
 Calliaros op. 62. a.
 Callipidæ po. 53. b.
 Calypolis op. 66. a.
 καλοσλήμων. 52. a.
 Calpe mons. 16. b.
 Cambyfes flu. 101. c.
 Camiros op. 79. b.
 Campani po. 69. a. (a.
 Cāpaniæ amœna littora. 73.
 Canastreum promō. 60. a.
 Candari po. 12. a.
 Candidum pmon. 18. b.
 Canopicū Nili ostiū. 34. b.
 Canopos insula. 79. c.
 Canobus Menelai gubernā-
 tor. ibidem.
 Canna op. 44. c.
 Cantabri. 90. d.
 Canusium op. 71. b.
 Cappadoces po. 12. b.
 Caphareum pmon. 80. c.
 Capraria insula. 85. a.
 Capræ insu. 84. b.
 Caprullon portus. 59. a.
 Capua op. 69. b.
 Carræ Arabiæ. 114. b.
 Carambis pmon. 48. a.
 Carbania insu. 85. a.
 Carcynites sinus. 52. c.
 Carcine op. ibidem.
 Cardia op. 58. d.
 Caria regio. 41. b.
 Caria portus. 57. b.
 Carybdis descriptio. 83. b.
 Carystos op. 80. c.
 Carmani po. 112. d.
 Carni po. 69. a.
 Carpathos insu. 83. a.
 Carpathium mare. ibidem.
 Cartenna op. 18. a.
 Carthago Africa. 19. a.
 Carthago Hispaniæ. 78. d.
 Carteia oppi. 79. b.
 Caspii po. 100. b.
 Caspii maris descri. 100. a.
 Caspiani po. 11. c.
 Caspiæ pilæ. 41. a.
 Casandria op. 60. c.
 Cassiterides insulæ. 103. b.
 Calsius mons. 35. a.
 Castanea op. 60. c.
 Castrū nouū. 37. b.
 Catabathmos. 22. a.
 Cataractes flu. 40. a.
 Cathon insu. 81. b.
 Catina op. 83. b.
 Catoblepas animal. 117. d.
 Cauares po. 74. c.
 Caucasus mons. 41. a.
 Caucasii montes. 49. b.
 Caulonia op. 72. b.
 Caunus op. 42. a.
 ☞ Cecina op. 73. b.
 Celadusæ insulæ. 83. a.
 Celandrus flu. 89. c.
 Celendris op. 39. d.
 Celtæ po. 92. b.
 Celticum pmon. 89. c.
 Cenchreæ op. 65. a.
 Centuripinum op. 84. a.
 Cæneum pmon. 80. c.
 Cephalenia insula. 81. a.
 Cepæ op. 50. a.
 Ceramicus sinus. 42. b.
 Ceraunii montes. 67. a.
 Ceraunii Colchidis. 49. b.
 Cerasus op. 49. a.
 Cercetici po. 49. c.
 Cercinna insu. 80. b.
 Cereris tēplū in Sicilia. 84. a.
 Cersafox op. 25. b.
 Ceruaria locus. 77. a.
 ☞ Chalcis op. 81. a.
 Chalcis insu. 81. b.
 Chaldæi po. 113. a.
 Chelidonæ insu. 79. b.
 Chelonates pmon. 65. b.
 Chelonophagi. 112. d.
 Chemnis insu. 30. a.
 Chimera mons. 40. b.
 Chios insu. 79. a.
 Chryse insu. 110. a.
 Crise insu. 82. b.
 ☞ Cyaneæ insu. 79. a.
 Cianos. 81. b.
 Cicyneton insu. 80. c.
 Cyclades insu. 81. a.
 Cyclopes. 84. a.
 Cicones po. 58. d.
 Cydna op. 60. c.
 Cydnus flu. 38. c.
 Cydon insu. 82. b.
 Cygnum op. 49. b.
 Cilicia regio. 38. b.
 Cyllene op. 66. a.
 Cyllenius mons. 63. a.
 Cimbri po. 97. c.
 Cyme op. 44. c.
 Cimmeriū op. 50. a.
 Cimonis uirtus. 39. c.
 Cimolis op. 48. a.
 Cinyphs flu. 20. a.
 Cynos op. 62. a.
 Cynosema Hecubæ sep. 58. b.
 Cynotum op. 42. b.
 Cinnami copia. 113. c.
 Cios op. 47. a.
 Cyparissius sinus. 65. b.
 Cyparissus op. 66. a.
 Cyprus insu. 79. b.
 Cypsella op. 57. c.
 Ciraua insu. 79. a.
 Cyrceii op. 73. a.
 Cyrenaica prouincia. 21. a.
 Cyrene op. 22. a.
 Cyrtha op. 66. b.

Cyrtia op. 17. b.
Cyrus flu. 101. b.
Cistena op. 44. d.
Citharistes prom. 75. a.
Cythera insula. 81. a.
Cyteroni mons. 62. b.
Cythnos insu. 81. b.
Cythoros op. 48. a.
Cyzicum op. 46. b.
C Clamperia op. 72. b.
Claterna op. 71. a.
Clazomena op. 44. a.
Cleone op. 59. b.
Clicernia op. 71. b.
Clodianu flu. 78. a.
Clupea op. 19. b.
C Cnemides op. 63. b.
C Coamani po. 12. b.
Cæcinum op. 72. b.
Codanus sinus. 97. b.
Codanonia insu. 105. a.
Cœle id est Syria. 36. a.
Cœlos portus. 58. b.
Colchi po. 49. a.
Colax promon. 114. b.
Colophon op. 43. b.
Colubraria insu. 86. a.
Columna regia. 72. b.
Comageni po. 12. b.
Comata Gallia. 92. a.
Comari po. 12. b.
Concordia ciuitas. 70. a.
Consilinu op. 72. b.
Cophes flu. 109. c.
Copos portus. 60. a.
Corocondama op. 50. a.
Coraxi po. 49. c.
Coraxicus mons. 101. c.
Corcyra insu. 81. b.
Corcyra nigra. 83. a.
Corduba op. 78. a.
Corycos op. 38. c.
Coricius specus. 39. a.
Coryna op. 44. a.
Cordynia op. 60. c.
Corynthus op. 65. a.
Corneli⁹ nepos. 102. c. & 116.
Corios flu. 113. a.
Corfica insu. 85. a.
Corfira po. 12. b.
Cortyna op. 82. b.
Cos insula. 79. a.
Cofsa op. 73. b.

Cofura insu. 84. b.
Couini currus. 104. b.
C Cragus mons. 41. b.
Creta insula. 82. a.
Creusis op. 66. b.
Cria promon. 42. a.
Criumetopon Scythicu. 57. c.
Criumetopon Cretæ p. 82. a.
Crocodylus animal. 27. b.
Cromna op. 48. a.
Croto op. 72. a.
Crunos portus. 57. b.
C Cumæ op. 73. a.
Cunæus ager. 89. a.
Cupra op. 71. a.
Cuteletos insu. 80. a.
C D
C Diodori loci. 29.
Delta non semp fuit. 27.
Democritus. 59.
C Dahæ po. 12. b.
Damascene Syriæ pars. 36. a.
Danubius fluuius. 53. c.
Danubii ostia. 54. a.
Dardania op. 45. c.
Darsarete po. 67. b.
Dascilos op. 47. a.
Dauni po. 69. a.
C Decumani po. 74. c.
Delos insu. 81. b.
Delphi op. 62. b.
Delta. 25. b.
Demetria opp. 63. a.
Derrys op. 60. c.
Deua flu. 91. a.
C Dianium insu. 85. a.
Diana Pergea. 40. a.
Dianæ Ephesiæ templu. 43. b.
Distina op. 82. b.
Didyme insu. 84. b.
Didymus Apollo. 42. c.
Diomedea insula. 83. a.
Diomedis equi. 58. d.
Dionysa insu. 81. b.
Dionysiopolis. 57. b.
Dioryges. 115. a.
Dioscurias op. 49. c.
Dyrrhachium op. 68. a.
Discheri po. 49. a.
C Dodonæi Iouis templu. 63. a.
Doriscos. 58. d.
C Dromos Achilleos. 53. a.
Druidæ po. 91. c.

C Dulbitrania op. 119. b.
Dulichium insula. 81. a.
Durias flu. 78. c.
Durius fluui. 89. c.
E
C Elephantes northi. 119.
Elephantis tergus. 16.
Erasmus Roterodam⁹. 85.
C Easo fluuius. 91. a.
C Eboræ castellu. 89. a & b.
Ebusos insula. 85. b.
C Echinades insu. 81. b.
Echinon op. 63. a.
Echidna Herculis. 54. c.
C Egates. 80. b.
Egnatia op. 71. b.
C Elea op. 44. c.
Elestrides insu. 83. a.
Elephantis op. 34. b.
Eleusin Cereri sacra. 62. b.
Eleus op. 58. c.
Eliberricus. 77. a.
Elis regio. 62. b.
Elusaberris op. 92. c.
C Emerita op. 78. a.
C Endimion. 43. a.
Encheliæ po. 68. a.
C Ephesus op. 43. b.
Epidamnos op. 68. a.
Epidauri po. 65. b.
Epigoni po. 43. b.
Epirus. 67. a.
C Erasinus flu. 65. b.
Eressa op. 45. a.
Eressos op. 79. a.
Erethria op. 80. c.
Erginus flu. 57. c.
Ericusa insula. 84. b.
Erimanthus mons. 63. a.
Erineon op. 62. a.
Erythia insu. 103. b.
Erythra rex. 114. a.
Erix mons. 84. a.
C Esculapii templu. 65. b.
Esis fluuius. 71. a.
Elsedones po. 51. c.
Elsedonū mores. 54. a.
C Euboea insu. 80. c.
Eudemō id est Arabia foelix.
113. c.
Eudoxus. 116. c.
Euenos flu. 66. b.
Eufrates. flu. 113. a.

Eaprosopon pmon. 37. b.
 Eurimedon flu. 39. e.
 Euripus Euboiæ. 80. c.
 Europæ summa descrip. 13. c.
 Europæi sinus q̄tuor. 14. b.
 Eurotas flu. 66. a.
 Euthane op. 42. b.
 Euxinus pontus. 47. b.
 Exampæus fons. 53. c.
 FLori locus. 91. b.
 Fœminarū mores uarii. 23.
 Fontes miri. 118. b.
 Furiarū templū. 68. b.
 Franciscus Gallog rex. 94. a.
 C Fanestris colonia. 71. a.
 Ferraria pmon. 78. c.
 C Firmum castellum. 71. a.
 C Fleuo Rheni alue. 94. a.
 C Fons solis. 21. b.
 Fons risu enecans. 118. c.
 Formicæ Indicæ. 107. a.
 Formiæ op. 37. a.
 Fortunatæ insulæ. 118. b.
 Forū Iulii col. 75. a.
 C Fratres mōtes septē. 17. a.
 Frentani po. 69. a.
 Fretum. 10. b.
 C Gaditanæ portæ. 10. b.
 Galeotti error. 5. b.
 Georgius Trapezuntius. 49.
 Germani nandi pitissimi. 96.
 Germaniæ laus. 95. b.
 Germani indigenæ. ibidem.
 Græciæ laus. 61. b.
 Guilielmus Budæus. 93. b.
 C Gandamus op. 114. b.
 Gades insulæ. 102. d.
 Gaditanū fretum. 10. b.
 Galata insu. 84. b.
 Gallia prouincia. 74. b.
 Gallia comata. 91. b.
 Callog immitas. ibidem. c.
 Galli supbi & supstitiosi. ibi.
 Gallicenæ fœminæ. 103. c.
 Gallipolis op. 72. a.
 Gallogræci. 12. b.
 Gamphantes po. 24. a.
 Ganges fluu. 109. b.
 Garamantū armenta. 23. b.
 Garganus mons. 71. b.
 Gargara op. 45. a.
 Garumna flu. 92. c.
 Gaudos insu. 82. b.
 Gaulos insu. 84. b.
 Gaza op. 36. b.
 C Gebennig montes. 74. b.
 Gedrosis regio. 11. c.
 Geloni po. 50. d.
 Gelos portus. 42. a.
 Genua op. 73. b.
 Georgi po. 55. a.
 Gerefton pmon. 80. c.
 Germaniæ descriptio. 94. a.
 Germani olim feri, imanes,
 bellicosi, hospitales, ibidē.
 Geryonis monimentū. 88. a.
 Geryonis sedes. 103. a.
 Gerros flu. 52. c.
 Gesoriacus portus. 93. b.
 Gessus flu. 43. a.
 Getarū de aia opinio. 56. b.
 Gyaros insu. 81. b.
 Gigantum pugna. 60. c.
 Gildano oppi. 119. c.
 Ginzocratūeni Scythæ. 50. d.
 Githius flu. 66. a.
 C Glanon op. 75. a.
 C Gna flu. 119. c.
 Gnidus op. 42. b.
 Gnosos op. 82. b.
 C Gorgones insulæ. 118. a.
 C Græcia regio. 60. c.
 Granicus flu. 46. b.
 Grauisca op. 73. b.
 Gryphi uolucres. 51. c.
 Gronii po. 89. c.
 C Heluetii hodie sunt Germa
 ni. 96. b.
 Heluetioꝝ laus. 64. b.
 Heluetioꝝ cū Gallis & Ger
 manis pugna. 94. b.
 Heluetioꝝ deliberādi mos.
 Heluetioꝝ oppida. 94. b.
 Heluetioꝝ hospitalitas. 96. b.
 Hercules multi. 103. b.
 Herodoti incuria. 53. b.
 Homo an in brutum mutari
 queat. 55. b.
 C Hadrumentū op. 19. a.
 Hamodes mons. 41. a.
 Halicarnassus op. 42. b.
 Halicydon portus. 75. a.
 Halis fluui. 48. b.
 Halonesos insula. 80. b.
 Halmydesus op. 57. c.
 Hamaxobitæ po. 52. a.
 Hammonis oraclum. 21. a.
 Hannibalis portus. 89. b.
 Hannibalis scalæ. 78. a.
 Hannonis nauigatio. 116. c.
 C Hebenus arbor. 114. b.
 Hebrus flu. 56. b.
 Hecubæ sep. 58. b.
 Hedui po. 92. b.
 Helene insula. 81. a.
 Heliutrapeza. 116. a.
 Hellas puincia. i. Græcia. 64. a.
 Hellepontus. 10. b.
 Hemisphæria duo. 2. a.
 Hemodes septē insu. 105. a.
 Hemus mons. 56. a.
 Heniochi po. 49. a.
 Heradea oppi. 47. d. & 84. a.
 & 72. a.
 Herculaneum op. 73. a.
 Herculis sacer specus. 16. a.
 Herculis columnæ. 16. b.
 Herculis in Gadib. templū.
 103. a.
 Hercules cōtra Albionē. 76. a.
 Herciniæ syluæ magnitudo.
 97. a.
 Hermiones po. ibidē. c.
 Hermiona op. 65. b.
 Hermisium op. 52. a.
 Hermonassa op. 50. a.
 Heroopoliticū pmon. 114. b.
 Hesperia op. 22. a.
 Hesperides insulæ. 118. b.
 Hesperuceras. ibi. a.
 Hestiza op. 80. c.
 Hetruria regio. 73. b.
 Hexi op. 97. a.
 C Hiberes po. 101. c.
 Hybla op. 84. a.
 Hydaspes fluu. 109. c.
 Hidria insu. 83. a.
 Hidrus mons. 71. b.
 Hiera insu. 84. a.
 Hyla op. 42. b.
 Hymantopodes po. 118. c.
 Hypaciris flu. 52. c.
 Hypanis flu. 53. b.
 Hippuris insu. 81. b.
 Hyperborei po. 99. a.
 Hippis op. 43. a.

Hippo op. 72. b.
 Hippopodes. po. 105. b.
 Hippopotamus ani. 27. b.
 Hippo Regius op. 18. b.
 Hippo Diarrhytus op. ibidē.
 Hyria insula. 81. a.
 Hispania regio. 77. b. & 88. a.
 Hispaniæ diuisio. 77. d.
 Histonium op. 71. b.
 C Holopixos op. 82. b. (c.
 Hoies lōgā uitā. 115. d. & 95.
 C I
 Iacobus Spiegel. 96.
 Ianus Parthasius. 96.
 Ioannes Camers. 107.
 C Iadera op. 68. a.
 Ialysos op. 79. b.
 Iamno op. 85. b.
 Ianasum. 90. b.
 Iasius sinus. 42. c.
 Iaxamathæ. po. 50. b.
 Iaxartes flu. 101. c.
 C Iberus flu. 78. b.
 Ibides aues. 115. b.
 C Icaria insu. 81. b.
 Ichthys pmon. 65. b.
 Icosium op. 18. a.
 C Idæus Cretæ mōs. 82. b.
 Idæus Phrygiæ. 45. a.
 Ierna flu. 90. a.
 C Iginium insula. 85. a.
 Ignis ossibus alti. 55. c.
 C Illice op. 78. c.
 Ilium op. 45. a.
 Ilienses po. 85. b.
 Illyrici po. 68. a.
 Illuro op. 78. b.
 Ilua insula. 85. a.
 C Imbros insu. 80. b.
 Inera flu. 84. b.
 C Inachus flu. 65. b.
 Indi po. 11. b.
 Indus flu. 109. b.
 Indiæ descriptio. 106. c. (ib.
 Indiæ magnitudo, fertilitas.
 Indoz mores. ibidem.
 C Iol op. 17. b.
 Iolcos op. 62. a.
 Iolis pmon. 109. b.
 Ionia descriptio. 42.
 Iope uetustū op. 36. b.
 Ios insu. 81. b.
 Iouis in Creta sep. 82. a.

C Isauri po. 13. a.
 Ispalis op. 78. a.
 Issa insu. 83. a.
 Issos op. 38. b.
 Issicus sinus. ibidem.
 Isthmus Corinthiacus. 65. a.
 Isthmici Iudi. ibidem.
 Ister flu. 53. c.
 Ister Istriæ flu. 68. b.
 C Istria regio. 68. a.
 Istrici po. 53. c.
 Istropolis. 57. b.
 C Italia. 68. c.
 Ithaca insula. 81. a.
 Iturissa op. 91. a.
 C Iudæa regio. 36. a.
 Iunonis templum in Bethi-
 ca. 88. a.
 Iunonis pmon. 79. b.
 Iuno Mycenæa. 62. b.
 Iunxo op. 119. c.
 Iuerna insula. 104. b.
 C L
 Linconiensis incuria. 7.
 Lismachus. 57.
 Lucernæ lacus mirus. 21.
 Lucani loci. 113. & 108. & 30.
 Item fo. 106. & 107.
 Lucretii error. 5.
 Lucretii locus. 107.
 C Labirynthi Aegyptii de-
 scriptio. 31. b.
 Lacedæmon op. 62. b.
 Lacinium pmon. 72. b.
 Lacippo op. 79. a.
 Lacobriga op. 89. b.
 Laconice regio. 62. a.
 Laconū casox trophæa. 63. b.
 Ladon flu. 63. a.
 Lampisacum op. unde. 46. a.
 Lambriaca urbs. 90. a.
 Laodicæna op. 38. a.
 Larissa op. 62. a.
 Larimna op. 63. b.
 Latara op. 76. b.
 Lathyrus rex Al. 116. c.
 Latmus mons. 43. a.
 Latumna op. 42. a.
 Laturus sinus. 18. a.
 Laurentum op. 73. b.
 C Lebedos op. 43. b.
 Lebynthos insula. 81. b.
 Ledum flumen. 76. b.

Lælia castra. 19. a.
 Lemannus lacus. 76. a.
 Lemnos insu. 80. b.
 Leptis altera. 20. a. & 19. a.
 Lerne op. 65. a.
 Lesbos insu. 97. a.
 Leucadia insula. 81. b.
 Leuca littus. 42. c. & op. 44. a.
 Leucas op. 47. a.
 Leucata littus. 76. c.
 Leuce insu. 79. d.
 Leucothea insula. 84. b.
 C Libethra fons. 60. c.
 Liburni po. 68. a.
 Lycaones po. 13. a.
 Licaones fere. 116. b.
 Lycasto op. 48. b. & 82. b.
 Licos flu. 38. b.
 Licia regio. 40. b.
 Lidi po. 13. a.
 Liigures po. 63. a.
 Lilibæum pmon. 83. a.
 Lymia flu. 89. c.
 Lymira flu. 41. a.
 Lindos op. 79. b.
 Linternum op. 73. a.
 Lippara insu. 84. b.
 Liris amnis. 73. a.
 Lysimachia op. 57. c.
 Lixus flu. 119. c.
 C Locris regio. 62. a.
 Locri po. 72. b.
 Lothophagi po. 20. b.
 C Lucania regio. 73. a.
 Lucani po. 69. b.
 Lucentia op. 78. c.
 Lucrinū op. 71. b.
 Lucrinus lacus. 73. a.
 Luna æstus maris causa. 87. a.
 Luna op. 73. b.
 Lupia flu. 97. b.
 Lupiæ op. 71. b.
 Lusitania puincia. 77. d.
 C M
 Macrobian error. 2.
 Macrobian incuria. 86.
 Malæus mons. 111.
 Mares i fœminas mutari. 55.
 Mare terras adimit & reddit
 folio. 16.
 Mafilia a Phocaensibus con-
 dita. 75.
 Maurisia dea. 15.

Mela nō ubiq̃ bene sentit. z.
Mela sibi ipsi contrarius. 7.
Melæ laus. 79.
Melæ loci. 13. & 101.
Menses plures sine noctib⁹.

106.

Meroeni. 7.
Montes cur ardeant. 40.
Moschi po. 53.
Mundus quid. 1.
Macaron cognominatæ insu
læ. 79. a.
Macar rex. ibidem.
Macæ po. 113. c.
Macedoniæ descriptio. 60. a.
Macidos locus. 58. c.
Macrobian. 115. d.
Macrocephali po. 49. a.
Macrontychos. 37. c.
Mænalus mons. 63. a.
Mæotici po. 50. d.
Mago op. 85. b.
Magneſia regio. 62. a.
Malea pmon. 65. b.
Maliacus sinus. 63. b.
Mallos op. 38. c.
Manes ubi colantur. 23. c.
Manæthusa op. 82. b.
Mantho Thyresia filia. 43. b.
Mapalia. 22. b.
Marathon op. 64. a.
Marathos op. 38. a.
Mariana fossa. 75. b.
Mariandinei po. 46. a.
Maris nostri nomina uaria.
10. a.
Mare rubrum. 112. a.
Mardi po. 12. b.
Maronia op. 58. d.
Mars Scytharum deus. 55. c.
Marsageræ po. 12. b.
Mastusia pmon. 58. a.
Mauritania. 15. c.
Mausoleū sepulchrum. 42. c.
Mausolus rex ibidem.
C Mæander flu. 43. a.
Mearus flu. 90. c.
Mecibernæus sinus. 60. a.
Medi po. 12. b.
Megaris op. 83. b.
Megaris regio. 62. a.
Mecyberna op. 60. a.

Melanchlani. 49. c. & 55. c.
Melas flu. 39. c. & 58. c.
Melæ Pomponii patria. 79. b.
Meliboea op. 60. c.
Melita insu. 84. b.
Melos insula. 81. b.
Melliagum palus. 97. a.
Memphis op. 34. b.
Mendæ op. 59. d.
Mendesium ostium. 34. b.
Menninx insu. 80. b.
Menoba op. 79. a.
Mæotis palus. 11. d.
Mercurii pmon. 18. b.
Meris lacus. 30. a.
Meroeni po. 113. d.
Meros mons. 109. a.
Mesia palus. 97. a.
Melsana op. 83. b.
Melsenii po. 66. a.
Mesebria op. 57. b.
Meseene op. 62. b.
Mesopotamia regio. 36. a.
Mesua collis. 76. b.
Metagoniū pmon. 18. b.
Metapontū op. 72. a.
Metaurus flu. 71. a.
Metaurū op. ibidem.
Metellus Celer proconful.
102. c.
Methone op. 62. b.
Merilis op. 25. b.
C Mycenæ op. 62. b.
Myconos insula. 81. b.
Miletum op. 42. c.
Minervæ pmon. 72. c.
Mindus op. 42. c.
Minus flu. 89. c.
Minturnæ op. 73. a.
Myriandros op. 38. b.
Mirina op. 44. c.
Myrlea. op. 47. a.
Myrmetion op. 52. a.
Mirtylis op. 89. b.
Myrthoum mare. 61. a.
Myſia regio. 44. b.
Mifius mons. 46. b.
Mifenus Aeneæ miles. 73. a.
Mistre op. 72. b.
Mitylene op. 97. a.
C Mænis flu. 97. b.
Meotici po. 13. b.
Monda flu. 89. b.

Mopsus uates. 43. b.
Morini po. 93. a.
Moronenon pmon. 114. b.
Moschi montes. 49. b.
Moschi po. 100. b.
Mossynæci. 48. b.
C Mulucha flu. 16. a.
Mundi cardines quatuor. 1. c.
Muricis copia. 119. a.
Murrani po. 22. b.
Musagori insulæ tres. 82. b.
Mutina op. 69. b.

C N

Natura quid. 87.
Nives etiam in Aethiopia ca
dunt. 28.
C Nabar flu. 18. b.
Nar flu. 68. b.
Narbo op. 75. a.
Narbonensis puincia. 74. b.
Narona op. 68. a.
Natidos op. 39. d.
Natifo flu. 70. a.
Naulocos insula. 86. b.
Naupactos op. 73. a.
Naustathmos. 22. a.
Naxos insu. 81. c. (b.)
C Neapolis Aphricæ op. 19.
Neapolis Caria. 42. c.
Neapolis Italia. 73. a.
Nebis flu. 89. c.
Nemausus op. 74. c.
Nemesis phidyaca ubi. 64. a.
Neptuni ludi. 65. a.
Neptunni fanum. 47. a.
Nerii po. 90. a.
Neritos insu. 81. a.
Nesos op. 80. c.
Nesua flu. 91. a.
Nestos flu. 59. a.
Neuri po. 55. c.
C Nicæa op. 75.
Nigritæ po. 119. a.
Nili descriptio cū reliqs le
ctu dignis. 25. a & seq̃ntib⁹
Nymphæus specus. 52. b.
Nyſa op. 109. a.
Nyſii po. ibidem. b.
Nisyros insu. 81. d.
Niphates mons. 41. a.
C Næga op. 90. c.
Nomades populi. 53. c. 110. a.
& 54. c.

¶ Nuchul sons. 117.c.
 Numantia op. 78.a.
 Numana op. 71.a.
 Numidia descriptio. 17.b.
¶ O
 Octauæ sphæræ motus. 33.
 Ouidii loci. 17.&. 82.
¶ Obris flu. 76.b.
¶ Oceani descriptio. 86.b.
 Octauianorū colonia. 75.a.
¶ Odesos op. 57.a.
¶ Oeta op. 20.a.
 Oeantia op. 65.b.
 Oechalia op. 80.c.
 Ocolia insulæ. 84.b.
 Oesima op. 59.b.
 Oestros flu. 40.a.
 Oeta mons. 60.c.
¶ Ogyris insu. 114.a.
¶ Olbia. 75.a.
 Olearos insu. 81.b.
 Oleaster lucus. 88.a.
 Olympus mons. 46.b. &. 60.c.
 Olympici Iouis templum.
 62.c.
 Olynthos op. 59.b.
 Oluros op. 66.b.
 Olithingi op. 89.a.
¶ Onoba. op. 89.a.
¶ Oonæ po. 105.b.
¶ Ophiophagi po. 115.a.
 Opæes op. 63.b.
 Opuntius sinus. ibidem.
¶ Orbelus mons. 56.a.
 Orbis situs cognitu dignus.
 1.a.
 Orchades insulæ. 105.a.
 Orchomenon op. 62.c.
 Orgeuiones po. 91.a.
 Oricum op. 68.a.
 Orontes flu. 38.a.
 Orpheus Thrax. 58.d.
¶ Osismii po. 93.b.
 Olsa mons. 60.c.
 Osonoba op. 89.b.
 Osteodes insu. 84.b.
¶ Oxos. flu. 101.c.
¶ P
 Paradisus. 38.&. 117.
 Patricii antrum. 105.
 Paulus apostolus. 38.
 Pericæci qui sint. 3. (ib.
 Pericæcis qd nobiscū cōmūe.

Plinii loci. 111. 89. 26. 99. 100.
 Plinii error. 7.
 Plini⁹ a calūnia defensio. 76.
 Plinius cum Mela nō conue
 nit. fo. 17.
 Plinius incendio periit. 41.
 Plinii Cecili loci. 77.
 Purpuræ præstantes. 119.
¶ Pachynum promon. 83.a.
 Padus flu. 70.b.
 Pæfici po. 101.a.
 Pagasa op. 63.a.
 Pagaseus sinus. ibidem.
 Pagæ op. 66.b.
 Pagonus portus. 65.b.
 Palepaphos op. 79.c.
 Palestina regio. 36.a.
 Pallantia op. 78.a.
 Pallene regio. 59.d.
 Palibotri po. 109.a.
 Palinurus pmon. 72.c.
 Palma op. 85.b.
 Palmaria insu. 84.b.
 Paltos op. 38.a.
¶ Pamisum flu. 66.a.
 Pamphilæ descriptio. 39.c.
¶ Pandataria insu. 84.b.
 Pandion Lyci pater. 40.b.
 Panionium regio. 43.a.
 Panormus op. 84.a.
 Panticapæum op. 52.a.
 Panes. 117.b.
¶ Paphlagonia. 47.d.
 Paphos op. 79.c.
¶ Paratonius portus. 22.a.
 Paridis iudicium. 45.a.
 Paricani po. 12.a.
 Parion op. 46.a.
 Parnassus mons. 62.b.
 Paros insula. 81.b.
 Paropamisus mons. 106.c.
 Parthemion op. 52.b.
 Parthenius mons. 63.a.
 Parthenius amnis. 48.a.
 Parthini po. 67.b.
 Parthi po. 13.a.
¶ Pathmiticū Nili ostiū. 34.b.
 Patara op. 41.a.
 Patauium op. 69.b.
 Patra op. 66.a.
 Paulon. flu. 74.a.
¶ Pedalion pmon. 42.a.
¶ Pegafus. 116.b.

Pelion mons. 60.c.
 Pella op. 60.a.
 Peloponnesus. 61.b.
 Peloponnesi regiuncula. 62.a.
 Pelops. 44.c.
 Pelorum pmon. 83.b.
 Pelor⁹ Hani. gubernator. ib.
 Pelusiacū Nili ostium. 34.b.
¶ Peneus flu. 60.b.
¶ Perga op. 40.a.
 Pergæa Diana. ibidem.
 Perinthos op. 57.c.
 Persis regio. 113.a.
 Persicus sinus. 112.c.
 Perseus. 36.c.
 Pestum op. 72.c.
 Pestanus sinus. ibidem.
¶ Petilia op. 72.b.
 Petra Syrenum. 72.c.
 Peuce ins. 79.e.
¶ Phæaces pop. 68.a.
 Phanagoria op. 50.a.
 Pharmacotrophi po. 12.a.
 Pharos insula. 80.a.
 Pharusi po. 118.c.
 Phasis flu. 49.a.
 Phaselis op. 40.a.
 Phœnicia. 37.a.
 Phœnices. ibidem.
 Phæstos op. 82.b.
 Phicoræ po. 50.b.
 Phytonia insu. 84.b.
 Phyla opp. 43.b.
 Philenoxara. 20.b.
 Phileæ op. 57.c.
 Philippi op. 59.a.
 Philippus Macedo. 60.a.
 Philoctetes. 60.c.
 Philoteris op. 114.b.
 Phinopolis op. 57.c.
 Phiscella op. 60.a.
 Phitiusa insula. 81.a.
 Phocis op. 44.a.
 Phocis regio. 62.a.
 Phœnix auis. 113.b.
 Phœnicusa insu. 84.b.
 Pholoe mons. 63.a.
 Phoristæ po. 12.b.
 Phryges. ibidem.
 Phrixi templū. 49.a.
 Phthia op. 62.a.
 Phthiotis regio. ibidem.
 Phthiophagi po. 49.c.

Prolemais oppidum. 22. a.
 & 114. b.
 C Pieria. 80. c.
 Picentes. 63. a.
 Pygmei po. 115. a.
 Pylos op. 66. a.
 Pylis po. ibidem.
 Pinaria insula. 81. b.
 Pindus mons. 62. a.
 Pyramides Aegyptiae. 30. a.
 Pyramus flu. 38. c.
 Pyraeus Atheni. portus. 64. a.
 Pyraei po. 68. a.
 Pyrenei montes. 77. b.
 Pyrgi op. 73. b.
 Pyrrhus Epyrota. 67. a.
 Pyrrha op. 80. c.
 Pissaurum op. 71. a.
 Pise Elidis op. 62. a.
 Pisa Italia op. 73. b.
 Pisida. 13. a.
 Pisces inoffes. 53. b.
 Pisces terrestres. 76. d.
 Pisces maximi. 112. b.
 Pitane op. 44. c.
 Pithecusa insu. 84. b.
 C Placia op. 46. b.
 Plitica op. 74. c.
 Plota insu. 81.
 C Pola op. 68. a.
 Politicus sinus. 68. a.
 Polyxos insu. 80. b.
 Pompeii op. 73. a.
 Pompeiopolis. 38. c.
 Pontica insu. 84. b.
 Populonia op. 73. b.
 Polsideum pmon. 43. a.
 Potentia op. 71. a.
 Potidaea op. 59. d.
 C Praefamarci po. 90. a.
 Priapos op. 46. a.
 Priene op. 43. a.
 Prochita insula. 84. b.
 Proconessus insu. 79. a.
 Propontis. 10. b.
 Prote insu. 81. a.
 Protesilai templu. 58. b.
 C Psophis op. 62. c.
 C Pteleon op. 63. a.
 Prolemais op. 22. a. & 114. b.
 C Puteolanus sinus. 73.
 Puteoli op. ibidem.

C Q

QVadrige falcata qles. 104.

C R

C Rhetico mons. 97.
 C Rauenna op. 71. a.
 C Rhœsi regnum. 57. c.
 Rhamnus op. 64. a.
 Rhegium op. 72. b.
 Rhene insu. 84. a.
 Rhenus flu. 93. b.
 Rhœtea littora. 45. c.
 Rhœteum op. ibidem.
 Rhindacus flu. 46. c.
 Rhion mare. 66. a.
 Rhoda op. 78. a.
 Rhodanus flu. 76. a. & 97. b.
 Rhodos insu. 79. b.
 Rhodope mons. 56. a.
 Rhophanes po. 12. b.
 Rhipheus mons. 51. a.
 C Rhipaces po. 12. b.
 Ryphei montes. 99. a.
 Roma. 69. b.
 C Rubrus lacus. 76. c.
 Rubricatum op. 78. b.
 Rudia op. 71. b.
 Ruscada op. 17. a. & 18. b.
 Ruscino op. 77. a.

C S

SABatius iupiter. 74.
 Saitani po. 17.
 Sancti Galli op. 93.
 Sanctus Gallus. 104.
 Scythia duplex. 12.
 Scoti. 104. (31.
 Seneca loci. 25. 26. 28. 29. 30.
 Sempronii error. 70.
 Serpens ad Bragada. 19.
 Seno mons. (98.
 Sigismundus Poloniae rex. 53.
 Solini loci. 16. 17. 20. 22. 64. 65.
 Solini error. 70.
 Solini incuria. 18. 25. 89. 108.
 114. 117.
 C Sabatia. op. 73. b.
 Sabai po. 113. c.
 Sacrum pmon. 89. a.
 Sagae po. 99. a.
 Saguntum op. 78. c.
 Says op. 34. b.
 Sala flu. 119. b.
 Salacia op. 89. b.
 Salamis op. 79. c.
 Salamis insu. 81. a.
 Salduba op. 79. a.
 Sale promō. 72. a.
 Salenos flu. 90. b.
 Salentini po. 71. a.
 Salia flu. 90. c.
 Salona op. 68. a.
 Salsulae fons. 76. c.
 Same insula. 81. a.
 Samos insula. 79. a.
 Samoniū pmon. 82. a.
 Samothrace insu. 80. b.
 Santones po. 93. b.
 Sars flu. 90. a.
 Sardabale flu. 18. a.
 Sardemis mons. 40. a.
 Sardinia insu. 85. a.
 Sardonū ora. 77. a.
 Sarmatia. 98. a.
 Saronicus portus. 65. b.
 Sarpedon pmon. 39. d.
 Satarcha po. 52. a.
 Satyri. 24. a. & 117. b.
 Satmali po. 105. b.
 Sauromatae po. 52. a.
 Saurium flumen. 90. d.
 C Scamtras portus. 65. b.
 Scamander flu. 45. a.
 Scandille insula. 80. b.
 Scarphia op. 36. b.
 Schenus sinus. 42. b.
 Scyathos insu. 80. b.
 Scyllaceus sinus. 72. b.
 Scyllaceū op. ibid.
 Scylla op. ibid.
 Scyllae mōstri descrip. 83. a.
 Scylace op. 46. b.
 Scyleon pmon. 65. b.
 Scione. op. 59. d.
 Scyros insu. 81. b.
 Scyronia saxa. 64. a.
 Scythiae descriptio. 59. a.
 Scythicum pmon. 90. b.
 Scythae po. 11. c.
 Scenos flu. 58. d.
 Scrobilus sinus. 114. b.
 C Sebēniticū Nili ostiū. 34. b.
 Secundani po. 74. c.
 Seleucia op. 38. a.
 Selymbria op. 57. c.
 Semiramis. 36. a.
 Sena insu. 103. b.
 Senogallia op. 71. a.
 Sepias op. 60. c.

Sepias p̄mont. 63. a.
 Septuimani pop. 74. c.
 Sequana flu. 92. b.
 Seres po. 106. c.
 Seriphos insu. 81. b.
 Serpentiū magnitudo. 108. a.
 Serpentes Aethyopici. 115. b.
 Serru p̄mon. 58. d.
 Sesamus op. 48. a.
 Sestos op. 58. a.
 Sestianæ aræ. 90. c.
 Sexsolitæ po. 49. c.
 Setabis flu. 78. c.
 Sextani po. 74. c.
 Siciliæ descriptio. 83. a.
 Sicynus insu. 81. b.
 Sicyon op. 66. b.
 Sida op. 39. e.
 Sidor portus. 40. b.
 Sidon op. 37. a.
 Phitonia insula. 84. b.
 Syene op. 34. b.
 Siga op. 17. a.
 Siguin op. 45. a.
 Silarus flu. 72. c.
 Syroclites. 13. a.
 Simois flu. 54. a.
 Simyra castellum. 37. b.
 Simphlegades insu. 79. a.
 Syndones po. 49. c.
 Syndos op. ibid.
 Sinonia insula. 84. b.
 Synope op. 48. a.
 Sinuesia op. 73. a.
 Sinus magni q̄tuor. 10. a.
 Siphacis regia. 17. b.
 Siphnos insu. 81. a.
 Sipyus op. 71. b.
 Sipuntum opidū. ibidē.
 Syracusæ op. 83. b.
 Syria regio. 36. a.
 Syri po. 113. c.
 Syrtes. 19. b.
 Sirtianoꝝ colonia. 17. b.
 C Smirneus sinus. 44. a.
 C Sogdiani po. 101. c.
 Solis ostia. 112. a.
 Solis mensa. 116. a.
 Solis fons mirus. 21. b.
 Soloe op. 38. c.
 Somniis qui careant. 23. a.
 Sophene regio. 36. a.
 C Spartum. 77. d.
 Sperchius flu. 63. b.
 Sphinges feræ. 116. b.
 Sporades insulæ. 81. b.
 C Stœchades insu. 85. b.
 Stratos op. 63. a.
 Strymon flu. 56. a. & 59. b.
 Strongilæ insulæ. 84. b.
 Strophades insulæ. 81. b.
 C Subur op. 78. b.
 Sucro flu. 78. c.
 Sucronensis sinus. 78. c.
 Suel op. 97. a.
 Suefia palus. 97. a.
 Sulchi op. 85. b.
 Sunium p̄monto. 64. a.
 Surrentum op. 73. a.
 Susiani po. 12. a.
 C T
 Terra oceano clauditur. 102.
 Terra quomō. e mare emine
at. z.
 Terræ mutantur. 18.
 Terentiani locus. 42.
 Taurus mons. 97.
 Tartaroꝝ imānitas. 99.
 Theodorus Gaza. 60.
 Typho quid. 39.
 Tortellii incuria. 57.
 Tortelius labitur. 109.
 Tropicus cancri. 6.
 C Tabereni po. 48. b.
 Tadraca op. 18. b.
 Tachempso insu. 25. b.
 Tanaros p̄mon. 66. a.
 Tagus flu. 89. b.
 Taygetus mons. 62. b.
 Talca insu. 106. a.
 Tamarici po. 90. b.
 Tamaris flu. 90. a.
 Tamos p̄mon. 109. b.
 Tamuada flu. 17. a.
 Tanais flu. 50. c.
 Taphræ op. 52. b. & 19. b.
 Taprobane insu. 100. a.
 Tarracina op. 72. a.
 Tarraco urbs. 78. b.
 Tarraconensis prouin. 77. c.
 Tarentinus sinus. 72. a.
 Tarichiæ insulæ. 80. b.
 Tartessos op. 79. b.
 Tasos insula. 80. b.
 Taurus mons. 40. b.
 Tauri popu. 54. b.
 Taurici po. 52. a.
 Taurianū op. 72. b.
 Taurominiū op. 83. b.
 C Testofages po. 74. c.
 Telmisos op. 41. b.
 Temesa op. 72. b.
 Tempe Thesalica. 60. c.
 Tenea op. 62. c.
 Tenedos insu. 79. a.
 Tenos iusu. 81. b.
 Teos op. 44. a.
 Terapne op. 62. b.
 Terina op. 72. b.
 Tergestum op. 68. b.
 Terotæ. 118. c.
 Terræ diuifio. 2. c.
 Terræ Zonæ quinq. ibidē.
 Terræ forma qualis. ibidē.
 Terrarū partiū termini. 10. c.
 Teutoni pop. 97. c.
 C Thabin mons. 106. c.
 Thales. 43. a.
 Theanum op. 71. b.
 Thebæ Aegyptiæ. 34. b.
 Thebæ campus. 44. d.
 Thelis flu. 77. a.
 Theganusa insu. 81. a.
 Themiscyrum op. 48. b.
 Theonochema mons. 117. b.
 Thera insu. 81. b.
 Thermæ op. 84. a.
 Thermodon flu. 48. b. & 44. a.
 Theodosia op. 52. a.
 Thermopylæ. 63. b.
 Thessalonice op. 60. b.
 Thymnias sinus. 42. b.
 Thicis flu. 77. a.
 Thimotheus musicus. 43. a.
 Thymnias insu. 79. c.
 Thirsagetæ 50. d.
 Thissamisfa portus. 42. a.
 Tholobi op. 78. b.
 Thoricos op. 64. a.
 Thraciæ descript. 55. d.
 Thraciæ sterilitas. ibi.
 Thracum mores. 56. b.
 Thule insu. 105. b.
 Thus Arabicum. 113. c.
 Thyberis flu. 73. b.
 C Tifernus flu. 71. b.
 Tygris flu. 113. a.
 Tygres animalia. 102. a.
 Timauus flu. 70. a.

Tingi op. 16.a.
 Tinnias pmon. 57.c.
 Tios op. 47.d.
 Tiphoneus specus. 39.c.
 Tyra flu. 53.c.
 Tyros peninsula. 37.a.
 Tiristris pmon. 57.b.
 C Tobolicum tricium. 91.a.
 Tolossa op. 74.c.
 Toreata po. 50.a.
 Torone op. 60.a.
 Tragopanades aues. 116.b.
 Tragurium op. 68.a.
 Traguriu insula. 83.a.
 Trapezus op. 49.a.
 Treueri po. 92.b.
 Tripolis. 37.b.
 Triton amnis. 19.b.
 Tritonis palus. 20.a.
 Tritonia Minerua. ibidem.
 Triciu op. 91.a.
 Tritonice op. 57.b.
 Troas regio. 44.c.
 Troezenii po. 65.b.
 Troglodita po. 23.a.
 Trucones insu. 83.a.
 Truentum op. 71.a.
 Tubero flu. 112.a.
 Tulcis flu. 18.d.
 Turca po. 50.d.

Turduli po. 89.b.
 Turium op. 72.a.
 C Vadiani patria. 93.
 Valerii Maximi locus. 74.
 Vallæ incuria. 65.
 Velcircum. 97.
 Vienna Austria. 54.
 Vigiliæ quatuor. 35.
 Virgili loci. 2. 7. 90. 111.
 Vmbra. 107.
 Vmbrae uaria differentia. ibi.
 Walachi unde dicti. 54.
 C Valetium op. 71.b.
 Valentia op. 78.
 Varduli po. 90.d. & 91.a.
 Varum flu. 74.a.
 Vasio op. 74.c.
 C Vegeti po. 12.b.
 Velia op. 72.b.
 Vellus aureum. 49.a.
 Venaria insu. 84.b.
 Veneti po. 69.a.
 Venetus Rheni lacus. 93.b.
 Venus Cypria. 79.c.
 Venus Erycina. 84.a.
 Veneris portus. 77.a.
 Vesulus mons. 70.a.
 Vesuius mons. 73.a.
 C Via flu. 90.a.

Vibon op. 72.b.
 Vienna Allobrogum. 74.c.
 Virgi op. 79.a.
 Virgitanus sinus. ibidem.
 Visurgis flu. 97.b.
 Visula flu. 98.a.
 C Vlyssippo. 89.b.
 C Vmbrae meridianæ. 107.b.
 C Vocontii po. 74.c.
 Volca po. 76.b.
 Volsci po. 69.a.
 C Vrgo insu. 85.a.
 Vrias sinus. 71.b.
 C Vthisia op. 18.a.
 Vtica op. 19.a.
 Vulturinus flu. 73.a.
 Vulturinum op. ibidem.
 C X
 XAntus flu. 41.b.
 Xantus op. ibidem.
 Xerxi perfoesus Athos. 59.c.
 C Z
 ZOnæ terræ quotz.
 Zonamedia an habitabilis. 6.
 C Zazinthos insula. 81.a.
 Zephyrion pmon. 22.a.
 Zephyre insu. 82.b.
 Zetis flu. 113.a.
 Zone oppidum. 58.d.
 FINIS INDICIS

ADVERTE LECTOR in exscribendo indice cū reliqua omnia iam impressa essent, locum corruptum repertum. Folio enim. 78. facie secunda, ubi de Ferraria promont. fit mentio sic legendū est. Mox in duos sinus promontorio quod Ferraria uocant finditur: prior Sucronensis dicitur, maior hic & magno satis ore &c.

CHRISTOPHORI CRASSI HELVETII
beralium studioꝝ Doctoris, ad Lectoreꝝ epigrāma.

¶ Haecenus ancipiti quicquid monumēta priorum
Tractarunt calamo, noscere quemqꝫ iuuat.
Si sapias hæc illis præclari scripta Poetæ
Contuleris, precium crede laboris erit.
Quicquid enim passim spaciosi climata mundi
Norunt, ut quo sint æquora quæqꝫ loco,
Qui ritus hominum, quæ sit natura locorum,
His licet in Scholiis lector amice legas.)

ILLVSTRISSIMO PRINCIPI IOANNI
Turzoni Episcopo Vratislaviensi dño & Patroꝝ
no suo optimo. Georgius Logus Silesius.

¶ Cum tibi diuitiis ingentibus omnia diui
Esse uelint animi commoda iuncta boni.
Quis te foelicem non estimet optime Princeps?
Quis tibi diuinum pectus inesse neget.
Ingenio possent nihil amplius indere Musæ,
Vultus & augusto principe dignus inest.
Nec adeo infestus genitum te uidit Apollo,
Faustus & ingeniis tunc deus ales erat.
Inde fit ut tua sint omnes tutela Poetæ,
Consimili studio conciliatur amor.
Et licet ingenti sis censu rite beatus,
Ipse tamen Musas sedulus usqꝫ colis.
Exit Apollinei Vadiani nobile munus,
Vltima perfectus se duce Mella manet.
Si bene cognosces docti monimenta Poetæ,
Forsan & hic aliquid quod iuuat ipse leges.
Sic tibi mitis erit placido bona numine Tellus
Omnia foecundo quæ parit alma sinu.
Quæ nemo educit sub nubila pinibus ingens
Blanda ubi de Phrygiis montibus unda fluit.
Nymphæ foelices niueo quæ flumine tutæ,
Sollicito magnos luditis igne deos.

Et seges alma hominum iucundis usibus apta
Auspicio diuē leta decensq; uenit.
Dic dea num uelles diuum magis edibus uti,
An iuuēt Idei te mage montis opus?
Si tua sancta domus non diuum sedibus equa est
Attamen in terris longius esse potes.
Nil melius possent uiuentibus addere diui
Mutet, cœlestes ni deus ipse domus.)

CVN RADVS GREBELIVS TIGVRINVS
Heluetius, Melam alloquitur.

C Geographos inter quamuis in sede locarint
Principe, Geographi te quoq; Mela uiri,
Postq; tuos titulos sit qui meruisse secundos
Immensa cuperet sortis habere loco.
Nudus eras princeps cultuq; fatebere, nullo
Splendidus & misere faucia membra lacer.
Durus eras solitusq; a primo audire salutem
Limine, nec multis in cute notus eras.
Diues es, & studio renites cultissimus omni
Nullaq; curatum uulnera corpus habet.
Pro duro facilis, squalenti comptus, ab agro
Integer, excelsum tollis in astra caput.
Antipodas calles & quas nō attigit umbras
Hermoleos terræ lima beata tuæ.
Iamq; patent omnes Phœbeo uindice nodi
Et qui soluendi Vate fuere nouo.
Exultas igitur celebri facunde triumpho
Nec Mela quisquam iam mage clamat Io.
Exultas totiq; facis spectacula mundo
Teq; nil hic ingens doctius orbis habet.
Ne nimis extollare tamen Nemesisq; superbi
Pectoris ultricem Mela diserte caue.
Muneris autorem gratus nec supprime tanti
Exprime ceu subitus quis dedit ista deus?
An Vadianus erat phœbum qui complet utrinq;
Ille uir Heluetici maxima fama soli?

Nempe fuit: dedit ille mihi quæcunq; tueris
Sed dedit hoc patriæ uictus amore sua.
Vt probe Heluetiam uictrici Marte potentem
Victricem doctis non minus esse uiris.

RVdolphus Cliuanus Lucernanus Heluetius.

Quam bene nunc iterum præsentî numine Pallas
Consultit studiis ingeniosa bonis.
Quæ docuit quondam percurrere nauius æquor
Esset ut extremis cognita terra plagis.
Sed stetit hoc magno studium discrimine uitæ,
Quod modo successu prosperiore datur.
Non est quod Syrtes metuas, rapidâ ue Charybdim
Iam neq; Scylleos lector amice canes.
Non opus Eoi trepidare pericula fluctus
Indica Taprobanes qua lauit unda sinus.
Vt liceat tuto uastam cognoscere terram
Dat Mela cum Scholiis hoc Vadiane tuis.

MATHIAS PAVLINVS PLVDENTINVS
Rhetus Lectori.

Quæ bonus Hermoleos admouit splenia Mellæ
Adfecto scabie tabificaq; lue.
Plausu doctorum commendat calculus illa
Vtpote ter docto prodita scripta uiro.
Omnes excussit forulos & pene reliquit
Nil intentatum dum polir ille Melam.
Sed cum de Zonis contentio ualdior instat,
Vel quando Antipodum terra notanda fuit.
Quando de obscuris quicquid maturius umbris
Dicendum, uel quæ docta mathesis habet.
Obriçet Hermoleos infans, taciturnior illo
Prænexo mutum quem colit ore Pharos.
Rectius hoc uates natus melioribus annis,
Stipatus musis tot, Vadianus agit.

Qui iuuenis Graiorum absoluit faustiter orbem,
Cui bene cum Musis dexter Apollo fauet.
Mellam Geographū planum elimaui ad unguem,
Et grauibz studiis tecit inesse fidem.
Ille boni ad summam dignus cognomine uatis
Quod pbat his Scholiis, nūquid & hocce sat est?

GEORgius Binderus Tigurinus Heluetius.

¶ Nuper ab Elysiō Pomponius orbe regressus,
Corporis inuenit membra decora sui.
Miratus formam, validasq; in funere uires
Ecquid, ait, uiuo mortuus & ualeo?
Hermoleos quondam, iam nunc Vadianus in illo est
Vt decreta mihi mors rediuiua foret.
Et fateor, iam uiuo magis, quam quum mihi uita
Prædura fati friuola lege fuit.)

MARTINVS HATZIVS TRANSYLVA
nus. Ad Lectorem.

¶ Stagna/lacus/fluuios/& apertas æquoris undas
Noscere si tractus rura nemusq; paras.
Quos dedit Oceanus campos rapuitq; profundus/
Cynthia dum rapido uertitur axe madens.
Deniq; qua trifidi pateat tibi machina mundi,
Circuat & gemino Delius orbe solum.
Sumis ab exiguo, quem cernis, cuncta libello.
Perlege, parua legis, commoda multa seres.
Sæpius in modico magnus cinere ignis habetur,
Et breuis ingenti uena redundat aqua.
Nemo superficies (uulgus nam pascitur illis)
Sanus amat, fruges interiora dabunt.

AD Melam Hexastichon.

¶ Hermoleo lucem debes, uitamq; Secunde,
Nam naturæ ingens ille poliuit opus.
Gratus eris quoq; tu Pomponi, si bene nosces
Deiecto attulerit quam Vadianus opem.
Dum neglecta aliis/aut ignorata reponit.
Dum facili dubios excutit ore locos.

Andreas Eggius ex oppido
S. Galli, faciebat.

IOACHIMVS VADIANVS OPERIS
autor, Lectori.

¶ Quod me cōmendāt, quod sunt in amore fideles
Discipuli, pietas officiosa facit.
Nam sunt quos faciles cepit reuerentia nostri,
Et sunt quos patriæ conscius urget amor.
Vt nolim nimia q̄ quis mihi luderet aura,
Sic certe officii munus habere uelim.
Libera iudicio tanta hæc præconia funto,
Quando fidem ueri sæpe reuellit amor.
Quin potius nostros Lector cognosce labores
Præcipitemq; operam consule queso boni.
Quod si quod pro te faxit reperire legendo
Contigit, auctoris id mereatur honos.
Si minus, atq; animum natus male commouet error,
Errare esse hominis sis memor, & patere.
Admissos poliam, fuerint quando ocia, natus,
Plenius & uerso pollice crescet opus.

FINIS.

AN HUMAN HISTORY

...the first of the world's great
...the first of the world's great
...the first of the world's great
...the first of the world's great
...the first of the world's great

THE HISTORY OF THE
...the first of the world's great

THE HISTORY OF THE
...the first of the world's great

...the first of the world's great
...the first of the world's great
...the first of the world's great
...the first of the world's great
...the first of the world's great
...the first of the world's great
...the first of the world's great
...the first of the world's great
...the first of the world's great
...the first of the world's great

POMPONII MELAE DE ORBIS SITV LIBRI
TRES, SVCCINCTA ADMODVM LOCO-
RVM INSIGNIVM, AVT NON NIHIL
OBSCVRORVM, EXPLANATIONE
ADIECTA PER IOACHIMVM
VADIANVM HELVETIVM,
POETAM ET ME-
DICVM.

CVM EIVSDEM VADIANI AD RVDOL-
phum Agricola / Epistola, in qua multorum
percomode ad Melæ non nullos locos atti-
nentium, paulo uberior facta est mentio.

PHILIPPVS GVNDELIVS, PATA
uieñ. Lectori.

Quicquid continet inquietus æther,
Et Thetis gremio fouet patenti,
Terrarum, lacuumq̃, gentiumq̃
Regnorum/nemorum/urbium/insularum/
Seu primos Hyperionis sub ortus
Vergat, seu pluuio rigetur Austro,
Quod uel Caucaſeos tenet Triones,
Aut Phæbi Hesperios uidet recessus,
Zonaue uritur æquinoctiali;
Melæ cuncta breui leges libello.
Multæ quem tamen eruditionis
Et frugis uariæ reconditæq̃,
Cum niſu legeret graui iuuentus/
Atq̃ interprete Apolline indigeret,
Succurrit Vadianus ille Alumnus
Verus Pieridumq̃ Apollinisq̃/
Turbæ delitiæ peritioris/
Qui Phœbum geminam exprimens per artem,
Ipfas carmine prouocat Camœnas
Docto nec loquitur minora Tullo/
Quin huic Phillyridi nihil ſecundo
Cædat cum Podalyrio Machaon.
Et quicquid ueterum probatiorum eſt,
Hoc ergo duce nunc amice lector
Nil eſt quod te iter ingredi moretur,
Quin totum bene peruagatus orbem
Dum Melam memori reuoluis aure
Et pleno legis æquor omne uelo/
Securus rabidæ a furore Scyllæ
Crudelem quoq̃ nil timens Carybdim/
Doctrinæ placito fruare portu.

REVERENDO PATRI ET DOMINO, DOMINO FRAN-
cisco, florentissimi Cœnobii. S. Galli, apud Heluetios / Abati,
patri colēdissimo, Ioachimus Vadianus Heluetius Poeta
a Cæs. Laureatus. S. P. D.

HERMOLAVS Barbarus Patritius Venetus, qui dū in hu-
manis fuit / summo oīm consensu, doctissimus iudicatus
est, Pomponii Melæ de terre situ libros / laceros antea &
innumeris mēdis deprauatos / pro sua uirili in pristinū nitorē, ut agnos-
sci uel ab autore possint, restituit. Sed ita tamen restituit, ut censoris ma-
gis & emendatoris / q̄ interpretis officio fungi uoluerit, id quod cū in-
genium iudiciumq; tum singularē eruditionē tanti uiri decuit, Multum
nanq; refert, recognoscas ne authorē quempiam / an explices / cunq; in
utroq; magnus existat ac prope par labor, in illo prior est operē digni-
tas, in hoc posterior. Proinde / qui emendat, ultimam sibi / ceu Medicus
quispiā / curandi authoris prouinciā insumit, qua in re summo iudicio /
& multifaria lectiōe cōfirmato examine opus est / ne, aut temere / quod
sanum est immutetur, aut desidīa siue imprudentia, lassa membra quæ
tabem in reliquū corpus ducere queāt / pro sanis integrisq; relinquant.
Porro qui interpretes est sensusq; scriptoris explicat, perīde agit atq; illi
solent, qui pulchri & sani corporis liniamenta spectantibus indicant,
quemq; usum singuli habeant artus enumerant. Ego uero, quanq̄ inge-
nue fateor / supra Hermolai lucubrationes eruditis & multo Grægoras-
phiæ studio exercitis, nullo amplius in Melam cōmentario opus esse,
tamē interpretes esse operis adeo recepti scriptoris / libens uolui, ceterū
non oīm adeo quæ i eo sunt, sed aut insigniū, aut obscuroꝝ magis, nec
cōmentario / sed scholiis potius, nisi quid amplius locoꝝ non nulloꝝ
obscuritas desiderasset, idq; ipsum citra fuci & eloquētiæ affectationē,
cum ea tandem lex interpreti data sit ut uerbis e medio petitis utatur, ne
interprete indigeat. Hoc ut facerē, adolescentes cōplusculi studiosissiz-
mi / & cum primis Heluetii qui me Viennę aliquot iam annis bonas lit-
teras publice & priuatim profitentē / audiunt, inuitarunt, precati, ut quæ
proximis mensibus in explicādis Pomponii libris attulissē in mediū,
redacta in cōmentarioli formam protinus ederem, uti plarāq; in hoc il-
lustri scriptore partim obscura, partim breuiꝝ descripta q̄ ut ab teneris
animis facile capi & intelligi queant, apertiora fierent, simul, ut ex his
quæ attulissē / semitam sibi / ad optimos quosq; situs orbis scriptores,
euoluendos pararem. Horꝝ uero precibus eo cessi libentius, q̄ mihi
persuaderem / subcisiuis horis ea oīa quæ peterent / absolui posse, reli-
quas enim totas sibi Medicina uendicat, in cuius collegiū nuper me in-

signibus eius professionis præditū, e Musæ Gynæcio/ tanq̃ receptui
in literarū studiis cantaturus, trāstuli. Quanq̃ (ut uerū fatear) nullus mihi
unq̃ tam molestus in bonis artibus labor fuit/ quin eum cōmunis stu-
dio soꝝ & in primis Helueticæ iuuentutis incrementi gratia perliben-
ter subierim. Nec adeo, alii professioni addictus, sententiam mutauī,
quin semper illud moliar/ ut Heluetii/ quemadmodū Marte & armo-
rum gloria nemini cedunt / ita tandem eos habeāt qui Mineræ donis
eximii, gloriā eoꝝ literis nō minus q̃ armis illustrē facere possint, qua
in re me uiriliter (ut intelligo) iuuat, pariq̃ uoti est Hainricus Glarea-
nus Poeta, aliubi honestarū artiū sedulus professor, cuius eruditionē/
dudū illi uiri, qui extra oēm iudicii aleam sunt positi, extulerūt, Nec de
esse solet nostratibus Christophorus Crassus cōmuniceps noster, uir
doctus simul & diligens, quoq̃ meliorē neminē dixeris, is aliquando
mihi discipulus, nūc laborū socius, nihil pr̃sus in literarū studiis opere
in Viennensi Lyceo intermittit. Illud uero/ quicquid est Incubationum
mearū in Pomponiū Melam, tuo nomīe a prima opusculi pagina in-
signi/ in Germanæ iuuentutis manus/ prodire uolui Antistes reueren-
dis. ut esset, ob cuius reuerentiam, labor noster, ab obrectatoribus/ si
Vadiano alioqui parcere nollēt, quietem consequerē, Memorata sit
quidem & hodie Abatū diui Galli/ ab Otmaro usq̃ & illo primo eius
Cœnobii authore Gallo, nomenclatura est, nec/ ut intra montiū præci-
pitia cœnobiū illud tuū, ita intra angustos limites fama continetur. Nā
ut iustissimas opes, & illā modestissimā latæ terræ ditionē / qua princis-
pum olim munificentia donatū/ indies in hūc usq̃ diem magis inclarus
it, prætereā, nemo est hodie paulo eruditioꝝ / cui Cœnobii. S. Galli re-
ligio ab octingentis retro annis tanta seueritate/ tam cōstanti tenore de-
ducta/ non uel receptoꝝ Historicoꝝ testimoniis, sit cognita. Equidem
qualis Gallus, qualis Otmarus/ aliq̃ inumeri eius loci uiri Monachi,
quanti in fide, in omni uirtutum genere fuerint, cum alias sæpe/ tum ex
quīto historiaꝝ libro Ottonis/ laudatissimi studio ueritatis historici/ di-
dici. Quis uero doctrinæ / quis perpetuo in oībus honestis disciplinis
illoꝝ studio nihil tribuerit? ad quē Bibliothecæ illius tuæ uetustissimis
optimisq̃ codicibus cōfertissimæ fama peruenit? quantū, dii boni, do-
ctrinæ thesaurū isthic uidere licuisset, si Constantiensi Concilio, libris
non in uaria distractis/ ac prope dixerim furto alienatis/ integra sibi-
q̃ cōstans mansisset. Poggio equidem minus inuideo/ q̃ in multoꝝ emo-
lumentū, Syliū Italicum, Asconii & Porphirionis grāmaticoꝝ frag-
menta/ tum & Quintiliani integras institutiones / quæ hodie in Floren-
tina Bibliotheca seruantur, cum aliis plerisq̃/ iam amissis/ & tanq̃ con-
clamatis scriptorib⁹ reperit, quanq̃ fidei fuisset suæ/ exscriptos codices/

illuc unde acceperat, remittere. Ad te redeo prouidentissime Antistes,
 qui isthoc sedulus curas/ut te pastore/grex tuus/a sanctorū patrum qui
 tantam patriæ famam peperere/moribus, doctrina/religione, nulla in
 parte deciscant, idq; ut agāt tu exemplares, non horum tantum quæ ad
 Deum resq; diuinas attinent, uerum etiam quæ ad hominum pertinent
 officia, postq̃ enim ad illum tantæ dignitatis apicem, tuis ita uolentib⁹,
 ascendisti, is semper habitus es, qui in deum pius, in tuos equus, in oēs
 mansuetus munificusq; uidereris. Quo circa nescius non sum, q̃ multo
 his maiora tibi debeant, quæ quidem præstaturū me aliquādo, tibi per
 suadeas uelim, maxime/si has nostræ oblationis primitias / tuæ amplis
 tudini acceptas esse intellexero. Quanq̃ (ut apud me decreui alias) quā
 primū e studioꝝ palestra, in dulcem diuq; desideratā patriā rediero: is
 esse summo studio conari uelim, qui, iuxta Platonica doctrinā/parentis
 bus, qui patriæ, qui amicis, & optimis quibusq; uiris/ nullo officii gene
 re deuisse uel uno posteritatis testimonio, credar. Ad quā rem/quantū
 mihi tuæ celsitudinis fauor opis allaturus sit/non difficile prospicio: quē
 certe ut præsentem promptumq; mihi, iam nunc auguror, non solum
 q̃ arctior mihi tecum intercedit sanguinis necessitudo, sed ob id multo
 magis/ quod dudum mihi persuasi/ hominem minime malum, apud
 candidissimū & optimum Antistitem bene habiturum esse. Vale, pas
 ter colendissime, Vadiani tui memor. Viennæ Austriæ Eydibus Octo
 bris. Anno salutis. M. D. XVII.

TRANQVILLI PARTHENII RAGV SINI CARMEN.

Quimodo in obscuris iacuit Pomponius oris
 Difficilis, durus nec minus asper erat.
 Oedipodis quem uix aperiret cura laborq;
 Vix Tiburtinæ pectora sacra Deæ.
 Iam legitur clarus Vadiani munere Vatis/
 Cui uirides lauri tempora docta premunt.
 Non secuit tantum salebras uitiatq; uerba,
 Plurima sed multis contulit historiis.
 Quid non huic debes docto Germania Vati?
 Excolit hic nomen progeniemq; tuam.

IOACHIMI VADIANI HELVETII, RVDIMENTARIA
IN GEOGRAPHIAM CATECHESIS SEQVITVR.

QVID GEOGRAPHIA: COSMOGRAPHIA: TOPO-
graphia, Topothesia, Chorographia.

VNT uocabula / quæ terræ orbisq; sitū scrutantibus fre-
quenter incidunt / non nihil diuersa, plarūq; tamen con-
fusa scriptoribus / iam geographū eundem iam cosmo-
graphum alterutrū prosequente / appellantibus. GEO-
GRAPHIA tamen si Etymon uocabuli sequimur proprie ea est quæ
terræ situm / ut extra intraq; ad Oceanū nostrūq; mare se habet / cum lo-
corum passim iacentium enumeratione / describit: qua in re quia uetus-
tissimis authoribus multa metiēdi terræ uastitatē / interq; maria & regi-
ones quod ad spatiū attinebat discernendi / Plinio teste / sollicitudo tur-
it, factū est ut tota illa quæ de lineis, quæq; ex lineis cōstant / figuris cog-
noscendi ratio / Geometriæ nomen obtinuerit, cum tamen in cœlo non
minus hæc q̄ in terra locū habeat: ab illa Gæographi dicuntur / quibus
terræ describendæ per singulas, ut expansa est / aut celebres magis regi-
ones / cura fuit / tales Plinius: Dyonisius: Strabo fere, & Mela / nisi q; &
hic quanq̄ paucissimis / a primi libri principio / de toto mentionē facit /
uerū nec aliter q̄ Geographū deceat. Idem de plerisq; aliis intelligen-
dum est. COSMOGRAPHIA uero quanq̄ utriusq; cœli inq; & terræ
rationē habet, magis tamen id curat, ut quibus terrę extantis partibus /
cœli secundū longitudinē latitudinēq; / spacium adsit, ostendat. Cumq;
Geographus præter locorū enumerationē, & historiā addat & plerūq;
quæ ciuitatū / quæ gentium / nationū, populorū / origo fuerit / atq; unde
data rebus nomina, tum & illustria non nunq̄ naturę siue mirāda opera
historice indicans, in terræ situ multo esse uberior soleat, Cosmogra-
phus non alio fine regiones: oppida: amnes: maria / montesq; enume-
rat, nisi ut uel terminos statuatur regionū: quæq; exordia & qui fines sint
enumeret, uel sub qua cœlestis superficiei habitudine illa uniuersa sint:
demonstret. Hoc prope unice curans / ut in aperto sit / sub quo cœlo sita
loca: quę longitudo / quę latitudo / præterea quæ Gnomonis umbrarūq;
locorū latitudine differentiū (unde breuitatis / longitudinisq; dierū ratio
manat) diuersitas sit: ad hæc, quæ locis sydera (ut sic dicā) uerticalia / quæ
in arcton quę in meridiē inclinēt, non nunq̄ aliunde deprompta adiicit,
ortusq; & occasus eorundē / qui locis diuersam latitudinem habentibus
uniformes esse nequeunt, cōsiderat. Interualla & climata obseruat, idq;
per sepe cum naturæ loci & aeris dispositiōis explicatione. Vnde & illa

Strabonis lib. i. uerba sunt. Quicumq; locorum proprietates edifferere nituntur/proprie rem attingunt cum coelestiu terrestriumq; mensurage, figuras & magnitudines: interualla & climata: calores & frigora & simpliciter aeris naturam manifestant, hac fere Strab. Adde quod instrumentorum ad illiusmodi dimensiones attinentiu/ & picturae similiter terrae cum debita meridianorum parallelorumq; superinductione/ tota ratio ad Cosmographum attinet. Princeps uero oim Ptolemus est. Ausim igit dicere/ Geographum Poetis & historicis magis accedere/ ea causa/ qd conformi qua solent illi/ describendi modo utitur: unde magna Straboni/ Plinio/ ceterisq; si diligentius paulo perpenderimus/ ex Poetis & Historicis in locorum terrae descriptione/ auxilia fuerunt/ ut Pli. lib. i. Strabo ubiq; (nam eius opus Homeri doctrina illustre factum est) indicant. Cosmographus ad Geometricam Astronomicamq; inclinans aliorum/ praeter ea quae retulimus prope securus est. Sed coeunt tamen adeo fido commercio Geographia & Cosmographia/ ut altera sine altera/ utcuq; excussam manca esse facile contenderis: & mihi quidem dubitanti quandoq; utra praestantior foret, uisum est acutior esse Cosmographiam/ eam tamen quae intra arctiores traditionis limites consideret, Geographiam/ multa uariorum authorum lectione subnitentem, & si laboris uarietatis introspectenda/ concipias/ paulo Cosmographia molestior: quod illa certis axiomatis nitatur/ hac multifaria illustriu scriptorum traditione (ut oia mortaliu opera tempus mutat) non semper consona sibi, nec certa sit. Hanc tamen (ut dicam quod sentio) uiro prudenti/ illam sapientis comodior esse confirmo. Non uero sum nescius uel a Ptolomeo li. i. Cosmographiae ratione/ geographiae uocabulo intelligi, cum inquit Geographiam imitatione esse picturam. Hac tamen per me adducta diuersitas/ ampliori cognitioni rei huius non oberit. TOPOGRAPHIA historiae est magis: quemadmodum & Topothesia poetarum: per illam historia locum quaeque, ut est, effigiat. Hac ficta adeo uerisimiliter depingit ut ita esse credas. Plerumq; enim qui historiae aut Poeticae dediti sunt non ex professo/ terrae describende stilum adhibent, cum rerum gestarum/ aut quasi gestarum argumenta tractant, sed aut argumenti serie urgente/ aut oblectationis gratia/ seorsum/ qui ad rem accedat locum exprimunt, quem si uere reddunt, Topographi sunt: sic Cyrthe situs in Iugurtino apud Salustium: Epidamni apud Apianum in secundo bel. Ciuium: ut li. decimo quarto Silius/ Siciliam: ut Statius syluagum primo/ Vopisci Tiburtinum describit. Apud Pli. li. epistolarum octauo/ uille ad lacum Lariu: ubi humilior Comedia, editior Tragedia nominat: ut Sardiniae apud Claudianum in bello Gildonico descriptio: Sin fictam, uerisimile tamen de promunt/ Topothesii sunt, idq; Poetis prope translaticiu est, ut apud

Statium li. septimo. Domus Martis & comitū descriptio. Apud Oui.
regia Solis li. transf. 2. & id gen⁹ innumera: quoꝝ usurpatio nec Geog-
rapho plane nec Historico/ si modo officiū sequitur, cōcessa est: sed,
ut dixi, Poetæ. CHOROGRAPHIA est quæ loca seorsum/ tanq̃ ses-
parata a ceteris/ picturæ similitudine obseruata prosequit̃, ut si quis piã
Romã eiusq̃ ad proxima sitæ formulã/ ut re ipsa est, tabella etfigiet,
Chorographus diceſ. Quod si uere id/ & pictura loco quẽ exprimit res
spondente prosequitur Topographo adsimilis est, sin fictē, cū quadã
tamen uerisimilitudine, id quod hodie prope pictoꝝ licetia solet, Topo-
pothesiæ accedit/ quã Poetæ usurpat licentia. His enim (ut bene Ho-
rat. dixit) Quidlibet audēdi semper fuit æqua potestas. Chorographia
a Cosmographia/ siue ut Ptolomęus/ Geographia/ in hoc diuersa est,
q̃ Geographia tanq̃ summaria quadã designatiōe, terrã/ eiusq̃ partes
præcipuas ut deprehensæ sunt ac cognitæ/ formula quadã & picturæ
imitatione prosequitur, Illos sequens/ qui ante cōsumatã corporis per
picturam representationē/ potioribus lineis ipsum ambiunt potioraq̃
membra describūt. Nã/ ut Ioannes Vernherus, uir doctus, in Paraphra-
si primi cap. primi libri Ptolemęi scribit/ in pingendi arte sic fieri solet,
ut cum corpoꝝ seu rerum simulacra describuntur/ principaliū imagi-
nes inembroꝝ in primis & necessario cōpaginant̃, atq̃ sub quadã syme-
tria constituuntur, deinde huiusmodi simulacra quantū ad discretionē
suoꝝ inembroꝝ attinet/ uariis coloꝝ differentiis distincta/ sub stata ab
artificis & pictoris aspectu/ distantia collocantur, quo artifex uisus iudi-
cio facile discutiat/ quid in eis simulacris desit, desiderariq̃ ualeat/ aut
quod iam sortitū summã artis consumationē & cōplementū. Haud ses-
cus fieri cōtingit Geographiæ & Chorographiæ, hæc enim partiū or-
bis figuras & imagines in minimis etiã suis particulis depingit & ada-
muſsim representat. Illa uero Geographia considerat & describit inte-
gras prouincias cum his quæ ad uniuersalem earum formam spectāt,
tanq̃ præcipuas & primarias orbis terræ partes/ tam magnitudinibus/
q̃ symetriis seu cōmensurationibus rite dispositas, locoꝝ deniq̃ situs/
quos ex regionibus seu prouinciis terræ orbis/ chorographia tractat:
neutiq̃ congruunt ueris earum positionibus/ quas in telluris superficie
possident. Ipsa namq̃ circa locorum & locandorum qualitatem/ ma-
gis q̃ quantitatem uersatur/ quia locorum peculiare similitudines om-
ni modo nititur explicare. Symetriæ uero positionis locorum omnem
fere curam/ & diligentia studium negligit: hæc ille. Verum hic de his
plura etiam quam uolebam.

QVANTAM VTILITATEM IN SE GAEOR
graphiæ studium habeat.

Adrianus Imp. quemadmodum de eo Spartianus scribit/
Gæographiæ studiosissimus/cum apud terræ mensores les
ctā loca quandoq; esset admiratus/nihil est cunctatus/quan
tisq; expensis/quā ad ea uidenda/aut terra/ aut mari pergeret. Tes
tis nimirum ille est locupletissimus/quantū nos scriptorū terræ de qui
busq; locis traditio/ad uerū eorū sitū / aut saltem cum cernere non dā/
ad picturas ea quadā imitatione exprimentes/alliciat. Cum enim ea sit
animi humani dum in corpore est cognoscendi fors / ut nisi a sensibus
profecta interior intellectus capere nequeat, & quæcunq; cogitare &
immaginari solemus/ea omnia certis figuris atq; imaginibus circūscri
bamus:ad ea demum cognoscenda quæ terræ sunt hoc est sedis hoīm
primā omniū Gæographiā quæ oīa picturæ nobis beneficio indicare
solet/ip̄sa cognoscēdi ratio desiderat.Cumq; hodie, & linguarū diuersi
tate/&,quod magis obstat,gentiū religioni nostræ infestæ immāni
tate/datum non sit/ut ad uetustę diligentię imitationē terras peragra
re,maria ingredi/insulas uisere/facile queamus, quid cōmodius,quid
etiam desidiis/& magnos labores tum & itinerū pericula uitantibus:
magis frugiferū esse poterit,q̄ in ocio / in uno loco / imo tam angusto
ut non nisi hominē cum depictæ terræ tabella capiat, eam sequi cogno
scendi rationē/quę non falsa cogitatione addiscentis animū ceu liberū
a corpore & in aerem elatum per totā terrā / ut habitat / utq; deserta est
extantem planiciē circūducit.An non iure quispiā illum/ pertusæ mens
tis,hebetis animi,sensusq; alieni esse dicat/ qui mundū, ex angusta lor
corū tabella ut re ip̄sa situs est cognoscere nolit? Strabo certe libro pri
mo non semel indicat/inciuiles illos esse & ad publica munia minus
utiles qui Gæographiæ partē non attigerunt.Ego non inciuiles solum
sed inhumanos esse assero/qui eam artem negligunt / per quā omnib⁹
aliis ingenuis disciplinis aliquid ornamenti accedit, Vlyssē Homē
rus in primo Odyssę tanq̄ a magna sapiētīæ parte comendaturus/eū
esse dicit.Qui mores hominū multorū uidit & urbes. Nos quoq; uenes
rari & cum admiratione quadā intueri eos solemus/ qui in Alexandriā/
in Aegyptū reliquā: in Iudæam Palestinā ubi Christi saluatoris sepul
chrum est,aut in alia mediterranei maris littora nauigantes / reduces in
patriam reuersi sunt.Quis non uidet q̄ magnū / q̄ decorū hodie in ip̄sa
uulgi estimatione sit, uidisse Hispanias / limina Diui Iacobi pulsasse/
non religionis tm̄ gratia/quæ nunq̄ satis cōmendat/ sed ob id quoq; q̄

longa illi itinera emensi externos populos: & tanq̃ aliū ingressi mundum/ alios mortaliū mores / aliā terram referunt / quin & torquibus ex auro insignes esse audent/ qui Syriam attigerunt/ & e Palestina reduces sunt, cum tamē ea nauigatio minus q̃ putat uulgus periculosa sit. Quo non torquē dignus est/ qui duce Geographia terras non ingreditur solum sed ambit, omniaq̃ ceu Ciceronis ille Africanus/ de super, circumuectus, contuetur? Hic enim fructus est Geographiæ, ut terræ totius ut inhabitatur/ primū partes præcipuæ, inde insignia ut sita sunt loca, maria, sinus, amnes: montes, fontes/ specus, lacus, aliaq̃ innumera/ ex pictura scriptorū authoritati accedente & locis quæ prosequitur respondente/ cognoscantur. Quodq̃ pulcherrimū est, ordine in omnibus seruato, & regionum initiis finibusq̃ intro spectis. Addo quod illa duce/ quæ singulis terris secūdū cardinū mundi diuersitatē/ circū circa cōfinia sunt, illico & citra difficultatē cognoscimus, ut, si quis obiter Numidiæ facit mentionē ubi illa sit/ quasq̃ terras proximas habeat, postq̃ id semel ex authoribus ad picturā adhibitis/ didicero (adeo memoriā pictura iuuat) facile dixero esse Numidiā Africæ regionē / ob Mafsinissam illū maximū & laborū tollerantissimū regem: maxime celebrē, habere uero ab occasu Mauritaniā: ab ortu Africā quæ minor cognominatur, ab Septentrione mare nostrū: a meridie Athlantis iuga & Getulos. Simile fieri & i aliis potest. Nulla uero prorsus aut historia aut fabula/ recte sine Geographiæ cognitiōe accipi potest, addo & philosophiā, nam, ut Strabo libro primo scribit, philosopho cum primis illa quæ de orbis situ est/ tractatio ad manū esse debet. Adderē & sacerdotes nostros & Theologos quos multa ignorare in suis historiis, neglecta Geographia necesse est, sed uereor/ ne quæ studio ueritatis dico, in malam illi partem referant. Verum, ut sentio / dico / idq̃ gratia exempli adductis locis aliquot pro mea uirili/ ostendam. De historia/ non est q̃ multa referam, cum rerum serie, ut dixi, postulante/ nullus non locus quo quicq̃ insigniter gestū est per illam accuratissime reponatur. Ceterum utcumq̃ illa suis in locis graphice scribantur, nisi quod scriptum est ad picturā primū omniū/ dehinc aut ad illustriū authorū de situ terre/ testimonia referas/ recte haud quāq̃ intelligi licet. Nam cū apud Suetoniū: Florū: Virgiliū cæteros: lego. M. Antoniū ab Augusto nauali prælio ad Actiū promontoriū uictū esse: quid de Actio cogito? aut quorū memoriæ acie tendo? si Geographia duce eum Epiri tractū nō cognoui in quo haud longe a sinu Ambracio/ Actiū est? Quid si ab Alexandro Darium aut ad Granicū Phrygiæ, aut ad Ison Ciliciæ, siue ad Arbela Assyriæ, grauidade afflictū/ apud Iustinū, Plutarchū, Diodorū, Curtiū

ceteros, legis, quid tibi Granicus, quid Issos: quid Arbela sunt? At Strabo bonum peto, Plinium peto, Melam, Solinū, Cornucopiae (ut illi solent qui proximis sibi cōsulant) Perotti, alios: & ubi illa sint disquiro. Esto, uerum non magis ac prius intelligis nisi hos autores ad picturæ rationem contuleris/id quod Geographia iubet. Simile est in his quæ ad naturæ historiā attinent aut res aliis aliisque locis celebres/ ut cū scio, ab littore iudico margaritas afferri, Adamantē in India insignem: ex Eudemone Arabia thus mirramque asportari/ Citrū ex Althlante Mauritaniæ, Loton ad maiore Syrti, Spartum in citeriori Hispania nobile, ad Anticyrā helleborū: ad Tyrū purpurā, in Paro marmor, sed minus insigne in Numidia, in Aegypto Crocodilos Hippopotamosque, ad Hyrcanos tigres memoratas: Huiusmodi mille, nisi candidi lectoris fastidium formidarem, recensere possem/ quoque nullū belle sine illo Geographiæ quod cōmendamus studio, accipias. POETAE qui uerbis liberiores/ad picturā locoque propius historiis accedūt, siue ficta seu uera sequantur, Geographiæ captu maxime omnium indigent: Proponam aut loca uulgaria ex his/ne quis de industria ex obscuroque inquisitione/me Geographiæ suffragari uelle iudicet. Virg. Pars Scythiam & rapidum Cretæ ueniamus Oaxem. Quid in rustico carmine sine ingenua illa noscendaque terrarū doctrina ages? sequeris Seruiū? at lapsus est/ut in Geographia frequenter solet/ nam & huius peritia non nihil honorato alioqui grāmatico defuit, sequeris Landinū? Ne hic quidem bene sentit, uterque enim Mesopotamiæ fluuiū facit, falso: adiicit ultra Landinus eum intra Caspium & Hircanū per regionē quandā fluere: tanquā aliud a Caspio sit Hircanū contra omnium scriptorum sententiā: quanquā Mela lib. tertio in Caspio sinū occiduū inrantibus per eius fretū a septentrione, Caspiū: meridianū uero ab accolis Hircanū nominat: uerum nulla regione intermedia, quā nisi Hermolaus apud Plin. lib. sexto cap. decimo sexto, hūc Virgilii uersiculū explicuisset/ errorem traxisset amplius/illis etiam doctissimis interpretibus annuētibus. Alius enim est in Scythia Oxis. Alius in Creta Oaxes/ubi & Oaxum oppi. Hermolao, paulo occulatiores/ut sic dicam/Mancinellus accedit. In ægloga secūda Amphion Dyrceus in æteo Aracyntho: Aracynthū Seruius Thebanum montem nominat, falso, ut & Beroaldus/diligentissimus Grammaticus adnotauit, namque Aracynthon ca. secundo li. quarti Plinius in Acarnania ponit. Pretereo multa/ne institutā in excutiendo Pomponio operam prauertam. Singulis enim locis cum id nobis negociū mouebit/singula pro nostra uirili afferemus. Notare tamen nobis cursim/& tanquā (ut aiunt) e Nilo canis gustare placuit. Carthaginensis portus in

primo Aeneidos, tempestatis itē ad Syrtis descriptio, atq; ut sumatim referat tota illa nauigatiōis Aeneae p̄ mediterraneū ratio/ quomodo sine excusis Geographiē, rudimētis saltem, intelligi queat? In Lucano li. primo de Rubicone. Et Gallica certus/ Limes ab Aufoniis disternat arua colonis. Hunc uersum/ nisi picturę obseruatione habita/ nemo intelligit, sicut nec illū, ibidē, Thetis maioribus undis/ Hesperii Calpen summūq; impleuit Athlanta. Quid de Padi, & aliorū amniū cōpluriū, de Apennini, de Brundusi descriptione in secundo li. Quid de Catalogo auxiliorū Pōpēii li. tertio. In quarto Clupea: Bragada & Antai regno. In quinto Phocidis: Parnassi, & Oraculi Delphici situ/ & inibi/ de Euboea Chalcide & Caristo, ipsoq; Eurypo, tū & Rhamnunte, Aulide/ aliisq;. In sexto, Thessalię descriptio qd nō sudoris ignaro terrę situs parit/ &, ut multa pręteream, quis illū in octauo locum/ non Geographus explicet? Diuidit Euphrates/ i gentē gurgite mundū: Caspiaq; immensos seducunt claustra recessus: Et polus Assyrias alter noctesq; diesq; Vertit, & abruptū est nostrum mare, discolor unda/ Oceanusq; suus. Regnādi sola uoluntas. In nono de Pallade Tritonia: unicus Mela interpres esse potest, tum & ille inibi de terrarū diuisione locus/ alibi (ut cetera) a nobis explicabitur: Addo & illū ibidē: Non Asiam breuioris aque disternat usq;, fluctus ab Europa, quāuis Bizantion arcto Pontus & Ostriferam dirimat Chalcedona cursu. & c. cum his quę sequunt. In decimo, Nili descriptionē, pictura indicat, quamuis diuersa/ magnis authoribus sentientibus, depingi non nisi una uia potest, ut aut ex Nili lacu ortus a Mauritania profluat, ut Iuba/ authore Plinio sensit, aut a lunę montib; & ipso austro per arenosa interioris Africę & ipsos Aethiopes in Aegyptū descendat, ut Ptol. & fere alii. Caterū de hoc in Scholiis, ad reliquos transeo. Apud Claudianū li. contra Rufinū primo. Instabilesq; olim Symphlegades: aut freta remis Inclita Thessalicis/ celsa qua Bosphorus arce Splendet & Othrysiis Asiam discriminat oris. Et infra paulo. Est genus extremo. & c. ubi Scytharū gentes describit. In secūdo post principiū/ quid non Geographiā habet? ubi gētes a Ruf. in arma concitatas enumerat? & infra paulo/ Galli (inquit) quos Rhodanus uelox/ Araris quos tardior ambit/ Et quos nascētes explorat gurgite Rhenus/ Quosq; rigat retro pnior unda Garumnę Oceani ple/ nō quoties impellitur aestu: quorū uersuū ultimū/ nihil aperit exactius illis, quę de Garūna li. tertio Pompo. scripsit. In Gildonico iter plura/ hoc Geographicū est, Priuato iure tenemur/ Exigui specie mundi/ qd Nilus & Athlas/ Dissidet/ occiduis qd Gadibus arida Barce: Quodq; Parętonio secedit littore Ganges. Quid alia referam? in Epigramatis

portus Zarinensis **Topographiā**: Nili seorsum descriptionē: Iam raptus Proserp. adeo insignib⁹ montiū/urbiū/lacuū: amniū locis refertus est ut piaculum mihi uideatur si quis Geographiæ expers / tam eruditū poema/atingat nedum euoluat. In Stiliconis contra Alaricū uictoria/ præter Larii & Rētiæ descriptionē: hic quoq³ locus Geographiæ est. Irriget Aegyptū Tanais: Mæotida Nilus: Eurus ab occasu / Zephyrus se promat ab ortu / Caucaſeifq³ iugis calido nigrantibus Austro/ Getulas aquilo glaciē constringat arenas: In secūdo uero in Eutropiū/ ubi Phrygiæ limites describens/ Thinoꝝ Bithynorūq³ meminit: quem alium quam Geographū Claudianū dixeris? tranſeo Encomia in Stiliconem uel ob hoc maxime erūdita / quod locis Geographiā desiderantibus abundant. **CATALOGI** Poetaꝝ Geographia non minus q̄ historiis fabulisq³ constant, ut ille Vergil. decimo Aenei. qui copias Aeneæ in Turnū proficiſcentis cōplectitur: & alius ſep. lib. locoꝝ Italiæ confertiſſimus: Valerii ſilacii lib. i. de Argonautis: & ille exercitus Thebanorū apud Statiū li. ſeptimo, apud Siliū li. tertio de populis ab Hānibale excitis: apud quē alias paſſim frequēs admodū locoꝝ mentio eſt, ut Carthaginis ſitus li. decimo q̄nto. Sicilia, Aetnē, Lipares ī decimo q̄rto deſcriptio: ī octauo delectus illius gentiū Italię & uicināꝝ, ad Cāſenſem pugnam/erudiſſima percenſio. In primo, Hiſpanię, Sagunti ſitus. In tertio, fontis ſolis: Oraculi Hāmonis ad Cyrenaicā, In quarto Apennini, & multoꝝ Italiæ locoꝝ deſcriptio. Quis uero Valer. Flacco in Pontici littoris deſcriptione quam quarto libro proſequitur, copioſior? quis in illo catalogo quo ſexto libro Perſæ copias enumerat, eruditior elegātiore uel eſſe poſſet? alia trecenta p̄tereo/quę ſingula ſingulis Geographiæ præceptionē expoſtulant. In Statiū locis percenſendis/ nullus eſſet modus: ſi paulo diligentius exquirerem. Horatius ut Geographia modeſtior, ita in Philoſophiæ locis aliis eſt uberior/ Senecæ, difficultatē Geographia peperit, Ouid. ut ubiq³ uerborum ſententiarumq³ ubertate redūdat, ſic/ubi poſtulat ratio/adeo cōmode/adeo erudite locoꝝ meminit/ut nullo ſit inferior. Hęc ex latinis, nec his quidem omnib⁹, Quid Græcos ſuſpicemur? quoꝝ princeps Homerus li. Iliados ſecūdo, quanta locoꝝ: quanta rerum copia refertus eſt? in illo præſertim Græcoꝝ ad Troiam nauigantiū catalogo: in ceteris eadem locoꝝ copia/ſicut Strabo teſtis eſt/in cui⁹ toto opere tot inſignia: ex Homeri poemate tralata loca paſſim extant. **EX HIS** per me hætenus adductis locis / quantā operā noſcendæ terræ principes illi uates adhibuerint, patere poſſet. Ridiculi uero ſunt / qui imitando, ſimilia/ aut eadem quæ illi retulerunt/ deſcribi poſſe exiſtimāt, quaſi Geographiæ

Studio in his nō scēdis non sit opus: si ridere artificem solemus qui sine
exemplo præscripto sibi, nihil suo pte ingenio præstare potest. Cur il-
lum non merito doctiores rideant, qui e riuo q̄ fonte doctrinæ frugem
haurire mauult, deniq; qui id studeat imitari quod ignorat, cum ad imi-
tandum tamen accuratissimo iudicio/ & præcipuo eius quod uelis imita-
ri intellectu sit opus: nec plane studiosis discendæ ex poetis terræ locus
est, raptim enim & ut argumentor ratio postulat sine ordine, tum &
seorsum iam hæc iam alia, quæ tamen haud quā absq; Gæographiæ
principiis intelligas: describunt. Vt uero ad ea quæ ad religionē attinēt
nostram, huius artis cum primis egentia: perueniamus: De flenda mihi
nostro & tempore nescio, desidia ne/ an insolentia magis laborantium,
calamitas uidetur. Sequimur artes ingenuas/ at eas sequimur quæ præ-
ter uile famuliciū in reliquarū doctrinarū conlegio nihil prorsus mune-
ris habent. Et hodie magna studio sor & maxime sacrarū litterarū/ pars
non alios magis artū peritos nominat, q̄ qui Grāmaticen/ & quidē hāc
quantulamcunq; logicen non oēm/ sed spinosam illā/ quæ quisquili-
arum multū, frugis minimū retinet, Physicen p̄, ut cūq; prosequit. In-
terim Arithmetice sine cuius peritia ne hominē quidē humanū esse Pla-
to indicauit, Rhetorica, quæ orationē condit flexanimā, ut Cicero ait,
Astronomia quæ cælos & immunia naturæ caducæ corpora/ solet am-
bire: Geometria unde omnis demonstratæ mensurationis origo est,
Musica/ quæ laborantiū animorū molestiæ uel unica succurrit, in postre-
mis apud illos sub selliis locū habet: Adeo pro dolor/ ut si Musicum
aliquē dixeris/ leuis & cōiualis (ita ipsi aiunt) nomine. Si reliquo qua-
dratio doctū, hominē illi autument naturæ plus q̄ deo tribuentem, aut
stellis inherētē magis/ q̄ his quæ ad securæ re & aliarū uitæ salutē faciāt,
Eloquar an fileam? Volunt illi cælū resq; cœlestes ignorari, nolunt ut
quicq; demonstretur, sed Academicis coniecturis inuoluantur omnia,
Quodq; ex professo/ nec Musicam, nec Arithmeticam, nec Astrono-
miam plane Aristoteles (ut ipsi autumant) libris demandauerit, has
artes, ut exoticas/ negligi sine doctrinæ aut eruditionis dispendio pos-
set sibi persuadent. Idem Geographiæ studiis euenit/ quæ illi ne hili-
quidem facientes totam situs terræ rationem negligunt, credo, ne a
cœlestibus suspensi, terrestribus immerferentur, si terram ampliori scru-
tinio inquisierint, Sed utinam/ non auro magis multi quam terra dele-
ctarentur/ nec illo a diuinis omnib; flexi/ interram magis Thesauriza-
rent quam in cælum. IPSE assero/ homini sacrarum litterarum stu-
dio so ita Gæographiam adiumento esse posse, ut sine ea plurima
ignoret: plurima uero non nisi magno labore intelligere queat.

Lucæ uerba sunt cap. Euangelii sui secundo. Exiit decretum a Cesare Augusto/ut describeretur uniuersus orbis.&c. Illi, ut a non parum eruditus audire soleo, descriptas omnes orbis uel magis terre partes autumant. Verum, ut illud omittam quod nesciunt plerique omnes/ eo in loco / quid descriptio sit/aut quo fine Augustus orbem describi uoluerit. Quod tamen Ambrosius illic aperit, Vnicus mihi ex Geographia error annotandus est, Totum orbem existant descriptum: At nec Aethiopie, nec Indie, nec Scythiae plane Augustus ius habuit, addo Armenias/Sarmatiam, Germaniam, multa Galliae / multa Hispaniae, ut ea quae in ulteriorem Arctici Oceani procursum attinent omittam. Quid igitur? non totum orbem Augustus describi iussit/ sed eum qui sibi subiugus / suae ditionis frena sustinuit, Qui quantus fuerit/aut quibus clausus limitibus/historiae mihi fides adperit: Hanc uero nisi ad Geographiae certam demonstrationem adhibeat quisque, cassae erit cognitio. Atque, ut de me loquar, non aliter credidi adulescens/que Romanos, & Augustum ante alios, orbe terrarum fuisse potitos, nulli ex Floro/ nulli ex Liuiio, Dyonisio, Suetonio, ceteris: tanti imperii limites adparebant, Florus primus me seduxerat, qui in secundibellipunici descriptione/ uictam Carthaginem secutum fuisse terrarum orbem ait: Sed postquam illam habitatae terrae uastitatem/ unica historiae lux Geographia mihi reclusit, cognoui/ quid Romani olim uicissent, quid alii sui iuris libertate fuerint tutati: Et ratione habita/ deprende multo minus dimidio mundi, hoc est terrae Romanis, eo etiam tempore quo florantissimum eorum imperium fuit, paruissse. In nunc & totum ex Augusti edicto/ mundum descriptum fuisse/ tibi persuadeto, quasi per scriptorum latinorum libidinem non aliud historia/ non aliud ueritas quandoque indicet, ut Graecos aliosque interim missos faciam. Quid illa memorum / quae de mari Tiberiadis: Gallileae, de aliis id genus, quae Euangelicae traditiones referunt: Transeo ad Paulum, qui ad Romanos decimo quinto cap. A Hierusalem se ait & circumiacentibus terris usque ad Illyricum euangelium Christi impleuisse, Quas terras intelligis? cum inter Illyricum & Hierusalem in meridiem magis intersit mare nostrum? At si dixerem Syriam maritimam, Ciliciam/ Pamphiliam, Asiam/ & in nostris Macedoniam Achaiam Dalmatiam/ usque in Illyricum, Paulum intellexisse / Aequum ac prius quid referam ignoras/ Picturam enim non uidisti, situm terrarum/ & regionum ut se sequuntur, suisque distant finibus / Geographia neglecta, &, ut uere dicam, irrita contemptaque, nunquam didicisti. Addo illud ex eiusdem decimo sexto capite. Comendo autem uobis Phœben quae est ministra ecclesiae Cenchreenensis.&c. Vbi Cenchreae sunt? Pomponius secundo libro, in eo inquit (Isthmum intelligens) est opp. Cenchreae: Fanum Neptunni.&c. Plinius quoque quarto

libro ubi de Istmo / Corinthiacus hinc, illinc Saronicus appellatus si-
nus: Lecheæ hinc, id est ab littore Istmi occiduo / Cenchreæ illic / ab or-
tu scilicet, angustiarum termini: Vbi Hermolaus ait Corinthios portus suos
οὐκ ἔχειν dicere solere. Lecheæ enim Corintho magis uicinæ sunt / Cen-
chreæ aut in ortu sitæ in Saronico: ubi illa Paulo Ro. cōmendata Phœ-
be ministra fuit. Ptol. libro tertio corruptis indubiè uocabulis / alterum Le-
theum alterum Centrium nauale nominat: situm aut indicat ex pictura, tab. Eu-
rope decima. Quin & ipse Paulus aliubi ad Galatas quarto cap. ut eorū
quæ refert apertior sensus esset, locum scribens / Nam Agar, inquit, Sina
mons est in Arabia confinis est aut ei quæ nunc uocatur Hierusalem.
Verum cum triplex Arabia sit, dubium est ubi Sina sit. Sed in Petrea esse
supra Palestinam in meridiem Geographia indicat. Ptol. Melanē no-
minat, hodie est mons diuæ Catarinæ / memoria legis Mosi datæ insig-
nis: ut Raphael scribit. Iam illi Actorum libri qui uitæ apostolorum historiā
continent, locorum mentione conferti, sine magno terrarum cognitioni im-
penso studio / ne utiquā intelligunt, sunt in prout mihi loci, nec pauci
quos / nisi mihi ad alia accelerati / paulo maior / quā institui præfandi labor
pareretur, perlibenter recensere, uerum e mille, huiusmodi libasse pau-
cissima sat sit. Actuum secundo, Nonne omnes isti qui loquuntur Gallilei
sunt? & quomodo nos audimus / sua quisque lingua qua nati sumus? Par-
thi & Medi & Elamitæ & habitatores Mesopotamiæ Iudeæque & Cap-
padociæ, Ponti & Asiæ, Phrygiæ & Pamphiliæ, Aegypti & partium Li-
byæ, quæ est finitima Cyrenæ, & aduenæ Romani, Iudæique & Proseli-
tæ, Cretes & Arabes, audimus eos loquentes nostris linguis magnalia
Dei. &c. Nemo non Geographus hunc locum intelligit. Item Cap. deci-
mo quarto / eiusdem. Peragrataque Pisidia / uenerunt Pamphiliam & cum
locuti essent uerbum Pergæ, descenderunt in Attaliam ut inde soluerent
Antiochiā. &c. Et uicesimo primo c. Ego sum (dixit Paulus) Tharsen-
sis, Ciliciæ non obscure ciuitatis ciuis. Vbi sit Tharsus in Cilicia, Geo-
graphorum est ostendere, nam minime satis est / quocumque illud excutiēte in-
terprete nomini acquiescere nisi picturæ fide per terræ uastitatem ducar-
is. Idem de Damasci intra Libanum & Antilibanum situ assero: cuius intel-
lectum uicesimisecondi cap. historia desiderat. Nocturnis uero sunt oculis
ad Solem / qui illotis huius artis peritia manibus & deside ad terræ opes
ingenio aut ultimū aut penultimū eiusdem historiæ caput legere audent,
In his equidem non acta solum sanctissimorum pectorum, sed regna / sed ma-
ria / oppida / insulae / tum & ea quæ ad historiam / & quæ ad Phisicam attin-
ent (ut ille est de Castore & Polluce locus) litera quidem simplici / ceterum
sensu haud quā facili / ut sita sunt connumerantur. **POSTREMO**
Theologis

Theologis nostris historiae sunt de sanctis passim & beatis / quas bar-
 baro nomine legendas adpellare solent, & apud diuū Hieronymū il-
 lustrū in religione & fide nostra uiroꝝ Catalogus est. Quibꝫ nisi illam
 amplissimoz itinerū ducem Geographiā adhibeas, nūq̃ iuxta Melā,
 ut aiūt: intelliges. Transeo quod scholasticis sacraꝝ litteraꝝ interpre-
 bus in libro Sententiaꝝ secūdo distinc. uero decima septima, ubi de Pa-
 radisi situ, & cōmoda sub æquinoctiali habitatiōe, ingens inter eos cer-
 tamen est, multa haud quāq̃ satis excussa / ob Cosmographiē ignoran-
 tiam / in medium afferuntur, de quibus alio in loco nobis percensens
 di occasio dabitur / nunc Geographiē pro uirili ostensa cōmoditate, ad
 reliqua instituti laboris pergemus.

QVOMODO PRO SITV TERRAE, MARIS,
 insularum, apprehendendo, picturae ratione
 obseruata, bene ordiamur.

In locoz descriptioni, ex Pli. Strabone, Mela, cæteris / pic-
 turā tabulaꝝ diligēti scrutinio habito adplicuerimus, ni-
 hil Gæographia facilius amœniusq̃ est, si seorsum, &
 neglecta picturae obseruatione, cursim quæq̃, ut scripta
 sunt strinxerimus: nihil oīm difficilius Gæographia, nec aliud prope
 studiū, quod cogitantis aciem magis obruat, magisq̃ memoriā eludat.
 Testis mihi est ppetuū in hac arte multis mensibus ac fere dixerim / an-
 nis studiū. Quāob rem ipsa multis obruta sæculis uetustas, uidēs locoꝝ
 rum serie terreꝝ forma / quæ oculis exhibereꝝ ad uerā rerum, experien-
 tia deprehensaꝝ cognitionē opus esse, tabulis usa est, suis etiā paralel-
 lis & meridianis utcunq̃ distinctis, ut libro tertio satis indicat Strabo,
 sunt porro & apud alios / eiusdē rei testimonia, Plutarchus in uita The-
 sei, interprete Lapo, Quemadmodū (inqt) in orbis terræ situ describē-
 do historici solent / ut ad quæ ipsi cognitione aspirare non possunt / ex-
 tremis tabulaꝝ partibus supprimētes / quibusdā adiiciunt locos esse ua-
 stos / arenosos / & cælo terraꝝ penuriā aquaꝝ, aut limū insuperabilem
 aut montē stiticū aut astrictū frigore Pontum. &c. Vbi ostendit priscos
 qui in locoz situ explorando fuissent occupati, tabulaꝝ picturis quate-
 nus per experiētiā licuisset, omnia explicuisse. Herodotus uetustissis-
 mæ historiae scriptor / ait in Terpsichore. Aristagorā tyrannū Milēsiū
 ad Cleomenē Spartanorū regē aliquando uenisse / allata tabella quadā
 ærea in qua totius terræ ambitus erat incisus / cunctūq̃ mare / atq̃ omnia
 flumina. Apud Propertiū libro quarto / ad maritū suū Lycotā sic scribit

Arethusa: Et disco qua parte fluat uincendus Araxes, Quot sine aqua Parthus milia currat equus. Cogor & e tabula pictos ediscere mundos Qualis & hec docti sit positura dei, Quę tellus sit lenta gelu, quę putris ab estu. Ventus in Italiā qui bene uela gerat. Ouidius quoq; percallens ad locorū cognitionē pictura opus esse/hęc ad Vlyssē Penelope uerba tribuit, Iāq; aliquis posita monstrat fera prœlia mensa, Pingit & exiguō Pergama tota mero. E uetustissimis autē post Homeri tempora/Anaximandrū Thaletis familiarē & conciuē de situ orbis descriptā edidisse tabulā, Hecateū uero Milesiū codicem eius rei reliquisse, Strabo scribit libro primo. Necesse igit̃ mihi uidet̃/ut is/qui fidelia non Gæographiæ modo sed & Cosmographiæ fundamenta iacturus est, a Pictura ordiatur, & ea maxime quę terræ curā gerit, licet me non prætereant, tenuē esse terræ notitiā/si cœli ratio huic nō respondeat: Quod ad Eratosthenē scribens Hiparchus satis testatus est/ quando terrenæ descriptionis notitiā capeffere sit impossibile absq; reꝝ cœlestiū & eclipticarum obseruationū discretione/sicut Alexandria Aegypti deprendi nequit (ut ex eodē, Strabo refert) utrum magis q̃ Babylonia in Septentrionē q̃ in Austrū sit exposita/nec quāta illarū distantia sit, sine Climatū obseruationē dinosci: Simili modo urbes ad orientē & ad occasum magis minusq; accedentes/ nullū sane exacte cognoscere, nisi per Eclipticas Solis & Lunæ cōparationes. Tamen, quia prius terrę noscendæ mortales incubuerūt, & hinc tanq̃ ad altiora euolātes/cœli dimensiōes, terræ, ut erant, applicuerūt, rectē agit qui terrā prius/cœlū uero loco secundo inuestigat, hoc enī modo & memoria fit firmior, & celerior cogitatio, & oīm tum meridianorū tum paralellorū/ quos illi locos ambiant/& quatenus attingant, intellectus certior existit. **PRIMO** igitur, cū terræ uisendæ desiderio animus rapitur, in uniuersalis descriptionis tabulam introeat, nam nisi ex uniuersali pictura uiderit quispiā quo modo singulæ sibi regiones cohereāt/quibusq; finibus discrete pandant̃, maris fluxu/ introituq; & littorū intra extraq; forma obseruata, nunq̃ ille per partes/nunc hanc nunc illā seorsum regionē priuatim perspicendo, proficiet. Inde illud est q̃ multi/ dū totū extantis terræ corpus nō apprehendunt, ne partes quidē eius quæ apud Ptolomænm singulæ in singulas tabulas redactæ sunt/recte unq̃ accipiūt. **MVLTV**m autē iudicio meo refert/qua picturæ uersura utatur qui loca terræ demonstraturus est/aut ipse recto ordine inspecturus: nam tabularū uniuersaliū projectio & formula/Cosmographica ratiōe et eo/quo solet Ptolomæus, modo fere describit̃/ ut uidelicet proportionali interuallo paralellorū ab æquinoctiali, & meridianorū a polis ductorū inter se distantia/terrā

illam quæ in arcton latitudine excurrit sursum uersus metiantur, quod quidem alio modo fieri nequit/maxime si cœli rationē huiusmodi terre superficie adhibuerimus. In illo uero terre cognoscendæ studio/quod supra/Geographiæ proprie intellectæ tribui, cum præter mediatoris & Tropicoꝝ cognitionē, alia interim non sit opus: Tabulam inuerti/modoꝝ cōtrario aspici fortasse nō erit inutile/ hisq; in primis q; hæc studia a rudimētis ordiuntur, nec facile dixerim/quā parua in his neglecta noceant/obseruata inuent. Ego studiosis adolescentibus, & prouectæ ætatis uiris isignes Geographiæ scriptores aliquādo interpretatus, utroq; modo demonstrandi sum usus, uerum in illo superiori hæserunt plarumꝝ ex sola aspiciendi ratione, non parum eruditi, cū, tanq̃ ad meridiē stantes/pxima sibi esse Africæ extrema & ipsum Indicū Oceanū/iudicarent/longe aut in Arcton deuexā Europā suam in qua essent/ prospicerēt: a qua sollicitudine prope nulla, tabulæ eos inuersio liberauit, quum in Europa stare sibi & ex eo loco in quo essent, ingentes terræ partes ipsaq; maria ut in meridiē/ortum occasum ex Europa eo modo quō iacent spectari possent/contueri uidebant. Et me hercule fieri nequit/ut in meridiē facie uersus/ortum occasum & omnia in meridiē uergentia, quispiā ex Europa, eo tabulæ situ, quo eam Ptolomæus locat, se prospicere/uel imaginari possit. Cum ergo nimiū sit quod ab Europa in Septemtrionē, præsertim in Germania sitis/restat/si ea itrospexeris quæ minori latitudine parallelorū in ortū, occasum, & Austrum/excurrūt. Rationē ex inuersa tabula demonstrādi / non solū non damno/sed & uehementer probo. Ordinata ad idoneū aspectū tabula/obseruandi sunt cōmunes cardies, ortus scilicet, occasus, meridies & septemtrio, hinc demonstrandum est quomodo terræ habitatae extrema in eos pandantur/quod quidem cōmode fieri poterit, si prius tres potissimas terræ partes cursim ostēdamus, Inde/Asiæ littora indicabimus quomodo a Nilo/per sinum Arabicū, Persicum, Gangeticū, Magnū, usq; ad flexuram quæ in ortū uergit, in meridiē excurrant, inq; mare, quod Indicum a longissimo tractu litoris Indiæ nomen habeat: hinc Eoa littora/ & mare Eoū: tum & illa quæ in septemtrionē uersa ad usq; Rypheos excurrunt, & sinū admittunt Caspiū: Inde Tanais monstrandus/ut oritur/ut in Paludē Mœotim defluit, qui Asiā ab Europa illic seiungit: Eregione uero Nilus qui ab Africa eandem discernit. Hinc Mediterranei maris ortus/excursus/ & quæ passim littora abluat / fideli demonstratiōe picturæ indicetur. Tunc referendū, totū hoc quod trans Nilum & Mediterraneū/in occasum panditur/Affricæ nomē habere, quæ a Septemtrionē inter fluo mari ab Europ. discernat: ab occasu oceanū habeat

Atlanticum nominatū: a meridie **Austrinum** orientalem autem oram
partim oceano/partim Nili defluxu terminari, nec incōmodū fuerit in
ibi narrare/ea quæ in meridiē hodie explorata habeamus/ recentiorē in
dustria obseruata esse, **Ptolomeū** autē plerūq; illic latuisse/quēadmodū
& in **Eoa India** parte multa hodie deprensa, quæ uetustiores latuerūt:
Postremo/Europā referemus/ ut cæteris omnifariā mortaliū frequētia
magis insignē/ita multo minorē, eam uero ab ortu, dicto **Tanai**, **Mæ-**
otide: **Euxino**. a meridie, **Propontide**, **Aegæo**, **Ionio**, & in summa, nos
stro mari ablui, ad Occasum Oceanū **Athlanticū**, a **Septentrione**: eun-
dem uerū aliis/aliisq; nominibus terminū habere. **Hinc** insigniū mon-
tium mentio fieri poterit, ceu in **Africa** **Athlantis**, in **Asia** **Tauri**, in **Eur-**
opa **Pyrenæi** & **Alpium**, quatenusq; & qua facie terras dirimāt ostens-
dendum: **Postremo** per membra harum partiū / potissimas regiones/
quicq; ī ipsis maximi amnes, quicq; crediti termini, quæ potissimē ciuitas
tes sint paulo diligentius referendū est. **Ut** in **Europa** si (gratia exem-
pli) ab **Hispania** orsus/eam ab **Galliis**/Pyrenæis montibus seiungi in-
dicem. **Ipsam** autē **Hispaniā** in citeriorē & ulteriorē partiri. **Citeriorem**
Pyrenæis proximā & a **Septentrione**/in occasum usq; procurrere, in ea
Iberū maximū amnē esse. **Uteriorē** uero **prouincias** habere / **Bethicā**/
quæ in angustias **Freti** ad quod **Herculis** sunt columnæ / uergat / ibiq;
de columnis quicq; referendū, nec oberit / aliquando aut **fabeliā** / aut **his-**
toriam quæ consona loco sit / ad oblectationē animosq; horū qui pro-
spiciunt alliciendū enarrare, dictu enim difficile est q̄ exacte illa omnia
ad picturā collata intelligantur. **Hinc** dicam / **Bethim** in ea maximū flui-
uium: eum p̄ ut pictus est bacillo indicabo: **Lusitaniā** alterā esse **prouin-**
ciā / quæ a **Bethica** / **Ana** fluuio seiungat, amnē ī ea esse **Tagū** / poetis
maxime celebrē: & **Ulisiponē** ciuitatē / quæ hodie **Lisbona** dicatur, regis
Portugaliz sedem. &c. **Quod** de **Hispania** refero / in aliis omnib; per
Europā regionib; faciendū est. nec interim negligenda maria / ut & ip-
soꝝ tantilla saltem notitia fiat. **Quod** si eius rei studioso præceptor des-
fuerit / mutis (ut aiūt) magistris utendū est, & insigni semper ad manū
habita pictura, priuata diligentia omnia exquirēda, quanq̄ in hoc mag-
nus labor / sicut in aliis quoq; insignibus doctrinis, quæ sine præceptore
discuntur / tum & tempus dis par, quid enim capitur citius q̄ cuius præuis-
um monstratorē habemus? **Optimū** uero est cum illuc p̄uentum fue-
rit, ut per partes terra demonstretur / præceptorē uel optimū / negociū
haud quāq; accelerare, ne aut multitudine traditionis diuersę picturæ,
animus ad discantis obruatur, aut (quod sepe fit) rudimentis raptim &
negligentius q̄ oportebat / propositis / reliqua quoq; maior labor est

male subnixa euanescent. Proderit ergo hora una Hispaniam, modo quo dixi, uel, si lubet, paulo exactius demonstrari: hinc aut illis qui uiderint / tempus paulo iustius dari / quo ad picturam astantes / attentissimis oculis / omnia illa dispiciant, iamque longius / iam propius intuentes picturam ita hauriant, ut cum abierint / ea ipsa iam intra sensus instituta, eadem, cogitatione prosequi ualeant. In hoc, ut expertus sum uerus profectus est. Præterea plurimos simul erudiri nolim / nil enim exacte satis nisi magno labore multitudini demonstratur. Satius est igitur certo numero tanquam in classes diuisis / diuersas horas destinare / quam simul eos admittere. Vbi uero totam terram hac diligentia quis emensus est, ut qui didicerunt, maris ut extra intraque est, & potius regionum, situm, coherentiam & trium illarum partium / ad se inuicem proportionem / quam effigiem quælibet seorsum præsentet, edidicisse plane / & memoria tenere uideant, referre potest Geographus ille, uetustos cum per longam experientiam terræ amplitudinem in tres partes diuisissent, in communibus terminis / non conuenisse, aliquos enim Mediterraneo & amnibus Nilo ac Tanai / limites signasse, plerisque uero terra potius intermedia fecisse partium terminos: præterea duas tantum partes multos fecisse / nec eas quidem pari modo. De limitibus a terra sumptis, Dionysius satis explicat in Periegesi / siue Rurum, seu Palæmonem quis legit: meminit & Strabo. Quæ uero ad partium numerum attinent, ut mihi in præsentia succurrunt, hæc sunt. In diuisione orbis (inquit in Iugurthino Salustius) plerique in tertia parte Africam posuerunt / paucitantummodo Asiam & Europam esse, sed Africam in Europa. Quam sententiam secutus Lucanus / libro nono sic scribit. Tertia pars rerum Libye, si credere famæ Cuncta uelis: at si uentos, cælumque sequaris / Par erit Europæ, nec enim plus littora Nili / Quam Scythicus Tanais primis a Gadibus absunt. Vnde Europa fugit Libyen: & littora flexu Oceano fecere locum / sed maior in unam / Orbis abit Asiam: nam cum communiter istæ Effundant Zephyrum / Boreæ latus illa sinistrum, Contingens / dextrumque Noti descendit in ortus Eurum sola tenes. &c. quem locum nemo prorsus / Geographiæ ignarus / utrumque uel sexcentos interpretes legat / sine picturæ fide intelligere potest. Idem Orosius capite secundo libri primi aliquibus placuisse refert. Plinius tertii libri capite primo, scribit Europam plerisque merito non tertiā portionem fecisse, uerum æqua, in duas partes ab amne Tanai ad fretum Gaditanum, uniuerso orbe diuiso. Quo in loco indicat Africam multorum sententia ad Asiam reiectam fuisse, & duas tantum terræ partes, uerum alio quam Salustio & Lucano uisum est modo, statutas. In hanc sententiam Silius libro primo sic scribit. Aestiuo Libye torquetur subdita Cancro / aut ingens Asiæ latus, aut pars tertia

terris. Sed receptissima illa est orbis in tres partes magnis authoribus descriptio: de qua illa Plinii a principio tertii libri uerba sunt: Terrarum uniuersus orbis in tres partes diuiditur, Europam, Asiam, & Africam: origo/ab occasu solis & Gaditano freto/ qua irrumpens Oceanus Atlanticus in maria interiora difunditur, hinc intranti dextra Africa est, laeva Europa: Inter has Asia est, termini amnes Tanais & Nilus. Cum hac explicata sunt, ostendendus circulus est æquinoctialis, deinde, utrinque pari interuallo distantes tropici / ab illis autem in utrumque polum inclinantes hinc arcticus illinc antarticus, Vt ex huiusmodi dimensione/commensurari possit, quæ inter tropicos terre pateat, quæ uetustis ob æstum inhabitabilis credita est, quæ sempiterno frigore gelidæ ad polos decumbant/quomodo intermedie terre temperatæ & habitabiles sint: id quod satis ex Zonarum descriptione/quæ passim est uulgatissima/intelligetur. Proinde nollem ita noscendæ terre studiosum & ingenui animi hominem operam impendere/ut non interim rudimentis astronomiæ uacaret, multum enim illius cum hoc, ut dixi, commercium est/curandum igitur, ut ex libello de Sphæra Iani de Sacrobosco cæli superficies & generalium circulorum ratio/ si non pari studio / saltem subcisiuis horis/ attenta diligentia cognoscatur, ex horum etenim coitu/ terre cælique absoluta noticia prouenit. Cum illa studiosis eo quo mihi uisum est modo (quantum neminem nostra sententia coactum uelim) proposita sunt, tum primum locus est in intima & penitissima quæque/regionum/ ut sibi cohereret, ingrediamur, quod fit, cum scriptorem interpretandum insumimus & pro uirili/ singula per singulos tractus annotata loca in pictura / uel uera omnino uel uerisimili / ut sita sunt indicamus. Monitum uero uelim studiosum adolescentem, ne, si locum a scriptore notatum, ipse in pictura non consequitur, angustetur/ ut scrupulo sinat, quis enim omnia a uetustis recentibusque posita loca unam in tabellam congerat? Satis enim superque satis est/ si, dum regionis situm nouit, ad unum illustrem locum quem aut Ptolomei/ aut aliorum tabulis deprehendit, reliqua quæ inserta in pictura non sunt/ prouida coniectura/ ad eius loci comparationem / ubi sita sint / animo concipit, Hoc enim modo, ut mihi uidetur, intra cogitationis limites animus sistet, & in labore/ quem Plinius infinitum nominat, magno sibi, ad omnium locorum certitudinem remedio consulat.

QVO TEMPORE MELAM FLORVISSE
VERISIMILE SIT, ET QVAE EIUS
PATRIA.

Pomponiū Melam, Hispanum fuisse ex Mellaria Bethi
cæ oppido e libro eius secūdo notum est: ubi hæc uerba
sunt. In eoq; Cartheia/ut quidā putāt/aliquando Tartes-
sos, & quam transuecti ex Africa Phenices habitant, atq;
unde nos sumus, cingente freto, Mellaria: Melam autē
cognominatū uel a familia, uel quacunq; ratione alia/magis q̃ a patria
crediderim, quanq̃ sint qui contrarium sentientes, Mellam propterea
littera geminata scribant & pronuncient: qui præter hoc/quod doctis-
simorum usu/& uetustoz exemplariū fide redarguuntur/rationē Græ-
maticam haud satis custodiunt, Nam a patria Mellarius potius dicen-
dus erat, ut huiusmodi dictionis origo postulat/porro eruditorum au-
toritas/eos ut cū aliis sentirēt multo magis mouere debuit: Sed de hoc
contendere alioz est. Multi qui a uero non abesse uidentur Dictatoris
eum Cæsaris temporibus floruisse/& illud de situ orbis opus edidisse/
coniectura colligūt non obscura: ex uerbis suis/quæ libro tertio in Bri-
tanniæ descriptione fere sic leguntur. Britannia/qualis sit qualesq; pro-
generet, mox certiora & magis explorata dicent, quippe tam diu clau-
sam aperit ecce principū maximus/ nec indomitaz modo ante se uerū
ignotaz quoq; gentiū uictor, qui propriæ regē fidem/ut bello affecta
uit, ita triūpho declaraturus portat. &c. Ab his tamen ego pariter ut ab
illis dissentio, quod me non iactationis cuiuspiā/sed ueritatis studio/fa-
cere/studiosi sibi uelim persuadeant, Suetonius in Cæsare autor est,
ante Dictatorē, Britanniam pop. Ro. ignotā, aut ignotos (ut suis uer-
bis utar) Britannos fuisse, id quod & ipse Cæsar de se Cōmētario quar-
to belli Gallici scriptū reliquit, in hæc uerba. Cæsar magno sibi usui fo-
re arbitratus / si Britannia adisset & genus hominū perspexisset, loca,
portus, aditus, cognouisset/quæ fere Gallis erant incognita, neq; enim
temere præter oram maritimā/atq; eas regiones/quæ sunt contra Gal-
lias/nota sunt. &c. Quod si Gallis ignota Britannia, quāto magis tum
Romāis fuit? ut Sueto. uoluit. Quid ergo ante Cæsaris aduentū ex Gal-
liis certi Pomponius habuit/quod literis demādasset? Verum si ad Cæ-
sarem referas/scripsisse hæc Pomponiū ante Cæsaris reditū sua uerba
indican, Porro quorsum illa pertinent? q̃ Mela ait, Mox certiora &
magis explorata dicent. Nimirū ad alius principis ante se tempora re-
spiciens/magis comperta q̃ ante fuerant per principē suum allatū iri/
sibi persuasit, Nam & Cornelius Tacitus in Agricolæ uita Cæsarem
Dict. qui hostem teruit & littoribus potitus est, uideri eam ostendisse
magis posteris q̃ tradidisse ait. Ad cuius sententiam & illa Melæ uerba
accedunt. Catez/ut adhuc habuimus/inter septentrionē & occidentem

profecta. & c. ut adhuc habuimus / id est ut e rerum a Dictatore gestarū
hitoria deprehensum est. ita enim intelligo. Verū ne hoc nos more
illud apud me pluris estimatur, q̄ libro primo / Solos Ciliciæ oppidū,
Pompeiopolim dictū ait / postq̄ Pompei⁹ id ipsum Pyratē mari pul
sis / habitandū tradidit. Quo in loco / longe antea q̄ hāc scriberet hoc fa
ctum esse satis testatus est / quod recenter locis imposita nomina tardis
us in tantum usum abeunt, q̄ insinuari cæteris quæ nota sunt a Geogra
pho facile possint. Quid? quod libro tertio / i littoris Hispanici ad Sep
temtrionē uergentis / descriptione, iuxta Astures tres aras quæ Sestianæ
uocentur / in peninsula sedere, & Augusti nomine sacras esse / scriptū
reliquit? Nemo ergo dubitet post Augusti tempora Melam scripsisse,
Nam de Sestianis aris Augusto in hoc littore sacris Pli. quoq̄ cap.
xx. quarti libri meminit: Addo quod Cornelii Nepotis lib. tertio / ubi de
Scythico littore, & ubi de Africæ interioris locis mentionē facit, tanq̄ re
centis scriptoris meminit: Sunt eius li. tertio uerba hæc, Cornelius Ne
pos / ut recentior autoritate, sic certior. & c. Nepotē aut̄ Ciceronis famili
arem, in Augusti tempora iusta uitæ parte incidisse, ea quæ ipse de Pō
ponii Attici uita scripsit, indicant. Quid igitur? Melam assero / non Dic
tatoris, non Augusti, non Tiberii: non Caligulæ, Sed Claudii Imp̄t̄s
poribus / hoc quicquid est operis edidisse, idq̄ quod Dictatori tribuūt
alii, id ego in Britannia descriptione Claudio tribuo. Suetonii: Taciti:
& Eusebii haud quāq̄ aspernabili autoritate motus. Suetonii in Clau
dio uerba hæc sunt, Britannia potissimū elegit / neq̄ tentatā ulli post di
uum Iulium, & infra. Quare a Massilia Gessoriacū usq̄ pedesiri itine
re confecto / inde transmisit / ac sine ullo prælio aut sanguine / intra pau
cissimos dies parte insulæ in deditionē recepta / sexto q̄ profectus erat
mense Romam rediit, triumphauitq̄ maximo apparatu: Ad Suetonii
sententiā hæc Melæ uerba accedūt, Quippe tam diu clausam aperit
ecce principū maximus / nec indomitæ modo ante se / uerum ignotæ
quoq̄ gentiū uictor / propriæ rerum fidem ut bello affectauit, ita triū
pho declaraturus portat. & c. Quod maximū principē Claudiū dixit, fe
cit ex officio / nam nemo non principē suū maximū nominat. Quod in
domitæ ante se gentiū uictorē ait, ex rebus gestis fidē habet, nam Or
chades insulas quæ post Britannia sunt, Romano imperio Claudium
adiecisse, in Chronicis Eusebius testatur. Tum illud quod ait, triūpho
declaraturus portat, Cæs. Dictatori non cōuenit / nam quinquies trium
phauit Cæsar, at de Britannia, ut Suetonius testis est, minime. Cur enim
triumpharet qui non uicit? Ostendit uero magis posteris Britannia q̄
tradidit. Addo his, Strabonis li. quarto hæc uerba. Diuū Cæsarem bis in

Britanniā transisse constat, unde re nulla quidem magnifice gesta/ eue-
 stigio reuenit, nec longius introgressus insulam: cum inter Barbaros
 in Gallia militesq; suos ortæ seditiones essent. &c. At Claudiū de Bris-
 tannis triumphasse/ præter Sueton. Eusebius scribit, ubi Britannia maxi-
 me nota esse cœpit, quandoquidem, Tacito autore, Claudius assum-
 pto in partem rerum Vespasiano / gentes Britannicas domuit & reges
 cepit, Inde illud Melæ est. Mox certiora magis & explorata dicentur.
 Indubiū uero est Plinio priorē fuisse Melam/ cum eum non citarit mo-
 do sed & plerumq; uerba eius in sua transtulerit. Scribit Tacitus Brit-
 tanniæ situm inter ueteres Liuium/ qui facta Cæs. Dictatoris secutus est,
 Recentiores aut (ad sua referas tēpora) Fabium Rusticum / eloquen-
 tissimos autores/ descripsisse: Melā ego mediū statuo, imo eloquētia
 primū, ex quo & Liuius & Rusticus/ in illa sua ingenii fœtura cladem
 passi sunt. Verum cursim hæc/ & eo animo, ut si quis euidentiora addu-
 xerit, libens suis sim cessurus.

QVEM ORDINEM IN SINGVLIS LIBRIS MELÆ SERVAVERIT.

Mostquam pelagus nauibus ingressum est audax hominū
 genus, maritima loca, frequentiora & exulta magis facta
 sunt, nisi ubi aut frigus, aut calor infestat, his enim multa
 loca deserta sunt, Cæterū maximas & potētissimas urbes/ penes quas
 magna rerum imperia & hodie sunt & olim fuerunt, maritimas esse/
 aut a mari parum abesse, uidemus. Eam ob rem Pomponius cum in
 animo haberet, loca stringere magis insignia (multa enim aliis memos-
 rata præterit) a maritimis ordiri, & ut littora procurrunt, ita sequi ea cas-
 lamo libuit, Oram mediterranei, duobus libris / utpote frequentiorē &
 notam magis locisq; memoratu minime indignis, prosecutus: Tertiū
 librū toti illi quod terrā ab extra terminat/ littori tribuit: Mira breuitate,
 & pleno ingenii ordine per omnia usus. **IN PRIMO** libro, post ter-
 ræ partitionem, & partium summariā descriptionē, a Mauritania ordi-
 tur, ultima maritimæ Africæ in occasum & fretū Gaditanū, regione, In-
 de in ortum Asiam uersus egressus, Numidiam, Africam minorē, tras-
 ctum Cyrenaicū, Aegyptū, Palestinā, Phœniciā, Ciliciā, Pamphiliam,
 Lyciam, Cariā, Ioniam, Aeoliam, Phrygiam, Bithyniam, Paphlago-
 niam, Cappadociam, illaq; littora/ quæ a Trapezunte iuxta Colchidē/
 in Cimerium Bosphorum excurrunt / tum oram meoticam & Tanais
 decursum ad Rypheos usq; ubi Asia finit prosequitur. **SECUNDO**

libro, inde digressus ripam Tanais & oram meoticā Europæ perq̃ il-
 las, Scythas Europeos/ describit, inde a Taurica Cherroneso Euxini
 littus/ ad Bizantium usq̃ prosequitur, hinc Thraciam, Macedoniam,
 Thessaliam, Helladem, Peloponesum, Acarnaniam, Aetoliam, Epis-
 rum reliquā, tum a faucibus Adriatici iterum Macedonię, hinc Dalma-
 tię, & Illyridis oram, usq̃ Tergestum, hinc Italię gemina littora, post
 Narbonensem, inde Hispanię littus ad fretū usq̃ unde ceperat, descri-
 bit. Inde ad Tanais ostia reuersus/ memoratas in uniuerso mediterrā-
 neo insulas, ut sitę sunt enumerat. TERTIO libro, nostrū mare egres-
 sus/ oram Hispanię occidentalem, hinc Septentrionalem, ut oceano
 abluitur ita sequitur, hinc Galliarum ad oceanum, Germanię,
 Sarmatięq̃ tractum in Scythica usq̃ littora & Caspii terras in-
 grediētis fauces/ describens, gentibus aliquot enumeratis,
 per Eoa littora Indię ad Gangis ostia uertitur, Eiusq̃
 percenso littore per Carmaniam, Persas, Arabas ut
 oram habitant, in interiora Africę loca contendit,
 ubi prope omnibus ut nota esse poterāt/ descri-
 ptis, in occidentalem Libyę oram uersus Aethi-
 opas Hesperios ut siti sunt ī littoris
 decursu/ enumerat: in Mauritanię
 finem & promontorium Ampe-
 lusiam/ unde primo ceperat
 terminās: Insulęq̃ celebriū
 oceani/ ut toto ambitu
 sitę sunt/ descriptiōe
 adiecta.

POMPONII MELAE LIB. I.

IOACHIMI VADIANI HELVETII IN POMPONII LIBRVM
PRIMVM SCHOLIA SEQVNTVR.

Aggredior. Signate in re difficili usus est uerbo, nam ea potissimū aggredi uidemur, quæ maiori conatu & uiribus magis intētis, perficiuntur. Imped. opus. Ideo, ut Plī. libro tertio ait, infinitum id quoq; existimarūt, nec temere sine aliqua reprehensioe tractatū. Haud ullo

POMPONII MELAE COSMOGRAPHI DE ORBIS SITV LIBER PRIMVS INCIPIT. PROEMIYM.

Orbis sitū dicere aggredior / impedītū opus, & facundię minime capax. Constat enim fere ex gentium locorūq; nominibus, & eorū perplexo satis ordine: quem persequi longa est magisq; benigna materia. Verū aspici tamen cognoscīq; dignissimū: & quod, si non ope ingenii orantis/at ipsa sui contemplatione præciū operæ attendentium absoluat. Dicam aut̃ alias plura, & exactius. Nunc aut̃ ut quæq; erunt clarissima, & strictim, ac primo quidē, quæ sit forma totius: quæ maximæ partes: quo singulæ modo sint, utq; habitentur, expediā. Deinde rursus oras omnium, & littora ut intra / extraq; sunt, atq; ut ea subit, ac

strina magis attinet. Et quod. Quod opus, iquit, si scriptoris industria & ingenio comprū elegansq; fieri nequit, nominū asperitate idipsum impediēte ex re tamen & ipsa sui contemplatione, frugē attendentibus afferre consueuit. Orātis. narrātis, scribentis. Operæ. laboris ipsoq; attendentiū per cōpensationē ex emolumēto. Absoluat, pariat, efficiat. Per hæc aut̃ summa auctoris modestia adparet, adeo ingenii sui opem extenuātis, cum rebus tñ suo pte ingenio clavis, non minus lucis, summa elegantia & mirādo ordine, quo in hoc opere usus est, adiecerit. Dicā aut̃. Hic locus indicat Pomponium aut scripsisse quæ tempore sæuitia interciderint, aut maiora his de situ orbis fuisse scripturū. Id qđ lib. tertio in Britannia situ, his quoq; uerbis innuisse mihi uidef. Britānia qualis sit qualesq; generet, mox certiora & magis explorata dicent: per me scilicet, ampliori opere instituto, ut ego intelligo, quanq; ad alios quoq; referri possit. Deinde. Prius enim toto in maximas partes diuiso, summatim eas reponit, hinc a Mauritania orsus singillatim per oīa digreditur. Intra. Ad sinus quos terras aperiens oceanus fecit. Extra. Ad extrimū oceanū. Subit. Hoc ad sin⁹ referēdū est, quoq; potissimū

in genere uenia iustior est, si modo minime mirum est, hominem gentiū non oīa hūana nouisse. Constat enim. Græca, Latina, Barbara, eaq; exotica ptim, parti idigena uocabula elegātē ptextū uix admittūt, deniq; & in immensa multitudinē labor est, quo ordie singula cerceant. Perplexo. Intricato. Longa est magis. Ideoq; fastidii magis, q̃ gratiæ parēs quæ enim breuia sunt mō non obscura, gratiam merent, longis aut̃ q; multā lectionē expostulat, fastidiū in esse solet. Benigna, gratiosa. Verū aspicī. Gæographiæ commendatio est, qua nulla ppe ad regē humanæ cognitionē do-

POMPONII MELAE

quatuor sunt, duo a meridie, ab occasu unus, & unus a septentrione, de quibus suo loco mentio fiet. Circumluit. ambit, & ad oceanū refertur. Additis. Id enim Geographorum est, ut locis enumeratis, reliqua passim, quæ aut natura, aut hominū ingenio, rebusue gestis memoratu digna sunt, subiungat, ut in Cathechesi diximus.

Vicq̃d id est Bene Pomponius alius negotii molestia subterfugiturus dixit, quicquid id est.

Nam qd mundus, aut qualis esset, non una opinioe a uetustis disputatum est, idq̃ explicare non est Geographi magis q̃ Philosophi: cui illa curæ esse debeāt. Ad Melam molestia anxia illa desistentis, hæc Plin. ex lib.

secundo uerba pulchre accedunt. Furor est (inquit) profecto furor, egredi ex eo (mundū intelligēs Elementarē) & tanq̃ interna eius cūcta plane iam sint nota, ita scrutari extera, quasi uero mensurā eius rei possit agere qui sui nesciat, aut mens hominū uidere quæ mundus ipse non capiat, hæc ille. Vnum tamen esse, reliquorum Princeps Aristoteles libro de cælo primo probat, cuius sententiā Thales thaletisq̃ studiosi ante asseruerant, Contra Democritū, Epicurum & eorum discipulū Metrodorum qui innumerabiles in infinito mundos faciebāt: Finitus est, & infinito tamen ob partium magnitudinē similis: & cū rerum omnium certus sit, similis incerto uidetur, ut Plin. indicat, Contra Seleucum qui mundū infinibile esse dixit, ut in Philosophorum placitis Plutarchus scribit. Cui mundi. In re simili iisdē prope uerbis usus est Plinius. Mundum (inquit) & hoc quod nomine alio cælū appellari libuit, cuius circūflexu teguntur cūcta. &c. Mundū uero ob ornatū, & plenā artificii regē seriē, dictum Latinis, & simili causa Græcis κοσμος. Cælū autē a lucentiū stellarū quasi in sphaeris suis sculptura, notius est q̃ ut referri debeat. Et uno amb. Plin. extra itraq̃ cūcta cōplexus inse, idēq̃ regē naturæ op⁹ & regē ipsa natura. Partibus differt. i. regionibus siue limitibus, ut lib. secundo, cæli cardines Gelius nominat. Nam de partibus mundū constituentibus, elementis scilicet & cælo qd supra elementa est, nihil ad Melam hic. Sunt autē limites. Ortus, Occasus, Meridies, Septentrio, qui in hoc diuersi sunt, quod hi perstant suntq̃ immobiles: Illi nunq̃ eodē modo se habent propter sempiternam solis in gradibus signorum per ascensum & descensum mutationē. Hinc Erathostenes, ut Varro libro de re rust. primo ait, orbē in duas partes maxime secundū naturā diuisit, ad meridiē uersus & ad septentriones. A latere igitur cæli in quo supra horizontem Sol ascendit, ortū, quo se mergit occasum accipimus: Qui licet eadem in parte. i. in spacio quod inter tropicos est, semper sint, tamen quia nunq̃ contingit solem illinc oriri hodie unde heri oriebatur, nec e regione pari modo occidere, nunq̃ unus idemq̃ ortus & occasus est. Insigni Auli Gellii errore, qui ortū omnem & occasum ex Phauorini doctrina, aut Brumalē

circuluit pelagus. Additis quæ in natura regionū, incolarūq̃ memoranda sunt. Id quo facilius sciri possit/atq̃ accipi, paulo altius summa repetetur.

MVNDI IN PARTES QVATTVOR DIVISIO.

Mne igitur hoc quicquid id est, cui mundi cæliq̃ nomē indidimus / unum est, & uno ambitu se / cunctaq̃ amplectitur. Partibus differt: unde sol oritur oriens nuncupatur, aut ortus: quo demergitur / occidens / uel

esse ait, aut æquinoctiale, aut solstitialē: quasi uero inter parallelos solsticiales & æquatoris, nulli intermedii forent, Nisi ita accipiat quispiā, ut Brumales occasus qui solis sunt, ad primū Capricorni gradum hisq; quæ uicini sunt gradibus mori. Acquinoctiales qui non adeo late ab æquatore, Solsticiales

occafus: qua decurrit meridies: ab aduersa parte/ septentrio. Huius medio terra sublimis, cingitur undiq; mari, eademq; in duo latera, quæ Hæmisphæria nominant, ab oriēte diuisa ad occasum/ zonis quinque distinguitur. Mediam æstus infestat: a frigus ultimas. Reliquæ habitabiles paria agunt anni tempora, uerum non pariter. Antichthones alterā, nos alterā incolimus. Illius situ ob ardorē intercedētis plagæ incognito: huius dicendus est.

qui proxime Cancrū agūtur, intelligantur. Has regiōes Calphurnius Siculus in Delo. his uersibus cōplexus est, Exultet quæcūq; Notū gens ima iacentem, Erectumq; colit Boream, quæcūq; uel ortu, Vel patet occasu, medioue sub æthere feruet. Quia decurrit. Ideo ait, decurrit, quod nobis citra æq-

noctiale ad multā latitudinē sitis, deuexus Austrinus polus est, eleuatus arctous, quod Sphæra rectam habentibus non contingit, E regione uero trans æquatorē transgressis polus noster deuexus esse incipit, quoq; latius discesserint illuc tanto Austrinus sibi polus altior apparet. Terra sublimis. Totā terrā non intelligit, nam illa mari non undiq; cingitur, Sed extantē illā terræ superficiē, quā in hominis habitationē & eorum animalium q̄ spiraret, quæq; homini cōmoda essent uitā, ab undis nudā esse uoluit in sui gloriā deus optimus maximus: cuius ineffabili potētia, iam ante ex nihilo eluxit, quicq; hodie aut sensu cernimus, aut animo consequimur. Terram aut extare supra undas ut pomum natans, aut leuē quēpiā ex ligno Globū undis innatantē, qui credūt ualde decipiuntur hoc enim modo multa falsa forent, quæ uerissima sunt. Terræ ergo superficiē quæ extra undas eminet, ita eminere credamus, ut ex ea & circūfluentibus undis corpus rotundū in sese undiq; recurrens efficiat, Inde & illud est, quod in tali rotūdo aliud terræ centrū esse, aliud grauitatis quod mundo responderet,prehenditur. Strabo certe lib. 3. supponit rotundam una cum mari terrā esse, unamq; & eandē cū æquoribus superficiē habere. De hoc aliisq; ad quæ aliquando studiosum lectorē remitemus, in epistola ad Rudolphū Agricola, plura differuim⁹. SVblimis, extās, eo modo quo diximus. Eademq; Dubitari potest, an hæmisphæria per mediatorē, an per horizontē potius diuisa intelligat? Nam & mediator totū hoc quod ex terræ & undarū nexu rotundū est in duo paria diuidit, altero in Austrū, in Septentriones altero secundū latitudinē expanso. His enim per oīa paritas est, licet diuerso tempore æstatē & reliquā anni tempora sortiantur, quanq̄ non nesciam & æquinoctiale Horizontem esse posse, sed his tm̄ qui (si qui sunt) sub polis siti sunt. Verior omnino sensus est, Melā uoluisse, totius terræ excursū in duo hæmisphæria a limite orientis, in limitem occasus diuidi, idq; potissimū, in respectu Sphære rectæ, in qua lineæ meridianæ sicut est notissimum etiā horizontē faciunt, & nulla uariante eleuariōe, terrā ut sita est partiuntur, Hoc demonstrabit cōmode, si ab occidente habitabili spaciū longitudinis in. 180. gradus per æquinoctiale hemicycli spacio duxerimus. Nam illinc Ptolomæus quoq; longitudinis mensurationē orsus est. Quod si communem sententiā sequimur, nullus horizon est a quocūq; habitatæ terræ pūcto ductus, quin terram in hæmisphæria duo diuidat. Zonis quinque. Zonarum

POMPONII MELAE

distributio in temperatas duas, quæ a Polis duas attingunt ob frigus inhabi-
tatas, mediâ uero ad æquinoctialē ob æstû inhabitabilē, iam inde a uetustis
fimoꝝ traditione uulgatissima est. NE TAMEN HOC IN LOCO, Studio-
sis aliqua in parte defuisse culpari possimus, paulo altius nobis summa repe-
tenda est, ut ubi bene, & ubi non bene (nam & Pompo. cū uetustate lapsus
est) Mela senserit, intelligat. Bene enī asserit & uere, mediam infestare æstû,
& frigus ultimas, reliquasq; habitabiles paria agere anni tempora sed nō pa-
riter, illam Antichtonas, nos hanc incolere, Male aut & falso scribit alteram
temperatâ nobis incognitâ esse idq; ob intercedentis plagæ ardorem, quasi
uero quæ inter tropicos est plaga habitari nequeat, & maior sit sub æquato-
re, q̃ sub tropicis æstus, quæ falsa esse suis ipsius uerbis cōprobabimus. PRI-
MVM de Zonis dicemus, mox ut habitentur, & an habitari queant, relaturi.
Zonæ discrimen belle Probus Gramaticus, ait, e manu accipi posse, si læuâ
cōtra ora nostra in ortû solis uersa, digitis expansis intropexerimus: ut ubi
pollex est ibi Zonâ esse arcticâ quæ & Septemtrionalis uocatur, intelligam⁹
nimio rigore inhabitabilē, Pollici proximo digito temperatâ nostrâ, quam
æstiuale nominat, indicari. Sic medius digitus Aequinoctiali adustæ & inha-
bitabili scdm uetustos: respōdebit. Quartus alterâ téperatâ ostēdet, quâ hye-
malem Probus nominat, quod sol in eam inclinans nobis hyemē relinquit,
sicut in nostrâ ascendens, æstatē, diesq; longiores facere solet, Digitus mini-
mus, quintâ Zonâ referet, Notîâ & Australe dictâ ob gelu perpetuū, ut arcti-
ca nostra, inhabitabilem. Has quatuor minoribus parallellis, tropicis uideli-
cet duobus, & artico antarticoq; circulo segregari recte Mathematici as-
serunt. Libet hoc loco, Martiani de Zonis uerba ex libro sexto referre, quo-
niam elegātia sunt, & erroribus tñ notandis quibus lector alioqui suspendi
posset aspersa. Orbis (inquit) terræ, in quinq; Zonas, siue melius fascias dico
pro reꝝ diuersitate discernitur, quæ tres intemperies multa, ob contrarioꝝ
nimietatē relegauit, nam duæ Axi utrinq; confines, algore immenso & fri-
goribus, desertionis causas, pruinis mergentibus prebuere. Media uero flam-
mis & anhelis ardoribus torridata, propinquantibus animantū inburit acces-
sus. Aliæ aut duæ, uitalis auræ halitu temperatæ, habitationē animalibus in-
dulerunt: quæ quidē per totius rotunditatē telluris incuruæ, tam supernum
hemisphæriū q̃ inferius ambierunt. Nam utiq; terra duas sui partes hemicy-
clioꝝ quadâ diuersitate despicit. i. unâ habet supernatē quâ nos habitamus,
& ambit Oceanus, & aliâ infernatē. Sed hæc superior initium habet a solari or-
tu, illa inchoat a Solis occasu, quē circulū Græci horizonta perhibēt. Verum
quia illæ Zonæ uolubilitatē utriusq; partis includūt, decē utrinq; circulo suo
faciunt regiones e quibus hæc quæ a nobis habitat, est una. &c. His Capellæ
uerbis rem fidelissime tradentibus, hic error inest, q̃ hemisphæriū nostrum,
Oceano ambiente, & uasto interuallo discludente, ab inferiori seiungi existi-
mat. In quo errore & Macrobius li. somnii secūdo persistens, Zonas tempe-
ratas in terra, interfluo oceano undiquaq; seiungi putauit, ita ut duæ in no-
stro hemisphærio, duæ uero in inferiori Pericæoꝝ nostroy & Antipodū, sitæ
essent, & totâ nobis cognitâ terrâ, quâ uetusti in partes tres diuiserūt ad Zo-
nâ nostrâ & Arctōâ frigidâ attinere credidit, pudēdo me hercule errore, ut
inferius ostēdemus. Illa uero secutus Capella decē Zonay regiōes fecit, quiq;
scilicet nostri hemisphærii, & iserioris quiq; quæ tñ per uolubilitatē utriusq;
partis cor respondeant & sub conformi cœli rotatu subsidant, ad quâ opini-
onē illud Maronis li. Georg. priō facili sensu, accederet. Et uia secta p ambas
Obliquus qua se signoꝝ uerteret ordo, Nam cum constet, Zodiaci excursus
tropicis terminari: in ambas temperatas signa non exeunt, sed per ambas

Mela nō ubi
q̃ bñ sentit.

Zonarū di-
scrimen ex
Probo.

Martiani de
quiq; Zonis
uerba.

Capellæ &
Macrobii ex
ror.

Loc⁹ Virgil.

potius exustas, ea scilicet quæ nostri est hemisphærii & quæ inferioris, nam hæ duas regiones, ut Capella sentit, faciūt, Sed ne hæc quidē sententia bene quadrat, melius Macrobio interpretate, qui Virg. per ppositionem pro inter familiariter posuisse ait. Quāq̃ Probus pari errore Zodiacū per tres Zonas mediū ferri asserit, Maronem autē quæ de Zonis scripserit ex Eratosthenis libro hexametris uersibus scripto cui titulus sit, Hermes, in sua trātulisse ait. Strabo in libri Secundi fine, Cœli Zonas quinq̃ ponit, quibus illæ quinq̃ in terris fasciæ respondeāt & eiusdē nominis esse ait, quæ in imis & q̃ in superioribus sunt. Libro uero tertio terrā cum aqua rotundā esse supponēs, totū ipsum per æquatorē, & alterū ex Coluris per polos excurrentē, & arcticū atq̃ æquinoctialē rectis angulis interfecantē, in quatuor quartas diuidit, in quaz̃ duabus in septentrionē inclinantibus, locus tēperatæ intermedius est, cuius medietas septentrionalis tanta sit, quantū est spaciū quod ab Arctico ad polū pertinet. Australis uero pars tāta, quantū interuallū sit inter solstitialē & mediatorem in regione æquinoctiali: quod idem & in aliis lateribus ad cōmensurationē meridiani fiat. Quod uerū esse etiā ex recentiorū traditione cōstat qui illā coluri partem, quæ est inter tropicū Cancrī, & circulū arcticū, prope duplam esse aiūt ad maximā Solis declinationē, maximam autē declinationē quæ. 23. graduū est & 50. minutoz̃, æqualē esse arcui qui inter poli punctum est & circulū arcticū, unde reliquū est, ut tēperatæ Zonæ alterius magnitudinis duplū respondeat. Verū quod Strabo ait, in altero istoz̃ laterum nostrā habitabilē locatā esse, & tanq̃ insulā mari circūallui, nimirū in eoz̃ sententiā abit, quæ nostram habitatā a reliquis & p̃sertim meridianis Oceano separari falso asseruerūt. De Zonis hætenus. Nūc ut habitentē uideamus. Tota illa rotundi corporis moles, in Meridiem, Septentrionē, ab ortuq̃ & occasu habitata, quia rotunda est, fecit ut accolis, ex situs uarietate, alia atq̃ alia nomina essent. Quæ Cleomedes in libro de Cœlestibus ordinibus, uetustati innixus, per Zonarū temperatarū ambitus tm̃, ita distribuit, ut primā dimidiā uersus Arctum, nos homines, Alterā autē dimidiā terræ circūuersæ: illi qui nobis Perioeci. i. circūcolæ sunt inhabitent, Qui uero e regione nostræ tēperatæ, trans torridā Zonam habitatēt illos nobis antœcos esse dixit, q̃ aduersum latus inhabitēt, Qui dimidiā lateris eorū circūuersi tenerēt, eos nobis Antipodes esse, illis autē perioecos, quēadmodū perioeci nostri illis Antipodes sunt. Quæ quāq̃ uere Cleomedes disseruit, tamē q̃ temperatarū tm̃ meminit, & multa hodie comperta sunt quæ ignorauit antiquitas. Obseruata diligētius & acutius a recētioribus disputata, libet hoc in loco referre, q̃ si cui cōmentari potius, q̃ texere scholia uidebor, is mihi ueniā uel ob hoc dabit, q̃ studiosis in re nō protrita admodū, scitu uero dignissima, pro mea uirili prōdesse uelim.

PERIOECI itaq̃, hoc est circūcolæ, hi sunt qui sub eodē paralelo, & meridiano per polos discurrēte, habitat: dico autē sub eodē paralelo, per quod antipodes sedudunt: quibus tametsi semper idem meridianus est, diuersas tm̃ semper & æquali latitudine ab æquatore distantes parallelos habent, Ideo haud quāq̃ est opus eam hemisphærii aut latitudinē aut longitudinē inter Perioecos esse, quæ in Antipodū situ oīno desiderat. Nisi sub æquatore circulo, oppositis lateribus unius meridiani habitātes Perioecos dicere uellemus: quos constat ad maximi paralleli mensuram sub qua iacerēt, hemisphærio. i. centū nonaginta gradibus distare ad diametri oppositionē. Sed rectius æquatori sectionē relinquimus totius rotundi in hemisphæria maxima duo, alterum Arctouū, Austrinū alterū, ut Strabo diuidit in fine secūdi. Reliquis autē a medio discedētibus parallelis & Perioecoz̃ & Antœcorum situi tribuemus. Quod si habitātes sub hoc paralelo, præter hoc q̃ Antipodes dicunt (ut do-

Strabōis sententia de Zonis.

Cleomedis de triplici habitate terræ diuersitate sententia.

Qui proprie perioeci dicantur ex recētiore traditione

POMPONII MELAE

Quæ Pericæ-
cis nobiscū
cōmunia sūt.

Dux ppōes
pulchræ.

Andreas Stri-
borius.
Georgius
Collimiti⁹.

Nota.

Raphael
Volaterr.

cebumus) Pericæcos ex diffinitione data, nomiare placuerit, Concedamus o-
porter, dari posse Pericæcos, qui iidem Antipodes sint, & e regione: neq; hoc
nisi sub unico æquatore, Reliqui enī paralleli signati minores terram i duo
paria nō distinguūt, nec diametralē oppositionē efficiūt. Est tamē ut Pericæci
quādoq; minus proprie dicant, qui sub parallelo uno siti sunt iusto quidem
interuallo, uerū circūuersa meridiāi latera nō attingēte. PERIOECIS nobi-
scum cōmune est. Primo. Eiusdē tēperatæ inhabitatio, nam futilem illā opi-
nionem esse, quæ tēperatas utrinq; in quartas duas uasto interceptas ocea-
no dirimit, in Epistola ad Agricolā ostendimus, & infra paulo, ostendemus.
Secūdo, q; simul hyemē, simul æstatem & tēpora anni reliqua nobiscū habēt.
Nam incrementa dierū noctiumq; nobis cum illis eadē sunt. Quibuscūq; enim
idem parallelus est iis eadem est dierū noctiūq; uno tēpore quātitas. In hoc
tū a nobis diuersi q; nec eundē ortū, nec occasum habēt, Aequatore semper
excepto, si sub illo Pericæcos ponere liberet. & quando nobis diei mediū est
illi mediū habēt noctis: sicq; e regione. VERVM ut hæc clariora fiant, ponā
Axiomata, PRIMū. Posito q; terra ultra latitudinē, plus minus. 67. graduum
sub eodem meridiano habitabilis sit, danē Pericæci qui diem uno & eodem
tempore habent, quod Raphael uetustorū traditione contentus, nō anīad-
uertit, Probatio est Quia sole in pīcipio cancti existente illis nō occidit, pp-
ter depressionē horizōtis i latitudinem quæ i oppositū latus meridiani trās
polum uergit, Quæ res uel aptissima est ex cognitiōe circuli illuminationis
Solis, quē Andreas Scriborius & Georgius Collimitius, digni posteritatis
præconio Mathematici, nuper ad ipsum solis motū dephenderūt, Recentio-
ribus aut experimētis deprehēsa est talis Pericæcorū ad p̄dictam latitudi-
nem cōtrapositio sub eiusdē meridiani lateribus. SECVNDū axioma, Pe-
ricæcis diem & noctem cōtrario mō esse, intelligi debet de his quibus sol o-
ritur & occidit, tales sunt prope omnes quibus in hemisphærio nostro ab eā-
tore latitudo est plus minus gradibus, 60. POSSET aut quispiā dubitare,
quo nā modo id p̄tingeret, ut noctis & diei paritas Pericæcis esset, cū cōmu-
niter dicat ex antiquorū traditionibus nobis noctem esse cū Pericæcis nris
dies sit, & ecōtrario. Quia ergo ad Solsticiū æstiuale diem habemus lōgissi-
mū, cōsequens est ut illi noctem longissimā habeāt, cūq; nobis breuissima
nox est, illis longissim⁹ sit dies. Hoc dubiū hoc ipso discutit, q; opposita tē-
porū ratio, non cōtingit (locis æquinoctialis exceptis) nisi his quibus unus
horizon est, & hoc proprie & ad amussim (ut aiūt) intelligendo. In situ igiē
Pericæcorū, quāq; nō attēte obseruātib; hoc uideri posset, haud quāq; tamē
ita est, p̄pterea quod eundem horizontē nō habent, Sed diuersis ipsis & p̄
se lato admodū interuallo trāscurrētibus, sit, ut sole nondū occidēte nobis,
illis iam exortus sit, ipsoꝝ horizonte iā exuperato: rursus uero oriatur no-
bis mane ante q; ipsis occidat, id quod in globo exacto quocūq; horizonti-
b⁹ p̄trarioꝝ punctoꝝ alicuius paralleli mediocris latitudinis, circūductis de-
mōstrari facillime potest. Ex quo paritas dieꝝ & noctium intelliget, quādo-
quidem euenit, ut una solem cernamus ab occasu iam nūc ipsis orientem a
nostro uero horizonte iusto interuallo distantē, Pari modo & ab ortu ipsis
nōdum occasum, nobis uero iam ortum aspiciamus. Ideo Raphael Volater-
ranus, qui lib. primo Geographiæ adeo obscure hoc prosequit, ut ne ipse q-
dem satis intellexisse uideat, bene ait, Non exacta ratione Solem ipsis oriri
cum nobis occidat, cū antequā occiderit nobis, ipsis fuerit ortus. Propterea
si dicamus his uel illis diuersos horizontes esse, nō est statim consequens, ut
credamus iisdem diuersam rationē esse quātitatis diei & noctis. Nec uerū est
illud quod uulgo ab huius rei professoribus traditur, tūc uidelicet Pericæcis

diem esse cū nobis nox est, & e regiōe, possunt enim unam diem habere, ut iam paruit, Sed uerū est horā mediā noctis nostrā ipsis horā esse mediū diei licet eiusdē denominatiōis fortasse nō sit, Item tempus meridiei nostri ipsis tempus esse mediā noctis. Quod ideo dico quia Pericæcis Septētrioni uicinis in æstiuo Solstitio noctes breues admodū sunt, quarū tamen umbrā ad meridianū in æquas partes, sicut & diei diuidunt. **HIS EXPOSITIS.** Dicim⁹ Pericæcos nō adeo distare, quin ad eos nullo prorsus uel mediterraneo mari nedū Oceano superato, facillime transitus esset, si uel gentium feritas uel regionū passim deserta pmitteret, Cōstat enim punctū paralleli per Hispaniā trāseuntis, Pericæcoꝝ punctū in eā Scythia quæ trans Imaum est habere, in quam paucis fluminibus superatis pueniri posse, quis Geographiā non ignarus nescit? Tantam autem paralleli ab Hispania ducti longitudinē nō recentiores tantum (nequis eoz fidei parum tribuat) sed & Ptolemeus ad 180. grad⁹ traduxit in Scythiā: Cui ut principi Mathematico & maxio huius doctrinæ eliminatori fides adhibenda est: Nam (ut Strabo in fine secūdi ait.) Terrarū scriptorib⁹ qui ex Physica & Astronomia profecerūt fides adhibenda est. Fallunt igit⁹ qui Pericæcos, intermedio mari a nobis seiungi existimant, nobis inq̃ qui notam temporatā septemtrionalem inhabitamus. Nec uero negauerim iter extimū Indiæ in Eoū, & extimū Hispaniæ in Athlanticū uersum, littus, intermediū esse Oceanū, multis & maximis insignem insulis, uerū alio modo q̃ ipsi intellexerūt, Nec ille quidem tantū mortales auersatur quin ab altero littore ad alterū, secundū illā quā cū terra facit rotunditatem, nauigari posset, si modo expensā, & laborē tollerātia, in prōptu foret, Quid igitur aliud dicamus, q̃ illos uerustiores in exacta terrarū latitudine, lōgitudineq; defecisse, Quod temporibus magis q̃ ingeniis perpetuā diligētia addictis, tribuerim, Quamq̃ (ut hodie quoq; fieri solet) in acutioribus illis & magis igeniis artib⁹ ad aliog; magis tradita respexerit, nullo examie facto, q̃ priuata sollicitudine supra maiorum industriā adiecerint quicquam. Quod dum fit, magnis saepe erratis locus datur: & quæ tempore culpa admissa sunt testimoniis sensim accedentibus, difficillime emendant, nō etenim satis hoc ppendisse mihi uident, quod i Pericæcoꝝ situ oppositi sūt, nō hemisphærio quidē, sed contrario paralleli puncto, quicūq; sub diuersis eiusdē meridiani parallellū interfecantibus punctis siti sunt: Proinde, si sub æquatore, qui uerus hemisphærii mensuror est in. 180. gradus. i. hemicyclū terra secundū longitudinē excurrit, quis dubitare debuit, i cōtractiorib⁹ meridianis & parallellis hoc idē ad contrariā positionē suo mō in terra fieri? Sed de Pericæcis satis. **ANTOECI** dicunt qui trans æquinoctialē ad parallellū æqua latitudine ab eodem distantem nobis in hemisphærii sui conformi latere sunt siti quib⁹ nostri Antipodes Pericæci sunt: Antœci autē dicti q̃ nō contrariā, ut Antipodes sed diuersam Austrini lateris terrā habitēt: Quos si pprie accipimus quicūq; sub unius meridiani hemicyclo & parallellis utriq; ab æquinoctiali æq̃ latitudine distantibus habitāt, Antœci sunt, quamq̃ magis in his locū habet, qui paulo iustiori latitudine ab æquatore distant. Dico autē unius meridiani hemicyclo, q̃ Antipodes quanq̃ sub eodē meridiano & paris latitudinis parallelo siti sunt, opposito tñ totius meridiani puncto habitāt, ut diametro a uestigiis nostris per terræ centrū traiecta ad istoz uestigia pertingat, id qd impossibile est aut Antœcis aut Pericæcis cōmune esse, nisi, ut dixi sub æquatore Pericæcos quoq; esse dicamus: Cū Antœcis nobis cōuenit in unitate diei, imo meridiei, ppter unitatē meridiani, Verū quū apud nos maximus est dies apud illos minimus est, ppter contrariā latitudinē, Idē & intra tropicos habitantibus Antœcis euenit, quanq̃ enim illic haud adeo multa uariatio diei

Pericæcorū
ad se facilis
trāsitus est.

Extimæ ter-
ræ littore o-
ceani diri-
munt.

Antœci qui
sint.

POMPONII MELAE.

Antœci itra
tropicos hy
emē sibi hnt.

Dari possūt
Antœci qui
nec diē, nec
noctē medi
am simul ha
bent.

Antipodes
qui dicant.

noctisq; esse potest quātū tñ ad quantitātē attinet, eam quoq; ut nos cū nris Antœcis contrario modo habent: Per hoc autē tempōz uarietas emergit, ut ipsis Autūnus sit in Ariete cū nobis Ver est, in Cācro hyems, cū nobis æstas, in primo gradu libræ Veris illis initia sunt. cū nobis Autūni: in Capricorno bruma nobis cū illis æstas sit, Sicut enim se ad nos solstitiū Cancrī habet, ita se ad illos Capricorni tropicus. In uniuersum igit p totā hemisphærioz latitudinē intelligi debet, temporū in illis contrarietas. Aduertendū est tamē q Antœci intra tropicos licet cōtrario modo & hyemē & æstatem habeant, fieri tñ potest ut iisdem simul sit hyems nūq aut simul æstas, Stante ueritate huius ppositionis: ut quicūq; intra tropicos habitant, illis bis æstas fiat in anno & bis hyems: quod Martianus lib. 6. asserit, & in libello de Sphæra Ioānes de sacrobusto docet: nec difficile est idem demonstrare: Ad illud uero explicandum, pono (gratia exempli) Antœcos in septentrionē ab æquatore graduū. 10. & altero a latere, eodē grad. 10. Tunc sole in latus nostrū æquatorē transgrediētē cū ad. 10. gradum declinationis puenit iā his qui sub eodem parallelo siti sunt uerticālis est & per catheton incidit radius. facit ergo æstatē, rursus, cū inde discedit & ultra in tropicū pficiens gradus. 13. ptransit, hyemem eisdem facit / eo modo quo per tantā Solis distantia hyemem habere possunt, Constat autem Antœcis horū qui super æquatorē in Austrū 10. graduū latitudine siti sunt simul quoq; hyemē esse cū maximā a se solis distantiam habeant, Inequalis tñ huiusmodi hyemes sunt, Calidior enī horū est a quorū uertice sol iā primū abiit, qui maiori interuallo graduū. 13. & aliquid minutoz in Arcton inclinās abesse nequit, Frigidior aut illoz est qui in Austrū super æquatorē eandem latitudinem habent, ab ipsis enim Sol. 33. graduū interuallo & minut. 50. intercipiē quo maius habere nō possunt, Sed certū est tamē has simul hyemes esse: Tamen si nulla prsus intra tropicos tā frigida esse hyems queat, quin illa, quātum ad solis abitionem & distantiam pertinet, calidior sit æstate qualibet paralleli nostri, hoc est latitudinis. 48. graduū. Sol uero cū Solstitio nostro peracto in cōtraria Zodiaci parte cū eū parallellū attingit rursus uerticālis, alterā æstatē facit, sit itaq; ut duas hi æstas habeant una cū hyeme ante q illi æstatem habeant primam. Simili mō sole apud illos in Austrū uersos, mouēte euenit ut duas æstas & hyemem unā habeāt donec his hyemes cōtinua est. Extra tropicos igit habitātes oīa anni tempora semel habeāt: & in Antœcis Antipodibusq; cōtrario mō, Intra tropicos aut oīa bis: quod ipsum sicut ex instrumētōz fide euidentissimū est, ita quoq; sine illis cognosci, accipue mihi ppe impossibile uidetur. Est igit in harū rerū edissertatione ad tabulas & ad illam, quā materialem sphæra noīant, recurrendū ut intellectus capacitatē, sensuū certitudine istruamus. NEC ILLVD quidem hoc in loco citra noxā prerierim: Quod si terra scdm eius latitudinē compta foret aut adhuc, ut euenire potest, in meridiem expansa comperiret, cui latitudo ad. 67. gradum aut ultra leuaret, Dari possent Antœci quibus bis in anno nec dies nec nox simul esset, contra cōmunem autorū opinionē: Ratio huius est, q sole existente in primo gradu Cancrī dies cōtinuus est. 24. horarū ad minus, prædictā in Septemtrionē latitudinē habentibus. Interim uero nox cōtinua. 24. horarum ad minus Antœcis qui eandem latitudinē in polū oppositū haberēt, ppterea q ipsis gradus Cācri primus sub horizōte est, nec apparere potest, Sicut nec his prius Capricorni gradus apparet quibus primus gradus Cācri nō mergit. Fit itaq; ut talibus Antœcis in altero hemisphærio dies, i altero nox sit, Nec fieri idem citra huiusmodi latitudinem potest: Atq; hæc de Antœcis hætenus. ANTIPODES Sunt ex his oībus cum opposita sibi uestigia controuertunt, siti ad puncta

diametri per centrū mūdi discurrētis, hinc nominatos quod plantas obuertant sibi. His omnia nobiscū cōtraria sunt his exceptis qui sub æquinoctiali siti sunt si modo sunt, nā omnia illis præter diem & noctem quos alternati habent cōmunia existunt: Hinc Mela uere dixit Zonas temperatas paria quidē anni tempora agere uerū nō pariter, nā ut dixi contrario modo nobis & illis proueniunt, Præterea constat Antipodum omniū unū horizontē esse sicut & eundē meridianū cū diametro distent oppositis hemisphæriore punctis: interuallo semper. 180. graduū interueniente secundū mēsuratiōē æquinoctialis. Idem & Antichtones nominant a contraria terra inhabitata, Mela tñ per Antichtones Antœcos magis intelligit cū eorum situm ob ardorem intercedentis plagæ nobis incognitum esse, dicat, quasi facilis nobis ad eos in meridiē trāsitus foret nisi ardens Zona interciperet, Quāq̃ Antœci & Perœci certo respectu Antipodes siue Antichtones dicant ut nos Antœcorū nostrorū Perœcis Antipodes sum⁹: Nostri Perœci Antœcis nostris Antipodes sunt ita & e regione. Antipodes autē esse & quonammō sint contra Macrobian & aliorū multorū sententiā, abunde in Epistola ad Rudolphū nrm differuimus multa pro Augustino, & cōtra Lactantiū locuti quē Galeottus Narniensis cap. 14. libri de incognitis uulgo cuius mihi postea copia facta ē, pari nobiscū modo incessens de situ Antipodū id sentit ut ad eos uerbum Christi nunq̃ delatū fuerit, nec rationē tamē adducit unde id fieri nequierit, nimirū in eorum sententiā uergens, qui inaccessos Antipodas a nostris falso opinati sunt: Christi enī uerbū in Indiam & extimā Hispaniā Libyamq̃ puenisse nō dubito, Sed in illis partibus p distantia. 180. graduū Antipodū situs euidentissime deprehendit. Quamuis falsa illa opinione Augustinus cōpulsus cap. 9. li. 16. de ciuitate dei Antipodas quoq̃ negauerit, sed a calūnia doctissimū & sanctissimū Antistitē tutati sumus: ex causa a nobis in eadē Ep̃la recitata. Vellem Galeottus causam reddisset cur Christi doctrina ad illos pueniri nō potuerit cū re uera nihil prorsus impederit, Martianus Capella lib. 6. nescio ignoratiā ne magis an imprudentia, quæ Perœcorū sunt Antipodibus tribuit & ipsos Perœcos Antipodas nominat: quo in loco quia grandia ac ppe dixissem sustuario digna errata sunt singula cursim, ne quis studiosorū, Capellā secutus Autorē alioqui classicum, nostris ut opinatis magis quam demonstrabilibus diffidat, annotare placuit. Antipodes (inqt) unū nobiscū tractum præferunt hyemis & flagrantiam cōmunis æstatis. &c. Verum est hoc de Perœcis nā Antipodibus omnia contraria sunt: Sed quia male Antipodes ipsos Perœcos nominat hoc sibi condonari posset nisi errorem intricaret errore. Ait enim nobis Septemtrionem conspicabilem illos. i. Perœcos latere sine fine &c. Si ueros itelligit Antipodes uerum est, At illi reliqua tempora conformiter nobiscū nō habent, ut ipse tamē asserit: Si Perœcos autumat: quomō id fieri potest ut eadem nobiscū sidera nō intueant, Cum omnes qui in eodē parallelo circūuersæ terræ siti sunt non possint non eadem sidera cōtueri. Licet alio alioq̃ tempore ipsis cernantur sicut multa diuerso tempore occidunt & oriunt, Similis error est de Perœcis Antœcorū nostrorū quos Austrinum polum penitus ignorare falsissime asserit nullus enim trans æquatorem parallelus signatus est qui omnia eius lateris sidera cōtueri aliquando non possit. Et infra paulo in mediā fasciam .i. regionē æquinoctialis habitantibus cottidie ortus occasusq̃ mutari ait, quasi hoc non uniuersis terræ accolis contingeret, Nullis equidem ex eo parallelo sol cras oritur quo hodie ortus est: Tū quod ait, Super quos sol est his citius exoritur tardiusq̃ mersatur. &c. magis his euenit qui longe ab æqtore distant, quibus circa solsticia citius oriri sol tardius autem ob diei lon-

Galeotti error.

Martiani capellæ grandia errata.

POMPONII MELAE.

gitudinē & Zodiaci obliquitatem mersa uidetur. Rursum q̄ inquit meridi-
 ano die nullas illic umbras esse: falsum est. Nullus enim intra tropicos situs
 est qui umbras in Arctōn uel austrum proiectas non habeat, illo solo tem-
 pore excepto quo uerticalem parallēlū eius situs Sol occupat, ut suo loco
 uberius psequemur, Quamquā illud uerū est q̄ inquit extimas Zonas Anti-
 podes non habere quia prope inhabitabiles sunt sed ipse sibi inuicem fiant
 habitatione Antipodes. &c. si ad ueros Antipodes referas quos tamen hoc
 uocabulo Capella nō intellexit. Aut illic ad polū Pericæcos amplius nō esse
 uoluit q̄ parallelog̃ comēsuratio euanescat. Quibus cū æquator horizon sit
 nulla stella fixa aut oritur aut occidit, Planetis tantū hoc agentibus, dū in
 hiberna modo, nonnunq̄ in æstiuā proprii motus inclinatione defleunt,
 Bene uero ait, sex mensibus fixas illic stellas non apparere propter perpe-
 tuam solis per sex signa præsentiā, cuius lumine minores stellæ abscondunt
 Verū in hoc nisi fallor nutat quod mediā fasciā cū extremis inhabitabilem
 a principio dixit, & infra paulo de eis ut habitatis uerba facit, Baptista uero
 pius hanc Marciani sententiam apud Lucretium libro primo secutus falsa p
 ueris attulit, & errantem Autorem belle male sentientis autoris Coronide
 adornauit, nā ne ipse quidē Lucretius qui terræ seu mundo nihil esse mediū
 contendit, Antipodas bene negauit, cum falsum esse putat. Illi cum uideant
 solē, nos sydera noctis Cernere, & alternis nobiscū tēpora cœli Diuidere, &
 noctes pariles agitare diebus. Sed uanus (ait) stolidis hæc oīa parturit error.
 Verum nil mirū est, Autorē, in naturæ rerū explicatiōe toties hallucinantē,
 in eo quoq̃ lapsū, quod suis tēporibus haud satis, nec exacte compertū,
 hodie nō nisi exacta Mathematicorū perquisitiōe fidem capere potuit. Po-
 stremo illa mihi quæ Albertus cap. decimo libri de natura locorū, in Antipo-
 dum descriptiōe refert, aut corrupta librarioꝝ incuria, aut a ueritate rei q̄ cui-
 dentia aliena nō possunt nō uideri, Eius uerba post Pericæcorū & Antæcorū
 descriptiōe hæc sunt. Opposite autē habitāt, quorū unus est parallēlus scdm
 latitudinē, sed nō est eis lōgitudo una, sed potius distāt fm magnā longitu-
 dinē q̄ est fm circulū, hoc autē est quādo distāt per totū semicirculū, tūc em̃
 distāt fm longitudinē totā diametri, & uertūt pedes contra se inuicē, ita q̄
 Diameter itellektualis parallēli circuli per Zenith capitū, & per pēdes & per
 centrū semicirculi trāsīt. Et isti uocant̃ Antipodes uel Antigeni, & sunt in no-
 stra habitabili sic habitātes oēs, qui sunt in uno & eodē climate elōgati a se
 inuicē per totā longitudinē oriētis ab occidēte nostræ habitabilis. Est autē
 habitatio taliū æqualiter quidē calida & frigida, humida & sicca, per unam &
 eandē latitudinē quā habēt, nō tñ in una hora habent orientē & occidentē,
 sed potius differt per sex horas ortus istorū ab ortu illoꝝ, & similiter occasus.
 Hæc Albertus. Quibus Antipodes quidē describit, uerū sicut ipse refert, a Pe-
 ricæcis nihil diuersis, quod & ipse Martianus ut indicaui cōmisit, mirāda me
 Hercule incuria, Nam Antipodes esse in uno parallēlo, æquinoctiali excepto,
 impossibile est. Nec ad cuiusq̃ circuli diametrū oppositio Antipodū sequit̃,
 sed ad eā tātū quæ maximo parallēlo respōdet, & hemicyclos efficit, utrinq̃
 180. gradus ad cōmensurationē æquatoris excurrētes interfecās. Præterea Di-
 ameter parallēli cuiuscūq̃, (æquinoctialē semper excipio) ita se habet, ut op-
 positis pūctis eiusdē stātes haud quaquā per uestigia eorū & Zenith capitū,
 traici queat. Cum ita stantiū uestigia in terræ centrū directe uergāt, omnis
 igit̃ Diameter Antipodes metiens, necessario sui medio terræ centrū figit
 quod in nullo alio pter æquatorē parallēlo euenire potest. Quid igit̃ sibi his
 Albertus uoluerit, docti iudicēt, Ego tñ mirū, cui inter oēs qui latine scripse-
 rint Aristotelis interpt̃es, primus citra cōtrouersiam locus debet, laudare &

[Albert⁹ n̄
 lā stellā sub
 Polis appa-
 rere ait.

Baptistæ Pii
 incuria.

Lucre. error

Alberti ma-
 gni de situ
 Antipodum
 nō satis cla-
 ra descriptō

imitari malo quod aut lacescere aut culpae, Quod si eruditiorum iudicio lapsus est, errorē nō ingenio, quod omnium artium capax erat, sed temporibus tribuo. Nam de Antipodibus maximi scriptores, intricata maxime antea tradiderant. Quod autem, ait, alterum ortum ab altero, spacio ad minus sex horarum distare, nec Antipodibus platie, nec periœcis conuenire uidetur: Cū enim nobis sol oritur sit ut Periœcis nondum occiderit, ut exposui supra. Præterea cum oritur nobis sol, nullo horarum intermedio spatio Antipodipus nostris, si illi sunt, occidit: cū uero illis oritur, nobis occidit. In hoc autem cum uetustate lapsum Albertum non dubito, quod eiusdem libri duodecimo capite ab inferiori nostri lateris hemisphærio neminem ad nos peruenire, ea causa confirmat, quod quantitas maris Oceani interiacentis undique circa terram per circuitum, & propter nimiam distantiam locorum suorum transuigari non possit. In qua sententia Macrobius. Mela: Capella, aliique non sane pauci fuerunt, NVNC UT HABITARI QVAEANT VIDEamus, Duas Zonas habitari tres inhabitabiles esse iam a Thalete, Pithagora Pithagoreis, & in uniuersum a grecis latinisque scriptoribus ad usque tempora Ptolomei creditum est, nec hodie adeo potita uictoria est ueritas, quā sint quæ ueteres quā recentiores sequi malint, moti cum primis (a quo dissentire piaculum sit) Aristoteli, qui capite. 2. tertii Meteo. mediam æstu, extremas frigore inhabitabiles esse ait, in qua sententia Hipparchus, Artemidorus, Posidonius, Eratosthenes, Strabo, Plinius, Macrobius, Capella, Mela, cæteri ut dixi, extiterunt: CONTRARIUM AVTEM sentiunt Albertus & Auicenna, magni in philosophia uiri, & ut autoritate recentiores, ita magis certi, Qui Ptolomeum secuti, rem, ut est, depræhendisse mihi uidentur: quoque magis his fidem adhibeam, Ptolomei facit autoritas, Nam cap. 5. libri Cosmographiæ primi, in terrarum perquisitione, & his quæ ad uarium situm, uariamque habitationem pertinet recentioribus credendum esse affirmat, Si quis uero illorum qui diuersæ sunt opinionis historias respicit, deprehendet contraria sensisse eos nec satis compertum habuisse de terra, ut in longum, latumque expādis: Inter Auicennam & Albertum hæc diuersitas est, quod sub æquatore ille temperatissimam omnium habitationem, hic temperatissimam non simpliciter, sed respectu tropicorum, locorumque quæ proxime eis subeunt: fecit dari uero extra Zonam illam Clima quod multo sit temperatius ex contrariarum qualitatū temperatura quā locus æquatoris: Galeottus autem Narniensis, multæ lectionis homo & Philosophus non sane ignobilis, in eo libro quem de incognitis uulgo ad Mathiam Coruinum Pannonum regem scripsit, sub polis & prope habitationem esse contēdit, rationibus suo loco referendis. Ex Alberti ergo sententia quā cap. 6. libri de locorum natura & cap. 19. tractatus primi libri tertii Meteo. persequitur, in regione illa quā exustā ueteres dixerunt, sub æquatore multo est temperatior habitatio quā sub tropicis unquam esse possit, quod hoc modo non intelligendum est quo hodie solent plerique, semper uidelicet ita esse sibi persuadentes, sed ratione præsentis Solis: Nemo enim dubitet, quin Sole capricorni solstitium occupante, temperatior sit sub Cancro habitatio quam sub æquinoctiali, & e regione, temperatiora omnia ad Austrinum tropicum, quā Cancri uerticem Sol premit, omnia ergo ad Solis præsentiam referenda sunt, Qui dum ad æquinoctii paralellum uersatur subtus habitantibus lenior esse solet, tæcti eius radius bis in anno illic perpendicularis fiat & in se ipsum reflectat, tamē non diu figit in eodem loco, quia circulus Solis ibi extensus est & quasi recte recedit ab æquinoctiali nec rursum accedit ad ipsum nisi interpositis quatuor signis ad minus: & ideo caloris accessus non figitur circa locum unum, nec adurit facile cum interueniat magnum tempus inter Solis calorem

Albertus cū
antiq̃tate la
bis.

An media
Zona sit ha
bitabilis.

Galeottus
Narniensis.

Alberti de
media Zo
na sentētia.

POMPONII MELAE

quē accedēdo, & eum quem regrediendo facit, fitq; ut unus calor aliū in loco nō inueniat, unde fieri nō potest ut calor ibi uehementē multiplicet. His re-
 ste intellectis eorū contētio, qui radiū perpendicularē his locis adurere putāt
 facile eliditur, nam tēperati caloris causa quoq; est diei. noctisq; æqualitas, &
 profunda solis sub horizontē mētio, unde fit ut calor utcūq; duodecim ho-
 rarum cursu auctior factus, æquæ noctis lōgitudine temperet, faciatq; uolu-
 biles radios minus uehementes, declinatio autē quoniā ad æquinoctia citissi-
 me uariat propter angulos rectiores, quos intersectus a Zodiaco facit æqua-
 tor, idubie id quod Albertus asserit, efficit, ut solis mora diu illis nō sit. Præ-
 terea ut ipse dist. decima septima libri sententiæ secūdi, ait. Sol in æquatore
 dum est, in maximo parallelo est, fitq; ut citissimo raptu uoluatur, hinc autē
 tū in minores circulos secedit tardiorē eū esse & in morā q̄ sub tropicis facit
 magis magisq; declinare, terræ quoq; dum ad tropicū Capricorni descendit,
 propinquiorē fieri. Quod autē radius illic nō adurat, res ipsa docet, cum fm
 Ptolomeū & alios Arim ciuitas quæ sub æquinoctiali est, frequētis habitatio
 nis sit. Nec est uerū, ut idē ait Albertus, quod iter duo calidissima nullū sit tē-
 peramentū, ut quidā ex aduersariis obicere solēt, q̄a tropici simul calidissi-
 mi nunq̄ sunt, cum Solis præsentia nunq̄ simul habere possint. Recessus enī
 Solis causat frigus, ex uictoria elementorū inferiorū inductū. Ideoq; licet fri-
 gus nō sit illic in summo, est tñ ibi, ut tēperans extreme calorē. SVB TRO-
 PICIS AVTEM, molestiorē habitationē esse sole præsentē, hoc ipso notū est
 q̄ præter hoc quod radiū habet perpendicularē, & diem maiore q̄ sub æqua-
 tore, Solis ibi declinatio fm gradus latitudinis, nō cito uariat, cum Zodiaci
 illic flexus Tropicū attingens angulos admodū acutos faciat, Circulus item
 signorū arcus est & cordæ eius parua iuxta puncta q̄ attingūt duos tropicos,
 uiginti enī gradus Geminorū ultimi, ait Albertus, parū distant a uiginti gra-
 dibus Cācri, & si ducēt cordæ a gradibus Geminorū ultimis, ad gradus Cā-
 cri primos sibi inuicē per æquidistantiā a pūcto solstitiali respōdentes, erunt
 cordæ breues, quæ subtendēt arcubus paruis, eo q̄ circulus signorū ascendit
 ibi ad punctū tropici & descendit ab eodē. Addo q̄ Sol a principio Virginis p̄
 æquatorē ad finem Libræ motus, i. spacio. 60. graduū circa angulos rectiores
 declinationē hinc inde, plus minus duplo maiore facit, quā faciat a Tauri p̄-
 cipio ad Leonis finem, i. excursu. 120. graduū. Et eregione a principio Piscū
 ad finē Arietis, ultro citroq; declinationē, per accessum ad æquatorē & re-
 cessum ab eodē, duplo plus minus spacio nutat q̄ cum per Scorpionē, Sagitta-
 rium, Capricornū, & Aquariū mouet, ratio horū ex aūditis nota est, & istru-
 mentis demonstrat. Sol ergo quādo uadit a decimo Geminorū, per solsticiū
 in uigesimū Cancrī, quasi stare uidetur in loco eodē, & statu suo p̄tinuo ter-
 ræ habitationē exurere. Preterea cū accedēdo haud longe a loco abeat, & re-
 uersus a solstitiali multa mora, radiis suis in eandem incidat fit, ut quasi cō-
 duplicata radii ui, quæcūq; subtus posita sunt, summa caloris molestia pre-
 manē. Cæterū si sub parallelo æstiuī solsticii habitatio est, ut eam esse hodie
 compertissimū habemus, quis neget & sub æquinoctio esse, & hic quidē ex
 causis adductis temperatiorē tropicū uero Capricorni, quia præter illa quæ
 hætenus retuli, hæc quoq; peculiaris caloris ratio est, quod Solis illic oppo-
 sitū est augis, & ideo maior eius ad terrā p̄pinq̄uitas, p̄sequēs est ergo ut illis
 ardētior sit æstus. Et ideo plariq; tractum eius Zonāq; ultra illū, meridianā
 oīno inhabitabilē esse dixerūt. Quāuis Frāciscus Capuanus de Manfredonia
 huic solis uicinitati, p̄ter radii, ut sic loquar, perpendicularitatē, nō multum
 ad caloris productionē tribuat. Qui uero meridianā illā regionē trās æqua-
 torem, contra fidem oīis antiquitatis, nō habitari asserūt, sunt hodie quos

Inter duo al-
 ternatim ca-
 lidissima tē-
 peramentū esse
 potest.

An sub tro-
 picis hitatio
 sit & quō.

De Cancrī
 tropico.

De tropico
 Capricorni

Frāciscus Ca-
 puanus.

equidē legerim, Petrus Cameracensis, & Rubertus Linconieſis, clarissimi theologi & philoſophi, ſecuti Ptolomeū, qui alicubi locū illū inhabitabilē dicere uidetur q̄ ad illū minor pars diametri Solis cōuerſa ſit, ideoq; ob uiciniam tem corporis Solaris totus ille tractus habitatione careat. Ille quidē in duodecima quæſtionū Aſtronomiarū, multa ſupponens multa probare conat, uerū ut mihi uideſ (ſalua tanti uiri autoritate) intaſum & citra efficiā, taceo quod falſo aſſerit, ſub Capricorni tropico in hyeme illoꝝ, nimis excedēs frigus eſſe, ſicut illic in æſtate nimis excedens calor exiſtat. Cum cōſtet tñ, ut dixi, tūc Solem a Capricorno nō magis abeſſe q̄ a noſtro parallelo abeſt in maxima æſtate noſtra, nec pbat ratio quā de auge ab ipſis remota ppoſuit. Neq; id belle quadrat q̄ ait, ſub æquatore eſto illic tēperata regio ſit, neminē tamē hominē habitare, unica autoritate motus Albatheni Aſtronomi, qui id in ſuo de motu ſyderū opusculo ſcripſerit, Rubertus aut Linconieſis ſummi ingenii & eruditiōis minime p̄ritæ Philoſophus: in hoc ipſo cū antiquitate labi maluit q̄ ulteriori ſcrutinio in re quæ ſibi forte incerta uifa eſt, periculum facere, cū in cōpendio ſuo de Sphæra, duo maria cingere totā terrā, & illud quod terrā cōtingat ſub polis, Amphitritē uocari, reliquū uero Oceanum dici aſſerit, atq; his terrā totā in quatuor quartas diuidi, quāz una tñ inhabitēſ. Potiora mihi multo Alberti noſtri uerba ſunt, qui cap. de natura locoꝝ ſeptimo illis opiniōibus reiectis hoc modo ſentit. Nos autem, ſaluo meliori iudicio, dicimus aliquā partem quartæ quæ eſt ultra æquinoctialem ad meridiē, eſſe habitabilē ſm naturā, & etiā habitatā, ut putam⁹. Nec falſus eſt Albertus, cum hodie habitari eam adeo cōpertum ſit ut dubitare nemo ſine apertiffima ignoratiæ ſuſpitiōe, audeat. Alberto ſuffragatus eſt iā olim Auerrois, qui lib. de cœlo & mūdo quarto ſuā & Ariſtotelis opinionem eſſe ait, quod illa loca habitabilia ſint, Suffragatur & Ptolomeus qui in libro de ſphæra diſpoſitiōe, ſub utroq; tropicorū, æſtiuo ſcilicet & hyemali habitare æthiopes ait. Aſſerit tñ Albertus ſibi dubiū nō eē ſub Capricorni tropico cū præſente Sole torretur, laborioſam admodū habitationē eſſe, ex cauſis ſupra adductis, uerū id ſpaciū quod trans tropicū in meridiē ad latitudinem 48. uel. 50. graduū in polum Auſtrinū p̄ditur nō ſolum p̄tinuæ, ſed & tēperatæ habitatiōis autumat: & maiori etiā latitudine, quā noſtrū, q̄ ibi ex rei natura cœlum ſuſum eſt, & iam indicata ſolis uicinitas plus frigus regionū illarum tēperat, quæ diſtent ab æquatore gradibus. 50. q̄ ad aquilonē, q̄ nobis aux imminēat, illis uero augis oppoſitū. Quod aut rarus illoꝝ ad nos trāſit⁹ eſt, nō Oceanis ut Macrobius & alii, nō æſtus, ut iidem opinati ſunt, intercipit. Sed magis, quæ admodū hodie experimur, q̄ ſuorū terminorū prope cōtenti in multa rerum copia, quieti uiuunt, paciſq; q̄ belli magis amantes, nudi & multis in locis armorū neſciū degunt, Adeo p̄culdubio nō ſolliciti, an his in locis ubi nos ſumus homines habitēt, ac nos fuimus, anxie a multorū ſæculorum ſerie, an illic ubi illi ſunt, homines eſſent, noſtris perueſtigātibus. Mirum eſt, Europā tanq̄ ſuaz uirium nō capacem, nullā cognitæ terræ partem armis nō tentāſſe, Europæos em̄ Africa ſenſit, tremuit Aſia, ipſa interim incolumi & quieta, Nā ex Aſiaticis pulſus Xerſes, pulſus Darius, quorū tñ opes cœlo imperare debuiffent, Ex Africa, inſolens Carthago, multis quidē annis, ſed nō ſæculo uana ſpe obicere ſe auſa, tandem extinſta eſt, nec magis unq̄ Europa alienis q̄ ſuis uiribus lancinata fuit, Hodie proh dolor uirib⁹ noſtris neſcio qua deſidia languētibus, Thurcā immanē nō ſolū ex Aſia (ubi dudum p̄tiſſima eccleſiæ ſedes fuit) nō pellimus, ſed in Europa, & ea quidem eius parte quæ fertiliffima & locoꝝ celebritate memoratiſſima eſt ita ſuſtinemus ut eius libidinē, ſtipēdiis etiā annuis & ultro oblatiſ tributis, alere & fouere

Cameracensis incuria.

Linconieſis incuria.

Alberti ſententia.

Auerrois.

Ptolomeus.

Sub tropico Capricorni moleſtior habitatio.

Cur rar⁹ Antæcorū ad nos trāſitus

Europa externi iperū ſemp cupida fuit.

Noſtroꝝ tēporū deſidia

POMPONII MELAE

uideamur. QVI interiora & austrina habitant, ut nō petunt, ita nec petunt: ipsi alios armis, cœlo ipsoꝝ quacūq; causa mitiore q̄ sit nostrum, quod ur̄is, serpentibus, telis, anguib; tū & Perseo & Hercule ad pugna natis olim uir̄is, insigne circumgirať, anis nostris parem fortasse natura ferocia, ispirantibus: Albertus, rari transitus causam existimat desertorum intra tropicos multis in locis uastitate, quā superare difficillimū sit, præterea in Africa, quæ terras habet passim iacentis harena uēti exorti in ipsa harena procellas suscitare, æstusq; ciere nō minus quā in pelago solent: Quidā fabulis, ut natura est mortaliū, oblectati, temperatā alterā inaccessam nostris ideo crediderunt, q̄ mōtes esse ad torridā inter medios accepissent, ad quos Magnetis carnē hūanam audissimē trahentis magna uis esset, quæ nullos prorsus homines transmitteret. Hodie uero ut se habeāt oīa hæc, ex uisrice illa nauigatione Regū Portugaliæ in Callicut Indiæ, diligenti obseruatione deprehensum est: Nō æstus obest per totā torridam nauigatibus, deniq; ne perpendicularis quidē radius ad politissimā superficiem reflexus adeo subeūtes infestat, ut minus expedita sit nauigatio: Quodq; unicū omniū laborū præmiū esse potuit, deprehendit Vespuccius insignis mathematicus, terrā nusquā oceano (ut illi crediderūt) a nostra omnino interceptā, & trās torridā, & ultra capricorni paralellū in Austrinū, nō minori latitudine, quā paralellus noster a cætri tropico abest, extendi, inibiq; frequētē esse æthiopū habitationē, nec est qđ dubitet quisquā, nihil enim tā facile perito Mathematico, quam locos obseruare latitudinē: Est igit̄ illic tēperata, cui Austrinus polus, ut nobis arcticus eleuatur, & in eo tractu Antæci nostri, contra omniū, qui unam tñ quartā habitari dixerūt sententiā, nec eius quidē situs ob ardorē intercedētis plagæ incognitus unquā fuit: aliud referēte Pōponio quā ueritas habet. Qui tñ lib. 3. Taprobanē grandē insulā esse ait, & ex Hipparchi testimonio primā partē orbis alterius: Si orbis alterius, i. lateris austrini tempati pars prima, Cur incognitā alterā Zonā tēperatā Mela negas, si nō est, unde scire potuisti, ita nō esse? cū dicas tñ, quod Hipparchus scripserit ppe uerum esse. Plinius certe cap. 22. li. 6. frequētissimā eā uel ex recētiore testimonio, habitationis esse scribit, Ptolemæus aut̄ sub æquatore sitā eā demonstrat: unde quæsitus sit, sub æquatore prope ad Auicennæ sententiā habitationē esse tēperatissimā: Nā Solinus incolis ætatē annosam & ppe ultra mortaliū fragilitatē extendi ait: Si hanc igit̄ sub mediis æstibus iacentē Onescritus Alexandrinæ classis præfectus deprehendit: qđ oberat quo minus sub torridā oēs ingrederent̄? cū Claudii temporibus legari quatuor ex his locis duce eorū Rachia, ut Plin. scribit li. 6. egressi fuerint Addo qđ Pomponius tertio libro scribit supra ægyptū Meroenos esse, qui parti Macrobi nominent̄, qđ ipsoꝝ uitæ spatiū, nostrā ætatē dimidio exuperet, Meroenos aut̄ intra Cancrī tropicum & æquatorē esse Ptolemæus autor est. Quid qđ libro tertio ait Eudoxū auroꝝ suoꝝ temporibus cū Lathurū Alexandriæ regem profugeret, Arabico sinu egressum, per hoc pelagus, ut Nepos affirmat, Gades usq; peruectū esse, Sicut & Hannonē Plinius cap. 1. xvi. lib. 2. per fretū gaditanū egressum ad Arabiā usq; uenisse, & suā nauigationē scripto prodidisse asserit: mirum, non tostos fuisse Eudoxū & Hannonem, in duplici per torridā Zonā trāsitu si, ut Plinius ait propter sideris incendiū, tēperatæ inuicem peruiæ nō sunt: Cū tñ idē Plinius cap. 1. 6. lib. 2. nihil habitari in terris quam qđ zodiaco subiaceret cōstanter asserat, termini aut̄ obliquitatis Zodiaci sunt paralelli tropici: sub ardore igit̄ teste Plinio unica mortaliū habitatio erit: Sed nimirū illos errore sequutus est, qui Zodiacū Zonis tēperatis obduci falso crediderunt: Ut & Maro li. Georgi. primo, qui (quamuis aliud supra retuli)

Nauigatio
ex Lisbona
in Callicut.

Mela sibi ip̄i
cōtrarius.

Taprobanē
situs ubi.

Onescritus

Meroeni
Macrobi

Plinii error.

Locus Virg.

Zodiacū per ambas tēperatas tēdi, suis fortassis autoribus innixus credidit, Nam idē apud Virgiliū probus aperte cōfirmat, & Plynius hoc ipso indicat q̄ ait reliqua sub polis squalere, ad quā Zodiacus nō excurrat uidelicet. De his autē & centū aliis Plinianis erratis, Georgius Collimitius Medicus & Mathematicus, digna eruditis, digna quibusq; studiosissimis prope diē in lucem itura, adnotauit, Vir qui supra animi summā integritatē, morūq; in eo modestiam, nullius ad rerum naturā explicationē attinētis doctrinā expers est. Quod si quis tot insigniū scriptorū unā sententiā animo persequi, intelligit, id quod ipsa res habet, priscos saepe cōtrauenisse sibi & pugnantia inuicem tradidisse, ex sola, ut uidere uideor, longitudinis latitudinisq; uerā, quā Ptolemeus aliq; deinceps rectius deprehēderunt, ignorātia, quando uetustissimorum nimis obseruata autoritate, nō aliud interim innouante experiētia siue magis, illis qui experiri poterāt aliud agētibus, prioribus posteri securi adhæserūt, annuitq; autor autori, quod dū sit magnis in aēstibus agitata ueritas raro ad portum peruenit. AVICENNAE sententiā Alberti uerba non cōfirmant modo, sed etiā explicāt: in hoc diuersi tamē, quod cap. undecimo libri de natura locorū in quo de climatū tēperatura disputat, ab Auicēna discedit existimās locū mediū inter secundū & septimū clima, multo esse posse tēperatiorem quā sub æquatore, eo q̄ tēperatura sub æquinoctiali nō sit inter cōtraria sed potius inter duos excessus eiūsdē qualitatis, & ideo locus (inquit) medius nō est tēperatus secundū calidū & frigidū sed potius remissior in calido q̄ alia duo loca. Locus autē medius inter frigidissimū & calidissimū est tēperatus secundū frigidū & calidū, & ideo tēperatior & delectabilis magis, Cuius contrariū Auicēna cōtendit cap. de Cōplexionibus fen. primæ primi can. ubi hæc eius uerba sunt magis fortasse barbære tralata, quā in sua lingua legant: Cūq; regiones attēderimus, certificatū nobis erit q̄ si fuerit locus qui inhabitabilis sub æquatore diei, neq; aliqua de rebus terrenis obuiādo impederint, montes uidelicet aut maria, oportebit ibi habitātes æqualitati certæ ppinquiores existere q̄ alicuius regionū. Iam autē nobis affirmatū est: quod opinio quæ accipit, q̄ excessus ab æqualitate est causa propinquitatis Solis est falsa, hæc Auicēna: qui cap. octauo doctrinā secūdā, fen. 2. primi Can. in eadē est sentētia. In illa uero opinione, quantū ad habitatiōnem attinet terræ æquatori subiectæ, Ptolemeū esse lib. Almagesti secūdo, & in libro de dispositiōe sphæræ: ante diximus. Albertū sequūtur omēs illi, qui suæ doctrinæ sunt adiurati, nec facile ipse aliud senserim, nam ubi in re naturæ perquisitiōe bene asserit Albertus, ibi neminē habet superiorē, hō, ut credo, ad naturā explicandā maiestātē genitus, cui si quid defuit, id cōmunem tempore suorum calamitatē obuiis manibus accepturo p̄stare noluisse credendū est. Auicēnæ partes tutantur Medici, & in primis Petrus de Abano Patavinus, excellētissimus in philosophia uir, cuius super ea re quæstio extat, differētia. 67. operis sui Miscellanei, de diuersis philosophorū & precipue Medicorū opinionibus, cōscripti. Ptolemeus & ipse qui sua cōfirmarent habuit, & quorū nūero potissimi sunt. Albategni, Hali Rhodoan astronomus & Medicus. Nicolaus & Iudæus, interptēs sui, addo & in climatū diuisione Alphraganū, Capuanus tametsi nutat, & in quā eat pedibus sententiā dubius est, tamē (nisi male hominis animū accipio.) Alberto & Auicēnæ palmā tribuit. Iustus uero recentiorū theologorū numerus, Aristotelē secutus, torridā inhabitabilē esse, cōtra recētis experiētiæ fidem cōtendit, qui: quod equidē sciam, oēs prope una ratione nitunt, hisq; mediis quæ cap. naturæ locorum sexto Albertus pro his qui contrariū sentiūt adduxit. Sed paucos nominare libet. Durandus de Portiano, magni uir ingenii & in sacræq; literarū studiis

Georgius
Collimitius
Mathematicus.

Vbi ab Auicēna Albertus dissētiat

Ptolemeus.

Petr⁹ de Abano.

Albategni.
Hali.
Nicolaus.
Iudæus.
Capuanus.

Durandus.

POMPONII MELAE

- adprime excellens, lib. sentent. secundo distin. decima septima, de situ Paradisi anxie disputas, sub Zona mediae aestibus, in planicie habitatione esse negat ideoque eam montis nescio quo illic uerrice statuit, qui radioz reflexione aduertiunt altitudinem superet, nec tamen in frigida media aeris regione omnino eleuetur, quem Marfilus de Iguen in eiusdem loci explicatioe secutus, Illud grande dubium mouet, An si sub aequinoctiali sita sit Paradisus, primi parietes cecidi, potuerint transire torrida Zona, ueniendo ad climata habitabilia? Mirum cur non & hoc dubitauerit, Cur deus egressus Paradisum, tunicas in tanto aestu pelliceas fecerit, cum mediae Zona calore uel nudi non potuerint sustinere. Durandus suae sententiae hac ratione facit. Clima maxime remotum ab aequinoctiali est frigidissimum propter maximam a uia Solis distantiam, ergo clima sub aequinoctiali est calidissimum propter maximam approximationem ad uiam Solis. Quam totam ratiocinationem, si admittimus, non statim consequens est sub aequatore habitationem non esse, nam clima proximum aequatori Ptolemeus duodecimo gradu citra aequinoctiale orsus est, magis igitur tropicis habitationem durandus demit quam aequinoctiali eo quod primum clima non multum supra 4. gradus a tropico Cancris finitur. Si uero damus ut totum mediae Zona tractum intelligat, neurique argumentum locum habet. Nam extremae Zona frigidissima sunt, non semper pari modo, nec solum propter obliquitatem radioz quos Sol longe amotus illuc eiicit, sed propter longissimam absentiam magis, totis enim mensibus sex, his locis qui sub Polis uel prope sunt, Sol abest in anno, noctemque relinquit continuam, cumque ibi aquae natura frigida magna uis sit, & frigidos uapores reddat, inrensisimum frigus esse quam nulla hominum uita tolleretur, prope necesse est; sub aequatore autem aquae sunt semper cum luce tenebrae, & ea ratio est motus solis per circulum obliquum, ut iam euidentissimis demonstrationibus dephensum sit sub extremis uiae solis maiorem calorem fieri, quam in medietate. Praeterea non uideo unde illa necessitas ratione habeatur, ut si extrema frigidissima posuerint, medium inter ea calidissimum esse debeat, praesertim quod inter illas frigidas Zonas & hanc calidam temperatam intersunt. In summa uero falsum est hoc, quod maxima Solis praesentia sit causa maximi caloris simpliciter, hoc enim modo sub aequatore par esset calor qui sub tropicis praesente Sole excitatur, taceo diei aequalitatem & celeritatem illius solis motum. Cosimilis huic & illa obiectio est. Datur terrae pars inhabitabilis propter nimiam Solis remotionem, ergo dari potest terrae pars ob nimiam eius propinquitatem inhabitabilis. Hoc soluturus Paulus Venetus inter Aristotelicos interpretes non parum insignis, negat id statim sequi oportere: quod frigiditas uitae maxime aduersetur, caliditas uero minime, cum uideamus naturam nostram excessum caloris magis tollerare quam frigoris. Sed certum est, calorem intensum nimis uitae non minus aduersum esse quam frigus, quamque eius iuxta reperiatur uitae sit nutritrix. Dico igitur naturam siue magis naturae arrisicam, sub tam insigni caeli tractu, mortalibus habitationem adimere noluisse, quod ipsum si nulla ratione conuinci posset, demonstrarent satis quae de his locis aequatori suppositis hodie coperta sunt. Sub polis autem maria esse magis quam terram: quasi prouideretur natura, quod illic incommodum esset uiuere, etiam si terra extaret. Nec ratio ulla est quae id praestare possit, ut sit necesse mediam Zonam aestu inhabitabilem esse, ex quo extremae frigore desertae sint, cum multa sint, aestum, quem tantum illic esse sibi persuadet, cohibentia, ut diximus. Er Thomas de Argenteria multa lectionis Theologus, in dist. uigesima lib. sentent. secundi, asserens Paradisum sub aequinoctiali posuisse, ex aequalitate diei & noctis magnam temperiem intra tropicos fieri ait. Quod Scotus non admittit princeps alioquin Theologus, cui. q. 2. distinctionis. 17. lib. Sen. secundi, sub aequatore temperatam habitationem esse non uidetur uerum, ex ea causa quod quando hyems est nobis frigi-

Marfil⁹ de Iguen.

Durandi rō.

Rōnis cōfutatō.

Alia obiectio.

Paul⁹ Venetus.

Obiectiois confutatio.

Thomas Argenterius.

Ioānes Scotus.

diffima nō remouet ab eis sol nisi .24. gradibus, tūc uero eis est ppinquior q̄ sit nobis i maxima ætate, in qua a nobis per .52. gradus distat, quare plus habent de calore in fortissima hyeme, quā nos in maxima ætate. Hac ratione multi mouent, sed reuera nō consequit id quod intendebat Scotus. Quāquā uerū est, nunquā tantū ab æquatore Solem distare, quin propior sit subtrus habitātibus, quā his in uniuersum esse queat, qui declinationē habēt maiore 25. gradibus: ex quo sequit in eorū hyeme plus ipsis caloris esse, in maxima solis declinatione, quā nobis in ætate nostra. Hoc si cōcedimus, nō sequitur statim, quod calor æstatis eorū, quē sol supra Zenith ueniēs facit, maximus & intollerabilis existat, quod ille tū intēdit, maior em solis æstus est circa extrema eius plagæ quā circa mediū, sole presente, sed circa extrema habitationē calor admittit, ergo & circa mediū, imo initiū primi climatis tēperatius est, q̄ initiū secūdi & æquatori tū propius accedit. Nec uerū est solem ibi magis calefacere ubi citius mouet, cum eū in certo paralello in quo mouetur tardi⁹, uehementius calefacere efficacissimis rōnibus doceri possit. Præterea nemo dubitat, calorē quē per motū ibi sol suscitāt, tēperatū fore, nisi luminis & reflexionis radiorū uehementia habitatio illic æstualet quæ tū oīa, ut dixi, temperant. Scoto uero & reliquis cū Aristotele conuenientibus, Paulus Venetus recedēs, Terra (inquit) supposita æquinoctiali debet esse habitabilis & tēperata. Nam licet habitātes in illa habeant in ætate Solem supra Zenith cap. eorū directe, tamē Sol tūc ponit in auge sui ecentrici, & ideo propter magnā remotiōē Solis ab eis nō multū calefacit, nec habent hyemē multū frigidā quia sol tūc est in opposito sui ecentrici. &c. Sed labit, nisi fallor, q̄ æquatori tribuit id quod tropici est Cancrī, nam nec in Ariete nec in Libra Sol augem habet, sed in Cācro. Et hæc de torrida hætenus. ZONAS ET TREMAS dānas frigore perpetuo multis scriptoribus, Galeottus habitari posse cōtendēs nō esse uerū ait q̄ causa frigoris sit tū solis longinquitas, sicut nec caloris ppinquitas eius, Sol em plarūq̄ ratiōe signi in quo est, uel auget apud nos illa uel minuit. Præterea rigor (ait) nō est circūquaq̄ dispersus ut in forma circuli orbem ambiat, sicut nec feruor quidē totā excurrit in circuitu terræ plagam, nam ab alia parte adeunt poli: ab alia nequaquā: quoniā stellæ fixæ plurimū operant & magis in uno loco quā in alio ex prima impositiōe naturæ. Nam ad polū arcticū uel antarcticū una uia accedere phibemur, alia pmittimur, ubi nō est rigoris cōmixtio prohibēs. Dicimus itaq̄ sub polis cōmodam esse habitationē, quāuis ab eisdē polis rigor eductus intemperatā cōstituat regionē. Nam sicut testimonio Mathematicorū oīs cōiunctio per centrū est salutaris per hoc q̄ tēperata est, ita sub polis quoq̄, licet illi cū obliquitate radiationis regiōes infestēt, clementiā tū aeris ex centro subiecti inducūt, perpendiculares enī radii hoc faciūt, hætenus ille. Qui mira quidē asserit, uerū per hoc fide carētia, quod nullū horū probat: q̄ em ait, rigorē circuli forma iuxta polos non expandi, nec sub torrida calorē, & ab una parte polos adiri posse, ab alia nō posse, Præterea sub ipso polo temperiē esse ex perpendiculari radiatiōe stellarū fixarū (cum nullus uspiā locus sit, qui uerticales, ut sic dicam, stellæ fixas nō habeat) nisi indicauerit qua causa quoue modo illa sint, quæ ut notissima cōfirmat, ne unquā quidē fidē adhibuero, præsertim q̄ multo aliter sentiūt clāfici scriptores, quibus cū errare hoc in loco malim q̄ cū Galeotto bene sentire. Quid ni igif cū Alberto sentimus potius? qui cap. de natura locorū octauo extimas terræ regiōes ppter frigus inhabitabiles esse ait, Latitudo uero cōmodæ habitationis iuxta polos certa & descripta esse non potest, ppter ea q̄ tēpore præsentis Solis in signis borealibus & maxime in Cācro, loca polo ppiora habitatiōis tēperiem sumūt, & e regiōe tota polaris

Paulus Venetus.

Veneti incuria.

Extreme zonæ an habitabiles.

Galleotti Martii opinio.

Galeottus nil probat.

Alberti de extremis Zonis sententia.

POMPONII MELAE

Qui loci uer-
sus polū in
Bruma inha-
bitabiles.

Regio pola-
ris tenebro-
sa.

Mare Arcto-
um nō semp
glacie riget.

Historia.

regio quæ trās circulū arcticū est tēpore hyemis adeo frigore incrudescit, ut remotiora inhabitabilia reddat. Sic quoq; infima aeris regio incertæ magnitudinis est, cū per alia atq; alia tēpora maior minorue prout caloris aut frigoris apud nos dominiū fuerit, fiat. Existimat autē Albertus oībus his locis quibus dies ad mēsis spaciū extēdi potest, Sole Cancrū tenēte, in hyeme habitationē ob molestissimū frigus negari, quod ita esse ea quoq; loca quæ ceteriora sunt indicāt, nam qui ultra latitudinē seu declinationē (nam hæc uocabula cōfundo, haud ignorās declinationē ab æquatore sumi fm Astronomos, latitudinē uero respectu Zodiaci). 56. graduū habitāt tātū frigus in terris suis habēt cū bruma est, ut sine uitæ periculo ab igne lōgius abesse nō audeant, atq; inibi quoq; cum æstas est magna frugum est sterilitas. Porro sicut sub æstu Solis multis in locis per eius præsentiam, aut molesta, aut nulla tūc habitatio permittit, eo autē abeūte rursus habitatio est: ita & in locis multis fit quæ sunt in latitudine iuxta polū, ut in hyeme inhabitata, aut moleste habitabilia, æstate temperiē habitabilē admittāt. Consimile apud nos quibus continua est habitatio, in mōtibus altioribus ptingit, hi em̄ per æstiuos mēses lato uirore amœni nos sustinēt, & pecori pascēti copiosum ministrāt pabulū at in hyeme ob glaciē, niues, nubes, ipsumq; in alto intollerabile frigus, euenit ut habitari nequeāt. Itaq; nō dubito quin multa loca ad polarē regionē semper inhabitabilia crediderit uetustas quæ tū per æstatē & diē in his locis longitudinē, habitabiles fiant, utcūq; aliqui radiorū obliquitatē causent. Sub ipso autē polo perpetuū frigus est, ut Alber. asserit, sed forte nō ita intensum æstate atq; in hyeme est, Regio uero tenebrosa nec unq̄ ibi apparēt stellæ, nec Sol, cū tū per dimidiū anni sit ibi dies, & per anni dimidiū continua nox quod ideo cōtingit q̄ excellēs frigus illius regiōis p̄tinue spissat aerē & ipm̄ in aquā p̄uertit, ideoq; effigie spissæ nebulæ aer ibi super aquā expandit, uirtus enī radiorū Solis & stellarū q̄ ibi est, parua est, & quāuis illic multiplicatio fit ex reuerberatōe, tū propter aquæ politā superficiē, tū etiā ppter naturalem aquæ frigiditatē, & aqua repectiēdo a se multiplicet calorē, per hæc oīa tū radius fortis non efficit, sed magis uapores ex aqua eleuat, & nihil de eis cōsumit, unde eius regionis aerē nubilosum & caliginosum esse necesse est. Idem ex paribus causis de mari polo antarctico subiecto credendū est. Huius rei fidem multi nautarū arctoū Oceanū nauigantiū, attulerūt, qui dum illuc ubi illa caligo est uehunt, pauore correpti, naues auertunt, ne in illas adasti tenebras perpetuo ignoratæ lucis errore pereāt. Glaciē autē non semper sed hyeme sustinet, calor em̄ æstiuus eam frangit & illud quicquid est polo uicini frigoris in angustū coerct, nam radii esto illic per obliquū ferant, fieri tū nō potest quin tanta mora sua extimis illis locis nō parū caloris comperent. Magno horū errore, qui semp premi glacie has partes existimāt, nec uerissimile est magis sub polis terrā esse quā aquā, cū illic ex causis narratis, perpetua sit aquæ generatio. Pōponius lib. tertio scribit Metellū Celerē cū in Galliis procōsul esset, Indos quosdā, a Sueuorū rege sibi dono datos accepisse, qui uī tempestatū ex indicis æquoribus abrepti tandē in Germaniæ littora exierit, Illa nēpe historia indicāte, esse pelagus quod nauigari in ultimis illis tractib; possit. Præterea nō negauerim locos esse ex aliqua accedēte dispositiōe paulo tēperatiores, nō adeo lōge a polo distātes, ut ille est Arymphaeorū ad Rhipheos montes, cuius Mela & Plinius cū primis meminerūt, Nam illic esse capite nudos, uesci baccis, pro domibus nemora habitare, moribus uero iustissimis & piētissimis esse, quomō possent nisi in loco paulo amœniore? Verū rarum illud esse, etiā si sit, & omnia illic frigoribus magis infestari, illa demū indicant, quod grādia animalia, & hirsuta ut plurimum, ad frigoris acumen

tollerandū, in ea loca prouida natura destinauit. DE his uero haftenus, quæ, si rei amplitudinem respicis, paucis: si Melæ obscuritatem perpendis, non satis copiose, si promissa scholia studiose lector expostulas, non longis omnino aut fastidium parituris, disseruisse nos fortasse tibi uidebimur.)

a Hæc ergo ab ortu porrecta ad occasum, & quia sic iacet/ aliquanto quam ubi latissima est/ longior, ambitur omnis oceano, quatuorq; ex eo maria recipit: unū ab septētriōe, a meridie duo, quartū ab occasu, Suis locis illa referētur. Hoc primū angustū nec amplius decem milibus passuum patēs, terras aperit/atq; intrat, tū lōge lateq; diffusum abigit uaste cedētia littora, iisdēq; ex diuerso prope coeuntibus adeo in arctū agit/ b ut minus mille passib; pateat. Inde se rursus sed modice admodū laxat, rursusq; etiā q̄ fuit/ arcti⁹ exit in spaciū. Quo cum est acceptū/ ingēs iterū & magnū, & paludi, catēq; exiguo ore, cōiungitur. Id omne, qua uenit quaq; dispergit/ uno uocabulo nostrū mare dicitur. Angustias itroituq;

Ab ortu ad oc. Zona (inquit) nostra ab ortu excurrēs in occasum, ex ea forma quā habet, quia sic iacet, paulo est lōgior q̄ sit lata, cuius ueritatē latitudo. uel a recētioribus cōperta pmittit, habemus em̄ fm̄ æq̄toris excursus longitud. hemisphærio maiorem, ab æqtore aut uersus polos, p̄tinētis terræ tantā latitudinē nō habemus. Am̄bitur. Falsum hoc esse demonstrauimus, nec mirū lapsum esse Pōponium, tanq̄ nūquā labi homis sit, cū hæc suis tpibus maximis

scriptoribus recepta opinio fuerit. Quatuor maria. Persicū. Arabicū, Mediterraneū & Caspiū, quæ tāta uastitate sese in terras angustis meatibus insinuant, ut maria rectus q̄ sinus quis nomiet. Aliqui Caspiū seorsum mare fecerūt, hinc lib. sexto Plinius ait nō defuisse qui uniuersum Caspiū uiginti q̄ milibus passuū ab oceano distare asseruerint, quāq; falso, ut alibi docebimus. Hoc. mediterraneū. Nec amplius. Bene ait nec amplius, q̄ Plinio teste lib. tertio ubi plurimū habet latitudinis. x. mil. est, ex Corn. Nepote, alibi tū minus latū, Nā a Mellaria Pōponii patria, ad Albū Africæ p̄mōtoriū quinq; miliū pass. latitudinē habet. Tā modico ore, tā imēsa æquorū uastitas p̄ditur. Strab. li. tertio scribit Pindarū hui⁹ maris introitū Gaditanas portas noīasse, qđ Herculis illic colūnæ ab utroq; freti littore emīnētes portæ effigiem faciāt, quo ordine aut & quō terras merferit hic sinus, Plin. c. 92, lib. secūdi docet, & in p̄logo lib. 6. Abigit. sūmonet undaq; impetu. Minus mil. pass. Belle Pōponio cū Plinio puenit, qui ipsas fauces septē stadiis latas esse ait, quæ octingētos septuaginta quinq; passus faciūt. Sed modice. Minor em̄ Propōtis est Euxino, & lōge illo minor pelago qđ ab Hellepōti faucib; ad Gaditanū p̄tendit. Arctius ex. Plin. li. sexto. Alitū quippe cātus, canūq; latratus inuicē audiunt, uocis etiā humanæ cōmertia, inter duos orbes manente colloq̄o nisi cū idip̄m auferūt uenti. Quibus uerbis angustos admodū Bosphoros esse indicat. Idē in fine li. quinti. Bosphorus quingentorū passuū, Asiā Enropæ iteq; auferēs, &c. Pōpo. ifra quīq; stadiorū eē ait, Plinio accedit li. sexto Martianus. Libet uero hoc in loco studiosissimū quemq; monere ut & hūc Pōponii & similes locos frequēter ad picturā adhibeat, unde sibi a loco cōformi situ memoria fiat. Paludi. Mæoticæ, Sed nullis hic uerbis opus ē cū sui ipsius sit interpres Pōponius. Nostrū mare. Sinus ab occasu affluēs

Gaditanæ
portæ

POMPONII MELAE.

nostrū mare, nō Hispanis solum, nō Gallis, Italis, & maritimis ceteris, sed & Europæis qui paulo lōgius absint recte dicif, nā nec Africæ nec Asiæ littora quicquid illud est undarum adeo crebris sinibus lancinat ac Europā, quā a Septentrione æquā, a meridiē iniquissimā esse ipse Pomponius describit.

¶ Nos fretū. Plinius

cap. 5. tertii libri. Qua intrat, inquit, Porthmos a Græcis a nobis Gaditanū fretū dicif, πορθμὸν illi maris angustia, quemadmodū Ἰσθμὸν terrā exilem maria dirimentē, aut magis, peninsulā continēti adnectentē nomināt. ¶ Alia aliis locis. Ne nobis annotādi copiā nimis p̄cipites demamus suis locis singula cognomina explicabimus. Si quis uero sitiēs lector est, qui uno illico in loco sibi sat fieri uelit, huic Solinus in Hispaniæ descriptiōe interim faciet satis. ¶ Hellepō-

tus. Aegeū a Propon tide separans, intermedia fauce quam ab Europa Chersonesus Thraciæ, ab Asia Phrygiæ littora stringunt, ex Plinio, Ptolemeo,

ceteris. ¶ Propontis. Hæc a meridie Bithynia, ab Arcto Thraciæ littoribus fere cingit. ¶ Bosphorus. Hic ad Byzantiū est, quā hodie Cōstantinopolim dicimus. ¶ Euxinus. De hoc mari suo loco referemus. In his em̄, quæ in commune Pōponius de terræ effigie & partibus affert unicū ex picturæ demonstratione emolumentū est: faciāt studiosi periculū meo periculo, & quod assero uerum esse deprehēdēt. ¶ Hoc. Hoc uniuersum inquit, tribus partibus absummis. ¶ Tanais. De Tanai, & Nilo maximis amnibus suis in locis, quod scitu dignū est referemus, quod ad limites pertinet trium terræ partium, in Catechesi nostra, quod ad rem facere uidebatur retulimus.)

Tribus hanc. Pli. li. sexto, tribus hic (Oceanus scilicet) e partib⁹ cœli alluēs Asiā: Scythicus a septētrione, ab oriēte Eous: a meridie Indicus uocaf, uariēq; per sinus & incolas in plura noīa diuidif. &c. Asiā aut dictā uolūt, ab Asia Iapeti cōiuge, quæ Oceani & Thetys filia fuit. Hæc quāq; est pars tertia terræ, magnitudine tñ Europā & Africā æquat q̄ duobus tñ lateribus Oceano abluunt, Europa a septētrione & occasu, Africa ab occasu & meridie ut Mela ait, sed cōstat partem Africæ hodie quoq; ab ortu pelago terminari. ¶ Perpetua frōte. Cōtinua nec multis curua sinibus,

ueniētis/nos fretū, Græci porthmon appellāt.

Qua diffundif alia aliis locis cognomina accep-

tat: ubi primū se coarctat Hellespontus uocaf:

Propōtis ubi expandit: ubi iterū pressit, Thraci

us Bosphorus, ubi iterum effundit, pōtus Euxi-

nus: qua paludi cōmittitur, Cimmerius Bospho-

rus, palus ipsa Mæotis. Hoc mari/ & duobus in-

clytis amnibus Tanai & Nilo, in tres partes uni-

uersum diuidif. Tanais a septētrione ad meridiē

uergens in mediā fere Mæotida defluit, & ex dis-

uerso Nilus in pelagus. Quod terræ iacet a fres-

to ad ea flumina, ab altero latere Africam uoca-

mus, ab altero European, ad Nilum Africam, ad

Tanain European. Ultra quicquid est, Asia est.

SVMMA ASIAE DESCRIPTIO.

Tribus hanc partibus tangit oceanus/ d

ita nominibus ut locis differēs. Eous ab

oriēte, a meridie Indicus, a septētrione Scythicus.

Ipsa ingenti ac perpetua frōte ad orientē uersa,

id euidentis est ad fidē uetustæ tabulæ quæ extremæ Indiæ frontē admodū æquā statuerūt. Hodie aut nōnullis per Vespucciū Mathematicū cōptis, non adeo plana eius ora est. ¶ Quantū Europ. & Afr. Hoc si ad Melā & Ptolemæi tēpora referimus uerū est, Hodie aut ut dephensus est Africæ circuitus, maio-

- a tantū ibi se in latitudinē, quantū Europa / & Africa, & pelagus quod inter ambas immisū est, effundit. Inde cū aliquatenus solida pcessit / ex illo oceano quē Indicum diximus, Arabicū mare & Persicū, ex Scythico Caspiū recipit, & ideo qua recipit angustior, Rursus expāditur / & fit tā lata q̄ fuerat. Deinde cū iam in suū finem / aliarū q̄ terrarū cōfinia deuenit, media nostris æquorib⁹ excipit: reliqua / altero cornu pergit ad Nilū, altero ad Tanain. Ora eius cū alueo Nili amnis, b⁹ ripis descēdit in pelagus, & diu sicut illud īcedit / ita sua littora porrigit, deinde fit uēienti obuiā, & primū se ingēti ambitu īcuruat, post se ingenti fronte ad Hellesponticū fretum extendit, ab eo iterum obliquat ad Bosphorū, iterūq̄ ad Ponticū latus curua, aditum Mæotidos trāuerso margine tangit, Inde eam gremio ad Tanai usq̄ que complexa, fit ripa qua Tanais est. In ea primos hominū accipimus ab orientē Indos, Seres & Scythas. Seres media ferme Eoæ partis inco-

ris latitudinis Europa cū Africa & mediterraneo mari existit, pfer- tim si ab extimis utri- q̄ terminis metimur. ¶ Solida. Nō admodū solida, quia inter magnū sinū & eū qui Gægeticus dicit, ingenti pēinsula procurrat in oceanū, q̄ aureæ Chersonesi nomen habet, Ptol. Verū illic oceanus magis curuare littora q̄ sinus facere uidetur, cū amplo illap- su late ea distēdat, nec angustis intret fauibus, ut per sinus solet supra notatos. ¶ Angustior. Magis stricta quia in nostrum mare inclinās latera cōtra- hit. ¶ Tam lata. Hoc ad uetustæ picturæ fidem retulit Pompo. Hodie falsum esse, nemo nescit. ¶ Cōfinia. Europæ a septētrione.

Africæ a meridie, ideo ait altero cornu ad Tanaim eā, altero ad Nilū pergere nam mediā æstus maris nostri cohibet. ¶ Ora eius. Ora inquit Africæ sūm Nili alueum, ripis in pelagus descēdit, nam in ortū porrecta Libya ad Nilū ripas facit, sicut a septētrione & occasu, mari terminata, littus, Notū em̄ discrimen est ripæ & littoris, q̄ amniū illa, hoc maris est, hinc parū infra. Inde eā (īquit) paludē scilicet ad Tanaim usq̄ cōplexa, fit ripa qua Tanais est. ¶ Incedit. In sinum usq̄ Issicū & Amanū montē inclinās, sūm excursū maritimæ Syriæ. Nisi uero illa ad picturā refert o Lector quisquis es, nec Melā, nec interpretem Vadianum intelliges. ¶ Obuiam. Tanq̄ amplius pelagus nostrū nō admissura. ¶ Ambitu. Qui ab Issō adusq̄ Cariæ peninsulā pari littoris effigie reflectitur. ¶ Fronte. In qua Caria, Ionia, Aeolia & Phrygia, celebres multarū rerū memoria regiones sitæ sunt. ¶ Obliquat, littoribus uidelicet Propontidi danti bus locū. ¶ Ponticū latus. Ibi em̄ sinū facit Issico per oīa, nisi q̄ paulo minor est, similē. ¶ Aditū. Fauces: introitū: angustias, ¶ Trāuerso. Leniter reflexo littore ab eo angulo qui infra colchidem est, adusq̄ Cimeriū. ¶ Seres & Scy. Seres a Scythis seiūgit, tanq̄ ipsi Scythæ nō sint, sed ideo fecit, ut qui extrema & qui media oriētales Asiæ habitaret, notū esset. ¶ Ferme. Bene, nā trās taurum in Boreā ultra medium Asiæ siti sunt. Hodie experiētia recentiori, ultra

POMPONII MELAE.

Seres in ortū frequētissima regna dephensa sunt. Est ecōtra opus ut Melæ tēporum hæc legētes reminiscamur. ¶ Ultima. Eoi oceani littora, nā sequit̃. Eos nō in hoc littus tm̃ sed & in meridianū & Arctōū expāsos. ¶ Nisi q̃ æst⁹ inhabi. ef. Seneca lib. naturaliū. q. primo, magnā inquit terræ partē extantē, squalidā, uisā, aut ri

Ariane.

gētem esse. Qd̃ supra nos explicuim⁹. ¶ Ariane, deinde Aria. Ply. lib. sexti cap. xxiii. Ariana inquit regio ambusta feruoribus, defertisq̃ circūdata, multa tñ interfusa opacitate, cultores cōgregat circa duos maxime fluuios, Tonderō & Arosapen, oppidū Artacacna, Arius amnis qui p̃fluit Alexandria ab Alexād̃ro conditam. Quibus uerbis

Aria.

Arianē ab Aria nihil separasse uidet̃. Cōstat em̃ Ariā fertilissimā esse, Arianē aut̃ ea maxime parte quæ in austrū uergit ambusta feruoribus. Strabo certe, sicut Pōponius, libro decimoquinto omīno separat, nomēq̃ Arianes adusq̃ partē quandā Persarū fm̃ oram Austrini oceani, ad Medos & Bactrianos, tū & Sogdianos septētrionales extēdi asserit, Gentes uero eius esse Paropamisadas in Indū uersos, post, Arachotas in Austrū & similiter Gedrosinos, aliosq̃ qui orā illic habitāt. ideo, idē libro undecimo Arachosiam ad Indū usq̃, in ortū excurrentē Arianæ partē esse scripsit. Hinc Mela hoc loco Gedrosin seorsum nominat, q̃ ea nō tota ad Arianen pertinet. ARIAM aut̃ idē lib. xi. Bactrianæ cōterminā & monti subiectā qui Bactrianā habet, quæ ad occidentē Paropamisadis adiacet, ut & Ptolemeus tabula Asiæ nona docet. Ob eius uero regionis nobilitatē, intantū Græci qui per Alexādri uictorias hæc loca occuparūt, polluerūt: ut Arianis & Indis fuerint dominati, & plures gētes subegerint q̃ ipse Alexander, ut idē ex Apollonii Adramyttini autoritate refert, hos aut̃ Arios nominat, illos Arianos, Ariorū fluuius est Arius, qui ante q̃ effluat absorbet̃. In Aria tāta fertilitas est, ut racemus duorū cubitoꝝ longitudinē impleat, uites aut̃ multæ tātæ ut duorū uix hominū ulnæ cōplectantur, ut li. ii. & lib. xi. Strabo scribit. Apud Arianos herba Arianis noīe legi sole Leonē tenēte, cuius attractu ligna oleo peruncta accendunt̃. Plinius lib. xxiii. autor est. Addo his, quod plariq̃ fuerūt, qui Gedrosos, Arachotas, Arios, Paropamisadas, quatuor Satrapiarū incolæ, Indiæ tribuerūt, quod Plinius cap. xx. sexti libri annotauit. Melior tamē Melæ sententia est, Arianen Indis proximā esse affirmantis. Nam & Ply. cap. xvii. ex Eratosthene. Indū finem Indiæ ab occasu esse asserit. Libuit hæc asserre, quoniā nulla amplius de his mētio cōmoda fieri potest. ¶ Aethiopū est. Quia Nilo Africā terminauit Pomp. recte ait. Totum Arabicū sinū ambire Arabes, quorū excursus ad occiduū littus ipsius sinus, ad usq̃ fauces maris durat, & id promontoriū quod Cerauniis saltibus inuium esse libro tertio scribit. Supra uero illa, quicquid est Aethiopum est. ¶ Illic. Ad latus septētrionale in occasum. ¶ Scythis prox. Ergo ipsi Scythi nō sunt? Certe sunt, intelligendū ergo Scythis eos oriētalibus & ad Seras uersis

c

proximos esse. Scythia aut in uniuersum duplex est, Europæa & Asiatica. Europa, ut libro secundo Mela indicat, & li. quarto Plinius, secundum Tanais ripam & Meotidis atque Euxini littus ad usque Istri ostium expanditur. Gentium amniūque eius Plinius, Strabo, Solinus, Herodotus, Dionysius meminerunt, Asiatica a limitibus oppositorum littorum, in orientem procurrit, oceanum a septentrione, a meridie Taurus terminata quam ab occasu in Cappadociam & Armenias eius gentis ditio percessit. Eius quæ in In-

Scythia duplex.

a num Caspium cingunt, ultra Amazonas, ultraque eas Hyperborei esse memorant. Interiora terrarum multæ uariæque gentes habitant, Candari, & Paricani, Bactri, & Sufiani, Pharmacotrophi, diam uergit accolæ Dionysius Australes nominat, quæ ab Arctico frigore longius absunt, in tota uariæ ac propæ innumeræ gentes, seuæ & ad bella magis, quam ullum humanitatis studium idoneæ: quas libro sexto Plinius, & Strabo undecimo, multis enumerat: nos suo loco ut res desiderauerit ita quæque adducemus, Ptolemeus sexto libro, seclusa Margiana, Hyrcania, Bactriana, Sogdiana, & Sacheru situ, duplicem Scythiam facit, alteram intra Imaum montem qui a meridianis Tauri uerticibus per medium fere eius Asiae quod ad septentriones expanditur, quod Græci, ut Strabo ait lib. tertio, Asia intra Imaum tribuerunt, digreditur: hæc ab occasu ea Scythia terminat, quam Sarmatiam Asiaticam supra Colchidem Albaniam & Iberiam sitam, cognominat, a meridie dictis trans Caspium gentibus: a septentrione terra (ut ipse putauit) incognita. Alteram extra Imaum, quæ ab ortu Seras, ab Arcto terra incognita, a meridie Indos habeat, facit, utraque propriæ Scythiarum est. Imaum accolarum lingua niuosum dici Plinius indicat lib. vi. Hoc uero in loco potissimas gentes non Scythiarum solæ, sed Asiae quoque reliquæ Pöponius enumerat. Caspiiani. Caspios seu Caspianos, ad dextram Caspii per fretum eius introeuntibus, sitos esse lib. tertio Pomponius ait. Ultra. In occasum & septentrionem. Amazonas. Strabo libro undecimo sub radicibus montium caucasi uicinas esse Gargaribus, Amazonas scribit, & alias quidem operari quæ ad arationem insitionemque pertinent, sed præcipuam tamen pascendorum equorum curam habere, robustiores uero in equis uenationes ac bella exercere. De his suo loco scribemus. Hyperborei. Hos Plinius quarto libro, & alibi, eius similia Solinus supra Aquilonem sitos esse scribunt, gentem beatissimam, & in Europa quorumdam sententia, nonnullorum in Asia, Mela eos in Asia ponit, Solinus in Europa esse confirmat. De quibus amplius libro tertio referemus. Gandari. Plinius sexto libro Gandaros trans Margianam in ortum ponit, Sed & Gandaræ, quos Ptolemeus lib. septimo in India ad ipsum Indum sitos esse ait, legi ex ea causa posset, quæ supra dixit Indos & Scythas extrema tenere, quasi de ceterioribus Indiae gentibus aliquit infra nominaturus. Paricani. Iuxta illi siti sunt, a nonnullis Pariani, a Strabone certe Passiani li. xi. qui Bactra Græcis abstulerint, dicunt. Bactri. De his prope omnia notiora sunt quam ut referri debeant, multarum rerum copia diuites, & Smaragdi cum primis, apud eos repertæ nobilitate. Sufiani. Hi supra Babyloniam ad Persidem siti Cossæos & Myzæos ab oriente habent, liberæ feritatis & perpetuis latrociniis assuetos homines. Pharmacotrophi. Scythæ sunt dicti, quod uenenum eos nutriet, Græcis Τροφικῆς αἵμα dicunt, uel educatio φαρμάκων uenenum. Illis Bomareos, Coamanos, Chomaros, quoniam & Rophanes Pomponius addit, & Dahas, his Massageris iungit Plinius cap. xvi. li. sexti. De Sacis uero qui alii a Dahis Scythi sunt, infra in tertio libro. Rophanes Plinius, Strabo boni & ipsi Herodoto diligentissimis in Scythia situ scriptoribus, minus celebres sunt, sicut nec, Corisæ, Phoristæ, Riphacæ, ipsique Murrani & Vegeti alii.

Amazones.

Hyperborei.

Pharmacotrophi.

POMPONII MELAE

- Massagetæ.** ubi siti, quorum inter potiores Póponius nomē daturā facit, Nil mirū, cū nulla in parte terræ maior nominū uarietas sit. Nec alia ī parte (Plinius ait lib. vi.) maiore authorū inconstantia credo, ppter innumeras uagasq; gētes. [Mas-
sagetæ. Hi Solē p deo uenerant, quibus optimū mortis genus uidet si senio cōfecti in frustra cedā-
tur & cū ouillis carni-
bus edant p̄miscue,
eos qui morbo mori-
uatur, ut impios abii-
ciūt & dignos qui a fe-
ris deuorent. Stra. ait
lib. xi. Ptole. eos tab.
Asiæ. 7. in Margiana &
Sacerū tractu ponit,
uerū de ulterioribus
rectius intelligimus.
Trāslatitiū ipsis est, ut
multis aliis Scythis, ī
ppatulo coire, Eorum uirtus cōtra Cyrū Cambyſis filiū eximia fuit, ut Iustinus
in secūdo, & in fine primi libri Herodotus indicāt. [Cadusii. Plinius ī sexto
ab Græcis ipsos Gelas Cadusios dictos ait. Strabo separat lib. xi. primos eos
esse asserēs qui septētrionalē partē montanorum in Eoū a Caspio procurrentiū
habitāt. Ptolemeus tab. Asiæ. 5. utrosq; inter Medicas gētes ad Caspiū locat.
[Hyrcani. De Hyrcanis, Albanis, Moschis, maximis gētibus, infra lib. secūdo
& tertio. [Cimmerii. Hos interiora aliquā Asiæ tenuisse, Herod. lib. quarto
scriptū reliquit, uerū a Scythis pulsos magis occidua tandem tenuisse. Ptole.
tab. Asiæ secūda Cimmerios mōtes ab eorum noīe supra Albaniā locat, certum
est illic proximos Amazonibus fuisse, & ad Meotin tandē egressos, Bospho-
ro reliquisse cognomentū. [Scythæ. Iuxta Amazonas, quibus aliud nomē
nō est, quid si illi sūt, quos Scymnitas sub Hippicis mōtibus, citra Rha fluuiū,
Amazonibus uicinos, lib. sexto Ptolemeus ponit. [Eniochæ. Hermol. asse-
rit & Axiacæ legi posse, sed q̄a Mela li. secūdo in Europa Axiacas ponit, & hic
de Asiaticis Scythis mētio est, malim legere Eniochæ q̄ Toretis & Satarchis,
ad peninsulæ in Bosporū excurrētis radicē, finitimi sunt, de quibus infra in
primi libri fine. [Georgi. ab agricultura nomē sortiti quibus uicinos Corsi-
tas, Phoristas & Riphaces Mela facit. [Mardi. sic legendū, nō Mari. Pli. libri
sexti, septimo cap. ad Heracleū Colchidis, Achæos, Mardos, & Cercetas noīat
Quāq; & apud Persas Mardi sunt, alii tñ ab his. [Antibarani. Pli. Antiaranos
li. sexto inter potissimas Scythæ gētes locat, sicut hic Pomp. iuxtaq; Pialas
& Armiaspos noīat, ut inde cōiectura sit, Antiaranos eū noīasse, quos Anti-
baranos Mela, unica em̄ lra discriminē facit, & quādā Plinii exēplaria Antiba-
rani habēt: nō antiarani. [Armenii. Maioris & minoris Armeniæ quæ a me-
ridie a Cilicia, Comagine & Mesopotamia tauri intercurrentis iugis seiungū-
tur, ut Ptole. tab. Asiæ quarta scribit. Maiori Armeniæ oriētalī est Medox
regio de qua li. vi. Pli. & lib. xi. Strab. [Comageni. Comagene Pli. & Ptole-
meo, supra Ciliciā in ortū sita est, trās Amanū montē, excurrit ad usq; Meso-
potamiā, Euphrate ītermedio, ut hic tabula Asiæ. 4. indicat. Inde dicti Coma-
geni quibus hic Murranos & Vegetos adnūerat Pomp. populos, nec Strab.
nec Pli. aut Ptol. quod quidē sciam celebres. Ptol. quidē Muraunā siue Mura-
nam in Armenia facit si forte inde Murani dicerent, nā in Armenia esse illos
uerisimile est. [Cappadoces. Hox regio minorē Armeniā ab occasu claudit

ab Arcto, lōgo littore in Euxinū expandit, sicut angusto excursu a meridie Ciliciā attingit, ab occasu Galatia & Paphlagonia reliqua terminata, ut Pto. tab. Asia prima ostēdit. Gallogræci, idē sunt qui Galatæ, ad quos Pauli epistolæ extat, eorū regio Galatia, quā Galloꝝ aliquot populos infēdisse. Pli. ca.

Gallogræci.

a Lycaones, Phryges, Pisidæ, Isauri, Lydi, Syroꝝ cilices. Rursus ex iis quæ meridiē spectant, eadē gentes interiora littora usq; ad sinum Persicum. Super hunc sunt Parthi, & Assyrii, super illum alterum Babylonii. Et super Aethiopus Aegypti, ripis Nili amnis & mari p̄xima, iudē Aegypti

xxxii. qnti libri & Pto. lo. li. quinto, tab. autē Asia prima, testatur. Strab. quoq; q̄rto lib. Tectosages e Narbonēsi Tolistobogos & Trocinos, e Celtici Gallia p̄fectos, Phrygiā Cappadocia & Paphlagonia uicinā occupasse scribit, tāto olim hominū robore Galli ualuerūt. Lycaones. Phrygibus meridiani sunt, Isauos Ptol. supra Pamphiliā locat in Boreā, Pisidiæ uicinos, quos P. Ser. Isauricus uicit aliquādo, hinc cognōmē adeptus, ut Strab. li. xii. scribit, eorū regio Isauria, sicut Lycaonū Lycaonia. Phryges. Horū regio amplissima est, ut Pli. v. libro, cap. uero. xxxii. ostēdit. Pisidæ. Oīa exēplaria Persæ hnt nō Pisidæ sed nimirū corrupte, cū hic Asia quæ inter sinum Issicū & Pōti excursus interest iteriores gētes enumeret. Quia uero Lycaonibus, Isauris & Lydis Pisidæ uicini sunt, recte hic a Mela noianf, nā de Persis nihil ad præsens, supra em̄ dixerat, Et Persis usq; ad sinū Persicū, hūc populū Persarū ambiūt. &c. De Pisidia autē q̄ intra Lycaoniā & Isauriā iacet. Pli. xxvii. cap. li. quinti. Strabo li. xii. Ptol. vi. lib. & tab. primā Asia, populū Pisidæ. Rursus ex Dionysio: ubi de Lycaonia. Tū Pisida ferox exercet pinguiā culta, ap̄d Pli. Pisidiæ dicunt, forte corrupte. Lydi. Lydia, Aeolis & Ioniis uicina nota est Croesi fortuna & rebus gestis, tū & Pactoli fama aurū trahētis. Syroꝝ cilices. Dionys. in Periegesi, tras Ciliciā, alterā Syriā facit, his uersibus interprete Rufo, Alterius Syriæ limes iacet usq; Sinopen, Gurgitis attiguā, mediis hic impigra in aruis Cappadocū gens est. &c. In eadē autē Cilicas esse Ptolemeus autor est, quos Pōponiū Syroꝝ cilices noiasse crediderim ad alioꝝ differentiā. Aut eos certe q̄ p̄ Ciliciā mōtana in Syriā uergūt, nā duplicē Ciliciā Strab. fecit, Campestrē & Tracheā. i. asperā in Syriā uergentē. Ex iis. Locis. Eedē gētes. Nam oēs Syri sunt, nihil ergo diuersæ sunt, quanq; ut Scythæ, nō uno noīe uocent, nā infra li. primo Pomp. Mesopotamiā & Babyloniam in Syriā esse nō obscure indicat. Porro Strabo a principio lib. xvi. ab ortu Syriā, Susiana & Persia terminat, Ideo bene li. v. Plinius, eā quondā terrarū maximā fuisse scripsit. Persicū. Intelligendū est, habitāt, ut sentētia uerbo absoluat. Hūc. Persicū sinū. Parthi. His Romanæ clades gloriā peperūt, Parthi. i. exulēs noianf Scythica lingua, ex hac em̄ pfugi in Assyria p̄fēderūt, & est illis ex Medis & Scythiis sermo p̄mixtus, autore lib. xli. Iustino, qui inibi multa de Parthis memoratu digna scribit. Assyrii. Strabo Syriā ab ortu tras amnes Tygrim & Euphratē Assyriā dici indicat, & demōstrat Ptole. v. Asia tabula. Intelligendū autē hos populos sup sinū Persicū esse uersus Boreā, Susianis & Persis intermediis, ut facile ex pictura dinoscit. Babylonii. per alterū sinū, Arabicū intelligit supra quē in ortū Babilonii sunt siti, intermedia tñ felici Arab. parte, nā desertā Babyloniam tribuere Pomp. uidet. De Babyloniiis infra dicemus. Sup Aethiopus. Cū (super) Pōponius ait, dimensionē uel sitū in Boreā intelligit, ut si dicā sup Italiæ radices alpes esse & Germaniā. Picturæ em̄ formulā eo mō aspexit quo Ptol. & indubie uetustiores descripserūt.

Lycaones.

Mela emendatus.

Syroꝝ cilices.

Assyrii.

POMPONII MELAE.

polo scilicet nostro eleuato. Hinc & eā quæ Aegypto p̄xima est in meridiē, Aethiopiā sub Aegypto Ptole. nomiat. [Aegyptii. Quia a littoribus maris nostri, utraq; Nili ripa ad usq; eius Cataractas ægyptus tendit, ut infra Pōp. asserit, bene ergo inquit Nili ripis & mari illic p̄xima possidere Aegyptios: nam paulo remotius

Asiam uersus Arabes sunt & Palestini: Libyen uersus, Cyrenaici siti. [Arabia. Petrea scilicet, quæ ppe Idumēā tenui fronte mare nostrū prospicit, ut Ptol. tab. Asiæ quarta indicat. Verū de Arabiis alibi. [Sequētia. Aegypti procursum. [Ab ea. Fronte unde Palestinæ initiū est, uide Ptol. [Flexū. Sin⁹ Issici. [Syria. Ibi em̄ p̄prie Syria dicitur ut ait Strabo. [Cilicia. Hos locos maritimos ordine quo diximus, Pomp. abūde profecquitur: ad usq; Tanais fōtes. Singula igit ut

descripta sunt, suis in locis clarissima pro uirili reddemus. Interim hæc, ut enumerat memoriæ gratia picturæ adplicentur.

Europa unde dicta.

Vropa. Vnde huic terræ hoc nomē accesserit, aut quis eius extiterit autor, a nemine mortaliū compertū esse ait libro q̄rto Herodotus, nisi q̄ dicimus ab Europa Tyria nomē accepisse regionem, nec ante sicut cæteras terras nomē habuisse. Tamē illā ex Asia fuisse cōstat, neq; in hāc comeasse terrā quæ nūc a Græcis Europa uocat, Sed e Phœnice tm̄ in Cretā & e Creta in Africā: hæc ille. sentiūt tamē pleriq; oēs tres partes terræ a fœmellis noīa accepisse. Hāc Pli. lib. tertio Altricē uictoris omniū gentium populi, terrarūq; pulcherrimā nomiat, Asiæ & Africæ aliqñ, nō magnitudine sed merito comparatā. Certū est eā, cū habitatissima sit, gentiū frequētia nō multo alterutra inferiorē esse. Quāq; idē Plinius libri sexti. xxxiii. cap. nescio quali calculo, Europā ait tertiā esse terræ partē & octauā, paulo amplius, Asiā uero, quartā & quartādecimā partē, Africā quintā & insuper sexagesimā. Cū Europæ continentē minimā esse liquido cōstet, de cuius laudibus perq; pulchre Strabo scribit lib. tertio. [Athlanticū. Proprie Athlanticus est, qui litus Libyes occiduū abluit, ab Athlante mōte, ut est notū, sed Pomp. eū etiā qui extimæ Hispaniæ littora cohibet Athlanticū, ob terrarū illic mariūq; uicinitatē dixit. Ptolemeus occidentalē noīat. [Britannicū. Plin. lib. quarti xvi. cap. scribit oēs olim Europæ in Septétrionali oceano insulas Brittānicas dictas fuisse. Id nomē postea maximæ inter eas relictū est, quæ prius Albion dicebat. Hinc Brittānicus oceanus ille dictus, a tot insulis nomē habet, merito quidē cū ab unico oppidulo. Ingens sinus, Adriatici cognomentū accepit. [Ora eius. Oriētalī. [For. littorē, s. est, nam p̄ter exiguā frontē qua in ortū

Ocean⁹ Britannic⁹.

ptii possidēt. Deinde Arabia angusta fronte sequentia littora attingit. Ab ea usq; ad flexū illū, quē supra retulimus, Syria, & in ipso flexu, Cilicia: extra aut, Lycia & Pamphilia, Caria, Ionia, Aeolis, Troas usq; ad Hellespontū. Ab eo Bithyni sunt ad Thraciū Bosphorū. Circa Pontū aliquot populi alio alioq; fine, omnes uno nomine Pontici dicuntur, ad lacum Mæotici, ad Tanain Sauromatæ.

SVMMA EVROPAE DESCRIPTIO.

Vropa terminos habet ab oriēte Tanais in & Mæotida & Pontū, a meridie reliqua nostri maris, ab occidēte Athlaticū, a septétrione Britānicū oceanū. Ora eius, forma littorē

Tanai iungit, circū circa undis clausa est. Sed hoc loco, oriētalīs oræ effigiem
prosequit̃ tñ, reliqua maris nostri partitur ī sinu. ¶ A Tan. a. H. Hōs primæ
frōtis extremos limites facit, Inde q̃ media sunt enūerat. ¶ Bosphorū. Cim-
meriū. ¶ Cōtrariis. E cōtrario sitis. ¶ Similis. Pari enī modo mare interme-

- a Tanai ad Hellespontū, qua ripa est dicti am-
nis, qua flexū paludis ad Bosphorū redigit: qua
Pōto, Propōtidi, & Hellespōto latere adiacet,
cōtrariis littoribus Asię non opposita mō, uerū
etiā similis est. Inde ad fretum nūc uaste retracta,
nunc prominens, tres maximos sinus efficit, to-
tidemq; in altū se magnis frontibus euehit. Ex-
tra fretum ad occidentem inæqualis admodum
præcipue media, Quæ procurrit ad septētrionē
b nisi ubi semel iterūq; grandi recessu abducit, pe-
ne ut directo limite extenta est. Mare quod pri-
mo sinu accipit Aegæū dicit̃, quod sequēti, in ore
Ioniū/Adriaticum interius, quod ultimo/nos
Tuscū, quod Graii Tyrrenū phibent. Gentiū

diū & admittūt rece-
dētes, & urgēt imini-
nentes Asiæ & Euro.
oræ ut ex pictura &
tabulis cognoscitur.
¶ Inde. In occasū uer-
sus. ¶ Retracta, sicut
ad Thraciā e regione
Samothraciæ, Ad Istri-
am, & tergestū, ad Isth-
mum Pyreneū. ¶ Pro-
minēs. Hellade & Pe-
loponeso, Italia, exte-
ma Berthica, tribus his
frontibus se in altū. i.
mare nostrū euehit.
¶ Tres sinus. Martia-
nus, ex Plinio & Soli-
no quattuor facit, sed
nihil ab his Mela di-
uersus est, id enim qđ
sinū quartū illi dicūt,

Pomp. orā magis esse uoluit: nam unius sinus effigiē uix habet, ut ex tabu-
lis patet. Primū sinū Plinius a Gaditanis angustis ad usq; Zephyriū extremæ
Italiæ promontoriū mēsus est, li. tertio. ca. v. Secūdū a Lacinio pmont. Italiæ
altero, ad Acroceraunia Epiri: cap. xi. eiūsdē libri. Tertiū ab his, ad Hellespō-
tum usq; cuius in plogo quarti libri meminit. Quartū ab Hellespōto ad usq;
Mœotidis ostiū, ut li. quarti. xii. cap. scribit, hōc loca insignia li. secūdo Pōp.
prosequit̃. ¶ Fretum. Gaditanū. ¶ Pene ut, Recte ait, pene, nam quo minus
æquū id litus sit Dacia facit, longa peninsula in oceanum procurrēs, alioqui
satis æqua illic Europa foret, nisi semel iterūq; abducere. ¶ Media. illic enim
ingentē flexū facit post pmontoria, ut infra li. tertio. ¶ Aegæū. Hoc magnū
& insignū insulæ mare est. Plī. cap. xi. quarti. Distū autumata scopulo, qui
inter Tenū & Chiū extat, qui a capræ specie Cracis αἰγᾶ dicit̃. Sūt qui nomē
deriuēt ab Aegeo Thesei patre in ipm p̃cipitato, quod ea cōfirmant quæ in
Pelei & Thetidis nuptiis scripsit Catullus. Strab. li. tertio & nono, ab Aegis
Euboicæ oppido nomē accepisse hoc mare, admodū uerisimile existimat. Ro-
mani, quæ Macedoniā & Thraciā abluir, Macedonicū, quæ Græciā, Græciense
noiant. Plī. autor est. ¶ Ioniū. Hoc mare Solinus ab Ionia regiūcula extremæ
Italiæ dictū ait, Parrhasius Grāmaticus, ex Didimi græci scriptoris autoritate
ab Ionio Dyrrhachii filio, quē Hercules ex improuiso occisum in mare p̃iecit
ut memoriā eius p̃pagaret. Verū in his utcūq; quis sentit, parua iactura est,
dūmodo res sit in p̃roptu. Hoc mare supra fauces Adriatici intra Siciliā & Pe-
loponesum atq; Candiā expandit̃, Ideo Græci partim ipm Siculū, partim Cre-
ticum appellāt ab insulis. Plinius autor. ¶ Adriaticū. Ab Adria in Illyrico sita
nomē habet, ut a prin. xx. libri scripsit Iustinus. ¶ Tyrrenū. A Tyrreno Ly-
di fratre, qui eam Italiæ orā magno Lydōꝝ numero adnauigās occupauit,

quatuor me-
diterranei ī
Europa sin⁹

Aegæū ma-
re vñ dictū.

Ioniū mare
vñdē

POMPONII MELAE

ut Dionysius in Periegesi scribit, multa de hoc mari libro quinto Silius Italicus. Tuscū autē Ethruscū & Tyrrenū dici solet, habet & per partes noīa, de quibus alibi. ¶ Scythia alia. Europæā intelligit de qua diximus, & dicemus li. secūdo. ¶ Nostris litt. Mediterranei lateris, nam in utramq; orā maris pro currit: ¶ Sarmatas. q

hodie Poloni dicunt, Verū hæc ad picturā adhibita notiora sūt q̄ ut interpte egeant.

Phricā (inq̄ libro quinto Plinius) Græci Libyā ap-

pellauerūt, qua mare ante eam Libycū, inci piens, Aegypto finis, nec alia pars terrarū pauciores recipit sm⁹ &c. Silius Italicus lib. primo de Africa mul- ta scribit. Eam Solin⁹

Libya unde dicatur.

ab Afro Herculis Li- bys filio nomē habe- re asserit. Certū est eā si reliquas partes respi- cias, multis & maxi- mis desertis minime frequentē esse, nec us- quā magis q̄ ubi me- diterraneo adproxiat terra fertilē. ¶ Pela- go. Circū circa ut Eu- ropa pelago septa est

prima est Scythia alia q̄ dicta est, a Tanai medio ferme Pontici lateris. Hinc in Aegæi partē/con- tinens Thraciæ ac Macedoniæ adiūgitur. Tum Græcia p̄minet, Aegæūq; ab Ionio mari dirimit Adriatici latus Illyris occupat. Inter ipsum Adri- aticū & Tuscū/Italia procurrat. In Tusco itimo Gallia est: ultra Hispania est. Hæc in occidentē/ deniq; etiam ad septentrionē/ diuersis frontibus uergit: deinde rursus Gallia est lōge/ & a nostris littoribus hucusq; promissa. Ab ea Germani ad Sarmatas porrigūt: illi ad Asiā, Hæc de Europa.

SVMMA AFRICAE DESCRIPTIO.

Frica ab orientis parte Nilo terminata, pelago a cæteris, breuior est quidē q̄ Eu-ropa, quia nec usquā Asiæ, & nō totis huius lit- toribus obtēditur. Longior tamē ipsa q̄ latior, & qua ad fluuiū attingit latissima, Vtq; inde p- cedit, ita media præcipue in iuga exurgēs pergit

d

pterq̄ ab ortu, trans Nilū aut terra quæ inter Pelusiū Nili & Arsinoen rubri maris oppidū interest, nō amplius. cxxv. mil. passuū lata, cōtinenti Libyam annectit, alioqui in uniuersum insula esset magis quā cōtinens. ¶ Breuior. Minus longa, quod uerū esse, experiētiæ indices tabulæ docēt, maxime ubi mari nostro imminet. ¶ Nec usquā. Nusquā iquit Asiæ etiā in pelagus nostrū procurrēt, suis littoribus opponis, quēadmodū Europa solet, quæ ab Hel- lespōto ad usq; ripheos p̄tinuo tractu Asiæ obuersa est. Sed an hoc uerum sit dubito, cū ex Ptolemeo, tractu Cyrenaicæ qui citra Alexandriā est sm certū meridianū inde in latitudinē ductum, dephendat Cariæ Cyrenaicā opponi. Verū exiguo spacio: ut inde calūniari Melæ fidē nemo q̄at. ¶ Nō totis hui⁹. Nec totis littoribus Europæ sm excursus a Gaditano freto, obrēditur. Du- cto em̄ meridiano ab Africæ oriētalis fine, bonā Europæ partē citra finē trai- cit, quod signū est magis in ortū excurrere Europā q̄ Libyā. ¶ Lōgior tamē. Hoc falsum esse satis cōstat, plus enī ut hodie dephensa est, latitudinis q̄ lon- gitudinis habet: nisi sm uetustorū opinionē ad latitudinē habitabilē quis re- ferat, sicut Plinius, xxxiii. capite sexti libri, latitudinē ait Africæ qua habitat, nusquā. ccl. mil. passuū excedere. ¶ Inde. A fluuiio Nilo. ¶ Media p. Ad numi- diæ fines, ubi etiā altissimi montiū uertices pelago magis imminet. Ptole.

Africa latior q̄ sit longa.

hæciuga ab occasu expansa maioris Athlantis nomine donauit, aliūq; inibi minorē in Mauritania facit, de quo Plin. Stra. cæteri. ¶ Fastigiat. In specię cunei cōtrahit. Rufus ex Dionysio. Caput huius cēspitis autē Arctius angusto cōducit littora tractu, Oceaniq; salū cunco subit. &c. ¶ Finitur. Ad primum

freti Herculei itroitu.

¶ Harenis. Harenæ uēto in Libya cōcitæ nō minus sœuiūt, q̄ i mari procellæ, ut infra ostēdemus. ¶ Sitim cœ

Sitis Africæ.

li. Aeris imbribus carentis siccitatē, quanq̄ Lucanus indicet, Boream ipsis tēpestates cingere, sicut nobis plarūq; Austēr cōcitāt. Id autem raro & p̄cipue in

teriori Africa euenit, Hinc bene Maro. At nos hinc alii sitientes

ibimus Afros. Qui enī sub tropicis sunt magnum æstū sustinent. Diodorus lib. quarto

Ad Aegypti & Troglodytarū fines, tātū Solis circa meridiē æstū esse scribit, ut in uas

æneū cibi cū aqua positi, extēplo Solis ardore absq; igne alio decoquant, nec ullus

nudo pede terrā attingere queat: Quæ: inquit: ignoratibus incredibilia uidetur, is uero qui experti sunt facilia: Id autē circa Capricorni tropicū magis fit, Nā sol illic terræ ut dixi uicinior est, & omniū Planetarū aliqñ illic per rectos

radios rotatus est. Hinc Homerus maximus poetæ, Iouē cū diis omībus in Aethiopiā apud Neptunū conuiuiū agere finxit. ¶ Malefico. Sæuissimā aīa

liā habet Africa & ea quidē plurima, cunq; aquarū magna penuria sit, cōtingit ut ad paucos ammes innūerus ferarū grex, coeat, ibiq; uiolēta libidine uaria

monstroz genera pgignant, unde Adagio locus. Semper aliqd Africa noui affert. Plin. autore cap. xvi. libri octauī. Quin & hoc in adagiū abiit: ut dicam⁹, Africa semp aliqd noui.

semper affert Libya mali quippiā. Nā prægñatissima ueneni terra est. ¶ Mauri. Strabo, Græcis Maurisios appellari li. ultimo ait, multis Maurusii dicuntur, Hinc pōranus poeta in libro Meteororū Maurysiam maris & maxime mediterranei deam facit. ¶ Nigritæ. Pharusii tendēte aliqñ ad Hesperidas Hercule diuites, post Nomades facti sunt inquit lib. tertio Pompo. ubi & de Nigritis referemus. ¶ Aethiopus. Qui cōmuni noīe Hesperii qua in oceanū Athlaticum uergunt nominant. ¶ Asiæ conf. Vsq; ad Aegyptios & Arabes qui ad occasum Aethiopiæ imminēt: de quibus infra, libro tertio. ¶ Libyes ægyptii

Prolemeus Libyægyptios noīat, supra Aegyptios & Cyrenaicos in occasum sitos: Plinii cap. vii. libri quiti hæc uerba sunt. Interiori autē ambitu Africæ ad

Africa semp aliqd noui.

Maurisia Dea.

Libyægyptii.

a incurua ad occasum, fastigiatq; se molliter, & ideo ex spacio paulatim adductior. Vbi finitur, ibi maxime angusta est. Quantū incolitur eximie fertilis, uerū q; plarāq; eius inculta, & aut harenis sterilibus obducta, aut ob sitim cœli terrarūq; deserta sunt, aut infestant multo ac malefico genere animalium, uasta est magis q̄ frequēs. Mare quo cingitur a septētrione Libycū, a meridie Aethiopicū, ab occidēte Athlanticum dicimus.

b Ab ea parte, quæ Libyco adiacet, p̄xima est Nigro quincia, quā Cyrenas uocāt. Deinde cui totius regionis uocabulo cognomē inditū est Africa, Cætera Numidæ, & Mauri tenēt, sed Mauri in Athlanticū pelagus expositi. Ultra Nigritæ sunt & Pharusii, usq; ad Aethiopas. Hi & reliq; huius, & totum latus, quod meridiē spectat, usq; in Asiæ confinia possident. At super ea, quæ Libyco mari abluunt, Libyes Aegyptii sunt, & Leucoæthiopes & natio frequens multiplexq;

nudo pede terrā attingere queat: Quæ: inquit: ignoratibus incredibilia uidetur, is uero qui experti sunt facilia: Id autē circa Capricorni tropicū magis fit, Nā sol illic terræ ut dixi uicinior est, & omniū Planetarū aliqñ illic per rectos radios rotatus est. Hinc Homerus maximus poetæ, Iouē cū diis omībus in Aethiopiā apud Neptunū conuiuiū agere finxit. ¶ Malefico. Sæuissimā aīa liā habet Africa & ea quidē plurima, cunq; aquarū magna penuria sit, cōtingit ut ad paucos ammes innūerus ferarū grex, coeat, ibiq; uiolēta libidine uaria monstroz genera pgignant, unde Adagio locus. Semper aliqd Africa noui affert. Plin. autore cap. xvi. libri octauī. Quin & hoc in adagiū abiit: ut dicam⁹, Africa semp aliqd noui. semper affert Libya mali quippiā. Nā prægñatissima ueneni terra est. ¶ Mauri. Strabo, Græcis Maurisios appellari li. ultimo ait, multis Maurusii dicuntur, Hinc pōranus poeta in libro Meteororū Maurysiam maris & maxime mediterranei deam facit. ¶ Nigritæ. Pharusii tendēte aliqñ ad Hesperidas Hercule diuites, post Nomades facti sunt inquit lib. tertio Pompo. ubi & de Nigritis referemus. ¶ Aethiopus. Qui cōmuni noīe Hesperii qua in oceanū Athlaticum uergunt nominant. ¶ Asiæ conf. Vsq; ad Aegyptios & Arabes qui ad occasum Aethiopiæ imminēt: de quibus infra, libro tertio. ¶ Libyes ægyptii Prolemeus Libyægyptios noīat, supra Aegyptios & Cyrenaicos in occasum sitos: Plinii cap. vii. libri quiti hæc uerba sunt. Interiori autē ambitu Africæ ad

POMPONII MELAE

Primæ gen-
tes Africæ.

meridiè uersus super Getulos interuenientibus desertis primū omniū Liby-
ægyptii, deinde Leucæ Aethiopes habitāt. Inde Martianus sexto libro, Aethi-
opas Leucas nominat. i. cādidos quod interioribus minus sunt nigri. ¶ Ge-
tuli. Hi & Libyes, primi oīm ex Punicoꝝ annaliū fide Africā tenuerūt, Aspe-
ri incultiq; quibus ci-

bus erat caro ferina,
atq; humi pabulum
uti pecoribus. Hi neq;
morib; neq; lege, aut
imperio cuiusq; rege-
bantur, uagi, palātes
quo nox coegerat se-
des habebāt. Autore
i. Iugurthino Salustio
feris moribus esse eos
oēs testant. ¶ Regio.
Hæc supra Getulos in
ortū & meridiè expā-
ditur. ¶ Garamātes.
Hos Plini⁹ quoq; ori-
entales facit. Strab. li.
ultimo quindecim di-
erū itinere eos ab Hā-
monē abesse scribit,
eorū terrā in orientē
eūti, circiter mille sta-
dia, in meridiè ad. cc.
quatenus cognita est,
patēscere. ¶ Vix ia h.

De his in Africæ parti-
culari descriptione, Pō-
ponius & nos ibidem
studiosius nō decim⁹.
¶ Stringere litto. Lit-
torā, inquit, a Mauri-
tania exorsus, ut ma-
re nostrū undiq; cohi-
bēt, legā, Inde egres-
sus freto, quæcūq; cin-
git oceanus calamo sequar donec instituti operis cursus eo unde initium
habuit reuertatur.

Mauri.

Auritania dex. Mauros qui eam oram habitāt, Indos fuisse & duce
Hercule cum innumera aliarū gentium multitudine, in ea loca per-
uenisse, multi crediderūt, ut Strabo lib. ult. scribit. Salustius certe in
Iugurthino, Mauros & Numidas, reliquosq; qui maritimā Africam
cultiorem reddiderunt, Medos, Armenios, Persas & Phœnices fuisse indicat.
Hi Romanis bellis Punicis ante, maxime autē rebus contra Iugurthā gestis,
innotuerūt. Inter reges famigeratos, Bogus & Bochus cū Romanorū amici
essent, Mauritania præfuerūt, his deficientibus Augusti munere Iuba successit
eius subæ filius qui ante Scipioni iūctus, contra Celsarē Dictatorē bellū gesse-
rat. Solinus Iubā Ptolemei filiu facit, Strabo li. ultimo, Ptolemeū ex Antonii

Getuli: deinde late uacat regio perpetuo tractu
inhabitabilis. Tū primos ab oriēte Garamātas,
post Augilas & Troglodytas, & ultimos ad oc-
casum Athlātas audimus. Intra (si credere libet)
uix iam homines, magisq; semiferi. Aegypanes
& Blemmye & Gāphasantes & Satyri sine tectis
passim ac sedibus uagi habēt potius terras q̄ ha-
bitēt. Hæc summa nostri orbis, hæ maximæ par-
tes, hæ formæ gētesq; partium. Nunc exactius
oras, situsq; dicturo inde est cōmodissimū inci-
pere, unde terras nostrū pelagus ingredit, & ab
his potissimū, quæ influēti dextra sunt. Deinde
stringere littora ordine, quo iacent: pagratiscq;
oībus quæ mare attingūt, legere etiam illa, quæ
cingit oceanus, donec cursus incepti operis in-
tra extraq; circūuectus orbem, illuc unde cœpes-
sit redeat.

PARticularis Africæ descriptio.

MAVRITANIA.

Ictum est Athlanticū esse oceanū: qui
terras ab occidente cōtingeret, hinc in
nostrū mare pergētibus laua Hispania, Mauri-
tania dextra est. Primæ partes, illæ Europæ/ hæ-

& Cleopatraz filia ortū, subz in regno successisse scribit. ¶ Mulucha. Salusti⁹ quoq; Mulucham terminū ab occasu Numidiæ facit. ¶ Ampelufian. Græcis ἀμπελος uitis dici^r, unde a uitiū copia promontorio nomē est. Plin. lib. v. Promontoriū oceani extimū Ampelusia nominatur a Græcis. ¶ Aliter. Græci

Græci alieni appetētes.

a Africa. Eius orz finis Mulucha, caput/atq; exordiū est p̄montoriū quod Græci Ampelufian, Afri aliter sed idem significāte uocabulo appellant. In eo est specus Herculi sacer, & ultra specum Tinge oppidū peruetus ab Antæo (ut ferunt) conditū. Extat rei signū parma Elephātis no tergore execto ingens, & ob magnitudinem nulli nūc usuro habilis, quā locoꝝ accolæ ab illo gestatā pro uero habēt tradūtq; & inde eximie colūt. Deinde est mōs præaltus, ei quē ex aduerso Hispania attollit obiectus, hūc Abylam, illū

stria primū nomina dedisse. ¶ Specus. Sacer Herculi, ob beneficiū q̄ indigenas liberaſset, adeo immani gigāte interempto. Ad fabulam autē alludit, quæ in specubus monstrū id delituisse ferūt. Lucan. li. quarto. iter multa hæc habet. Hæc illi spelūca dom⁹, latuisse sub alta, Rupe ferūt, epulas raptos habuisse leones: Ad somnos nō terga feræ p̄bere cubile Assuerūt, nō sylua torū uiresq; resumit, In nuda tellure iacēs, periire coloni Aruorum libyes, pereūt quos appulit æquor. ¶ Tingi. Pl. li. v. cap. primo, nūc est Tingi quondā ab Antæo conditū, postea Claudio Cæsare cū coloniā faceret, appellatū traducta Iulia. Soli. De Hispania excursus iqt in Libyā. Nā Bellone p̄gressos, quod Bethicæ oppidū est, ultra interiaces fretū triginta milia passuū, Tingi excipit Mauritaniæ, q̄ nūc Colonia, & cui⁹ primus autor Antæus fuit. &c. Sic enī legendū est, oībus q̄ uiderim exēplaribus hoc loco deprauatis, nec triginta triū sed triginta reponēdū, ex Plin. cuius hæc uerba, Abest a Bellone oppido Bethicæ proximo traiectu. xxx. mil. passuū. Nō omiserim Mauritanīā extimā & in Athlanticū eminentē Bogudianā, alteram autē Africæ propiorē Bochianā ab insignibus quos nominaui regibus dictā esse autore Plinio, post autē Caii Caligulæ sæuitia in duas prouincias diuisam, Tingitanā extimā & interiorē Cæsariensem, hæc a Cæsare, illa a Tingi oppi. nomē fortita, Sed diuersa ratione hic Mauritanīæ & Numidiæ loca censerī Straboni, Plinio, Pomponio, exactius paulo iudicātibus uidere nō est difficile. Nā Numidiā ab Ampsaga Plinius in ortū uersus orditur. Mela ad eundē terminat, Post Molochiat amnem, quē plariq; oēs Muluchā esse uolūt, Strabo Mafesilioꝝ regionem facit, Mela Numidaz, At diuersa tm̄ noīa lectorē minime offendāt, Nāq; est notum, q̄ sint incerti multarū regionū limites, cū interim plagæ situs incertus nō sunt, alijs alijsq; uisitoribus subinde oras uariātibus. ¶ Elephātino terg. Res illa, cū a loco ubi plurimi sunt Elephātes, tum a tergoris natura fidē accipit. Plinius. x. cap. libri octauī. Elephātis tergus durissimū esse ait, ut p̄muniēdæ parmez utile esse indubiū sit, multi exertū. i. expansum super parma, legunt, sed male, nā exectū rectius dictū, q̄ dorsum maxime in tota pelle duritie sit insignē. Id exectū & Anthzi parmez obductū intelligam⁹. ¶ Abylā. Pl. tertio

Loc⁹ Solini

Elephantis tergus.

POMONII MELAE

Abyla

Calpe

Mare terras
adimit & re
stituit.

libro. Proximi ait faucibus utrinque impositi montes coercet claustra, Abyla Africae, Europae Calpe, labor Herculis metæ, quâ ob causam idigenæ colūnas eius dei uocat, creduntque perfossas exclusas ante admisisse maria & rerū naturæ mutasse faciē. Diodorus quinto libro, fretū eū tam angustū reliquisse scribit ne grādia cœte intrarent. Strabo tertio li.

Calpen montē esse ait circuitu quidē nō magnum admodū, altitudine aut ingentem & arrectū, ut longius insulæ formā præferat, ad cuius radices oppidum eiusdē nominis haud ignobile iacet. Nō defuerūt qui Herculis colūnas eas intellexerūt, quæ ex ære fuisse cubitoꝝ octo i Hercu. tēplo steterūt, sup-

to tēpli structi ipsis inscripto insignes, ut alibi Strabo libro tertio scribit ubi de colūnis plura: Abyla quæ & Abylix dicitur Strab. cū aliis feris multis tū elephantis & similiis maxime est frequēs. ¶ Oceanū admittit: Quod naturæ uarietate contingit, prisca fabulositas tribuit Herculi, Mare aut nostrum ubi hodie est aliquādo nō fuisse. cū historiarū fide, tū uirorū in Phisicis insigniū testimonio a uero neutiq̃ abhorret, Nā & Aristot. lib. Meteor. secūdo in terræ mariūq̃ situ & circa partes uariatione perpetuā esse uicissitudinē ostendit: ut quæ prius arentia nudaq̃ fuerint. iā nūc aquis obruta delitescant, rursum uero plarāq̃ hodie terras extare. quæ olim undis pressæ fuerint, Hæc siquidē elementa naturæ obseruat seriē & suas habet uicissitudinis periodos: Quæadmodū em̃ ex Cœli influxu & naturæ tenore, plantæ & animalia statū suæ durationis rationē habent, ut adulescant uidelicet. & iuuenta floreāt, ut senecta tabescāt, Ita pari causa uirtutē partes terræ accipiūt differentē, & inde locū habent suæ māsionis incertū, ut ubi nūc adcreſcūt, relicturæ olim sint nudā terrā, & ubi hodie nuda ea est ibi aliquādo undæ sint futuræ: Huius modi autē mutatiōes quæ nobis uel maxime uideri possūt. ad elementorū magnitudinē & terræ globū relatæ, prope nullā habet proportionē. Quo uero minus hæc obseruē, hominū facit caduca mortalitas. & antiquarū memoriarū, utcunq̃ monimētis defensa fragilitas: nā & hæc, esto q̃nq̃ facta sit, remota tamē antiquitas dele-re solet: Aristotelicæ sententiæ Pōtan⁹ accedit, cuius hi sūt ex Meteoris uers⁹. Mutant in æuū singula, & iceptū alternat natura tenorē, Quodq̃ dies antiq̃ tulit, hoc auferet ipsa, Hoc mare qđ nūc ingēti duo littora tractu, Europā Libyamq̃ secat (nō fabula) quōdā Tellus una fuit. medio stetit æquore Taur⁹ Insudans sulco. atq̃ attrito uomere fessus, Nūc mersa tellure natat uēto acta carina: hæc tenus Pōtanus. ¶ Ignobilis. Nā Plynio authore bellis attenuata ē & ad paucas familias redacta, Celebrem quōdā eorū nomē & latā regionē fuisse Strabo ait. ¶ Parua flu. Tria nauigioꝝ capacia quæ in nostrū mare descēdūt Ply. nominat, haud minora ab occiduo latere in Athlanticū exeūt, sed parua esse nihil prohibet, cū tenuēs piscinæ naues tollerēt. ¶ Sol. q̃. u. m. Tingitana siquidē admodū fertilis est. eorū maxime latere qua in Athlanticū inclināt, ob radiorū solis forte ex undis ad proximū littus reuerberatiōem: nā

Calpen uocat, colūnas Herculis utrūq̃. Addit b fama nominis fabulam, Hercule ipsum iunctos olim perpetuo iugo diremissee colles atq̃ ita exclusum antea mole montiū oceanū, ad quæ nūc inundat/admissum. Hinc iā mare latius fundit, summotasq̃ uastius terras magnō impetu inflectit. Cæterū regio ignobilis, & uix quicq̃ illustre sortita, paruis oppidis habitatur, parua flumina emittit, solo q̃ uiris melior, & segnicie gentis obscura. Ex iis tamē, quæ cōmemorare nō piget

maritima uinetis ob id comodissima esse notū est, hinc quoq; in Tingitana celebris ampelusia. Peculiaris autē Cauillus est. Terras feraces homines gignere desides, miniq; oīm utiles ad militiā, Sicut in Arabia Eudamone molles esse incolas ex rerū abūdātia Stra. scribit. Qui libro ult, Mauros. de-

tium unguiumq; & capilloꝝ studio deditos esse asserit, magno molliciei argumēto: Montes: hii in Abylam imminēt Plinio. Marcianus lib. vi. Nec plurimū distant inqt septem montes qui paritate cacuminis fratres sunt appellati / elephantorum pleni:

a montes sunt alti, qui continenter & quasi de industria in ordinē expositi / ob numerū septē, ob similitudinem fratres uocant. Tamuada flui⁹, & Rusicada & Siga parua urbes, & portus cui magno est cognomen ob spaciū. Mulucha ille quē diximus, amnis est ingentiū olim regnorū terminus Bocchi, Iugurthaq;.

meminit & Strabo & Solinus. [Rusicada. rectius per. c. Rusicada scribitur, nā & Pli. Rusicaden nominat in Numidia - fortassis ab hac aliā / quam infra quoq; Mela ponit: Porro in Africa cognomines frequenter ciuitates fuisse nemo ignorat. [Siga, Hæc Syphacis eius qui captus in fine secundi belli punici, mortuus publico funere Romæ elatus est. Regia fuit: authore Plinio, Strabone, cæteris. Plinius eam Cæsariē. prouinciā primam facit, Mela Mauritaniam ultimam: Apertissimo indicio eum tractum littoris quem Cæsariē si prouinciā multi tribuunt Melam Numidiā tribuisse, qui Mulucha Mauritaniā claudit: [Portus, cui magno est cognomen. Plinius quinto libro portus inquit magnus e spacio appellatus. [Mulucha ille quē diximus. Plinius amnis (inquit) Mulucha, Bocchi Masesyliorumq; finis: Strabo libro ultimo. Post Mauritaniā, inquit, est Masesyliorum regio - a Molochat flumine (ita Mulucham nominat) initium sumens &c. ubi indicat trans flumē in ortum Masesylios esse: sicut Plinius. Quomodo ergo regnorum terminus Mulucha si uterq; Numidiā & Masesylos iisdem temporibus tenuit? Hanc difficultatem Plinii uerba faciunt: Nisi forte utriusq; regnum ab occiduo latere Mulucha simul terminari Mela ait, quod mihi tamē nō uidetur. Nam intermedium potius facit, ut Iugurthæ regnum ab ortu, Bocchi ab occasu fuerit: Nam in Iugurthino Salustius, Haud longe inquit a flumine Mulucha quod Iugurthæ Bocchiq; regnum disungebat, Et alibi apud eūdem Bocchus inqt Ego flumen Mulucham quod inter me & Micypsam fuit non egrediar neq; id Iugurtham intrare sinam. Quinetiam Strabo ut ante dixi libro ultimo. Bogum & Bocchum reges Romanorū amicos, tenuisse Mauritaniā scribit hanc autem sicut Pomponius ab ortu Mulucha terminat: Quid igitur? Nēpe Melæ cum Strabone cumq; Salustio conuenit, Alius sententiæ Pli. Bocchum Cæsariensem & Masesylos. i. Bocchianam, Bogum autem occiduam Mauritaniam. i. Tingitanam tenuisse, quæ & Bogudiana dicta est, asserit. Ob quam rem capite primo libri quinti Plinius, Iubam Ptolomei patrem primū utriq; Mauritaniæ imperasse scribit. Sed ad ea tempora Plini⁹ respexit, nisi fallor, quibus tradito Iugurta, Mauroꝝ rex Bocchus Numidiæ, genero succedens, potitus est: Bogo tum maritaniam tenente. Variat enim hæc omnia, ut dixi, tēpus & uictoriæ fors: Nā & ante C. Caligulā nullæ ibi p̄sus p̄uiciæ fuerūt. Boccho Iuba successit, Iubæ uero Strabōis tpib⁹ Ptoleme⁹ ex Antonii & Cleopatæ filia supioris Iubæ piuge genit⁹. autho. Stra. Apud Soli. ergo Ptolemei fili⁹, falso legi⁹ p Ptolemei pi. Reliq; de Mauritania li. 3. referem⁹.

Plinio cum Pōponi. nō conuenit.

Loc⁹ Solini.

POMPONII MELAE

Numidia. Appianus in historiae suae prooemio, Cartaginensibus (inquit) superiores sunt nomadæ, quos Romani Numidas appellant, & regionem Numidiā. Hinc libro quinto Plinius, Numidæ uero Nomades, a permutandis papilionibus, mapalia sua hoc est domus plaustris circumferentes. Vagabundis enim

populationibus, ut in Sarmatia Hamaxobitæ, errantes & rei pecuariae dediti, nomen hoc idepti sunt a Græcis: quibus νοματο πασco significat, Unde & a pari studio Scythicis gentibus, id quoque nomen frequens est. De Numidis libro tertio Silius, Nulla domus: plaustris habitant, migrare per arua Mors,

Nomades

NUMIDIA.

Adeo Numidia ad ripas exposita fluminis Ampsagæ, spacio quidem quā Mauritaniam angustior est. Verū & culta magis / & ditior. Urbium quas habet, maxime sunt Cyrtha pæul mari, nūc Sittianorum colonia, quodā regū domus Iubæ & Siphacis, cum foret opulētissima: Iol aliquādo ignobilis, nūc quia Iubæ regia fuit, & atque errantes circumestare penates. Et Rufus ex Diony. Certi laris infcia gens est, Nunc in dumosas erumpunt denique rupes, Nūc quatunt campos nūc sylvas inter oberrant. Quod totū referendū ad illos crediderim, qui longius a mari femouentur, nā maritima quæque iuxta Mauritaniam littora cultiora uberiora que sunt, quod ipsum Ptolomeo quoque tab. Africæ prima indicat. Livi. scribit lib. quarto. 3. Decados Numidarū gentē ad pedestria bella rudem esse, equis tamen habilem. Ampsagæ. Plini. ab Ampsaga orditur Numidiam, & Metagonitina a promontorio. Metagonio nominat, ad quod Mela Africæ minoris initium statuit, magna diuersitate. Sed ut dixi, Cæsariensi Ptolomeo & Plinio. eum tractum tribuit, quē Numidiæ Pomponius adscribit: cū apud omnes interim in situs ratione conueniat, Nisi quod Cyrtham illā celebrem supra Ampsagam in ortum solis Plinius ponit: Mela uero citra in occasum: nō autē sum nescius trans Ampsagam nouā Numidiā Ptolemeo nominari, & in ea Cyrtham uillā: De Ampsaga fluuio illic clarissimo, nemo nescit. Angustior. Incrementi enim a faucibus Gaditanis pelago littora cedunt. Ditor. Strabo quoque lib. ultimo terrā quæ Carthaginē & Masæsylios attingeret florentiorē & melius compositam fuisse scribit, uerū Punicis bellis & Iugurthinæ motibus, insignibus oppidis dirutis collabefactā. Cyrtha. Hæc ex Salustio nota est, Strabo libro ultimo, munitissimā fuisse ait & optime structā Micipsæ maxime opera, qui Græcos in eam habitātū deduxit, & tantā effecit, ut. x. equitū milia, & peditū xx. emitteret. Sittianorum. In mediterraneo, Plinius. iquit colonia Cyrtha Sittianorum cognomine, Strabo Sanasi & successorē regiā esse asserit: Fuit aliquā hæc mea sententia ut Saytanorum nō Sittianorum, legendū esse contenderem, Herodoto motus qui libro secundo præfecturā in Aegypto Saitanā & Saitanos reges potentissimos facit, ut inde Coloniam ductam esse uerisimile sit, Sed ut minus quicquam asseram Plinii facit authoritas: Non me præterit, esse quosdam qui per Sittici coloniam apud Ptolemeum libro quarto Cyrtham intelligant, & Syrticos Ptolemeo, illos esse quos Sittianos Ptolemeo & Plinius nominet. Iol. Colonia Cæsareā, ante uocitatū Iol, Iubæ regia a diuo Claudio coloniam iure donata eiusdem iussu deductis ueteranis, Plinius. libro quinto. Strabo datus lib. ultimo in hac ora ciuitatem fuisse nomine Iol, quā cum Iuba Ptolomei pater muniret, mutato nomine Cæsareā uocauit. Cæsareā

Cyrtha

Saitani

Iol.

dicta est igitur, non ob Claudiū, cuius iussu Colonia facta est, sed in gratiam Augusti magis cuius liberalitate, cum post uictum patrem Iubam Romæ in triumpho ductus esset, miro in eo adparēte ingenio, restitutus est in regnū. Solinus scribit eam Bocchi prius regiā, post Iubæ populi Romani indulgē-

Iuba

a ¶ Cæsarea uocitatur / illustris. Citra hanc (nam in medio ferme littore sita est) Cartēna, & Arsenaria sunt oppida, & Ampsa castellū, & Latur⁹ sinus, & Sardabale fluuius. Ultra, monumētum cōmune regiz gētis. Deinde Icosium, & Vthisia urbes, effluētes inter eas Ancus, & Nabar, aliæque quæ taceri nullū rerū famæ ue dispendiū est. Interius & longe satis a littore (si fidē res capit) mirū admodū, spinæ pisciū, Muricū Ostreorūque fragmēta, saxa attrita (uti solent) fluctibus & nō differentia, marinis infixæ cautibus anchoræ. Aliæque huiusmodi signa atque uestigia effusi olī usque ad ea loca pelagi / in campis nihil alentibus esse, inueniri que narrantur.

tia donatam, Hic est Iuba cuius historia de rebus Libycis aliisque aliquando extitit, Plinio frequenter citata. Citra. uersus occasū Nā inter maximas eā positur⁹ oppida citiora interim præterit, nūc ut min⁹ nota enumerat. Cartēna. Nota illa sunt ex Plini. & Strabone opp. & Ptolemeus indicat. Quāq; Ampsa, Laturi sin⁹, & Anci amnis: quēquidē sciam, unice inter hos Pomp. meminit: nec mirū, Nam ut nemo unus oīa amplectitur in illa præsertim lo-

torū multitudine, ita ne oēs quidē eadē referūt, & obscura satis hæc oppida esse Pom. testatur, Libet autē hoc loco rursus mouere studiosos lectores ut tabularū sibi frequētem usum faciant, & si quæ a Ptoletheo signata loca nō sint, eo modo cōmemorent, quo in Catechesi / demonstrauimus. Illud Solini de Icosio nō omiserim, Hercule illac transeunte uiginti, qui a comitatu eius descuerant locū delegisse, mœnia iecisse, ac nequis imposito a se nomine priuatim gloriare de numero condentiū urbi nomē datū. nā ἡκοσι uiginti significat. Interius. Terras mutari accessu recessue maris perpetuo ex Aristotele & Pontano docuimus, Quin & Plinius secundo libro Ambraciæ portu accidisse scribit ut mare. x. miliū passuum interuallo inde recesserit, In Pyreæo uero Atheniensium. v. miliū passuū. & Ephesi quondā ædem Dianæ aluit, mare quoque, Herod. autore supra Memphim fluxit ad usque Aethiopū montana. Ouid. lib. xv. Vidi ego quod fuerat quodā solidissima terra, Esse fretū: uidi factas ex æquore terras, Et procul a pelago conchæ iacere marinæ, Et uetus inuenta est in montibus anchora summis. &c. Accedit prioribus libro ultimo Strabo qui illam terræ portionē quā in salutē animantium & humani generis extrare natura uoluit, nō semp eandē manere ait, minime igitur, inquit, mirandū est si quas terræ partes, quæ nūc habitantur olim mare occupabat, & quæ nūc pelagus sunt prius habitabantur, Nam quæamodū de fontibus, alios desinere cōtingit, alios autē relaxari, flumina itē & lacus sic mōtes & campos par est inuicē cōmutari. Hæc ille. Qui primo libro quoque Stratonē & Xantū uetustissimos Phisicos, tū & Eratosthenē asseruisse non obscure idicet, multis in locis Asiæ lōge a mari lapidibus inherētes cōchulas / pectines & testæ formas / uisas. In Libya uero circa Hāmonis tēplū duobus tribusque stadiis milibus a mari fræquentib⁹ in locis cōchæ / ostreorū, Cheradūque i. cerni fractis ostreorū testulis mixti, magnā multitudinē cerni, in littore cū

Terræ mutatur.

POMPONNII MELAE

id templū olī stetit ut libro ultio idē Author scribit. Quæ me hercule/faciūt/
ut fidē capere debeāt, quæ hic de iteriorib⁹ Numidiæ locis scripsit Pōponi⁹.

Egio quæ sequitur. Zeugitanam Plinius nominat / quæ proprie
Africa uocetur: & Solinus/a Zeugitano (iquit) pede omnis Africa
incipit / ut a

loco nomē ortum ui
deat: A Tusca fluuio
eam Pli. orditur. Pō-
ponius ab Ampsaga/
quantū ipse quoq; Pli.
nescio quō cōiūctis ca
pite quarto quiti lib.
ad hūc finem (inquit)
Africa a fluuio Amp-
saga populos uiginti
quinq; habet / qui Ro-
mano parent impio.
&c. Hic tractus oīm
quos habet Libya fre-
quentissimus celeberrimus

AFRICA MINOR.

Egio quæ sequitur a promōtorio Me-
tagonio ad aras Philenorū pprie nomē
Africæ usurpat. In ea sūt opida Hippo-
regius, & Ruscade & Tabraca. Deinde tria pro-
mōtoria. Candidum. Apollinis. Mercurii, uaste
proiecta in altum duos grandes sinus efficiunt,
Hipponēsē uocat proximū ab Hippone Di-
arrhyto, quod littori eius appositū est. In altero

Metagoniū.

Duplex Hip-
po.

Silius.

Solini icuria

rimusq; est agris/oppidis/populis, & magnæ olim Romanorū atq; Carthagi-
neniū uirtutis/monimētis uel maxime insignis. Metagonio. Coniectu-
ra est/id esse/in quo Colops magnus ponit Ptolemeo tabula Afri. secunda
Metagoniū autē dictum, q̄ trans angulum situm est, ab ortu nauigātibus:
Inter hoc enim & Borion/ quod parum ultra Philenorū aras est, iniqua non
nihil & in angulū flexa Africa est, alias/ad Cyrenaicam & Mauritanias ad-
modū æqualis/inde Metagonitin /eam regionem quæ trans Ampsagam est
Pli. nominat: Solinus Africam scribit suo cingi angulo: quē illic facit uideli-
cet, ut Ptolomeus indicat. De Philenorum aris/infra. Hippo regius. Hic
Episcopatu insignis est diui Augustini, qui se alioqui Tagastanum fuisse, e
Tagasta Africæ oppido libro Confessionū secundo scripsit. Strabo libro ul-
timo utramq; Hipponem regiam nominat nisi codex uiciatus est. Alterum
autē Diarrhyton propter aquarum irrigua, græcis dictum Plinius ait, q̄
palustri solo mader. Vtramq; Silius uno uersu libro tertio reddidit. Tum ua-
ga, & antiquis dilectus regibus Hippo: uagam enim Diarrhytum nominat.
q̄ uagam dixit femineo/cū eque ut masculino proferatur. Plinius ca. xxxiiii
sexti libri. utraq; inquit/Hippo. Melius tamē Vagam oppidū intelligim⁹,
nam & Vagensē illic ciuitatem Pli. quinto libro ponit, Diarrhytus memo-
rabilis est Delphini mansuetudine/ex hominis manu cibum capiētis/cuius
capite. viii. libri noni Plini. meminit, & aliubi Simia eius Solinus, qui utrāq;
Hipponē Græcos equites condidisse affirmat. Tabraca. Silius libro tertio
Sabatrā nominat. Sabatra tum Tyrium uulgus. &c. aliis Tabatra, qd̄ mi-
nime mirū est, Barbara enim uocabula non modo inepta & aspera/sed etiā
ineloquibilia, non semper eodem sono utrāq; lingua efferri cōsueuerūt, ut
Hermolaus scribit. Inde illa sunt eiusdem persæpe gentis uaria apud scripto-
res nomina. Candidum. Solinus/promōtorio (inquit) Apollinis Sardinia
controuerso: promōtorio Mercurii procedente in frontem Sicanam, proin-
de extēta in duas prominētias/quarū altera promōtoriū candidum dicit.
&c. Quo in loco Candidum post duo reliqua uersus ortum/statuere uidetur
falso certe, Nā Pli. cū Mela cōuenit: post metagoniū enim Candidū est, Hinc

Apollinis Ptolemeo quoq; inter quæ Hipponensis est sinus: post / inter hoc & Mercurii sinus alter Carthaginē ambiens. ¶ Castra Lel. A Lælio haud dubie / qui Pub. Corn. Scipioni legatus / res in Africa tempore belli Punici secundum magnanimitèr gessit, ut inde Castra Lelia dictum esse locum prope Carthaginē uerisimile sit,

a sunt castra Lælia, castra Cornelia, flumen Bragada. Vtica & Carthago / ambæ inclitæ, ambæ a Phœnicibus cōditæ. Illa fato Catonis insignis, hæc suo, nunc populi Romani colonia, olim imperii eius pertinax æmula: Iam quidē iterū opus lenta, etiam nunc tam priorū excidio rerum, quā ope præsentium clarior. Hadrumentum. Lepidus

sicut Cornelia a Pub. Cornelio Scipione Africano. ¶ Bragada. Hic Vticam prælabif. ut scribit Strabo, Hic est Bragada ad cuius ripam Artilius Regulus Imperator / bello Punico primo / ingentis magnitudinis serpentem machinis bel-

Serpens ad Bragadā.

licis confecit / multa suorū militum clade, cuius postea corium Romā translātū. cxx. pedum longitudinē habuisse / memoriæ proditum est, ut Polibius li. priori de bello punico primo scripsit / & li. iiii. Oro. ut Gelli. aliosq; prætereā. ¶ Vtica. Hæc secundū Carthaginē facile prima hoc littore habita est: Nā Cartha. diruta / metropolis illa fuit & receptaculū Romanorū ad res in Libya gerendas Auto. Strabone li. ultimo. ¶ Carthago. De hac recte Salust. ait satius esse silere quā pauca dicere: Tanta enim eius potentia fuit / ut Autore Polybio & Strab. Tota Africa cultiore potiret. In Hispania uero ab Herculis colūnis adusq; Pyreos mōtes maximis ciuitatibus imperauerit. Variante uero fortuna / adeo defecit / ut ipsa diruta / circūiacens regio puincia facta fuerit / & Masinissæ qui ob uirtutem & amicitia plurimū Romanis curæ fuit / cōmissa a Po. Ro. Græci eā Carchedonē nominarunt: de qua Plura Iusti: li. xviii. & in floridis Apuleius. ¶ A Phœnicibus. Carthaginē, inquit in Libyco Appianus, in Libya Phœnices cōdidere / annis quinquaginta ante Illi captiuitatē, cōditores fuerūt Xorus & Carchedon. Sicut autē Romani & ipsi Carthaginēses existimant, Dido mulier e Tyro profecta cuius uirū Pygmalion urbis Tyrānus clā interemisset / somnio monita / collectis iis quibus Pygmalionis sæuitia inuisa fuerat / pecuniisq; in unū congestis in Libyā enauigauit & eo loci ubi nūc Carthago sita est p̄sedit. Hæc ille. Hinc Carthaginē. Cadmeos / & Sidonios, Silius noīat ut li. pri. gēs Cadmæa sup regno certamina mouit: & alibi. Sidonii fregere duces. &c. Vticam autē Catonis obitu memorabilē / ut antiquiorē idem cōmendat li. iiii. Prisca situ / uetereq; ante arces condita Byrsæ. Notissimus est Maronis de Carthagine locus. Situm eius Polybius li. pri. primi belli punici descripsit. ¶ Suo proprio / nā ex eo q̄ diruta est / sempiternū nomen habēt, Magnæ enim ciuitates dū pereūt calamitate nō minus q̄ fortunæ splendore memorabiles fiunt. ¶ Colonia. Solinus scribit / Carthaginē a C. Graccho colonis Italicis datā & Iunoniā appellatā: Demū (ait) in claritate secundæ Carthaginis / interiectis centū & duobus annis. M. Antonio & P. Dolabella Coss. enituit / atq; post urbē Romā terrarū decus. Strab. li. ult. Instauratā fuisse a Iulio Cæsare ait eo fere tpe quo idē & Corinthū colonis dedit. ¶ Æmula. qñquidē. Stimulos dedit æmula uirt⁹ Nisi q̄ æmulā. i. insidiatricē accipere mauult. ¶ Præfetiū. reg⁹ / q̄s denuo obtinuit. Hic li. vi. Martia. Carthaginē iclītā pri⁹ armis / nūc felicitate reueredā ait. Sup Carth. tract⁹ Byzāti⁹ i meridiē expādiē / quē Libophœnices Pli. & Pto. autorib⁹ habitāt adeo fertilis / ut cū centesima fruge agricolæ fœnus illic terra reddat. ¶ Hadrumētū. De his op-

Carthago

POMPONII MELAE.

Leptis

pidis nihil nō notū, sed aduertendū tamē est duplicē Leptim esse, minorē/ q̄ Sarrana cognominatur a Sarranis Phœniciaē Silius li. iii. Sabatra rū Tyriū uulguS/Sarranaq; Leptis. Salust. duæ sūt Syrtēs inter quas Leptis, unde Lep- titani. Altera trās Syrtim minorē sita iuxta Oeā oppidū/magnæ cognomē habet, illā Neapolim

Syrtēs

dici existimāt, Sed ali- am in eo litore eius nomine Prolo. & Me- la locant, cognominē illi quæ trans minorē Syrtim est ad Cyni- phem amnē Plinio. Il- lud nō p̄terierī/ Abro- tonū & Taphrā trās Syrtim minorē in or- tum/a Pli. & Pro. po- ni contra Melam/ qui in minorem inclinare ait. [Syrti. Pli. li. v. eam centū mil. pass. aditu. ccc. autē mil. passuū ambitu patescere scribit/ p̄formiter cū Pōponio. [Qua mar. ac. Hoc est secundū id spaciū accipiendū, quo mare ab extimo litore in interio- rem angulū admittit. [Atrox. hinc Sil. ii. Infidæ littora Syrtis appellat ob incertam p̄nauigantium salutem: & li. v. Infidæq; littora nautis. Itē tercio li. Nos tulit ad superos perfundens sydera Syrtis. Salust. in Iugurthino / duo, inquit, sunt sinus prope in extrema Africa / impares magnitudine, pares tñ natura, quæ proxima terris perlata sunt, Cæterū uti fors tulit alta, alia tē- pestate uadosa, nā ubi mare magnum esse & sæuire uentis cœpit, limū are- namq; & saxa ingētia fluctus trahunt / ita facies locoꝝ cū uentis simul muta- tur. Pli. c. capite secundi libri / Aestū Syrtiū cœlo magis quā tempestatibus tribuens/ diuersimode sæuire eas, ob disparē syderū exortū putat/ qđan ita fit/ alius operæ est quærere. Polybius li. primi punici belli Secūdo C. Serui- lium & Gn. Sempronīū iuxta Menningen Lotophagoꝝ insulā / classe in ua- do hæsisse scribit/ magno periculo/ p̄pterea qđ eā maris refluxus in arido de- stituisset, mox uero ab unda redeūte sublatam/ eosq; hoc modo piculū eua- disse: Melæ cū Plinio & Polybio cōuenit. A Plinio ipse quoq; Solinus est/ qui Syrtēs inaccessas/ uadosum & reciproū mare efficere ait: cuius salī defectus uel incrementa haud promptum est deprehendere, Ita incertis moribus/ nūc in breuia residit dorсуosa nūc æstibus inundatur inquietis &c. Quibus significat / mare porius augmēto & decemēto periculū asferre qđ arenæ cumulos/ quibus æstu sæuiētis maris re ipsa fit, ut uadosus locus fiat qui prius altus erat. Hic Maro. In breuia & Syrtēs urget miserabile uisu / Illiditq; uadis. &c. Hinc a 69 qđ quod traho significat dictas uolūt, Rufus ex Diony. Late trahit æquora Syrtis / Infidumq; rati pelagus furit. Nota sunt quæ de Syrtibus scribit li. ult. Strabo. De iisdē doctissime li. nono Luca. [Tritona. amnis & lacus Pli. meminit quarto cap. quinti li. Herodotus quarto libro in Palude insulam esse ait/ ubi uestigia sint euidētia, Iasonem aliquando in his locis fuisse: Amnis ipse in Syrtim minorē egredit̄ Ptolemeo. Alii aliis in locis paludem hanc statuerūt, ut belle Plini. obseruauit. Ad illam primum apparuisse Palladem / uetustas credidit. Vnde Tritonia dicta. Palus aut Calli- macho Pallantias postea, ut Plinius refert. Silius lib. nono, Et Pallas Liby- cis Tritonidis edita lymphis. Idem tertio lib. Hinc qui stagna colūt Tritoni- dos alta paludis/ Qua uirgo (ut fama est) bellatrix inclita lymphæ/ Inuento

Pallas Tri-
tonia.,

primam Libyen perfudit oliuo: Quanq̃ sint qui Tritoniā a capite dictam existiment/ q̃ e Iouis nata sit uertice. Τριτων enim Bœoti caput uocant, Sed id quoq̃ fabulosum: Melæ Luca. accinit li. nono his uersibus. Hanc & Pallas amat/patrio q̃ uertice nata, Terrarum primam Libyen (nā proxima celo tonis, unde & Mineræ cognomē inditum est, ut incolæ arbitrantur, ibi genitæ, faciuntq̃ ei fasbulæ aliquam fidem/q̃ quem natalē eius putāt, ludicris uirginū inter se decertantium celebrāt. Ultra est Oea oppidū, & Cinyphs flui⁹ puberima arua decidens. Tum Leptis altera, & Syrtis, nomine atq̃ ingenio par priori: cæteræ altero fere spacio, qua dehiscit quaq̃ flexum agit/

bium numero: Oea Taphræ/Leptis magnæ &c. sic enī legendum est. Quidā Abrotanū adnumerarūt sed falso. De Oea Ptolemeus & Silius tertio libro, Oeaq̃ Trinacrios Aphris permixta colonos. Taphrā iuxta Leptim Pli. locat & Ptolemeus qui eā degenerate uocabulo Garafam nominat li. iiii. & tabula Afri. secunda/Leptin magnā nemo ignorat. Pto. li. iiii. eam Neapolin dici existimat, sicut li. ult. Strabo. At aliā omnino illic Lepti Neapolin Pli. facit: cuius li. v. hæc uerba sunt, oppida/Neapolis: Taphra, Abrotonū/Leptis altera q̃ cognominat magna &c. De hac Lucanus li. nono Nā quicquid puluere siccio separat ardentem tepida Berenicida Lepti/Ignorat frondes &c. Quo in loco Berenicidem Cyrenaicæ excursus nominauit/a Berenice illarū una quæ Pétrapolim illic faciunt, in Borio promōtorio sita Ptolemeo: ad quam Lethon amnis inferna ut putant inundatione prorūpens/de quo Pli. Solin⁹, Strabo & li. nono Lucanus. Distat autē a Berenice Leptis, magna Syrtis intermedia cccxxxv. milibus pass. Plinio. in hæc autem diuertisse, obsecro molestia ne sit. ¶ Cyniphs. Per Macas fluit/autore Herod. lib. q̃rto, circa eū ager pascu⁹ & pecoris abundās. Vnde. iii. Geor. Virgi. Cyniphii tondent Hirci. Silli. li. v. Cyniphiaq̃ globos dubitarem irrumpere turmæ. Et li. iiii. Tū primū castris Phœnicum tendere ritu Cyniphii didicere Mace/squalentia barba Ora uiris humerosq̃ tegunt uelamine capri Setigero/panda manus est armata Cætera ¶ Ingenio. natura. ¶ Altero spacio. hoc est dimidio spaci prioris Syrtis qua mare intromittit & qua ambitur, amplior: hic enim loquendi modus Melæ peculiaris est. Vt si minoris Syrtis spaciū & aditus & ambitus in duo æqualia diuideris/Maiorē Syrtim exuperare hanc altero spacio, hoc est altera parte spaci, utriusq̃ mensuræ/minoris Syrtis intelligas. Pli. ca. iiii. quiti li. Syrtis inquit maior circuitu. cxxv. millū passuū/aditu autē. cccxiii. milia habet. Vbi excessus quidem est sed nō altero spacio, Strabo lib. ultimo longe a Plinio in spaci mēsurā est alius: dubiū an scriptorū uaria sentētia/an potius incuria librariorum adeo dissonans numeroꝝ ratio: non hoc tantū loco/subfultet? Straboni tamē cum Plinio conuenit minoris Syrtis aditum minus pādi, ambitum tractiorem esse q̃ in Syrti maiori. Aditus enim Syrtis minoris dc. stadiorum est, ambitus, Mdc. E regione uero Syrtis maioris aditus. Mdc. stadiorum, ambitus. dcccxxx. stadiorum tantum. Straboni pari modo & Plinio diuersa mensuræ ratio est. Cæterum quo magis Melæ accedam Ptolemeus facit, qui Syrtim alteram omnibus modis maiorem esse scribit.

est, Quod probat ipse calor) tetigit: stagni q̃ qeta Vultus uidit aqua/posuitq̃ in margine plantas: Et se dilecta Tritonida dixit ab unda. ¶ Oea. Hæc una est ex trib⁹/ quæ a numero tripolim illam Africanā fecerūt: Solinus Achei inquit tripolim lingua sua signant/de trium ur-

Loc⁹ Solini

Cyniphs.

Syrtium magnitudo.

POMPONII MELAE

Loc⁹ Solini. b
 [Borion. Pli. Promontoriū quod maiorem includit Borion appellat. &c.
 Situm est in acie lateris orientalis, ubi Syrtim maiore finit ut li. quarto Pro-
 lomeus ait: nomē ab aquilone id littus infestante datū est. Solinus Borion,
 inquit promontoriū quod aquilone ceditur, Græci aduenæ sic uocauerunt

Hipponē regium po-
 stea dictū &c. magno amplior. Eius promōtoriū est Borion, ab eoq
 nimirū errore, tū Hip incipiens ora quā Lotophagi tenuisse dicuntur
 po a Zeugitanae prin usq ad Phicunta (& id p̄montoriū est) importu
 cipio, ad finē Borion oso littore pertinax. Aræ ipsa nomen ex Phile
 sitū sit, nisi indistincta nis fratribus traxere, qui cōtra Cyrenaicos missi
 lectio est, quod equi- Carthagine ad dirimendū cōditione bellum diu
 dem suspicor, secernē iam de finibus, & cum magnis amborū cladibus
 da igitur hoc modo. gestū: postq̄ in eo quod cōuenerat nō manebat,
 Borion promō. Græ. alterū de interfluēte freto Diarrhytū nuncupatū, nobilissima oppida, Græ-
 aduenæ sic uocauit. ci equites condiderūt. Plæraq; em̄ in Africo littore ab Græcis nominata loca
 Hipponē, regiū post ostensus, Borion inter prima posuit. [Lotophagi. Plinius quinto libro
 ea dictū, itē Hipponē Lothophagorū orā citra Borion in intimo sinu Syrt. maioris statuit. Prole.
 Lotophagi. inter duas Syrtes ortū uersus ad Cyniphem flu. Herod. quarto li. ad minore
 Syrtim fere & Gindanes illos quorū uxores adeo se uenere iactāt, locat. horū
 nulli cū mela cōuenit, trans Borion oram eorū statuentis. Strabo certe libro
 ultimo, ad minore Syrtim & insulā eius isignē, cui nomē est Memninx/Loto
 phagos habitasse, argumentū esse ait, monimēta quædā & Vlyssis aram / &
 Loton arborem suauissimi fructus a quo his nomē datū est, in ea copiosam.
 Quāq; Plini. quoq; ab Eratosthene Lotophagiten dictā esse ait. Illi⁹ sentētiæ
 Silius illo uersiculo suffragat libro tertio. Neritia Meminge satus. &c. ubi de
 Coaspe Afro, Neritiā insulā cognominat ob Vlyssis in ea memoriā, qui Itha-
 cam patriā habuit, in qua mons Neritos memorosus & altus Homero ponē
 li. odissæ nono. Hospitalissimos & appulsis mites fuisse cōstat, atq; inde tā-
 ra eorū laus. Nam ut Strabo ex Eratosthene retulit, In his littoribus cōmu-
 nis Barbarorū mos est hospites pellēdi. De his Silius li. 3. Spectari castris quos
 succo nobilis arbor / Et dulci pascit Lotos nimis hospita bacca. Nimis hospi-
 tam dixit, qd̄ ea uescētes adeo dulcedine rapiant, ut terrā nō nisi inuiti dese-
 rant, Hinc illa odys. li. ix. Homeri de sociis Vlyssis fabula. De Loto uero arbore
 Pli. li. xiii. multa. [Phycūta. Plinius. 5. lib. Promontoriū inqt Phicus per Cre-
 ticum mare excurrit distās. ccl. mil. passuū a Tænaro Laconia promōtorio.
 Prol. Phycis inquit promontoriū & castellū degenerate uocabulo. Nā Phycus
 phycūtis / ut Cerasus cerasuntis, inflexio est nomē a pcellis & spumo æstuātis
 pelagi fortitū. Græci φνκοῦν τὰ spumosum æstu locū noīant. Illic terræ in pe-
 lagus iminētes aq̄lonibus admodū obnoxia sūt, Ideo bñ Pomp. ip̄ortuosō
 id promōtoriū littore prīnax esse ait. Quin & Stra. Phycuntē p̄ter reliquā Li-
 byæ orā in aquilonē expositū esse scribit li. ult. Soli. Cyrenas a frōte sæuū &
 ip̄ortuosum mare habere asserit. [Aræ ipse. Historiā explicat pari elegātia
 Val. in. v. lib. de his q̄ in patriā pii fuerūt, & in belli Iugurthini historia Salust.
 [Cōditione. Nā cū utrinq; attriti essent, ueriti ne uictos & uincētes, alienus
 hostis oportune iuaderet, p̄ iducias sp̄ōsionē faciūt ut certo die legati domo
 pfiscerent, & quo i loco iter se obuui fuissent ibi cōis utriusq; populi finis
 haberet. Salust. [Qd̄ quene. Cōcordi pacto stabat & decretū erat. [Nō ma-

nebat. Cyrenæi enim pactū rescindebāt, quū dolo rem agi intellexissent, ut Vale. indicat. At Salust. incertū sibi esse scribit dolo ne an iusta causa cōtēgerit, ut priores fuerint Carthaginēses, Melæ cū Valerio cōuenit. [Pacti. Cyrenenses qui se dolo p̄uersos suspicabant. [Citra. Lōge enī ultra destinatos

a ut ubi legati cōcurrerent certo tēpore utrinq; dimissi ibi termini statuerent, pacti de integro ut quicquid citra esset, popularibus cederet: mirū, & memoria dignissimū facinus, hic se uiuos obrui pertulerunt.

CYRENAICA.

Nde ad Catabathmon Cyrenaica puincia est, in eaq; sunt Hāmonis oraculum

cratæ & priuati honores Domi instituti. Apud aras autē Africæ finē esse, Ptol. Strab. alii, faciūt. Eum quoq; locū Aegyptū uersus finem imperii Carthaginenses habuerunt, autore Salustio.

Am regionē quā Cyrenaicæ Plinius/Strabo/Pōponi⁹/Solinus alii q; tribuūt, Ptolemeus in Pentapolitanā & Marmaricā partitus est, Nihil hic quidē esset diuersus iam dictis, qui Pētapolim & Marmaricā in Cyrenaica locāt, si Marmaricā a Cyrenaica nō separasset. Ager illic fertilis/uirī qui habitāt idonei rebus magnis/& p̄celebris famæ olim. Mare im portuosum & raræ stationis ut Strabo scribit/ qui alibi Ptolemeos reges/ qui Cyrenaicā tenuere, adeo quondā polluisse ait, ut eā ab Aegypto Cypro q; seperarīt. Romanos uero qui postea successerūt, prouinciā Aegyptū iudicantes, in iisdē eam finibus seruasse. Herodotus libro quarto Cyrenaicæ tris plagas tribuit, dignas admiratiōe, q; in prima q; marittima est maturi fructus primū metunt, uindemiantq;. Loca enī marittima maturos fructus citius aliis edere solere, iam notū est ex Phycis, ob radioꝝ uidelicet multimodā reflexionē. Secūda plaga quæ in colles uergit, fructus sequenti tēpore mature exhibet. Tertia autē quæ in mōtana inclināt, postremā sibi messēm uendicat: q; tardissime illic terræ concredita maturescāt. Hoc autē mō fit, ut ad menses octo recetiū frugū apud illos copia existat. [Catabathmō. Salust. in Iugur. Aegyptū a Catabathmo secerni scribit. Pli. quinto cap. lib. quinti. Oppidum illic eius nomīs & uallem repēte conuexā nominat, unde uocabulo est origo Græcis $\mu\chi\tau\alpha\beta\alpha\delta\iota\varsigma$ descēsus est, quē alio nomine $\tau\alpha\beta\alpha\mu\omicron\nu$ nomināt. Catabathmon autē/nō Catabathinō legendū Hermolaus elegāter ut solet & in dubie uere in Plinianis annotamētis docuit: nāq; est in Aegyptū id latus de uexum. Quare uere Herodot⁹ editissimā Africæ marittimæ regionē Cyrenaicam esse lib. quarto scripsit in fine. [Hāmonis oracu. Supra Cyrenē in meridie loca sūt, frequēter habitata quidē & abūde fertilia. Verū uastis solitudinibus undiq; secreta. Regiones huiusmodi Abases ab Aegyptiis uocari Strabo ait lib. ultio, inter has/Hamonia est aliquot olim urbibus insignis: & de Iubro Iouis maxime/quod ab Aegyptio Danao positū fuisse Diodo. scribit, quī aliud sentiēte Lactātio Grāmatico. Regio ipsa in latum longūq; stadia

Cyrenēsis limites excefferāt: [Populoribus. Hoc est utriusq; ciuitatis plebeiis & proletariis. Qd si Carthaginēses admisisset perennis de terminis etiamnū lis fuisset. Viui ergo sepulti sūt, & se uitāq; suā reipublicæ p̄donauerūt ut totus Carthaginēsis ager ab apphēso limite cederet. Vnde eo in loco Aræ fratribus a Carthaginē. cōse-

Cyrenaica.

Catabathmos.

Iuppiter Hāmon.

POMPONII MELAE.

circiter quinquaginta patet: multis amnibus & potu salubribus aquis irrigatur: & arborum omnis generis, maxime quæ fructus gignat referta est. Aeris clementiam qualis propemodum solet esse uerno tempore habet: cumque finitima omnia intollerandis aestibus caleant, locus hic solus temperie sua degere ibi mirifice re-

creat: Ipsius Dei simulacrum ex Smaragdis aliisque gemis coagmentatum extitit, ab octoginta olim sacerdotibus aurea nauis, huius circumlatum, magna uirginum & matronarum Pœanas canentium committante turba. Autor lib. xvii. Diodorus. Scribunt plura admodum, inter historicos Herodotus lib. quarto. Ar-

rianus lib. de uita rebusque Alexandri tertio. Apud Strabonem multa sunt lectu haud quam indigna lib. ult. qui suo tempore oraculum hoc omnino defecisse scribit. Ex poetis Lucanus nono libro. Silius Italicus libro. iiii. Inter anhelantes Garamantas corniger Hamon. Fatidico patitur uenientia sacula luco. ¶ Rupes. Plinius xlvii. capite secundi. In Cyrenaica, inquit, puicia rupes quædam Austro traditis sacra/ quam profanum sit atrectari hominis manu/ confestim austro inuolunte arenas. Salustius autor est/ in his locis uento exorto & arenam humo excitante/ haud secus atque in mari tempestate homines retineri solere. Hinc Soli. inter Syrtes quauis in terra pergentibus/ iter Syrtibus destinari ait, Nam arenarum cumuli uento agitati faciem mutant & quemadmodum in mari nunc aggere sublimia sunt/ que prius ualle residebant/ nunc alio in loco profunda uallibus quæ prius excelsa erant: Ita, ut procellæ/ arenam agitant, Syrtisque faciunt terrestrem pariter cum illis æquoreis periculum/ parum enim refert/ undis ne an arena quis suffocetur. In terris autem huiusce periculum flabra faciunt sentientium uentorum, in mari sola terræ, nam si resideret, quæ illic uadosa sunt/ nullæ essent Syrtes/ & e medio pelago adnauigantes, citra offensam appellerent. illud non præterierim Cambysis exercitum in Aethiopia iuxta Prennam oppidum totum uento excitatis arenis obrutum, quod Strabo lib. ultimo testatur. Libet & hoc loco rem referre non absimilem, quo maior Pomponii uerbis fides comparatur. Heluetiorum oppidum est ut origine uetustum ita fama celebre admodum, Lucernam nominatur, iuxta eius moenia in occasum egressis montana assurgunt in quorum editissimo uertice lacus est, nullis uetustatis miraculis ingenio cedens, in eum si de industria quicquam inieceris/ tanquam periculi impatiens/ ita surgit ut torrensissimos impetu amnes superet, si casu inciderit aliquid/ nihil irritatur, quasi morosus alioquin, culpa carere quod per imprudentiam fit/ intelligat. Caput res fidem quod pacatum irritari ausi, capite plexi errata luerunt: difficile enim est creditum quantum illa undas puocantium temeritas accolis non semel obfuerit, quando omnia aquis opplentur. ¶ Fons Solis. Solis dictus quod eius per cardines motu, calore & algore uariatur: Meminere Diodorus, Arrianus & Herodotus ubi superius. Oui. lib. transformatorum. xv. Medio tua corniger Hamon/ unda die gelida est, ortuque obituque calefit: Hermolaus duos fontes huiusce ingenii illis in locis esse credidit/ Plinii autoritate motus/ qui secundo libro Iouis inquit Hamonis fons interdum frigidus/ noctibus feruet, Et paulo post

Rupes miranda naturæ.

Syrtes etiam in terra.

Lacus ad Lucernam Heluetiorum oppidum miræ naturæ

Fons Solis.

In Troglodytis inquit fons Solis appellatur dulcis & circa meridiem maxie frigidus/mox paulatim tepescens/ad noctis media feruore atq; amaritudie infestatur:Hoc Pomp.ad Hâmonis fontē retulit: Cæterū ut ex Plinio duos intelligamus prope necesse est. Solinus em̄ alterū fontē ad Debrim esse ait

Duo Solis fontes ad Cyrenaicā.

a uet. In littore promontoria sunt Zephyrion, & Nauſtathmos, portus Parætonius. Vrbes, Hesperia. Apollonia. Ptolemais. Arſinoe. atq; unde terris nomē est, ipſa Cyrene. Catabathmos

Garamātū oppidum quos Hammoniis & Troglodytis p̄ximos esse cōstat, alterū ad Hâmonis tēplum locat. Silius tertio libro Stat fano uicinia, nouū & memorabile, li

pha/Quæ nascente die quæ deficiēte tepescit/Queq; riget/medium cum sol ascendit olympū/Atq; eadem rursus nocturnis feruet in umbris. Lucre. li. vi. Est apud Hâmonis fanū fons luce diurna Ftigid⁹, & calidus nocturno tpe fertur: Cuius rationē reddit/ q̄ multa ignis semina terræ iuxta inclusa, noctu/ stringente frigore compigant, fontemq; calefaciāt, quæ die exorto per solis lucem iterū terra calefacta in pristina latibula diffundāt: Inde illa de eodē in Meteoris Ponta. retulit. Causa quidē uel certa subest/ nā frigora noctis Intus alunt ignes/ nocte & uapor æstuat intus: Vnde fluunt calidi noctis per tēpora riuī: Luce autē cū Sol terras populaſ & ardens Exhalat uis/ tum uenæ recreant hiantes Vnde redit gelidus sua per uestigia torrens. ¶ Zephyrion. Strabo libro ultimo preclara esse loca Zephyrium & Nauſtathmon ait: illud a uetō in quē p̄spicit/ hoc a nauīū statiōe nomē fortitū ē, Græci νῆσος πονὶ ναυιῶν stationē nomināt. Est & aliud Zephyriū Pli. in extima Italia a quo locri iuxta habitantes Epizephyrii dicti sunt. ¶ Parætonius. Hic ingens est & ad xl. stadiog; amplitudinē expansus Strab. autore li. ultimo. Vt inde nomē habere uideat/ q̄ eius plagæ potissimus sit. siue q̄ Marmaridarū illic maxia regio/ ab Syrte maiori in eum usq; locū excurrerit: Ibidem oppidū eiusedē nominis est/ ab aliis Hâmonia dictum aut. Strabone, Luca. Syrtis Parætonias uocat li. iii. Vsq; Parætonias Eoa ad littora Syrtis: Silius li. iii. Perq; Parætoniæ celebratum littora Syrtis ¶ Hesperia, Ideo ita dicta q̄ iuxta eā in luco sacro Hesperidū horti fuisse memorati sunt, ut Plini. indicat: alias Berenice dicitur una potissimarū urbium Cyrenāicæ pentapolis: Arſinoe aliquādo Teuchira dicta/ Straboni & Ammiano: Ptolemais autē Barce / a qua Barcæi ut li. iiii. Herodotus. ¶ Cyrene. Hæc omniū clarissima est/ & quæ regioni circumiacenti nomē daret/ uisa/ Strabo li. ult. eā a Thereis Græcis conditam esse scribit/ qui ex Laconica profecti Theram insulam prius coluerint/ hinc in continente Cyrenem edificauerūt. Idem octauo libro/ ubi de Minyis. Eorum inquit non nulli duce Thera Antefionis filio nauigantes / ad insulam inter Cyrenas Cretamq; sitam peruenerūt, Eam prius Calliston hoc est pulcherri-mā/ posterius autē Therā uocauere: authore Callimacho: ubi post Cyrenes Theram metropolin edificauerūt eiusedē cū insula nominis: Hastenus Strabo, Ex horū uero numero Battus quidam fuit, qui Cyrenes condendæ fuit author/ quod alibi idem Strab. indicat, Inde Battiadæ Cyrenenses Silius nominauit li. iii. Nec nō Cyrene Pelopeii stirpe nepotis Battiadæ paruos, fidei stimulauit in arma. Idem secundo li. Et iniquo sole calentes Battiadæ. Cyrenenses Theræos colonos Tibullus dixit ad Melsalam/ nec fera Theræo tell⁹ possessa colono. &c. Multa Straboni p̄sentanea Herodot⁹ scribit in Melpomene. Cyrenem equoz; nutricem esse & optimos fructus ferre Strabo ait. hinc ex Dionysio Polemon. Nec nō Cyrene clarorum mater equorum, urbis

Zephyriū. Nauſtathmos.

Port⁹ Parætonius.

Hesperia.

Cyrene.

POMONII MELAE

Locus Soli-
ni.

Amycleæ Batt⁹ quā cōdidit olim. Hoc ipsum uero Dionysiu a Pindaro mu-
tuatū esse Raphael adnotauit li.xii.Ex Cyrene uiri clarissimi oriundi, quoz
libro ultimo meminit Strabo.Soli.Cyrenē ab ipso Batto Olympiadē quita
& quadagesima/rege Martio res Romanas tenente conditā esse scribit. At
ultra Olympiadē qua

dragesimā nō durat
se Martiū Eusebi⁹ in
Chronicis idicat, itaq
suspicio i tēporū sup-
putatiōe erratū apud
alterutrum, qđ uero
ad Cyrenas attinet /
q̄tra Olympiadē cō-
ditam a Batto Euseb.
scribit Romulo & Re-
mo iam adolescenti-
bus. ¶ Orā. ut ab
Herculeis colūnis de-
scriptæ sunt: secundū
littora nostri maris:

¶ Moratis cult.Nam
quo longius a littore
illic absunt/eo magis
inhumani & feri, a-
deo ut qui sunt inti-
mi nō moribus tantū
sed uoce etiam & ipa

Afrorum re-
ligio.

Afrorum se-
ritas.

effigie ab hominis natura recedāt. ¶ Linguis. Nil mirū in tanta tamq̄ diuer-
sæ originis gentiū uastitate. ¶ Patrios. Vt longa eos cōsuetudo uenerabi-
les fecit.Herod.scribit in.iiii.li.Solē eos & Lunā, tū & Tritonē & Neptunū &
Mineruā passim uenerari. ¶ Proximis.Remotius paulo a mari habitātib⁹.
¶ Nullæ urb.Tota em̄ Africa, si aut Asia aut Europæ cōferas urbiū est inops.
¶ Mapalia.Eadem & Magalia dicunt. Virg.Aenei.primo.Miræ molē Aene-
as Magalia quondā. Vbi Seruius /Magar inqt lingua Punica uillā significat,
ceterū Magaria siue Magalia /Peni multi casas agrestes & furnoz persimiles
sua lingua nomināt, quæ eadem & Mapalia dicunt, ut Maro Georg.iii.Quid
tibi pastores Libya quid pascua uersu Prosequar & raris habitata Mapalia
tectis. ¶ Sagis.Vestibus ex uillo crassiore textis/qualib⁹ uetusti in re milita-
ri frequēter usi sunt/& hodie utunt ad arcēdā cœli iniuriā qui itinerant. Eo
uestitu plebs Hungarica & Sarmatica peculiariter utit. Indicat autē hoc ip-
so Pomp.quāta apud feros homines cult⁹ negligētia sit. ¶ Humi.Id hodie
Thurcæ merētes assolēt, cū lōgis itinerib⁹ fessi/eos sibi ad quietē cāpos de-
ligūt/quos nox permittit:Catēz epulas humi cape / uel Heroes olim p̄sue-
uerūt. Vnde illud extat Vergi.Fusi q̄ p̄ herbā implent ueteris Bacchi.&c. Et
Homerus odyssæ tertio / TElemachū/sup mollibus stratis pellib⁹ sedentē/
iuxta maris littus in Nestoris cōuiuiū receptū scribit. ¶ Gregib⁹.Nomades
enī sunt & totā in grege substātiā hnt:ut alii multi oli, nā & Latinis uetustis
unicæ in illo diuitiæ fuerāt. Hinc Serui. omē patrimoniū apud maiores pe-
culiū dictū esse ait, a pecoribus/quib⁹ eoz cōstabat uniuersa substātia: nec si-
ne causa i uetustissimis nūmis signū ouis/suis/bouisq̄ apparuit, nisi falsa sūt
quæ in Vale.Publicolæ uita Plutar.scribit. ¶ Vagi.Id graphice Maro in.iii.

uallis deuexa in Aegyptū, finit Africam.Orā sic d
habitatur, ad nostrū maxime ritū moratis culto-
ribus, nisi q̄ quidā linguis differūt, & cultu deoz
quos patrios seruant ac patrio more uenerant.
Proximis nullæ quidē urbes stant, tamē domici-
lia sunt, quæ Mapalia appellantur, uictus asper
& mūdiciis carens, Primores sagis uelant/uulg⁹
bestiarū pecudūq̄ pellibus.humi quies, epulæq̄
capiuntur.Vasa ligno sunt / aut cortice / potus
est lac, succusq̄ baccarum, cibus est caro/ pluriz e
mū ferina, nā gregib⁹ (quia id solū optimū est)
quoad potest/parcitur. Interiores etiā incultius
sequunt uagi pecora, utq̄ a pabulo ducta sunt,
ita se ac tuguria sua promouent, atq̄ ubi dies de-
ficit, ibi noctē agunt, quanq̄ in familias passim/

Georgi. descripsit. ¶ Sine lege. More primorū mortaliū, qui in agris passim bestiarū more uagabant & sibi uictu ferino uitam p̄pagabāt, ut Cice. ait li. de inuētiōe primo. ¶ Simul con. Vt & Parthis fuerūt, mira eos ad id titillāte libidine, qui tamē nulla delicta grauius adulteriis uindictarint / eā ob rem

nō a cōiuiis tantum

piuges suas arcuerūt

Parthi / uerū etiā omī

uiorū cōspectu illis in

terdixerūt, ut Caelius

Rhodiginus lib. an-

tiquarum lectionum

quitodecimo adnota

uit. Vir in tpe ætatis

nostræ doctissimus.

¶ Athlātes. Plī. c. viii

quinti li. Athlātes (in

quit) degeneres sunt

humani ritus si credi

mus, nā neq; nominū

ullox inter eos appel

latio est, & solem ori

entem occidentemq;

dira imprecatione cō

tuent / ut exitiale ho

minibus agrisq; neq;

in

omnia uisunt / qualia reliqui mortales. Prope idem referūt Solinus & li.

6. Capella, ut Arrianū & Herodotū pretereā. ¶ Solem execrant. Dū ipsis est

circa uerticem / nā tūc ob morā intollerando æstu afficit. ¶ Visere dāf. Plī.

ultimo cap. x. libri Quidā uero nunq; (inquit) somniant, quibus mortiferum

fuisse signū, cōtra, cōsuetudinē somniorū ait. Plutar. in li. de oraculis quæ de

fecerūt, scribit Cleonē quendam ex Daulia solitū prædicare multos quibus

uixerat ānos nulla unq; insomnia uidisse, Quod ipsum & Thrasimedi cuidā /

contigisse affirmat, Eius rei causam esse dicit corporum crasim & tempera-

turā, Melancolicis em̄ hisq; qui a temperatura declinant / frequentiora / & suæ

maxime cōplexioni cōsentanea somnia fieri solent: Quorū immēsa subtili-

tatis tractatus est, nec plane hoc loco referēdus, Monitores enim in plarissq;

uideri malumus quam interpretes. Tum scio / quantum fastidium / non

attinētia parerga studiosis pariant: De Somno & somniis Aristote. Cicero.

Synesiū. Et, ut Medicos preteream, qui id nusq; paucis prosequunt, multa

dignissima lectu / Albertus, lib. de som. & uigil. ii. & Caelius libro antiqua

rū lectionū. xiiii. Mirū uero / illo paucos mortales carere / qđ omnibus om-

niū terrarū gentibus alias genuinū est, Est em̄ ea nostri animi uis, ut ne som-

no quidē nisi maximo adeo obruat, quin uigilet, & per sensuum quietē ipse

diuinus maxime uideri somniādo pergat. ¶ Troglodytæ grecis Τρογλῦται

foramen siue specus nominatur, hinc illis nomen. Plinius Troglodytæ spe-

cus excuant / hæ illis domus / uictus, serpentum carnes / stridorq; non uox /

adeo sermonis commercio carēt ¶ Armenta. quibus e fronte in nares adeo

tenduntur cornua / ut non nisi flexa ceruice & obliquo capite pasci queant:

Ideo prepostere pasci ea Herodotus. li. iiii. scribit, Græci Hopistonomos. i.

retro pascentes boues dicunt. ¶ Pronis. recta fronte perētibus. ¶ Vxor

Ideo matrimoniorum exortes Plini. nominat. Meminit & libro. vi. Martia.

Parthorū in
cōiuges se-
ueritas.

Athlātes nō
somniaut.

Troglody-
tæ.

a & sine lege dispersi / nihil in cōmune consultāt, tamēq; singulis aliquot simul coniuges / & plures ob id liberi agnatiq; sunt, nusq; pauci degūt.

Ex his qui ultra deserta esse memorātur Athlātes solem execrant & dū oritur / & dū occidit, ut ipsis agrisq; pestiferū, nomina singuli nō habēt, non uescuntur aialibus, neq; illis in quiete quailia ceteris mortalibus, uisere dāf. Troglodytæ nullarū opum domini strident magis q; loquūt,

b specus subeūt / alunturq; serpētibus. Apud Garantes etiā armenta sunt ea, quæ obliqua ceruice pascuntur, nā pronis / directā in humū cornua efficiunt, nulli certa uxor est: ex his qui tam confuso parētū coitu passim incertiq; nascunt,

insomnia uisunt / qualia reliqui mortales. Prope idem referūt Solinus & li. 6. Capella, ut Arrianū & Herodotū pretereā. ¶ Solem execrant. Dū ipsis est circa uerticem / nā tūc ob morā intollerando æstu afficit. ¶ Visere dāf. Plī. ultimo cap. x. libri Quidā uero nunq; (inquit) somniant, quibus mortiferum fuisse signū, cōtra, cōsuetudinē somniorū ait. Plutar. in li. de oraculis quæ de fecerūt, scribit Cleonē quendam ex Daulia solitū prædicare multos quibus uixerat ānos nulla unq; insomnia uidisse, Quod ipsum & Thrasimedi cuidā / contigisse affirmat, Eius rei causam esse dicit corporum crasim & temperaturā, Melancolicis em̄ hisq; qui a temperatura declinant / frequentiora / & suæ maxime cōplexioni cōsentanea somnia fieri solent: Quorū immēsa subtilitatis tractatus est, nec plane hoc loco referēdus, Monitores enim in plarissq; uideri malumus quam interpretes. Tum scio / quantum fastidium / non attinētia parerga studiosis pariant: De Somno & somniis Aristote. Cicero. Synesiū. Et, ut Medicos preteream, qui id nusq; paucis prosequunt, multa dignissima lectu / Albertus, lib. de som. & uigil. ii. & Caelius libro antiquarū lectionū. xiiii. Mirū uero / illo paucos mortales carere / qđ omnibus omniū terrarū gentibus alias genuinū est, Est em̄ ea nostri animi uis, ut ne somno quidē nisi maximo adeo obruat, quin uigilet, & per sensuum quietē ipse diuinus maxime uideri somniādo pergat. ¶ Troglodytæ grecis Τρογλῦται foramen siue specus nominatur, hinc illis nomen. Plinius Troglodytæ specus excuant / hæ illis domus / uictus, serpentum carnes / stridorq; non uox / adeo sermonis commercio carēt ¶ Armenta. quibus e fronte in nares adeo tenduntur cornua / ut non nisi flexa ceruice & obliquo capite pasci queant: Ideo prepostere pasci ea Herodotus. li. iiii. scribit, Græci Hopistonomos. i. retro pascentes boues dicunt. ¶ Pronis. recta fronte perētibus. ¶ Vxor Ideo matrimoniorum exortes Plini. nominat. Meminit & libro. vi. Martia.

POMPONII MELAE

Formae similitudine. Bello quidem indicio / uerū persape fallati : Quāq̃ pater prolem suam esse / nulla re magis quam similitudine agnoscit, Mater quia peperit dubitare non pōt. Soli. xxxviii. ca. paterni nominis nullā apud eos reuerētiam esse ait / q̃ patrē nemo cognoscat. Scribit Plī. li. vii. In Africa

Psylli.

Psyllox fuisse gentē quibus uirus exicia-
le serpētibus ingeni-
tū fuerit / ex cuius o-
dore eas sopirēt. Mos
illis fuit liberos geni-
tos p̃tinus obicere
sæuissimis earū / hoc
modo cōiugum pud-
icitia cognoscētes si fu-
gerit, Adulterio uero
cōceptā plē si māserit
serpētes: Meminit &

Hero. li. iiii. Sili. de Atyre psyllo li. i. Nec nō serpētes diro exarmare neneno,
Doctus Atyr / taetūq̃ graues sopire Chelidros / Ac dubiā admota sobolē ex-
plorare Ceraſte. Idem hoc ingeniū & Marmaridis tribuit lib. iiii. Marmaridæ
medicū uulguſ strepuere catheruæ. Ad quorū cātus serpēs oblita ueneni : Ad
quorū cantus mites iacuere Ceraſtæ. In eandē sentētiā de Psyllis Luca. li. no.
scripsit: Gel. in. xvii. Crinit⁹ li. i. & ca. xiii. Soli. [Manes. Augilæ inq̃ Plī. tñ
infernus colūt: per manes autē animas corpibus egressas / aut infernos deos
intelligim⁹: hoc em̃ significat uocabulū au. Seruio. quāq̃ in idē incidāt [De
ierāt. tanq̃ numē horū mēdacio uiolare fas nō sit. Nos quoq̃ cū iuram⁹ serio
eū deū testamur / q̃ uerī maxime p̃scius sit / falsi uero uindex seuerissim⁹ esse
possit. [Tumulus incub. Est & hodie multorū ridenda superstitio / credētiū
furti cuiuspiā autorē cognosci posse, si is cui ablata res est / cubaturus mor-
tuorū ossa puluino subdiderit, somnio id accepturus uidelicet. Vetus inter
diuinationis species somniū fecerunt, aut. Cicerone: & Dicearch⁹ Peripate-
ticus / cū reliqua diuinationis genera sustulisset, Somnio & Furori / reliquit
locū / ut idem Cicero libro de diuinatiōe primo retulit. [Feminis eorū. Au-
gile (inquit Solinus) fœminas suas primis noctibus nuptiarū adulteris co-
gunt parere / mox ad perpetuā pudicitiam legibus stringunt seuerissimis.
Herodotus in fine quarti eos in propatulo coire Mæſagetarum more ait,
Ex quo / Pom. omnia hæc de augilis in sua tranſtulit: Idem autor Adrimachi-
das Pœnorū gentē / id moris habuisse indicat / ut nupturis uirginibus regi
suo adductis / copiā fecerint ei / deuirginādi quā uellet, Nō me preterit & in
Sica Numidiæ oppido / templū fuisse Veneri sacrum / in quo matronas p̃stitu-
to corpore dotem quærere patria consuetudo fuerit, quod ipsum li. xv. Cæ-
lius adnotauit: qui. lxi. ca. li. x. Lydias ait mulieres priusq̃ cōiugia inirent
corpus in uulguſ dare cōſueuisse, iunctas uiris si deliquisset / nullā prorsus
ueniæ spem habuisse, Nec uero uitio dari mihi uelim quod uel recētissimos
scriptores cito / cū ea etiā quæ uiderim quæq̃ audierim / ubi loc⁹ postulabit /
his nostris hyponematibus sim inserturus: neq̃ illa mihi quæ paucorū est / fa-
cultas datur / ut e fōtibus magis / quā limpidis riuis / dulces doctrinarū haust⁹
adferam: Sed ad rem. Scribit Iusti. li. xviii. Morem fuisse Cypriis / uirgines añ
nuptias statutis diebus dotalē pecuniā quæſituras in quæſtū ad littus maris
mittere / pro reliqua pudicitia libamēta Veneri soluturas. Et hodie Indicæ
uirgines ante cōnubiū prostituunt / nuptæ uero prima nocte cū sacerdotib⁹

Varii genti-
um circa fœ-
minas mo-
res.

latent/quibus cū regum absentiu uxoris cubitare/celebre officiu est: ad-
notauit hoc ex Cardinalis Vlyssonis relatione/lib.xii.Raphael.Strab.ult.
li.Ioui a Thebanis sacerdotibus uirginē genere clarissimā sacrari,quæ pelli-
cis more cum quibus libet coit/mox uiro datur. ¶ Gamphasantes.Pli.Gam

Gamphasan-
tes.

a Nudi sunt Gamphasantes, armorūq; omnium
ignari,nec uitare sciūt tela/nec iacere,ideoq; ob
uios fugiunt,neq; aliorū quā quibus idem inge-
nii est,aut congressus aut colloquia patiuntur.
Blemmyis capita absunt,uultus in pectore est.
Satyris præter effigiem/nihil humani.Aegyptas
nū quæ celebratur ea forma est. Hæc de Africa.

phasantes nudi:præ-
liorū expertes: nulli
externo cōgregant.
Idem ex Pli. Solinus
& Martianus suffura-
ti sunt: ut prope alia
omnia: magna ingra-
titudine mētiōis sup-
pressæ a quo fœnera
rētur,ut Hermol. ait.
De Blemmyis & Satyris
iidem eadē quæ Pōp.
& nos amplius lib.3.
¶ Nihil hūani. Ideo

supra, terras eos ma-

PAR TICVLARIS ASIAE descriptio. AEGYPTVS.

gis habere quam habitare dixit, habent em̃ & feræ, habitant qui cultiorem
reddunt, ¶ Aegyptanū. quibus caprini sunt pedes, & extantia cornua, Plini⁹
quoq; Aegyptanis/inquit/qualis uulgo pingiē forma est. ILLVD Coronidis
loco adiecerim. Herodo. & li.viii Pliniū asserere/Nullū in Africa ceruū gigni
quod naturā prouidisse existimarim ob tantā serpentū multitudinē/ quas
hoc animal mire odit, Quod autē primo Aenei. Maro dixit. Tris littore cer-
uos prospicit &c. more poetico fictum, Seruius ait: Apri quoq; in Africa non
sunt: De uris Numidicis mirū/ q; Solino cū Pli. nō cōuenit/ quod li.xiii Cri-
nitus adnotauit/ Miras Pli. annales/ retulisse, Domit. Aenobarbum c. urfos
Numidicos in Cyrcō dedisse/ cū in Africa urfos nō gigni constet: capi. xxxvi,
li. octa. Soli. Numidicos urfos forma cæteris prestare ait/ multa de ursoꝝ in-
genio prosequutus: Porro tanta in Libya serpentū multitudo est ut araturi
prealtis ocreis indutis/haud alio mō morsus uitare possint autore Strabo-
ne/Pli. & Herodo. autores sunt supra Nasamomas & Macas gentē esse quæ
salis frustis e montibus excisis domos ut lapidibus extruāt: quæ res inditio
est illic imbres nō esse. nā si plueret (Herod. inquit) illic nō possent manere
parietes salis: Ipse Viennæ Austriæ uidi ex Pannonicis salis fodinis aduecta
frusta quadrata adeo magna firmaq; ut quibusuis ædibus struendis idonea
uiderentur. Sunt autores receptissimi/ qui plerūq; e feris Libycis/ estate nō
bibere/hyeme uero potu saturari/ scribūt, natura & hoc ipsum insigniter p-
uidente/ q; in æstate maximi Africæ tractus aqua carent, in hyeme nō carent
quod munus & Chamelis elargita est/ quadriduo sitim tollerantibus / Nā si
auidius sitirent/perire eos/ dū pergrandia & arenosa deserta/opam nauāt
dorsuariam / necesse foret.

Corollarium

 Egyptus cui ab Aegypto Beli filio nomē est / agri magnitudine/
nec Libyæ plane/nec Syriæ/quas utrinq; uicinas habet/respondet/
at copia rerū/ & terræ fertilitate lōge utriq; præstat: adeo em̃ est in
tra angustos limites ferax/ ut in Adagium abierit/ Sulcus Aegypti Libyæ a-
renas nō curat/ quod in omnē locū fertilem/ mō non uastus sit/ qui uastiori-
bus incultis & desertis longe antepōnendus est/ usu afferimus: In Aegypto le-
gumina tertio die nasci Pli. li. xviii. scriptum reliquit/ nec uspiam alibi citius
maturefcere fruges & esse totū tractum herbis nobilē / præterea omni mēse

Adagium.

POMPONII MELAE

Aegypti ferti-
litas.

lationē fieri/idem auctor alicubi refert: Nec minus in ea Nili beneficio fecū-
dā fœminā sunt, Septenos gignūt/tradēte illud ex Trogi autoritate li.vii.
Plinio. Idem, Aristotelem citans Strabo li.xv. scribit. Illud constat a ueterib⁹
publicū orbis horreū Aegyptū nominatā eiusq; incolās / q; cunctos morta-
les pascere / iposq; deos hospicio excipe possēt / gloriatos fuisse: Vrbiū autē isī
gniū numeꝝ & magnitudinē / tū & gētis & regū uetustatē nemo satis p me-
rito retulerit / Addo isignē sapiētā / artiūq; uariarū initia / q̄s Aegyptiis ppe-
omnes qui ueterū res libris demādarūt / attribuūt: Vnde in hāc uerba ex Di-
onysio Rufus Auienus. Nec Procul illa uirū gens incolit, artibus olim / Quā
prior humanas leges & iura notauit, Vomere quā duro, quā lōgi pondere
aratri Sollicitauit humū / quā seſtis edere fulcis Tellurem docuit, cedensq; a
partibus æthrā, Prodidit obliquo solem decurrere cœlo. Nam Aegyptia Ce-
res prima / arandi seminandiq; rationē reperit / siue ut Tibullus & alii multī
Osiris, & Mercurius ille maximus Aegyptiorum philosophus / primus apud
eos uarios astroꝝ cursus obseruasse dicī, ut Siculus Diodorus libro Biblio-
thecæ primo & secundo adnotauit, Quin & imortalem esse animā & de cor-
pore in corpus migrare primi asseruerūt, unde illa Pithagorica palingene-
sia manauit, hunc enī / ut Platonē, Homerū, Solonē / Democritū / Musæum,
Apolloniū Tyaneū a-
liosq; ex uetustiorib⁹
phis / artiū gratia ca-
pessēdarū / ad Aegyp-
tios perrexisse notū
est. HANC uero ferti-

Sic prima pars Aegyptus inter Cata- b
bathmō & Arabas / ab hoc littore peni-
tus immissa donec Aethiopiā dorso contingat /

Aegypti ter-
mini.

lissimā regionē Pōp. more suo ita describit / ut præter illustria dignaq; lec-
tu scituq; loca nihil reliquoꝝ adiciat, paucula quædam de gentiū moribus
prosecutus. Plurima de Aegypto Strabo scripsit lib. ult. Diodorus lib. i. & ii.
Plinius nono cap. v. libri / ex quibus nos aliisq; racemationē facturi id solum
conabimur / ut Pōponii lectio cupidæ iuuetuti clara fiat. ¶ Pars prima Aeg-
ea scilicet quæ trans Nilū in ortū sita est / nā quæ citra Nilū Libyā uersus ia-
cet / ad Africam attinet / si modo Africā terminus Nilus est, seiūgitur autem
a Cyrenaica / Catabathmō. Hinc Strabo lib. ult. sursum in Nilo nauigantes
dextrā ripā Libyæ tribuere / sinistra Arabiæ esse ait. eādē partitionē, & Hero-
dot, fecit lib. ii. de Delta uero quæ extimis Nili alpheis ab Asia & Africa seiū-
git: inferius referemus. Herodoti uerba alicubi hāc sunt, ut Valla tranſtulit.
Porro Nilus ubi isflatus est nō modo delta inundat / uerū etiam plagam quæ
dicitur Africana esse uel Arabica, idq; utroq; uersus duorū dierū itinere & am-
plius uel minus &c. ¶ Ad Arabas. qui citra sinū Arabicū / Aegyptiis proximī
littus habitant / de quibus lib. iii. Pomp. ab ortu igitur Arabas Nilus / ab oc-
casu Libyes habet / intermedia Aegypto. Hinc Luca. x. lib. de Nili decursu.
Cursus in occasum flexus torquet & ortum / Nūc Arabū populis Libycis nūc
æquus arenis. ¶ Dorso, Pli. quoq; Aegyptus inquit introrsus ad meridiem
recedens / donec a tergo pretendant Aethiopes: Horū tractus supra Syenē
& Cataractas initiū habet. Hinc surgētia mōtana secundū utramq; Nili orā
in Aegyptiū pelagus declināt / inter quæ proprie Aegyptia terra est, quantū
illa distant / tantū irrigare Nilius aſolet: De cōmunibus uero Aegypti termi-
nis sic Strabo lib. ult. Antiqui id solū Aegyptum uocauere quod habitat &
a Nilo irrigatur a locis Syene proximis usq; ad mare / posteriores uero ad
hoc usq; tempus omnes fere oriētales partes adsumpserūt / quæ inter Arabi-
cum sinū sunt & Nilum. Ab occidente uero loca usq; ad Abases / in ora ma-
ritima / ab ostio Canopico usq; ad eū locū q Catabathm⁹ dicī. Hæc Strab.

Iosephus li. belli Iudaici quito cap. uero. xi. perpulchre indicat. & .iiii. li. Aegesippus, Aegyptū undiq; partim montibus / partim desertis & importuoso littore munitissimā esse docet, ut sit mix toties eā inuasam & tāta pressā feruitute. [Expers imbriū. Hoc ad æstatē referas / ubi tota pluuiarū materia a radiis Solis

In Aegypto pluuiæ.

a ad meridiem refugit. Terra expers imbriū, mire tamē fertilis: & hominū aliorumq; animalium perfoecunda generatrix. Nilus efficit, amnium in nostrum mare permeantiū maximus. Hic ex desertis Africæ missus, nec statim nauigari facilis, nec statim Nilus est: & cum diu simplex, s; uisq; descendit: circa Meroen late patentē insulā / in Aethiopiā diffunditur, alteraq; ex parte Astaboras, altera Astapus dictus est. Vbi rursus coit: b ibi nomē hoc capit, Inde partim asper, partim nauigia patiens in immanē lacū deuenit, ex quo præcipiti impetu egressus & Tachempso alterā insulam amplexus usq; ad Elephantidem urbē Aegyptiam atrox adhuc feruēsq; decurrit. Tū demū placidior, & iam pene nauigabilis, primū iuxta Cercasos oppidū triplex esse incipit. Deinde semel iterūq; diuis⁹ ad Delta & ad Metilin it per omnē Aegyptū uagus atq; dispersus, septemq; in ora se scindens, singulis tamē grandis

prope ad perpendiculum assurgentiū ui cōsumitur: alias plueret in Aegypto indubitātū ē. Luca. lib. nono. Cyrenis etiā nūc Bruma rigeat, q; si Cyrenis Bruma ē quis Aegyptiis nō esse dixerit: quæ qdē minore declinationē habentibus pluuiosa est: ut nobis longius amotis niuosa. Sene. in ea parte, inquit, qua in Aethiopiam uergit / aut nulli imbres sunt aut rari & qui insuetā aquis cœlestibus terram nō adiuuēt. qui a libi ait / Alexandriæ niues nō cadere tāq; pluuias illic cadere minime neget. Aegesipp⁹ uero li. de Hierosolimarū excidio secundo sic. Attexamus Aegy

Aegesippus

ptum abundantem opibus suis nec indigentē pluuiæ cœlestis / quæ sibi ipsi imbres generat & pluuiarū uberrates creat: deniq; cū sit feruētior omnibus regionibus, sola nō queritur de siccitate: & qd nulli alii loco suppetit / alit irriguo suas menses / nauigatur in arenis / nauigat per sata ubi pluuiā nescitur. In eandem sententiā idē li. .iiii. [Nilus efficit. in quo unicā spem suam Aegyptus habet / ut ait Sene. nā sterilis aut fertilis annus est prout ille magnus influxit aut partior. Inde est ut nemo aratorū in Aegypto cœlū suspiciat / qd ex Seneca deprōptū eleganter Claudianus / huiusmodi uerbis reddidit, Fœlix qui Pharias proscindit uomere terras / Nubila nō sperat tenebris condentia cœlum / Nec grauius flantes pluuiali frigore Coros Inuocat, aut arcum uariata luce rubentem. Aegyptus sine nube ferax / imbresq; serenos / Sola tenet: secuta poli / nō indiga uenti, Gaudet aquis quas ipsa uehit / Niloq; redūdat. Vbi p serenos imbres / foecundā Nili irrigationē quæ sereno cœlo fit / intellexit. Pli. quoq; in Panegyri ad Traianū Aegyptus, inquit, alendis augēdisq; seminibus ita gloriata est / ut nihil imbribus cœloq; deberet / siquidem proprio semper amne perfusa / nec alio genere aquarū solita pinguescere / q; quas ipse aduexerat. &c. Tibul. li. i. ad Nilum. Te propter nullos tellus tua postulat hymbres / Arida nec pluuiis supplicat herba Ioui. Quē uersum citauit Seneca li. nat. q. quarto. quamq; corruptis prope omnibus exemplarib⁹:

Nili foecunditas.

Claudianus

Tibullus.

POMPONII MELAE

Locus Seneca.

Nilus unde dictus?

Varia de ortu Nili sententia.

Ptolemeus

Aristoteles.

Seneca.

Sic eni legendū est. Nemo aratorū aspexit cœlum / quare cū poeta in eo, iocor & illi Ouid. suū impingo / qui ait. Arida nec pluuio supplicat herba Ioui. Liber mihi, inquit, cū poeta iocari. Iouē pluuiū Aegyptiacis herbis cōtemptū esse prädicante: & illi Nilo Ouidiū suū impingere. Ouidiū autē suū dixit, nō q̄ is uersus Ouidii sit, sed magis q̄ a Tibullo egregie laudetur Nilus - ut multa peculiariter ab Ouidio cōmendant / aut reuera Ouidiū pro Tibullo Seneca scripsit / eorū negligētia deceptus / quibus cū libros editurus esset, in alienis operibus perlegendis nimis confusus est / plerūq̄ em̄ illi aliter quam ueritas habuit / adnotarūt. NILVS autē dictus quasi ΝΙΛΟΥ hoc est nō uū limū trahens / ut Seruius Georgi. iiii. & ix Aenei. scribit: antea Melonem dictum a Latinis asserens: alii a Nilo Cyclopi filio qui rex Aegypti fuit cū ante, ut Diod. ait, Aegyptus nominatus esset: a multis Triton ante dictus. & in totū Homero Aegyptus authore Plinio. Ob eximiam uero fertilitatem. uere eū aureas arenas trahere dici posse / Athenæus scripsit Græcus author, Homerus cœlestem nominat, Parmenes uero Byzantius insignis Poeta Aegyptium Iouē dixit, q̄ aliæ terræ Ioue pluuiō irrigentur / Aegyptus autē nō nisi Nilo suo, ut belle dixerit Claudianus. Niloq̄ redūdat. Et Palemō ex Dionysio. Nō alius tantū fluuiogē ditat Arenas / Atq̄ trahens limū completit ubere campos. Et in cōsultu Theodori Claudi. Lene fuit Nilus / sed cunctis amnis extat utilior. ¶ Maximus. At. iiii. li. Herodotus. Ister. inquit, omnium quos nouimus fluuiogē maximus. Sed maiore esse Danubio Nilum ex his intellexi q̄nq̄ / qui utrumq̄ annē haud longe ab ostiis nauigarūt: quāq̄ & ille septem ostiis Euxinū illabit, de quibus alibi. ¶ Ex desertis Afr. Vnde crescere incipiat Nilus si cōprehendi posset / causā quoq̄ incrementi inuenirentur, ait Seneca, Inde illa est tanta apud receptos autores de origine eius / deq̄ incremento diuersitas. De Nili capite maiores nihil prorsus constitutum habuerunt animū in eo pquirendo despondentes: Vnde illud Lucani li. x. Arcanū natura caput nō pdidit ulli / Nec licuit populis parū te Nile uidere / Amouitq̄ sinus & gentes maluit ortus Mirari q̄ nosse tuos &c. Et lib. i. Tibul. Nile pater quā nā possum te dicere causā? Aut quibus in terris occulisse caput? Conati quidē Macedones duce Alexandro & Aegyptii Sesoistre eorū rege, q̄ totā Aethiopiā usq̄ ad Cinnamomi regionē peruagar⁹ est, ut Strab. scribit: Cambyfes quoq̄, qui usq̄ ad Meroen progressus est, Omnium uero maxime Ptolemeus cognomēto Philadelphus, qui cū corpore esset imbecilli, noui semper aliquid perquisiuit ut sese oblectaret: antiquiores enī Aegypti reges minus eiusce rerū studiosi fuerūt, quam ꝑ tunc quoq̄ sapiētiā dediti: At postq̄ ea loca Romanorū armis petita fuerūt, certiora magis allata sunt, Græcis Latinisq̄ scriptoribus, quæ nō uno tempore obseruarunt adnotantibus, tamen Plini. scribit, fama tantū, inermi quæsitū, cognitum esse, sine bellis quæ cæteras omnes terras inuenere. PTOLEMEVS Nilum e paludibus Australibus, undas e montibus quos Lunæ nominat suscipientibus, oriri existimauit, in quē supra meroem, ab ortu duo grandes fluuii descendunt, quoꝝ alterū Astapū, Astaborā alterū adpellari scribit li. iiii. Aristoteles quoq̄ in lib. de Nilo (si modo Aristotelis est, ut equidē minime dubitamus) ex interiori Aethiopia profluere annē eo ipso indicat / q̄ in rationis Anaxagoræ confutatione, Aethiopia, inquit, & Libya inhabitabiles propter æstū / ex Asia autem nō cōtingit ipsum fluere: Sene. li. naturalium. q. sexto, Audisse se Centuriones duos / quos ad inuestigādum Nili caput Nero miserit, affirmat / qui se auxiliantibus Aethiopiæ regibus ad ulteriora Aethiopiæ progressos, ad immēsas paludes peruēnisse dixerūt, quarū exitū ne Incolæ qdē norint, nec spes ulla sit noscendi / q̄ implicitæ sint aquis herbæ, unde fiat ut

nec pediti eluctabiles sint nec nauigio, quod nisi paruum & unius hominis capax limosa palus non ferat: Inibi uidisse se duas petras affirmarunt, ex quibus ingens uis fluminis excidisset. Diod. li. i. Nilum a meridie ad Septentrionem ferri ait/ ortum ex fontibus in extremis Aethiopiae finibus / ad quae loca propter aestus intemperiem nullus aditus sit. Strabo ult. lib. Nilus, inquit, ab ultimis Aethiopiae finibus recta fluit ad Septentrionem usque ad eum locum qui Delta appellatur. Achoreus ille apud Luca. medio confurgit ab axe. ait, uerum incertum esse originis indicat. Hinc Clau. Qui rapido tractu mediis elapsus ab Austris Flammiferam patiens Zonam/ cancrique calentis/ fluctibus ignotis nostrum percurrit in orbem Secreto de fonte cadens qui semper inani Quarendus ratione latet/ nec contigit ulli Hoc uidisse caput: fertur sine teste creatus/ Flumina perfundens/ alieni conscia caeli. &c. atque haec quidem ex Lucano deprompsit. IVBA Mauritaniae Rex quem ob ingenii praestantiam paterno regno Augustus donauit, de Libycis rebus/ ut comperire eas potuit/ scriptum reliquit, Is Nilum oriri ad montem interioris Mauritaniae haud procul ab Oceano asseruit/ e lacu protinus stagnante/ quem Nilidem uocat, argumentum habuit/ quod Crocodyli/ & plerumque piscium genera/ quae in Nilo peculiaria sunt/ in eodem spectantur: quapropter Caesaris ortus eius cum his quae in Nilo alueo spectantur/ hocque lacu educantur in Isaeo dicatus ab eo/ spectat hodie, inquit li. v. Plinius cuius uerba eo libentius cito/ quod in plerisque codicibus adeo pplexo ordine scripta sunt/ ut uel Hermolao difficultate pepererint: Eius sensus est/ Iubam regem tanquam industriae congratulante suae/ ac de Nili fonte reperto gloriantem/ ortum Nili cum piscibus aliisque in eius alueo uisis insigni pictura / Caesaris quae nota Mauritaniae urbs est/ in Isaeo templo dicasse/ temporibus Plinii spectabilem: Id enim hominum ingenium est, ut in rebus a se repertis multam gloriam statuunt: POMPONIVS tertio li. in hoc finibus inquit, (Aethiopes qui supra Mauritaniam habitant intelligens) quem Nili esse aliqua credibile est/ Nuchul ab incolis dici/ & uideri potest non alio nomine appellari/ sed a Barbaro ore corruptius, Alit & fluuium & minora quidem, eiusdem tamen generis animalia gignens, aliis omnibus in Oceano uergentibus/ solus in media regione ad orientem abit/ & quoniam exeat incertum est/ inde colligit Nilum hoc fonte conceptum actumque aliquandiu/ per inuia & ideo ignotum/ iterum se ubi ad Eoa processerit/ ostendere. Haecenus Pompo. Cui Plinius accedit/ qui li. octauo cap. xxi. Apud Hesperios inquit Aethiopus fons est Nigris ut plerique existimauerunt Nili caput, &c. Huic autem a Nilide scaturigine esse/ ex Iuba sententia li. v. scripsit, ubi de eius profluvio non tam eleganter quam copiose/ ad Senecae imitationem retulit: Et ex Plinio, ut solet uerbis tamen mutatis Solinus. Refert Herod. li. ii. Se ex plerisque Cyreneis cum illic ageret accepisse / id quod ante illi ex Dicearcho Hammoniorum rege intellexerant/ hic autem ex Nasamonibus ad se profectis, Iuuenes aliquot Nasamonas aquae & cibariis probe instructos, in interiorem Libyam perrexisse, post uero multas solitudines emensas/ ad homines uenisse alienae prorsus linguae, atque urbem, quam gradis fluuius ab occasu in ortum tendens praeterlaberet, in quo ut in Nilo Crocodyli apparent: Id ita euenisse mihi maxime est uerisimile, Quamquam Diod. (quae Graecorum inuidia est) Herod. ea in re fide non adhibenda esse ait li. i. cum tamen Iuba, Pomponio, Vitruuio & Plinio cum Herodoto conveniat. VITRUVIVS li. de Architectura octauo ca. ii. in Iuba sententiam pedibus uadens sic refert, In Maurusia/ quam nostri Mauritaniam appellant/ ex monte Athlate Dyris/ qui ortus ex Septentrionali regione progreditur per occidentem/ ad lacum Heptagonum, & mutato nomine dicitur Nigir. & infra paulo. Ab hisque paludibus se circumagens per flumina Astasobam & Astaboram & alia plura peruenit per montes ad Cataractam, ab eaque se praecipitans per septentrionalem

Diodorus.

Strabo.

Claudianus

Iuba.

Locus Plinii.

Pomponius.

Plinius.

Herodotus.

Vitruvius.

POMPONII MELAE

prouenit inter Elephantida & Syenē, Thebaicosq; in Aegyptū cāpos/& ibi Nilus appellat: Hæc Vitru. sed diuersitas est, q̄ Dyrin nominat, ab Athlāte forte quē accolæ quoq; Dyrin dicunt, Iuba Nilin. e quo nigris alibi erumpat, qui Nigir a Vitruuio dicit, quāq; Hermolaus pro Nigir, Agger legit e uicio/so fortassis codice, hūc attigisse castris suis Suetonium Paulinum Claudii in Mauritaniis præfctū/Plini. testat. i. ca. libri quinti. MELA ex desertis eū mit-
ti asserit, utpote, nullius addictus iurare in uerba magistri: Scio recentioribus in locorū perquisitione maiorē fidē deberi, Ipse ex tanta scriptorū uarietate/Nilum nō tam ab meridie q̄ ab occasu augeri undis, haud uana cōiectura contenderim, quā infra reddam. ¶ Nauigari facilis. multi em̄ in interiori Aethopia præalti scopuli alueū eius exasperāt, ut Herod. li. ii. scribit. ¶ Nec statim Nil. uel q̄ Nili nomē nō proxim⁹ habet, uel, q̄ uenientes passim undas in unū alueum nō illico corruat, ¶ Simplex. unus. ¶ Mæroem, p̄ clara illa insula & earū quas Nilus ambit ppe maxima, Nomē habet a Mæroe Cambyxis sorore uel ut Diod. ait matre ibi mortua, cū ad Aethiopus ingressus esset: autore Strabone, in ea eiusdem nominis grandis ciuitas est, cuius Herodotus meminit: De illa Luca. x. li. Ambitur nigris Mæroe fœcūda colonis, Lata comis hebeni &c. Illa uero regia est. & metropolis Aethiopū, De qua multa Diod. li. i. Longitudinis habet triū mil. stadiorū, latitudinis mille, quod idem & Strab. li. ult. ubi de Aethiopibus a Romanis uisitis mētio est, prosequit. ¶ Aethiopiā. illā scilicet quæ Aegypto imminet ab Austro ¶ Astaboras. Dissentiunt nō nihil hoc in loco scriptores, Ptolemeus uult Astapum & Astaboram seorsum amnes a latere Eoo e paludibus remotioribus lapsos in Nilum aliunde uenientē descendere: Quod ipsum & Strab. a principio ultimi libri ex Eratosthenis sententia, qui Nili decursum graphice descripsit, refert, Plin. cap. ix. quinti libri, Nilū in Aethiopiā per deserta illapsū accolatam lingua Astapum hoc est aquā e tenebris profluentē appellari ait, Ad mæroem uero quā amplectit, læuo alueo Astaborā dici. Læuū aquæ uenientis e tenebris, Dexterō autē Astufapem. quod ramum latentis aquæ significet, nominari. Idem eius simia Solinus refert, Vitruuius quoq; lib. viii. Astasobæ meminit & Astaboræ ut amnium quas secum rapit Nilus, Plinio cum Pomponio prope conuenit. ¶ Vbi rursus co. Plin. nec ante Nilus quā se totū aquis concordibus rursus iunxit: Dionys. poeta, Sirin ab Aethiopibus Nilum dici scribit, ante q̄ tot⁹ cōfluat, Vitruuius uero Dyrin a mōte ex quo oritur. Rursus uersus ex Dionys. hi sunt. Hic qua secretis incidit flexibus agros, Aethiopia in lingua Syris ruit, utq; Syenen Cœrulus accedens diti loca flumine inundat, Nomine se claro Nilum trahit, & reliqua. Dictum Sirin autumat, Stephan⁹ & Eustathi⁹, a Sirio quoniā sub ortū canis p̄ introitum Solis in Leonē augeat, ut Hermol. scribit. Seneca certe infra Philas amni coeūti nomē Nili esse scribit. Ei⁹ uerba hæc sūt. Philæ insula est, aspera & undiq; prærupta, duobus in unū coituris amnibus cingit qui nilo mutant & eius nomē ferūt: Philæ autem Straboni infra Mæroem sūt, ad quas ipse Strabo se ex Syene plauistro per plana aliquē uetū scribit. Meminit & Luca. li. x. Rursus multitudine reuocat piger alue⁹ undas Qua dirimūt Arabū populis Aegyptia rura, Regni claustra Philæ &c. ab is uero haud longe abest/solis Antistitibus pressa Abatos insula, nomē sortita a difficili accessu: De qua Senec. & Lucan⁹, quanq; apud illū corrupte Abactos legitur, & ibidem, illa prima saxum/corrupte pro, In illa primū lapsum, passim codices habent. ¶ Partim asp. Propter Cataractas, hoc est præcipientes & torrētes undarū ex asperis & urgentibus scopulorū angustis lapsus, qui in Nilo multi sunt, ob crebra insularum rupiūq; e medio alueo exstantiū irritamenta, mitem em̄ alioq; & dulcissimi

Mæroe.

Nilus ubi.

Siris.

Dyris:

Philæ.

Seneca em̄ datur.

haustus fluvii, immania rupiū obstacula ita exasperant, ut saevus quidem, sed minime sua culpa, insurgat. Strabo duas Cataractas facit, Maiorē, qui in mōtanis est in Aethiopiā uergentibus, & minorē qui Syene proxim⁹. In utraq; tantus colluctatiū undarū sonitus, ut qui iuxta sunt sufferre diutius nequeāt, multis qui aspa illic habitarūt, sedes ad quietiora transferre coactis: ut Sene. scribit, li. nat. q. quarto. Hinc Africanus apud Ciceronē li. de repub. sexto, gētem quā ad Nili catadupa accolit, ob sonitus magnitudinē sensu audiēdi cārere dixit: Frequētia illic (Diod. inqt) saxa scopulis similia aquā magna uertigine mirabiliq; allisam reflectūt inq; ptrariū cursū spumīs agūt redūdantibus: quā res stuporē aspiciētibus p̄bet: Et Sene. Nilum ait postq̄ in scopulos cautiū librauit/spumare, Quod ipsū si mediocres per aspa delapsi amnes faciūt, quid de Nilo dubitabim⁹? qui ubi infra Meroen confluit/latitudinē duorū & uiginti stadiorū habet, auto. Diodoro. Et sunt illic tñ (ut intermina est mortaliū audacia) qui tenuibus scaphis/in regū illic spectaculū/insidētes per ingentia prācipitia una cū amne decidant incolumes, ac iaculi more p̄ impetum rapti quod Strabo scribit, & Seneca tanq̄ incredibile miratur. Tales apud nos & in Rheni Cataractis remigare audio, qui ære uili uitam mercentes: naues exoneratas per rupiū amphractus summo discrimine traducunt. Cataractas Cicero & Herodo. catadupa nomināt ab imenso sonitu, nā δονρον sonitū dicunt, & αὐπτα idem est quod cadēdo sono. [Lacū. posset legi, Locū, ut Cataractas intelligeret: sed ut lacū legamus illud mouet, q̄ iuxta Syenē & Elephantinā, profundū imēsum Nilum habere Herod. credit: quē ut sæpe, Mela hoc loco secutus est: Sed garrire eū Strabo ait lib. ult. qui & Nili fontes, & illa immēsa, his in locis esse plane negat. [Tachempso eius insulæ Herod. nō semel meminit li. ii. [Elephantidē. Pli. v. li. Elephātis inquit insula infra nouissimū Cataractem/ nauigationis Aegyptiæ finis, ubi Aethiopiæ cōueniūt naues, namq; eas plicatiles / humeris traferūt, quoties ad Cataractas peruentū est: Ipse Strabo se in Syenē insulā mediterraneæ cōgnominē traiecisse li. ult. scribit. [Placidior. nā huc usq; nauigat. Nilus enī ad Elephantidē usq; nauibus ascendit, ulterius autē progredi Cataractæ nō sinunt ait Iosephus ca. xi. lib. de bello Iudaico quiti. [Certasorū op. Herod. quoq; lib. ii. Cercasorū urbem refert, iuxta quā inquit scinditur Nilus in Pelusium fluens & Canobum. De Metili, in urbibus Stephanus meminit: & Metiliten nomon Plini⁹. ix. ca. li. quinti inter alios numerat, Notandū uero sup̄ hæc loca Nilum quoq; aperiri & Insulam facere quā Nili nominarūt, longam pas. L. milia cuius Ptol. & Pli. meminere: uerū alueis rursus coeūtib: [Delta, Terra quæ extimis alueis fundentis se Nili clauditur / a triquetra figura, græcæ litteræ uocabulo Delta nominata est, habetq; propriē nomē Aegypti ab Africa Canopico ostio, ab Asia Pelusiaco seperata c. lxx miliū pas. interuallo ut scribit Pli. Est autē expansæ manū nō absimilis, & in totū, mari nostro & Nilo insula facta, De qua per pulchra Strabo & Diod. Indicat Ptolemeus tab. Africæ tertia. Hanc terrā aliquādo nō extitisse Aristo. vi. cap. secundi Meteororū refert, & li. ii. Herodo. Delta inquit eis ut ipsi dicunt & mihi uidetur defluxa humus est, ac nuper, ut sic dicam/ extitit: Argumētū est/ q̄ e Cyrenāica per Catabarhmon in Aegyptum/ ceu in uetustū quendā Nili alpheū descendit. Fluvii ergo munus iure appellari pōt ut li. i. Strab. ait. Et Seneca Aegyptum ait nō tantū terrarū fertilitatē, sed ipsas quoq; terras Nilo debere. Id autē ita esse illud quoq; argumētū est, q̄ Pharos insula aliquando magno interuallo a cōtinēti seiūcta post peninsula facta est, terris illic auctis & pelagus uergentibus, de qua nos alibi. [Septem in ora. prācipua. nā & alia sunt tenuia quæ nomē nō merent, ut Strab. plāraq; uero manufacta ostia ut lib.

Cataractæ
duæ.

Intermina
mortalium
audacia.

Catadupa.

Delta.

Delta nō sē-
per fuit.

POMPONII MELAE.

Tépus incre-
menti Nili.

Nili irriga-
tio.

Meteororū. i. Aristote. Luca. in. viii. Gurgite septeno rapidus mare summo-
uet amnis. Terra suis contenta bonis/nō indiga mercis/Aut Iouis, in solo tā
ta est fiducia Nilo. [Aestiuo sydere. Idem Sene. Diod. Herodo. Plinius. Sed
Pliniū sequi libet, cuius hæc li. v. uerba sunt. Incipit crescere Luna noua/que-
cunq; post Solstitium

est, sensim modiceq; euoluitur. Nō pererrat aut tantū eam, sed æstis b
Cancrū sole transeun-
te: abundātissime au-
tem Leonē, & residet
in Virgine iisdem q;
bus accreuit modis /
In totū autē reuocat
itra ripas in Libra ut
tradit Herod. centesi-
mo die. Aristot. (nisi
me lectionis fallit me-
moriam) Pli. & Seneca
contrarius: Subito ue-
nire Nilum credidit.
Non solam aut Delta

irrigat/sed & superiorem Aegyptū/ Porro Nilus, inquit Herod. ubi inflatus
est nō modo Delta inūdat, uerū etiā plagā quæ dicif Africana esse aliquo-
ties & Arabicam/ idq; utroq; uersus duorū dierum itinere & amplius eo uel
minus, Strabo li. ult. eā Aethyopiæ regionē que statim supra Syenē & Cata-
ractas est, cōmuniter cū Aegypto irrigari scribit, Quicquid autē iuxta nō ad-
iuuit, id sterile & squalidū iacet, inquit Seneca. Eā ob rem/ iuxta habitantib;
tanta admittendi Nili sollicitudo est, ut fossis eū plurimis in longinqua ab-
ducant/ & decrescētē persæpe intercipient, aquas in longiorē usum seruatu-
ri: Vbi uero altior locus est, q; ut obduci fecundo illo humore possit, Codel-
is multa idustria ad id cōparis, sursum aqua ducif. Autor est hoc/ li. ult. Stra.
Mira itaq; natura fluminis, quod cū cæteri amnes abluāt terras & euiscerēt,
Nilus tanto cæteris maior/ adeo nihil edit/ nec abradit / ut cōtra adiciat ui-
res/ nimiumq; in eo sit/ quod solū tēperet, Seneca autor. Est & id haud quā-
quā omittendū/ Else illic puteos qui una cū Nilo crescūt & decrescūt: in his
omnia fluuii incrementa obseruant, Nā in eorū marginibus notæ quædā sūt
mensuræ incrementorū, Strabo Nilometria appellat, Ex his quātū augeant
undæ/ qui obseruant, in uulgus prodūt, & si lentius asurgit, fossis studēt a-
quas retinere, Si iustius extuberat, ocio Genioq; dediti, fertilem expectant
annū, Maiora etiā incrementa maiores prouentus principibus denūciant, hæc
fere ex Strabone & Diod. Iustū incrementū, inquit Pli. cubitoꝝ est sedecim,
minores aquæ nō omnia rigant/ ampliores detinet tardius recedendo, hæc
enim ferendi tpa absumūt solo madente, illæ nō dant/ sitiente: In xii. cubitis
famem sentit, in. xiii. etiā nū esurit, xiiii cubita hilaritatē afferūt, xv. securita-
tem, xvi. delicias, Persæpe itaq; Nili tenuitas famē parit, ut eo āno quo trūca-
tus in Aegypto Pompeius est, & iterū Traiani imperio, ut Pli. iunior in Pa-
negyri ad Traianū scripsit: Porro pulcherrimus aspectus est inundationis
diebus/ urbiū uicoꝝ & mapalium more Cycladū extantiū: latēt campi, op-
pertæ sunt ualles, nec ullū in mediterraneis nisi per nauigia comertium est,
maiorq; est læticia gentibus, quo minus terrarū suarum uident/ uti elegāter
Seneca scribit: Pecora iterim in stabulis reclusa nutriunt a colonis/ ad id an-
tea pparato pastu/ uulgus remissis opibus rusticis/ ociosum epulis indulget,

ac uoluptati: Ex Diod. Hippopotamos. hoc est fluuiatiles equos, quibus
ungulæ fissæ, quales bubus/dorsum equi & iuba & hinnitus, rostrum resupinū
dentes adunci ut apris/ sed minus noxii: ut Plin. ca. xxv. octauo lib. scribit. De
hoc animali sic Calphurnius in Aegloga cui Titulus Templū, Spectauit uitu

Hippopota-
mus.

- a uisuntur. Crescit porro, siue q̄ solutæ magnis
æstibus niues ex immanibus Aethiopie iugis lar-
gius quam ripis accipi queant/defluunt. Siue q̄
sol hyeme terris propior, & ob id fontem eius
minuens in æstate tunc altius abit finitq̄ itegrū,
& ut est plenissimus, surgere. Siue q̄ per ea tpa
flantes Etesia aut actas a septentrione in me-
ridiem nubes super præcipia eius imbre præcipitāt:
aut ueniēti obuię aduerso spiritu/cursum descē-
dentis impediunt, aut harenis, quas cum flucti-
bus littori applicāt, ostia obducūt, Fitq̄ maior,
uel q̄ nihil ex semet amittit, uel q̄ plus quā so-
let accipit, uel q̄ minus q̄ debet emittit. Quod si
est alter orbis, suntq̄ oppositi nobis a meridie
Antichthones, ne illud quidē a uero nimiū ab-
scesserit, in illis terris ortū amnem, ubi subter
maria cæco alueo penetrauerit, in nostris rursus
emergere, & hac re solsticio accrescere, q̄ tum

Crocodylus

traistibus grandiusculis, admodū similes nisi q̄ colore plerūq̄ sūt flauo. Sūt
in Aegypto Tentyritæ huic beluæ natura aduersi/sicut serpentibus in Africa
Pysylli, a quorū etiā olfactu abhorrēt, hi claua in os addita contra morsus/ca-
ptiuos e profundo in ripā trahūt, & ut libet tractant, De quibus in .viii. Plin.
& li. ult. Strabo. Seneca quoq̄ libro nat. q. iiii. Sed in hoc diuersus q̄ nō gene-
ris pprietate aut sanguinis/ sed temeritate potius uincere beluas illos exi-
stimat. Eius uerba hæc sunt. Nec illos Tentyritæ generis aut sanguinis ppri-
etate superāt, sed contemptu & temeritate. Etiam si apud Senecā tincturæ
p Tentyritæ, & seperāt pro superāt/ uel in emēdatis exēplaribus corruptis-
sime legiē. Glebis infundat animas. De animalibus Ouidius & Diodor⁹.
Verū quod ad humanā effigiē attinet, nunq̄ equidē credidissē, nisi ex Anna-
libus Mathei Palmerii Florentini / qui apud Eusebiū in Chronicis Hierony-
mi & Prosperi historiis subiūcti extant, certior factus essē, Hic septimo āno
pontificatus Pelagii/ in Nilo animalia masculina & fœminea uisā esse scribit,
quæ ad lumbos usq̄ humanā effigiē habuerint / eaq̄ ipsa per Deū adiurata/
a matutino adusq̄ nonā horā se uidenda præbuisse. Crescit porro. Incre-
menti rōnes p diuersitate aliter aliterq̄ sentientiū, referūt potissimū Arist.
Diod. Seneca, Plinius. Siue q̄ solu. Ita sensit Anaxagoras, cui impropert
ut inepte locuto, Herodo. Diodo. & Seneca, sed nimis meo iudicio temere,
Nā in Austrino latere niues cadere / & pluuiis undis uel a meridie fluentem

Locus Sene-
cæ.

Mathias Pal-
merius.

POMPONII MELAE

Niues in Aethiopia cadunt.

Aristoteles.

Strabo.

Seneca.

Nota.

Cōtra Senecam.

Nilū accrescere posse, euentibus rōnibus indicari pōt. Sed in hoc indubie peccatū est, q̄ sole Cancrū occupante / qñ ad crescit Nil⁹, Aethiopicas ad meridiē niues lique fieri Anaxag. existimauit, Sole uidelicet tūc maxime atq; altissime distante, qui hyeme nostra magis illā liq̄ faceret / cū ob rectos in ea loca radios / tū ob maiore in terrā uicinitatē: tunc enī Australia signa ipse occupat, Sed priora explicemus. Libyci montes, cū sol ad Capricornū obuersatur niues suscipiūt cœli frigore in æstatē usq; pertinaces, Quod Plinii autoritas confirmat, asserētis Suetoniū Paulinū / qui interiora Mauritania pagrauit, quē ipse Consulem Romæ uiderit, retulisse inter cætera Athlantis uerticem altis etiā æstate opperiri niuib⁹: Et Athlas tñ præsertim maior / a tropico cancri plus minus quatuor gradibus in Arcton declinat, Quod si ita est, quis neget in Austrino latere / in iugis mōtiū si quæ sunt, ut certe extant, pari aut maiori interuallo in Austrū a Capricorni tropico declinatibus: niues quæ diu etiamnū perseverēt cadere posse? q̄ si montiū impar altitudo est, saltē niuem illic cadere pluuiosam, quæ lacus circum, quæ paludes, quæ amnes in Nilū corruātes augeāt, Illa cū primis opinione suffragāte q̄ Nili fontes a meridie incerti sint, & cuius possit nō temere uideri / e loco aliquo / qui trās torridā sit / pfluere. Quid Ptolemeus? qui ex lunæ mōtibus niue defluētē / Nili fontes aqua oppleri asserit. Præterea si ad Cancrī tropicū imbres cadūt Sole Brumā faciente, id qđ aperte indicāt, Pli. & Seneca. quid phibeat quo minus idem fiat, ad Capricorni tropicum, Sole cancrū tenētē? Addo q̄ in æstate Indorū mōtana crebris imbris abluunt, ut receptissimi auctores scribūt & hæc tñ alicubi. x. xi. aut duodecim graduū declinatione, a Cancrī paralelo nō absunt, Quid igitur negēt aut Diod. aut Herodo. in Austrinis mōtib⁹ nō idem pari ratione euenire posse? qñ sol Cancrū occupans non modo in opposito suæ augis est, sed etiā a Capricorni paralelo plus minus. xlvii. gradibus distat? Aristoteles igit / ut illis in omni Philosophia acutior, ita in perscenda Anaxagoræ opinione modestior, nō negat Nilū a fluore meridia / no augeri, sed uerisimile nō uidet sibi / a niuib⁹ liquefactis id fieri cū maior fiat Nili auctus q̄ niuiū undæ suppeditare uideant, existimat quoq; / cum uertustate / quæ id compertū nō habuit, impossibile esse locū nosse, e quo ex niue undæ profluant, cū media Zona æstu inuia sit. Ideoq; in eam magis causam inclinat, quā secundo loco Mela adducit, ut sole uidelicet a Nili fontib⁹ ad nos transeunte, minor sit caloris exurētis uis, & maior gignēdi humoris copia, ut liquefcēte aliquo aut pluētē Nili aluei intumescāt: quod ipsum a uero minime alienū est, quanq̄ a meridie imbris magis augeri Nilū creditur, ob solis abcessum & noctis paulo ampliōrē longitudinē, Cognitū hoc esse, regum Aegypti obseruationibus Strabo testat li. de terræ situ ultimo, & mirat admodū id ipsum plerōsq; antiquiorū ignorasse, minime igit male Aeschylus, Sophocles, Euripides, Anaxagoræ sententiā secuti sunt, At Seneca Aethiopiā esse feruentissimā ait, ardens ibi, inquit, puluis / ne humani uestigii patiens, argentū replumbatur, signorū coagmēta soluunt, nullum materiæ superadornatæ auro argentoue, aut alio quopiam metallo, manet operimentum, sed solum defluit, Demus nos ut ita sit quēadmodum Seneca scribit, quod tamē plane nō asseruerim, nō est consequēs, ut aut semper aut omnibus torridæ plagæ locis hoc ptingat, Nā cū de æstu harū regionum sit mentio / semper ea ad respectum præsentis solis referēda est. Statuo igit gratia exempli in prima parte Cancrī Solē, eo die parallelus Viennēsis aut Parisiensis nō totis. xxiiii. gradibus uia declinationis aberit a Sole / eo tēpore grandes nobis hymbres oboriunt / & crebræ admodū tēpestates, Quæ ro itaq; ex te Seneca / an nō simile quiddam aut maius, his euenire queat quī

rum in meridiem, a Sole plus minus gradibus. xlvii. distant. At hi sunt qui sub Tropico Capricorni situm habent, quorum intollerabilis est calor quoniam iuxta Zenith solē habent. quod si illic nulli essent homines, terris saltem & Nili fontibus qui tunc secundum Ptolemeum. xxxvi. graduū intervallo absunt, quod dico eueniret. Præterea multum refert, autore Alberto, quæ loci sit effigies / plana ne an montosa, uida an harenis torrida, mari uicina an mediterranea, omnia enim hæc uariant, quominus generalis caloris causa habeat locum: Idcirco haud difficile est creditum quod Pli. scribit, Sueto. Paulinū qui suis temporibus Claudii auspiciis Mauritanis bellū intulit, in interiora illic transgressum / uidisse Athlatis uerticem niuibus pressum / etiam in æstate durantibus, ultra uero ad solitudines adisse nigri pulueris / eminentibus interdum uelut exustis cauitibus, quibus indiciis ipse quāquam hyberno tempore expertus / inhabitabilia tamē ea loca ob feruorē, cognorūt. Prætereo Auicennā & Albertū, qui Senecam eo ipso obruunt, quod temperatam orā sub æquatore esse confirmāt. Vbi uero de aliis amnibus mentionē facit Seneca, non aduertit, his qui ad Tropicos habitāt diuerso tpe hyemē & æstatē esse, sicut aliis quoque qui præpositæ sunt declinationis, itaque dico Nilum hyeme sua augeri imbribus niuibusque / & auctū undis aliunde quoque allabentibus in eas egredi terras in quibus æstas delatuit, cum enim in Cancro Sol est hi qui sub Capricorno habitāt hyemē suā habent, ut e regione / cum in Capricorno sol uertit, æstas illic est, omnem niuium imbriumque prouentum summo feruore intercipientes / Aegyptiis inter in Bruma agentibus, Sicut ergo æstate sua Nili fontes exhauriunt, ita sua crescunt & opplent hyeme: Verūque est, quod fortasse Seneca non aduertit causam unā incrementi Nili esse hyemē suā, cuius undis tamen eodem tempore Aegypti æstas fecunda fiat: Per has meas nugas arbitrii ius esto, probis lectoribus, ne erga tantum in omni philosophia uirum meum quispiam officiū desideret. Ceterum quod in ibi de Phasi legitur. Phasis quoque per Indiā capos oras tenēs, &c. legerē Scythiā non Indiā, Namque in Scythia clarissimus amnis Phasis est. Plinio. Siue quod Sol. Hæc ratio Herodoto probat, nec temere, quamquam temere eū incelsit Diod. Reuera enim Solis abscessus / ut illic hymbrium copiam locus sit, efficit, sicut accessus ob æstū ut dixi, uapores imbres generātes absummit, falsum uero est / idē non aliis Libyæ fluminibus contingere / quod Diod. asserit tamen, nam par ratio in illis est, si modo in iisdem aut cōformis declinationis locis oriuntur: Illos enim intelligere quibus oppositi / aut multo intervallo semoti sunt fontes, ridiculū esset. Nam hoc modo uel ipsa Aethiopia fieri potest / ut uno eodemque tempore fluuius aliquis hyeme crescat, alius æstate torreatur: propter diuersum fontium situm, sicut Sole Capricornū tenēte Nili fontes torrentur, iterum amnis / quispiam / qui ex iugis Aethiopicis quæ iuxta Aegyptum sunt / oritur, hymbribus illic eodem tpe cadentibus augeri potest / quoniam eis qui ad Tropicum & citra habitant, tunc hyems sit. Porro contra Diod. Græciæ flumina hyeme crescunt, primum omnium propter discessum Solis / cui consequens est / ut illic pluiæ sint frequentiores: Sicut in Italiæ etiam tamen tractu interiori / Vere & Autumno tempestatibus magis est locus quam æstate / ob Solis absentiam maiore: Flantes Aethesiæ. Ita quidē putauit Thales, sed perperam in hoc quod aduerso spiritu descendētis cursum impediri dixit / idcirco ratio eius ab Aristoteli. Herod. & Seneca, pariter reuellitur. Alioqui non absimile fuerit uero / Etesias qui ab Arcto flantes post æstiuales solis uersiones / meridianos imbres eo modo progignere / quo nobis Austrini flatus solent. De Etesias autē a principio tertii lib. Metereorum. Aristoteli. Seneca in Thyeste. Si quis Taygeti conspicuas niues Quas cum sarmaticus tempore frigido / In summis Boreas cōposuit ingis / Aestas ueliferis soluit Etesias. Diodo. Democritū nulla iusta causa

Nili hyeme
sua crescit.

Herodoti ratio.

Contra Diodorum.

Thaletis ratio.

Contra Diodorum.

POMPONII MELAE.

reprehendens / Etesias ait nō eos esse qui a Septemtrione / sed qui ab æstiuo
occidente flant: tanq̃ occasus æstiuus / illis præsertim qui propius Arcton ha-
bitant nō sit, si æquatorē respicias, uel maxime Septemtrionalis. Eudimenes
Massiliensis / sententiā suam mēdacio uerisimilem fecit, ausus affirmare se
Athlanticū nauigasse mare / e quo Nilus maior fluat / quādiu Etesiae tempus
obseruant, tūc em̃ dixit eici mare instantibus uentis: Quod falsum esse / re-
cte Seneca cōtendit, ante Etesias siquidem crescit Nilus: horumq̃ flatus cum
admodum pacatus sit, nil impellit, præterea nūc tota (inquit Seneca) extre-
mi maris ora mercatorū nauibus stringit / quorū nemo narrat marittimum
Nilū, aut mare saporis alterius q̃ natura credi uetat, quia dulcissimū quodq̃
& leuissimū Sol trahit, Et paulo infra. Q̃ si e mari ferretur Athlantico totū
simul oppleret Aegyptum / at nūc pergradus crescit. Hæc Seneca: apud quem
eodem in loco quatuor dictiones corrupte legunt, nō sit (inquit) quo illi
flauere uehemētius &c. fauere exemplaria corrupta habent, Itē / nemo nar-
rat Mintiū Nilum. pro, marittimū, & paulo infra. semel populet, pro, simul
oppleret. Non ignoro Aegyptios olim sacerdotes Nilum ab oceano fluere
confirmasse, ut Diod. scribit, atq̃ inde a uetustissimis uatibus Nilū Oceanū
nominatū, quod & Herod. ii. li. autumat. Tantā undarū uim / atq̃ adeo dul-
cis haustus amnem eo modo fontes habere haud unq̃ uerisimile fuit, cum
iam aliis prope euidentissimis causis eius incrementū compertū habeam⁹.
Quāq̃ Teophrastus / autore Seneca, Nilum aliquādo marinā aquā detulisse
scripsit, Dubium tū est an Historica id fide p̃stiterit. ¶ Super præcipia. Su-
per Nili fontes, Nā uenti septemtrionis ut nobis cœlū reddunt serenū / ita
Africæ plerumq̃ nubiū propulsa caligine imbres pariūt, Hinc de Borea Lu-
canus lib. iii. Cum mediū nubes Borea cogente sub axem, Effusis magnū Li-
byæ tulit hymbribus annū. ¶ Præcipitāt. agminatim impellūt. ¶ Veniēt.
Nilo. ¶ Cum fluctibus. cū Aegyptii maris æstu, nā ea littora utpote nobis
obuersa Boreas infestat, sicut e regiōe / nostra perūt Auster & Africus. ¶ Ob-
ducūt. claudunt & opplent quo minus egrediat. Pli. Causas inquit huius in-
cremēti uarias prodidere / sed maxime pbabiles Etesiarū eo tempore ex ad-
uerso flantiū, repulso ultro in ora æsto mari: Aut hymbres Aethiopiæ æsti-
uos / iisdem Etesias nubila illo ferentibus e reliquo orbe. &c. Credita est igi-
triplex incrementi ob Etesias ratio, nā aut ob nubes æstas super Nili caput,
aut ob aduersum flatum / undæ solitū cursum morantē / ut inde fiat auctior,
aut ob arenas maris impetu ab Etesias agitati / in ora amnis cōgestas, sit ma-
ior: Priā harū ueri habet aliquid, reliquæ fuitiles sunt. ¶ Fitq̃ maior. Priorū
rationū epilogus est. Ut sit sensus. Nilū fieri maiorem / uel q̃ nihil ex se met
amittit, Sole scilicet a fontibus eius absente / ob secundā rationē, uel q̃ pl⁹
q̃ solet accipit / ob niues solutas & imbrīū in Aethiopia interiori prouentū:
ex prima & tertia rōne, uel q̃ minus q̃ debet emittit p̃pter Etesias amnis
cursum suspendentes / aut harenis ostia obdurantes, ob quartā rationem &
quintā. ¶ Q̃ si est alter or. Ostendimus supra / Perieci omnē tempore rōnē
conformē esse / quacūq̃ parte circumferētiæ rotundæ molis sint, id ipsum
demonstrare nō difficile est, cū igi- Antichtonib⁹ nostris hyems est, eadē An-
tæcis nostris eiusdem cum illis paralleli, existit, nā Antichtones nostri illis
Pærieci sunt, Quid igi- erat opus / ob hyemē meridianā Nili fontes a tā pro-
funda origine ducere / si eadē in illa prouenit quadra quæ trās æquinoctialē
per Aethiopiæ latissimos tractus ipsi etiānū Pomponio nota fuit, & arma
Romāna peragrārūt? Quod si interfluuo oceano (ut uetustatis erat opinio)
Antipodū & Pæriecorū plagæ a nr̃is separarēt, nihil min⁹ tū illæ ut hæc / fri-
goris æstusq̃, tū & uerni & autūmalis tēperici p̃formē haberēt modū. Si pri-

nam incrementi Nili/ quā posuit rationē recte tenuisset Pomponius, nō admisisset me hercule postremā, At mouerūt Memphitici philosophi, qui, ut Diod. scribit in illa fuerūt sententia, tū Nicagorā Cypriū idem confirmasse scribit Aristot. Quod si illi temperatā Antæcorū nostrorū intellexerūt, rem tra-

a hyems sit unde oriū. Alia quoq; in his terris mira sunt. In quodā lacu Chemnis insula lucos syl-
uasq; & Apollinis grande sustinēs templū natat/ & quocunq; uenti agunt pellit. Pyramides tricenū pedū lapidib; extructæ, q̄rū maxia (tres nanq; sunt) quatuor fere soli iugera, sua sede occupat, totidē in altitudinē erigit. Moeris alis quando campus nūc lacus uiginti millia passuū in circuitu patens, altior quam ad nauigandum

diderūt maxime uerisimilem/ ut supra exposui, Si eo mō quo Pomponi⁹, falsam in dubie & fide idignā. Nihil autē in rerū natura perquisitiōe molestius candidis ingeniiis dixerō, quā alienis & minus apposite depromptis rationibus/ quicq; inuolueret, quod aut ueris aut uero nō adeo alienis argumentis cōmode

Nota.

explicari queat. Sed nihil ad Pomponiū, qui quid alii cōtēderint magis quā quod ipse senserit/ attulit, ut Diod. quoq; Herodotus, Seneca & Plini⁹ (saluo tantorū Autorū honore dixerim) aliorū industriā in hac re magis q̄ suā prodiderūt. Nobis. Qui temperatā septemtrionalem inhabitam⁹. Antichtones. Qui illis qui supra Aegyptū habitant in interiori Libya ad certum parallelū Pericæci sunt, intelligo autē per Antichtones Antipodas, ut sup̄. Subter maria. ea quæ inter nostrū & illoꝝ orbem intersunt, ita esse Macrobi. & alii nō pauci/ putarūt falso. In nostris. ad quas nos nullo intermedio oceano permeare possimus. Hyems sit. Verū id est etiā si nostro orbe oritur: ut supra pro Anaxagora explicuimus. LIB VIT huic loco adscribere quod ad longinquā Nili originē pertinere uidebas, ne quis adeo miret ex alio orbe petitos Nili fontes. Aristot. autor est, Artaxerxem cognomēto Ochū, expeditionē aduersus Aegyptios parantē, p̄ Indica flumina quædā in quibus Crocodyli apparuissēt classee descēsurū fuisse, q̄ persuasum esset ei Nilū in Aegyptum fluentē, inde principia sumere: nec omnino tempore suo an ita esset cōpertū fuisse, & an rubrū mare quod āte sinū persicum est, cū illo quod ad Herculeas colūnas est, unū mare esset. i. Oceanus an mare seorsum. Alexāder quoq; magnus ut Strab. li. xv. scriptū reliquit, cū Crocodylos in Hyampsidisset, & Aegyptias fabas in Acesine inuenisset, putasse id esse Nili initium & propterea classem in Aegyptum parasse/ tanq̄ hoc flumine in Nilū nauigaturus: Hanc uetustatis credulitatē sequi uoluit Vatū princeps Virgili. liii. Geor. lib. cū ait, Vsq; coloratis amnis deuexus ab Indis, Tortellio hallucinate, q̄ per coloratos Indos nigros Aethyopas intellexit. Pausanias refert/ credidisse quosdā ex Euphrate manare Nilū, qui terra conditus, supra Aethiopiam rursus exeat, Nili deinde nomē habeat, Condi Eufstatem etiā Pompo. li. iii. scribit/ antequā ad sinū Persicū perueniat, porro Strab. li. xvi Eufstatē a uere in æstatem exundare scribit & obruere arua: ut inde ueri quædā similitudo fuerit/ ex eo fluere Nilum, quod falsum tñ esse constat, Ad huiuscemodi opiniones nō obscure alludit lib. x. Lucan⁹ his uersibus. Teq; uidet pri-
mi quærūt tū hī quoq; Seres, Aethiopumq; feris alieno gurgite campos, Et te terrarū nescit cui debeat orbis, Per Seres nisi fallor Scythas figuratē intellexit, qui trans Taurū e quo Indicis amnis origo est in Ortū & Septētrio-

Multi in Asiā Nilum oriū putarūt.

Locus Virgili. lii.

Locus Lucani.

POMPONII MELAE

Inopides
Chius.

Diogenes A
polloniates
Seneca emē
datus.

Incremēti
ratio.

Herod. ridē
da fantasia.

nem siti sunt, Et Ptolemeus exteriora Indiarum iuga / Sericorum motum nomine do-
navit: Refero hæc eo libentius / quod locum illum ceu apertum præterierunt Lucani in-
terpretes. Seres autem querere dixit, quod hi fortasse alicubi Nili fontes cernant,
& interim Nili esse ignoret: Ad Nilum revertamur. Inopides Chius (ita Di-
odorus cum nominat, Senecæ exemplaribus indubie corruptis) hyeme di-
xit calorem sub terra contineri, & ideo uenas interno calore siccari, æstate ergo
Nilum crescere cum tunc interiora terrarum frigeant, & fontibus redeat rigor:
Quod recte Seneca improbat, quamquam non ita a uero aliena uidetur, ut hæc
quam Diogenes attulit Appolloniates, qui tantum aquarum a Nilo hauriri & a so-
le absummi putauit / ut Aristoteli Oceanum ea gratia perpetuo fluxu in meridi-
em tendere asseruerit, Sed improbat a Seneca, apud quem inibi corrupta
lectio est quam ita restitui, Interrogare Diogenem libet / quasi compertum amnis
initia & meatus, Non omnibus locis æstate maiora sunt flumina: ut hæc uer-
ba quæ sequuntur, Aegyptum sol magis percoquit &c. Diogeni quasi rationem
querenti Senecæ reddituro / tribuant: atque inde illa uerba. Sed in cæteris, &c.
rursum Senecæ sint rationem adductam confutant. Ita clara erit lectio, pos-
set & (comeatus) legi, sed minus fortasse latine, hoc uocabulo aliud signifi-
cante. QVOD si quis, quid ego sentiam, desiderat / respondeo: Nilum mihi ui-
ri incrementa & exaggerationes non tam a meridie, quam a Mauritaniarum iu-
gis / suscipere, dummodo obseruare potuerim / ex Iuba, Ptolemei, Plinii, Stra-
& aliorum relatis, amne dispersis alueis & passim allabentibus in ea primum Aethiopia
quæ supra Aegyptum est / unum fieri, ut de fontibus eius pronuciari uix
quispiam recte possit, Nihil autem refert, in meridie ne ut Ptol. an occasu ut
& Iuba & Pomp. Nili fontes esse dicas, si uerisimile est utrinque in eum undas
descendere, Sol ergo ad Cancris tropicum accedens / locum facit imbris
meridianis / & affluentiarum agrum, ut Aristoteli, Nearcho, Agathargini Gnidio,
& Diodoro cum primis uidetur: rursum uero ad Cancrum accedens / niues ex
altissimis illis quæ supra Mauritaniam & Numidiam sunt / montibus / soluens
ut flumina illic ad crescant pari ratione efficit, ut Democritus asseruit. Fit itaque
ut illic imbris exortis, hic solutis niuibus / undæ per medias solitudines
effluant / & uario flexu tandem corriuent, Nilumque consertiant / ut ad tantam
inundationem sufficiat, crescunt uero sensim, put illinc Sole latius abeunte / cre-
briores imbres fiunt, huc uero magis accedente eo uehementius niues soluuntur,
Hoc, Sole geminos tenete fieri potest, quamquam in Cæro primum Aegypto
reddant aquarum fluxus enim longissimus est & perpetuis ambagibus suspenditur.
In Leone ergo est abundantissimus, aquis utrinque ingruentibus, in Virgine de-
crescit, quod tunc Sol declinationem citius uariat, in æquatore imminet / & meridia-
na plagam quæ intra tropicum Capricorni est / æstu rursum premens, imbrum
que materiam exurget: in libra enim iam residet: ut Plinius scribit. Addo quod annis fluxus
uariat, put imbres niuesque utrinque, ut apud nos quoque fit, eo anno ualuerint.
Hæc mea est de Nili incremento sententia, Possum uero admittere diuersa sen-
tientem / dummodo æque uero similia referat, quin & illud pati, ut, quod im-
peritorum mos habet, mendacia quis dicat: si enim hæc mendacia sunt, in illo sunt
genere mendaciorum / quorum causa non os perdat (ut Senecæ uerbis utar) non ocu-
li erui solent: immo quæ maximam habeat frugem. Non me præterit quid Epho-
rus, quid Timæus opinatus sit, de eis aliorum iudicium esto, ego neutri suffragor.
Nec ignoro pluraque de Nilo & eius origine Ammianum scripsisse, lib. histori-
arum, xxii. sed supra Etesiarum flatum & Iuba historiam nihil attulisse noui.
Ridendum uero, quod Herodotus tradit lib. ii. in hæc uerba. Quod si finium
ac cæli situs immutaretur / ut ubi nunc Aquilo situs est & hyæ ibi Austri situs
esset & meridiei / & ubi Austri illic Aquilo collocatus esset, Si hæc ita haberet /

profecto amotus Sol e medio cœlo sub hyemē & aquilonem mearet supra Europā/quēadmodū nūc supra Affricam, ptransiens nobis omnē Europam, faceret. (opinor) eadē in Istro quæ nūc facit in Nilo. Hæc Hærodo. tanq̃ solis excursus in meridiē nullo limite cohibeat, & tanq̃ Africa cœlo uerso & mutatis polis/nō sub tropicis ut nūc est mansura esset, Posset uero unq̃ fieri ut in Europam ascenderet Sol aut alia in regione tropicus Capricorni statueretur/quā ante Cancrī parallellus fuisset/etia si mundus ut ille imaginatus ē uerteret, Vt hæc interim missa faciamus, annotandū inter principia duxerī, Nilum aliq̃ nouē ānis nō intumuisse, ex Callimachi autoritate, qui fidem meret, ob patriā, nā Cyrenaicus fuit, Vnde illud est Ouidii li. de arte amadi primo. Dicif Aegyptus caruisse iuuatib⁹ arua Imbribus, atq̃ amnis sicca fuisse nouē. Quin & prælagū minimo defluxu suo fuisse eū/anno quo Pōpei⁹ illuc perit, uana uetustatis superstitio asserere fuit ausa, sicut in decimo & undecimo anno regni Cleoparæ/quū nō defluxisset/creditum est Imperii eius Antoniiq̃ defectionē Nilo uate portendi, Quasi uero tāti fuerit amplissimis elemētis triū homūcionū interitus. Credidit Albertus lib. sententiarū. ii. distincti. xvii. in fine: & in eo ipso loco Marsilius, bis in āno Aegyptū irrigari, quoz sentētia/ nulla prorsus nec autoritate nec ratione nitif: AN uero e paradiso fluat, & quō id accipiendum? obiter alibi referemus. De Nilo hætenus, ac fortasse longius/quā scholiorū desiderat ratio/at nil mirabunt studiosi/si Eudoxū & Aristonē peripateticos autore Strabone libros de Nilo seorsum edidisse/intelligent: ¶ Chemnis insula. Herod: li. ii. Echemnim nominat, nihil diuerso uocabulo. Cur uero natet, idem rationē affert, ex Aegyptiorū sententia, quā libens omitto, Nā Herod. Ego (inquit) eā neq̃ innatantem uidi/neq̃ se mouentē, & hoc audire admiratus sum/ si uerū est Insulā natate posse, hæcita scripsit tanq̃ dubitet natate insulas posse, Ego me hercle nil ambigo. Nā Seneca grauis autor/li. nat. q. iii. Insulas in Lydia plerasq̃ quarū lapides pumicosi sunt & leues, natate ait: Autore Theophrasto. Idem Ipse (inquit) ad Cutiliā/natantē insulam uidi, & alia in Vadimonis lacu uelitur/alia in Stationensi est &c. Hunc sequutus Pli. li. ii. ca. lxxvii. Ad Cutilias inquit aquas/opaca silua/quæ nunq̃ die ac noctu eodem loco uisitur. Idem in Lydiæ lacu Nymphæo/Calaminas dictas adeo mobiles esse scribit/ ut nō uētis solū sed cōto etiā quo libeat impellant, Senecæ uerba iā nūc citata/in omnibus quæ uiderim exemplaribus uiciosa / Hermolaus prope uniuersa correxit, in capitis Pliniani citati ānotamētis. In eodem lacu saltares sunt, Ita dictæ/quoniā in symphoniz cantu ad ictus modulantiū pedū mouent, Autor Pli. Non possum nō reponere Capellæ uerba / quæ de iisdem ex nouo lib. hæc sunt. In Lydia Nympharū insulas dicūt, quas etiā recentior asserentiū Varro se uidisse testatur/quæ in medium stagnū a cōtinēte procedētes/cantu tibiārū primo in circulum motæ/dehinc ad littora reuertunt, Hætenus Martianus. ¶ Pyramides. Hæ in Aegypto nil aliud fuerūt / q̃ regum pecuniæ ociosa & stulta ostentatio, ut Pli. ait. Nā faciendi eas causam fuisse plariq̃ tradiderūt/ne pecuniā successoribus aut æmulis insidiātibus præberent: Plures in Aegypto passim extiterūt, nullæ tñ clariores tribus illis quarum Pōpo. meminit, quæ orbem imple uere fama, conspicuæ undiq̃ ad nauigantibus/sitæ in parte Africæ/mōte saxeo steriliq̃ inter Memphim oppidum & Delta: TVRRES autem sunt (Soli. inquit) fastigiatæ ultra exelstatē omnē quæ manu fieri possit: Nostri hodie quoq̃ prope paribus expensis ac pari uanitate, ad sacras ædes illas exstruunt, in quibus plus multo ostētationis est quā utilitatis. Duæ uero per Germaniā maxime celebres, ea q̃ Viennæ Austriæ est/arte & altitudine insignis/ & illa Argentoracensis / mole qdē

Ouidius.

Nilus prælagus.

Albertus.
Marsilius.

Insulæ natantes.

Seneca emēdatus.

Capella.

Pyramides.

POMPONII MELAE

Babylon in
Aegypto.

Obelisc⁹ qd

Moeris lacus

Labyrinth⁹.

uastior uerū imparis cū illa elegantia. Plēriq; in Palestinā & Aegyptū reli-
gionis gratia itinerātes/illam altiorē Turrim Babylonis existimāt, ne tūc
fabulas/adiri eū ob uermiū illic imanitatem non posse. At constat Babylo-
nem ab Aegypto tota Arabia & Syria intermedia seiungi, Quamq; scio/Ba-
bylonē munitissimū

castellum in Aegypto
haud longe ab Helio
poli esse, Straboni/ si
forſan ab hoc ipso eo
gnominarint. ¶ Tri-
cenū pedum. Trigita
pedum crassitudinis,
Ex tantis enim frustis
cōstabāt Pyramides,
et Obelisci paris for-
mæ ex solido saxo fie-
bant: Ideo Marcellin⁹
li. xvii. Obeliscus, iqt,
lapis asperrimus est,
in figurā metæ cuius-

dam sensum ad proceritatē cōfargēs excelsam/ut quæ radiū imitē, gracileſ-
cens paulisper specie q̄drata in uerticē productus angustū, manu leuigatus
artificis. &c. ¶ Iugera. In iugero. cxi. pedes insunt, Pli. amplissima inquit oc-
to iugera continet soli, quatuor anguloꝝ paribus interuallis per octingen-
tos octogintatres pedes singuloꝝ laterū altitudo/a cacumine pedes uigin-
ti quinq; /Herod. quoq; .ii. li. octo iugerū altitudinis meminit/ Strabo li. ult.
iuxta Labyrinthū Pyramidem qua Rex Imādes cōditus fuerit / quadriuge-
rum esse scribit per singula latera: Pli. maiorē Pyramidē a. ccc. lx. hominū mī-
libus annis. xx. extructam esse refert/ intus uero puteū habere octoginta sex
cubitorū altum, quo flumē admissum arbitrantur: Plēroſq; uero obeliscos
& alia magnifica Cambyſes ille imanis & alieni cupidus, dum Aegyptū in-
gressus est/ æquauit solo. Scripserūt de his/ quos equidē uiderim / Pli. xii. ca.
lib. xxx. Strabo. Solinus: Herod. Martial. Barbara Pyramidū ſileat miracula
Memphis, nō indigna lectu Marcellinus li. xxii. ¶ Moeris. De illo quoq; &
Pli. & Strabo iprimis, sed in hoc obseruāti mihi diuerſi sunt/ q; olī campum
nūc autē lacum esse Pomp. inquit, Pli. uero olim lacū fuisse, nūc campū uel
foſſam grandem esse. Et constat tñ Pomponiū & Pli. uno aliquo tempore
floruisse, ut uerisimile nō sit, adeo mutatū locum breui tempore, Pli. uerba
li. v. hæc sunt. Inter Arsinoitē autē & Memphiten lacus fuit circuitu. ccl. miliū
paſſuum, aut ut Mutianus tradit. cccl. mil. & altitudine. l. pa. manu factus/a
rege qui fecerat Moeridis appellatus/ Idem. xxxvi. libro, inquit, fuit Moeri-
dis lacus/ hoc est foſſa grandis. Diod. li. ii. Permanſit inquit hoc stagnū ſūma
Aegyptiorum utilitate, uſq; ad noſtram ætatē/a conditore Myride appel-
latū: Floruit hic sub Auguſto: Cæterū/ Moeridem, Muridem & Myridem/ di-
uerſis appellari/ iam ex Hermolao notū est: ¶ Labyrinthus. Fallunē qui La-
byrinthos omnino ſubterraneos fuiſſe existimāt, Nā Cryptæ ille tot amba-
gibus intortæ & mltiplici flexu uariæ ſub terra poſitæ/ maximas regias ſuſ-
tinuerūt, λabyrinθον græci locū uiarum ambagibus uarium dicunt. Qua-
tuor eſſe toto orbe inſignes Pli. docet, hūc Aegyptiū oīum maximū: & por-
tentosiſſimū humani ingenii opus: De quo hic Mala. Creticus arte maxime
ſpectabilis, cuius Qui. lib. transſo. viii. meminit. Leminus colūnarum nitore

b

in signis, & quartus Italicus a Porfenna Hetruscorum rege sepulchri causa extructus: de quibus nemo Plinio uberius retulit / capit. xiii. libro. xxxvi. in quo de Labyrinthis. Pöponi⁹. Herod. secutus psameticum esse ait, de cuius regno / lib. ii. hic a uero non admodum aliena scribit. Strabo li. ult. & Pli. loco iam citato,

- a Cultores regionum multo aliter a ceteris agunt, mortuos fimo obliti plangunt, nec cremare aut fodere fas putant: uerum arte medicatos intra pernetralia collocant. Suis litteris peruerse utuntur, Lutum inter manus, farinam calcibus subigunt. Forum ac negocia foeminae, uiri pensa ac domos curant: onera illarum humeris, hi capitibus accipiunt. Pariter cum egent, illis necesse est: his liberum est alere. Cibos palam & extra sua tecta capiunt, ob
- b scena intimis adium reddunt. Colunt effigies multorum animalium, atque ipsa magis animalia, sed alii alia, adeo ut quaedam eorum etiam per imprudentiam interemisse capitale sit. Et ubi morbo, aut forte extincta sint, sepelire ac lugere solenne sit.

a uetustissimis regibus
b⁹ Aegyptium inceptum a
Psamethico tandem amplior
factum scribit. Creticus centesimam
tamen portionem eius qui
in Aegypto est continet,
Si quis plura noscere cupit
Plinium ad eum qui uere uesana
illam fuisse demetiam scribit /
quasi se gloriam impedire nulli
futuro, praeterea fatigasse
regni uires / cum tamen laus
maior artificis esset: Labyrinthi
autem formas / quibusque
flexibus figura Trigona /
quadrangulari & rotunda strui que-

ant, editis ut sic dicam Iconibus / iam pridem docuit Ioannes Stabius Austriacus Mathematicus / maximi ingenii homo / & cui neminem in acute iudicando simulum & inueniendo recte praetuleris. Domos alium domum, aliud regiam intelligimus, quamquam ita accipi potest, regias duodecim domos mille adnexas habere quibus consistit, Strabo lib. ult. scribit per cryptam egressis uigintiseptem regias ordine sitas / obuiam fieri, Mirumque illud, quod cuiusque domus tabulata & Cryptae latitudo ex pluteis lapideis integris & magnitudine excellentibus constat: nulla usquam nec ligni nec alterius materiae admixtio. Perpetuo. continuo. Intus. intra uestibulum Cryptae. Continuo. subinde flexo. Porticibus. cauis illis meatibus: Subinde, frequenter. Errone. Strabo / Cryptae, inquit, quaedam multae ac longae / quae inter se uias flexuosas habent / ut nemo peregrinus ingredi aulam ullam possit / nec egredi sine duce &c. quibus uerbis innuit per Cryptas in aulas ingredi consueuisse reges, regumque familiares / idemque perplexas itineris ambages factas, ne peregrinis facilis esset in regum conspectum aditus. Cultores. De his prope immensum esset prosequi. Et sunt ad fastidium usque copiosi, lib. ii. Herodotus. Strabo ult. li. & lib. ii. Diodo. Fimo obliti. Herod. li. ii. Quibuscumque domesticis aliquis decessit / homo alicuius momenti / ibi omnis muliebris sexus familia caput sibi & uultum oblitit luto, deinde relicto domi cadauere, ipsa per urbem uagantes se plangunt, succinctae, nudatis mamillis & cum eis proximae quaeque altera ex parte uiri / & ipsi expectorati se uerberant / his actis ita demum ad condendum portant. ID Vero memoratu dignum est, In conuiuio eorum celebribus esse / qui defuncti cuiuspiam simulachrum bicubitale / Iconicos effigiatum circumfert, ostendensque singulis conuiuarum ait / in hunc intuens pota & oblectare, talis post mortem futurus. Herodotus autor Arte medicatos, Pli. xvi. lib. scribit in Syria picis genus ca-

Ioannes Stabius Mathematicus.

Cadrium.

POMPONII MELAE.

Succus Cedrius.
Gumi Hammonicum.

Fœminæ forū curant.

In Aegypto spurium esse, nil obest.

Sues despecti.

Hircus sacer

eo perfuso seruent, Consimilis ingenii est, aloë quod recētiore Medici Succocitrinū nomināt, contra putrefactionē præsentiissimū, ac nescio quidē an idem sit cū cedrio / quasi corrupto uocabulo succocedrium dictū: Vt gummi hodie Armoniacū prope omnes nomināt / quod Plin. & Solino Hāmoniacū dicitur a loco / nā supra Cyrenas ad Hāmonis regionē prouenit : de illo nihil statuo: Multa Diod. de cadauerū in Aegypto condendorū cura. libro. ii. ¶ Peruerse. Retro ducendo / ut Hebræi solent / quos Aegyptū tenuisse ritus indicant, Nā ut Hebræi, circūcidunt, sacerdotes lineis utunt̃ uestibus / capite raso, plariq; uero & nudis pedibus incedentes, autore Strabone. Notū est in Aegypto mortuos esse Iacob & Ioseph post cuius mortem populus dei mirifice creuit in Aegypto centum quadragintaquinque annis, Nato postea Moyse / qui e seruitute Aegyptiaca eum ipsum liberauit, ut lib. xviii. ciuitat. dei. August. scribit. ¶ Lurū inter ma. Herodo. autor est, quē uere id asserere Strabo li. ult. testatur, Verumq; est (inquit) & illud Herodoti Aegyptiorū esse, lurū manibus tractare / massam uero ex qua panis fit / pedibus. ¶ Forum. More omnino nostris p̃trario. Addit Herodo. fœminas stantes mingere / uiros sedentes / Ex quibus p̃iectura est molles plane & emasculatos Aegyptios fuisse, Nā muliebrem illoꝝ animū innumera superstitio docet. ¶ Parentes. Ex Herodoto deprompsit. Quis ait. Alēdi parentes, filiis nulla uolentibus filiabus, & ut nōlūt summa necessitas est. ¶ Illis Fœmellis filiabus, ¶ His uiris filiis. Scribit Diod. in Aegypto spurium esse / omni prorsus carere nota: Singulos uero plures, ut libet uxores habere / Sacerdotes solos ut una contenti sint officio cogi, Quæ res & a nostris hodie omnino diuersa morib⁹ est. ¶ Cibos palam. Herodo. uentrem domi exonerant / exterius in uis cōmedunt. Illud eleganter / obscœna reddere / Pomp. nominat ¶ Colūt effigies, Quicquid apud Aegyptios boni speciem præ se tulit id diuinitatē obtinuit, præterea multa noxia / ne obesset, uenerati sunt, Causas tantæ uanitatis nō indiligenter Eusebius primo cap. ii. lib. affert, Plinius est autor ca. vi. decimi noni lib. Aegyptū aliū & cepas inter deos iureiurando habere: Iosephus itē lib. i. contra Appionē / Aegyptiorū inquit solēnes dii sunt / Bos / hircus / & Crocodylus. Sues iudeoꝝ more, ita habent despectui / ut si quis uel transeundo attigerit / abeat lotum sese cū ipsis uestimētis ad flumē / Eam ob rē soli omnium subulci in Aegypto & si indigenæ, tñ nullum intrant templū, nemoq; aut filiam cuipiā eorū nuptum dare uult, aut cuiuspiam eorū filiā in matrimoniu ducere, Herod. author. DE Boue infra dicemus. Hircū scribit Strab. li. ult. in Hermopoli & Mēdete coli, ubi hircos misceri mulierib⁹ Pindar⁹ fabulat⁹ est. Et lasciuī mulieribus admiscenē hirci. Herod. caprarios pastores magno honore a Mendesiis affici scribit. Vocat̃ autē (inquit) Hircus & Pan / Aegyptiace Mendes / unde & oppido nomē est. Mirū uero tantū historicū id pro uero subiungere ausum? In hac inquit regione contigit hoc mea memoria prodigium, hircus cū muliere coiuīt p̃palā / quod in ostentationē hominum peruenit. DE Crocodylis Strabo, qui cum Aelio Gallo præfecto in Aegyptum nauigauit, inter multa hæc scribit, In Arsinoite p̃fectura mirum imodum colitur Crocodylus / & est sacer apud eos in lacu quodā seorsum nutritus & sacerdotibus mansuetus / Suchus uocat̃, nutritur autem pane, carne & uino quæ a peregrinis afferunt̃ ad huiusmodi spectaculū uenientibus, Hospes itaq; uir (inquit) inter alios honoratissimus qui nobis sacra cōmōstrabat ad lacū ueniens / placentulam & carnem assam, & quoddā mulsi uasculū ex cœna attulit. BELuam in ripa lacus inuenimus, ex sacerdotibus alii os eius apperuerunt / alius bellaria imposuit, postea carnē, deinde mulsum iniecit. Ille in lacū exiliens in ulteriore partem traiecit. Sed cū alius hospes & simili-

ter primitias attulisse / cursu lacu circueuntes itidem inuēto Crocodylo obtulerunt. Hæc uidisse se Strabo asserit, Qui de innumeris aliis q̄ ab illis colūf mentionē facit, quē admodum Herod. & Diod. Iuue. Saty. xv. Quis nescit Volusi Bithinice, qualia demēs. Aegyptus portenta colat? Crocodylon adorat

Pars hæc, illa pauet saturā serpētibz Ibīn.

Effigies sacri nitet aurea Cercopithecī, & reliq̄. Inde tot in Aegypto ciuitatibus ab animalibus quæ uenerant data nomina sunt. Id ex Herod. duxerim notandū, mulierem nullā nec Deæ nec Dei sacerdotē esse, Viros deoz omnium, Præterea, uirilia prout ptigerunt, aliis esse permittunt / quæ ab eis didicerūt / hos circūcidūt. Capitale sit: Scribit Dio

a Apis populorū omniū numē est / Bos niger, certis maculis insignis: & cauda linguæq̄ dissimilis aliorū, raro nascitur, nec coitu pecoris (ut aiunt) sed diuinitus & cœlesti igne conceptus, diesq̄ quo gignitur genti maxime festus est. Ipsi uetustissimi (ut prædicant) hominū, trecētos & triginta reges ante Amasim, & supra tredecim milia annorū ætates certis annalibus referunt, mādaturq̄ litteris seruant, dum Aegyptii sunt, quater cursus suos uertisse sydera, ac solem bis iam occidisse unde nūc oritur. Viginti millia urbiū Amasi regnāte habitauit, & nūc mltas habitat.

dorus hominē quendā Romanū / selem per imprudentiā in Aegypto / eo tēpore quo summa Romanis illic dignitas esset / interfecisse, Plebem autē id resciscētem / in eius domū tanto impetu pro ultione sumenda irruisse / ut nec regiis ad id missis principibus / nec Romanorū potentia auerti potuerit, quo minus de homine sumpsisset pœnā. Sepelire. Cū aliquod animal ex eorum numero quæ uenerant / moritur, Sindone cōtectum cum ullulatu pectus percutientes / sale liniūt, ac Cedri liquore ungentisq̄ odoriferis / quo diutius seruetur corpus / unctum in sacris locis sepeliūt. Diod. autor. Apis populorū o. n. e. Eusebius Bouem hoc est apim in Aegypto coli ceptum autumat propter Io illam in bouē mutatā / q̄ in Chronicis aliud refert. Apis autem bos est diuersis genialiū notarū figuris expressus, maximeq̄ omniū corniculantis Lunæ species lateri dextro insignis / qui cū post uiuendi spaciū p̄stitutū sacro fonte imersus e uita abierit (nec em̄ ultra eū trahere licet ætatem quā secreta mysticoz librorū autoritas p̄scribit) necatur Io Inachi, bos fœmina, & cū uotis certis offerret, quo perempto / alius cū publico quærif luctu, & si omnibus signis consumatis reperiri potuerit / defertur Memphim urbem præstantē frequētiāq̄ numinis Asclepiī clarā / Cumq̄ initiantē antistitum numero centū / inductus in thalamū, esse cœperit sacer / coniecturis apertis signa rerū futurarū dici demonstrare, & adēuntes quosdā indicis auersari uidef obliquis / ut offerentē cibum aliquando Germanicū Cæsarem (sicut lectū est,) auersatus portenderat paulo post euentura. Hæc ex Marcelini lib. xxii. Strabo lib. ultimo. In Momemphī quæ alia a Memphi ciuitas ē, Vaccā sacrā ali solere scribit, sicut Heliopoli Mneuin bouē uenerant, cuius et Eusebius meminit, Ammianus Meuiū nominat, nisi uiciatus codex est. De Api multa admodū digna lectu Strab. li. ult. Pli. cap. xlv. octui lib. Memphi inquit est locus in Nilo quē a figura uocat Phyalam / omnibus ānis ibi auream paterā argenteamq̄ mergunt, septem hi sunt, mirumq̄, neminem per eos a Crocodylis attingi: octauo / post horā dici sextam redire beluz se /

Apis Bos.

POMPONII MELAE

Pulchra Hi-
storia.

Pharaones.

Motus octa-
ue Sphære.

ritatē. Meminerūt eius bouis Sueto. in Tito Vesp. Spartianus in Hadriano. Soli. Herod. cæteri, Macrobius per eū, solē intelligit, Augustinus Apim argi-
uox regē aliquē in Aegypto mortuū esse scribit li. xviii. Ciuit. dei. Hāc uanita-
tē olī populus Iudaicus secutus/uitulū sibi conflatilē fecit & adorauit. ¶ Ipsi
uetustissimi. Scribit lib. secūdo præparationis Euāgel. Eusebius / Aegyptios
asserere in rerū omniū origine primū apud eos homines productos, partim
propter cœli temperantiam, partim propter Nili fecunditatē, qui humanas
etiam effigies moliaf, ut supra. Reuera tñ/cos uetustissimos esse/ uel uete-
ris instrumenti fides indicat. Dignū est scitu quod Herod. scribit in Euterpe.
Psametichi temporibus anxie de uetustate Aegyptiorum perquisitum esse,
quod Phryges uetustiores esse multi contenderēt, Infantes igit̃ humili ge-
nere natos pastori educandos tradidit ea conditione/ ne uerbū quidē quisq̃
corā ipsis hisceret/ In casa illi solitaria educati & tū lacte caprino / tū cibariis
aliis postq̃ creuerūt/forti & ad usq̃ bimarū retenti sunt, Contigit deinde ut
pastore qui hāc administrabat ianuam aperiēte atq̃ intrante / ambo infan-
tes porrectis manibus procidentes Beccus clamatint, Ea uox sæpe repetita
ad Psametichi aures delata est, qui sciscitans mortales ne aliqui hoc nomine
quicq̃ significarent/ comperit tandē Phrygas sic panē adpellare, Atq̃ hoc in-
dicio/ Phrygibus Aegyptiū ut prioribus cesserūt. Hinc illud est Claudiani li.
contra Eutropium. ii. Dat cūcta uetustas Principiū Phrygibus / nec Rex Ae-
gyptius ultra Restitit/ humani postq̃ puer uberis experts/ In Phrygiā primū
laxauit murmura uocem. Lactantius Placidus, Statii interpres apud eundē
in. iiii. Thebaidos/ hāc cōtentionē inter Arcadas luna se uetustiores esse ia-
ctātes/ & Phrygas fuisse scribit, Iusti. ait li. ii. Scythas & Aegyptios p̃tēdisse &
primos homines Scythiæ tribuit, Plato Atticæ, Hebrei & Christiani Parady-
so/ quæ quanā terræ parte sita sit/ etiam nū quærit, ¶ Amasim. De hoc Luca.
lib. ix. Non mihi Pyramidū tumulis euulsus Amasis: Hic autore Eusebio Di-
nastiæ decime octauæ rex tertius fuit, anno mūdi. 3480. unde cōiectura eui-
dens esse potest/ multos ante eum reges floruisse: Non præterierim hoc lo-
co/ Aegyptios aliquē reges suos omnes Pharaones nominasse, sicut postea
Ptolemeos/ ut imperatores nostri Cæsares dicunt, Ille autē qui Mosen perse-
cutus est populū Israhel ex Aegypto ducentē, Cenchres Pharaon dictus est.
authore in Chronicis Eusebio. Addo & hoc, Barbaros uocasse Aegyptios
omnis eos qui lingua sua nō loquerent. Herod. autore. ¶ Tredecim miliū.
Discordat in numero ab Herodo. ex quo tñ hāc deprompsisse uidetur, Nā
hic secundo libro, nisi corrupta est lectio, mille trecetorū & quadraginta an-
norū meminit, in eo uero quater solem præter consuetudinē fuisse ortū ait,
bis quidē illic exortū ubi nūc occidit, bis autē unde nunc orit̃/ illic occidisse.
Et de annis quidem dubitari posset, eo q̃ annū dierum triginta apud Aegy-
ptios fuisse Pli. asserit, Si ita accipimus, nulla uetustas est, nec dignū tempus
ut eius mētio fiat: essent em̃ annoꝝ nostroz mille octogita tres plus min⁹,
& mēses quatuor, Cæterū, q̃ scribit quater per id tempus uertisse sydera, ne-
cesse est ut duodecim mensiū annū intelligamus, cū ne hoc quidē mō tot an-
ni ad tantā mutationē syderū quadrent, ut iā nūc exponā, Annū autē & hūc
in Aegypto cœpisse ex Strabone constat, qui lib. ultimo cccxv. dies in annū
cōplemētū tradidisse eos scribit, mox Græcos apud quos annus eo tēpore
ignorabaf, ab illis didicisse/ multis sacerdotū monimētis in Græcam linguā
translatis. ¶ Quater uertisse. Quo motu? Si motu quo existimatur octaua
sphæra in. c. annis uno gradu fere mutari respectu sphære nona? & deside-
rabit ea p̃uersio triginta sex annoꝝ milia/ qui numerus annū illū fabulosum
Platonicū efficit. Statuamus autē/ gratia exempli/ aliquā stellā fixam in cer-

to gradu nonæ sphæræ hoc nostro seculo oriri & occidere, illa post centum prope annos / cū alio gradu & sequēte / orietur & occidet, ob motū iā dictū, & quia circulo. cccx. gradus respondent, & singulis sæculis / hoc est singulis annis centenis / in singulos gradus illa mouet, cōsequēs est, ut prædicta fixa stella sub eum gradū nonæ sphæræ cū quo hodie orit occiditq, nō perueniat nisi. xxxvi. milibus annorū exactis: tātō em̄ tēpore illa sit syderū cōuersio. Nec uero me præterit esse recentiores qui id annis. xlviii. milibus euenire asserant, propter motū trepidationis siue renissionis octauæ sphæræ in paruis circulis sup̄ capitibus Arietis & Libræ descriptis. Quid uero p̄portionis ē annorū tredecim milium ad numerū cōuersionis prædictum? Addo q̄ hoc modo nō cōtingit / q̄ aliquo tempore Sol ibi oriatur ubi prius occidit, quocūq; em̄ gradu orit, in eodē occidit, Quid igit? Quando me torfit locus ille (uolo equidē fateri per quos p̄fecerim) & Calcographi in postulandis schedis meis in quas ut olim in folia Sibylla, cōmētari soleo, molesti admodum essent, ad Georgiū festinaui Collimitiū clarissimū Mathematicū, cui quicqd in me rudimētō est / ad Astronomica illa attinētū acceptū īgenue refero. Is uiso Pomponii loco / quo premi me nō nihil querebar, Codicē ptulit ei⁹ autoris peremēdatū, quo aliquñ in interpretandis Melæ libris usus est Andreas Stiborius Boius / ordinarius aliquñ Viennæ Mathematicæ p̄fessor / homo dum uita fuit citra cōtrouersiam doctissimus, cui proximis annis Collimiti⁹ Cæsareus & Physicus & Mathematicus, auctori factō stipendio successit, In eius codicis margine Scholia quædā adscripta erāt, quæ cū intuit⁹ esset Collimitius in hanc sententiā retulit. Videri sibi ex Pomponii & Herod. uerbis, mirabilem quandā motus rationē Aegyptios illos secutos esse, qui id euenire putarint / ut ab eo aliquādo latere Sol occideret / unde prius ortus est, cōuersione syderū facta, Nec alio id modo fieri posse / quā si persuadeamus nobis octauā sphærā moueri, super axe Zenith æquinoctialis, terra stante, ad totā sui cōuersionē / quo dato / nō difficile esse aiebat, id intelligere quod Aegyptii aliquñ asseruissent, & Pomp. referret: Talem autem motū in excurso annorū plus minus triū milium eos distribuisse uideri: Verū repugnare hoc & cōtrauenire sibi / ostendebat, ut sol bis tantū ortus fuerit, ubi nūc occidit aut e regione, & interim quaternā cōuersionē esse factam: magno argumento, falsa esse quæ illi tradidissent, nā si quater uersa sydera essent / necesse erat Solis ortū occasumq; similiter quater mutatū esse. HANC opinio nem minime uerā / ad Melæ tñ locū explicandū mire efficacem, cū ego exultans probassem / aliam mihi perq̄ auide inquirenti proposuit, Videri posse uidelicet / moueri mundū super axe ueri orientis: quo proposito / ex huiusmodi imaginatione sequi dicebat, ut intelligere per huiusmodi motū / om̄i parallelo uerticalem aliquādo futurū solem, quod ipsum ita esse / demonstrabat. Allusisse autem ad talem rationem motus Herodotū existimabat: qui secundo lib. scripsit Solem eadē super Istro suscitaturū, quæ hodie sup̄ Nilo suscitatur si fines uerterent mundi, & in ea parte statueret Aquilo / quā hodie tenet Auster, de qua re nos supra retulimus. Tali autē motu tametsi sydera uerti cōtingeret, Sol tñ nō nisi una in parte oriret & occideret, id quod patet ex Sphæræ inspectione: SED falsa illa omnia, inquit, quæ ad fictos mot⁹ attinēt, quis nescit? nec religioni tñ nostræ, sed receptissimorū etiā scriptorū autoritati aduersa, tū & experiētia, obseruatione, & demonstrationibus certissimis cōfutata, Adiecit hoc quoq; q̄ utrisq; iam dictis motibus, si quo mō possibile foret esse eos, accideret, ut cuilibet portioni terræ / quodlibet cœli punctū aliquādo uerticale fieret, unde nulli mirū esset, transmutationes regionū / morū / legū / aliorūq; huiusmodi in infinitū uariari, Ita ut in septimo

Georgius
Collimitius
Mathemati
cus.

Andreas Sti
borius Ma
thematicus.

POMPONII MELAE

climate ea quæ futura esset elemētorum & quæ ex ipsis constant, natura, quæ hodie de Callicūto, Taprobane, aureoue Cherroneso cōperta est. Postremo affirmabat/quod perpulchra esset recentiorum imaginatio de motu octauæ sphaeræ in paruis circulis super capitibus Arietis & Libræ descriptis/quæ motus re ipsa existens, utriusque

Aegyptii de generes. cuius meminerit cōficti motus, partē quādam teneret/quæ mihi instrumento æreo quodā / quo paruos circulos illos uidere erat, apertissime ostēdebat. CONSTat uero posteriores Aegyptios multum a maioris studiis & seueritate degenerasse, in quæ hoc gloriandi genere admodū iactantulos fuisse / ut non

iniuria Phlegon Hadriani libertus / in quadā epistola genus illic hominū uanissimū esse dixerit, ut lib. xii. Crinitus adnotauit, Et Vopiscus in Saturninū aug. uita / uentosi, inquit, sunt Aegyptii, furibundi, iniuriosi, nouarū rerū auidi & usque ad Cantilenas liberi. Adeo plerumque ubi amplissimis uirtutibus locus est, grandia uicia iuxta eminent. Viginti milia in Delta. ccl. urbes fuisse Martianus scribit, Cæterū quæ ait / habitauerūt, intelligo tot urbes extra intraque Aegypti limites eos tenuisse, alioqui res uix capit fidem. Strabo li. ult. ad Thebas Aegyptias scribit obeliscos esse. quorum uetustissimis litteris, quæta regū illic potentia fuerit / declaratur, & imperiū tenuisse eos usque ad Scythiā, Bactrianā Indiamque & quæ nūc Ionia dicitur propagatum significare. Tributorum item & exercitus magnitudinē circiter decies centena milia. Quæque & hoc mihi horū iactantiæ tribuendū uideat, Nā Imperatores & rerū gestarum scriptores ut ornatiora efficiant negotia, ad hoc mentiendi genus aliquādo efferuntur: ut lib. iii. scribit Strab. Ita Polybius Celtiberorum in Hispania. ccc. urbes a Tib. Graccho subuersas esse, in Gracchi gratiam memoriæ prodidit, illoque more qui triumphales popas adparant, & per singulis turribus singulas urbes spectandas exhibent. SAYS. a qua Saytani Herodoto. Memphis. Notissima ex Apidis culti uanitate, hodie Alcayrum nominari & Sultani regiam esse ferunt. Syene. Hec Cancrī tropico subiacet, ideo in meridie cū in initio Cancrī Sol est, arrecta corpora nullam faciunt umbram. Hinc illud Luca. lib. ii. Atque umbras nusquam flecente Syene: ubi nusquam legendum: nō nunquam ut Macrobius legit, lib. Somnii secundo: nusquam enim dixit. i. in nulla parte, cū tunc radius ex Meridiano per catheton incidat, Hinc & Strabonis illud li. ult. de puteo meridiei tempore umbra carente. Bubastis. in hac Dianæ quæ Bubastin nominat clarissimū templū fuit / & inter cætera maxime spectabile, ut in Euterpe scribit Herod. Elephantis. Paulo infra minorē Cataractem sita est, ut sup. Thebæ. hodie Diospolis ut Strabo ait, meminit eius Homerus lib. Iliados nono, Pli. lib. v. Thebæ iquit portarū centū famæ nobilis / copiosa Arabicarum Indicarumque mercium, Nilo proximū emporiū. Multa de hac Diod. & Strab. A Busyride perditam uolūt, Hortum habuit pensilem, adeo amplū altūque, ut subtus per imensos meatus exercitus emittere

Earū clarissime procul a mari. SAYS, Memphys. b Syene. Bubastis. Elephantis. & Thebæ utique (ut Homero dictū est) centū portas, siue (ut alii aiunt) centum aulas habent, totidem olim principum domos, solitasque singulas ubi negociū exegerat, dena armatorū millia effundere. In litore Alexandria Africæ contermina. Pelusiū Arabiæ ipsas oras secatur. Canopicum. Bolbiticum. Sebēniticum. Pathmiticū. Mendesium. Tanicū. Pelusiacum, Nili hostia.

Polybius.

Thebæ.

potuerint, uulgo id nō sentiente, quod fabulosum Plī. existimat ca. xiiii. lib. penultimi. Demū collapsa, ut alia solent uetustate / etiā Strabonis temporibus uicatim inhabitata est. Iuue. de hac Saty. xv. Atq; uetus Thebe centū iacet obruta portis. Rufus ex Diony. Hic urbs est Thebæ, Thebæ que mœnib⁹

ARABIA.

Arabia hinc ad Rubrū mare pertinet, sed illic magis læta & ditior, Thure atq; odoribus abundat, hic / nisi qua Casio monte attollitur plana & sterilis, portū admittit Azotum suarū mercium emporiū. Qua in altū abit, adeo edita ut ex summo uertice a quarta uigilia ortum solis ostendat.

altis Præcinxere larē
Memnon ubi Tithoneus, Suspectat roseas auroræ matris habenas. &c. Quod ad Memnonē attinet / satis Strabo & Diodo. Alexandria. Multa de clarissima urbe illa scribit lib. x. Egesipus: lib. xvii. Diod. & v. li. Plī. Nobile & hodie omnium prope Europæ nationū Emporium Indicas merces

Arabico sinu & Nili fosis uariis excipiens, & in omnes mediterranei maris oras distribuens, De cuius origine aliisq; in ea insignibus Strabo libro. xvii. Alexandria, inquit, xxii. lib. Marcellinus uertex omnium est in Aegypto ciuitatū / quā multa nobilitat, & magnifica cōditoris altissimi / & Architecti solertia Dinocratis, & infra paulo. Inibi auræ salubriter spirantes, aer trāquillus & clemēs, atq; ut periculū docuit per uarias cōlectum ætates nullo pene die incolētes hanc ciuitatē solē serenū nō uident. Ammianus hæc. Iuxta ē Pharia turris in Nautarū salutē nocturnis ignibus flagrans: id em̄ ut retulim⁹ importuosum litus est. ¶ Pelusiū. Ab hoc oppido / nomē est p̄terfluētī ostio Strab. li. ultimo, Arabia inquit (Petreā intelligēs) inter Nilū iacet & sinū Arabicū / in cuius extremis partibus sitū est Pelusiū / uerū tota deserta & exercitui inuia. ¶ Canopicū. In Ostioꝝ Nili nominibus pulchre Plinio ca. x. li. v. Strab. lib. ul. & li. xxii. Ammiano cū Pōp. cōuenit, nisi q̄ Heracleoticū, p̄terito Canopico Ammianus recēset, cuius & Sene. meminit ut insignis li. iiii. nat. q. cuius rationē Plī. reddit his uerbis, Naucrātū, unde ostiū qdā Naucraticū nominat / qd̄ alii Heracleoticū: Canopico / cui sex milibus passuū p̄ximū est / p̄ferētes. Idē refert, minus p̄cipuis ostiis adnūcratis. xi. ostia reperiri, supq; quatuor quæ ipsi falsa ora adpellāt, & Strab. sunt, inquit, inter hæc alia quædā ostiola ignobiliora falsa ostioꝝ adpellatione / habēt ingressus nō tñ aptos magnis nauigiis sed scaphis p̄pterea q̄ breuia & paludes loca obtinēt. Non nihil ab aliis diuersa li. ii. scripsit Herod. Omnibus uero ab insignibus oppidis imposita nomina: Ea sunt Canopus, Bolbis, Sebēnis, Pathmis, Mendes, Tanis, a qua Taniticū Ptolemeus & Strab. deriuāt. Plī. & in emēdatis codicibus Pompo. Tanicū, & de quo supra retulimus, Pelusium. Hæc de Aegypto hætenus.

Pharia turris.

Ostia Nili.

Quicquid ultra Aegyptū in meridiē & Brumalem ortū expositū est, Arabia ubi? Palestina, Phœnicia, Syria, Mesopotamia, & Babylonia exclusum: id uniuersum ad Arabas pertinet, Hæc regionē triplicē Ptoleme⁹ fecit, Petreā Arabiā eā nominat, quæ supra Palestinā ad Casium montem & mare rubrū excurrit, nomē habet a Petra uetustissimo oppido / de quo infra referemus. Strabo. lib. xvi. Nabatheam uocat. Aliam desertam, fœlici a meridie, a septentrione Syria & Mesopotamiæ parte terminat, Vtramq; tab. Asiæ iiii. describit. Plini. & Strab. Scenitē, & Arabas illic Scenitas nomināt, uagos

POMPONII MELAE

- & a tabernaculis cognominatos / quæ ciliciis metantur, ubi libuit, autore Plin: nam $\sigma\kappa\kappa\nu\eta$ tabernaculū significat, atq; inde latinis scæna pro umbraculo usurpatū / Virg. Aenei. primo. Tū siluis scæna coruscis. Tertiā fœlicē nomiat diuitē & beatæ cognomine inclitā, quæ peninsulæ forma iter Persicū & Arabicum sinū in meridiē tendit: de qua. iiii. lib. copiosius Pomponius: qui plura hic ceu minus illustria præterit. Seruius super illo Maronis li. Aenei. prio. Centumq; Sabæo thure calēt aræ. Tres, inquit, sunt Arabiæ, Inferior, Petrosdes, & Eudemon, p inferiorē eā intelligens, quæ ad Cœlesyriam sita Scenitis nominatur: Plin. xxviii. cap. sexti lib. Sceniten amplioribus quam Ptolemeus finibus / a Comagene atq; ipso Amano & Ciliciæ regione descendere ait: in uniuersum amplitudine nullis gentium postferendā asserens. ¶ Hinc. In occasum / Aegyptū uersus & Septemtrionē, citra mōtana. ¶ Illinc. In meridiē & ortū. ¶ Casio monte. Iuxta hunc delubrū est Casii Iouis / & tumulus Pompeii / quod Romanorū ambitio illustre fecit, Nostri Sinam montem esse asserunt, summæ ueritatis decalogo / duce Mose / mortalibus exhibito nobilē, & etiamnū Diuæ Catarinæ sepulchro clarū, Plin. quoq; sterilem & præter Casium montem nihil insigne habentem indicat: At notandū obiter / alium supra Seleuciam Casium esse Plinio / cuius altitudo in directum. iiii. miliū passuum est, Cuius inquit exelsa altitudo quarta uigilia orientem per tenebras solem aspicit / breui circumactu corporis diem noctemq; pariter ostendens: Quod ipsum montanis Arabiæ Pomponius generatim tribuit, Ammianus de Iuliano Cæsare libro. xxii. Deniq; præstituto, inquit, seriarum die Casium montem ascendit nemorosum & tereti ambitu in sublime porrectum / unde secundis galliciniis uidetur primo solis exortus. A Casio Ptolemeus Casiotin Arabiam illam nominauit. ¶ Plana. hoc ita esse satis his uerbis Strabo indicat libro decimo sexto. Nabtheorum metropolis est ea quæ Petra nominatur / ea in loco alioqui æquo & plano iacet in circuitu uero rupibus & præcipitiis mutato / introrsum fontes & ad hortos & aquationē uberrimos habente, Extra circuitū regio magna ex parte deserta est præsertim Iudeam uersus. Hæc ille. Inde Petram deserti ab Esaya nominatam crediderim. ¶ Azotum. Oppidum Plinius & Strabo faciunt / unde Azotii dicti, eam ciuitatem diutissimā inter omnes Syriæ ciuitates obsidionē / Psameticho Aegyptum tenente sustinuisse Herodo. scribit lib. ii. Ptolemeus Azotū Palestinæ tribuit, a quo quantum ad situm attinet nec Plinius nec Strabo dissentiant. ¶ In altum abit. In præcelsos assurgit montes. ¶ Quarta uigilia ortum solis ostēdat. Ante ortum Solis iusto tempore, Nam in castris Romanis nocturno tēpori quatuor uigiliæ datæ sunt, maioris gratia custodiæ, nam pernoctes eosdem sopor obruisset / natura in omnibus prope animalibus per id tempus quietem exoptulante, ab occasu autem ad noctis medium uigiliæ duæ, hinc in ortum duæ alteræ statuebantur, Quarta igitur uigilia / tenebris præsertim lucem æquantibus, hora ante uerum ortum tertia initium habuit, qua Galli excubitores cantu frequenter prædicere diē assolent, quāquam ne medio quidem noctis sileant, hoc est, quod secunda Gallicinia / matutina illa / Marcellinus non tam apposite quam eleganter appellauit.

SYRIA.

A Arabia Petrea totus tractus littoris maris nostri adusq; sinū Ipsi- Syria.
cum/ Syriæ est, bene ergo Pōponius late eā littora tenere ait, Pro
scribit omnia Ptolemeus, tabulis Asiæ quarta & quinta, quas te in-
spectare est opus quisquis es studiose lector, alioqui in tanta rerū nominūq;
diuersitate nihil recte

- S** Yria late littora tenet, terrasq; etiā la- meōriæ offeres: Cer-
tius itrorfus, aliis aliisq; nūcupata no- nes aut si nobis obse-
minibus: nam & Cœle dicif, & Mesopotamia, queris quā apte omnia
& Damascene, & Adiabene, & Babylonia, & Iu- i tabulis exp̄sa loca,
dæa, & Sophene. Hinc Palestina est qua tangit Pomponii uerbis res
Arabas cū Phœnice: & ubi se Ciliciæ cōmittit, pondeāt. ¶ Latius in-
Antiochia. Olim, ac diu potens, sed cū eam reg trorsus. Nam ad sinū
no Semiramis tenuit/lōge potētissia. Ex opib⁹ usq; Persicum procur-
certe eius insignia multa sunt, duo maxime ex rit, ab ortu Susiana &
cellūt, constituta urbs mirē magnitudinis Baby Tauri iūgis Mediam
lon, ac siccis olim regionibus Euphrates & Ty claudētib⁹ termiata,
gris immissi. Cæterum in Palestina est ingens & Straboni & Ptoleme
munita admodū Gaza: (sic Perse arariū uocāt) o. ¶ Cœle. Hinc Cæ-
& inde nomē est, q̄ cum Cambyfes armis Aegy lesyria dicta Stra. xvi.
ptum peteret, huc belli, & opes & pecuniā intu lib. Tota inqt regio
lerat. Est nō minor Ascalon. Est Iope ante dilu ultra Seleucidem in
uium (ut ferūt) condita, ubi Cephea regnasse Aegyptum & Arabiā
eo signo accolæ affirmant, q̄ titulum eius fra recedēs Cælesyria ap-
trifq; Phinei ueteres quādā aræ cum religione pellatur, sed proprie
plurima retinēt, quin etiā rei celebratæ carminis quæ Lybano termiāf
bus ac fabulis, seruataq; a Perseo Andromedæ & Antilybano &c. No
clarū uestigiū bellūq; marinē ofsa imania ostētāt. mē sortita est a p̄caui
tate quā Græci κοίλο
T̄xv nomināt, Nā &
κοίλος omnis his lo-
cus cauus dicitur. Fe-
cit id altissima inter
Lybanū & Antilyba-
nū pfunditas. ¶ Me-
sopotamia. Quæcūq;
itra amnes ē Tygrim

& Euphratem/a septentrione Tauro excepta. Inde nomē sortita, ut est notū
cū ex aliis tū Philostrato. li. i. de uita Apollonii. ¶ Damascene. Circa Lybanū
a Damasco/clarissima ciuitatū. ¶ Adiabane. Nomē habet a difficili trāsitu/
magnis em̄ rigatur amib⁹: græcis ΑΙΧΒΑΙΥΥ transire significat. Lege Ami
anum. lib. xxiii. Ptolemeus hanc trans Mesopotamiā in ortū, Afsyriæ pattē
statuit, sicut & Sitacenā, & Arbelitin/ At Pli. ultra Armeniā inqt Adiabane/
Afsyria ante dicta. Straboni lib. xvi. a principio cū Ptolemeo cōuenit, Marti
anus. vi. lib. Pliniū e quo sua deptomfit sequif. Strabo Babyloniā & maxi-
mā circumstantis regionis pattē Afsyriæ nomine compræhendit a cuius sen-
tentia in urbibus Stephanus est, ut ea ppriæ Syria sit quæ citra Euphratem
in mediterraneum pelagus inclinat. Pli. xxii. ca. quinti lib. Syria totius Afsy-
riam partem facit/quē equidem libentius sequor. Multi confundūt ut Hero-
dotus/qui Syros a Græcis dictos Afsyrios a Barbaris dici scribit & illis Chal-
deos adnumerat. Acron quoq; & Porphyrio ifignes grāmatici sup. xii. Ode
secundi Car. Hora. eā quæ nūc Syria dicat, olim Afsyriā addita syllaba dictā

Cælo syria.

Mesopota-
mia.

Adiabane.

Afsyria.

POMPONII MELAE

- esse scribūt, & lib. xxiii. Ammianus Citra omnes, inquit, prouicia est nobilis Assyria, celebritate & magnitudine, tū & multiformi feracitate ditissima, q̄ per populos pagosq; amplos diffusa quōdā & copiosa ad unū cōcessit uocabulū & nūc omnis appellat Syria. Hāc diuersitatē percēssenti mihi nil aliud uidetur quā ut Syriæ & Assyriæ nomia confusa fuisse credam, nā & hodie cōfundimus. ¶ **Babylonia.** Quæ & Chaldaea: quā Ptoleme⁹ cū Pōpo. & Plinio ab Assyria separat, nomen ab urbe adepta, de qua infra. Hoc nō p̄tereā / Adiabene a Plinio trans Armeniā statui, quod quidē nō eo modo intelligendū est, quo Sophenen trans Taurū in septētriones expositā esse ait, citra enim Taurū esse illā quis nescit: Sed trans Arimeniā dixit, q̄ Adiabene amplius q̄ illa in ortū solis secundum Tauri iuga excurrit, id quod in quinta Ptolemei tab. uidere licet. ¶ **Iudæa.** Ptolemeus lib. Cosmographiæ quarto, Palestina inquit, Syriæ / quæ Iudæa Syria appellatur. & c. Pli. lib. v. Palestinā, Samariam, Iudæā & Idumeā seiungit. Gallileā adpellari hic asserēs ubi Syriæ iūgitur, in occasum autē trās Iordanē Petreā Arabiæ pximā, Omnia hæc Palestinæ Ptolemeus subdit, cuius tabulā Asiæ q̄rtā diligenter inspicito. ¶ **Sophene.** Pli. Qua Taurū, inquit, transit Sophene dicif. Procopius, nisi uiciatus codex est, lib. i. de bello Persico Sophosenē nomiat, Ptolemeus eā in Armenia maiori statuit, Strab. lib. xi. inter Taurū & Antitaurū eodem in loco: Vide pro loci memoria comparāda, Ptolæ. tab. Asiæ. iii. Populus uero in Armenia celebris Sopheni, quoz in sexto meminit Pli. Dignū est scitu qđ scribit lib. xvi. Stra. Syriæ nomen aliqñ ab Ifsico sinu ad pontū usq; Euxinum durasse, & ob id utrosq; Cappadocas & qui ad Taurū & qui ad Euxinū sunt siti / Leucosyros adusq; sua tempora dictos esse. Hinc Diony. interprete Palemone. Post Libani montis populi sunt solis ad ortus / Alterius Syriæ quæ tendit adusq; Synopen, Cappadoces mediis habitāt in finib⁹ hui⁹. ¶ **Palestina.** De Phœnice infra. Illa a Palestin oli illic metropoli nomē habet: Vnde Palestini / qui iidē cum his sunt / quos sacra historia Philistim & Philistinos nominat, de quibus in primo Regū permulta. ¶ **Cōmittit.** coniungit. ¶ **Antiochia.** Pli. ubi Ciliciam attingit, inquit, Antiochia dicif & Antiochena, ab Antiochia quæ illic est clarissima ciuitatū de qua multa lib. i. Procopius de bello Persico. Sicut Comagena intra sinū Ifsicū & Euphratē, & alibi, Laodicens, Apamena, Ptolemeo. ¶ **Eam.** Syriā. ¶ **Semiramis.** De hac prudentissima & uiri nomine digna fœmina lib. iii. Diod. cōmeminerunt quos uiderim Val. Maxi. Iustinus Orofi. Iuue. Eusebius, Augusti. Iosephus, Philostratus. Propri. Ea mulierum omniū quarū ex historia ad nos perlata noticia est longe celeberrima, quāq; cū Cyro præcipue Alexāder admiratus fuerit / q̄ in illis & magitudo qđam animi & rerū claritas plurima enituisset. Cœlius scribit Rhodigin⁹ c. xxxvii. libri antiquarū lēctionū duodecimi. ¶ **Potentissima.** Augusti. ca. ii. li. xviii. de Ciui. Dei quātū inquit attinet ad imperiū nullū maius primis tēporibus Assyriorū fuit nec tā longe lateq; diffusum. ¶ **Cōstituta urbs.** Maxima urbs & Chaldaicarū gentiū caput ut Pli. lib. v. scribit. Exhausta tandē potētissima rum gentiū inuidia, Nā Seleucus Nicator cognominatus a se nominatā Seleuticā iuxta cōdidit, intra nonagesimū lapidē, & post eū eodē cōsilio / Cthesiphontem tertio ab eo lapide Parthi rege eoz Vardane condiderūt, Conditam Babylonē a Semiramide Strabo scribit lib. xvi. & lib. iii. Diodo. Prop. lib. iii. Persarū statuit Babylona Semiramis urbē, Vt solidum cocto tolleretur aggere opus. Lege Herod. li. i. Nostri id est Hebræi & Christiani uerius a ple Noe post Cataclysinū constructam asserunt, ut magna illa linguarū cōfusiōe facta ei nomē datū sit, sicut Geneseos. xi. ca. scriptū est. Et Iosephus. ix. ca. li. i. antiquitatū explicat: Lege Aug. cap. iiii. decimifexti de Ciui. Dei. Ammianus

Marcellinus lib. xxiii. Babylon, inquit, cuius mœnia bitumine Semiramis struxit, arcem autem antiquissimus rex cōdidit Belus: Eius uerba plane Eusebii sententiæ quadrāt, qui in Chronicis, instaurasse hanc reginā plerāq; confirmat, Lege Iosephum libro contra Appionē primo. ¶ Siccis regionibus. In Assyriæ terra parū pluit, Quod in ea frumētī germinat, id demū est quod ex flumine irrigatur, irrigatur autē seges & frumetum prouenit non quēadmodum in Aegypto flumine / sed manibus & scrobibus irrigatum, Etenim Babylonica regio omnis quēadmodum Aegyptiaca / diuidit in fossas ut Herodorus scribit libro. i. De fossis illis multa libro. xvi. Strabo. ¶ Gaza. Hanc Alexander bimestri obsidione obsessam ægre cœpit ut lib. xvii. Diodorus scribit. Iosephus eam in Idumea superiori ponit li. antiqui. v. quēadmodum & Plinius. ¶ Aerarium. Seruius Aeneidos. i. super illo Maronis Et Troia Gaza per undas. Gaza, inquit, Persicus serino est & significat diuitias id est omne quod possidemus. Curtius lib. iii. de Alexandro. Regiam, inquit, pecuniā quā Gazam Persæ uocant / cum preciosissimis rerum efferri iubet. &c. Nil repugnat per metonomiā & ærariū significari, ut Thesaurū iam æris conditi locum / tam ipsum æs adpellare græco uocabulo solemus. ¶ Ascalon. Amplissima quondā & ualidis subnixā muris ut lib. iii. Egesyppus scripsit: cōminuit & lib. v. Antiqui. Iosephus. ab hac Ascalonitæ dicti sunt. ¶ Ioppe. De huius situ nemo fidelius Egesyppo li. belli Iudaici tercio, quæ equidē adscripsissem / nisi ad alia festinati mihi / nimis uel inuito cōmentarius accresceret Lege Pli. caput. xiii. libri quinti. Andromedæ fabulam apud Ouidi. lib. iiii. Transforma. Meminit Higinus libro. ii. Beluæ cui dicebatur exposita fuisse Andromeda ossa Romæ apportata ex oppido Iudææ Ioppe ostendit inter reliqua miracula edilitate sua Marcus Scaurus, longitudine pedum quadraginta altitudine costarum Indicos elephantos excedente, Spinæ crassitudine sesquipedali auctore Pli. cap. v. lib. viiii. Ipse in Pannonia uidi beluæ marinæ ossa omnē fidem magnitudine uincētia / quæ a Friderico Cæsare ex Hierosolimitana peregrinatione reduce aduecta / i fornice uestibuli munitissimæ arcis ciuitatis quā nouam cognomināt / grandibus cathenis suspensa ui suntur. Haud longe uero ab Ioppe, cui & hoc hodie nomē est, in Norine Toparchia fuere Hierosolima / longe clarissima urbiū orientis ut Plinius ait. Hodie loco religio est ut & ante fuit, ob mortem & sepulturam seruatoris nostri Iesu Christi. Iuxtaq; eam sitis Gallilea, Samaria, Bethleem, Hiericunte aliisq; passim in sacris litteris insignibus locis, De Hierusalem (quod equidē legerim) nemo pulchrius uberiusq; Iosepho quinto capite libri de bello Iudaico sexti. Scripsit & Timochares / quem Eusebius citat libro Euange. præparationis nono. Quo in loco idem ex Hecatæo Abderita uerbo & re (ut ipse ait) philosopho digna lectu depromsit. In Palestina gentem Helsenorum Plinius & Solinus celebrant, in toto orbe præter cæteras miram, de qua dignissima lectu capite primo libri noni Eusebius ex Porphirio, qui eos Essæos nominauit. Non preterierim in ea terra lege columbis parsum olim / & hinc tantam earum copiam factam ut aduenarum ora cycures petierint. Vnde illa sunt Tibulli uerba libri primi. Quid referam ut uolitet crebras intacta per urbes Alba Palestino sancta columba uiro. Scribit Strabo, quod dignū scitu est. Morē genti peruerterē esse / ægrotos in uis proponēdi exquirendiq; a prætereuntibus, an aduersus id genus morbi remedia norit, neminē em̄ tam malū esse sibi persuadent / qui, si quid medelæ sciat nō libēs impertiat. Fortunā & illi impensisse coluerūt, & Hortensem operā super cæteros: ut inde natū sit adagium, Multa Syroꝝ olera, in eos quorum labore magna rei nō admodū æstimatæ copia prouenit. Meminit Pli. lib. xx.

Assyria Euphrate irrigua.

Gaza.

Ioppe.

Hierosolia.

Helsenorum.

Pulcher mos.

Adagium.

POMPONII MELAE

Phœnices.

Phœnice Neptuni & Lybies filio dictam esse, Stephan⁹ est author. ad quod accedit lib. i. Silius, cum inquit, Et qui longa dedit terris cognomina Phœnix. Eos Strabo li. xvi. Arithmetica & Astronomia insignes, hanc nauigando, illam negociando auxisse scribit. Rufus ex Dionysio, Phœnicum regio est, hi rubro gurgite quodā Mutauere domum, primiꝫ pæquora uesti Lustraue salum, primi docuere carinis Ferre cauis orbis cōmercia, sydera primi Seruauere poli &c. Luca. item li. iii. Phœnices primi, famæ si creditur, ausi Mansurā rudibus uocem signare figuris. Ob Syrorū & Phœnicū nimis fertile uasfriciā, adagio locus factus est, Aduersum Phœnicas Syri. quo usi sunt ueteres, quoties uersutus uersuto imponere uelle uidebatur. ¶ Munia.

Tyros.

Tripolis.

Serpens maximus.

PHOENICIA.

Phœnicen illustrare Phœnices / solers hominū genus, & ad belli pacisꝫ musica eximiū. Literas / & literarū operas, aliasꝫ etiā artes, mare nauibus adire, classe configere, imperitare gentibus, regnū prœliumꝫ cōmenti. in ea est Tyros aliquando insula nūc annexa terris / defecit: qñ ab ipugnāte quodā Alexandroia cta sūt opa. Vici tenēt ulteriora, et adhuc opulenta Sidon anteq̃ a Persis caperetur maritimarum urbiū maxima. Ab ea ad promōtoriū Euprosopon duo sunt oppida Byblos & Botrys, Ultra tria fuerūt singulis inter se stadiis distantia, loc⁹ ex numero Tripolis dicitur. Tum Simyra castella officia & administrationes. ¶ Prœliumꝫ. Ob id dissentionū autores ab Herod. adpellantur lib. i. ¶ Tyros. Pli. li. v. Tyros, inquit, quondā insula / præalto mari septingentis passibus diuisa, nūc uero Alexandri oppugnātis operibus continēs: Olim partu clara urbibus genitis, Lepri, Vtica, & illa Romani Imperii æmula & terrarū orbis auida Carthagine, etiā Gadibus extra orbē conditis, Nūc omnis eius nobilitas conchylio atꝫ purpura constat. De obfusione eius, utꝫ cōtinēti adiuncta est, nemo uberius Diod. lib. xvii. Lege Curtium lib. iiii. ¶ Vici tenēt. Trans Tyron uicos aliquot esse ait & ipsam cum primis claram Sydonē, quā magna olim potentia priuarint Persæ: ut & Tyrum captam consternauit Alexander. ¶ A Persis. Qui anteq̃ Cambyfes Aegyptum peteret, Phœnicen & maritimā illic orā occuparūt, Tyriis & Sydoniis ante alios uexatis ut li. xviii. Iustinus scribit. ¶ Euprosopon. Id, nisi fallor, album Pli. nominat, nomē habet ab insigni aspectu Nā Græcis εὐπρόσωπον dicit⁹ qui bello est aspectu. DE Byblo & Botri Herod. Strab. Pli. ¶ Tripolis. Ptoleme⁹ oppidū maritimū facit. Cæterū a tribus oppidis Tyro scilicet Sidone atꝫ Arado dictam Pli. & Strabo testantur, utcunꝫ, intelligendū est eo loco cuius Pomp. meminit trigeminū fuisse oppidum, quod Tyrii, Aradii, & Sidonii ditione obrinuerint. Quod recte ex Pli. uerbis intellexit Hermola⁹. Nō autē sic, ut iuncta illa oppida eo in loco tam breui spatio fuisse credam⁹, Nā multū Arados a Tyro abest. HAVD longe a Tripoli campus est quē Macram dictū Strabo scribit, in quo serpentem uisum esse Possidonius retulit / mortuum, iugeri longitudine, crassitudine tanta ut equites ex utraqꝫ parte adstantes seinuicem intueri non possent, hiatu tanto ut hominem equo infidentem reciperet, exuiarum uero quamlibet squammam clypeo maiorem habuisse. ¶ Non obliqua. Grandem enim illic sinum facit, & oram quæ

excursu suo a Palestina declinans est, pelago obuertit. ¶ Antiochia. Inde Antiocheni & Antiochenenses, Ammianus lib. xiiii De Syria scribens. Hæc, inquit, nobilitat Antiochia mundo cognita ciuitas / cui non certauerit alia aduenticis ita adfluere copiis & internis, & Laodice & Apamea itidem Seleucia / in-

Antiochia.

- a lum, & urbs non obscura Marathos. Inde iam non obliqua pelago, sed aduersa adiacens a terra grædem sinu inflexo tractu littoris accipit. Populidites circumfident, situs efficit, quia regio fertilis / crebris & nauigabilibus alueis fluminum peruia, diuersas opes maris atque terrarum facili commercio permutat ac miscet. In eo prima est reliqua pars Syriæ cui Antiochiæ cognomen additur, & in ora eius urbes Seleucia, Paltos, Beritos, Laodicea, Arados. Amnesque inrer eas eunt b Licos. & Orontes. Tum mons Amanus, & ab eo statim Myriandros & Cilices.

de a primis auspiciis florentissimæ. &c. Inibi idem author multa de locis huius littoris insignibus. ¶ Arados. Forte eam intelligit, quæ aliis in continente sita / Antarados nominatur, Nam Arados in mari iuxta eam insula est Plinio & ista Pōponio. Supra Antardum in meridiem oppidum est uetustum Paradisus ad Libani orientale latus situm, non longe a Damasco, quæ pari prope forma ad Antilibani radices uergit ut Ptole. tab. Asiæ quarta indicat. Capella lib. vi. amnis illic paradisi meminit. Reliquæ ex Strabone & Plinio notissima sunt, Quin & Cicero de Amano, ad cuius angustias cum exercitu contra Parthorum copias excubuit,

Paradisus.

CILICIA.

Al in recessu intimo locus est magni aliquid quando discriminis fuso, ab Alexandro Persarum, fugientisque Darii spectator ac testis. Nunc ne minima quidem tunc ingenti urbe celebris Iffos fuit, & hac re sinus Ifficus dicitur. Pro-

libro Epistolarum secundo scripsit ad Cælium. De Myriandro etiam Ptolemeus.

N recessu intimo. Flecentium se terrarum, nam ab ipso ora iterum in occasum uertit ipsumque pelagus mediterraneum, angusta admodum flexura cohibet, cui ab oppido iuxta olim sito Iffici sinus nomen datum est. Intra uero sinum Ifficum & illam flexuram / quam Euxinus facit iuxta Tabernos & Colchin procurrentem Asiam in mediterraneum Appia. in Romanæ historiæ prohemio, & Strabo lib. xiiii. Cherronesum nominat / ceu grandem peninsulam. ¶ Fugientis Darii. De insigni illa Darii clade Arrianus. ii. lib. Curtius lib. iii. At omnium copiosissime lib. xvii. Diodorus. Ceciderunt Persarum peditum centum milia, equitum milia decem. Alexandro quattuor & quingenti faucii fuerunt, triginta omnino & duo ex peditibus desiderati sunt, equitum. cl. interfecti, tantulo impendio ingens uictoria stetit, inquit Curtius. Strabo Ciliciam in campestrē, & Thracheam id est asperam ubi in montana uergit Pamphiliæ propinquæ diuisit / lib. xiiii. Separatur a Septentrione Tauri iugis ab Armenia minori & Cappadocia. Iisdem a Pamphilia ab occasu, ab ortu a Syria Comagena, Amano, cuius angustias Amanicas pilas Amianus & Strabo nominant, a meridie tota Mediterraneo abluunt. Opulentissima olim Po. R. prouintia & Ciccone proconsole memorabilis, Solinus author est, adeo olim

Ifficus sinus.

Paruo impedimento ingens laepe uictoria comparat.

POMPONII MELAE

potentem fuisse/ut ad Pelusium usq; procurrerit, Lydis, Medis, Armenis, Paphilia & Cappadocia sub imperio constitutis, Tandē subactam ab Assyriis in breuiorē formā redactā esse. ¶ Amanoides. Quod Amani formā effigieq; circum nauigantibus exhibet, reddidit Etymon Hermolaus. ¶ Pyramus. De Pyramo & Cydno ni-

Cydus.

hil nō notum ex Arriano & Curtio, Hic Cydnum nō spatio aquarum, sed liquore memorabile ait/ qppe leni tractu e fontibus labens puro solo excipitur nec torrétes incurunt. Cōmeminit lib. xi. Iustinus. Tibul. lib. prio. At te Cydne canam tacitis qui leuiter undis/ Cerule⁹ placidis per uada serpis a quis. Soli. scribit am-

culinde Amanoides promontorium inter Pyram⁹ c
mū, Cydnumq; fluuios iacet. Pyram⁹ Iaso prior Mallon præterfuit. Cydus ultra per Tarsum exit. Deinde urbs est olim a Rhodiis Argiuisq; post Piratis Pompeio assignate possessa, nunc Pompeiopolis, tūc Soloe. Iuxta in paruo tumulo Arati poetæ monimētum ideo referendum, quia ignotum/quā ob causam iacta in id saxa diffiliūt. Non longe hinc Corycos oppidū portu saloq; incingit angusto tergore cōtinēti adnexū

Tarsus.

nem a candore Syrorū lingua nomen fortitū, Vitruuius lib. viii. ca. iii. Cydni aquā podagra laborantibus apprime salubres esse, cruribus in ea merfis. Cōstat Apolloniū aliquādo per epistolam Tarsenses sugillasse q; iuxta Cydni aquas ociantes tanq; fluuiatiles aues sederent, qetā aquæ pulchritudine qsi ebrios factos, Vt Philostratus scribit lib. de hui⁹ uita primo. ¶ Mallos. Clarum oppidū. Luca. li. iii. Mallos & extremæ resonāt naualibus Aegæ. ¶ Tarsus. Tarsos in campis sitam Cydus præterfuit Straboni, qui Argiuorū esse eam loquarētū opus existimat. Solinus a Perseo conditā asserit nobilissimā Danaes prole, Eustatius autorem eius Sardanapalū credidit. Solino Lucanus subscribit lib. iii. Deseritur Tauriq; nemus Perseaq; Tarsus. Clarissima urbs illa fuit, cū ob gymnasium maxime quondā in ea insigne, tum eo ipso/

Paulus Apostolus.

q; Paulum Apostolū alumnū habuit/uirū unice in religione nostra memorabilem. Lege de Tarso lib. xiiii. Strabonē. Meminit & Marcellinus lib. xiiii. Quāq; inibi corruptissima lectio est ut alias quoq; in libris uel recentissime editis. ¶ Soloe. Strabo Soli / plurali numero, quod idem est, quāq; rectius scribatur Soloe more Græcorū *Σολοί* sicut Dioscuroe pro Dioscuri apud Ciceronē lib. de natura deorū tertio, ut Hermolao placet. Ab hac Solenses, ut Solensis Aratus, Chrysippus Stoicus, & Philemō poeta Comicus, Straboni lib. xiiii. ubi in eandem de Solis cū Pōponio sententiā. Curtius Heliopolim ceu Solis ciuitatē nominat: Vide Solinū. Eustathius Dionysii interpres hoc oppidū ab exulāte Solone colonis atticis ornatū fuisse scribit, cū uero Barbari linguā Atticā paulatim coinquinassent, Soloecisare dicti sunt, & inde Soloecismi ut Cilicisimi quoq; barbare loquētū, ante alios Hieronymo & Plauto dicunt. Lege in Solonis uita Laertium, & lib. xiiii. Strabonē. ¶ Arati. Pleraq; naturæ opera insignia sunt quorū causas ignoramus: in horū numero & id Arati monimētum est, cuius miraculo præter saxi ex quo constat naturā nil facile attuleris, si modo ea lapidis cuiuspiā natura esse potest. Plin. certe, quēcunq; authorē securus, scribit lib. ul. In Iaso Troadis lapidem nasci Sarcophagū nomine fissili uena scissum qui corpora defunctorū in eo condita intra .xl. diem absumat exceptis dentibus. Mutianus addidit, specula quoq; & strigiles & uestes & calciamēta cū mortuis illata saxea fieri, Huiusmodi

Iasi⁹ lapis.

passim admirando naturæ prodit maiestas, & secundū lapides, in herbis, tū & in aquis maxime, Quando Albertus Magnus scripsit uidisse se Cyrothecā ex corio lapideam factam postq̄ in quendā Germaniæ fontem merla est, pri ori efugie nihil mutata. ¶ Specus Coryci⁹. iuxta, optimū & fragrantissimū

Specus Coryci⁹.

- a Supra, specus est nomine Corycius singulari in genio, ac supra, quā ut describi facile possit eximius. Grandi namq̄ hiatu patens, montē litto ri appositum & decem stadiorū cliuo satis arduū ex summo statim uertice aperit, Tunc altē demissus, & quantū demittit amplior uiret lucis pubentibus undiq̄, & totū se nemoroso laterum orbe cōplectitur, adeo mirificus ac pulcher ut mētes accedentiū primo aspectu consternat, ubi contemplari durauere, nō faciet. Vnus in eū descensus est angustus/asper, quīgētoꝝ & mille passuū per amœnas umbras & opaca syluæ quiddā agreste resonātis, riuis hinc atq̄ illinc fluitantibus. Vbi ad ima peruentū est, rursus spec⁹ alter aperitur ob alia dicendus: Terret ingreditos sonitu Cymbalorū diuinitus & magno fragore crepantiū. Deinde aliquādiu perspicuus, mox & quo magis subitur obscurior ducit ausos penitus, alteq̄ quasi cuniculo admittit. Ibi ingēs amnis ingenti fronte se extollēs tantūmodo se ostendit, & ubi magnū impetū breui alueo traxit, iterum demersus abscondit. Intra, spaciū est magis q̄ ut p̄gredi quisq̄ ausit horribile, & ideo incognitum. Torus autē angustus & uere sacer habitariq̄ a diis & dignus & creditus. Nihil non uenerabile, & quasi cū aliquo numine se ostētās. Alius ultra est, quē Typhoneum uocant ore an

crocū nascitur, De ipso specu multa in Ciliciæ descriptione Solinus. Nōmē habet a Coryco uicino oppido de quo Pli. ¶ Grandi hiatu. Specus inquit quī montē impositū mari a summo cauat uertice/patulus est hiatu amplissio. ¶ Cōsternat. Stupore iniecto rapiat. ¶ Descensus. Solinus duobus milibus & passibus quingentis non sine largodie descendi in eū asserit: quē tū corruptū suspicor, nam ne hoc quidem uero admodum simile est/ in tantum spaciū elucescere specum quanto in eū descensum esse Mela ait. ¶ Cymbalorū. Id aut fabulosum est, aut ad Physicam referendū, sit em̄ ut aer dū intra frigidos rupiū recessus in aquā mutat/guttulis subinde stillatibus suauis quidam stridor audiat. ¶ Cuniculo. Angustissimo meatu, inde animalī latibula effodienti & quolibet sub terra reptanti nōmē est. Martialis. Gaudet in effo

Solinus.

sis habitare Cuniculus antris. ¶ Typhoneum. Solinus, in intimo inquit recessu Typhonis gigantis cubile positum/qui uolunt/credunt. Ego ad naturæ uim huiusmodi opinionē magis retulerim, nā quod suppositos mōtib⁹ Gygantes uates Græci Latiniq̄ scripserūt, id arcanū habet / nam in plarīsq̄ locis ex copiosa exhalationū p̄sentia, terremot⁹ gignunt & ignitæ eruptiones, quo plāpe orto imani impetu montes frangi, nōnunq̄ illidi cōtingit, Hinc sub Aetna Enceladus, sub Inarime Typhoeus: Ardēt em̄ illi & ignitos plārūq̄ globos eructant, At uero nō hic magnus ēēt impetus qui terris

Typhoeus.

POMPONII MELAE

Typhon
ventus. fractis mare admitit? qui sumotis motibus emittit lacus, paludesque exiccat. Hoc in Thessalia contigit, illud ad Sicilia. Ideo illa Gyantū contra Iouē in Thessalia agitatoꝝ motium pugna memorabilis. Addo quod Τυφωνα Græci uentum turbidū & orbe motū nomināt, ut lib. Meteororū tertio Aristo. Hic

quāuis in alto initiū habet, tribui tamen huius specus intimis hoc nomē quoque potuit / quod aer illic turbidus & pestilens exsufflet, Quod alibi quoque cōtingit, Nā in Syriæ locis ubi Naphta prouenit, consimilis periculi specus ē, & in Phrygia iuxta Hierapolim halitus e foramine letalis exurgens quodcūque animal proxime steterit, odore graui cōsumit. Authore Ammiano l. xxiii. Ei⁹ rei causas Albert⁹ noster explicat tractatu. ii. li. tertii Meteororū. Strabo lib. xiii. ex Pindari autoritate Typhonē sub Aetna cruciari scribit, editum ex ingēti illo

Typhon
Gygas.

Cilices yñ.

Melas.

Cymon.

gusto / & multum (ut experti tradidere) pressus d
& ob id assidua nocte suffusus, neque unquam perspicui facilis, sed quia aliquando cubile Typhonis fuit, & quia nūc demissa in se confestim exanimat, natura fabulaque memorandus. Duo deinde promontoria sunt Sarpedon / finis aliquādo regni Sarpedonis, & quod Ciliciam a Pamphilia distinguit, Anemuriū, interque ea Celēdris & Naridos Sarmioꝝ coloniæ / sed Celēdris Sarpedoni ppior.

PAMPHILIA.

P Pamphilia est Melas nauigabilis fluius, e
uius, oppidū Sida, & alter fluuius Eurimedon. Magna apud eū Cymonis Atheniensium ducis aduersus Phœnicas & Persas naualis

AEC ab ortu Ciliciā habet, ab occasu Lyciā & Asiæ minoris partē, a septentrione Galatiā & Cappadociā, a meridie mediterraneū, quod illic Pamphiliū maris nomē habet: Tota tauri expatiantis iugis septem. ¶ Melas. Cognominis in Bœotia est qui oues inde potas nigras efficit, Plinio, est & ad Smyrnā Melas amnis inclitus ut Solinus ait. Itē alius in Thracia a quo Meleus sinus Plinio. Alius eiusdem nominis Buxerorū in Ponto de quo lib. vi. Plin. ¶ Eurimedon. Hic ex Tauri iugis ortus mediā Pamphiliam tranat, nō adeo longe ab Oestri hostiis & Sida urbe / pelagus subiens. De Sida Cumanarū coloniā cū insigni Palladis templo Strabo. ¶ Cymonis. Hic Xersem e Græciæ finibus multa clade pulsum secutus / antequam ille aut pauore reciperet anios / aut res Barbaras cōponere posset, hæc quod oppida subuertit atque diripuit, illa uero ab rege deficientia in Græcorū ditionē accepit / adeo ut omnē Asiam ab Ionia usque Pamphiliā Persicis præsidiiis atque armis desolatam fecerit, authore Plutarcho, qui in eius uita insignē illam contra Persas uictoriā nō tam mari quā terrā uno die partā, multis prosequitur. Hic uero Cymon liberalitate & magnificētia illustris fuit, nā agros suorū dituris septis / egenis

& peregrinis poma & id genus fruges alias sumendi copiam fecit impunet
Cōiuiā quotidie domi oppipare adparata pauperibus quotquot adfluxe-
runt, exhibuit. Comitibus praecepit/ ut si quis grandior natu/ amictu sordi-
dus elset, illico uestem cū eo cōmutarēt, & si quē in foro indigna egestate op-

a pugna atq; uictoria fuit. Mare, quo pugnatum
est ex edito admodū colle p̄spectat Aspendos,
quā Argiui condiderāt, possedere finitimi. Dein
de alii duo ualidissimi fluuii Oestros & Catara-
ctes. Oestros nauigari facilis, hic quia se p̄cipis-
tat ita dictus, Inter eos Perga est oppidū, & Di-
ana quā ab oppido Pergeā uocat templū. Trās
eosdē mons Sardemisos, & Phaselis a Mopso
condita/ finis Pamphiliā.

p̄sum inspicerent/
clam ei pecunias tri-
buerēt, Ipse cultus ne-
gligens, & uerborū at-
q; eloquētiā minime
appetēs pl̄rasq; Græ-
corū artes in quibus
magnā illi laudē quæ-
rebant/ cōtempnit, Ve-
ritatis cultū maxime
amans, & ad summā,
Deiectus, incomptus,
magnis in rebus opti-
mus/ ut i Hercule suo

Euripides scripsit. ¶ Mare. Accusandi casus est, ut sit Aspendos aspectat ma-
re. &c. De Aspendi uero situ ante alios digna lectu Philostratus lib. de Apol-
lonii uita primo. ¶ Oestros. Ptol. Cestrum nominat & Strabonis tralati co-
dices fere ita habent. At quia ualidissimos ait Pompo. mallē equidē Oestros
legere, nā Græci οἱ ὄστροι furorem dicunt, ut illi a citissimo fluxu nomē uene-
rit, quāquā ad nauigia idoneo, Cataractes ea crebris p̄cipitiis non sustinet.

Cataractes.

¶ Ita dictus. κατὰ ῥαχὺς τῶ Græcis idē est quod cū impetu impello, inde Cata-
ractæ fluuiorū intra angustas rupes subinde s̄cūctiū dicunt, qualis illa Nili,
de qua supra. ¶ Diana. Id tēplū extra oppidū in edito colle sitū ē, ubi quot
annis celebris accolarum conuentus, & annua illic festa Straboni. ¶ Sarde-
misos. Hoc nomē id Tauri iugum habet quod intra Lyciam & Pamphiliā
in nostrū pelagus imminet, meminit eius cap. xxvii. lib. quinti Plini⁹. ¶ Pha-
selis. Hanc eius orā ultimā Plinius ait, Pompo. Pamphiliā finem, conformi
sententia. Scribit Strab. iuxta Phaselidem angustias esse per quas Alexāder
exercitum laboriose traduxerit: & montem mari imminentē/ cui indubie ex
scansili decliuitate nomē est Climax, qui transitū in littore arctum relinquit/
mari tranquillo nudatū adeo ut iter facientibus peruius sit, pelago autem

Diana Per-
gea.

affluente undis contegit. Hūc ego locū existimo/ per quē Persæ elapsi sunt,
cum illuc Alexandri copiæ peruenissent, quod ipsum Iosephus lib. antiq̃ta-
tum secundo/ miraculo tribuit, sicut miraculo Moses per Erithrāū cedenti-
bus aquis transiisse credit: nolente uidelicet deo Persarū regnū ab Alexan-
dro destrui. Quā in aliquibus codicibus nō Pamphilio sed Parthico legi-
t. Crinitus lib. xvii. sensum Iosephi uertit, & Alexandrū mandasse undis ut re-
trocederent/ affirmat, ut deuictis Persis regno potirēt: quod non fuisse/ sa-
tis indicat Strabonis locus. Et uideri potest nullo prorsus contigisse miracu-
lo/ quod Mosi snū Arabicū transeunti accidit / & Exhodi. xiiii. cap. scribitur.
Nā mare hoc, ut Strabo scribit, lib. xvi. fluit & refluit, quod Aelio Gallo quē
in Arabias Augustus miserat maxime obsuit, nauibus scilicet longis quas sa-
brefecerat persæpe uado hærentibus, fieri igit potuit/ ut fluctibus abeunti-
bus Moses qui peritissimus omnis philosophiæ fuit/ natura loci obseruata/
trāsierit, Pharaō uero rerū harū imprudēs/ his horis fuerit alueū ingressus qui
bus maris impetus redire cepit, & medio eū transcurso obruerit, Cæterū/ ut
miraculo tribuam & ratio facit facti/ & sacræ scripturæ ueritas. Illud alterum

Nota.

POMPONII MELAE

loci & maris ingenio omnino tribuo / & euenisse credo / Esto ut friuolū cō-
menticiūq; Crinitus neget. [Mopso. Mopsum tempore Troiani belli in
Cilicia regnasse Euseb. scribit, a quo conditā Phaselim uero est simile. Cate-
rum de Mopsis qui plures fuerūt, lib. nono Stra. & nō indigna lectu / Codrus
Vrceus. Vrceus Grammaticus

quē equidē primæ no-
ræ inter suæ tempesta-
tis doctos uiros / dux-
erim. Sermone illo e-
ruditissimo / quo oīa
fabulam esse conten-
dit.

LYCIA.

LYCIA continuo, cognominata a Lyco rege Pandionis filio, atq; (ut ferunt) in-
stata olim Chymeræ ignibus. Sydæ por-
tu, & Tauri promontorio grandem sinum clau-
dit. Taurus ipse ab Eois littoribus exurgens ua-
ste satis attollitur. Deinde dextro latere ad sep-
tentrionē, sinistro ad meridiē uersus, it in occiden-
tem rectus & perpetuo iugo magnarūq; gen-
tium

LYCIA prope
tota tauro
premi, eius
ingis bona parte clau-
sa est, Lycios autē ali-
quando Termilas di-
ctos Herod. li. vii. scri-
bit / post Lycios a Ly-

co Pandionis filio, qui cū a propria terra exiisset in regni partem a Sarpedone acceptus est. [Chymeræ ig. Miror dicere potuisse Pomponiū / in re adeo manifesta (ut ferunt): cū arsisse Chimerā ita sit notū / ut nihil magis / nisi forte fabulam Chymeræ a Bellorophonte uictæ aspernatus est. At quid est aliud fidelis fabula / quā amœna ueritatis explicatio? quā erudita rerū inuolutio? Chymerā monstrum triforme in Theogonia Hesiodus his uersibus, ut Richardus meus Bartholinus transtulit, significauit. Huic tria sunt capita, & fertur primū esse leonis pulchroculi Capræq; simul / fortisq; Draconis. Ante leo, retroq; draco, mediumq; capella est, Pegasus hanc uicit & magn⁹ Bellorophontes. Græci χυμερῶν capram nomināt. Inde elegans illa Horatii allegoria ad puerū obsoleti Scortuli amore captū lib. i. Carmi. Vix illigatū te triformi Pegasus expediet Chymera. Seruius. vi. Aenei. sup illo Virg. Flammisq; armata Chymera. Reuera, inquit, mons Lyciæ, cuius hodie quoq; ardet acumen iuxta quod leones sunt, media uero pascua sunt, & ima serpentibus plena. Hunc Bellorophon habitabilē fecit, Vnde Chymerā occidisse dicitur. Pli. viii. ca. li. secundi, Flagrat inquit in Phaselide mons Chymera & quædam immortalibus diebus & noctibus flamma, ignē eius accēdi aqua, extinguī uero terra aut fœno Gnidius Ctesias tradidit. Hinc Home. vi. lib. Iliados, animal dixit indomabile / iexpugnabile, neq; humano sed diuino genere ortū. Appollonius Thianeus cū in Sicilia montem Aetnā ardere uidisset, talē rationē attulit. Terram bitumini sulphuriq; cōmixtam facile ardere / atq; ex ipsa ignem nasci, quāuis ille alicubi nō emittit, q; si cauernosam terrā esse contigerit, ut per ipsam spiritus aliquis ingrediat tūc flāmam attollit quæ magis magisq; aucta uelut aqua e montibus in campos effluit / quādoq; etiā usq; ad mare delata, quasi fluminis cuiusdā ostia facit, Nihil diuersa Iustinus ex Trogo lib. quarto scribit. Ita uero in Meteoris de Prochite Pontanus. Illa solo fumante / graui concussa ruina Spargit desertos incendia lata per agros, Pertinuit mare flāmigeros deuoluier amnes, Incensum & late scopulos super æra ferri. Pli. in Lycia Hephæstios montes esse scribit qui tæda flāmante tacti adeo flagrent / ut lapides quoq; riuorū & arenæ in ipsis aquis ardeant, Græci φεξις Vulcaniū dicūt & ipsum Vulcanū φεξίον nomināt. Inde Hephæ-

Chymera.

Horatius.

Cur mōtes
ardeant.

Pontanus.

Asia urbs Lyciae Vulcani sacra, Solino. eam Plinius neutro protulit. Hodie iuxta Saxones in regione quā Misiā uocant mons ardet perpetua caligine fumās subrus uero Cuniculi sunt / e quibus accolis euecta adusti lapidis frustra carbonū praebeant uicem, nec aliud fomenti genus ignē diutius retinet: Dū hanc

Mons Misi-
niae ardens.

tium / qua dorsum agit terminus. Vbi terras dirigit, exit in pelagus. Idē autē & totus ut dictus est, dicitur etiā qua spectat orientē, deinde Haemodes, & Caucasus, & Paropamisus. Tum Caspiæ pilæ, Niphates, & Armeniae pilæ, & ubi iam nostra maria contingit Taurus iterū. Post eius promontoriū flumen est Lymira, & eodem nomine ciuitas, atq; ut multa oppida, sic praeter Pataram nō illustria. Illam nobilem facit delubrum

scribebam / Viēnae Austriae constans fama increbuit, Ardere intra paucos menses in Styria coepisse montē, ea pellectus Maximilianus Caesar Aug. nūciis ad inquirendū missis, ita esse ut ferebatur / compertus est. Variat in his mirifice natura, & in Campania Vesuius / qui flagrare desinit, Ardere primū co-

pit Titi Vespasiani impio, id quod in uita eius adnotauit Sextus Aurelius Victor. Ea ut suspicor nouitas hominē naturae rerū audissimū Plinius. Secundum ad hoc illexit / ut uidere cupierit / absumptū (mirum) rerum nouarū amore. [Syda portu. Plinius Sidam in Pamphilia locat lib. v. Straboq; lib. xii. iuxta Aspendū statuit / ubi Cilices Pyratæ captiuos olī sub hasta uendiderūt. Pomponius certe in Pamphiliā inclinare nō reuinit. [Taurus. Nemo de Tauro copiosius elegantiusq; Plinius, ca. xxvii. quāti libri, quē legito & Simiā eius Solinū in Ciliciae descriptione, Nā & hic author lectu dignissimus est, nō tam quā rerū illustriū breue traxit & Plinio compendiū, q̄ quod enūctae phrasīs & appositae in hoc scribendi genere dictionis author est, Nā res pleraq; omnes quas tractat Plinii laborib; debent. Mediā ille teu imani dorso per Asiā excurrit, & ad ortū solis ubi ahsurgit admodū est solidus, occasum uersus ubi nostrum attingit pelagus, in septentrionē imanibus iugis egredit, nec minus altis in meridiē, imensus ubiq; & innumerarū gentium arbiter / a quarum diuerso situ diuersa est sortitus nomina. Totus uero examussum picturae fide & tabularū euidētia nosci facillime potest. [Dextro lat. Si ab eius ortu in occasum prospicias, [Magnarū gen. Scythicarū & Indicarū, quaeq; in occasū utrinq; iuxta sunt. [In pelag; Nō solū mediterraneū / sed & in Indicū & Arctoū. [Idē. Taurus inquit adpellat a primo exortu / nec aliter, quod nomē alioq; sibi p̄cipuū & generale est. Quāq; Plinius. Iamus inquit prima parte dictus. &c. Graece in uniuersū Ceraunius dicit, ego apud Plinium. Imaus legerē nō Iamus uersis lris, De Imao enī nemo nescit. [Hamodes. Vbi Indiā quae extra Gangē ab ea Scythia diuidit quae extra Imaū. Ptolemaeo. [Caucasus. Sup̄ Iberiā ac Albaniā in septentriones Ptolemaeo, quāq; alibi quoq; id nomē habet, & totus Taurus caucasi nomine intelligi potest / ut p̄saep̄ partis uocabulū toti figurate tribuimus. Philostratus lib. ii. Caucasus inquit Mediā atq; Indiā terminās in mare rubrū altero cubito descendit. &c. Vbi multa de Prometheo ad Caucasum ligato scribit, quē tñ / authore Seruio / primū Afsyriis Astronomiā & syderū motū quē in Caucaso obseruauerat, explicuisse constat, ut dubiū nō sit Tauri iuga in meridiem egrediētia caucasi nomine intellecta esse classicis scriptoribus. [Paropamisus. Vbi Baetrianā a Paropamisade seiungit. [Caspiæ pilæ. Qua inter Medos & Parthos in Hircanū procurrit. Ptol. [Nyphates. Supra Afsyriā ad finē maioris Armeniae. [Port. Armeniae. Vbi

Plinius incē
dio absumpt;

Taurus.

Caucasus.

Promethe;

POMPONII MELAE

in Moschicos montes quæ & ipsa Tauri iuga sunt/inclinat. Marti. li. vi. Por-
tarū inquit etiā nomina censent & alibi Armeniæ / alibi Caspiæ. De Caspiis
& Solinus. ¶ Patara. A Pataro conditor e/hac Ptolemeus Philadelphus au-
xit, & Lyciā Arfinoen nominauit / sed antiquū nomē retinuit: autore Stra.
Inde Patareus Apollo
dictus, & Lyciæ fortes
Virgilio, & li. iii. Theb
ai. Statio memoratæ.
¶ Xantus. Alius ab eo
qui in Phrygia est, hui
us quoq; lib. Iliad. vi.
meminit Home. aliqñ
Syrbis nominatus Stra
boni, qui & Xantū in-
ter maximas Lyciæ ci-
uitates nūerat. ¶ Cra-
gus. Ouid. libro tran-
sformat nono. Iā Cra-
gon & Lymiræ Xantiq; reliquerat undas. Quod ad Lymirā attinet, Pli. scribit
fontē illic esse Apollini sacrū / in quo ter uocati fistula pisces ad auguriū pſtā
dum ueniunt, quos carnes diripere abiectas lætum est, caudis uero abigere /
dirum. ¶ Telmisos. Martianus lib. vi. Telmisos, inquit, oppidū diciſ quo fi-
nitur Lycia. Strabo est autor / Lycios aliqñ adeo ciuilit̄ cōtinēterq; uixisse,
ut cū ſœliciter in Italiā uſq; mari dominarent, tñ in ullo turpi lucro nunq; ſe-
ſe extulerint ſecundū patriæ morē in Lyciaci cōuentus adminiſtratiōe pma-
nentes. Viginti tres apud eos urbes in ſuffragiis dandis participarūt: & ex q-
q; ciuitate cōſultandi gratia in unū cōuenerūt, quodq; pars maxima compro-
bavit id decreto ſtetit. Hoc more Græcia dū libera fuit per Amphyctiones in
mediū conſultuit, de quibus Strabo li. viii. & lib. xvi. Diod. nā Pli. lib. ix. Am-
phyctiones publicū Græciæ cōſiliū nominat. Seruant hūc morē hodie prope
peculiariter Heluetii, gens libera, miſis e potiffimis ciuitatibus uiris gnaris
qui de rebus cōmunibus mature ſimul & prouide conſultēt. Similis & Cari-
bus conuētus ad Iouis Chryſaorei phanū inſignis fuit / unde & cōuētus ipſe
Chryſaoreus dictus accolis, autore Strabone.

Apollinis quōdā opibus & oraculi fide, Delphi
co ſimile. Ultra Xantus flumen, & Xantos oppi-
dum, mons Cragus: & quæ Lyciam finit urbs
Telmisos,

CARIA.

Aria ſequitur. Habitat incertæ origi-
nis, alii indigenas, ſunt qui Pelasgos,
quidam Cretas exiſtimant, genus uſq; eo quon-
dam

Lyciorū mo-
res.

Heluetiorū
conſulendi
mos.
Aſiæ mino-
ris fines.

AEC. eius Aſiæ quæ minor diciſ, prima eſt regio. Minorē autē Aſiā
Pli. lib. v. cap. xxvii. ab ortu Lycaonia & Phrygiā illa quæ Galatiam
& Pyſidas attigit/terminat, ab occaſu toto Aegæi maris excuſus / a
meridie Aegyptio pelago: a ſeptentrione Paphlagonia terminat: Ptoleme-
lib. Coſmog. v. a ſeptentrione eam Bithynia finit, ab ortu uero Lycia & Ga-
latia, a meridie Lycia quoq; ab occaſu Aegeo, ampliōrē ſtatues quā Pliniū.
Strab. lib. xii. a principio. Iuniores, ait, eā quæ intra Taurū eſt Aſiā eodem no-
mine uocauere quo totā p̄tinētem, in ea uero cōtineri ab oriēte Paphlago-
nes, Phryges, & Licaones, Inde Bithynos, Myſos & quæ Epiſtetus nominat,
mox Troadē, Hellespontū, & ad mare Aeoles, Iones, Cares & Lycios. ¶ In-
certæ originis. Stra. lib. xxiiii. inter omnia cōſtare ſcribit, q; ſub Minoe fue-
rint tūc Leleges adpellati & inſulas habitari, poſt uero cōtinētis habitato-
res factos, Pelasgis ea loca tum occupātibus / ſedes ademiffe. DE his lib. viii.
Maro. Hinc Lelegas Carasq; Vbi pbe Serui. Inſulanos fuiſſe eos ſcripſit, Nā
præter ea quæ attulimus, li. xii. Strabo Cares / ait, cū prius Leleges & inſula-
res eſſent, terreſtres facti ſunt, fauentibus Cretenſibus qui Milerū cōdiderūt
duce Sarpedone Minois fratre / qui & Minyas in Lyciam habitatum duxit, &

Defenſus a
calūnia Ser-
uius.

Termilas nuncupavit: qui tandē a Lyco Pandionis filio Lycii adpellati sunt: Beroaldus igitur Grāmaticus Seruū temere incusat, q̄ Insulanos Cares dixit, Nec est dubiū tam Thessaliā Leleges/quā Epiron/& plarāq; alia Grācia loca tenuisse, ex Strabone. ¶ Armox pug. Insignes bellatores fuisse Ca-

Licii unde dicti?

Cares bellicosi.

- a. dam armox, pugnaq; amās: ut aliena etiā bella mercede agerent. Hic castella aliquot sunt. Deinde promontoria duo Pedalion & Crya, & secundū Calbin amnē Caunus oppidū ualitudine habitantiū infame: inde ad Alicarnasson hæc adiacent Rhodiox aliquot colonix, portus duo/Gelos, & cui ex urbe quā amplectitur Thissami flā cognomē est. Inter eos oppidū Latumna, & Pandion collis in mare emissus. Tū tres ex ordine sinus, Thymnias, Schenus, Bubesus. Thymnias promōtorīū Aphrodisiū est. Schenus ambit Hilam. Bubesus Cynotū. Gnidus in cornu peninsulæ. Interq; eā & Ceramicū sinū in recessu posita Euthanæ. Halicarnassos argiuox colonia est, & cur memorāda sit p̄ter cōditores, Mausox

res/passimq; stipendiis ut mererēt puocatos constat: arma quoq; ab ipsis cognominata sunt/si quæ idonea & belle adparata uiderent, Hinc Anacreon/compectū Cariæ lorū dixit, & Alcæus/Caricam cristā, autō. Strabo. Ob crebrū uero militiæ usum/& uitæ in ipsius incuriā quādā Adagioni locus datus est. In Care periculū facito, cuius doctissima ē apud Erasmi explicatio. ¶ Pedal. & Crya. Vtriusq; Pli. meminit. Crya illic quoq; oppidum Stephano/a quo promontorio nomē.

Adagium.

Ceterū Crya ne an Cicia legendū sit. Hermol. disputat sup cap. xxxi. lib. v. Plinii. ¶ Caunus. Meminit Galbis Strabo & adiūcti op. Cauni æstate & Autūno, ut ipse ait, ad inhabitandū grauis ob calorē & pōmorū copiā. Ob id Caunii pestilenti cœlo esse dicunt. Hos cū intuitus esset Stratonicus Cytharædus homo salibus plenus, illū ex. vi. Iliados uersiculū in eos recensuit, Tale quidē genus est hominū quale est foliox. Liuorē uidelicet quo omnes pallescunt/sugillans. Caunii uero cū hominē incessisset acrius q̄ urbē ut morbidā carperet, Ego, inquit/morbidā dicere ausim ubi mortui ambulant, Urbanius multo acriusq; q̄ prius illudēs. ¶ Gelos. Alter portus, & ille cui. &c. Quā Plinio. & Ptol. Cresia siue Cresso Rhodo proximus portus est. ¶ Aphrodisiū. Plinio Aphrodisias dicit. ¶ Latumna. Pli. & Strabo Lorima. ¶ Hylā. Pli. Hydā nominat, Itē Acanthū nō Cynotū uide Hermol. ¶ Gnidus. Clara memoria Veneris a Praxitele sculptæ, & alūnis plerisq; uiris maximis. Sitū peninsulæ uide apud Ptole. tab. i. Asia. ¶ Ceramicū. A Ceramo oppido Ptole. Euthanæ ex Plin. Hermolao notissima est, ut reliqua superiora: quæ prætereo ut insignia minus. ¶ Halicarnassos. Clara Herod. Heradio poeta Callymachi socio, & Diony. historico, qui res Romanas Strabonis temporibus scripsit. Regia olim regū Cariæ fuit, ab Alexandro capta & Adæ reginæ Idriei cōiugi quā Pixodarus eiecerat/regendā tribuit ut Diod. lib. xvii. & lib. xiiii. Strabo scribit. Iuxta eā Salmaçis ille est / molles effeminatosq; faciēs de quo li. iiii. transfor. ¶ Mausoli. Hic Hecatonī Cariæ regis filius & Idriei frater, Artemisiam sororē simul & uxorē habuit/quo mortuo/cū coniunx post constructū marito monumentum mœrore absorpta esset, Idrieus successit cui itidē Artemisiz soror Adasoniūx fuit, cuius/ut dixi/Alexander misertus est, Lege Strabo. De amore in

Caunii uale tudinariis

Halicarnassus.

POMPONII MELAE

Mausoleū.

Mausolū Artemisiæ Geliū lege. xix. cap. lib. x. De Mausoleo uero quod inter orbis miracula spectatū est, Pli. v. ca. libri penultimi. Herod lib. vii. Vocabulum ipm penul. pducit. Luca. li. viii. Pyramides claudūt indignaq; Mausolea; Quē uersum corrupte Tortelli. legens, multū in huius uocabuli explicatiōe hallucinatus est. Quin

& in Cares prima semper pducta ē. Martial. Laudibus immodicis Cares in astra ferant. Contra Nestorem qui primā indifferentem esse putauit. [Iasi⁹. A Iaso oppido in eo sit. Plinio & Ptol. DE Bargylo aliisq; illic oppidis ca. xxix. lib. v Pli ni⁹. Ptol. Bargyliā nominat, a Bellorophōte pditā Stephā. scribit.

ONIA ab ortu Lycæones & Lydos habet, a septentrione Aeoles, ut a meridie Cares, Quāq; Pli. Dorin post Halicarnassū a Stadio oppido orditur, Inq; Doridis sinu inter cætera oppida Euthanen locat. Præterea ab Iasio/nō Basilico Ioniā incipit: eius uerba cap. xxix. lib. v. hæc sunt. Ionia ab Iasio sinu incipiens numeroso ambitu littoꝝ flectit, In ea primus sinus Basilicus, Possideū promonto. & oppidū, oraculum Branchidarū appellatū nūc Didymei Apollinis &c. Quæ omnia alioqui Pomponii sententia admodū accedūt. Strabo quoq; a Possidio ad Phocæam usq; Ionice regionis oram expandit. [Branchid. r. Strabo post Possidiū, inquit, Milesium est oraculū Apollini Didymæo sacrū apud Branchidas / ad. xviii stadia ascendenti / id a Xerse incensum est, quēadmodū cætera templa omnia, Ephesio excepto. &c. Nomē a Branchio Thessalo ortū, quē interfecit acriter dolens Apollo, templo & sepulchro cōsecrauit, amatūq; celebri sui numinis oraculo donauit, Terentianus. Pastorem Branchū / quū captus amore pudico Fatidicas sortes docuit depromere Pæan. Stat. iii. Theb. Patrioq; æqualis honori Branchus. &c. Vbi Placidus Terēiani uersus citat / sed corrupte / addito uidelicet uersiculo nihil ad sententiā faciente / sic, Hymnū Branchiadæ Phebo cecinisse Ioui, cū nō Branchiadæ sed Battiadem legat apud Terentianum. Nec nō & memini pedibus quater his repetitis Hymnū Battiadem Phœbo cantasse Ioui. Per Battiadē, nisi fallor, Callimachū intelligēs qui Cyrenaicus fuit, a Batto eius urbis cōditore, de quo nos alibi retulimus: DE Branchidis / & ædis magnitudine Strabo plura. qui lib. xi. Alexandrum Branchidarū qui Xersē secuti essent, urbē iuxta Bactrianā euerxisse, quod sacrilegium haberet odio, nā ædis sacræ pecunias illi ultro obtulerāt / cū p Ioniā iter fecisset. De Sibylla quæ ad Branchos uaticinata ē Crinit⁹ li. xx. honestæ disciplinæ. [Didymi. Ideo dicti q; ex uno fōte lucis gemio sydere spacia diēi & noctis illustrat: ut Macro. scrib. li. Sat. i. [Miletū. Hæc Nele⁹ pdidit, q; & a Cretensib⁹ aliqñ pditā urbē in illis locis antiquā Miletū dictam, ex Ephoro Strabo scribit, Illa uero super. lxxx. urbiū per cuncta maria genitrix / rotius Ioniæ clarissima fuit eodē autore / bis cōflictata, a Persis pri⁹ / mox Alexādro

leum efficit regis Mausoli monumentū unū de miraculis septē, Artemisiæ op⁹. Trās Halicarnasson illa sunt, littus Leuca, urbes Mindus, Aryanda, Neapolis, sinus Iasius, & Basilicus. In Iasio est Bargylos.

IONIA.

Est Basilicum Ionia aliquot se ambagibus sinuat, & primū a Possideo promontorio inflexum inchoans cingit oraculū Apollinis dictum olim Branchidæ, nūc Dydimi. Miletū urbem quondā Ioniæ totius, belli pacisq; artib⁹

Apollo Branchida.

Terentian⁹

Apollo cur didymus.

ab ea excluso/maxima vi oppugnate. ¶ Thaletis. Vnius ex septē sapiētib⁹ qui primus Physiologiæ & Mathematicæ autor fuit. Stra. ¶ Thimothæi. Hic ille est qui duplicem mercedem ex discipulis qui apud alios Musicam prius didicissent/postulare solitus fuit/ q̄ eos nō discere mō suā/ q̄ aliorū male tra-

Thimo-
thæus.

a principem, patriam Thaletis Astrologi, & Thimothæi musici, & Anaximādrī physici, aliorūq̄ ciuiū inclytis ingeniis merito inclytam, utcūq̄ Ioniā uocant, urbem Hyppin/ amnis Mæādri exitum, Latmū montem Endymionis a Luna (ut ferunt) adamati fabula nobilē, Deinde rur⁹ inflexa, cingit urbem Prienen, & Gesi fluminis ostium, moxq̄ ut maiore circuitu ita plura com- plectitur. Ibi est Panionium/sacra regio, & ob id

ditā dediscere oportet/ ut est apud Quin- tiliānū. Hic xvii libros de Musica scripsit & antiquā illā eius aspe- ritatē in molliorem modum mutauit. Ani- mi Alexādri mirus re- ctor: nā ut libuit nunc ad arma prouocauit/ nunc deflexit ad pacē. ¶ Anaximādrī. Disci- puli Thaletis qui pri- mus Lacedemōne Ho-

Anaximan-
der.

rologium scyotericum in loco captadæ umbræ idoneo statuit, in quo So- lis per signa conuersiones & ipsa æquinoctia gnomone indicata adiecit: Ad- dit Strabo Anaximenē & Hecatenū clarū historicū, & Aeschinē oratorem Pompeiō molestū atq̄ ideo missum in exilium. ¶ Ioniā. Catexochē: tanq̄ totius regionis nomine dignā uisam. Eius ciuis Cadmus fuit qui primus pro- saicam orationē condere instituit autore li. v. Plinio. ¶ Hippin. Plinius eam trans Mæandrū Aeoliam uersus locat. ¶ Mæandri. Crebris flexibus ita sinu- osi ut ad originē reuertī trēdaſ, Cygnorūq̄ copia memorabilis. Hic Mæo- nios/Lydos/Licaonēs/Cares & Ionas lambens, ad decimū a Mileto stadium lenis illabit mari. Pli. ¶ Latmū. Hunc plariq̄ Lamiū nomināt, Sed Strabo- ni & Plinio Latmius, in quo perpetuū illud somniū Endymion dormierit, cū id a Luna adamatus obtinuisset, Strab. lib. xiiii. haud lōge a Mileto trans fluuiolū quendā apud Latmiū montē Endymionis sepulchrū positū in spe- luncea quadā ostendit. Quātum ad fabulā attinet, ita Ouid. li. de arte aman. tertio. Latmius Endymion nō est tibi Lunā pudori. Originē eius ueritas fe- cit: Multa enī ad Lunæ motū attinētia primus repperit Endymion: & ob id amore eius captus fama traditur, ut Pli. & Fulgentius scribunt. Iam uero est notū quā sint ad syderū obseruationē cōmoda loca præcella. Nā & in Aegy- pto loc⁹ quidam editus specularū Endoxi nomē habet, q̄ hic cū ad Aegy- ptios duce Platone doctrinæ gratia profectus esset, res cōlestes ex illis ob- seruauit, ut Strabo lib. ult. haud obscure indicat. Nec fide caret illa de Promē- theo & Athlante fabulositas. Alexander lib. problemātū primo, Endymi- on, inq̄t, homo cōlestiū cursū studiosus/cū Lunæ cursus faciesq̄ uarias que- reret nocteq̄ uigilaret, interdū dormiret, deliciæ Lunæ fuisse/somnōq̄ dor- miuisse inexpugnabili/ edoctusq̄ ab ea ut philosophus, in causā ipsius solu- tionē fingitur. Notū est adagiū, Endymionis somniū dormire / quō usi sunt Cicero & Aristō. ¶ Inflexa. Sinus eos uide in tab. Asiæ. i. Ptolemēi. ¶ Prie- ne. Biantē alumno nobilis, qui patria aliqñ ab hostibus capta, cū reliqui oēs fugientes quidpiā rerū suarū asportassent / quæsitus ipse cur adeo nil effe- ret, Omnia, inquit, mea mecū fero. Sūmas diuitias in animo statuēs. Memi- nit Cicero in Paradoxis. ¶ Panioniū. Nomē datū q̄ omnibus Ionibus in eo loco confluentibus/ olim Neptuno Heliconio cognominato Prienenſibus sacrificantibus festum diem agere mos habuit. Plinius & Stra. regionē illam

Endymion.

Alexander.

Bias.

POMPONII MELAE

circa Gesum flu. omnibus Ionibus sacram Panioniā nomināt. Ptoleme⁹ de genere uocabulo Pangilium. [Phygela. Pli. iuxta inquit fugitiuis conditū uti nomē inditio est Phygela, nā φυγῆ fugam significat. Strabo Pygellam nominat a Pygalliis quibuscūq; Agamēnonis sociis qui ibi calamitatibus fati gati remāserint. In eo

est Munychiæ Dianæ templum Agamēno-
nis op⁹ Straboni, Græcis μουνυχία Diana dicitur. Alias Munychia Atheñ. portus. [Ephesus. Insignis quondam famæ / & Dianæ spectatissimo templo rum & claræ uirorū quoq; genitrix fuit, di gnitate / ab Androclo

Codri Atheñ. regis filio condita / ut ex Pherecide scribit Strabo. Iusti. lib. ii.

Heraclitus
Scotinus.

ab Amazonib⁹ conditā ait: quod ipsum & Pli. li. v. cōfirmat. Eius alumn⁹ Heraclitus fuit cognomēto Scotinus / hoc ipso cōmendabilis, q̄ cum Hermodoro uirū probatissimū in exiliū ob iusticiæ & uirtutis amorē / eiectū uidisset, omnes Ephesios dignos esse dixit qui strangularent, q̄ Hermod. uirū inter eos eiecissent / dicentes, Nemo nostrū frugi esto alioqui cū aliis eiiciat. Strab. Ex ea fuit Hipponax poeta, Parrhasius pictor & Apelles / quanq̄ hunc Cōū Ouid. nominauit, Si Venerē Cōus nunq̄ pinxisset Apelles. Ad hos Pauli extant Epistolæ. DE Dianæ templo Pli. xiiii. ca. penultimi lib. qui fundamēta calcatis primū carbonib⁹ mox uelleribus lanæ substrata fuisse ait. ccxx. annis a tota Asia conditū est. De tēplo cōscripsit librū Democritus quidā ab Abderitano illo alius ut Diogenes refert. Opi p̄fectus Cthesiphon fuit: At Strabo Dianæ templū Antriphron inquit mire fabricatus est, ut ad secundariam structurōne Pli. respexisse uideat, nā exustū ab Herostrato maximis sumptib⁹ restauratū est. Solinus / Epheso, inquit, decus est templū Dianæ Amazonū fabrica adeo magnificū ut Xerxes cū oīa Asiatica templa igni daret / huic uni pepercerit. Iuxta, Asylū fuit quod tandē Augustus scelerū refugiū existimans irritum fecit. [Caystros. Est iuxta pari claritate memorabilis Cenchrius amnis per lucū Ortygiā fluens: in quo Latonā fabulant ab Ortygia nutrice lotam ex partu / & aditū quo peperit mōstare olim / ipsamq; oliuā sub qua post partū quieuit, soliti fuerūt: Quod totū Catulli interpretes / & plāriq; omnes ad Delon & uetustissimā in ea oliuā / cui⁹ Pli. meminit / referūt. [Lebedos. cxx. stadiis abest a Colophone; Straboni. Iuxta uero Apollinis fanū / Clarii cognomiati a Claro Colophonioq; obpido: ibi spec⁹ fuit & in eo Lacuna / cuius potu mira oracula reddita sūt, breuiore tñ uita bibentiū hui⁹ Pli. li. ii. & alicubi Macrob. meminerūt. [Manto. Hæc Thebis conflictatis / multa seruitute pressa demū in Asiā uenit illic Rhaciū quendā Mycenæū secuta cui oraculo suadēte nupserat, iuxtaq; Lebedon Apollinis fanū struxit. Demū in Italiā, p̄fecta ex Tiberino Onū suscepit cuius lib. Aeneid. x. meminit Virg. Hic Mantuā mœnibus cinctam matris nomine donauit. DE Tyresia multa li. xi. Odyssææ Homerus, & lib. iii. transfor. Ouid. [Epigonos. Hoc est posteros. Euseb. in Chroni. Interfectoz inquit posteri qui uocantur Epigoni aduersus Thebas bellū mouerūt. Hermol. [Colophon. Hæc clarissima urbs adeo olī equestribus ualuit, ut ubicunq; bella difficulter cōponi poterāt / Colophonii

Templū Di
anæ Ephe-
siæ.

Cenchrius :

Clarius
Apollo.

Manto.

equitatus auxiliis dirimerentur. Mopsus autē cuius hic meminit Pompo. ille est qui cum Chalcante illac cū Amphito post Troiana bella pergente in augurandi peritia certauit/uisitumq; mœrore ad mortem adegit, de quo digna lectu Strabo lib. xiiii. ubi de Colophone: quā multi Homeri patriā fecerūt.

a Mantus filius statuit, ad promontoriū quo sin⁹ clauditur, quod altera parte alium quē Smyrneum uocant/efficit, angustisq; ceruicibus reliqua extendit, inde latius abit in peninsulæ faciē, sup angustias, hinc Teos, illinc Clazomena, & quia terga iūgunt cōfinio adnexa maris, diuersis frōtibus diuersa maria prospectant. In ipsa peninsula est Coryna. In sinu Smyrnæo est Termodō amnis & urbs Leuca: extra eū Phocis Ioniz ultima.

AEOLIS.

b Roxima regio ex quo ab Aeoliis incolis cœpit Aeolis facta, ante Mysia, & qua

angusto intermedio freto / iuxta uero continentē strictior / oppida sustinet insignia Teon & Clazomenā / hęc Smyrnā / illa Colophonē prospicit. Supra Teon autem in Australi peninsulæ frōte Erythræ oppidū est / unde Erythræ Sibyllæ quæ tempore Alexandri floruit, nomē. Ex Teio fuit Anacreon poeta. Straboni. Hinc Teium nominauit Ouid. libro tristiū. ii. Præcepit Lyrici Teia musa senis. Et Hora. lib. Carminū secundo / Teiā fidem dixit / hoc est Lyricā. Stephanus aliā Teon in Scythia ponit, ad quā palus est piscibus referta e quibus perferenū oleū manat in summa aqua / tanta copia ut colligi in uasa possit / uisibus aptum, fuit & Teius Hecataeus hystoricus. At Clazomenius Anaxagoras cuius auditor Euripides erat. Stra. In his locis Corycus est mōs latrociniis olim infestissimus / unde locus prouerbio datus. Hūc Coricæus auscultauit / in eū qui rem dissimulat & occultat / dephensam tamē. Nā illic piratæ quo abituri essent mercatores clanculū sciscitabant. Hinc in altū soluētes, abituros spoliabāt. Lege Strabonē. [Coryna. Pli. Corynæū flu. illic ponit, indubie ab oppido nomē sortitū, Stephanus Carinā nominat. [Thermodon. Pli. iuxta Smyrnā Meletē fluuiū, Strab. Melā esse asserit, nā alius est Thermodon in Paphlagonia de quo infra. [Leuca. Hęc est Leuca iuxta quā P. Crassus in Asiam contra Aristonicū missus, profligato exercitu captus ac deinde confectus est, de quo Florū lege in fine. ii. li. Pli. Ioniz finē ponit Leucen. Stra. Phocēā / a qua Phocaenses & Phocaici, nam ab illa que in Græcia ē Phocēā. nomināt. iuxta Phocēā Herm⁹ amnis clarissim⁹ mare illabit. Hero.

Anacreon.

Corycus.

Leuca.

 LINIVS quoq; libro. v. Aeolis inquit est quōdā Mysia appellata, & qua Hellespōto adiacet Troas / celebris ille tractus & cū sinibus magnis tū daris oppidis memorabis / maxime insulis iuxta sitis fœlix, Lesbo & Tenedo / ab Aeoliis illuc appellētib⁹ nomē adeptus / unde & lingua Aeolica. [Mysia prima. syllaba iā & diphthōgo / iam ypsilō scripta, Ptoleme⁹

POMPONII MELAE

quatuor Myrias facit/in Europa duas/superiorē & inferiorē de quibus secun-
do libro. In Asia maiorē & minorē, de maiori intelligit Pomp. quæ per Phry-
giam & supra Troadem in Galatiâ uergens late habuit locū, Nā & Teutra-
niâ quæ supra Aeoliâ est Myri habitarūt, ex Europa cū Phrygis & Thinis pro-
fecti / a quibus tandē

in Asia quoq; Myri, Hellespontū attingit/ Troianis possidentibus
Phryges & Bithyni. Troas fuit. Primam urbem a Myrino conditore
Pli. c. l. xxxii. lib. v. Mi- Myrinā uocant, sequentem Pelops statuit uis-
nor autē secundū Hel- cto Oenomao reuersus ex Græcia: Cymen nomi-
lesponti orā in Bithy- nauit, pulsus qui habitabant/ dux Amazonū Cys-
niâ & Propontidē in- me. Supra/ Caycus inter Eleam decurrit & Pita-
clinat. [Myrinā. Se- nem illā, quæ Archefilan tulit nihil affirmantis
bastopolim cognomi Achademix clarissimū antistitem. Tum in pro-
natā portu nobili/ & montorio est Canna oppidum, quod præterue-
in Elaitico sitam sinu, ctos sinus excipit non paruus, sed longe ac mol-
Iuxta, Gryneū est Myr liter flexus, retrahensq; paulatim oras usq; ad
inorum opp. ubi tem ima montis Idæ. Isthmos paruis urbibus aspers⁹
plum olim Grynei A- est quarū clarissima est Cistena. Gremio interior
pollinis candido stru- re campus Thebæ nomine, Adrimittiū, Astyrā,
ctum lapide/ & oracu-
li fide memorabile.
[Pelops. Hic ut ē fere
notum Tantalī potē-
tissimi Phrigum regis
filius fuit/ Cumq; Hip

Gryneus
Apollo.

Oenomaus

Archefilas.
Solini
error.

Hermolaus

Ioan. Picus.

podamiā Oenomai Pisæ regis filiam/ coniugē desiderasset/ iniquissimis con-
ditionibus ppositis ab Oeno. reiectus est / quæ res bellū suscitauit, in quo
Myrtillo pfecto suo proditore/ regno Oenomai Pelops potitus ē. Hinc illæ
Poetarū fabulæ. ad historiā Pompo. respexit. Lege li. v. Diod. [Pulsis. Aliis
em colonis inductis/ sui nominis memoriā fecit. Scribit li. iiii. Diod. MYrinā
Amazonū maximā ducem/ in Asia Cymen, Pitane, Priene aliaq; nōnulla per
id litus oppida struxisse, non nihil a Pomp. diuersus, nisi apud alterutrū cor-
rupta est lectio. [Caius. Vide primā Asiæ tabulā Ptol. ab Elea Elaiticus sin⁹
Straboni, a Pytana incolæ Pitane & Pitane, sicut ab illa quæ in Laconica
est/ Pitane ut Hermol. asserit. [Archefilan. Solinus nescio quomodo cō-
niuens magno errore Archefilā & Stoicū & ex Laconica Pitane ortum cre-
didit, Cū Academicus & Pitaneus fuerit. De quo Cice. in Academicis. Itaq;
Archefilas negabat esse quicq; quod sciri posset, ne illud quidē ipm quod So-
crates sibi reliquisset, lege Diogenē lib. iiii. Solini erratū/ Hermola⁹ pdidit,
summi iudicii & solidissimæ doctrinæ homo, quē odiosa fati seueritas/ florē-
tissimæ uitæ munere priuauit, ipso etiā iuene extincto/ Id quod in Ioāne
Pico Mirandula tanto uiro ipse mecū psepe nō sine quadā animi exacerbari-
one memoria psequor: Nō preterierim in Pitane lateres adeo leui esse ar-
gillæ materia ut in aqua supernatent. [Canna. Stra. Canas lib. xiii. nomiat
cū promōtorio, inter quod & Lectū Troadis promōtoriū/ Sinus est ab op-
pido Adramyteus/ a mōte Ideus dictus Straboni. Vide Ptol. [Longe. Quia
amplus est. [Isthmos. Ille qui inter Elaiticū & Idæū sinū prominet. DE Ciste-
na etiā Plinius. [Camp. Th. Meminit eius Stra. Theba uero dici potest uel
Thebæ campus: sicut Migdonia uel Migdoniæ campus, ut inibi Adraestia uel
Adraestix dicif/ locus ubi Adraestix Nemesis oli: haud lōge a Thebis fanū, un-
de adagiū ortū Adraestia Nemesis in eos/ qui supbia & insolētiæ/ fortūa mu-

rata/dare pœnas uident, de qua paulo infra. ¶ Austrā. Legendū Adramittiū, Astirā & Eresam: Notissima illa oppida sunt, scribit autē & Adramittiū & Adramyteū ut ex Stephano adnotauit Hermola. ¶ Antandru. Hæc prius Edonis dicta est, mox Cimmeris / ab Edonibus Thraciæ maritimis populis, & Cimeriis. Hermol.

3 Eresam oppida, eodem quo dicta sunt ordine adiacentia cōtinet. In altero latere Antandrum, duplex causa nominis iactatur, alii Afcaniū Aeneæ filiū cū ibi regnaret, captum a Pelasgis/ea se redemisse cōmemorant, alii ab iis putant conditam, quos ex Andro insula uis & seditio exegerat. Hi Antandrum quasi pro Andro, illi quasi pro uiro accipi uolunt. Sequens tractus tangit Gargara & Afson/Aetoloꝝ colonias. Tum finis alter ΑΧΕΩΝ ΛΙΜΕΝ, nō longe ab Illo littora incuruat urbe bello excidioq̃ clarissima. Hic Sigæum fuit oppidū. Hic Achiuoz fuit bellantiū statio. Huc ab Idæo monte demissus Scamāder exit & Simois/fama, quā natura maiora flumina. Ipse mons uetere Diuarū certamīe & iudicio Paridis memoratus, orientē solē aliter quā in aliis

ex Aristot. testimonio id asserēte. Virgi. Aenei. iii. Classēq̃ sub ipsa Antandro & Phrygiæ molimur montibus Idæ. Vbi Serui. de nominis causa eadem referens / nō Afcaniū, sed Polydoꝝ captum/ea urbe redemptum esse scribit. ¶ Pro Andro. ΑΥΤΙ ΑΥΛΟΝ. ¶ Pro uiro. Qui Græce ΑΥΛΟΣ dicit. ¶ Gargara. iuxta q̃ solū frugum feracissimū ē, ut Macrob. lib. v. scribit. DE Afso etiam Ptole. De Gargaris Ouidius Gargara quot segetes quot habet Methymna racemos: ea ꝑdiderūt Afii. ΑΧΕΩΝ ΛΙ

Antandrum

μΕΝ hoc est Achiuoz portus, a Græcis illuc adpellentibus nomē indeptus. DE Illo uero unde (ut Pli. scribit) omnis rerū claritas orta ē: nemo nō nouit. Scribit Stra. Alexādrū & post eū Cæsa. Dictatorē de Iliensib⁹ exornādis multū sollicitos fuisse/ille q̃ Homeri eēt studiosus/hic q̃ Troiana se stirpe ortū agnosceret. ¶ Sigæum. Ida silentio dictum plæriq̃ autumant / q̃ Hercules Iliū capturus eo in loco magno silentio delituerit. Græcis σιγαῶν sileo significat. ¶ Statio. Cū mari/tū terra: cū Iliū obsiderēt. ¶ Scamander. Nauigabilis. Catullus in Pelei nuptiis ubi de Achylle. Testis erit magnis uirtutibus unda Scamandri. ¶ Fama. Nā & Homero celebrata sunt cū primis, mox aliis qui rerū ad Iliū gestarum meminere. Est in iisdem locis/Xantus/qui Simoentem rapiens in Acheoz portū defluit. ¶ Iudicio Paridis. Silius li. vii. Laomedon deus Phrygia cū sedit in Ida Pastor/& errantis dumosa per auia tauros Arguta reuocās ad roscida pascua canna Audiuit sacra lentus certamina formæ. Cum reliquis quæ illic a Proteo de Par. iudicio referunt. In eandē de Ida sententiā/Diod. li. xvii. Sane (inquit) omniū qui circa Hellespontū sunt montes altissimus, habetq̃ ad sui medium ueluti deis accipiendis antrū/ubi triū dearū iudiciū ab Alexandro factum esse prædicant. ¶ Aliter quā i a. ter. De prospectu illiusmodi ab Ida & solis ortu: pariter & Lucretius. v. lib. & libro iam citato Diodo. Tota uero ratio referenda est ad mediū diuersam ex uaporibus noctu uariatis dispositionē/Nā fit ut lux eiectionē supra horisontem radiorum prout aer aut serenus & caligine crassus est/nūc clara/nunc fusca magis uideat & pari rōne iā rotundo aspectu/iā in sparsam rubedinē expansa: dum interim Sol horizoni magis magisq̃ adproximat: Idq̃ in æstiuis nocti

Iudiciū Paridis.

Solis ortus ex Ida mir⁹.

POMPONII MELAE

bus maxime / tunc enim longior existit auroræ circa horizontē mora: & his qui iusta declinatione in Arcton uergunt pernox obtusæ lucis præsentia est. Diodo. certe hoc in Caniculæ exortum refert, ut dubitari nequeat, contingere id potissimū cū circa æstiuā stationē sol est. Lucretii uersus hi sunt, Quod genus Idæis fa-

ma est e montibus al-
tis / Dispositos ignes ori-
enti lumine cerni / In-
q̃ coire globū quasi i
unū & cōficere orbē.

¶ Ingens globus. Id p̃
matutinā caliginē p̃-
spiciētibus, in aliis pla-
netis quoq̃ adparet,
Equidem memini me
mense octobri / anni
abhinc q̃rti. Georgio
Collimitio Mathema-
tico, cum a uiris p̃ci-
pibus in Hungariā Vi-
enna uocatus esset, ex
peditissimi itineris co-
mitem / immo, ut ipse
ait, Achatē fuisse, ibi
uero cū nocte tota / ut
illic est moris / in per-
petua illa planicie Pā-
nonica ueheremur, &
ipse sōno destitutus /

Collimiti⁹
Mathema.

mecū de uariis quæ adparebant stellarum imaginibus cōmentares, multum
fermonē in quartā usq̃ castrensem uigiliā trahebamus, interim ad orientale
horizontis latus ingens quidā nobis ignis suscitari uisus est, quē a pastorib⁹
excitatū credebamus / mox die adproximante / cū se altius ab horizonte ex-
tulisset, gratā Veneris stellā quæ tū Luciferū agebat / agnouimus, tāta quan-
titate adparentē / ut Cometā esse citi⁹ crediderit quispiā quā Planetā: Adeo
locoq̃ aerisq̃ ratio prospectus euidentia uariare solet. Spartianus in Hadri-
ani uita author est, Hadrianū in Siciliā nauigasse / & Aetnā ascendisse mon-
tem ut ortū solis sub arcus specie cerneret, Et in Syria cū esset, Casium ascen-
disse / ut orientē cerneret solem, Ex quo mihi fit fides ex altissimis quibusq̃
montibus / solem obseruantibus ascendente in alio atq̃ alio / ut sic dicā / uul-
tu adparere, Nō ignoro ex perspectiua, Solem uideri posse ante q̃ uere supra
horizontē ascenderit / ob radios scilicet fractos / quibus fit ut in pelui nūmus
per aquā cernatur / qui per aerem uideri non poterat. ¶ Rhœta lit. Pli. lib. v.
Extra sinū, inquit, Rhœtea littora, Rhœteo & Dardanio & Arisbe oppidis
habitata. Strabo lib. xiii. Dardaniā a Dardano cōditā scribit. Ouid. lib. i. tri-
stiū, Dardanidāq̃ petit autoris nomē habentē. Est & iuxta, p̃mōtoriū Dar-
danū. DE Aiakis sepulchro & Achyllis / qbus id litt⁹ indytū ē, inter alios Pli:
Stra. ait Ilienses Aiaci, Achilli, Patroclo & Antilocho sacrificare, Herculi uero
nō ob eā causā q̃ q̃ eorū aliqñ urbē ē depopulatus. ¶ Arctius. Ob Thraciæ
Cherronesum prominēti sese Asiæ oræ opponente. ¶ Diuidens. Remota
enim littora nō diuidit sed abluit, nec latus faciunt terræ / sed littus, ubi uero

Spartianus.

b

c

sunt angustiae, ibi terminantia terrarum oras latera sunt magis quā littora. De illo uero loco sic libro quinto Plinius, Impetum deinde sumit Hēllespon-
tus & mare incumbit uerticibus limitem fodiens donec Asiam abrumpat
Europæ.

BITHYNIA.

BITHYNIAM

Ptole. lib. v.

aliter quam

Pop. terminās a Rhī-
daci eam fluminis osti-
is orditur / & oppida
quæ citra in occasum
& meridiem sita sunt,
Asiæ tribuit minori: q̄
illic ad Helleſpōti an-
gustias Phrygiæ no-
men habet / cuius pars
etiā Troas est, autore
Strabone li. septimo.
Quamquā Plinius li-
bro. v. Phrygiam Tro

Bithyni yñ.

Læander.

Ophio-
genes.

2 Interius Bithyni sunt & Mariandynēi. In ora Graiæ urbes Abydos & Lamp-
ſacum, Parion & Priapos. Abydos magni quō-
dam amoris cōmertio insignis est. Lampſacum,
Phocæis appellantis / nomen ex eo traxit q̄
conſulentibus in quasnam terras potiffimum
tenderent, reſponſum erat, ubi primū fulſiſſet,
ibi ſedem capeſſerent. Tum rursus ſit apertius

adiſupietā, tanq̄ illa alia foret aſerit: forte Phrygiam maiorem intelligēs.
Nā Straboni lib. xii. duplex Phrygia eſt ſicut & Myſia in Aſia / ut in minori ſit
Troas. Idē in hoc littore aduſq̄ Euxinū Pontū, Helleſpōtū, Propōridē, Bithy-
niā, & Boſphorū facit, c. xxxi. li. v. Bithynor̄ originē ex Europa ueniſſe atea
ex Pli. oſtēdimus: Strab. li. vii. & xii. Myſos quoq̄ & Phryges tū & Mygdō-
nes & Bebryces ex Europa ī eas terras ueniſſe ſcribit, Nā Bebrycia prius hæc
& Mygdonia uocata eſt. Terra rerū omniū & cū primis Cryſtalli ferax. Soli.
a Bithyno nomē deriuat: Nota illa Romanis, & Cæſaris Dictatoris olī apud
Nicomede agētis alūna. ¶ Bithyni. De his Clau. li. i. Eutropio. ii. Thini Thra-
ces arāt quæ nūc Bithynia ferē. Ante enī ad Myſiam totus ille tractus attine-
bat / ut Stra. ſcribit lib. xii. Herod. lib. vii. addit Bithynos aliquādo Strimoni
os dictos / quo a Thracia exacti illa loca Strimonis accolæ occuparint. ¶ Ma-
riandini. Noti populi, Plinio poſt Sangari qui ppe mediā Bithyniā plabiſ-
ſiti: Ptolemeo propius ad Cion & Parthenii oſtia unde Paphlagonibus ini-
tium eſt: Strab. lib. vii. itidem ex Europa proſectos illic ſedem occupāſe ait.
¶ Abydos. Intra quā & Seſton cōtrapoſitā ſeptē ſtadior̄ mare interlabitur,
Plinio. memorata uero Abydos Læandri fato in Hero pereūtis: & eo freto
merſi, unde Læadriū Helleſpontē Silius dixit lib. viii. Mille rates uidit Læan-
drius Helleſpōtus. ¶ Lampſacū. Ante Pytiſa uocata / unde nō cōdita a Pho-
cæis ſed habitata potius uidet̄ / nomine ex oraculi fide mutato: nomē a ſplē-
dore tractū eſt, nā λχμπω idē eſt q̄ ſplendo. Strabo / urbē clariffimā nobi-
li portu eſſe ait & templo matris deū inſigni, Amianus lib. xxii. a rege Perſa-
rum Themiftocli donatū olim / quod idē & Strabo refert. ¶ Parion. A Mile-
ſiis, Erithreis Pariſq̄ conditum, iuxta quod Ophiogenes hoc eſt ſerpentige-
næ dicti fuerunt aduſq̄ Varronis tpa / quibus quēadmodū in Africa Pſyllis /
cōtra ſerpētes ingeniū fuerit: nā ſerpentū morſus ſolo cōtactu leuare, & ma-
nu impoſita uenenū extrahere corpori ſoliti ſunt, autore c. ii. li. vii. Plinio /
meminit & Stra. li. xiii. Nomē oppido a Paride datū / tribus fere ānorū deca-
dibus ibi enutrito / ut quorundā ſententia ē / qui & Amādrū ante dictum uo-
lunt. Parin autem Iſonis fuit filius Amiano libro. xxii. ¶ Priapos. A Pri-
apo Veneris & liberi filio condita / qui a uicina Lampſaco etiā Lampſacenus

POMPONII MELAE

- Priapus.** dicitur, nā ex Lampſaco eū ortū Seruius ſcribit, & Valer Flaccus lib. ii. Sed ſu-
us in Venerem raptat deus &c. Et Hellespontiacus, Maro lib. Georg. iiii. Hel-
lespontiaci ſeruet tutela Priapi. Vbi multa Seruius. Cœptus autē ibi coli/ob-
uineta uberrima quæ iuxta in Pariana & Lampſacena regione ſunt, autore
Strabone. ¶ Amoris.
Inter Leandrū & He-
ro. ut in Epif. Ouid. &
in Geor. Serui⁹. ¶ Pro-
pontis. Eius ſitū ut ex
panſus eſt inter Helle-
ſpōti & Boſphori fau-
ces ex Ptolemei tab.
prima Aſiæ diſcito.
- Granicus.** ¶ Granicus. De pugna
illa ad Granicū, Diod.
xvii. lib. Plutar. quoq;
& lib. ii. Iuſtinus. in ea
ſexcenta milia homi-
nū caſa fugataq; ſunt,
Viſta ab Alexātri ex-
ercitu non maiori tri-
ginta duobus milib⁹
peditū & equitū mili-
bus quatuor & quin-
gentis, quibus omni-
bus nihil de fuga cogitantibus / non in pedibus ſpes / ſed in lacertis fuit /
magno fugari Darii dedecore. ¶ Cyzicum no. Nobilis ciuitas, arce, mœ-
nibus, portu turribuſq; marmoreis Aſiaticæ plagæ littora illuſtrat, ut ſcribit
Florus in bello Mithridarico li. iiii. Libera illa aliquñ fuit & agri diues multoq;
in honore a Romanis habita. Lege Stra. lib. xii. De Cyzico ipſo Val. li. Argo
nauticon ſecundo, Nec procul ad tenuis ſurgit confinia ponti Vrbs placidis
demiffa iugis: rex diuitis agris Cyzicus &c. Hic cū Minyæ naues ſoluiffēt in
Boſphorū nauigaturi, & noctis caligine, tū & Typhis naucleri ſomno in pri-
orē portū uerſa claſſe uentis adaſti eſſent, tumultu in oppido ſuſcitato, tur-
ba duce Cyzico eruit / Pelafgos qui odioſiſſimi Cyzicenis erāt / adeſſe rata :
ubi p̄iprudētiā Cyzicus occiſus ē, Lege li. iiii. Flaccū. Nomē igit ei⁹ q̄ imeri-
ta morte decubuiſſet Minyæ æternū eſſe uoluerūt, nā ante Arctoneſus, Dio-
lionis, & Dydimis appellata eſt. Plinio. Vide Hermol. ſuper cap. xxxii. lib. v.
Ouidi. ab Hæmoniis exſtruſtū putauit lib. i. triſtiū. Cyzicon Hæmonia no-
bile gētis opus. Iuxta / clariſſimū templum exitit Nemefis Adraſtiæ de qua
ſic Antimachus ut Georgius traduxit Tiſernas. Eſt dea quā Nemefim dicunt
dea magna potensq; / Quæ bona cœleſtū conceſſu cūſta deorū, Poſidet / huic
primus ſacratā condidit arā Fluminis AEſapi gelidas Adraſtus ad undas / At
q̄ ibi nūc colit / ſeruatq; Adraſtia nomē. ¶ Placia. De Placia etiā Pli. Val. Flac-
cus, Scylacem / Scylaceō nominat lib. iiii. Spumofumq; legunt fraſta Scylaceō
ab unda. ¶ Olympus. Vide ſitū ei⁹ apud Ptolemeū, Alius hic a Theſſalo ē
poetis memorato / Ei⁹ Hero. memit li. i. Perpulchra de Apro illo Myſio hi-
ſtoria adieſta. Nō ignoro i Leſbo & Lycia mōtes olī Olympi nomē Plinio,
cæteris ¶ Rhindacū. Notum flumen ex Strabo. & Plinio. Terminus eſt Aſiæ
a Bithynia Ptolemeo & Plinio. DE anguib⁹ in eandem ſententiam ſcribit
Secund⁹ libro oſtauo ca. decimoquarto, ex authoritate Metrodori, ¶ Daſ-

cylos. Ptolemeus & Strabo Dascyliū nomināt: & hic iuxta lacū Dascyliticū. Pli. Dascylon ut Pōponius. ¶ Myrlea. Ante Apamea dicta. Pli. sicut Apamea inquit, quæ nunc Myrlea Colophonioꝝ, nomē hoc a Myrlo Colophoniorū duce / illud ab Apame Nicomedis matre eius qui Prusiæ regis filius fuit, ex

- ^a est Dascylos, & quam Colophonii collocauere Myrlea. Duo sunt inde modici sinus, alter sine nomine Cion amplectitur Phrygiæ haud longe iacentis opportunissimū emporiū. Alter Olbia: nos in promōtorio fert Neptūni fanum. In gremio Astacon a Megarensibus conditā. Deinde priores terræ iterū iacēt, exituriq; in Pontum pelagicanalis angustior Europā ab Asia stadiis quī q; determinat Thracius (ut dictum est) Bosphorus. Ipsis in faucibus oppidū, in ore tēplum est, oppidi nomē Chalcedon, auctor Argias Megarensiū princeps. Templi numē Iuppiter, conditore Iasone. Hic iam sese ingens Pontus aperit (nisi qua promōtoria sunt) huc atq; illuc longo recto q; limite extent⁹, sinuat⁹ cætera. Sed quia contra minus quā ad laeuā & dextram abscessit, mollibus fastigiis donec angustos utrinq; angulos faciati, nfecti, ad formā Scythici arcus max
- ^b clarissimi oīm imperatorē castrensiū Hannibalis sepulchro nobilis: Illic etenim cū Prusam oppi. cōdidisset / Romanoꝝ in se odii metu ueneno sumpto / perit, ut li. xxxii. Iust. scribit. ¶ Olbianus. Ab Olbio quæ ante Nicea dicta ē. Plinio li. v. qui sinū hūc nō Olbianū sed ab alio in eo oppido Astaco / Astaciniū nominat. ¶ In Promontori. Estiæ scilicet, Plinio. ¶ Iacent. Eliso mari / in Europā tendētes, ut graphice tab. Asiæ prima Ptole. indicat. ¶ Pontū. Euxinū. ¶ Stadiis quinq; Pli. ca. ult. lib. v. Quingentis passibus determinat / uerum quia notulæ numerariæ in Plinianis codicibus persæpe corrupte leguntur / rectius legi Sexcentoꝝ. xxv. passuū. Cū & Strab. Europā illic ab Asia quinq; stadiōꝝ intervallo separari scribat: In hac sententia est etiā Hermol. Ab ea angustia Calchedon. XII. mil. & D. passibus abest. Plinio. Nam mare illic longo littoris tractu angustū est. Stadium autē (ut & id obiter notē) octaua pars est mille passuū, hi sunt passus. cxxv. qui per. viii. multiplicati mille constituent. ¶ Templi. Strabo quoq; phani Calchedonii meminit, eiusdē haud dubie cū illo Pōponii. ¶ Ingens pom. Vide de forma Pliniū. xii. ca. li. iiii. Strabonē in. vii. & in Periegesi Dionysium. Amianū lib. xxii. ¶ Huc & illuc. In littore meridiano a Bosphoro / in ortū uersus / ad usq; flexurā e qua Colchis incipit, cuius infra meminit ¶ Sinuatus Cæt. id est secundū reliqua littora in sinū leniter ab angulis flexus, Flaccus li. iiii. Atq; hac Europā curuis amfractib⁹ angit / Hac Asiā, Scythicū specie sinuatus in orbē. ¶ Contra. In meridiem. nā in septentrionē dextro & sinistro circū Cimeriū Bosphoriū littore paulatim

Stephano. In his locis

Hylas est amnis & la-

tus / ad quē Hylā Her-

culis delicias raptū fa-

bulatur, de quo in Bi-

thynia Solinus / fuit &

iuxta Pariū oppidum

Harpagiū iuxta quod

Ganymedē Phrygiū

puerū ab aq̃la raptū /

Græca fabulositas au-

sa ē asserere. ¶ Cion.

Olim Prusias dictum.

Cios tandē a Cio Her-

culis comite, & iuxta

fluuius eiusdē nomi-

nis. Palemō ex Diony-

sio, Qua Ci⁹ egregia

decurrens murmurat

unda. Pli. Cios cū op-

pido eiusdē nominis /

quod fuit Emporium

nō procul accolentis

Phrygiæ / a Milesiis q̃-

dem cōditū. Haud lō-

ge a Cio fuit Libysa /

Hylas.

Harpagium

Hannibalis
tumulus.

Euxinū
mare.

POMPONII MELAE

& leniter sese fleat / fastigiatq; donec per angulos rectū littus attingat, quo fit ut arcus tensi specie habeat, nā Bithynox / Paphlagonū & Cappadocum littus rectū / cordæ tensæ respōdet, reliqua ab āgulis trās Cimmeriū flexura arcū icurū reddit, Læuū autē & dextrū secundū latera ortus occasusq; sumē da sunt, esto aliter Pō

ti dextrum a Strabo ne ponat. li. xii. de Pō ro Luc. li. viii. Bospho ron & Scythiæ curuan tem littora Pontum.

¶ Nebulosus. Flaccus lib. iiii. Illic umbrosæ semper stant æquore nubes: Et nō certa di es / primo nec sole p fundū Soluitur &c.

¶ Feruens. Vndis scili cet a uado elisis. ¶ Ax enos. Inhospitalis. Pli nius lib. vi. Pontus Eu xinus antea ab inhos pitali feritate Axenos appellatus est. Ouid. li. trist. iiii. Frigida me cohibent Euxini litto ra Ponti, Dictus ab an riqvis Axen⁹ ille fuit.

Euxinus.
Axenus.

Marcellini
lōcus.

Acherusia
specus.

¶ Euxin⁹. Græcis Ἐξυον inhospitalis diciē, ἐν Ἐξυον inde pontum dixere / mutatis moribus hospitaliorē factū. Ammianus li. xx. Eniochi (inqt) Sindi & Achei intendēte saviitiā licentia diuturna, indidere mari nomē inhospitali & a cōtrario per cauillationē Pontus Euxinus appellat. Quo in loco tria uoca bula corrupte legunt. Erinthi, Sinchi & Napæi, pro Eniochi, Sindi, Achei, qui sunt ad Pontum populi notissimi. ¶ Heraclæa. Clarissima ob celeberrimas quas emisit colonias, ut Strabo scribit / diu Tyrannox saviitiā passa mox libe ra facta est. Iustinus. xv. libro Heracleam a Bæotiis iterum oraculo monitis in Herculis honorē conditā esse ait, Strabo aliter. ¶ Acherusia. Iuxta hanc Acone portus est ubi magna Aconiti copia puenit / re ipsa uidelicet fabulæ fidem faciēte: Est & cognomis specus in Peloponeso de qua secūdo libro. Est eodē in loco Acheron fluuius cui Maryandinox rex Acheron nomē dedit, de hoc Flaccus li. iiii. Illic pestiferas subter iuga pœua torquet Alter aq̃s Acherō uastoq; exundat hiatu Fumeus, &c. Quod ad fabulā attinet extracti Cerberi, referunt Ouidius lib. transfor. vii. & libro. v. Argonauticon Flaccus.

IVS Isthmi qui inter Euxinū & Cilicū mare pcurrit / basis / Armeniā minorē tenet / ēm Euphratis in meridiē procursum & Cappadociæ partē: Citra hāc in occasum uersus Cappadocia est / mox Paphlago nia Bithiniæ contermina & in Phrygiā iminēs Galatia / supraq; eā Mœones / Pisidæ, Licaones / reliquus tractus in meridiē & occasum uergēs maritimus ē, haften⁹ a Pōpo. redditus, in toto uero tractu illo, tres tm gētes græcæ iure dicunt, Dorica scilicet Iconica & Aeolica / cætera Barbari tenēt, auto. Pli. c. ii. lib. vi. Ipa Paphlagonia in septētrionē littore uersa / clarissimis oppidis illu stris ē, & a Paphlagonē Phinxi filio ita adpellata / ut Steph. pdidit. ¶ Tios.

xime incuruus / breuis, atrox, nebulosus, raris sta tionibus, nō molli neq; arenoso circūdatus lit tore, uicinus aquilonibus, & quia nō profundus est, fluctuosus atq; feruens. Olim ex colentium sæuo admodū ingenio Axenus, post cōmertio aliarum gētium mollitis aliquantū moribus, di ctus Euxinus. In eo primū Mariandinei urbem habitant ab Argiuo (ut ferūt) Hercule datam, Heraclæa uocitatur, id famæ fidē adiecit. Iuxta specus est Acherusia ad Manes (ut aiunt) perui us, atq; inde extractum Cerberū existimant.

PAPHLAGONIA.

U^m Tios oppidū Milesiox quidē co lonia, sed iā soli, gētisq; Paphlagonū,

Strabo Teiū nominat / a quo ad Partheniū usq; olim Caucones habitauerunt /
populi uetustissimi, ut ex Homero idē docet, huic uicina trans Parthenium
Amastris est urbs amplitudine Teio par ut Ammianus refert, lege Strabonē.
[Myles. q. c. Vt morū Græcorū esse deberet / sed in Paphlagonū terrā simul

a quorū in littoribus pene mediis promōtorium est
Carābis. Citra Parthenius amnis, urbes Sefamus
& Cromnā, & a Cythoro Phryxi filio posita Cy-
thoros. Tum Cimolis accolitur: & quæ Paphla-
goniam finit Armine.

CHALYBES.

Halybes proximi clarissimas habent
Amyson & Synopen Cynici Diogenis

& mores cecit. [Ca-
rābis. Notissimū. Ruf.
ex Dionysio. Cespere
Paphlagonū surgit sa-
xosa Carambis, ubi fe-
re Paphiaco corrupte
legitur. Val. itē Flacc?
lib. iiii. Quid tibi nubi
fera surgētē nube Ca-
rambim? [Partheni-
us. A Diana quæ hui?
se undis oblectarit,
Hinc Val. Flacc. li. v. Et
fatis tibi Typhi nega-
tum Partheniū / ante
alios triuix qui credidit

Dionysius.

Parthenius.

amnis Fidis / & Inopi materna gratior unda. Est autē Inopus in Delo flu. au-
tore Pausania: locū hūc in Flacco resarsit Hermo. sicut alia pleraq; sunt qui a
pacatissimo lapsu nomē eū habere autumēt. Græcis παρθενος uirgo dicif.
[Cromnā. Hanc, Citorū & Sefamū cuius hic Pōp. meminit: in unā ciuitatem
redegit Amastris Dionys. eius qui Heraclææ Tyrannus fuit coniunx, unde &
Amastri oppido nomē est / quā cū Cromnā eandē esse multi uolūt. De Crom-
nā Flaccus li. v. Mox etiā Cromnā, quæ iugo pallēte Cythoron. [Cythoros.
Iuxta mons / quē Macedonia esse magno errore credidit Serui? Virg. Geor.
li. ii. Et iuuat undantē buxo spectare Cytorū / oppidū aliquādo Sinopēsum
Emporiū fuit: a Citorio eam Phryxi filio dictam Strabo asserit & Stephan?
[Armine. Eadē & Armine. DE Cimoli nemo ignorat. Nō praterieri in Pa-
phlagonia perdes esse / quibus bina corda sunt, ut Gellius. ex Theophras-
to adnotauit. xv. ca. xvi. lib. noctiū Atti. Iuxta Cromnā Eneti clarissima Pa-
phlagonū gens habitauit / a quibus Venetis qui hodiā maxima potētia in
intimo Adriatici sinu siri sunt originē esse. Strab. lib. xii. scribit.

Cytorus.

Eneti.

HALYBES. Straboni suis temporibus Caldæi dicti sunt / ante au-
tem Halizonas dictos uel Homero indicante multis cōiectura est,
quod quidem fieri potuisse / Barbarorum nominū incōstantia do-
cet: maxime em̄ uariantur. Diuites hi sunt, uictumq; ex argenti uanis & fer-
ri metallis / quærunt. Flac. lib. Argonauti. iiii. Nō ita sit metuēda tibi sæuissi-
ma quā Gens Chalybum / duris patiens cui cultus in aruis Et tonat afflicta
semper domus ignea māsā. Notandū uero & in Hispania Chalybes esse ad
eiusedē nominis fluuiū adhabitanter. pari ferri copia laboriosos / quorū Iusti.
meminit lib. ultimo. Virg. Geor. i. At Chalybes nudi ferrū &c. Vbi Probus /
Chalybes Ponticos intelligit. Tortellius uero & Mancinellus, Hispanos. Scri-
bit ex Plinio Amian? Chalybes primū eruisse & domuisse ferrū. [Amyson.
quæ post uictum Mithridatē Pompeiopolis a Pōpeio nominata est / Plinio.
Prolemeus Chalybes in ipsa Paphlagonia locat / cuius urbes sint tam Sino-
pe quā Amyntus. DE Sinope Strab. lib. xii. & lib. v. Valē. Flaccus. Clarissima
olī gymnasio fuit, & Sinopica cognominata rubrica celebris: hæc ibi nata Ibe-
ra multo nobilior ē, cui? Stra. li. vii. & Vitruui? ut optiā meminērūt. [Cini

Chalybes.

Diogenes.

POMPONII MELAE

Halys.
Thermodō

Amasia Stra-
bōis patria.

Amazones.

Tibareni.

ci. Nā & alii fuerunt eius nominis insignes. Hic Constatissimi in oēs fortūæ blandicias cōtemptus / adeo Alexandrū uitæ ratione mouit / ut dixisse eum constet / se Diogenē esse posse / nisi Alexander esset. [Hal. & Thermo. Ma- ximi amnes / Ille Cræsi fato / quod attulisse uisus est / nobilis / Hic Amazonū sedibus: Stra. Paphla-

goniam ab ortu Hali terminat: inter quem & Ther. Iris est mediā Cappadociā perfluēs, sunt iuxta amnes / Li- c⁹, ad quē Lycasto sita & Cappadox / a quo genti nomen. Plinio. nā ante Leucosyri di- cti sunt. [Themiscy- rum. Pli. Themiscyrā nominat, ut Strabo / ab eius nominis Ama zonū regina conditā / ut alibi quoq; per Asi- am insignes earū no-

minibus urbes extiterunt. Scribit Strabo uicinā planiciem semp roscidam & Herbidā esse / tā bouū quā equarum sœcūdā nutricem / ob aquarū copiā: cui equidē fidēs dāda est, nā Amasiā in illis locis insignē oppidū patriā habuit / ut de se lib. xii. scribit: Mirū igitur cur eum Cretensem Aleriensis asseruerit? [Amazo. ca. Quæ illic sedes posuerit: Iusti. li. ii. scribit Plinū & Scolopitum Scythas iuuenes regio per factiones optimatū domo pulsos ingentem iu- iuentutē secum traxisse & in Cappadociæ ora iuxta amnem Thermodoon tem confedisē / subiectosq; Themiscyræos campos occupasse & multis anis spoliasse finitimos. Hæ uxores / singulare oīm sæculorū exemplū / cum uide rent exilio suo additam orbitatē / arma sumpserunt, finesq; suos summoien tes primo / mox inferentes bella / defendūt. Eoq; tandem potentia pgreſsa ē / ut maximis Asiæ ciuitatibus imparauerint, Capella li. ix. more eas Laconum ad tibiā arma moderari solitas fuisse scribit nomē habent / qd̄ altera māmā quæ Græcis $\mu\chi\ \xi\omicron\sigma$ dicitur / careant / Hinc Maro, Aurea subnectens exerta cī- gula māmæ: Nō ignoro alias plæriscq; nominis causas uideri / quas ex Eusta- thio Stephanoq; conscripsit Cœlius lib. decimi trigesimo capite / Fuere & in Libya Amazones / unde Silius Italicus li. ii. Haspiten Hiarbæ filiā Amazonica pelta insignē facit, Strabo lib. xi. quæ de his referunt fabulosa esse existimat, in qua sententia & Diod. est & Palephatus / at ut historiā Iusti. ex Trogo re- tulit. A Thermodoonte Thermodoonteus & Thermodoontiacus deriuantur. Propert. lib. iii. Qualis Amazonidū nudatis bellica māmīs / Thermodo- onteis turba lauat aquis. Claud. lib. de raptu Prof. ii. Thermodoontica Ta- naim fregere securi. Lege Herod. li. iiii. Diod. lib. iii. & v. & lib. xxii. Marcelli- nū [Tabareni. Rectius Tibareni / uel Tibereni / teste Hermol. Stra. Tabar- nos nominat: Iustissimi sunt illi / nec prius prælio congregiūtur quā diē locū & horā ex fide hosti denūciarit, Cū mulier partu liberaf uir in lectulū tanq̄ pueri autor decūbit / eūq; ut puerpā effœta uxor curat, ut ex Nymphodoro Cœlius adnotauit, Val. Fla. li. v. Hic Tibarenū stāt uirides post terga lac⁹ / ubi deside mitra fœta ligat / partuq; uirū fouet ipa soluto: Quod ad risum attinet Ephorus tradidit, & li. iā citato Fl. [Ultra Car. Aut (Carābi) abūdar, aut la-

patriā, amnes Halyn & Thermodōta. Secundū b Halyn urbs est Lycasto, a Thermodōte camp⁹, in eo fuit Themiscyrū oppidū, fuere & Amazo- nū castra, ideo Amazonū uocant. Tabareni Cha- lybas attingunt, quibus in risu, lusuq; summum bonum est, Ultra Carambin Mopsynœci turrets ligneas subeunt, notis corpus omne perſignāt. pro patulo uestunt, promiscue concubunt, & palam reges inſſragio deligunt, uinculisq; & ar- ctissima custodia tenent, atq; ubi culpam prauē c imperando meruere / inedia diei totius afficiunt.

psus Pomponius est/nā quāuis ultra sint/longo tñ terrarū interuallo a Ca-
rambi Mosynœci separantur,Potuit & id accidere/ut fide tabulæ perperam
pictæ deceptus autor (ut sæpe fit) fuerit, Ego Ptolemeū scriptorē in omni
Cosmographia principē magis sequor. [Mosy.id est turricolæ qui,ut Stra

Mosynœci.

bo li.xii.scribit,serina
carne & arborū fructu
uescuntur,& e lingnis
desiliētes/peregrinos
adoriri solent:de qui-
bus nos in Elegia qua-
dam de Gryphibus,
sic, Ceu solet e ramis
iunctus Scytha Phasi-
dos undis/ Hicubi Di-
scheris arua inimica
patent/ Qui, dum secu-
rus damni per densa
uiator Arbusta & uiri-
des itq; reditq; rubos/
Labitur elati furibun-
dus caudice trunci/ Et

a Cæterū asperi, inculti, pernoxii appulsis. Dein
de minus feri, uerū & hi inconditis moribus Ma-
crocephali, Discheri, Buxedi, Raræ urbes/ Cera-
sus & Trapezus maxime illustres. Inde is locus
est ubi sinē duct⁹ a Bosphoro tract⁹ accipit, atq;
inde se in sinu aduersi littoris flexu attollens an-
gustissimū ponti facit angulū. Hic sunt Colchi/
hinc Phasis erūpit. Hic eodē nomine quo am-
nis est/ Athenistagora Milesio deductū oppidū.
Hic Phryxi templū & lucus, fabula uetere pel-
lis aureæ nobilis: hinc orti mōtes longo se iugo,

misero saturat prædo cruore manus. Iuxta hos mel
sumptum stuporem inducit, Eo nota illic gens Heptacometæ tres Pompeii
cohortes ad interuentionē cōtrucidarūt, Lege Stra. [Pernoxii appul. Val.li.
Argonauticon. v. Inde omnē innumeri reges per littoris orā / Hospicii quis
nulla fides &c. DE Macrocephalis, & Buxeris Pli. Cæteri nō Discheros se Bize-
res nomināt. Palemon ex Diony. Bizeres primi/ quos iuxta terra Bechirum.
Idē Flaccus li. v. Mosynœci, & uos stabulis Macrones ab altis/ Bizaresq; uagi
&c. Amianus quoq; li. xxii. Bizares nominat. [Cerasus. Vnde Cerasi poma
Lucillus aduexit in Italiam. Pli. lib. xvi. & Amiano. [Trapezus. Libera & ua-
sto monte clausa Plinio. Hāc patriā habuit Georgius Trapezuntius: magn⁹
in omnibus illustribus doctrinis homo: qui a dextremā senectutem oīm &
Græcarū & Latinarū litterarū oblitus est. [Locus est. A nobis supra reddit⁹.
Inspice Ptol. tab. Asiæ tertia. [Colchi. Veneficii maximi authores, & Iasonis
memoria / fabularumq; inuolucris nobiles / habēt ab ortu Iberiā & Albaniā
usq; in Caspium. Ptole. [Phasis. In Moschicis ortus & quālibet magnis na-
uigiis nauigabilis. Pli. Luca. li. iii. Colchoz qui rura serat ditissia Phasis. Mul-
ta in uniuersum Stra. li. xi. Est & oppidū cognomīe: Pli. quod Strab. Colchoz
emporū fuisse cōfirmat. Amia. li. xxii. Colchos antiquā Aegyptiorū sobolē
esse refert, Nā linificiū adeo apud eos uulgatū ē / ut in peregrina quoq; loca
exportet. Vnde qdā cognationē Colchoz cū Aegyptiis ostendere uolentes
fidem ex his capiūt, inquit Stra. [Phryxi. Stra. Leucothoen nominat, quo
aries nō mactet olī diues, ætate uero sua diteptū a Pharnace & Pergameno
Mithridate. Ferē Phryxū Athamantis & Neiphilis filiū cū in ea loca perue-
nisset/ arietē quo uestus erat mactasse Ioui/ aurea eius pelle in tēplo a se cō-
dito suspensa/ quā Iason rapuerit, ut Ouid. lib. vii. & viii. transfor. meminit,
Quod ad historiam attinet, lib. quadragesimo secūdo Iusti. Velleris autē au-
rei figmētū inde originē habet: q; Colchi aurū e fluminibus/ asseribus pfora-
tis aclanosis pellibus excerpere solēt, Stra. Pli. in Colchide amnē Suriū po-
nit cuius ingenio ligna imersa lapideo cortice obducūt. [Montes. Qui statim
se a Cerasunte & minoris Armeniæ finibus extollūt, & longe lateq; imanib⁹

Georgius
Trapezū-
tius.

Phasis.

Phryxus.

Surius.

POMPONII MELAE

iugis serpunt/Tauri/ut ante diximus partes, Flac.lib.v. Argo. Vltimus inde
sinus seuūq; cubile Promethei Cernit in gelidas cōsurgēs Caucasos arctos,
Pli.lib.vi.cap.v. Regio inquit colchica in qua iuga Caucaſi ad Riphæos mō-
tes torquent/altero latere in Meotin & Euxinū deuexſa, altero in Caspiū

& donec Riphæis coniungant exporrigunt, q
altera parte in Euxinum Mæotida & Tanaim,
Altera in Caspiū pelagus obuerſi Ceraunii dicū-
tur, iidē aliubi, Taurici, Moſchi, Amazonici, Cas-
spii, Coraxici, Caucaſi, ut aliis aliſue appoſitis

Melāchleni.

gentibus ita aliis aliſq; dicti noībus. At in pri-
mo flexu iā curui littoris oppidū eſt quod Græci
mercatores cōſtituiſſe, & quia cum cæca tēpe-
ſtate agerētur, ignaris quē terra eſſet, Cygni uox
notā dederat, Cygnū appellāſſe dicūt. Reliqua
eius feræ incultæq; gētes ualto mari aſſidentes
tenēt Melāchleni. Terreſtria, Sexſolite, Coraxi,
Phthirophagi, Eniochi, Achæi, Cercetici. Etiam
in cōfinio Mæotidis Syndones. In Eniochorum
finibus Dioſcurias a Caſtore & Polluce pontum
cum Iaſone ingreſſis, Syndos, in Syndonum ab
iſſis terræ cultoribus cōdita eſt. Obliqua tunc
regio & in latum modice patens, inter Pontum
paludēq; ad Boſphorū excurrit, quæ duobus al-

quā pediculis ueſcant, quos Budinos Herod. li. iiii. nominat, Achæos uero
iuxta, eiſdē nominis oppi. habere Pto. ſcribit. Strabo originē a Phriotis A-
chæis cū Iaſone profeſtis/ducit, Eniochorū uero agrū Laconibus tribuit, a
quibus Dioſcuridā conditā eſſe, conſtat ex Pli. Certū eſt montanos illic lacte
& canibus nutrirī, frigoris quod maximū habēt patientiſſimos: uiribus ue-
ro pſtantes/& aduenis moleſtos. Qui in littore habitāt, Camaris (id Lembo-
rum genus eſt) impoſiti paſſim latrocinant, ubi uero nauigare nō poſſunt,
humeris ablata nauigia nemoribus abſcondūt/mox cū annus permiſerit/ad
cōſueta latrocinia redeūtes. Straboni. ¶ Syndones. Pli. Sindicam inibi ciui-
tatem, Strabo ipſe regionem nominat: Pompon. infra Syndon. ¶ Dioſcu-
rias, A Caſtore & Polluce qui Dioſcori id eſt Iouis filii dicunt. Pli. lib. vi. fuiſ-
ſe ait qui a Theltio & Amphito conditā exiſtimarit, quod ipſum & Solinus
aſſerit. Stra. ab Aurigis qdē horū, uerū aliis, nā Rhecā & Amphistratum no-
minat, Græci αὐριγῶν aurigā dicūt: inde ē deriuatū uocabulū. Fuit hoc op-
pidū adeo frequēs, ut ī ipſum trecētas nationes q̄ diſſimilib⁹ linguis uteren-
tur deſcendere ſolitas Thimoſthenes prodiderit, ut Pli. ſcribit, Strabo (adeo
uariāt ſcriptoꝝ ſentētiæ) parū illos ueritati attrētos fuiſſe/q̄ tot gētiū illic cō-
uētū fieri crediderit. ¶ Syndonū. ſ. finibus. ¶ Obliqua t. re. Vide tabu. ii.
Aſiæ Ptolemei/ad Sindicā em̄ regionē hic Euxino illinc Mæotide urgente/

Scytharum
ſeroria.

ualde angusta est & prope Peninsula. Pli. latitudinē minimā duorum iugerum esse ca. vi. li. sexti scribit / eā Eionē uocari / quo uocabulo Græci proprie littoris quasi Tæinam significant, Hermola. docet. ¶ Lacus in m. p. Strabo lib. xi. Supra Corocōdamā lacus iacet qui ab ea Corocomdametis uocatur /

& x. stadiis a uico in mare emittit, Pars uero Anticetæ fluminis quod alii Hispanim uocant / abrupta & in lacū fluens insulam efficit, quæ hoc lacu & mæotide & flumine circumcirca abluitur, Mela pene insulā nominat & utrumq; alueum latui tribuit: Corocōdomā Stra. uicū nominat / uide sitū in Ptolemeo. Urbū q̄s enumerat Pomponi⁹ omnes meminerunt. Hoc tantū monuerim Cepœ plurali numero scribi hoc in loco, nam singulari Cepon

- a ueisin lacum & in mare profluens Corocōdamā pene insulā reddit. Quatuor urbes ibi sunt Hermonassa, Cepœ, Phanagoria, & in ipso ore Cimmerium. Hac ingressos, lacus accipit longelateq; diffusus. Qua terras tangit incuruo circūdat⁹ littore, qua mari ppior est (nisi ubi aperit⁹) quasi margine obductus citra magnitudinē ppe Ponto similis. Orā, quæ a Bosphoro ad Tanain usq; deflectit Mæotici incolunt, Toreatæ, Arrichi, Phicores, & ostio fluminis proximi laxamarthæ, apud eos easdē artes fœminæ quas uiri exercent, adeo ut ne militia quidē uacent. Viri pedibus inhaerent sagittisq; depugnāt, illæ equestre prælium ineunt. Nec ferro dimicāt, sed quos la-
- b

Strabo nominat. Hermolao. Cimeriū autē a Cimeriis a quib⁹ & Bosphor⁹, quorū maxima olim his in locis potentia fuit, Straboni. Meminit Tibullus Cimerioꝝ lib. iiii. ad Melsalā, Nos de his in Italiæ descriptione / quicūq; in mediū adferemus. Phanagoria penultima pducta pnūcianda ē, nā ei dipthongo scribitur Græcis. Iuxta Phanagoriā Apaturon locus est & Veneris tēplum cognominatæ Apaturiæ id est deceptorix, Hic em̄ cū Gigātes eā adorirent / Hercule inuocato tā diu in latebris delituit / donec Gigantes sigillatim exceptos dolo illi occidendos tradidit / auto. Strab. Inde & Atheniē / postq̄ Xantus Bœotioꝝ dux / a Melantho qui partiū erat Atticarū / dolo opprēsus ē, Celenis potiti / Apaturia festa id deceptorix instituerūt, Qua de re in libro selectorū perpulchra adnotasse se mihi retulit Cœlius Calcagninus Ferrariēsis / uir / ut genere nobilis / ita summa eruditiōe præditus / & rerū cū a Latinis tū a Græcis traditarū eximie peritus / perq; hæc, quod rarū ē, singulari quadam præditus humanitate / quod ipm cū ante fama nūcia intellexissem, his dieb⁹ qbus hæc scribebā / re ipsa sum expertus, quū Hypolito Ferrariēsi Cardinali, principi optimo in Pannoniā Comes / Viennæ Pannoniæ p̄sentia sua summa cum uoluptate freti sumus / accedente Andrea Marone Ferrariense / maximi & amœnissimi igenii Poeta, quē & ipsum nō inuita, monimētis exquisitæ doctrinæ editis / posteritas amplexabit⁹. ¶ Hac ingressos. Mæotin describit / cuius sitū ex Ptol. discē. ¶ Terras. Cū Asiæ tū Europæ, iterū em̄ illic adproximāt, ad Tanaim coitura. ¶ Mari. Euxino. ¶ Margine. Excurretiū utrinq; in Bosphorū terrarū. ¶ Mæotici. Agricultores bellicosi quorū plurimæ gentes / q̄rū sit apud Pli. ca. vii. sexti li. mētio, sed potissimi Toreate, Phicores, Arrichi & iuxta Tanai laxmatarū gen⁹ de quo & Ptol. Mitiores sūt q Bosphoranis adiungunt / seuilissimi uero q in Tanai uergūt. Stra. ¶ Fœminæ. Quæ hodie quoq; ex his locis in Sarmatiā nō min⁹ q uiri eruptiōib⁹ finitima infestāt, de qbus

Venus Apaturia.

Cœlius Calcagninus.

Andreas Maro.

POMPONII MELAE

- & tertio lib. Pomp. ¶ Sagittisq. Veneno tinctis / Luca. lib. iii. Tinxere sagittas Errantes Scythiae populi: Idē libro primo Silius Italicus. Et lib. tristiū. iii. Oui. & cū primis capite penultimo li. xi. Plinius. ¶ Nubunt. Eum morem Amazonibus tribuit Herodotus li. quarto: quæ & ipsæ Scythæ sunt. ¶ Tanais.
- Tanais.** incertam originē habet Straboni, uerum quia a septentriōe fluit & Nilo opponitur, uero similimū est ex Riphæis descendere / qui immanibus iugis Arcton prospiciūt, accedit Herodotus / qui libro quarto Tanaim ex palude oriri & i uastiore diffundi noīe Mæotim, qua regio Scythas a Sarmatis distudi ait, Nō diuersus a Ptolemeo / qui Basilicam id est regiā Sarmatiam ab Europea Tanais intermedii fontibus seiungit, Scythæ
- Silis.** Tanaim Silin uocant, sicut Mæotim Teme
- Tanais ex Araxeo æquore.** rinda quod ipsorum lingua matrem maris significat, Fuit & oppidum Tanais / ad amnis hostia Plinio, a Græcis qui Bosphorum tenuere condita, Straboni. Ostia duo eius sunt, lxx. inter se stadiis distantia. Vide Ptolemēū. Quominus uero quicquam euidenter deprehendi his locis potuerit / cœli asperitas & ipsa feritas accolarum inhibuit: Vt cūq. Pomponii sententiam Ptolemeus confirmat, cui ut recentissimo fides adhibenda est: Non ignoro fuisse qui Araxeo eū hoc est Caspio æquore deriuari, & per Caucasum (ut Strabo lib. vii. ait) defluere crediderint, nempe falso / quāq. in Periegesi Dionysius Rufo interprete / idem confirmat his uersibus / Europam atq. Asiam Tanais determinat amnis / Hic se Sarmaticis euoluens finibus / alta (Scissus Araxeo prius æquore, iam suus) unda Effluit in Scythiam, procul hinc Mæotida Thetin Intrat, & inserto freta pellit uasta fluento. Secutus fortasse in Argonauticis Orpheum qui in eadem fuit erroris alea. Sunt qui nominis etymon / ab aquarum abundantia reddant, nā Τᾶνχος Græci extensum nominant, qd ad fluminis tū magnitudinem / tum celeritatem perbelle accedit. Multa a Tanao Scytharum rege in eo submerso, Tuum est lector elicere quod placuerit. ¶ Iuxta. Pari modo, pariter. Salustius in Catilina, Eorū ego uitā mortemq. iuxta existimo. ¶ Sauromatæ. Asiatici, nam & Europei sunt. ¶ Aliquot nomina. Quorum iustū numerum apud Plinium lege capi. septimo libri sexti. ¶ ὀννὶοκὲρ τοῦ μενοῖ. Hoc est / mulieribus obsequentes morigerantesq. Hi enim ab illis uicti ad procreandam sobolem parere coacti sunt, ut Strabo refert. ¶ Amazonum. s. tenent, De Budinis Gelonis Thyrsagetisq. omnia ad fastidium nota sunt. ¶ Turcæ. Ab his orti iudicant qui ætate nostra latissime imperitant / Turci uulgo dicti ignauia quidem nostra magni / sed post Macedonas & Romanos sine dubio potentissimi. Hermolao.

¶ Arymphæos. Libet adscribere Plinii uerba quæ capite. xiii. libri sexti, ubi Riphæos meminit, hæc sunt: Inibiꝫ Arymphæos quosdam accepimus, haud

Arymphæi.

a aspera & deserta regio ad Arymphæos usq; per mittitur. His iustissimi mores. Pro domibus ne mora, alimenta baccæ, & maribus & fœminis nuda sunt capita. Sacri itaq; habentur, adeoꝫ ipsos nemo de tam feris gentibus uiolat, ut aliis quoq; ad eos cõfugisse pro Asylo sit. Ultra sur git mons Riphæus, ultraq; eum iacet ora quæ spectat Oceanum.

dis similem Hyperbo reis gentem, Sedes il li nemora, alimenta baccæ: Capillus iuxta fœminis uirisq; in pro bro existimatur, Rit⁹ clāmētis, itaq; sacros haberi narrant/ inuio latoq; esse etiam fe ris accolarum populis Nec ipsos modo / sed illos etiā qui ad eos perfugerint. &c.

Quæ si uera sunt, & illa quæ de Hyperboreis iidem authores scribūt in du bium non reuocantur, non uideo quæ ratio Pterophoro illic gelu infami, cuius meminere, ueritatis fidem adiicere queat. Sed & de il lis in mundi memorabilibus Solinus. Alii ab his Hiper borei sunt, quorum tertio libro Mela ipse meminit.

¶ Riphæus. Qui a flatu Boreæ perpetuo no men esse putant ob id quod ρυφί ξιν flare Græci dicunt. ¶ Ora quæ spectat Oceanū. De qua nos duce Pomponio libro tertio disseremus.

POMPONII MELAE COSMOGRAPHI LIBRI
PRIMI, DE ORBIS SITV, ET ADIE
CTORVM VADIANI
SCHOLIORVM
FINIS.

POMPONII MELAE

IOACHIMI VADIANI HELVETII, IN SECVNDVM
POMPONII MELAE LIBRVM SCHOLIA.

ODO sinistro. Europa/inquit/paulo ante ingressis ad sinistrū sita, egredientibus in Mæotin dextra sit. ¶ Huc Riphæi mōtes scilicet hoc est ad Europæ latus, Id quod octaua Europæ tabula Ptoleme⁹ demonstrat: quanq̃ hodie constat supra Riphæos in Arcton Europæ partem ad sinum Venedicum

procurrere / neglectā priscis / Qui cognitarum Asiæ atq; Europæ illic terrarū sequēstrum esse Tanais defluxum uoluerūt, Hic Luca. lib. iii. Qua uertice lapsus Riphæo Tanais diuersi nomina mūdi Imposuit ripis, Asiæq; & termin⁹ idē Europæ & mediæ dirimens confinia terræ, Nūc hunc nunc illum, qua flectit ampliat orbem. ¶ Alsidue. non roto āno, sed hyeme quam multo habent nostra longiorem / & propter maiore declinationem / duriorē. Quāq; Plī. & Soli. præ cæteris temporū uicissitudine eū tractū carere scribant, fama uerustatis moti magis q̃ ueri noscendi desiderio. Plī. ca. xii. quarti lib. Mox inquit Riphæi mōtes & alsiduo niuis casu pin-

narū similitudine Pterophoros appellata regio. Soli. Pterophoron dicunt, quippe casus continuarū niuiū quoddā ibi exprimit simile pennarū: Græcis πτερων pennam significat, lata igitur densaq; niue fit ut uisum intēdere, & prospicere longius nemo queat, In eius cōfiniis erectæ sunt Alexādro & Augusto Cæsa. aræ. Tātā olim uel principibus gloriæ fuit, longinqua attigisse terræ. ¶ Regio dit. Gessitron Plinius appellat septimo libro, quæ de Gryphibus referunt fabulosa existimās, Pugnā cū Arimaspi & bestia ferociā elegantissime reddidit Solinus. Nos quoq; in Elegia de Vadianorū imaginib⁹ ad Melchiorē fratrē, inter cætera de Gryphibus sic lusimus, Igne micāt oculi curuatur acumine rostrū / Sibilat & grandi lingua retorta sono, Fulta toris ceruix pacutis auribus extat, Fronsq; minax acris signa uigoris habet: Horrescunt uillis armi crispātibus attri, Asperat & duros ungula fissa pedes, Cauda ferit clunes talos demissa sub imos Et nodū hirsuto turbine finis habet &c. ¶ Scythæ. Europæi / de quibus alibi. ¶ Arimaspi. Vnacula gens / ut Solin⁹ ait. Herod. lib. iiii. scribit Scytharū lingua Arima unū & spu oculū significare /

POMPONII MELAE DE SITV OR- BIS LIBER SECVNDVS.

SCYTHIA EVROPEA

Siæ in nostrū mare Tanainq; uergetis, quē dixi, finis ac situs est, At per eūdē amnē in Mæotida remeantib⁹ ad dextrā Europa ē / modo sinistro latere innauigantiū apposita, ac Riphæis mōtibus (nā & huc illi pertinet) proxima. Cades aſidue niues adeo iūia efficiūt, ut ultra ne uisum quidē intēdentiū admittāt. Deinde est regio ditis admodū soli, inhabitabilis tamē, quia Gryphi sæuum & pertinax ferarū genus / aurum terra penitus egestū mire amāt mireq; custodiu-
unt, & sunt infesti attingentibus. Hominū primi sunt Scythæ, Scytharūq; quis singuli oculi esse dicuntur Arimaspi. Ab eis Esedones usq;

Tanais.

Elegia Vadiani de Gryphibus.

ut Arimaspos in uniuersum hac lingua unoculos dici credamus. At illis un^o tantū in media fronte insignis est: ut olī Cyclopibus si Poetis credimus: Idē apud Græcos scriptores legisse se Gellius affirmat cap. iiii. lib. noni. Amianus xxii. li. Arimaspos iustos homines esse placiditateq; cognitos affirmat. Phi-

Philostrat^o.

a ad Mæotida. Huius flexum Buges amnis secat, Agathyrsi & Sauromatæ ambiunt, quia pro sedibus plaustra habent dicti Hamaxobitæ. Obliqua tunc ad Bosphorū plaga excurrrens/Ponto ac Mæotide includitur. In paludem uergentia Satarchæ tenent. In Bosphorū Cimmericū oppida Myrmetion, Panticapæū, Theodosia, Heremismum. In Euxinū mare Taurici. Super eos sin^o portuosus & ideo καλὸς λιμὴν appellatus/ promontoriis duobus includitur. Alterū καλόν

lostratus tertio lib. in India Gryphes esse, & Soli sacros cōfirmat, magnitudine ac uiribus leonibus pares / graui uolatu, q̄ adeo plumati non sint, Elephantorumq; & Draconū uictores. ¶ Etesedones. Hi Scythiam utramq; incolunt, In Asia iuxta Arrichos & Napeos siti qui in Cimeriū inclināt & Ach eos quoz Ami. li. xxii. memīt / si Herm. credi

m^o cui mecū eo i loco nō puenit: quē paulo ante annotabam^o: q̄q̄ ne altrutū quidē temere aserueri. Quēamodū & Geloni & Malsageræ, aliq; multi/q̄ fieri potuit uicinitate populoz per paludē comētiū, ut in utroq; littore cognomines essent, Nā sedes mutare Scythis nullus labor est / Inde illa & nomen & locoz apud illustres autores uarietas. A Tanais autem pcurfu ad usq; ostia Danubii/ loca & gentes/ Europæ Sarmatiæ quæ in Paludē & Pontum uergit/ prius enumerat Pōponius/ mox gentiū subdit mores. ¶ Buges. Pli. Bugen illic lacū uocat, Supra Bugē uero/ amnes sunt / Agarum quē Sagarim Ouid. nominat & Lycus/ clarissimi. Ptol. & ceteris. Sauromatæ autē & Sarmatæ una gens sunt. Pli. ¶ Agathyrsi. Cœruleo capillo insignes, Plinio, qui ca. xii. li. quarti, de hoc tractu multa, Maro pictos cognominat, ab Agathyrsio Herc. filio dictos Herod. lib. iiii. scribit. Ruf. ex Diony. Præcinctiq; sagis semp pictis Agathyrsi. ¶ Hamaxobitæ. Græcis em̄ χαμαξοβίται plaustrū dicūt / Ptole. internis haud longe a Borysthene locauit, & Hamaxobios nominat. Credi derim eos esse/ quos hodie alibi sitos Poloni Moscouitas nominant corrupto uocabulo/ quoz fines dū hæc scribebā Maximus Sarmatiæ princeps Sigismundus ingressus longe lateq; ferro & igne uastauit, cū ante maxima clade ad Borysthene multa milia profligasset, Indignatus ob arcē Schmoléski proditione illis traditā, ad quā recuperandā etiā cōtendit, Princeps optimus & uictoriosissimus/ nec nisi in perfidū sanguinē sæu^o. Nō uero sum nescius in Scythia esse Moscos a quibus Moschici mōtes dicant / de quibus alibi mentio facta est. ¶ Obliqua. Inspice tabulā octauā Europæ Ptole. ab Agaro promōtorio in Taphras usq; ea curnatura ē / q̄ occurſate Cherroneso sinū facit, quē Coretū Pli. noīat: in eū Buges & Gerr^o coriuāt. Ptole. Bicen noīat, & Fl. li. vi. Quiq; lacū cinxere Bicen: nō aliud itellexisse uidef. ¶ Plaga. Tauricæ Cherronesi. ¶ Satarchæ. Bellicosissimi. Val Fl. li. vi. Iaxamatæ Toriniq; & flauicrine Satarchæ. ¶ Myrmetion. Meminit oīm Pli. & idicat Ptol. Paticapeū Milesioz præcipuū ē & reliq̄rū uelut mater ut Amia. li. xxii. scribit, Ideo Stra. li. vii. Bosphoranoz metropolim dicit. Est & iuxta Heraclea urbs maxie insignis Pli. Nō pterieri Bosphorū eū. M. D. passus latū: iter Paticapeū & Cimeriū qd̄ in Asiatico littore sitū ē. Pli. ¶ Taurici. Iuxta quos Tauroscythæ de quibus infra,

Scythæ cognomines in Europ. & Asia.

Hamaxobitæ.

Sigismundus Sarmatiæ Rex.

POMPONII MELAE

Criu Metro-
pon p̄mōr.

Cherrone-
sus oppid.

Cherroneſ
peninsula.

Hylæa
regio.

Boues sine
cornibus.

Γκαλὸς λιμὴν. hoc est bonus portus: ita Græci nominarūt a re scilicet ut
solent frequentissime. Γ Super eos. In meridiē. Γ κριον μετοπον. Hoc est
Arietis frontē/ quod late in pelagus promineat, saxea indubie fronte Caram
bico aduersum, eiuldē nominis aliud in Creta est/ de quo alibi. Γ Partheni-
on. Ita quoq; li. iii. Pto

leme⁹ nominat, ut ali metopon uocant, Carābico quod in Asia dixim⁹, b
os præteream, a Dia- patet aduersum. Parthenion alterū, oppidum
na Taurica uirgine di- adiacet Cheroneſus a Diana (si credatur) condit-
ctum. Γ Cheroneſus. tum, & Nymphæo specu quod in arce ei⁹ Nym-
Duplex illic fuit/ anti- phis sacratum est/ maxime illustre. Subit tū rapā
qua scilicet & noua. mare, & donec quinq; milia passuū absit a Mæo
Pto. quoq; Cherrone tide refugientia usq; subsequēs littora, quæ Sas-
sum oppidū iuxta He tarchæ & Taurici tenēt, peninsulā reddit: quod
racleā statuit, cuius li. inter paludē & sinum est Taphræ nominat. Sin⁹
xxii magna laude Am Carcinites. In eo urbs est Carcine, quā duo flumib⁹ c
mian⁹ meminit. Tota na Gerros & Hypacyris uno ostio effluentia at-
uero peninsula Tauri ringunt, uerū diuersis fontibus, & aliunde dela-
cæ Cherroneſi nomē pſi. Nā Gerros iter Basilidas & Nomadas euol-
habet/ nō a montibus uitur. Siluæ deinde sunt, quas maximas hæ terræ
tauricis/ sed Tauro po ferunt, & Páticipes qui Nomadas Georgosq;
tius animali/ quem a disternat. Terra tum longe distenta excedens
ratro ligari & sulcare
terras Oſyris hic insti-
tuerit, ut Raphael ad
notauit, quāq; aliter
Hermo. sentit. Γ Nym-
phæo specu. Plini⁹. &
Stra. oppidū esse scri-

būt, utriq; nomē a Nymphis Dianæ aſcelis dari potuit: Γ Subit tum. Vide
Ptolemeū. Γ Quinq; mil. Hæc angustia Isthmum facit. Γ Taphræ. Florus q;
sub Traiano uixit, oppidū esse lib. primo indicat, Traiani auspiciis aliquādo
captum. Γ Carci. A Carcina, est & Carcinitus amnis oppidū præſtūēs. Ptole.
Γ Gerrus. Ptolemeus a Plinio & Mela diuersus Gerrū iuxta Lycū statuit & in
sinū fluere qui supra Tauricā est/ ostendit, quē admodū & Bugem: illi Carci-
nitē malunt. Flac. Gerus r simplici ptulit lib. vi. Gangaridū, potaq; Gerus
quos efferat unda. Γ Hypacyris. Carcinitus, ut cōiectura est, a Ptoledeo di-
ctus, meminit eius libro. iiii: Herod. Γ Diuer. fon. Pli. Diuerso ueniētes tra-
ctu. Γ Quas. Regio Hylæa dicē / unde & mare illic Hylæum. Herod. lib. iiii.
Omnē oram istam arboribus carere scribit præter Hylæam / cuius excelsissæ
extēt, propterea Val. Flac. lib. vi. de eo ipso loco. Densior haud usq; nec celsi-
or extulit ullos Sylua trabes, fessæq; prius rediere sagittæ/ Arboris ad sum-
mū quā peruenere cacumen. Strab. autor est in his locis asinos nō esse/ quod
hoc animal frigoris impatientissimū sit, & alicubi boues esse sine cornibus
quod ea quoq; frigora minus tollerēt. Γ Pantica. Pli. Panticapes/ inquit/ am-
nis qui Nomadas & Georgos disternat. Hos terræ colēdæ, illos rei pecu-
ariæ deditos. Sed de his populis infra. Γ Terra. Vide Ptolemeum. Scribit
Plinius libro. iiii. Insulam illic esse Achillis cognominatā/ & eius uiri tumulo
claram/ a qua. cxxv. mili. passuum interuallo peninsula illa iaceat forma gla-
di in transversum porrecta / ab exercitatione eiuldē cognominata Ἀχιλλεύς
id est Achillæus cursus, Quod attinet ad Achillem / Pthius
ne ille fuerit an indigena/ nō conuenit: Nam Eūſtathius fuisse ait qui regem

indigenā crediderint, quod uerū esse illa docent / q̄ cū Straboni li. xiii. tum aliis ad Sigeū Troadis Achyllis Pelidæ & tumulus fuit & templū. Quāq̄ sunt qui Iphigeniā a Diana raptā in hæc loca secutū Achyllē affirmāt, Vt cūq̄ de Phthyo Pōponius intelligit / q̄ eo modo fieri potuit / quo uetustas uni Her

culi ea tribuit, quæ a multis gesta fuerunt.

[Tum Borysthe. De Borysthenes Pli. Stra. Solinus / sed diligētis-

sime li. iiii. Herodot⁹ qui pisces illos osib⁹

carētes Antacæos nō minat / eorū generis

fortasse / quos Danu- bius alit / osium loco

cartilaginē habentes / quos optios esu Bar-

baro hodie uocabulo Husones nomināt ac-

colæ Germani: Bory- sthenes Polonis Ne-

pardicitur, ad cuius ri- pam nuper maxima

uictoria inuictissimus Sarmatiæ rex Sigismū-

dus potitus est in Mo- scos / seu magis Hama-

xobitas, ex quibus ca-

Borysthe- nes.

Antacæi.

Sigismun- dus Polo- niæ Rex.

Amoxobitæ

Hypanis.

- a tenui radice littori adnectitur, post spacioſa mo-
dice paulatim se ipſa fastigiat, & quasi in mucro-
nem longa colligens latera, facie positiensis al-
lecta est. Achilles infesta classe mare Ponticum
ingressus ibi ludicro certamine celebrasse uicto-
riam, & cū ab armis quies erat, se ac suos cursu
exercitauisse memoratur, ideo dicta est *Αχαιος*
XXI ΛΕΙΟΣ. Tū Borysthenes gētē sui nomis ab-
luit, inter Scythiæ amnes amoenissimus, turbidis
b aliis, liquidissimus defluit placidior q̄ ceteri po-
tariq̄ pulcherrimus, alit latissima pabula / ma-
gnosq̄ pisces, quibus & optimus sapor & nulla
ossa sunt: longe uenit ignotisq̄ ortus e fontis
bus quadraginta dierū iter alueo stringit, tan-
toq̄ spacio nauigabilis secūdū Borysthenida &
Olbida græca oppida egrediū. Callipidas Hy-

ptiuos multos / quos uictor ille Rex ad Leonē. x. Pontificem maximū / desti-
nauerat, Viēnæ uidinus / robore & proceritate maxime insignes / ceterū tru-
ci aspectu, religione uero Græca / linguaq̄ Illyricæ nō absimili, nā facile hanc
intelligebāt, Cibum illi capturi tabellas quasdā depromptas ad proximum
parietem suspendebant, ante eas tacito murmure cateruati orantes, & sub-
inde capite adusq̄ genua flexo / hoc se modo gratias agere Deo immortalī / ai-
ebāt, Cumq̄ illa attentius obseruare me uidissent, cominus omnia ceu sese
ex religione cōmendaturi / ostēderūt, in tabellis imago erat Mariæ uirginis,
diui Nicolai, diuæ Catarinæ, in stanneis scriniolis nescio quid reliquiarum,
Eos MAXimilianus Imperator / cū ad se perducti essent / nescio qua causa / li-
beros esse uoluit, donatosq̄ eleganti uestitu ad Daciæ regem ea conditione
misit, ut patriæ incolumes restituerent. De amne ipso ppulchra quedā habet
Marcellinus li. xxii. [Gētē s. n. Borysthenidas. [Borysthenida. Clarissia
oppida, Olbia aut & Olbis dicitur, meminerunt Pli. & Ptolemeus: quāq̄ hic
eandem esse Olbiā & Borysthenin affirmat, li. iiii. Strabonē secut⁹ qui in ea-
dem est sententia & Olbiam id est Beatā dictam scribit. li. vii. [Callipidas.
Herod. eosdem Græcoscythas nominat, quod ex Græcis Scythæ facti sint.
[Hypanin. Vitruuius ca. iiii. lib. viii. In Ponto inquit est flumen Hypanis qui
a capite profluit circiter milia. xl. sapore dulcissimo / deinde cum peruenit ad
locum qui est ab ostio ad mil. clx. admiscetur ei fonticulus oppido q̄ paruul⁹.
Is cū in eum influit tunc tantā magnitudinē fluminis facit amarā. Fonticulū
Exampeum. Herod. lib. iiii. a loco nominatū ait, in quo oritur Exampeum
autem Scythæ id est sacræ uix cognomināt / Quo in tractu capacissimū illud

POMPONII MELAE

ahenū spectatum est/cuius inibi meminit idem autor. De bestiolis Hemero
biis in Hypane nascentibus Pli.xi.li.& prima tuscul. M. Ci. Qui uero Hypani
Borysthe i misceri crediderunt, Borysthenis undas cœruleas supernatare af-
firmarūt, Austro autē flante Hypanis aquas superiores fieri, ut Pli.y.cap.lib.
xxi.scribit. Ouid.xv.

lib. tranffor. Quid nō
& Scythicis Hypanis
de mōtibz ort⁹. Qui
fuerat d ilcis salib⁹ ui
ciatur amaris. Est & in
India Hypanis Strabo
ni lib.xv. Ad quē illud
Propertii referri pote
rit. Quantū Hypanis
Veneto distat ab Eri-
dano. Causas amarici
ci aquarum apud Vi-
truium lege libro ci-
tato. ¶ Axiaces. Flu-
uius ingens & a Bar-
baris Nester dictus/ex

Axiaces.

panis includit, ex grandi palude oritur quā ma-
trem eius accolæ appellant, & diu qualis natus
est defluit, tandē non longe a mari ex paruo fon-
te, cui Exampeo cognomen est, adeo amaras
aquas accipit ut ipse quoq; iam sui dissimilis &
non dulcis hinc defluat. Axiaces proximus intra
Callipidas Axiacasq; descendit. Hos ab Isticis
Tyra separat/ surgit in Neuris, qua exit sui nos
minis oppidū attingit. At ille, qui Scythiæ pos-
pulos a sequētibus dirimit apertis in Germania
fontibus/ alio quā definit nomine exoritur. Nam
Peucinis iugis qui Carpatho cohærent oritur. ¶ Hos. Axiaces. ¶ Tyra. Hic
Istro proximus Myliæ pattē perlabitur. Ptolemeo & Ammiano Tyras dict⁹:
oppidum uero hic Tyron nomiat. lib.xxii. Phœnicum coloniā / nisi corru-
ptū exemplar est. ¶ At ille. Ister scilicet, qui terminus est Europæ Scythiæ
a meridie. Appia. in Proœmio histo. In Europa inquit fluuii duo Rhenus &
Ister potissimum Romanis finem imponunt, quōz quidē Rhenus ad Boreā
lem oceanū, Ister ad Euxinū Pontum influit, Hunc secundū Nilum annuum
maximū qui in mediterraneū pelagus fluunt, Salusti. scripsit, ut cap.vii.li.x.
Gelius testatur. Stra. certē lib.vii. Omnes eum Europæ fluuios superare, He-
rod. iiii. lib. fluuiorū maximū dicit. Quod ad ortū eius attinet, haud quamq;
bene Strabo: qui non longe ab Adriatico ex iisdem iugis Rhenū & Danu-
biū oriri putauit. Melius Pli. multis eū ultra Alpes (in septētrionē scilicet) mi-
nimit ut Rufus, Arnoba mons Histro pater est / cadit Arnobæ hiatu Flumen
in Eoos autē conuertitur axes Euxinoq; salo prouoluitur / ora per æquor /
Quinq; uomunt anhem. &c. Ammia. lib.xxii. in Scythiæ Europæ nomēcla-
tura, Annis inquit Danubius oriens prope Rauracos montes limitibus Re-
ticis per latiorē orbem protentus ac. lx. nauigabiles pene recipiens fluuios
septem ostiis per hoc Scythicum latus erumpit in mare &c. Apud Pli. igitur
nō Taurici Galliæ oppidi / sed Rauraci lego / quā hodie inclitam Basileam es-
se multorū sententia est. Falsissime uero omniū Herod. qui lib.ii. In Celtis &
Pyrenæis iugis Istrū oriri credidit, Quod ipsum sensisse eum minime est mi-
rum, cum Padū ignorauerit & Turiis tamē in Italia suā illam historiā condi-
dit, anno urb. cond. trecentesimo decimo / ut Pli. ca. iiii. duodecimi li. scribit.
In eadem sententia Aristot. fuit, ut ex libro eius Meteororū secundo, ubi de
fluminū prouentu mentio est / apparet. Lege Pli. ca. xii. lib. iiii. Philostratum
li. iiii. & in Germaniæ situ Tacitū. Mantoam eum aliquando dictū Stephan⁹
est autor. Pagus ad quē oritur hodie accolarum lingua Tunelchingen nomi-
nat, inde prolapsus diuagat in palustria / mox in Alucum reuersus & subinde
allabentibus riuis auctior Vlmā petit, clarissimā & opulentissimam Sueuiæ

Danubius.

Herodoti &
Aristote. in-
curia.

etate nostra urbem: ubi Ilerū accipit clarissimū ex Algauiis amnē, cuius li. Ilerus.
 Austriados octauo Richardus meus meminit: Et Campidunius Iler deserit/ Richardus
 Algauios gen⁹ insupabile bello, quo in loco/ Sexaginta amnium q in Histrū Bartolin⁹.
 defluunt, docte simul & (ut barbara sinebāt nomina) eleganter. De Histro sic

Luca. lib. ii. Hister casu

ros in quælibet æquo

ra fōtes Accipit, & Scy

thicas nō solus exit in

undas. De Ostiorum

numero nō conuenit,

Pli. sex eū fluminibus

in pontū euolui ait,

tanto impetu & unda

rum copia/ ut proda-

tur in. xl. miliū passuū

longitudine uinci ma-

re/ dulcemq; intelligi

haustum: Tacitus (ni-

si fallor) sex ostiorum

meminit. In qua sentē

tia & Ptolemeus ē. At

Dionysius, Strab. He-

rodotus/ quinq; Ammianus & Solinus septē, quibus (quod equidem sciam)

accedunt: Val. Flaccus & Ouid. Flaccus lib. iiii. Nō septem gemini memorem

q̄s exitus Istri, Quas Tanais, flauusq; Lices/ Hypanisq; Nomasq; Addat opes &

&c. & lib. viii. Haud procul hinc ingens Scythici ruit exitus Istri/ Fundere nō

uno tantū quē flumina cornu/ Accipimus, septem exit aquis/ septem ostia pā

dit. Ouidi⁹ lib. i. tristiiū. ii. Solus ad egressus missus septemplex Istri. Statius

quoq; lib. Theb. v. An te septenus habebit Ister, & undoso circumflua coniu-

ge Peuce: Lege de Danubio glacie rigescente Ouid. lib. de trist. iii. Virg. iii.

Georg. & in Panegyri ad Traianum Pliniū. Vt crescat & inundet Seneca lib.

iiii. nat. questionū perbelle scripsit, uerū in hoc molestus quod mediis eum

caloribus augeri negat, Contrariū enim ipse expertus sum, cum hæc ad ripā

eius conscriberem/ cōtinuo decēnio studioꝝ gratia/ in inclyta Austriadum

ciuitate Vienna/ quæ omnium urbium quas Ister sustinet/ & ædium magnifi-

centia & rerū facili copia clarissima est/ alitus. [Danubi. est. Supra Catara-

ctas Danubius, infra uero Ister dicif/ sunt autem hæ maximæ, intra montes

Dacorū/ Straboni, eos hodie Iazigibus & Transiluanis subiunctos/ Malach-

os nominant/ uocabulo Boienis Sarmatisq; uernaculo, quod inde natum

uidetur, namq; ty Vlaschi Italos nomināt, quos ibi confedissee ex Pānonicis

Sarmaticisq; Romanorum bellis constat, Cum. ne hodie quidem eorum

lingua ab Italica multum sit absōna. Nō ignoro Siluū Aeneam in Europæ

descriptione sentire aliter/ an uero bene sentiat, cādidi lectoris iudiciū esto:

nā non Barbarum solum/ sed recentissimum id uocabulum esse historiarū

testatur fides. Esto Ouid. libro de Pōto quarto/ Flacci meminit, his uersibus.

Præfuit his Græcine locis modo Flaccus/ & illo Ripa ferox Istri sub duce tu-

ta fuit. Hic tenuit Mysas gentes in pace fideli &c. [Etsedones. Sumpsit ex

Herodoti libro quarto: meminit pluribus Solinus. [Festo coitu familiar.

Frequenti & solenni. [Hæc sunt apud eos. Acclamatio est Melæ familiaris/

ut infra/ Is, inquit, honos p̄cipuus est. DE Agathyrhis ante retulimus. [Ma-

ioribus pr. Stirpis sunt magis famigeratæ. [Abl. neq. Admixtis scilicet quæ

Ilerus.

Richardus
Bartolin⁹.

Ostia Danu
bii.

Vienna
Austriæ.

Malachi.

Aeneas
Siluius.

Ouidius.

POMPONII MELAE

- Auaricia.** firmitatem coloribus præstant, qualia multa sunt. ¶ Pestiū. Nullum enī est sceleris genus ad quod auro argentoue nō ipellamur: nec quicq̃ publicæ salutis magis noxium quā quæ hæc sitit/auaritia: Vnde perbelle Pythius a Lacedæmoniis interrogatus/qua re statū reipublicæ amissuri essent? Auaricia respondit, ut Cicero scribit li. de Officiis. ii. Nec inelegans illud ē ex capriuis Plau. Odi ego aurum/ multa sæpe multis persuasit perperam. ¶ Vice rerū. Ut hodie quoq̃/ nam mercibus collatis/ sequestro faciunt æstimationis copiā, utq̃ ille pronūciauerit, ita dicto parent. ¶ Specus. Ob id & Troglodytæ dicti, ut illi Aethiopici, nisi q̃ hi æstum/ illi frig⁹ terrarum defossis arcere solēt. Virgilius Georg. iii. Ipsi i defossis specubus secura sub alta Ocīa agūt terra/ cōgestaq̃ robora/ totas Aduoluere focis ulmos igniq̃ dedere. Natura quoq̃ Sarmaticis animalibus cū magnitudine prouidit/ tū etiā tegmine nā pellem Vrsinā dū hæc cōmentabar/ Viennæ uidi ex Lituania allatā/ longitūdinis cubitorū quinq̃/ latitudinis tantæ ut quodlibet uel bouis tergus uinceret, ea Cæsari Maximiliano/ tū in thermis Badensibus lauāti oblata/ summx admirationi fuit. ¶ Braccati. Per Braccas Diod. lib. vi. uestes hirsutas ad septentrionē sitis usurpatas intelligit. Ouid. lib. de tristi. iii. Pellibus hirsutis arcent mala frigora Braccæ. Oraq̃ de toto corpore sola parent: Luca. li. i. de Vangionibus. Et qui te laxis imitatur Sarmata Braccis. Virg. lib. Ge. iii. Gēs effrena uirum Riphæo tunditur Euro/ Et pecudū fuluis uelantur corpora setis. Vbi Seruius Rhenones id est uestes de pellibus intelligit. Sene. lib. xiiii. Episto. & lib. ii. Iusti. ostendūt Scythas fere frigoris arcendi causa uulpium & muriū pellibus uestiri solere: Nobis hodie quoq̃ omnis inde pelliū copia ē. ¶ Tauri. De Orestis in Tauricā aduentu multa Ouid. lib. tristiū. iiii. Immanis autē sacrificii Thoas rex autor fuit, hinc Diana ip̃a Thoātea dicta Silio li. iiii. Sacra Thoante ritusq̃ imitata Dianæ, eius frequēs mētio ē apud Luca. Eusebiū, Cice. Soli. Lactantiū. Hero. scribit li. iiii. Tauros/ oēs naufragos Iphigeniæ imolare solere, & p̃cibus peractis hominis caput claua ferire: corpus truncum e ripa deturbare, caput cruci suffigere: Captis uero bello caput amputant/ referreq̃ domum/ & suffixum fuste/ in tecti sublimia statuere, plerumq̃ autē supra furnariū/ ideo id agentes quod hos totius domus custodes esse sibi persuadēt. ¶ Basilidis ab Herc. Nomen a moribus fortitis. Echydnae Plato meminit in Euthidemo, ubi Socrates Herculé cū hydra Sophistica pugnasse ait, ob sapientiā/ pro uno uero sermonis capite amputato multa repullulasse. At de alia indubie Pompo. intelligit, ex qua prolē suscepit Hercules. ¶ Nomades. Harum gentiū nomina prope abolita/ cōmuni nomēclatura,

Ruthenorum alborum, Moschorum & Tartarorum comprehenduntur, in quos magna parte/Polonia principum imperium est, reliqua Moscus, supraque eius princeps potentissimus, quem ipsi Zarr nominant longe lateque gubernat. Georgi. Graeci γεωργον agricolam nominant. Axiaca. Ab omni prorsus rei alienae usu

- a agunt. Colunt Georgi, exercetque agros. Axiaca furari quid sit/ignorant, ideoque nec sua custodiunt nec aliena contingunt. Interius habitantium ritus asperior, & incultior regio est. Bella caedesque amant, mosque est bellantibus cruorem eius quem primum interemerunt, ipsis e uulneribus ebibere. Ut quisque plures interemerit, ita apud eos habetur eximius, Ceterum expertum esse caedis inter opprobria uel maximum est. Ne sedera quidem incruenta sunt, fauciat se, qui paciscunt, exceptumque sanguinem, ubi promiscuere degustant, id putant mansurae fidei pignus certissimum. Inter epulas, quot quisque interierit referre latissima & frequentissima mentio, binisque poculis qui plurimos retulere pro potatis interloca, Is honos precipue est. Pocula ut Esse, dones parantur, ita inimicissimorum capitibus exponiunt. Apud Anthropophagos ipsae etiam epulae uisceribus humanis apparant. Geloni hostium cutibus equos sequelant. Illos reliqui corporis, se capitum. Melachlanis atra uestis, & ex ea nomen. Neuris statim singulis tempus est, quo si uelit

uacantes, E regione apud Aegyptios furta licita & permissa fuerunt, apud Lacedaemonios cum omni studio affectata, ut li. xi. Gel. & lib. iii. Crinitus scribunt: quod ipsum Persarum quibusdam olim licuisse Coelius adnotauit lib. antiquarum lecti. x. cap. uero prior. Interius. Lege omnia haec apud Herod. lib. iii. Exempt. sang. Herod. addit, Acinaces sagittas/securim & iaculum eos sanguine imbuiere / quo facto multis uerbis se deuouent / uinumque suo mixtum sanguine epotant. Geloni. Idem & Soli. Corporis. f. cute / nam se pelle Craneum ambiere uestiunt. Neuri. Budinis huius pro ximi sunt, coacti aliquando serpentum ingruentem copiam sedes relinquere, ut Herodo.

Furari ubi concessum.

Neuri in lupos mutantur

An in brutum homo mutari ueneficio queat

ait, Eustathius Dionysii interpres/incantatores eos esse perhibet/qui in lupos sese ut libuerit conuertant, Quod ipsum quandam in Arcadia gentem potuisse, Plinius scribit li. viii. & ex M. Varrone c. xvii. li. de ci. dei. xviii. Aug. retulit. ut ea ob rem Pani Licxo illic datum cognomen/ quod ex hominibus iupi fierent/ creditum sit. AN VERO id euenire possit quaeritur: Aug. lib. de ciui. dei. xviii. ca. xviii. Nos, inquit, cum essemus in Italia/ audiebamus talia de quadam regione illarum partium/ ubi stabularias mulieres imbutas his malis artibus in caeso dare solere dicebant/ quibus uellent seu possent uiatoribus/ unde in iumenta illico uerterent & necessaria quaque portaret postque perfunctam operam iterum ad se redirent/ nec tamen in eis mentem fieri bestialem sed rationalem humanamque seruari, sicut Apuleius in libris quos asini aurei titulo inscripsit/ sibi ipsi accidisse/ ut accepto ueneno humano animo permanente asinus fieret/ aut indicauit/ aut finxit: Haec uel falsa sunt uel tam inusitata ut merito non credantur. Haec Augusti. Cuius illa potissimum sententia est, Mutare quidem in bestias homines posse, non re ipsa/ sed fantasticis quibusdam prestigiis/ sensibus uidelicet nostris illudentibus, tale effigiem praestare, Nisi deus penes quem incomprehen-

POMPONII MELAE

Nicolaus Lyranus.

sa est formarū potestas/aliā uim creaturæ/aut angelicæ aut humanæ/qua id reuera fiat, quod uidet, indiderit. Hūc secutus Nicolaus Lyranus/homo in sacris literis magis quā linguis eruditus/sup septimo capite Aeson/Rem quāpiā nec a dæmone nec ab homine in aliā secundū ueritatē transmutari posse ait licet fantastica qdam

Nota.

sensuum illusio fiat: Deum autē & cui hec diuina uis impartitur id facile posse. Et profecto ne naturalis quidem Magiæ illā uim esse credi par ē, ut quē admodum rerū species, inuicē mutari credunt, ita ex homine quouis modo brutū fiat. Herod. lib. iiii. negat hoc sibi persuaderi posse quod de ista Metamorphosi distant. Et Plin. mirum est inquit, quā procedat Græca credulitas/Nulū tam impudens mendaciū est ut teste careat, Mares autē in scēminas mutari & e regione ne ut minime fabulose idem autor affirmat: Lege eū cap. iiii. septimi libri, & libro nono Gelliū. ¶ Mars. Simulacra, aras & delubra nulli deo putāt statuēda pter q̄ Marti, ut Herod. scribit. ¶ Ligno. egen. Herod. quoq̄ Scythi- cū tractū fere lignorū inopē eē asserit/p̄ter Hyleā, cui⁹ pauloan̄ meminim⁹.

Mares in scēminas, & e regione.

Thraciæ limites.

¶ VLTII, IN quorū numero & Pōponius est, totā eā regionē quæ trās Danubiū/a Sauī confluentia/adusq̄ Dalmatarū Macedonūq̄ montana procurrat/Thraciæ noīe cōphenderūt, Ptole. cui cū Plin. cōuenit, Trans Istrū totā superiorē Mysiā, inferioris autē partē/prius: mox eā quæ proprie Thracia est/ab his seiūctam reddidit: Mysia autē inferior quā plariq̄ oēs hodie Bulgariā noīari uolūt/iusta parte trās Danubiū in Scythiā extēditur, Minor tota citra ē & Bosniæ ut uolūt nomē habet, Vtraq̄ hodie Thracæ paret/ut eius cōtinētis reliq̄ quoq̄. Inspice tab. nonā Europæ Ptol. & quo ex cursu hæ iaceāt terræ/qsq̄ finitias habeāt, duce pictura discito, Cassū em̄ ē & finolū oē illiusmōi studiū/si tabulā neglexeris. ¶ Pōtici l. f. Id uero utriusq̄ Mysiæ spaciū est. ¶ Istro. A septētriōe. ¶ Pelago. Euxino & Propōtide ab ortu, Aegeo a meridie. ¶ Mari pp. Nā quæ marittia sunt loca, fertilia ob radiorū ex undis repulsionē fieri solēt, maxie si alioq̄ frigidi sint cœli. ¶ Maligne. Reddit em̄ iuita frugē. ¶ Vitē. Quæ terrā etiā sicā & arenosā amplectitur. ¶ Frigora. Hiberna, nā & trās alpina uineta p̄sape exurit Aqlo. ¶ Fero-

lupos, iterumq̄ in eos qui fuere mutent. Mars omniū deus, ei pro simulachris enses & tētoria dedicāt, hominesq̄ pro uictimis ferunt. Terræ late patēt, & ob excedētia ripas suas plarūq̄ flumina, nusq̄ non ad pabula fertiles. Alicubi usq̄ adeo steriles ad cætera, ut q̄ habitant lignorum egentes ignes ossibus alant.

THRACIA.

Is Thracia p̄xima est, eaq̄ a Pōtici lateris fronte usq̄ in Illyricos penitus imissa, qua latera agit Istro pelagoq̄ cōtingit. Regio nec cœlo læta nec solo, & nisi qua mari propior est, infœcunda, frigida. Eorumq̄ quæ feruntur maligne admodum paties. Raro usq̄ pomis feram arborē, uitem frequētius tolerat, sed nec eius quidem fructus maturat ac mitigat, nisi ubi frigora obiectu frondiū cultores arcuere. Viros benignius alit nō ad speciē tamē/nā & illis asperatq̄ indecens corporis habitus est. Cæterū ad fes-

d

ciā. Ideo Thraces inter ualidissimas Europæ gentes numerat: nā ad arma magis quā quē aliū mollioris uitæ usum nascunt: eam ob rē Poetæ uetusti, inter quos Euripides est, Thraciā Martis domiciliū appellarūt, & Strimoinum Martē ipsum, ab amne eius terræ: Herod. quoq; Thracū Martē pulchrū nominat: Nā unice aliquan-

Thracia
Martis do-
micilium.

a rociā & numerū, ut multi immitesq; sint maxie ferax. Paucos amnes qui in pelagus euadūt, uerū celeberrimos Hebrum, Neston & Strymona emittit. Mōtes interior attollit Hæmon & Rhodopen & Orbelon sacris Liberi patris & cœtu Mœnadū Orpheo primū iniciante celebratos, e quibus Hæm⁹ in tantū altitudinis abit, ut Eurxinū & Adriam ex summo uertice ostendat. Vna gens Thraces habitant / aliis aliisq; præditi nobilibus & moribus, quidā feri sunt & ad mortē paratissimi Getæ utiq; id uaria opinio perficit. Alii redituras putāt animas obeūtiū. Alii etsi nō redeant / nō extingui tamē / sed ad beatiora transire. Alii emori quidē, sed id melius esse quā uiue

do ab ipsis cultus est / adeo ut cum itonuit aut fulgurauit, sagittis in cœlū missis, Iouis minitanti sint, cū nulli alii diuinos honores nisi Marti suo tribui uellent, autore li. iiii. Herodoto. ¶ Paucos am. Pro regionis magnitudine. ¶ Hebrū. In quē Orphei caput piectū cū Cicones eū confecissent. Ouid. li. xi. transfor. Mébra iacent diuersa locis, caput Hebræ lyramq; Excipis. &c. Nestus ut Diomedis stabulis infamis est, ita Democriti

Hebrus.

Hæmus.

patriā quā præfluit clarus: De Strymone alibi referem⁹. ¶ Hæmo situm ex Ptolemeo discēs: notissimi uero illi nō tā Orphei fato, de quo lib. xi. transf. Ouid. quā altitudine sua, frigorisq; & Boreæ ingenti in eis impetu. Polybius autor ē / ut scribit Strabo / Hæmū adeo esse altū ut utrūq; ex eo mare Aegeum & Ioniū spectes, lege Liniū lib. x. Decados quartæ ubi de Philippo / qui Hæmū eius rei pernoſcendæ gratia ascendit. ¶ Initiāte. Sacra illa instituēte, fertur em Bacchanaliū in Thracia fuisse autor / & sui ipsius interitus prebuisse causam, Alii ob contempta illa sacrificia discriptum a Sythoniis putarūt, ad quod & illa Maronis accedūt / quæ Georg. iiii. pro Galli Encomio scripta reliquit. ¶ Altit. Sex milibus passuū in altū aſurgit. Plinio. Rhodope nomē habet a Strymonis filia eius nominis / ex qua Neptūnus Atho Gigantē genuit, unde & monti iuxta nomē. ¶ Vna gens. De Thracū moribus / multa in eādem sententiā Herod. lib. iiii. & quinto, multa ex utroq; Solinus, nouissime uero Rhodiginus Cœlius lib. x. ca. xxii. ¶ Ad mortē. Quales Druidæ in Gallia olim / de quibus tercio lib. ¶ Getæ. Strab. lib. vii. scribit Græcis eos Getas dictos qui utrūq; Istri latus incolūt, sicut & Mysi, qui utriq; Thraces crediti sunt, a quibus Mysi illi Asiatici originē habuere. Nō me latet alibi quoq; Getas habitasse, Pomp. de Ponticis intelligit. ¶ Varia op. Qui mortem uitæ an reponendā / aut nihil saltē timendā esse sibi persuaserūt. Ob id Getæ / ceteris se Thracibus Dario deditibus / fortissime resisterūt. Xamolxim ut numen uenerati sunt / adq; eū hoc pacto nūcium miserunt, tribus tria iacula arrepta sustinētibus / alii eū quē missuri sunt / manibus pedibusq; deprehensis / in sublime eiciunt, quod si iaculis affixus / moris, deū sibi propiciū esse prædicat: si uiuat / ut uirū malū Deoq; indignū insimulant: Quis uero Xamolxis fuerit / atq; undē sibi illa ueneratio Herod. scribit in. iiii. & lectu digna li. vii. Strab. ¶ Melius esse. Multi em extiterūt qui nō nasci optimū censebāt, ut li. vii. Plin.

Rhodope.

Getæ Xamolxim
uenerati.

Non nasci,
optimum.

POMPONII MELAE

Drausi. scribit. Ferunt Silenū a Mida rege captū / id ei muneris pro sua missione dedisse. Docui te regē / Nō nasci longe optimū esse, proximū autē quā primū mori, lege Cice. in Tusculana prima. Itaq; lugent. A Drausis id fieri scribit Herod. li. v. Ad editū puerū sedentes plorāt / & quascunq; necesse sit illi qui uitam ingressus est p-

In funebre luxū & lū-
gum. peti humanas calamitates recensent, Fato fūctos magna læticia terræ demandāt, referentes a quot quātisq; malis liberatus sit / lege Solinū. Fēsta. Hilaritatis & lucis plena Atq; utinam hic mos Christianis nobis receptus foret, quibus alius uitæ indubitata est patefacta ueritas: Nā quid illæ pompæ funebres sibi uelint / haud sane uideo / id dubito lucri ne magis an salutis gratia, tot expensis / quas nemo pauper Christianus p-

Diuus Cyprianus.

re. Itaq; lugentur apud quosdā puerperia natiq; c
descentur. Funera contra festa sunt, & ueluti sacra cantu lusuq; celebrant. Ne fœminis quidē sēgnis est animus super mortuorū uiroꝝ corpora interfici, simulq; sepeliri uotū eximiū habent, & quia plures simul singulis nuptæ sunt, cui⁹ id sit decus apud iudicatuos magno certamine affestant, moribus datur, estq; maxime lætū, cum in hoc contendit, uincere. Mœrent alię uocibus, & cū acerbissimis planctibus efferunt. At quibus d
consolari eas animus est, arma opesq; ad rogos deferūt, paratiq; (ut dictitant) cū fato iacentis, si detur in manus, uel pacifici, uel decernere, ubi nec pugna nec pecuniæ loc⁹ sit, manētq; domis stare poterit indulgeat? Præterea tot funalia / tot pullæ uestes & ille mœror omnibus tristitiæ illecebris ex cōsanguineis, amicis, uicinis tortus: quid prodest? Laudo humanitatē, laudo cōmiserationē, at modeste admissam: Ne factu / hoc est Diuinæ uoluntati inuidere iustitiæ tenorē uideamur. Cyprianus martyr in sermone quē ad fratres de immortalitate habuit / scribit sibi reuelatum esse / ut assidue & publice p̄dicaret, fratres nostros de sæculo liberatos nō esse lugendos / cū nō amittant / sed præmittant. Nec accipiendas esse hic atras uestes / quādo illi ibi indumenta alba iā sumpserint: Ne iustæ irrisiōnis occasionē Gentilib⁹ demus, cū iustos in cōspectu dei uicturos fide credimus, mortuos ceu perditū sint & optimo priuati bono lugeamus: Quod dū sit / fidem quidē nostrā sermone & uoce depromimus, cordis autē & pectoris testimonio nō probamus. Hæc fere diuus Cyprianus. Ne fœminis. Lege Solinū. Votum. Desideriū. Moribus. Ita ut quæ pudicitia insignis fuerit, marito cōmoriaf. Aliæ. Cōiuges / nā uni plures sunt. Efferunt. Propriū id in hoc sensu uerbū est. Pli. lib. vii. Ritu naturæ hominē gigni mos est, pedibus efferri. At quibus. Qui inquit superstites coniuges consolari uult, armis opibusq; ad rogam collatis / copiā sibi fieri undecūq; desiderat, ut uel pacto / datis opibus / uel duello sumptis armis, fatū cōmutare liceat, in loco ui delictet ubi nec opes nec arma plane locū habent, Id mœrētibus fœmellis in primis dolorē mitigat. Detur in. m. Si liberū sit. Manent. Sperant, expectant, ut, Serui⁹. exponit apud Virg. Te quoq; magna manēt regnis pentalia nostris. Proci. Q. recentes nuptias aut simulāt, ut dolor abeat / aut reuera ambiendo apparāt, Cur autē dolēt? An q̄ una mori nō licuit? An reuera q̄ maritū in uita amarint? quod prioribus quæ festū funus illis esse afferunt / nō repugnat, De Getis em̄ est locutus: & fœminis alioqui nimis uehementer amātibus, pro sexus imbecillitate / dolere / si quod amarūt amiserit /

maxime genuinū est. Nā & uiros is affectus occupat, Antoninus em̄ pius Imperator (ut in eius uita Capitolinus scribit) cū Marcū philosophū successorē postea suū/aulici a dolore/quē recēti obitu educatoris sui cōceperat, auocarent, palā dixit, Permittite illi ut homo sit, neq; em̄ uel philosophia uel imperium tollit affectū.

Pulchrū Antonini dictū

a nas proci. Nupturæ uirgines nō a parētib⁹ uiris tradunt, sed publice aut locantur ducēdæ, aut ueneūt. Vtrū fiat ex specie & moribus causa est.

[Nupturæ. Si forma

insignes sunt uendūt,

si deformes locantur/

dote scilicet illi qui ad

ducendā eā rogāt, ex

penſa. Idē Herodot. &

Soli. scribunt. [Vene

unt. Vendunt. [Se

mina ingesta. Quæ nā

illa sint quærit? At in

aperto est pharmaca

esse, quæ stuporē, quæ

uæſaniā, quæ somnū

altissimum, & si citra

modū applicent/mor

tē ex frigore afferāt,

quæ silentio preterire

quā explicare tuti⁹ ē,

pār ratione sunt, quæ

pota uorataue/aut ol

facta / spiritus iuuare,

ipsūq; exhilarare ani

mū queunt: quæ equi

dem adferrem nisi Me

læ interps q̄ nostræ p̄fessionis ostentator uideri mallē: addit Herod. insigne

esse si notis apud eos fœminæ in frōte punctæ sint, Cōtrariū autē ignobile,

Itē ociosum esse p̄ honestissimo haberi, agricolā pro cōtēptissimo: Pulcher

rimū uero esse omniū/e raptō uiuere. Mirū autē & illud est Thraces filios su-

os erudire Musica solitos ad annos usq; xxx. ut ani asueti duro cœlo & frigo

ribus rigidi aliquātulū p̄ eā lenirent/cultioreſq; mores fierent. Polibi⁹ ē au-

tor. [Istropolim. Stra. lib. vii. Istron noiat, & Herod. li. ii. Iuxta Istrion Mi-

lesioꝝ coloniā in Euxinū labi Danubiū scribit: Appia. certe in Illyrico Istron.

[Calatis. Histro poeta nobilis q̄ de Tragœdia insignē librū edidit. Hermol.

Citra Tritonice Tomos ē op. Nasonis exilio notū, qd̄ ipm̄ & a Milesiis de-

ductū Oui. innuit lib. trist. i. A qbus adueniat Miletita sospes ad urbē Offensi

quo me ptulit ira Dei. Cur autē Tomos dictū sit eodē li. his uersib⁹ ostēdit.

Inde Tomos locus est dictus quia ferē in illo Membra soror fratris p̄secuisse

sui. nā τὸμ. v. Græci incisionē dicūt. Absyr⁹ autē ille fuit Medæ crudelita-

te seclus/ut idē. iii. trist. scribit. Miror autē Tortelliū Grāmaticū alioqui mini-

me p̄letariū/dicere potuisse ad Phasidis ostiū Tomon sitū, cū ip̄e Oui. serie

locoꝝ p̄ Thraciū littus diligentissie ſuata / trans Mesembriā & Odeson lo-

cet. DE Tiristri Ptol. de Byzone etiā li. ii. Pli. [Crunos. Pli. xi. ca. li. iiii. Dio-

nysiopolis inqt ante Crunos: Port⁹ aut a salietibus aquis nomē habet, qui

græce Cruni adpellant/Hermolao. Loca reliqua notissima sunt ex Ouid. tri-

stibus & Illyrico Appiani: ut omittā cæteros. [Appollonia. Hæc ē ex qua Lu-

sullus Colossum extulit Appollinis, Calamidis opus & in Capitolio Roma

Thraces mu
sicæ studiosi

Tomos.

Tortellii in
curia.

Cruni.

POMPONII MELAE

statuit, ut Strā. lib. vii. & alicubi Appianus: Pli. & Soli. autores sunt. DE Me-
sembria nō preterierim Menembriā aliqñ dictā / a Mena cōditore / nā Bria
Thracū lingua ciuitas dicit, Straboni lib. vii. ¶ Recta. Nō dixit æqua, nā ali-
quot sinibus curuat / sed q̄ recto continētis tractu in Bosphorum tendit. Vi-
de Ptol. cui cum Pom

ponio in sequentiū lo-
corū serie cū primis cō-
uenit. Notandū uero
a Mesebria eius Thra-
cia initium esse / quæ p-
prie Thracia dicitur.
Bizantium. ¶ Bizantiū. A Pausania
Spartano condita, ut
Iusti. li. iiii. & Eustathi-
us a Bize / Megaren-
si-um clasis præfeto: li-
beræ olim cōditionis
& Ligos æte dicta Pli.
hodie a Constantino
magno Cōstantino-
polis & antea quoq̄

noua Roma mox temporibus Seueri & filii sui Antonii / Antonia uocitata.
Expugnata a Maumethe Thurca, Anno salutis nostræ. M. CCCCLIII. magna
Christianæ pietatis iactura: Proximis uero annis / ingenti terræ motu con-
cussa multis in locis corruit. ¶ Mesebria. Peri. B. Clarissimæ in hoc littore,
Ptolemeo, cæteris: q̄q̄ Bathinū fluuiū Ptol. facit, iuxta quē eiusdē nominis
(ut frequenter) oppidū esse potuit. Perinthus clara Amphiteatro solidi mar-
moris quod inter orbis miracula spectatū est, Ammia. lib. xxii. Herculé ait eā
conditā comitis sui memoriæ dedicasse. De Perinthis Diōd. li. xvi. In annib⁹
quoq̄ nō cōuenit, nā eosdem diuersis nominibus appellari Pōponio & Pto-

Bizia. lemeo / nō obscurū est. In huius oræ recessu Arx est Byzia regū Thraciæ, hyrū
dinib⁹, ob Terei nefandū crimē inuisa: nō q̄ illic facinus patratū sit, in Dauli-
de enī oppido Phocidis contigit, sed q̄ ea Terei patria fuerit, testibus Thu-
cid. & Pausania. ¶ Rheso. Qui Troianis contra Argiuos auxiliatus est, equis
optimis & celerrimis usus, eū ab Vlyse & Diomede occisum Home. scribit.
lib. Iliad. x. cōmeminit Virg. Aenei. i. ¶ Bysanthe. Ptole. Bisaltā nominat, At
alios Bisaltos esse constat, trans Strimonē liberæ conditionis in Macedonia
Plinio, apd̄ quos lepores sūt duplici iecinore isignes Gel. c. xv. li. xvi. Cypsel-
lam. Stra. lib. vii. Cypselū: Pli. Cypsellā nominat. ¶ μυχρον τυχρον. Hoc est
longum murū: Pli. lib. iiii. oppidū facit, dictū q̄ a Propontide ad sinū Meleū
inter duo maria porrectis muris pcurrētē excludit Cherronesum, hūc a Milci-
ade extructū Herod. testis ē. ¶ Lysimachia. A Lysimacho Macedone cōdito-

Lysimachus

re dicta, Qui, ut Iusti. lib. xv. autor est, uirtute & amore literarū illustris fuit,
Nā Callysthenē philosophū quē Alexander mutilatū cū cane in caueā cōclu-
serat / de uirtute sæpe disputantē libentissime audiuit, adeoq̄ dilexit / ut ho-
minis misertus / uenenū in remediū calamitatis dederit, Id Alexander cū re-
scisset Leoni obiici Lysimachū iussit, Cūq̄ ad aspectū eius Leo impetū fecit-
set / manū manipulo inuolutam Lysimachus in os Leonis immisit, arreptaq̄
lingua ferā exanimauit, quod cū nunciatū regi esset, admiratio cessit in satis-
factionem, Nam chariorem eum deinceps ob constantiam tantæ uirtutis ha-
buit. ¶ Terra. Disce situm ex Ptolemeo. ¶ Hic. Iuxta Lysimachiā ubi a con-

tinēte/angusto porrigitur Isthmo in Hellespōtū. ¶ Mastusia. Promōtorium. Solino. Pli. li. iiii. Dein, inquit, promōtoriiū Chersonesi Mastusia/ aduersum Sygeo, in cuius frōte obliq/ Cynosema, ita appellat Hecubæ tumul⁹, Statio Acheog/ turris & delubrū Protefilai, & in extrema Cherronesi frōte q̄ uocat

Acolum, oppidū Elæ

us: In eandē sententiā & Strabo. Nec ignoro eius nominis promō.

& opp. in Troade fuit

se. ¶ Chersones⁹. Græ

cis Χερσονες terra, v. 866

autem insula dicitur,

Chersonesus igit pe-

ninsula ē. Scribit hac

dictio nō nunq̄ r lite-

ra geminata. Quatu-

or insignes passi Cher-

sonesi memorantur,

Taurica scilicet/ i Euxi-

no & Mæotide, Thra-

cia hæc de qua in præ-

sentia fit mentio, Au-

rea tertia supra Gan-

gē in orrū/ iuxta sinū

qui magn⁹ dicit Prol.

& Cymbrica septērio-

nalis q̄ Daciā habet/ q̄

Daniā Saxo. Grāmaticus uocat, Germani hodie Deñmark. Peloponnesus ue-

ro maior celebriorq̄ est quā ut Chersonesi nomē admittat, q̄ q̄ & ipsam Cher-

sonesum Strab. nomiat. ¶ Aegos. Marcel. xxii. Chersonesū inqt pullat Egos

Poramos in quo loco lapides casuros ex cœlo prædixit Anaxagoras. Quod

ipsum & Pli. ca. ix. li. ii. adnotauit: Illic autē classē Atticā fregit Lisander Lace-

dæmonius, Athenis postea semidirutis & triginta Tyrānis ipositis, ut Plutar.

in eius uita est autor. Meminit & Iusti. lib. v. ¶ Est & re. Xerxes in Graciā itur-

rus/ angustia Hellesponti/ iūctis nauibus ita oppleuit, ut maria ante nauiga-

ta pediti puia essent/ iaudito facinore/ qd̄ tñ Persarū potētia fuerit ausa: me-

minere lib. ii. Iusti. Cicero li. de finibus. ii. & alicubi. Iuue. Luca. Soli. Plutar.

Martianus Capel. lib. vi. Cæteri nō succurrūt, Nisi quis illa Lucretii de Xerxe

carmina ex li. ei⁹. iii. mauult. Ille quoq̄ ipse, uia qui quodā per mare magnū

Strauit iterq̄ dedit legionibus ire per altū / Ac pedibus saltas docuit supare

lacunas, Et cōtempnit eqs insultās murmura Ponti. &c. ¶ Protefilai. Memit

Thucidydes. viii. li. Thesalus ille fuit ex Phylace & Laodomia Acasti filiæ cō-

iunx. Ouid. ¶ Cœlos. Meminit Pli. Thucidydes octauo li. pugna nauale iux-

ta Abydū Atheniēsibus cū Syracusanis & Lacedæmoniis fuisse scribit, Thra-

si lo uidelicet & Thrasibulo ducibus/ insigni parata uictoria, De hac Melā intel-

ligere credideri. Sūt qui ad Alcibiadē referre malint, quē Lacedemonios uicif-

se/ octoginta nauib⁹ amissis & ppe oibus eoz ducibus casis Plutar. & Iusti.

scribunt. Ad hūc quoq̄ portū Milciadis & Historici Thucidydis mōstrari ru-

mulos Ammianus ait. ¶ Cynosema. Thucid. viii. lib. Sinistrū inquit cornu iā

promōtoriiū exceiserat/ quod uocat canis sepulchrū, ita Valla interpretatus ē.

Græcis ~~ἐκ~~ sepulchrum significat. Meminit Ouidi. lib. transfor. xiii. Locus

- a sequit^r nusq̄ lata/atq̄ hic arcētissima inter Hellespōntū Aegæumq̄ pcurrit, angustias Isthmon: frontē eius Mastusiam totā Chersonesū appel-
lāt. Ob multa memorabilis est. In ea flumen Aegos naufragio classis Atticæ insigne. Est & Abydo obiacēs Sestos/ Leandri amore p nobilis. Est & regio. in qua Persarū exercitus diuisas spacio: pelagoq̄ terras ausus Pōtib⁹ iūgere, (mirū atq̄ ingens facin⁹) ex Asia in graciā pedes, & nō nauigata maria trās gressus est. Sūt Protefilai ossa cōsecrata delubro. Est & portus Cœlos/ Atheniensibus & Lacedemoniis nauali acie decernētib⁹ Lacōicæ classis signatus excidio. Est Cynosema tumulus Hecubæ, siue ex figura canis in quam conuersa tradit^r, siue ex fortuna, i quā deciderat,
- b

Daniā Saxo. Grāmaticus uocat, Germani hodie Deñmark. Peloponnesus uero maior celebriorq̄ est quā ut Chersonesi nomē admittat, q̄ q̄ & ipsam Chersonesum Strab. nomiat. ¶ Aegos. Marcel. xxii. Chersonesū inqt pullat Egos Poramos in quo loco lapides casuros ex cœlo prædixit Anaxagoras. Quod ipsum & Pli. ca. ix. li. ii. adnotauit: Illic autē classē Atticā fregit Lisander Lacedæmonius, Athenis postea semidirutis & triginta Tyrānis ipositis, ut Plutar. in eius uita est autor. Meminit & Iusti. lib. v. ¶ Est & re. Xerxes in Graciā iturus/ angustia Hellesponti/ iūctis nauibus ita oppleuit, ut maria ante nauigata pediti puia essent/ iaudito facinore/ qd̄ tñ Persarū potētia fuerit ausa: meminere lib. ii. Iusti. Cicero li. de finibus. ii. & alicubi. Iuue. Luca. Soli. Plutar. Martianus Capel. lib. vi. Cæteri nō succurrūt, Nisi quis illa Lucretii de Xerxe carmina ex li. ei⁹. iii. mauult. Ille quoq̄ ipse, uia qui quodā per mare magnū Strauit iterq̄ dedit legionibus ire per altū / Ac pedibus saltas docuit supare lacunas, Et cōtempnit eqs insultās murmura Ponti. &c. ¶ Protefilai. Memit Thucidydes. viii. li. Thesalus ille fuit ex Phylace & Laodomia Acasti filiæ cōiunx. Ouid. ¶ Cœlos. Meminit Pli. Thucidydes octauo li. pugna nauale iuxta Abydū Atheniēsibus cū Syracusanis & Lacedæmoniis fuisse scribit, Thrasilo uidelicet & Thrasibulo ducibus/ insigni parata uictoria, De hac Melā intelligere credideri. Sūt qui ad Alcibiadē referre malint, quē Lacedemonios uicifse/ octoginta nauib⁹ amissis & ppe oibus eoz ducibus casis Plutar. & Iusti. scribunt. Ad hūc quoq̄ portū Milciadis & Historici Thucidydis mōstrari rumulos Ammianus ait. ¶ Cynosema. Thucid. viii. lib. Sinistrū inquit cornu iā promōtoriiū exceiserat/ quod uocat canis sepulchrū, ita Valla interpretatus ē. Græcis ~~ἐκ~~ sepulchrum significat. Meminit Ouidi. lib. transfor. xiii. Locus

Quatuor in
signes Cher
sonesi.

Xerxes.

Lucretius.

Cynosema.

POMPONII MELAE

- extat & ex re Nomē habet. ¶ Humili. Quid enī abiectius sit tumulo canis/
cui nō nisi sordidissimis in locis liceat contabescere? ¶ Macidos. Haud dubie
illa quā Madi Ptolemeus nominat, degenerare fortasse uocabulo. ¶ Eleus.
Eleus. Eleus eleuntis diciē, ut Mius: Trapezus. &c. Thucyd. lib. viii. Peloponēses su-
beūtes Chersonesum
nauigarunt in Eleun- humili nomē accepto, est Macidos, est Eleus, e
tem/ meminit eius li. quæ finit Hellespontū. Aegæū statim pelagus
vii. Herod. ab ea Ele- uaste longū littus impellit, summotasq; terras
untii dicti. Thucidy. hinc ad p̄montoriū quod Suniū uocat magno
eodem li. Nā ceteras ambitu molliq; circūagit. Eius tractū legētib;
Eleuntii cōcremarāt. praeuectisq; Mastusiā, tum sinus intrādus est qui
De Aegeo supra dixi- alteq; Chersonesi latus abluens/iugo facie uallis
mus. ¶ Hinc. Ab Eleū includit, & ex fluuio quē accipit Melas dictus/
Sunium. te. ¶ Suniū. Quod in duas urbes aplectit Alopeconesum, & in altero
extima est acie Hella- Isthmi littore sitam Cardiam. Eximia est Aenos d
dis, supra Athenas & ab Aenea pfugo cōdita. Circa Hebrū Cicones,
Marathonē. Vide tab. trans eūdem Doriscos, ubi Xerxem copias suas,
x. Europæ apud Ptol. quia numero nō poterat, spacio mensum ferūt.
¶ Alterū Cher. l. Occi- Deinde promontoriū Serriū, ex quo canentem
duum. ¶ Iugo. Litto Orphea secuta & narrantur nemora/ Zone. Tū
ris iugi forma decliui Scænos fluui⁹ & ripis eius adiacēs Maronia. Re/
cursu expansi, quo fit gio ulterior Diomedem tulit immanibus equis
ut uallis facie sinus, si
littus respicis, habeat.
¶ Melas. Pli. & Stra. li.
vii. Melanen, Ptolem.
Alopeco- Melanū nominat. ¶ A-
nesus. lopeconesum. Pli. nō
continētis oppidū sed
insulam facit, cap. xii. lib. iiii. Alopeconesus inquit haud procul a Cælo Cher
ronensi portu &c. Ad quod & nominis accedit Etymus: nā αλωπεκῆ Græcis
Vulpes ὡς ut ante diximus insula: Sed nil repugnat insulā & p̄tinētis op-
pidū fuisse/ ut de Arado supra retulimus. Stephanus oppidū e uulpiū catu-
lis ibi repertis nomē obtinuisse scribit. ¶ Cardia. In eo Isthmo duæ insignes
urbes sunt, Cardia Aegei littoris/ & Propontiaci/ Pactias/ de quibus dilige-
rissime, ut solet, apud Pli. Hermolaus, meminit urbiū quoq; lib. vi. Herodo.
¶ Aenos. Pli. oppidū Aenos liberū cū Polydori tumulo. De ipso Aeneas apd
Virg. lib. iii. feror huc & littore curuo Mœnia prima loco. Lege ibidē Seruiū.
Strab. ab Aeno fluuio qui eam abluit dici mauult, aut certe ab Aeno Gynei
fratre. ¶ Hebrus. Martian. lib. vi. Hebrū, inquit, Odrysiæ niues cōplēt/ qui in
ter diuersos Barbaros fluens etiā Ciconas pluit. Ad hos miræ naturæ flumē
est. Oui. lib. xv. Flumē habēt Cicones quod potū saxea reddit uiscera, quod
tactis iducit marmora rebus. ¶ Doriscos. Plini⁹, Tū locus Doriscos. cxx. mi-
Doriscos. lium capax, ita Xerxes ibi dinumerauit exercitū, fuit igit tabulato cuiuspiam
adsimilis, quo conferto, quātū militū esset dinosci potuit, alia em̄ ratio tan-
tam multitudinē numerandi nō suppetebat. Id quod pluribus li. vii. Herod.
prosequit. ¶ Serriū. Plini⁹ montē nō promōtoriū nominat, quāq; in idē illa
icidūt. De Orphea ut cecinerit, ut arbores, saxa, feras, flumina illexerit sono/
nemo nescit, meminit Herod. lib. vii. Ouid. lib. xi. transfor. Hora. Ode. xii. pri-
mi Carmi. Zone ex Pli. Stra. Herod. notissimū est. ¶ Regio ulterior. Capel-
la li. vi. Mox regio Maronza & Tynda oppidū in quo equi Diomedis stabu-

lati, Etia si corrupti codices Tyrida habent. Fabulae meminere Sene. in Herc. furente, & lib. ix. transfor. Ouid. Lege Diodo. lib. v. Maro In Diomedes uistoria nona quadrigis: Originē fabulae fecit loci ingeniū, Nā iuxta Abdera & limitem qui Diomedis uocat equi pasti in rabiē uertunt ut octauo c. li. xxv.

Pli. scribit. [Turris.

Solinus sic. Sed celsitæuo, solūq; turris uestigium adhuc durat.

[Abdera. Abdera ab-

derox pluratiuo fre-

quentius, a quibus nō

longe Pangeus abest

mōs Thraciæ celebris

Plinio. Martiano. l. vi.

Circa eū, inquit, Abde-

ra cui constructa Dio-

medis soror suum no-

men adscripsit, quod

opp. Democriti Physi-

ci ortu potius decora-

tur. Democritus, ut li.

ix. Laertius scribit, uir

continentissimus, in

fratres patrimonium

partit⁹ ē, uiatico uni-

ce quo ad philosophā

dū pergeret seruato: Fortunæ mortalium irrisor, Iuue. Saty. x. Ridebat curas

nec non & gaudia uulgi. Vixit annis nouē supra centū/ cū sese excecasset, ut

eo liberius suo acumine animus fungi fruiq; posset. NON pterieri hoc loco

Abderitas, seueritatis & isaniæ isimulari apd scriptores, ut li. de na. Deoz. ii.

ad isaniā iclinatos abderitas eē Cice. scripsit, Qui & ipe Democrit⁹ cū insan⁹

a suis iudicatus eēt, Hippocrates medicus in curā adhibitus nō solū nō insa-

nū sed sapientissimū eē dephēdit, Quod eius etiā Ep̃la testat⁹ extās. Marti-

alis Abderitanā plebē/ eo fere mō usurpauit, quo Aurem Barauā, li. x. cū inqt

Abderitanæ pectora plebis habes. Nā locus humilis & asper fuit, pterea in cra-

sso aere ac plane Thracio situs: unde & prouerbio locus datus. Abdera pul-

chra Teioꝝ colonia, quo utimur, quoties tenuis fortūæ libertatē, magnis cō-

ditionibus seruitute & molestia pressis, pluris nos facturos significam⁹. DE

crasso Abderox aere, Iuue. Sat. x. de Democrito/ cui⁹ prudētia mōstrat sum-

mos posse uiros & magna exempla daturus, Veruecū in patria crassoq; sub

aere nasci. [Nestus. Qui Pangeū ambit. Martiano & Pto. Nesus dictus: eius

supra meminim⁹, iuxta Palus est Bystonia & Bystonii cognomiati Thracēs.

[Philippi. Pli. Philippos & Apolloniā citra Strymonē Thraciā uersus locat/

quēadmodū & Pōpo. & Ptol. moxq; aliā Apolloniā in Macedonia noiat, At

Amphipolim in Macedonia ora trās Strymonem, nec Oesymā eo in loco

quo Pōp. sed iuxta Neapolī & philippos/ sicut Ptol. Nisi aliud quoq; eius no-

minis oppi. in Macedonia fuerit. Notādū uero obiter in termis Macedoniae

& Thraciæ nō cōuenire, Stra. & Pli. Strymone Thraciā termiat, Ptole. Nessi

ostiis: Pōponius initio sinus Mecibernei. [Calarnæ. A Calarna oppi. Mace-

doniæ, ut cōiecturaē Hermol. De Acantho, iuxta quā Caprullō Pōpo. statuit,

Ptol. prope Athon. De Olyntho & Cleone. Pli. [Strymon. Plini⁹ Strymon

a mandendos solitū obiectare aduenas, & iisdem ab Hercule obiectū. Turris quā Diomedis uocant signū fabulae remanet/ & urbs quā soror eius suo nomine nominauit Abdera sed ea magis id memorandū habet q̃ Democritū Physicū tuzlit/ quā q̃ ita condita est. Ultra Nestos fuit, interq; eum & Strymona urbes sunt, Philippi, Apollonia, Amphipolis. Inter Strymona & Athon turris Calarnæa & portus Caprullon/ urbs

b Acanthos & Oesyma. Inter Athon & Pallenon Cleone & Olynthos. Strymon (sicut diximus) amnis est, longe q̃ ortus & tenuis alienis subinde aquis fit amplior/ & ubi nō longe a mari lacū fecit, maiore quā uenerat alueo erumpit. Athos mons est adeo elatus, ut credat⁹ altius q̃ unde im-

dū pergeret seruato: Fortunæ mortalium irrisor, Iuue. Saty. x. Ridebat curas

nec non & gaudia uulgi. Vixit annis nouē supra centū/ cū sese excecasset, ut

eo liberius suo acumine animus fungi fruiq; posset. NON pterieri hoc loco

Abderitas, seueritatis & isaniæ isimulari apd scriptores, ut li. de na. Deoz. ii.

ad isaniā iclinatos abderitas eē Cice. scripsit, Qui & ipe Democrit⁹ cū insan⁹

a suis iudicatus eēt, Hippocrates medicus in curā adhibitus nō solū nō insa-

nū sed sapientissimū eē dephēdit, Quod eius etiā Ep̃la testat⁹ extās. Marti-

alis Abderitanā plebē/ eo fere mō usurpauit, quo Aurem Barauā, li. x. cū inqt

Abderitanæ pectora plebis habes. Nā locus humilis & asper fuit, pterea in cra-

sso aere ac plane Thracio situs: unde & prouerbio locus datus. Abdera pul-

chra Teioꝝ colonia, quo utimur, quoties tenuis fortūæ libertatē, magnis cō-

ditionibus seruitute & molestia pressis, pluris nos facturos significam⁹. DE

crasso Abderox aere, Iuue. Sat. x. de Democrito/ cui⁹ prudētia mōstrat sum-

mos posse uiros & magna exempla daturus, Veruecū in patria crassoq; sub

aere nasci. [Nestus. Qui Pangeū ambit. Martiano & Pto. Nesus dictus: eius

supra meminim⁹, iuxta Palus est Bystonia & Bystonii cognomiati Thracēs.

[Philippi. Pli. Philippos & Apolloniā citra Strymonē Thraciā uersus locat/

quēadmodū & Pōpo. & Ptol. moxq; aliā Apolloniā in Macedonia noiat, At

Amphipolim in Macedonia ora trās Strymonem, nec Oesymā eo in loco

quo Pōp. sed iuxta Neapolī & philippos/ sicut Ptol. Nisi aliud quoq; eius no-

minis oppi. in Macedonia fuerit. Notādū uero obiter in termis Macedoniae

& Thraciæ nō cōuenire, Stra. & Pli. Strymone Thraciā termiat, Ptole. Nessi

ostiis: Pōponius initio sinus Mecibernei. [Calarnæ. A Calarna oppi. Mace-

doniæ, ut cōiecturaē Hermol. De Acantho, iuxta quā Caprullō Pōpo. statuit,

Ptol. prope Athon. De Olyntho & Cleone. Pli. [Strymon. Plini⁹ Strymon

Abdera.

Democrit⁹.

Abderitæ
stupidi.

Adagium.

POMPONII MELAE

Grues Stry-
monia.

inquit ortus in Hæmo: memorandū in septē lacus fundi / priusq̃ dirigat cur-
sum. Ab hoc Strymonius Gradius & Grues Strymonia, Quippe ob Lacu-
stria, magna illic æstiuo tpe harū est frequētia, Brumæ tempore in meridia-
na uolantiū. Luca. lib. iii. Deseritur Strymon tepido cōmittere Nilo Byssoni
as consuetus aues &c.

Adagium.

Nō p̃terierim ad Stry monē opp. olim fuis-
se Thasiorū Datō ad-
eo omniū rerū copia
cōmendatum ut inde
adagium tractū fuerit
ΑΥΤΟΣ ΚΥΡΑΘΩΝ id est

Athos mōs.

Datos optimorū, quo
in rerum affluētia si-
gnificanda / utimur.
[Athos. Qd̃ de Atho
Pōp. scribit, Thesali-
co quoq̃ Olympo tri-
buit Soli. [Vnde im-
bres. Qd̃ si ita est, sup̃
mediā aeris regionē
erigitur. [Toto dor-
so. Vide Ptolemei ta-
bulam decimā Euro-
pæ, & quēadmodum
totus in mare promi-
neat, cerne. Pli. scribit ca. x. li. iiii. procur-
rere eū in mare. lxxv. mil. passuum,
latitudinē autē a Xerse abscissam mille & quingentorū passuum fuisse, ambi-
tum radicis habere. d. mil. pas. Herod. vii. lib. circūfossū eū a Xerse magis
ostentationis gratia quā necessitatis fuisse scribit, quo maior Græcis sui ti-
mor suscitaret, Fossa adeo lata fuit ut duabus triremibus una illac eēt iter.
DE Atho Maro passim, Ex eius uertice cū occidū sol est in Lemnō usq̃ lon-
ge distantem insulā umbra proiciēt. Hic illud est Stati li. Th. v. Ingenti tellu-
rem proximus umbra Vestit Athon / nemorumq̃ obscurat imagine Pontū.
Sunt & Apollonii ex lib. Argonauticō primo carmina de Atho, quæ in hunc
modum Latina fecit Erasmus Roterodamus. Solis ad exortū uada salsa secā
tibus alto Vertice sese ostendit Athos mōs Thracius, is qui Dissitus a sacra
tanto discrimine Lemno Quantū alata die ualeat transmittere naus : Quin
longinquam etiā pertingit adusq̃ Mirynē. [Acroathon. A uertice qui Græ-
cis αρεον dicitur nomen datū est, q̃ in edito fuerit situm. [Longior q̃ in a.
Ideo & Macrobiū id est lōgeui nominati, sicut illi Mœreni de quibus Tertio
lib. referem⁹: Pli. Apollōniæ, quæ iuxta est, incolas Macrobius dictos scribit,
Id, loci præstat īgeniū ob defecātū aerē & Aquilonis salubres flatus / exposi-
ti. Colonia autē quarū Pomp. nō meminit sunt Vranopolis, Thyssus & præ-
ter alias ipsa Cleone. [Pallene. Ciuitas, Prothei patria, ut Maro Geor. iiii.
Hic nunc Hæmatia portus patriamq̃ reuisit Pallenē &c. Fuit & eiusdem no-
minis tractus uicinus: de quo Mela. [Potidea. Prius Hipalestia, Plinii uero
temporibus Cassandra dicta. De Mende & Scione Stephanus de urbibus in
eandem sententiam retulit. Eretrios autem illos ex Euboea fuisse credide-
rim, quamquam & in Thessalis Eretria fuit illi cognominis. Straboni.

Apollonius
de Atho.

Prothei
patria.

MACEDONIA militiæ robore & regū antiquorū claritate, uetustaq; fama gentis & magnitudine imperii/quo multā quondā Europæ/maio rem partē Asiæ obtinuerat armis, clarissima fuit, multis ante nominibus dicta/nā & Hæmonia & Aemathia uocata est, Macedonia autem

MACEDONIA.

Um Macedonū populi, quot urbes habitant? quarum Pellam maxime illustrē alumni efficiunt/ Philippus Græciæ domitor, Alexander etiā Asiæ. In littore flexus Mecybernæus inter promōtoria diuidit Canastreū & portum qui Copos dicitur, urbes Toronen & Phycellam, atq; unde nomē est ipsi Mecybernā incingit. Canastreo promontorio Scione proxima est. Mecybernæus autem in medio qua terra dat greum, modice in littora ingreditur, cæterū longis in altum immisissis lateribus ingens intermaria sinus est. In eū Axius per Macedonas, etiā p Thesalos Peneus excurrit. Ante Axiū Thes-

a Macedone Deucalionis nepote, ut Soli. scribit/ Eam a septētrione/a Dalmatia Moesiaq; Montana seiungūt, ab occasu Adriatico siue Ionio/ab ortu Aegeo abluitur/ meridianā orā Epiroticæ gentes & ipsa Græcia excipiunt. Nā Thesaliā Macedonia iungunt Ptol. & Pompo. Plinius seorsum eius cōmeminit ca. viii. li. iiii. Nihil autē refert, seponat ne quis Thesaliā an Macedonia faciat partem, dūmodo constet quas terras intelligamus. Quot urbes. Pīmas certe. Libet uero huc adscribe

Macedonia

Macedoniæ
fortunæ uarietas.

Pella.

Senecæ de
Philippo &
Alexandro
sententia.

Axius.

re Plinii de Macedonia uerba, ex lib. eius. iiii. ubi fere in hunc modū habet. Hæc est Macedonia terrarū imperio potita quondā, hæc Asiā, Armeniā, Iberiam, Albanā, Cappadociā, Syriā, Aegyptū, Taurū, Caucasum transgressa: hæc in Bactris, Medis, Persis dominata, toto oriēte possessa: hæc etiā Indiæ uisatrix per uestigia Liberi patris atq; Herculis uagata. Hæc eadē est Macedonia cuius uno die Paulus Aemilius imperator noster. lxxii. urbes direptas uēdidit. Hactenus Pli. Nō indigna lectu lib. septimo de Maced. scripsit Iustinus. Pellam. Ab hac uterq; pellæus dictus est. Iuue. de Alexandro Saty. x. Vnus Pellæo iuueni nō sufficit orbis. De Philippo Luca. li. x. Illic Pellæi proles uersana Philippi: remotior quidē a littore, uerū in Thermaicū iminēs sinū: Vide tab. Europæ decimā apud Ptole. Philippus. Huius em̄ & filii ductu, tantum uiribus & imperio Macedonia prouecta est: magna quidē gloria/ uerū misera multorū clade, nā qui suis terris contenti nō sunt principes/ dū aliena inuadūt & seruitute premunt, belli quidem sibi & uirtute eximii, at deo, at subditis quos natura liberos esse uoluit, inuisi odiosiq; fiūt: Sene. lib. nat. q. tertio nō tam eleganter quā uere de Philippo & Alexandro sic refert: Quāto poti⁹, deorū opera celebrare quā Philippi aut Alexātri latrocinia, qui exitio gentiū clari, nō minores fuere pestes mortaliū/ quā inundatio qua plannū omne pfusum est, quā cōflagratio qua magna pars aiantū exaruit. Mecybernæus. Oīm eius littoꝝ maximus & late in terras sese recipiēs: Pli. & Ptolemeus Thermaicū nomināt a Therme opp. cuius inter alia eius littoris oppida Herod. meminit. li. vii. Et Stra. li. vii. DE Tanastreo Pli. De Copo nō succurrit ubi legeri: Torones, Phycellæ & Mecybernæ Pli. meminit. Modice in lit. Confer ad pīcturā & ita esse dephendes. Axius. Amnis limpidissimus &

POMPONII MELAE.

- Peneus.** specie omnibus comparabilis, meminit eius Herod. vii. li. & lib. ii. Iliados. Homerus. ¶ Peneus. iuxta Gomphos ex Epiroticis iugis ortus, Thesalica tempe perlabitur, amnis iam ab alta uetustate clarissimus, & Poetis Græcis Latinisq; celebratus, supraq; quā credi possit speciosus/nā calculo uiridis est, multo circa ripam gramine/canorus auiū concentu, lege Plī. viii. ca. lib. iiii. Ferūt amnem i eū Orcon nomie descendere/ quē admissū non recipiat/ sed olei modo supnatātē breui spacio portatū abdicet, penales aquas dirisq; genitas argenteis suis misceri recufans: Orcon/ Luca. Tytaresum nominat lib. sexto. Solus in alteri⁹ nomē cū uenerit unda, Defēdit Tytarefus aquas lapsusq; superne stygiis manare paludibus amnē/ Et capitis memorē fluuii cōtagia uilis Nolle pati, superumq; sibi seruare nitorem. ¶ Thessalonice. Halia ante dicta, liberā olim conditionis & inter urbes eius littoris clarissima, ut Stra. ait: Alūnum habuit ætate nostra Theodog Gazam, uirū de Græcis Latinisq; literis maxime meritum, qui tamen (tantus est artium honos uidelicet) Romam deferere / rerum inopia coactus est, alibi mox summa in miseria mortuus cum sacerdos esset, autore in clarorū hominum Nomendatura Raphaele. ¶ Cassandria. Conuenit plane inter scriptores de his opp. sed situs in plarissq; nō nihil diuersus est. Id monuerim Aloron aliam ab Azoro esse, in Macedonia, cum hæc maritima sit, illa prope Axii fontes sita Ptolemeo. De Cordynia Ptolemeus, Hermolaus ex Stephano Eloros legit, non Azoros coniectura ductus, cui non refragor. ¶ Philoctetes. Pæantis filius & quem Hercules cū hominē in Oeta exuturus esset suis sagittis donauit, neue corporis reliquias monstraret/ uetuit, ad quod. vi. li. Luca. allusit/ cum inquit, Precioq; nephandæ Lampados Herculeis fortis Melibœa pharetris: Meminit ei us Oui. xiii. Ttransfor. &. iii. Aeneid. ubi de Petilia, Seruius. ¶ Terræ interiores. Locorū celebritate motus Pōponi⁹/ a marittimis digressus/ totā obiter Græciam peruagatur / id quod hætenus nulli terrarū tribuit, cū ex professo littora sequeret, Varronē indubie imitatus/ cuius, ut Soli. innuit, de littoralibus uolumē exitit. ¶ Olympus. Quatuor & triginta montes in Thessalia esse, omnes uero Theatrāli modo inflexos, caueatis ante eos. lxxv. urbibus scribit lib. iiii. Plinius. Strabo lib. nono/ totā terram illā aliquando stagnasse ex uetustatis fama retulit, montes em̄ coercebant & altiora cāpis loca litus habebat: Post terremotu facto/ montes abruptos & exitū undis relictum esse scribit, a quo tempore Thesalica Tempe ceperint. Duobus lacubus reliquis/ quorū alter Nasouius, alter Bœbeis dicitur. Scribit in eandem sententiā digna lectu Herod. lib. vii. Lucanus lib. vi. Hos inter montes/ media qui uale premuntur Perpetuis quondā latuere paludibus agri &c. Claudia. quorū li. de raptu Proserp. ii. Sic cū Thessaliā scopulis inclusa teneret, Pœneo stagnāte
- Orcus.**
- Thessalonice.**
- Theodorus Gaza.**
- Mela Varro nē imitat⁹.**
- Thessalia olim lacustris**

palus, & merfa negaret Arua colli: trifida Neptunus cuspide montes/ Impu-
 lit aduersos, tū forti saucius ictu Dissiluit gelido uertex Ofsæus Olympo/
 Carceribus laxant aquæ fractoq; meatu/ Reddunt fluiuiq; mari tellusq; colo-
 nis. Incolæ enī ut Herod. scribit, Neptunno tribuerūt: at pleriq; Herculi, ut
 Diod. lib. v. & Seneca in Hercule furente. DE IP SO Olympo præcellæ magni
 tudinis. Solinus. De Gygantibus quod ad Physicam attinere uidebat, in Ly-
 cia retulimus: Macrobius ad mores referens lib. Somnii primo blasphemos
 omnes & duræ in Deos ceruicis homines eo nomine censet, Quod ad fabu-
 losa attinet, multis Oui. li. Fas. y. Luca. li. y. Nec metuēs inī Borean habitator
 Olympi Lucentē totis ignorat noctib⁹ Arcton: Clau. in Stiliconis Encomio,
 Altus Olympi uertex/ qui spatio uentos hyemēsq; relinquit, Perpetuū nulla
 temeratus nube serenū. ¶ Pelion. Clarus & Pelei nuptiis, & Chyronis fama
 qui eum inhabitasse fertur. Ouid. Fasto. v. Pelion Hemoniæ mons est obuer-
 sus in Austros, Summa uirent pinu cætera quercus habet, Phyllirides tenuit,
 saxo stant antra uetusto/ Quæ iustū memorant incoluisse senem. Hic est Peli-
 on qui argonauis fabricandæ materiā prebuit/ ut lib. primo Flac. testat: Ca-
 tullus in nuptiis Pelei, Peliaco quondam prognatæ uertice pinus Dicunt li-
 quidas Neptunni nase per undas: Phasidos ad fluctus &c. Adeo altus est, ut
 Dicearchus Mathematicus regū cura montes permenſus/ oim eū altissimū
 prodiderit, Hinc illud est Ouid. lib. Fastoꝝ primo. Sūmaq; Peliacus sidera tā-
 git apex. ¶ Ofsa. Peliō uicina, & Gygantū pugna notissima. Luca. li. vi. Theſ-
 saliam, qua parte diem Brumalibus horis Atollit Titā/ rupes Ofsea coeret,
 Sunt iuxta æque clari, Pierius, Pindus, Othris. Sicum disce ex tab. x. Europæ
 Ptolemei. ¶ Pieria. Oppidum Macedoniæ ad sinū Thermeū, Ptolemeo. At
 Pomponius regionem Olympo uicinam intelligit/ a Pieride sylua cogno-
 minata, ad quam Thracibus qui Pieres uocabantur extinctis, Macedones ha-
 bitarunt, ut Strabo lib. nono, ubi de Helicone & Bœotia locis cōmeminit,
 affirmat, si modo/ quod suspicor/ non aliam intelligit. Festus Pompeius/ Py-
 erides inquit Musæ propter amœnitatem ac solitudinem Pyerii montis di-
 ctæ uidentur, quoniā ex secretis locis propter studia liberalia delectant. Sūt
 uero qui a Pieri filiabus quas cantu uicerunt dictas uelint, Constat Thraces
 aliquando Theſsaliā tenuisse, & Musis amœna loca/ tū & fontes insignes di-
 cisse, Quod qua ratione factum uideri debeat, in Poetica nostra reddidim⁹.
 Vetusſimos autem Thracū qui Musis curam studiumq; dederunt, Strabo
 lib. x. Orpheū Musæum, & Thamyrin fuisse ait. ¶ Graio Hercul. Ad differen-
 tiam dixit, nā multi fuere alii de quibus lib. de natura. iii. M. Cicero. ¶ Salt⁹
 Oeteus. Ab Oeta monte, ad cuius radices Heraclea quondam/ ab Hercule cō-
 dita/ insignis fuit. Liuius lib. vi. quartæ Decadis scribit extrema in orientem
 montanoꝝ Græciæ iuga Oetæ nomine uocari, lege Strabonē lib. nono. De
 Oeta Silius lib. iii. Inter quæ fulget sacratis ignibus Oete/ Ingentēq; animā
 rapiunt ad sydera flammæ. ¶ Calcatum g. h. f. In eo enim monte exuta mor-
 talitate Deus factus est, ut Ouid. multis lib. viiii. prosequit, & Sene. in Thra-
 gedia qui Hercules Oeteus inscribitur. ¶ Tempe. Notissima, Seruius autor
 est loca amœnissima quæq; Tempe dici posse. Virgilius Georgicoꝝ secūdo,
 Speluncæ uiuiq; lacus, aut Theſsala Tempe. Lucretius lib. secundo, Nec Cy-
 tharas reboant/ laqata aurataq; Tempe. Inde alibi, & Cygnæa Tempe Ouid.
 dicuntur, & Heloria Tempe in Sicilia illustria fuerūt ab Amne dicta. De Theſ-
 salicis Catullus in nup. Pel. Confestim Peneos adit uiridantia Tempe, Tem-
 pe quæ siluæ cingunt superimpēdentes. ¶ Libethra. A quo Libethrides,
 sunt & alibi per Græciā dari & in Bœotia maxime Plinio. ¶ Tum iā uaste.
 Primo terræ situm, mox regiones insignes, postremo harū digna memoratu

Olympus.

Gygantes.

Pelius.

Ofsa.

Pieria.

Oeta.

Tempe.

POMPONII MELAE

Græciæ laus loca prosequitur: Hæc est Græcia cui Latini omnium illustrium doctrinarum inuentione tribuerunt, Quæ omnia illa quæ aut fortuna aut ingenio compari possunt/summa cum gloria consecuta est. Hæc Asia, Africa & Europa suæ maximas & potentissimas urbes imposuit, gentesq; feras/ ductis Colonis moribus & singulari uitæ mansuetudine, cultiores reddidit, Serua hodie (tanta est rerum humanarum incostantia) & barbarissimis Turcarum gentibus occupata. ¶ Myrtoum. Mare Myrtoum. A Myrthilo Oenomai auriga, quæ Pelops cum pactum posceret concubitus, in mare præcipitavit de suo nomine Myrt. dictum, ut Serui. Georg. iii. apud Virg. Vt Acroaserit/ ab Oenomao mari merus/ ob scelus fractorū axiū. Id iter Aegeum & Creticum Atticæ partem & Cycladas alluit. Strab. li. iii. ¶ In merid. Transuerso incessu. ¶ Aegeis. Vide Pto. tab. x Europæ & scripturam adplicam picturam, omnia enim mire quadrat. ¶ Proxime. Ad confinia Thesaliæ, quod hactenus meminerat Mela. ¶ Hellas. Ita Græcia nominatur quæ citra Isthmum in continente est, ab Hellene Deucalionis & Pyrrha filio, qui in Phthia sedem habuit, Straboni li. viii. Hinc & Græci Hellenes dicti: Græci uero a Græco rege ibi nato auto. Plin. cap. vii. li. iii. Ptolemeus uniuersam hanc Achaïam nominat: Per frontem autem non Peloponnesum sed Attidis excursum intelligit in quo Suniū est promontorium. a quo Aegeum in occasum flexum aduersus Isthmum ingreditur, Ionio ab aduerso littore ingruente. ¶ Ionio magis. Quod in istis facit Corinthiacum, ut ex aduerso Megaricum/ pelagus Aegeum, utrumque a claris opp. dictum. ¶ Quinq; mil. Tantum enim terræ inter utrumque sinum extans, peninsulam Corinthi adnectit. ¶ Incidit. Vtrumque sinum Peloponnesum ab Hellade seiungente. ¶ Terris. Quæ secundum Peloponnesum septentrionalē oram in ortum occasumque expansa iterum Græciæ obuertitur ¶ In Ionium mag. Inclinat enim Pelop. in occasum. ¶ Peloponnesus. Pelopis insula, de ea lib. i. retulimus. Eadem Straboni, Pelasgia a Pelasgis colonis, Apia & Argos dicta. In hac prope omnia quæ alibi magis illustria sunt, Nam totius Græciæ arcem eam esse constat, non tantum gentium in ea quondam nobilitate & potentia, sed locorum etiam situ sinibus promontoriisque claro: Quod quod in Hellade Thebani fuere & Attici, id fuere in peninsula Lacones & Argiui, ut Arcadum lunæ cursus uincetem uetustate prætereā. ¶ Fibris. M. Varro in lingua latinæ/ quæ extat fragmentis/ Antiquos autem omne extremum Fibrum nominasse, atque inde Fibrum quadrupes dictum quod oras fluminum incolat, & extremum in Iecinore Fibrum dici, & in sagis fimbrias: Quod ipsum & Marcellus adnotauit, per Fibras igitur Pomp. extremam oram intelligit, quæ crebris sinibus curua est, & ut Iecinoris extremam, subinde flexa iniqua. ¶ Platani. Rufus ex Dionysio. Sequitur Pelopis post insulam Iata Consimilis folio platani &c. Plin. lib. iii. Platani (inquit) folio

similis propter angulosos incessus, circuitu. DLXIII. milibus passuum colligit
 autore Isidoro. ¶ Thessalia. Ab Hæmonis filio Thessalo dicta, cum ante quoque
 Pyrrha a Pyrrha Deucalionis nomen habuerit, Primam autem dixit id esse principalem,
 Et eam Thessalam intelligit quæ proprie eo nomine vocatur, nam partes eius

a ni folio similima. In Macedonia prima est Thes-
 salia, deinde Magnesia, Phthiotis. In Græcia Do-
 ris, Locris, Phocis, Bœotis, Attis, Megaris Sed
 omnium Attis clarissima. In Peloponneso Argo-
 lis, Laconice, Messenia, Achaia, Elis, Arcadia,
 ultra Aetolia, Acarnania, Epiros, usque in Adriam.
 De locis atque urbibus, quæ mare non abluit hæc
 maxime memoranda sunt in Thessalia Larissa
 aliquando Iolcos, in Magnesia Antronia, in
 Phthiotide Phthia, in Doride Pindus & iuxta sis-
 rum Erineon, in Locride Cynos & Calliaros, in

sunt Magnesia & Phthi-
 otis: Strabo, cæteris.
 Tota uero in quatuor
 partes diuisa fuit, The-
 ssaliam, Phthiotem,
 Estiotem, & Pelasgi-
 am. Pelasgis scilicet ea ha-
 bitantibus, Homero
 aliquando in xii. partes pla-
 risque uicinis terris ad-
 sumptis diuisa, ut lib.
 viii. Strabo scribit. ¶ Do-
 ris. De uniuersis his
 Græciæ & Peloponnesi
 tractibus, Plinius li. iiii.
 Strabo lib. viii. ix. & x.
 Homerus permulta li-

Thessalia quæ
 tuor partium.

bro Iliados. ii. in Catalogo. Pausanias in Atticis, ille quem Domitius Calderi-
 nus, nescio an integrum, latinum fecit: Ptolemeus tertio li. aliique non parum multi.
 Equibus quæ iuuenili stomacho non insuauia uidebantur decerpimus. Iuuat
 autem ut sæpe monui omnia illa ad picturam applicasse, & ea duce ordinis si-
 tusque comparasse memoriâ, ne multitudo locorum dum animum nulla cogitatio-
 nis ope fultum arripit, indigesta uelut mole memoriâ obruat, id quod is eue-
 nit qui in postremis tabularum subsidia collocant. ¶ Aetolia. Hanc enim Acar-
 naniâ, Epirumque prædictis adnumerat, uel Plinius a principio li. iiii. Melam, ut ali-
 as sæpe, prope ad uerbum imitatus. Situs harum est: a sinu Corinthiaco secun-
 dum procursum Ionii maris, adusque Acroceraunia & Adriatici fauces. ¶ Adri-
 am. Masculino pro mari ipso. Lucanus lib. v. Sonat Ionio uagus Adriæ ponto.
 ¶ Quæ mare non ab. Paulo enim infra ab interioribus ad littus illud a quo di-
 gressus erat, reuertitur. ¶ Larissa. Quæ patriâ dignitatē supra cæteras Thes-
 saliarum urbes Strabonis ætate retinuit, Horatius. Nec tamen Larissæ percussit campus
 opimæ, Clara Achille alumno, quem tamen Phthium fuisse prope constat: Maro
 Aeneid. ii. Quos neque Titydes, nec Larisseus Achilles. Luca. lib. vi. Atque olim
 Larissa potens &c. Fuit & in Thessalia Pharsalos liberum oppidum, & iuxta
 Pharsalici campi / ciuili Romanorum sanguine damnati: Tum & Thebæ aliarum
 ab his quæ in Bœotia fuerunt. Non præterierim Thessaliâ supra priorum nomi-
 num olim usum, Argo, Dryopin: & accolas Myrmidonas & Acheos Homero di-
 ctos ut li. iiii. Plinio placet. Nam Argos Pelasgicum multi ad Larissam statuerunt,
 aliud ab Argis Peninsulæ, hinc enim profectus Abas nomen illud aut caput dedit,
 aut urbi conditæ reliquit. ¶ Antronia. In Magnesia / Magnetes clari olim, & iuxta
 Minyæ floruerunt. Luca. li. vi. Et Magnetes equis, Minyæ gens cognita remis:
 Urbem a specuum e quibus molares lapides excidunt frequentia dictam notum
 est: nam & Strabo. Antron nominat & αντρον Græcis specus est: ibi prægrandes Asi-
 ni locum adagio fecerunt, ut Antroniū Asinum dicamus, hominem robustum & cor-
 pulentum cui animi defuerint uires. ¶ Phthia. A qua regiunculæ nomen est: Achylis patria.
 ¶ Pindus. Plinius quoque ca. vii. li. iiii. Doris inquit in qua Sperchius, Erineon, Bo-
 ion, Pindus, &c. ¶ Cynos. Liuius li. viii. tertiarum Decad. Cynum, inquit, Locridis

Picturæ ta-
 bularum utili-
 tas.

Larissa.

Antronia.

Adagium.

POMPONII MELAE

- Locrenses.** Emporiū, Calliaros indubie hodie nulla est/ cū Strabonis temporibus deserta fuerit. Notandū uero, Locrenses Græciæ, inter Dorin & Phocin sitos/ Ozolas dictos aliquando, Straboni, Leleges item & Epicnemidios a mōte Cnemide, Opuntios uero ab Opunte metropoli clarissima urbe. Cæterū Opuntii & Epicnemidii in ortum ad Aegeū habitarunt, Ozolæ uero & Hesperii cognominati in occasum, a quibus Locris qui in Italia sunt origo est: Tota autē Locrensum ciuitas in annulo signatorio stella Hespero usa est / autore Strab.
- Delphi.** Delphi. Phocis i Corinthiacum sinum uersa, clarior est quam sit magna, faciūt Delphi quorū meminit ppulchre Iustinus li. xxiiii. fuit iuxta pari prope claritate urbs Elea/ ex amplitudine & loci oportunitate cū primis cōmendata Straboni. De oraculi origine/ ut ridicula ita scitu dignissima scripsit lib. xvi. Diod. quē nuper cū libro sequente Latinū fecit Angelus Cospus Bononiensis homo in literis tum Græcis tum Latinis apprimē eruditus/ cui Viennæ/ cū hominē exuisset, nos in bonarū literarū ordinaria professione successimus. Lucanus lib. quinto. Hesperio tantum quantū semotus Eoo Cardie Parnasus gemino petit æthera colle, Mōs Phebo Bromioq; sacer, Notus est de uerticibus eius / error Seruian⁹: Herod. alterum Thitorem, Hyampæum alterū appellauit: Scribit Placidus Grammaticus Parnasum aliquando umbilicū terræ creditum esse, Quod ipm Strabo testatus lib. viiii. fabellā quandā ex Pindaro recenset, Iouem quondā duas simul aquilas emisisse, alterā ab ortu, ab occasu alterā quæ in Parnaso cōuenerint: Quā fabulam ut uidetur cōmuni uulgi rumore mot⁹/ finxit: Cum falsum id esse notius sit, quā ut referri demonstrariue debeat. [Thebæ. Bæotia, ante Cadmeis, Hyantis, Aonia, Ogygia & Mesapia dicta, a quibus etiā illis passim apud scriptores cognomina sunt: Cæterū Bæotia rectius diphtōgo in secunda syllaba: & inde Bæotus: quamq; sunt hodie, nō indocti Grammatici/ qui Boetiā quoq; & Boetum/ dici posse longo usu suffragante/ confirmant. A Thebe autē Alopī filia/ dictas Thebas Pausanias refert. Constat Bæotos male olim audisse, ob mentis obtusā stoliditatē, Inde adagia, Bæoticū ingeniū & Sus Bæotica, nā uoracissimi, ut plariq; ex Thesalis quoq; habiti sunt. Notū est illud Horatii ex Epistolarū secūdo libro. Bæotū in crasso iurares aere natum. Plinius cap. vii. quarti li. Nec cedentes inquit Athenis claritate/ quæ cognominat Bæotiæ Thebæ, duorū nūminū Liberi patris atq; Herculis, ut uolunt, patria & Musis natale solum in Helicone assignāt, datq; & his Thebis saltus Cytheron, amnis Hifimeni⁹, Preterea fontes in Bæotia,

Oedipodia, Psamate, Dyrce, Epigranea, Arethusa, Hippocrene, Aganippe, Gargaphie. haftenus Plinius, Ab his uero & sua passim Musis cognomina exant: Notus est Thæbarum splendor ex Epaminūda clarissimo duce / & Vate doctissimo Pindaro, cuius domum cum reliquæ uastarentur, incolumē esse Alexander iussit, ut lib. vii. Pl. scribit. ¶ Cytheron. De hoc iuxtaq; fluentē Alope / tum & Helicone, digna lectu Strabo lib. nono. Est iuxta, Platea clarissima urbium Bœoticarum, & Darii clade memorabilis. ¶ Eleusin. Eadem & Eleusis: Cereris Eleusina phano memorata, scribit Seruius Cererem cū filiā per hæc loca quereretur, a Celeo rege, cuius Ouid. lib. Fastor. iiii. meminit, hospicio liberalissime susceptam, eaq; gratia Deam eū omne gen⁹ agriculturæ docuisse, unde cū summa mortalibus parata esset cōmoditas, templo dicato cœpta est coli, & sacra instituta quæ Tesmophoræa dicebant, a quibus pconis uoce impii sceleratq; amouebant, nec poterāt a mœstis perfici, Ideoq; tempore belli Punici secundi intermissa sunt, q̄ tum nulla matrona nō do-leret, ut li. ii. tertiz Decad. Liuius scribit. Athenis & ipsa insignia fuerūt teste Augustino cap. xx. septimi lib. ubi sacra prodere nephas erat, Alcibiade aliquādo maximo Atheniensium duce insimulato / quod ea enūciauisset, unde dubiū an conscientia stimulat⁹ an indignitate ægre ferens in exiliū abiit, ut lib. v. Iustinus est autor. ¶ Athenæ. De quibus illud Salustii de Carthagine potest usurpari, Sarius esse silere de Athenis quā parū dicere. Conscripsit de Atheniēsisibus perq; digna lectu Cœlius cap. xxv. lib. x. ¶ Megara. Multa hæc fortunæ uarietate perfuncta, ut Strabo ait: Ager ubi sita / quemadmodum & Atticus asper magis mōntosusq; quā fertilis: horū Emporiū aliquando Ny-
sæa fuit clarissima ciuitas. Megaris philosophorū quos Megaricos uocant frequentia aliquando studia fuerunt, quorū primus autor Euclydes ille Socra-
tis auditor fuisse dicif. ¶ Argos. Hippium aliquando cognominatum / q̄ no-
bilibus equis pstitit: Hinc Hora. lib. i. Carmi. Plurimus in Iunonis honorē / Aptū dicet equis Argos dicesq; Mycenæ: Inter utrumq; oppidū Iunonis Argi-
uæ cognominatæ templū: Alūno aut Agamēnone Mycenæ maxime claræ. Sil. lib. i. Ante Agamennoniā gratissima testā Mycenen. Lege Strab. lib. viii. ¶ Terapne. Helenes patria, quæ Terapnæa inde dicta est, Fuit & alia eius no-
minis in Bœotia urbs / cuius Strabo li. i. meminit. ¶ Lacedæmon. Sparta di-
cta, unde & Spartani & Lacones Lacedæmonesq; dicunt. Ipsa urbs rebus do-
mi forisq; gestis oīm clarissima, Lege Strab. li. viii. & in Licurgi uita Plutarch. ¶ Amyclæ. Castoris & Pollucis alitrix, Vnde & Silius lib. ii. Lædeis ueniēs ui-
tor Xantippus Amyclis, Et canū nobilitate cōmendata, Virg. Georg. iii. Ar-
maq; Amyclæūq; canē, Cressamq; pharetrā: ut alibi iquit / Veloces Spartæ ca-
tulos acremq; Molossū, Nā i toto illo tractu optimi sunt, Vnde & illud, Tay-
getiq; canes &c. Dicif & Taygeta. Silius lib. iiii. Gelidiq; dehinc inuisere mō-
tes Taygeta: Amyclas Laconicas silētiō interiisse falso existiauit Soli. Nā Ita-
licis rēgisse id malū cōstat: Ideoq; tacitas cognouit li. x. Maro. Hinc Adagi-
um. Amyclas silētiū pdidit / de his qui tacēdo cōmodū aliqđ pdūt. ¶ Messe-
ne. Straboni Messenia: urbs olī potētissima & Decēnali, ut Ilium, Laconū ob-
sidione inuicta: ut Iusti. innuit lib. iii. ¶ Methone. Capta olī & diruta a Phi-
lippo Alexādri patre, ut li. xvi. Diod. scribit, Alia in Macedonia erat huic co-
gnominis / in cuius oppugnatione alterū oculū idē impator amisit. Quapro-
pter multi decepti / id ei ad Methonem Træzeniorū cōtigisse putarūt, ut Stra-
bo ait. ¶ Pisæ. Elis cui ab opp. ē nomē / isigni tractu in Ictin promōt. & solis
occasum inclinat, Achaia subiecta, ut Pto. in Peloponesi situ indicat, in ea Pi-
sæ Oenomai olī / a Pelope deuicti regia magnæ famæ, Iuxta Elæa regio dicta
octo aliqñ urbibus insignis. Straboni. Sicut & Pisan⁹ inibi a Pisis ager p̄gno-

Bœotia sacra
fuentes.Platea.
Eleusin.

Megara.

Megarici
philosophi.
Argos.

Terapne.

Amyclæ.

Solini in-
curia.

Methone.

Elis,

POMPONII MELAE

**Olympiadū
iniū.**

minatur: ¶ Olympii lo. Ab Olympia opp. iuxta quod sanū illud Iouis orbi
notū, & Gymnica certamina / q Hercules instituit, Post uero intermissa Iphi-
tus Praxonidis siue ut multi uolūt Hæmonis, prim⁹ instaurauit, anno a Tro-
iæ captiuitate. CCCCVI, Qñ prima Olympias nūerari cœpta ē, aucto. in Chro-
nicis Euseb. Strabo li.

viii. ex auro solido si-
mulachrū fabrefactū
ait, Pli. c. viii. li. xxxiii
ex ebore / singlari Phi-
diæ artificio. Gymni-
ca uero ab exercendi
ratione dicta sint, Nā
γυμνασία exercitati-
onē significat. ¶ Vn-
diq. Media enim peni-
sulæ occupat: terra ce-
lebris cū hominū tum
loco & memoria uetu-
tissima multisq. ante
dicta nominibus, ma-
ximeq. Parrhasia, Pe-
lasgia & Lycaonia.

Aglaus.

¶ Psophis. A qua Psophi-
dus ille Aglaus co-
gnominatus est / quē
Gyge fœliciores ora-

**Tenea.
Adagium.**

culū iudicauit q. agrū paternū colens eū nūq. fuerit egressus. Oui. li. v. Trāss.
Vsq. sub Orchomenō Psophida Cyllenēq. ¶ Tenea. Amœnissima, & cœli
quondā cōmodissimi, unde & adagio locus factus, Fœlix Corinthus quidē,
at ipse sim Teneates / quoties fatemur maiora nobis admiratiōi esse, minori
uilioriue / quacūq. causa delectari, memīt & Strabo. At Orchomeno Arcadiæ
alia Bœotica cognominis fuit, utraq. paris prope dignitatis & famæ ¶ Pho-
loe. Stra. & Pli. Lycæi meminerūt / inter ceteros, a quo Lycæo Pani & Ioni na-
ta cognomina: Lege Pli. ca. vi. lib. iiii. ¶ Erymanthus. Hic e monte eiusdem
nominis in Alpheū descendit. Plinio. Ladon e paludibus nascitur uterq. de-
cantatus Varibus: Est & in Arcadia Stympthal⁹ lac⁹ unde Erasim⁹ oris / auesq.
Stympthalides. Et Parrhasia unde ursis Parrhasiis nomē. Est Palantiū Euādri
patria, Est Nemeæa regio, ubi uict⁹ ab Hercule Leo, & iuxta Cleone / a q. Cle-
onæus leo, & Molorchus Cleoneus. Stat. li. iiii. Th. Sacra Cleonæi cogunt ui-
neta Molorchii. Quin & Mœnalius aper mōti Mœnalo inibi famā peperit, de
quo Sene. & passim alii. Est Lerna & palus ad quā Hydrā confecit Hercules:

Stympthal⁹.

Nonacris.

Quid Nonacrin referam? e cuius montibus frigidissimi humores defluunt,
qui σννός / aq. nominant, ut li. vi. scribit Herod. His ab Antipatro per Iollā
filiū ad Alexandrū missis / mortuū eum ex eius haustu ferūt, ut li. viii. scripsit
Vitruuius, Fuit & palus ad quā in lupos, ut diximus, uertebātur homines.
Porro Arcades supra omnē memoriā uetustatis se titulis iactāt, Luna se prio-
res asserentes ut ea de re Corniculatæ lunæ insigne gestare p̄sueuerūt ¶ Nau-
pactus. Quod hodie Lepantū nominat, ante Venetoz, post a Thurca occupa-
tum est. Stratos iuxta Achelou sita, ut li. ii. Thucidydes. De his tractib⁹ infra
copiosius. ¶ Dodonæi. Apud Thesprotios Epiri, uetustissima urbs Dodona
fuit, & iuxta sylua Dodonæi Iouis oraculo & columbis respōsa dātibus insi-

**Arcades
annosi.**

Dodona.

Pholoe, Cyllenius, Parthenius, Mœnalus, Flus^a
mina Erymāthus & Ladon, in Aetolia Naupac-
tos: in Acarnania Stratos, oppida: in Epiro
Dodonæi Iouis templū & fonsideo sacer, q. cū
sit frigid⁹ & imersas faces sicut ceteri extiguat,
ubi sine igne pcul admouēf, accēdit. At cū litto-
ra legunt a p̄montorio Sepiade p̄ Demetriā &
Boion, Ptheleon & Echinon ad Pagasēū sinum
cursus est. Ille urbem Pagasam amplexus, amnē
Sperchion accipit & qa Minyæ colchida peten-
tes inde Argonauē soluere, memorat. Ab eo ad
Suniū tendētibus illa prænauigāda. Maliacus &
Opuntius grādes sinus, & in his cœsoz etiā La-
conū trophæa, Thermopylæ, Opæes, Scarphia,
Cnemides, Alope, Antedon, Larymna. Aulis

a

b

gnis. Stat. li. iii. Et nemoꝝ Dodona parés. De fonte etiá Pli. cap. cvi. lib. ii. & Solinus: causa in promptu nó erat, ideo factus sacer, Est em̃ illa animi humani curiositas moueri, ut diuinis statim adscribat qđ naturæ ui fieri posse desperat: Ceterũ quia gelidissimus fõs ē / fieri põt / ut face recenter extincta, & ad gelidã fontis superficiem adhibita, ignis ambiẽte frigore pressus flãmam recipiat rursumq; flagret, Antiparistasi (ut ipsi naturæ studiosi nominat) id efficiente, Omnino autẽ extinctam facẽ eo modo accendi / magni sane miraculi locũ haberet. ¶ At cũ littora. Ab interiorẽ locoꝝ cõpendiaria descriptio ne, ad eã littoris orã qua digressus erat / reuertit: more suo ea legens adusq; intima Tergestini sinus / mox Italiã redditurus. ¶ Sepiade. Cuius ante meminuit, nisi illic oppi. hic promõtoriũ intelligat: DE Demetria Ptole. ceteri. ¶ Boion. In Dõride statuit Pli. cap. vii. lib. iiii. Posset & Dotion legi, quod in hoc tractu idem autor refert: at quia Boion Hermol. pbat, assentiendũ tanto uiro est. ¶ Phtheleon. Luta. lib. vi. Quæ tetigit Phylace Phtheleosq; & Dorion ira Flebile Pyeridum. Quãq; in uocabulo Dorion lapsus / p Dotio usurpauit, rẽ quæ in Achaia gesta est Thesaliæ tribuẽs: quod minime est mirum / Cum Aeschylus in Iberia Eridanũ esse dixerit & eundẽ Rhodanũ appellari, Euripides autẽ & Apollonius in Adriatico littore confluere Rhodanũ & Padum asseruerit, errore prope fustuario, autore Pli. cap. ii. ultimi libri. ¶ Echinon. Pli. Echinon ad Sperchii fauces lotat. At in Maliacũ sinũ Sperchiũ egredi Ptole. scribit, Contra, Põponius in Pagaseum: ut indubiũ sit alterutrum hallucinatum: Stra. lib. viiii. Echinũ ad Malienfes pertinuisse haud obscure indicauit: Ceterum parua illa est & uix iudicio digna diuersitas. ¶ Pagaseũ. Ouid. lib. viii. Transfor. lamq; fretum Minyæ Pagasea puppe secabant: Minyarum ante / ut daræ Thesaliæ gentis meminimus. DE SPERCHIO nemo ignorat. DE argonau fabricata & ut orã soluerint Minyæ Val. Flac. lib. i. ¶ Suniũ. Extimũ eius littoris promontoriũ. ¶ Opuntius. Pli. lib. iiii. Oppida inquit Opus unde & Opuntinus sinus: ab Opunte Opuntii nominati sunt, de quibus nos supra: Maliaco uero nomẽ ē a Maliea. ¶ Cæsoꝝ Laconũ. Aut cæsoꝝum ab Atheniensibus Thebanisue, qui publicæ uictoriæ gratia, monimẽta illic erexerint, ab utrisq; em̃ uictos aliquando fuisse, ex Plutarcho Iustino & Thucidyde constat, & Perides ut in eius uita refert Plutar. nouẽ trophæa nouies uictor pro patria statuit: inter quæ & cæsoꝝum laconũ esse potuerunt, Aut reuera / intelligit Trophæa quæ in Locrensiũ agro memoriæ gratia posita sunt Laconibus sexcẽtis / illis qui duce Leonida pro Græciæ libertate pugnãtes magna gloria occubuerũt obruẽtib; eos Persis, ut li. ii. Iusti. scribit. Hi em̃ qđ uicti, qđ hostis numerosissimũ exercitũ prope in fugã uertissent digni Trophæo pñi sunt: Strab. lib. viiii. iuxta Thermopylas locũ fuisse scribit Poliandriũ, multoꝝ uiroꝝ sepulchrũ: & iuxta Colũnas. v. erectas / in q̃rum prima id Epigrãma inscriptum fuerit. Quos pro se in Medos moriẽtes Græcia uidit, Vrbs pia locoꝝ nũc mater Opũtia claudit: Fuit & hæc iuxta Laconũ uulgata inscriptio. Dic Lacedæmonios / Hospes, hac parte iacere Dũ illoꝝ rigidis legibus obsequimur. Hæc indubie illa sunt Laconũ monimenta quorum Mela meminit: Meminit eorundem libro septimo Herodotus. ¶ Thermopyle. Liuius lib. vi. quartæ Decados. Id inquit Thermopylarũ iugũ sicut Apennini dorso Italia diuiditur, ita mediã Græciã diruit, Quo in loco idem autor de Græciæ situ ercurfusq; / nó sane cõtẽmnenda tradit: nomẽ illæ a Thermis acceperunt, quæ passim circa præcella iuga / quas illi pilas uocant / scaturiũt: Lege Stra. lib. viiii. ¶ Opæes. Eadẽ & Opus opũtis, ut supra. De Scarphia etiã Ptol. & ante alios Stra. ¶ Cnemides, Stra. li. viiii. Secundũ Daphnũ tẽ inqt Cnemides sunt loc⁹ munit⁹, in quẽ ex Euboea Cœneũ regione con-

Ratio.

Dotione

Laconum
Trophæa.Thermo-
pyle.

POMPONII MELAE

- Anthedon.** sistit promotoriū in occidentē spectans sinūq; Maliacū &c. Vide tab. x. Euro-
Ptolemei. DE Alope Strabo. Pli. intra Pegaseum & Maliacū statuit. ¶ Anthedon. Boeotii littoris in Euboeā spectantis extrema. Straboni: Iuxta fuere Aegae aliae a Macedonicis & clarissimū Aegei Neptunni fanū in Euboea, ad Anthedonē mons Mesapius, a Mesapo, a quo Iapygia i Italia postea Mesapia dicta est. Straboni. De Larymna ad quā Cephissus egrediē in mare/ex Pli. & Strabone omnia sunt nota. De Aulide Ptol. ceteri & quod ad historiam fabulosam attinet Homer⁹ lib. Iliados. i. ¶ Agamēnoniā. Nam Agamēnonis nifu bellum in Troianos conflatum est. ¶ Marath. In quo Taurū These⁹ confecit, de quo Oui. lib. viii. Transfor. Te maxime Thesei Mirata est Marathō Cretei sanguine Tauri: Scribit digna lectu in uita eius Plutarc. Strabo li. viii. & in Attrici Pausanias. Milciades dux exercitu nō maiore. x. milium, Aciem Persicam. cx. miliū, maxima constātia & fortitudine cecidit & in fugā uertit, ut Iustinus lib. ii. & vi. li. Herod. scribūt. ¶ Rhamnus. A qua Rhamnusia dicta Nemesis: De Amphiarao Vare ex Strab. & Pausania nemo ambigit, Phidiacā autē Nemesis nomiat/quod eius illic a Phidia sculptū simulachrū extiterit. Stra. lib. viii. Diodoto statuatio plarosq; id tribuisse ait, Multos autem Agoracrito Pario adeo magnitudine pulchritudineq; eximiū ut cū Phidiā operibus æmulatione cōtenderit. Soli. in Græciā locis haud dubie, ut solet plarumq; hallucinatus: Rhamnus quoq; (inquit) in qua Amphiarai phanum & Phidiacā signū Dianæ. Nā Nemesis/nō Dianæ reliqui meminerūt, id quod in Atticis Pausanias euidentissime docet. ¶ Thoricos. Hæc & Brauron ex harū fuere numero quas in unā ciuitatē aliqñ redegit Theseus. Straboni. In Braurone uero uetustissimū Dianæ Tauricæ cognōiatā statuā fuisse Pausanias in Atticis scribit, Inde & Brauronia dicta. Nā eodē autore Iphigenia cū ex Taurica fugit/Dianæ simulachrū qđ secū attulit/illic reliquit inde Athenas profecta. ¶ Suniū. In extrema Hellade. Ideo expositū Ouid. dixit. iiii. Fa-
stoz. Sunion expositū/Pirrhæaq; tuta recessu Liq̃t & in dextrū qua iacet ora-
latus. Stati. lib. xii. Theb. Linquē Eois longe spectabile proris Sunion &c. ho-
die caput Colūbarū nautæ nomināt: ¶ Vsq; ad M. Vide tabulas: quæ unice
id monstrāt. ¶ Modo. Paulo ante. ¶ Pyrræus. Stra. Pyrræ⁹, inquit, Athenarū
portus & emporiū duoz miliū passuū muro recedētibz Athenis iunctus,
quadringētorum nauū capax. Multi Pirræū pñūciant scribuntq; a quo Pir-
ræa & Pirræa accusandi casu singulari, ut Stat. lib. xii. in Catalogo copiarū
quæ Theseū secutæ sunt. Munychiā & trepidis stabilē Pirræa nautis. Et Pyr-
rhæa plurali: ut Ouid. loco ante citato. Iuxta Munychiæ Dianæ sacrū fuit, &
Ilissus amnis/de quo digna lectu in Atticis Pausanias: Et Callythoe fons no-
uem fistulis insignis atq; ideo εννεακρονυος cognōiatas, Tameñ Crunefon
corrupto uocabulo aliū a Callythoe fecit Solinus, cū eundē esse lib. xi. Stat.
- Marathon.**
- Milciades.**
- Solinus.**
- Diana Brauronia.**
- Pyrræus.**
- Callythoe.**
- Solinus.**

& lib. ii. Thucidydes confirmat: Lege in Plinianis castiga. Hermola. cap. vii. lib. quarti. ¶ Scyro. saxa. Hac ad. vi. mil. passuū pcurrētia uia marittima non admittunt, quæ sup ea uia est in Attin & Megarā ducēs / excelsa & transitu pi-
culosa est, nā sape ex præcipitiis subtus æstuans mare ostentās casum minari

Saxa Scy-
ronia.

a. **Scyro quodā Scyronis hospicio etiā nūc ifamia.** Megarensium tractus Isthmon attingit, hoc illi cognomē est, qā quinq; miliū spacio ægeū mare ab Ionio submouens / angusto tramite Helladi Peloponneson anectit. In eo est oppidū Cench-
reæ, fanū Neptūni, Ludi quos Isthmicos uocāt celebres. Corinthos olim clara opib⁹, post clade notior, nūc Romana colonia ex sūma arce quā Acrocorinthon appellant maria utraq; cōtūēs. Peloponnesi orā (sicut diximus) sinus & promon-
toria lacerant: ab oriente Bucephalos & Cherso

uiatori solet, ut Stra-
scribit. Petræ Scyroni
des nominant, Pausa-
nias in Atticis, Scyro-
nem scribit eicere in
pelagus solitū / quicū-
q; in eum locū incidis-
sent, eūq; post a The-
seo simili pœna affli-
ctū. Mox in rebus Co-
rinthiacis in Isthmi, in-
quit, initio loc⁹ ē ubi
Schinis latro apphen-
sas piceas in terrā fle-
tebat / & quos pugna
uicisset his alligatos si-
nebat in aerē efferri /

Scyron.

Schinis.

quo circa cū utraq; arbor alligatū ad se traheret, uinculiq; modus in neutram
laxaret partē sed utrinq; pariter cōuelleret, eueniebat ut qui alligatus esset /
laceraret. Eodē pacto ipsum quoq; Schinē Theseus dilaniavit / uia em quæ
ex Trœzene Athenas ducit latronibus infestā tutā reddidit. Hactenus Pausa-
nias. Hic Ouidio. quoq; Met. vii. Alius Scyron alius Schinis ē. ¶ Isthmon. De
Isthmo in Corinthiacis prope oīa Pausanias. Notū est adagiū: Isthmū fodis:
cū rem cassam moliri quēpiā significamus: multi em ut tanti ambitus mole-
stia carerēt / transfodere angustā illā conati / re infesta destiterunt, ut Pli. scri-
bit cap. iiii. lib. iiii. Pari modo Nicanor Seleucus cū Isthmō qui inter Euxinū
& Caspiū est, pfodere aliquādo cogitauit, a Pto. Caraunio postea interfect⁹.
Græci in uniuersum Ἰσθμὸν terrā inter maria angustā nomināt / ut diximus.

Isthmos.

¶ Cenchreæ. De hoc loco in Cathechesi retulimus. ¶ Fan. Neptun. Strabo in
Isthmo inquit Neptūni quē Isthmiū uocāt tēplū eminet Picearū arborū luco
circūclusum / ubi ludos Isthmicos decertatos / Corinthii celebrare soliti sunt:
Pli. quoq; Cenchreæ inquit pars altera / cū delubro Neptūni / quinquēnalibus
inclito ludis. Hos Theseū instituisse ad hōr emulationē quos ad Olympiā
Hercules cōperat, scribit in Theseo Plutar. fuerūt inibi Isthmia ludi Palæmo-
ni sacri: Nā Pausa. in Corinthiacis scribit / hūc in locū Melicerten puerū a Del-
phine euectum fuisse / In eumq; illic iacentē Sisyphū incidisse & sepeliisse in
Isthmo instituisseq; in eius honorē Isthmicū certamē / Melicerten autē muta-
to nomine Palæmonē appellatum. Meminit hōr Statius li. Theb. x. a prin-
cipio. ¶ Corinthus. Potentissima anteq; a Romanis caperet, uiros enim ha-
buit innumerabiles / peritia reipub. administrandæ & pclararū artū captu p
stantes: Strabo scribit / Corinthios Pop. Romani legatos / cū forte testā quæ
dā magnifica præterissent, fardibus effusis cōmaculare ausos / Cuius gratia
cū alia quoq; supbiæ atq; insolentiæ eorū haud obscura extaret argumēta / in-
genti cōparato exercitu. L. eā Mumius Impe. solo æquauit, (id em superbia
meruerat) signis tabulisq; preciosissimis in urbē asportatis: In hac sumptuo-
sissimæ Veneris scortū Lais uersata, cuius Gelli. meminit, idoneā moribus se
dem habuit, Corinthiaca cognominata, cū Sicula esset, nā Nicias ex Hycaris

Isthmia.

Corinthus.

Lais.

POMPONII MELAE.

- Sicilia** captiuā in Græciā uexit, Corinthiq; diuendit/ oīm eius tēporis me-
retricū formosissimā habitā: Mortua extra urbem ad lucū Crapion Cūpsō
uirentē/monimētū habuit /Leena insculpta /quæ prioribus pedibus Arietē
cōplectebat. Autore in Corinthiacis Pausania. Solinus in Sicilia descriptiōe,
 Hinc inquit Lais illa q̄
 eligere patriā maluit
 q̄ fateri: Corinthiā
 em se simulauit, cū ca-
 ptiuā esset ex Sicilia.
Acroco- [Acrocorinthō. quod
rin:hos. in edito sita sit. Stati.
 lib. vii. Qua summas
 caput Acrocorinthos i
 auras Tollit & alter-
 na geminū mare pte
 git ūbra. Hic bimarē
 eā Poetæ uocāt, Oui.
 lib. Fast. iiii. Adriacūq;
 patens late/ bimarēq;
 Corinthum: Hora. Bi-
 marisue Corinchi mœ-
 nia, Quin & Isthmū eo cognomine Ouid. donat lib. Met. vii. Qui uirtute sua
 bimarem pacauerat Isthmon. Pyrene uero fons haud affluētes aquas habet,
 cæterum perspicuas ad inumpotūq; suauissimas, Straboni. De eo Persius/
 Heliconidelq; pallidamq; Pyrenen &c, Adagiū est. Corinthū & uallibus depri-
 mi & collibus surgere. In eos qui intractabilis & nutantis animi sunt, ut scite
 Erasmus ait, aut in locū quēpiā quē ut parum fertilem subobscore notare li-
 beat. [Bucephalos. Pli. haud longe a Cenchreis/ eo ipso loco/ portū facit,
 cui cū Ptolemeo conuenit, nomē ab equini capitis effigie indeptus est, ut
 coniecturari licet. De Chersoneso & Scyllæo longe in ortū prominētibus,
 nec distantibus multū, Ptolemeus Pli. alii. Hunc autem a Scylla Nisi filia illic
 in mari relicta putant habuisse nomē ex Eustathio. [Malea. Pli. itidē a Scyl-
 leo in meridiē Maleū ponit, Ptol. lib. iii. Omignaton, ni fallor, nominat: pro
 montoriū ipsum iuxta nauigantibus infestū est, adeoq; sæuū ut perseq; nauī
 gantes uideat: Maro li. Aenei. v. Nūc illas promite uires Nūc aīos, quibus in
 Getulis Syrtibus usi/ Ionioq; mari, Maleaq; seq; cibus undis, Sta. vii. lib. Et rau-
 cæ, inquit, circūsonet ira Maleæ: Quibus locis dephendit mediā eius uocabu-
 li cōmunē: Luca. li. vi. Et ratibus longe flexū donare Maleæ. Nomē a Maleo
 Argiuoq; rege inditū est, E loci periculo/ locus adagio datus, Maleā legēs q̄
 sunt domi obliuiscere, quo in omni præsentē periculo significando utimur.
 Plutar. certe in arati uita Maleā uentis æstibusq; atrocē esse, testis est. [Tæ-
 naros. Ad mediū meridiani lateris/ & lōgo in fluct⁹ pcurfu tenue. Vide Pto.
 tab. Europ. x. De aliis promōtoriis in eandē sentētiā lib. vii. Stra. Id addideri
 Chelonatē, Ptolemeo Chelonitā dici & iuxta eiusdē nominis sinū. De Icti
 etiā Thucydides/ quod inibi Valla piscem trāstulit, ob id ab Hermolao rep-
 hensus/ q; propriis nominibus, esto significant, per omnes linguas suos esse
 debet locus: pari modo in eiusdē autoris li. ii. ubi de Callirhoe fonte/ qui
 Græcis εὐρυαργόνυος cognominat, ipse nouē fistulæ transtulit, q̄q; minori
 culpa quā q; Ictyn piscem transtulit. [Epidauri. Ab Epidauro, in oriētale lit-
 tus supra Corinthū sita, clarissima urbe. Pli. quoq; lib. iiii. In Saronico inquit
 Epidaurū oppi. Aesculapii delubro celebre. Fuit hic Podalirii & Machaonis

parens, medicus maximus & doctissimus, obq; artis præstantiâ in Deorū nūc
rum relatus, cū Apollinis filius existimatus esset, Vetusas ei dicauit anguē,
q; multa huic animali remedia insint, ut Plini. scribit lib. xxviii. cap. iiii. Ideo
anguis Aesculapius Romā uetus uideri pōt: de quo Valerius in miraculis li.
primo. Strabo lib. viii. scribit templū hoc ægrotatiū multitudine undiquaq;
confertū fuisse pendentibus passim tabellis/ quibus sanati languores inscri-
pti erāt. DE SERpente Epidaurio etiā Ouidi. libro Met. xv. ¶ Træzenii. In
ipā Cherfoneso siti, ad quos recto cursu ex Pyreo cōmodissima nauigatio ē,
Eo igit tempore/ quo Xerxes tantis copiis in Græciā traiecit, cū Themistodis
oraculū interpretantis sententia ualuisset ut terra relicta, mari se contrede-
rent, Iuētutē omnē Atheniēses in triremes ipoluerūt, Plurimi uero parētes
& uxores ī Træzenen, Træzenis eos hūanissie suscipiētib⁹, Decreuerūt em̄
ut hi publice alerē/ duob⁹ obolis ī singulos distributis puerisq; facta ptās/
ut undecūq; liberet poma acciperent, & pro his erudiēdis/ magistris merces
persoluta est, Eius decreti autor Nicagoras fuisse tradit. Haftenus in Them-
istodis uita Plutar. Merito ergo fide Atheniensibus fociis suata illustres eos
Pomponius nominat, quid em̄ prestantius, quid fidele magis? quā eos qui-
bus cū multa amicitia familiaris fueris, in rebus aduersis omni studio & offi-
cio adiuuare. ¶ Port. Saronicus. Ptolemeus Sinū facit Saronicū, Pli. quoq; Sinus
inquit Saronicus/ olim querno nemore redimitus/ Vnde ei nomē, ita Græcia
antiqua adpellante quercū. Multi a Sarone deo marino. Nam Saronē fuisse
regem qui illic Atlepiæ marinæ regioni imperarit, in Corinthiacis meminit
Pausanias. ¶ Schœnitas. Ptolemeus Schœnein: Pli. Portus, inquit, Schœni-
tas: ubi Hermolaus Cœnitas defendit, uerū mutata sententia, alibi Schœni-
tas legi posse asserit. PAGONI mihi unicus Mela est autor, nā alibi, quod eq-
dem scia, non legi. ¶ Hermiona. A qua Hermionicū sinum cognominat Str.
clara illa fuit Iunonis phanō. ¶ Argolicus. Pli. qui sequitur (Maleam scilicet)
Argolicus appellatur, traiectu. L. miliū passuū. DE reliquis sinibus Pōponio
cū cæteris cōuenit, nisi q; Asinæum cui ab Asine oppi. est nomē Strab. & Pro-
lemeus Melsenū nomināt, cum & Coroneus a Corona quæ & ipsa in eo fle-
xu est, dicatur, Plinio. CYPARISIIUS autem a Cyparissa, est & Cyparissū pro-
montoriū ad eundē sinum Ptole. Hæc series cū in omnibus prope codicib⁹
māca intricataq; foret, nostro Marte digesta ē & clara facta. ¶ In Argol. Mo-
re suo, ad Argolicū reuert⁹/ quid singulis sinibus illustre dignumq; memora-
tu insit, ostendit. ¶ Erasinus. Qui terras subit rursusq; redditur/ sicut in Asia
Lycus, in Mesopotamia Tygris, Plinio. Ouid. li. Meta. xv. Sic modo conbibit⁹
recto quoq; gurgite lapsus/ Reddit⁹ Argolicis ingēs Erasinus: Lege Herod. li.
vi. ubi de Cleomene. INACHO uetustissimus Argiuorū rex Inachus nomen de-
dit, Solino. ¶ Lerne. A quo Lernæa pal⁹ & hydra illa Lernæa dicta. ¶ Githi⁹.
A Githio fortasse illic oppido, Ptolemeo & Plinio qui trans Maleā li. vi. idē
numerat, Meminit & Liuius. iiii. li. quartæ decados. EVROTA nomē Eurota pu-
ella Taygetæ filia dedit: Step. Multa olim ad eius ripā Laurus, unde & Maro
in Sileno. Audiit Eurotas docuitq; ediscere Lauros ¶ Tænaros. Nomen pro-
mōtorio est a Tænaro Iouis filio & Calabri fratre/ qui cū in ea loca peruenis-
set, Neptunno templum extruxit. autore in urbibus Stephano, Hoc est Tæ-
naron in quod Arion Cytharedicæ artis magister, Delphini dorso p Siculos
Ioniosq; fluctus incolumis transuectus est, ut ca. viii. libri noni Pli. & Herod.
lib. i. scripserunt. De Tænaro Stat. lib. Theb. ii. Est locus, Inachiæ dixerūt Tæ-
nara gentes Qua formidatum Maleæ spumantis in auras It. caput & nullos
admittit culmine uisus. Cū reliquis ad hunc Pomponii locū mire facientib⁹.
¶ Specus. De altero in Bithynia, retulimus. Ouidi⁹ lib. vii. Specus est tene-

Aesculapius

Træzenii.

Saronicus
portus.

Schœnitas.

Erasinus.

Githius.

Tænarum.

POMPONII MELAE

- brofa cæcus hiatu, Est uia decliuſ per quã Tirynthius heros, Reſtatem con-
traq; diem, radiosq; micantes Obliquãtem oculos nexis Adamante catenis
Cerberon attraxit &c. ¶ Pamifſũ. Plinius lib. iiii. In Meſſenia duodeuiginti
montium, amnis eſt Pamifſus. ¶ Alpheus. Qui merſus in Sicilia Arethuſam
reddit, Vide Seruium
ad principiũ lib. Geor-
gicor. iii. Maro Aene-
idos. iii. Fama eſt huc
Elidis amnẽ Ocultas
egiſſe uias ſubter ma-
re, qui nunc Ore Are-
thuſa tuo Siculis con-
funditur undis. Memi-
nit & lib. viii. Strabo.
¶ Nomen. De ſinibus
ſcilicet. DE Meſſeniis
prius diximus. ¶ Py-
los. Vetus ſane quõ-
dam ciuitas, in agro
Meſſenio quẽ Cory-
phaſion Græci nomia-
uerũt, a Sparta ſtadia
circiter. xl. ſita, ut Thu-
cidydes quarto libro
ſcribit. Neſtore alumi-
no qui Pylius inde co-
gnominatus eſt, cele-
bris, multa Strab. viii.
libro. ¶ Calipolis. Nõ adeo celebris atq; illa Macedonica, cuius Liuius. iiii.
Decad. & Pli. meminere. DE Patris etiã & Cyllene lib. ii. Thucydides, indicãſ
uidelicet ex his locis recta in oppoſitam Acarnaniã continentẽ nauigationẽ
eſſe. Pro ſitu uero noſcendo pictura duce utere: A Cyllene Cyllenius Mercu-
rius. Claud. li. i. rapt. Cyllenius adſtitit ales Somniferã quatiẽ uirgã, teſtuſq;
galero. Stat. lib. vii. Tegees alũnum dixit a loco uicino. Tunc ita uelocẽ Te-
gees affatur alumnũ. ¶ Rhion. ριον Græcis promõt. diciſ, quod ꝑmune uo-
cabulũ huic iugo peculiariter tributũ ẽ, Nã & Corinthiacũ ſinũ anguſtis fau-
cibus claudit, & ora terrarũ ad Græciã attinẽtiũ fere principiũ eſt. Pli. ca. ii. li.
iii. de Aetolia. Promõtoriũ, inquit, Antirium ubi hoſtiũ Corinthiaci ſinus
minus mil. paſſ. latitudine influentis Aetoloſq; dirimẽtis a Peloponeſo. Pro-
montoriũ quod cõtra ꝑcedit appellat Rhio, Liuius quoq; lib. viii. tertiaz De-
cados Rhii huius meminit: Nõ pretereundum uero in tota Peloponeſo mõ-
tes eſſe ſex & ſeptuaginta, Plinio. Vtere fide picturæ. ¶ Oluros. Alia in Bœ-
otia Olyros: in Meſſenia Olluros: ut ex Xenophonte & Strabone Hermola.
docuit. Ptol. in his locis nõ Oluron ſed Olenon ſtatuit. DE Aegira & Aegio
Pli. cæteri. ¶ Sicyon. A qua Sicyonii, quorũ uetuiſſimus rex Aegialeus terrã
illic late tenuit: ut Pauſa. in Corinth. reſert, tũ & Aegialos uocata, Plinio. Re-
giuncula & ipſa Sicyonia dicta, E Sicyone Aratus ille fuit cuius meminit in
preſtantiũ uiroꝝ Catalogo Plut. iuxta Aſopus fluit olea lauroq; uirẽs ¶ Pa-
gæ. iuxta Iſthmũ ſitæ occaſum uerſus: Notandũ uero hæc opp. partim Bœo-
tiã & Locrenſium, partim Aetolorũ eſſe, Nã pagæ Bœotica eſt, Plinio. Ocan-
the/ quã Ocanthiam Mela nominat Locroꝝ Ozoloꝝ, Cyrrha iuxta quod &

Cyrræi campi ad Phocidem attinet, unde & Cyrræos scopulos & antra Cyrræa fontesq; Cyrræos: pro Phocenſibus Parnasiſiue Poetæ cognominant, Anticyra item Helleboro clara / alia ab illa Bœotica quæ in Maliacum inclinat, Quamq; de utraq; Adagium intelligitur. Nauiget Anticyras, de homine

Anticyra.

a Extra Rhion in Acarnania maxime clara sunt, oppidum Leucas, flumen Achelous. In Epiro nihil Ambracio sinu nobilius est, facit sinus / qui angustis faucibus & quæ minus mille passibus pateant grande pelagus admittit, faciunt urbes quæ assidunt / Actium, Argi Amphilochii, Ambracia, Aeacidarum regna Pyrrhiq; Butroton ultra est, deinde Ceraunii montes: ab iis flexus in Adriâ. Hoc mare magno secessu littoꝝ acceptum & uaste quidem in latitudinem patens, quæ penetrat tantum uastius, Illyricis usque Tergestum, cætera Gallicis Italisque gentibus cingitur, Parthini & Darsarete

Calydon.

Aetoli.

Calidonia
sylua.

Acarnania.

Leucas.

Achelous.

Epirus.

pirota, horum sedes Epirus, Acarnania, Aetolia, Viris, oppidis, montibus, omnibus, rerumque gestarum memoria præceteris insignes, Ipsa Calydon Oenei patris Meleagri regia fuit, quæ syluæ agroq; & Apro cognomen imposuit, de quibus multa mentio est apud Ouid. lib. Transform. viii. Non tacendum, & in Britannia Calidoniæ syluam esse, uerum uocabula syllabis dinosci, nam Calydon per Aetoliæ opp. penult. corripit. Luca. li. vi. Euenus Calydonia fecat, Pro Britanniæ sylua producit, o littera correpta. Martialis. Nuda Calidonio sic uiscera præbuit Vrsus. Item. Quinte Calidonio Ouidi uisere Britannos: Quam sint qui e littera scribendum contendunt. Thucydides. ii. lib. gentem Aetolorum grandem & bellicosam esse, uicosque sine muris frequentius quam oppida habitare, ait. His Ozolæ quoque meminimus / ob uicinam gentem armorum & pugnandi industria adsimiles fuere. In Acarnania. Aliquando Curetis dicta, Validam & ipsa gentem aluit / Acarnanes. Sta. in Achil. Dat bello pedites Aetolus & asper Acarnan, Nomen fortita ab Acarnane Alcæonis filio, Primum enim eam orantem ab Apolline indicatam celebré fecit Alcæon, autor est li. ii. Thucydides. Meminit multis Stra. viii. lib. In Leucas. In peninsula sita Leucadia, quam olim accolæ insulam fecerant quidem uerum reddita continenti est uentorum flatu congeriem arenæ accumulantiū, ut Pli. ca. i. iii. libri scribit. Ideoque inter oppida continentis Pomp. numerat. est iuxta quoque littus Leucadiū & Leucates promontoriū, Tum & insula quæ Neriton Pomp. infra nominat, nam Leucas in Peninsula aliquando Neritum dictum est & ea ipsa Neritis / Plinio, nomine ab insula ad continentem translato, ut Hermol. existimat: Neritos certe & Silius & Maroni insula nominat. Nō ignoro & Leucadiā insulam e regione Ambracii sinus aliam a Nerito Pomponiū nominare, infra. Achelous. Ambraciam ab Acarnania superans: Thucid. lib. ii. Achelous, ait, amnis ex Pindo monte deuolutus per Dolopas, Agræos & Amphilocos perque Acarnanicū campum superne Straton urbem Aeniadasque interfluens, mari miscetur restagnato: Meminit eius Ouid. li. transform. viii. In Epiro. Epirus Molossia & Chaonia dicta, ut est notum / in hoc tractu ingens & populosa est, ab occasu Ionio in Adriaticū

POMPONII MELAE.

- flexo & acrocerauniis, a septentrione Pindi iugis, ab ortu Acarnania finitur: totam orā meridianā Ionio ambiente, De ea multa Strabo lib. viii. ¶ Ambracia. Ab Ambracia urbe clarissimā quā ambit, Plinius Maximeque ait, nobilitatus Ambracius sinus faucibus spaciosum æquor accipiens: In eum amnis Acheron ex Acherusia Thesprotiorum palude ortus delabitur, Meminere & Strabo & Ptolemaeus. Iuxta & Cocytus fluit, amarissimæ amnis undæ: Ob quorum ingenium ad inferos amnes nomina translata sunt, Est alias in Italia Acherusia, & in Ponto Acheron cuius Flacci testimonio meminimus. ¶ Actium. Augusti Colonia & iuxta promontorium ubi idem. M. Antonium & Cleopatram bello navali superavit, Civitate tota Nicopoli in uictoriæ memoriā nominata. Maro lib. Aeneid. viii. Actia bella / Cernere erat / totumque instructo Marte uideres Feruere Leucaten auroque effulgere fluctus. Ibi Apollinis quondam Actii templum & ludus qui quennales instar Olympiorum, quorum iii. Aeneid. Maro meminit. Lege Strabo. ¶ Argos. Argi Amphilocho. Strabo quoque secundum Ambraciam inquit extare Argos Amphilochoium, quod ab Amphilocho fratre cum conderet Alcæon nominauit, nam aliud est Argos Oresticum. Plinius Acarnaniæ tribuens Argos inquit Amphilochoium cognominatum cap. i. quarti lib. ¶ Ambracia. Cui maximo Pyrrhus adiumento fuit / cum eo loco ut regia uteretur, Straboni: ¶ AEacidarum. Regum Epiri ab Aeacida Pirrhi patre, aut Aeaco Neoptolemi auctore a quo id nomen proflixit, cum uiri huius ex Ioue geniti amplissimam uirtutem regum illic series in præcipua laudis sibi gloriam traheret. De AEacidis Plutarchus in Pyrrhi uita. EST AVTEM hic Pyrrhus cuius in Romanos insignia facinora extiterunt, Ennio Poeta sceleris, ut Homero sceleris Achillem Alexander iudicauit. ¶ Butroton. Nota urbs ex Plinio, cæteris. Thesprotiorum est / potissima Epiri gentis: quæ & aliæ sunt præclaræ / quarum Strabo lib. viii. fidei nomenclatura meminit: Luca. lib. iii. Thesproti Dryopesque ruunt, quercusque silentes Chaonio, ueteres liquerunt uertice Sellæ: Maro lib. Aeneid. iii. Littoraque Epiri legimus portusque subimus Chaonio & celsam Butroti ascendimus urbem. Montes in toto illo per cursu clarissimi sunt, Ad Dodonem Tomarus centum aliquando insignis fontibus, In Ambracia Cania, In Acarnania Aracynthus / quem Actæon Maro cognominat, In Aetolia Acanthos, Panætolium, Medion, Plinius. ¶ Cerauni. Ideo dicti quod fulminibus infestentur. Seruio. Luca. li. v. Thesaliæ saxosa timent oræque malignos Ambraciæ portus: scopulosa Ceraunia nautæ Summa tenet. Maro. Prouehimur pelago uicina Ceraunia iuxta. Meminit & Plinius cap. xxiii. li. iii. Vide Ptolemaeus. ¶ In Adriam. Cuius primam oram Macedonii populi adhabitant, reliquam Dalmatæ, Illyrii, Liburni, Istri usque Tergestum: Quos Mela comuni Illyricorum nomine censet. ¶ Cæsar. Gall. Ad reliqua, inquit, littora quæ trans Tergestum Italiam ambiunt / Galli Italiique habitant. ¶ Parthini. Plinius quoque in ora Macedonica Parthinos: in Dalmatica alios ab his Parthenios locat: Oeneis proximis. Strabo lib. vii. Super Epidamnum, inquit, siue Dyrrachium & Apolloniæ sedes habent Bylliones & Taulatii & Parthini & Phrygi usque ad Ceraunios montes. ¶ Darsarethæ. Quos a tergo Epiro iunctos Plinius scribit primo ca. iiii. libri, & Strabo lib. vii. in eadem est sententia. Idem & Darsaritæ dicuntur. Plinius. xxiii. cap. iii. libri. de eo ipso loco. A Lyfso inquit / Macedonia prouincia: gentes Parthini & a tergo eorum Darsaritæ. At eosdem esse non dubitauerim / nam qui Straboni & Ptolemeo Darsaretii dicuntur, eos ipsos Darsaritas Polybius nominat, cum Darsaretis eosdem, ut Hermolaus tradit. ¶ Encheleæ. Cadmi & Hermionæ nepotes / qui magna olim in his locis potestas floruerunt, ut Strabo lib. vii. scribit, harum oppidum fuit Encheleæ sane uetustum, de quo li. iii. Luca. Et nomine prisco Encheleæ, uersi testantes funera Cadmi. Iuxta enim / Cadmum & uxorem Hermionam longo admodum senio confectos / cum ab Ismeno illuc com-

cessissent/ in serpentes mutatos esse fabulantur, ut in Periegesi Diony. & li. vii. Stra. referunt. Meminit & Ouid. lib. transfor. iiii. Græcis $\epsilon\gamma\chi\epsilon\lambda\upsilon\varsigma$ anguilla serpensue dici, Pli. in cōmuni Illyricorū nomēclatura lib. iii. Lyburnis Encheleas iungit, Stra. Enchelios nominat: nisi id interpretū culpa contigerit/

quamq̃ nil repugnat
& Enchelios dici eos
& Encheleas: ut plarū
q̃ alias aliæ gentes.

[Phæaces, iuxta Acro-
ceraunia: habitant &
Corcyram. Vir. Proti-
nus aerias Phæacū ab-
scondimus arces, Me-
morati regno Alcy-
noi, cuius Homerus
meminit. vi. & viii O-
dyssæ. [Pyrei. Pli. li.
iii. Supra Scodra fuis-

Phæaces.

a prima eius tenent, sequentia paulatim Enche-
liæ, Phæaces, deinde sunt quos proprie Illyricos
uocant, tum Pyrei & Liburni & Istria. Vrbū pri-
ma est Oricum, secunda Dyrrachium Epidānos
ante erat, Romani nomē mutauere, quia uelut ī
damnū ituris omen id uisum ē. Ultra sunt Apol-
lonia, Salona, Iadera, Narona, Traguriū, sinus
Polaticus & Pola quōdā a Colchis (ut ferūt) ha-
bitata, in quātū res transeunt / nūc Romana co-

se ait Fasseos, Grabeos, pprieq̃ dictos Illyrios / tū & Taulantos & Pyreos, At
nunc Illyriorum sedes Tergesto propior est. Libuit hæc adferre in hunc lo-
cum / eo libentius / quod illa locorum nomina in omnibus quæ uiderim co-
dicibus corrupte leguntur. De Liburniorū uetustissima gente nota sunt oīa.

Seruius Liburnos / Retos Vindelicosq̃ esse putauit falso. [Istria. Cui hoc eti-
am hodie nomē manet. clarissimū ad eā oppidulū Iustinopolis, quod Cau-
distriā uocant accolæ tanq̃ Istriæ caput / In quod e Venetiis cū ad uisenda illa
littora soluissemus, secundis uentis aliquādo delati sumus, postero die Ter-
gestū uesti. At Tergestū Austriæ principū est, Iustinopolis Pauli Vergerii pa-
tria, Venetorū. Supra eā in decliui monte sitū oppidū cui Insulæ est nomē: re-
centissima adhuc apud me memoria celebre, Nā sitū in mediis undis p̃sso-

Istria.

Iustino-
polis.

Insula.

tum & tedio maris, quod tūc primū ingrediebamur fatigatos optimo uino
& decenti conuiuio in pristinā hilaritatē grata beneficentia restituit. [Ori-

Oricum.

cū. Pli. de eo ipso loco. At in ora, inquit, oppidū Oricū a Colchis conditū, In-
dæ initū Epiri &c. Recte igit̃ primā urbū Pompo. dixit. De Orico Luca. lib.
iii. Tunc qui Dardaniā tenet Oricon, & uagus altis Dispersus syluis Athamas
&c. Dardaniā nominās / a Dardanis gente illic fera ac Darsaretis proxima.

Plinio. Oportunissima est Oricū uersus e Brundusio Calabriae nauigatio: lit-
tora enim Adriatici nō amplius. LXXXV. milibus passuū: illic interfluis flucti-
bus seiungunt. Meminit Orici sæpe lib. ii. Appia. & in. iii. Cōmentario ciuiliū
bel. Cæsar. Nō omiserim iuxta Oricū tractū esse Palestinū cuius libro ante ci-
tato meminit Cæsar, a Palestē loco cognominatū / ubi templū fuit Furiis sa-

Furiarum.
templum.

crū, a quo Palestinae cognominatae sunt, Ouid. Fasto. iiii. Sæpe Palestinas iu-
rat adesse Deas. Cuius uersus expositionē Paulo Marso debemus / præstanti

Dyrrachiū.

Grāmatico. [Dyrrachiū. A Corcyrensisibus colonis a Phalio Corinthio de-
ductis habitata ut lib. i. Thucydes scribit: Appia. li. bel. ciuiliū. ii. Ab Epidā-
no Barbarorum rege conditore Epidannum: eiusq̃ portū post Dyrrachiū di-
ctum a Dyrracho Epidanni ex filia nepote: Tandē Corcyrenses appellationē
ut infausta mutasse / portumq̃ ab urbe quæ desuper imminet Epidānū dixis-
se: Hactenus ille. Romani uero Epidāni nomine ut magis infausto / expūcto
Dyrrachii uocabulū restituerūt. [Ituris. Si qñ ad ea littora appulisset. [Apol-
lonia. Media iter Lissi flumis ostia & Acroceraunia, ab ea dicti Apolloniatae:
Cæsari: aliis, [Salona. De Salona. Iadera, Narona, Tragurio Dalmaticis Illy-

POMPONII MELAE

tisq; oppidis, in Liburnia descriptione Plinius. Notissima earū Salona apud Cæsare lib. iii. bell. ciuiliū. Capra olim ab Asinio Pollione, cæterū Salona Salonarū pluratiuo Cæsari & Seruio dicitur. Traguriū etiā marmore clarū, Plinio. [Pola. Ad Histriā attinet, a qua sinui nomē, a Colchis quondā conditā etiā Plinio ait. [Res trā.

Acas.

Tempore. f. omnia rapiente. [Acas. Aean tem in occasum uers⁹ ex interioribus Macedonū iuxta Apolloniā am profluere Stra. li. vi. ait: Est & Tapsus in eodē tractu Ptole. & Cæsari. [Nar. Plinius

Nar.

& Stra. Naronē nomināt, a quo Naresii populi: Supra Naronem

Epidaurus.

Colonia Epidaur⁹ Plinio & Ptolemeo, alia ab illa Peloponēsi: Lucanus lib. ii. Seu læua

Lucanus.

petatur Illyris Ionias uergensue Epidaurus in undas, ubi interpretes Epidannū intelligunt, potest eū & Epidannus legi, At quia castigata exemplaria Epidaurus habent, nil temere mutandū esse arbitror. [Ister. Stra. lib. i. scribit Eratosthenē & ante eū multos in illa fuisse ignorātia / ut fluuiū ab Danubio deriuatū in Adriaticū iuxta Istros egredi tradiderint, unde & Iasonis e Ponto in Adriaticū trāsitus locum habuerit historiā: Hos Mela secutus pari ignorātia nāuo notatur, Lege Plinio. c. xviii. Cornelii nepotē & omnes eos reprehendentē / quibus id persuasum

Tergeſtum.

Petrus Bonomus.

Italia.

TALIA / quia sic sita est, & illud nacta cælum quod multa tēperie pstat: facta est frequētissima, Græcisq; undiq; adnauigatib⁹ aliqñ puiā: maxie uero Romanis oli uictoriis illustrata, & multis ante nominibus appellata, nouissime Italiæ noīe durante / quod ei Italus Hesperia, a quo & Hesperia dicta est frater iposuit, ut M. Cato in originibus retulit. Meruit hæc terra supra omnes alias / scriptorū Græcorū Latinorūq; diligentia famā & memoriā, nec est quicq; qd intactū reliquerit qui illud aliqñ onus subierunt, ne habuit finē in uno rerū oīm cōprehensa series, sed singulis prope sæculis singuli fuerunt a quibus laudaret, Extant hodie seclūso Pomponio quos equidē uiderim legerimq; partim integri / partim mutili temporū iniuria: M. Cato, Myrsilus Lesbios, Caius Sempronius, Quintus Fabius Pictor, Antoninus, Dionysius, Strabo, Plini⁹, Solinus, Ptolemeus: & inter recentissios Blondus Forliuensis, Raphael Volaterranus, Aeneas Syluius & Ioānes Annius Viterbiensis: ut totum Latinorū Poetarū & Historicorū aliud ex p̄fesso agentū gregem omittā. A plurimis autē descriptā Italiā, quorū perdita mo-

Scriptores Italiæ.

lonia. Amnes autē Aeas & Nar & Danubius / qui iam dictus est Ister, sed Aeas secundū Apolloniā am. Nar inter Pyreos & Liburnos, p Istros Ister emittit. Tergeſtū intimo in sinu Adriæ situm finit Illyricum.

ITALIA

E Italia magis quia ordo exigit q̄ quia monstrari eget, pauca dicent, nota sunt omnia, Ab Alpibus incipit in altū excedere, atq; ut pcedit mediā se perpetuo Apœnini mōtis iugo attollens, inter Adriacū & Tuscum / siue ut aliter eadem appellant, inter superum mare & inferum excurrit: diu solida, uerum ubi longe ab it in duo cornua scindit, respicitq; altero Siculum

numenta sunt, Et Plin. indicat lib. i. & Mela suis id uerbis testat q̄ ait, Pauca di-
centur/ nota sunt oīa &c. Nos quoq; intactā eā reliquissimus, nisi (q̄ alibi iti-
dem nos permouit) studiosā iuuetutis gratia ex his quos citauim⁹ celerē &
compendiariū Pomponii trāscursum/ adiectis qualibuscūq; scholiis/ planio-

- a pelagus, altero Ionium, tota angusta & alicubi
multo quā unde cœpit angustior. Interiora eius
aliā aliq; gentes habitāt. Sinistra parte Carni &
Veneti colunt Togatā Galliā. Tū Italici popu-
li Picētes, Frētani, Dauni, Apuli, Calabri, Salē-
tini. Ad dextrā sunt sub Alpibus Ligures, sub
Apœnino Herruria: post Latium, Volsci, Cam-
pani & super Lucaniā Brutii. Vrbiū quæ procul
a mari habitantur opulētissimæ sunt, ad sinistrā
b Pataviū Antenoris: Mutina & Bononia Roma-
norum colonia. Ad dextrā Capua a Tuscis & Ro-
ma quondā a pastoribus condita, nūc si pro ma-

rem facilioremq; effi-
cere uisum eēt, maxie
q̄ uaga lectio in tene-
ris animis non profi-
cit. ¶ Ab Alpibus. In-
tuere primū tabulam
Europæ sextam Ptol.
ut uidere Italiam ui-
dearis, mox limites in-
quire, tū qui sit Apeni-
nini procursus obser-
ua, Inde insignia oppi-
da fluminaq; ut ultra
citraq; iacent, uisu seq̄
retereo modo quo tra-
dit Pōponius ¶ In al-
tum. In pelagus. ¶ A-
pœnini iugo. M. Cato

Apœninus
mons.

Pœninū montē eū nominare uidet, p̄ quē Hanibal exercitū traiecit in Galli-
am, Hinc Apœninus dictus / quod radices sub Pœnino transitu Hanibalis ha-
beat. Meminit montis Luca. lib. ii. & lib. iii. Silius. ¶ Superū mare. Adriaticū
ita dictū q̄ in ortū spectet, Inferū aut Tuscū qd̄ in occasum uergit, Luca. li. ii.
Inferni superiq; maris. Adriaticū autem dictū putat Cato ab Atria siue Adria
oppido uetustissimo quod dudum interiit. In qua sententia & Iusti. est lib.
xx. Multi ab Iasonis filio Adria ita dictum uolūt. DE Tyrrheno diximus: Si-
lius quoq; Italicus lib. v. de Trasimeno. Lydius hinc genitor Tmoli decus, æ-
quora longo Mœoniā quondā in Latias aduexerat oras Tyrrhenus pubem/
dederatq; uocabula terris. ¶ In duo cor. C. Sempronius, Italia inqt a iugis Al-
piū oris, cū sup̄ & infero mari & secat Apœnino / q̄ a iugis Alpiū ortus p̄
mediā Italiā a Liguribus ad Anconā porrectus, inde paulatī usq; Venetiā re-
flexus/ ibi ex trāuerso diuidit Italiam. ex altera parte Brundisiū/ altera Veli-
am attingens circū sinū Tarētīnū/ quē Ausones primi, Inde Aborigenes Græ-
ci post Oenotriū Arcadē tenuere. Lege cap. x. lib. ii. Vitruuiū: Altissimus est,
ut bene Silius dixerit lib. ii. Alpibus æquatū attollēs caput Apœninus. ¶ An-
gusta. Nusq; enī. CC. mil. passibus amplior est, Plinio. qui querno folio similē
esse & multo proceritate ampliōrē quā latitudine, Iæuoq; flexā cacumine/ si
gura parmæ Amazonicæ desinere bene asserit. ¶ Carni. Nori, nomie adhuc
durante/ q̄q̄ remotius a mari supra forū Iulii hodie tractū a se Carnithiæ co-
gnominatū inhabitāt, & in meridiē supra Tergestū regionē, quæ uulgo Car-
niola dicit, Ptole. quoq; supra Concordiā & forū Iulii Carinthiā locat. ¶ Ve-
neti. Quorū hodie nō adeo uetusta atq; in littore fuit, in ipso mari sedes est
amplissimæ ciuitatis/ & supra quā credi possit impio atq; opibus aucta, Ve-
netias nomināt, terra mariq; magnarū uirium conscias, tū & republica mul-
ta prudentia administrata insignes: His cunctis, ut. M. Cato scribit origo Pha-
etontæa est, Posterius mixta his nobilis stirps Troiana/ a quibus Pataviū
suo conditore inclitū: Receptissima & hæc opinio ē, uenisse e Paphlagonia
Henetos, quorū in eo tractu posteri Veneti dicti fuerint, Venetiæ aut nomie

Carni.

Veneti:

POMPONII MELAE

- Venetia.** quicquid ab Histria secundū marittima usq; Rauennā iacet cōphendit / auto-
re Plinio ca. xviii. li. iii. M. Cato quoq; Venetia / inquit / est omnis ora circū si-
nū maris post Histriā usq; ostia Padi. ¶ Togatā Galliā. Italia aliquādo intra
Apœninū & Rubiconē amnē qui iuxta Ariminū in Adriā defluit, terminos
habuit, ut Pli. scribit, Luca. quoq; lib. i. de Rubicone. Perq; imas serpit ualles /
& Gallica cert⁹ Limes ab Ausoniis determinat arua colonis, citra em̄ quicq; d
est / ad eā Galliā attinuit / quæ Cisalpina cognominat, Senogallia intra Anco-
nam & Padū a Senonibus qui illinc Etruscos pepulerunt dicta / mox Galliā
Gallia To-
gata. Togata, a conformi uidelicet cum interioribus eius terræ gentibus uestitu,
A Gallis illi, ut Sempronius scribit, duce Arūte primi in Italiā transcenderūt
Alpes, a quibus sensim pulsī Etrusci a Cispadana & Transpadana regione, q̄
nūc Galliæ nomen habet. Hi sunt Senones / a quibus Roma aliquando in-
uasa captaq; fuit, Plinio. Inde quicquid ab Alpiū radicibus prominet / a Varo
extimæ Liguriæ adusq; Formionē aliquando / post uero ad Arsiā fluiuium
qui supra Histriā est / id totū Italiæ cessit: Eā duarū fecerūt partiū, nā quæ Ro-
mam uersus a mōtanis in Tuscū pelag⁹ inclinat, Cisapœninā dixerunt, reliquā
Transapœninā, autore Catone & Sēpronio, Transapœninā rursus in Cispā-
danā & Trāspadanā partiti sunt: In hac Venetiā, Veronā, Brixīā, Mutinā, Me-
diolanū, aliāq; iuxta sita oppida, In illa Rauennā, Bononiā, Regiū, Parmā,
Placentiam, Dertonā, & uicinas cæteras posuerūt interfluo Pado. Carni igit^r
& Veneti Togatā colūt Galliā / Si mō Trāspadanā Galliæ nomine compudi-
Picentes. mus. ¶ Picētes. Supra Rubiconē reuera Italici, enumerat autē urriusq; litto-
ris insignes populos / ab initio orsus / in Siculū usq; fretū & Ioniū pelagus. Id
obiter notandū Picentes dici qui supra Anconā siti sunt, & tractū hoꝝ Pice-
Picentini. nū, Picentinos autē ab his ortos qui alio in latere / inter Surrentinū promō.
& amnem Silarū habitāt, Ptolemeo & Pli. qui Picentinū agrū & oppidū Pi-
centiā inibi locat. Stra. lib. v. Ad mare Tyrrenū, inq; Picentinoꝝ natio colit,
eoꝝ pars modica qui Adriā habitant / quos quidē Romani Possidoniatem i
sinū tradixerunt &c. De nominibus equidē nō contenderim, nā Straboni ali-
isq; iā Picentes iā Picentini nominant / utrinq; siti / quāq; qui Adriæ imminēt
frequētius Picentes, Cato Piconos lingua Etrusca genus sacrum dici scribit, a
Dauni. Sabinis eos ortos affirmās. ¶ Frentani. Alii a Ferentinis / qui in Thufcia sunt
& Ferentinatibus qui Latium habitauerūt, de quibus disputat Hermol. ca. v. li.
iii. Plinii. Illoꝝ Frentana regio Pli. dici. ¶ Dauni. A quibus Apulia Daunia
cognominata est, a Dauno duce Diomedis socero dicti: Horum oppidū est
Salapia Hannibalis meretricio amore inclytū, ut Pli. capi. xi. lib. iii. scribit. De
Apulis, Calabris & in ultimo cornu sitis Salentinis, nota omnia: Vide Ptole.
¶ Ligures. A Liguro Phaetontis filio, Catoni. ¶ Hetruria. Plurimarū coloni-
Bononia. arum & Italiæ olim princeps ab eoꝝ metropoli regia cognominata, Catoni.
¶ Latium. Vetus ac nouū Pli. ¶ Ad sinistram. Ab Alpibus prospiciendo. ¶ Bo-
nonia. Notissima, ut aliæ quoq;. Sed id adiecerim Felsinā aliquādo uocatā
cū princeps Etruriæ esset (ante Galloꝝ em̄ aduentū Etrusci pulsīs umbris il-
Felsina. lic sedes posuerunt) Inde Cato principē metropolim Felsinā nominatā a re-
ge Etrusco conditore, post a successore Bono Tuscaniensi Bononiā dictam
Capua. scribit. ¶ Capua. Seruius a Tuscis / qui omnē pene Italiā subiugauerūt, condi-
tam scribit: apud Virgi. lib. Aeneid. viii. ad illum uersum, Et Capys hinc no-
men Campanæ ducitur urbi. Suetonius in Dictatore, Capys conditoris se-
pulchrū Capuæ fuisse indicat, in quo a colonis deductis tabula reperta fuit,
quæ Cæsari mortem denūciarit. Ad id & Luca. accedit. ii. lib. Mœnia Darda-
nii tenuit Campana coloni. Pli. ca. v. lib. iii. Capua inquit ab undecimo cam-
po dicta / quod quomodo intelligendū sit / inibi Hermol. adnotauit. Liui. li.

iii. ab urbe cond. propius uero esse existimat a campestri agro appellatā, Id quod & Eustathio placet. ¶ Roma. Orbis aliquādo caput dicta, & amplissimi imperii iure in hunc usq; diē fœlix: Cœlo ita indubie & cœlestibus diis uolentibus: Nā & syderū locū/habituq; eorū quo cepta est condi, obseruaue-

a teria dicatur, alterū opus. At in oris proxima est a Tergeste, Concordia. Interfuit Timaeus nouē capitibus exurgens, uno ostio emissus. Deinde Natiso nō longe a mari ditē attingit Aquileiā: ultra est Altinū. Superiora late occupat littora Padus, nāq; ab imis radicibus Vesuli montis exortus paruis se primū fontib⁹ colligit & aliquatenus exilis ac macer mox aliis amnibus adeo augescit atq; alitur, ut se per septem ad postremū ostia effundat: unū de iis magnū Padum appellat, inde tam citus profilit, ut discussis fluctib⁹ diu qualem emisit/undam agat, suūq; etiam in mari alueum seruet, donec eū ex aduerso littore Istriæ eodem impetu pfluens Ister amnis excipiat: hac re per ea loca nauigantibus / qua utrinq; amnes eunt inter marinas aquas dulcium haust⁹

runt uetusti / e quorū nūero fuit Lucius Tarrutius Mathematic⁹. In cuius nomē quia in cidi annotandus mihi est error ingens. C. Sépronii & Iulii Solini: Hi Romā. xi. Kalen. Maias hora inter secundam & tertiam conditam esse ex Tarrucio (qui Varronis temporibus uixit, & Romuli genethliacō descripsit ut Plutar. testis est) referunt, Sole in Tauro Luna in Libra: Saturno, Venere, Marte, Mercurio in Scorpione. Quæ syderū positio, nullo prorsus modo potest in cœlo statui, Cū impossibile sit, Venerem uel duos si

Roma.

Error Solini & Sépronii.

gnoꝝ Zodiaci interuallo, unius uero Mercuriū a Sole abscedere, quod ipm pter receptissimos hodie Astronomos, ipse quoq; Pli. secūdi lib. cap. xvii. cōfirmat, qui Veneris stellam nunq; longius. xlvii. partibus, Mercurium autem nunq; longius. xx. a Sole abscedere ait. & recentiores ex Prole. autoritate in fine Dictionis duodecimæ Almagesti, maximam elōgationē Veneris a Sole xlvii. graduū, minorū quinquagita, Mercurii autē gradu. xxviii. & xxxvii. minutoꝝ esse affirmant. Cū igit Taur⁹ & Scorpio, ut notum est, hemicyclo distent, hoc est primus gradus Tauri a primo Scorpionis. clxxx. graduum interuallo, qui fieri potuerit, ut Sole Taurū tenēte, ad. XI. Kalen. Maii: Venus & Mercurius tanto spacio a Sole discedētes Scorpionē tenerēt? Quid ergo? aut Solinum lapsum & Sempronii dices, aut Tarruciū toto errasse cœlo fateberis: Ipse culpam scriptoribus rem nō intellectam errore intricatibus magis tribuerim/ quam Tarrucio: nam in hoc labi, uel his ignominiosum est/ q rudimenta mathematicæ delibare ceperint. Impossibile enim factum est, ut eo modo distent Planetæ. Cæterū qui illud emendet & restituat genethliacon, nisi Oedipus resurgat nemo erit: Memini Georgiū Collimitiū clarissimum Astronomū, cum inter nos loci huius incidisset mentio, dicere solitum, multo aliud syderū habitudine atq; interuallo tum cœlum fuisse cum urbs hæc cepta est condi, q uulgo plariq; putēt, Idq; e fortunis & rerū Romanarū successu (quantum Astroꝝ influxu dinoscere dare) haud difficile deprehendiebatur. Cumq; hominē tum urgerē, ut soleo, ampliori scrutinio facto: Veteres inquit Astronomi/ qui Romæ originem astris subdiderunt, Libram eam horoscopū habuisse affirmant, atq; inde illa quoq; Manlii Mathematici car-

Maxia elongatio Veneris & Mercurii a Sole.

Georgius Collimitius

POMPONII MELAE

Coniectura
de p̄ditæ ur
bis Horo-
scopo.

Timaeus.

Blond⁹ For
liuensis.

Virgilius.

Locus
Boetii.

mina sunt li.iiii. Hesperiam sua Libra tenet, qua condita Roma, Orbis & im-
periū retinet discrimine rerū, Lancibus & positas gentes tollitq; premitq;
Quin & Romulo Librā tribuit cū ait, Qua genitus cū fratre Remus hanc cō-
didit urbem / Et propriis frenat pendentē nutibus orbem. Recentiores gre-
gatiū sub Leone esse Romā asserūt : Coniecturā uero esse aiebat minime
friuiolam, Eo tempore quo cepta sit urbs condi, ascendens fuisse cor Leonis /
regiam stellam: In medio cœli Solem in Tauro, Iouē in piscibus in nona ori-
entalem, Mercuriū in eadem nona in Ariete orientalem, Venerē in Tauro
occidentale & in medio cœli, Postremo Saturnū & Matem in Scorpione, in
domo quarta. Horū rationē / quā reddidit, equidē adscripsissem nisi haftenus
digressum esse me / satis superq; foret. ¶ A Pasto. Multa Sempronius, multa
Liuius, plēraq; omnia in uita Romuli Plutarchus. Ceteros qui sunt innume-
ri / sino. ¶ Alterū op. Adeo enim magnificis structuris post insignis fuit, ut
nulla in parte rusticæ originis adparerēt uestigia. ¶ Cōcordia. Nota ex Pli.
& Ptolemeo, nomine etiamnū durante. ¶ Timaeus. Interfluere inquit Ti-
mauū inter Concordiā & Tergestē, & post / Natisonē nominat / qui Aquileiā
abluit. Pli. quoq; ad Carnorū regionē amnē statuit Timauū, & lib. v. Strabo:
Non uideo ergo / quomodo amni qui Pataviū praterlabitur / Timauī no-
men congruat, id quod Blondus Forliuensis in Marchiæ Taruisanæ descri-
ptione contendit, argumentis nō sane temere adductis, quibus si locus dat /
latendum est / errasse uetustos, Aut si illi uerū tradidere / euanuisse amnem
credendum, Ipse adulescens cū e Carithiæ illustri oppidulo & optime de me
merito Villaco / Venetias perrexissem / hinc Tergestum nauī delatus sum,
ut per oram eius littoris quod Aquileiā uersus procurrit, Timauū obserua-
rem, quē id agens / nusq; repperi, ad Vtinū usq; ad Natisonē profect⁹, Est qui-
dem haud longe a Goricia quā Noreiam Stra. dicere uidef uicus sancti Ioan-
nis nomie & iuxta arx munitissia super Timauū portū, quæ uulgo Tywein
uocatur, Ibi e rupe non grandi fontales undæ multiplici scaturigine / magna
fane & miranda copia elabunt riuūq; faciunt haud quāq; tenuē qui in proxi-
mū sinū egreditur, & multis capitibus surgēs uno ostio exit. Is si Timaeus ē
longe fama naturam superat, quod fieri persæpe uidemus, nemo est em̄ qui
nesciat, quātū e paruis neglectisq; magna celebriaq; fecerit Græcæ ambitio-
nis curiositas. Nec ille quidem / quē Patauio proximū Brentam nomināt tan-
tus est ut Timauī nomine fama q; dignus uideri debeat: nec aliud erat mihi /
dū Paduā e Venetiis nauigare, magis admiratiōe dignū quā q; e mari supe-
rato aggere / sicca terra nauī uehebar machinis attracta, mox decliui cursu in
Brentæ alueū demissa / unde aduerso amne Paduā usq; iter erat, Lucifusina
miro quodā p̄ restagnātes artificio undas / ascensu preterita: Vt cūq; / asserere
ausim nunq; eū a Marone intellectū, etiā si Luca. & Martialis in aliā ire sentē-
tiā uideant. NEC ACCESSERIM interpretationi quā Blondus attulit, nec cla-
tis est tutari quod uelis / autore Seruio, qui nusquā magis frequētiusq; laps⁹
est quā ubi reddendus erat situs. Ipse apud Virg. per ora fauces meatusq; ori-
entiū aquarū intelligo, nā dicit, Vnde per ora nouē &c. Scimus autē fluuium
nō ex ostiis sed in ostia pfluere. Quid autem obsit? quo minus fontes ora di-
camus, cū fontis uocabulo etiam ostia intelligant: Luca. de Tygri & Eufrate
lib. iii. Quos nō diuersis fontibus edit Persis &c. In unū em̄ alueū infra Meso-
potamiā corriuātes sinum illabunt Persicum. Quem locū Lucani (ut & hoc
obiter notem) inuerso sensu male reposuit lib. de consola. v. Boetius cū di-
xit. Tygris & Euphrates uno se fonte resoluūt, Et mox abiunctis dissociant
aquis. Constant enim hos distantibus oriri fontibus / esto uterq; in maiori
Armenia asurgat, nec adeo dissociant / cū ad postrema cocāt: quamq; sunt q

evanescere in Palustria Euftratē asserant, de quo nos alibi. ¶ Aquileia, Euer-
sa denuo, nec alio hodie insignis magis / quā templo / religiōe & memoria
sanctorū hominū, tum & salubribus piaculis undiq; mortalibus illuc cōcursan-
tibus, & Patriarchatus titulo celebris. Iuxta tñ oppidū Vtinū / Prīcipum Au-

Aquileia.

Vtinum.

a est. A Pado ad Anconā transitur Ranēna, Arimi-
num, Pisaurū, Fanestris colonia, flumen Metau-
rus atq; Esis, & illa in angusto illoꝝ duorum pro-
montorioꝝ ex diuerso coeuntium inflexi cubiti
immagine sedens ac ideo a Grais dicta Ancona, in-
ter Gallicas Italicasq; gentes quasi terminus in-
terest: hanc enim prægrefssos Piceni littora exci-
piunt, in quib⁹ Numana, Potētia, Claterna, Cu-
pra urbes: castella autē Firmum, Adria, Truen-
tum, idē ei fluuiio qui präterit nomen est. Ab eo
Senogallia maritima ad Aterni fluminis ostia.

striae opus insigne ad
modū & arce i media
urbis edito colliculo
cōspicuum. ¶ Altinū.
Ad palustria Padi sitū
Plinio & Strab. ¶ Pa-
dus. De hoc nihil non
est notum / Id retule-
ro. Irrigare eum sēcū-
do fluore agros: quīs
alpium autūm niui-
bus, Nec esse amnē ali-
um, qui breuiore cur-
su maiorē undaz uim
corriuet, faciūt imma-
nia nostratium Alpiū
iuga, in eum sese per-

Padus.

Locus
Ouidii.

Phaeton.

Ligur.

Cygnus.

Ancon.

petuis undis exonerātia: facit Apœninus amnium minime obscuroꝝ / qui al-
tero e latere padū intrant parēs, Lege Luca. lib. ii. Pli. xvi. cap. li. iii. Strabo li.
v. Ante a duce coloniarū Eridanus dictus / Etruscis a profunditate Botigon.
Lyguribus Botigū: demū a Pice a arbore quæ circū originē suā multa est, Pa-
dus, ut in originibus. M. Cato scripsit: Est & alius in Græcia Eridanus in Ilisū
imitens, quē Senem Ouid. lib. ii. Met. ad huius differentiā nominat. & .vii. li.
Multa quoq; Eridani placuerūt gramia ripis, Vbi suspicio est minime audax,
pro Eridani, Apidani / scripsisse imperitos: Strabo fuisse indicat lib. v. qui iu-
xta Padum Eridanū aliū statuerint a Pado / Phaetōtis casu & soroz Cygniꝝ
metamorphosi nobilē / Præterea ferentes Electra insulas ante amnem Padū
iacentes, unde falso creditū in Transpadana succinū reperiri, quod satis Pli.
Solinusq; testati sunt: Nihil enim hoz fuit. Sed fabulæ locus ex historia da-
ri potuit, Phaetonē enī Ligurū regē fuisse uetustissimū cuius multæ in Etru-
sco littore coloniz fuerint Cato est autor, Ligurum uero eius filium, a quō
Ligurinum portum dici uoluit, & omnem illic tractū Liguriā. Cygnū autē
prodiderūt Galliæ fuisse regulū Musicæ admodū peritū, ut in Atticis Pausa-
nias refert, unde in canorā auē mutatū Græca nugandi licentia credi uoluit.
At eundē esse Padum & Eridanū, ex Pli. constat. ¶ Vesuli. Quē hodie uulg⁹
accolarū Montanys uocat. ¶ Profluēs Ister. Falsum id esse paulo ante Plinii
testimonio probauimus, Ipse quoq; Cato in Originibus Histria inquit a du-
ce misso a Iano nomē retinet, At Græcorum quidam dictā ab Istro amne co-
gnomine Danubio cui Dane gentes accolæ cognomē impressere, Fabulan-
tūꝝ ramū ex eo in Histriam effluere inq; Adriaticū mergi, Hactenus Cato.
¶ Fanestris col. Pli. cap. xiii. lib. iii. In ora inquit flumen Esis, Senogallia, Me-
taurus fluius, colonia fanū fortunæ, Pisaurū cū amne &c. Ptole. quoq; li. iii.
Fanū fortunæ nomiat. ¶ Ex diuerso. Nā ab Histrico littore Polæ uicinū fana-
ticum promōtorīū longo tractu contra Anconā in mare se proripit, sinumq;
facit sui nominis, quē hodie Carnariū nomināt / a cadauerū multitudīe quæ
illic frequentibus naufragiis eiiciunt ut in Histria situ Blondus refert. Anco-
næ uero promontoriū Cimerū Pli. uocat, Ab Ancona igitur cū traiectus nō

POMPONII MELAE

fit amplior. CXX. miliū passuū ut Pli. scribit/angustū dixit duorū promonto-
torioꝝ Pomponius. ¶ Inflexi cub. Quē efficit inibi orā effigies/ cubito flexi
brachii nō absimilis, ideo & Pli. Ancon inquit apposita promōtorio Cume-
ro in ipso flectentis se orā cubito. Vide Ptol. Græci ἀγκών cubitū uocant,
Condita uero urbs est

a Syracusanis Diony-
sī Tirānidem fugien-
tib⁹/Straboni, ad quā
usq; gens olim Seno-
nū procurrit. De Nu-
mana a Siculis condi-
ta, & Potentia sequen-
tibusq; clavis urbibus
Ptolemeus Pli. cete-
ri. Id notauerī, Firmū
Pli. Firmanorū castellū
uocari, Strab. Firmū
ut Pomp. Cuprā autē

Cupra.

Aternus.

Garganus.

Barium.

Ianus Co-
narfsky Iu-
recōsultus.

Brundusiū.

Vrbes Bucara & Histonium. Dauni autē Tifer-
num amnem, Cliterniā, Lucrinū, Theanum, op-
pida, montemq; Garganum. Sinus est cōtinuo
Apulo littore incinctus nomine Vrias/modicus
spacio/plæraq; asper accessu. Extra Sipuntum
uel ut Graii dixerē Sipyus, & flumen quod Can-
usium attingens Aufidum appellant. Post Bar-
rium, Egnatia, & Ennio ciue nobiles Rudie, & i
Calabria Brundusiū, Valetium, Lupiā, Hydrus

dictam putauerim haud uana cōiectura a Cypræ tēplo illic a Tuscis qui Cy-
pram Iunonē dicūt extructo, ut Strab. scribit, ut Cupra siue Cypra una appel-
latione cōtineat: Nā uocabula quæ Græci per. y. pronūciant nos per. u. litte-
ram profere possumus, ut Larumna Sulla &c. pro Larymna Sylla, autore ex
nostris Hermolao. Nec illa est Adria quæ mari nomen dedit, nā interiisse eā
prope Padū Cato & Stra. testant, porro & Atriam hanc & inde Atriatīcū ma-
re, mox ad Catonis tempora Hadriaticū. ¶ Senogallia. Pli. & Ptolemeus in-
fra Anconā/Ariminū uersus Senogalliā statuerūt, Mela eius ut regionis tra-
ctusq; magis quā oppidi meminit, tanq̃ & trans Anconā illi tenuerūt, Nā an-
te/Anconā quasi terminū esse Gallicarū Italicarumq; gentium dixit. ¶ Bu-
cara. Pli. & Stra. Bucam trans Aternū flu. Apuliā uersus ponūt, Aternus autē
ille est qui Sulmonē Ouidii patriā preterfluit, fœcunda celebris aura, ut in
Meteo. Pontanus. ¶ Cliterniā. Claternā Pli. in Cispadana ponit, quē admo-
dū & Ptol. Mela in Piceno censet, aliā ab hac Cliterniā Dauniorū quæ Larino
& Theano proxima est. ¶ Garganus. Celebris Apuliæ mons, subtus quē ad-
habitantes proprie Apuli dicunt. De eo Sili. In nemore aut agitet Gargañō
tergaq; ferarū, hodie mons dicī Sancti Angeli. ¶ Vrias. Pli. iuxta Sipuntē
oppidū locat Vriā/a quo sinum cognominari crediderim. Strabo Vriam in
interioribus/Vreum in littore diuersa oppida/statuit. ¶ Plæraq; Plærisq; lo-
cis. ¶ Sipuntū. Notū op. Dicī aut Sipyus/untis & Sipus/untis & Sipuntum.
¶ Aufidum. Quē cruentū ex Cannensi Romanorū clade aliquandiu fuisse Flo-
rus scribit, in Hirpinis ortus montibus Canusium preterfluit, Pli. ¶ Barium.
Baris & Baretū dictum aliquando, Straboni. munitissimū oppidū & arce in-
signe, Barii ducis filiam Bonā Sfortiam ducatus hæredem/ dū hæc scribebā
coniugem duxit Sigismundus Poloniæ rex Princeps inuictus. Nec ignoro
Barrum hodie dici magnis ædificiis illustre, & tribus a lateribus mari ablui,
reliquo uero qua cōtinēti adheret/arce illa defendi, ut Ianus mihi Conarfsky
regis Poloniæ a secretis, uir cū naturæ gratia/tum ingenii acumine præstās,
cum Viennā illinc uenisset Orator, bona fide retulit. DE Egnatia Stra. & Pli.
Rudias Stra. Rhodias uocat nisi uiciatus est codex, cōuenit uero in Ennii pa-
tria cū Pomponio. Eusebius & Eutro. Tarentinū esse malunt. ¶ Brundusiū.
A forma Ceruini capitis quod Mesapii uernacula lingua ita nomināt, Claris-
sima est hæc urbs, nobili portu, & fuga Pōpēii a Cæsare obsessi etiā nū me-

morabilis. ¶ Valetiu. Pli. Balesiu nominat, Ptol. ut suspicor Aleciu, nec miru id est in tanta reru nominuq; uariatioe. ¶ Hydrus. Alii urbis magis qua mo Hyduntia, tis meminere, ea hodie Hidruntu dici nota clade paucis retro annis a Thur ca illata, oppidanis omnibus necatis & matribus familias costupratis: Ex eo littore Apollonia uer sus mare no amplius centu milibus passu expadis. Quod pede stri continuare transi tu/pontibus iactis pri mus Pirrhus Epiri rex cogitauit, post eu. M. Varro, utrunq; curis a liis impredientibus, ut Pli. ca. x. lib. iii. scribit. ¶ Salentini campi. Pe ninsula forma intra Ta retinu & Adriatici fau ces propansi, Isthmo se iuxta Brundisium & Rudias contrahente, no amplius. CCCX. stadiis lato, quod ex Ptolemei tabula claru est, a Salo aut id est mari dictos autumat Fe stus Pompeius Cretas & Illirios qui cu Locrensibus nauigantes societate in ea regione fecerint. A promotorio aut quod in extimo cornu peninsulae A craniapygia nominat ad usq; Garganu, Iapygia, Daunia, Mesappia, Peuce tia, Apulia, & Salentinoz nomine littora interioraq; censent, Hodie Apulia uocabulo in uniuersum comprehensa. ¶ Gallipolis. A Gallis Senonibus ut Pli nius lib. iii. Ut hic Pponius existimat a Gracis conditu/q; si hunc sequeris Callipolim rectius leges, nomine ab loci uenustate sumpto. Si illu? Gallipo lim. G. littera origini fidem faciente. ¶ Distingues. Italia inquit mare quod inter utraq; cornua admisit/tenuibus promotoriis distinguens, tribus sinibus Tarentino, Scyllaceo, & illo quod ad Siculu fretu in occasum uersum inter Zephyriu est & Bruti. Pli. quoq; a Loetis inquit Italiae frons incipit Magna Gracia appellata in tres sinus incedens Ausonii maris/ quonia Ausones tenu ere primi, Tarétinus & Scylleticus celeberrimi sunt: Brutius tertius no adeo, quaq; ora hui? ut locis frequentissimae Pli. & Strabo meminere. ¶ Salen. Stra bo & Plini? Salentinu uocat, quod & Iapygiu Ptolemeo dici, in fronte ei? cornu quod in Ioniū prospicit, Laciniū aut inter Crotonē & Petiliā procur rens a Tarentino Scylleticum seiungit, Inter Scylleticu & Terinæum Isthm? est, angustissimae Italiae, terris no amplius. XX. milibus pass. patentibus, infra quae Lucania uersus alius est Isthmus contrahentiū se littoz: ueru amplior, ut Strab. lib. vi. scribit stadios. CCC. supra que ager est Brutioz. Id, nisi pictura iuuetur nemo oim capiet, ut & alia prope omnia/quae ad Geographia atti nent. ¶ Tarentus. Clarissima & Pyrrho Epirota in ducē ptra Romanos ac cito nobilis, Sita in peninsula quadā ut indicat Ptol. & Stra. multis li. vi. Vir. Aen. iii. Hic sin? Herculei, si uera est fama, Tarēti Caulonifq; arces & nauifra gu Scylacæū: Memorat & Archita clarissimo Pithagorico/qui Platonē/cum mortē moliret Dionysius Tyrannus/per Epistolā eripuit, ut lib. viii. scribit Laerti?. In hoc uniuerso tractu magna aliquā gracia floruit adiecta Sicilia, nā utrinq; magnae Graciae nomē frequēs fuit, Straboni. ¶ Metapontu. A Piliis qui duce Nestore e Troia nauigarūt conditū, oppidu adeo terrae prouentu & agricolatione foelix, ut ea gratia, aureā æstatē Apollini Delphico aliquādo

Salentini.

Gallipolis.

Salentinum
pmotoriu.

Lacinium.

Tarentus.

Architas.

Metapontu.

POMPONII MELAE

- donū obtulerit, Stra. ¶ Heraclea. Siris aliquādo dicta Pli. eo nomie quo in-
xta fluuius dicebat. ¶ Croto. Milone atleta memorabilis, qui Pitagoræ dis-
cipulus fuit, Stra. Hæc urbs peritissima olī rei militaris, ut mirandū sit, exer-
citū Crotonitay. CXXX. miliū a decē milib⁹ Locroy: una cū Rheginis aliqū
ad Sagra Lucaniæ flu-
uiū uictum, Inde nato
prouerbio. Hoc re a-
pud Sagra gesta ueri-
us est. In incredulos,
autore Strab. DE Siba-
ri quæ hoc tractu po-
tentissima fuit, luxu p-
dica & a Cratoniatis
uastata nō indigua le-
ctu Strabo libro. vi.
¶ Turium. Nobilissio
uino quod Turinū di-
ctum est celebre. Turi-
is in Italia historiā su-
am Herodotus condi-
dit, ut capi. iiii. lib. xii.
scribit Plinius. ¶ Scyl-
laceus. A Scyllacio, de quo etiam Pomponius, quod Athenienses Scylleciū
nominarunt, Plinio. ¶ Zephyrium. A quo Locri Epizephyrii dicti in exti-
mo eius agri iugo siti, & ab Hesperiiis orti Locrensisibus, ut alibi ex Plinio &
Strabone retulimus. ¶ Petilia. Philoctetæ opus. Maro lib. iii. Parua Philo-
ctetæ subnixa Petilia muro. DE Mistris notū est, Mistiam apud Pli. Hermola-
us legit. ¶ Cecinum. A fluuii nomen indepta: alii Carcinum, atq; etiā Con-
cinthum legunt, sed suo periculo. ¶ Brutium. Promontoriū id est, quod Scy-
leum Ptole. nominat, occidua Italiæ extimum, Pli. lib. iii. de primo Europæ
sinu. Primus inquit a Calpe Hispaniæ extimo (ut dictum est) monte ad Bru-
tium usq; promontoriū imenso ambitu flectitur. Seruius quoq; ex Salustio
lib. Aeneid. iii. Omnis Italia inquit coacta in angustias scinditur in duo pro-
montoria Brutiū & Salentinum. ¶ Consiliniū. Meminit eius Pli. quoq; ca. x.
lib. iii. Consentiā alii legunt, sed temere, longe enī distat infra Vibonem &
Terinæum sinū sita, Plinio, Stra. Prol. ceteris. ¶ Cauloniā. Dicit & Caulon,
ut Maro Caulonisq; arces, & nauifragum Scylacæū, ubi de promōtorio ma-
gis quā oppido intellexisse uidetur, propior enim Caulon Scyleo est, quam
Scillacio: proinde & in fretum iminet id promōtoriū in quo illa sunt Scyllæ
Charybdisq; cælo nota monstra. ¶ Locros. Strabo Locros urbem facit insi-
gnem hoc loco: a Locris dictam qui Euanthe duce paulo post conditā Cro-
tonē & Syracusas in Italiā profecti sunt / e sinu Cresæo: qui in Corinthiaco
est. Virg. iii. lib. Hic & Naritii posuerunt mœnia locri, Vbi multa Seruius. No-
randū uero Epichemidios fuisse dictos antequā Italiam petierint, mox Epi-
zephyrios / ut retulimus supra. Horum nominū discrimē in corruptis Seruii
cōmentariis nō obseruatur. Naritios autem (ut Seruio subueniamus) a Na-
rytio Locrorum oppido iuxta Maliacum sito Maro dixit, meminit loci Pli.
septimo capite li. iiii. ¶ In Brutio. In eo sinus latere quod in Brutiū inclinat.
¶ Columna regia. Turricolæ modo erecta, ex aduerso turrim in Peloro sitā
respicit, hodieq; a multis appellatur Stylarion, ut docet Hermol. super. v. ca.
li. iii. na. histori. Plinii. ¶ Rhegium. Cui hodie quoq; id nomē est, a quo Rhe-

ni. Liui. lib. vi. tertiæ Deca. Rhegini usui futuri erant ad populandū Brutium agrum: Ab alio quod in Gallia Cisalpina est, Regienses dicti, Diuersa Orthographiæ ratione. Nomen oppido datum a dehiscendi argumento nam & ῥηγμα Græci rapturā nomināt. Iustinus uero lib. iiii. abrupta inquit græce hoc nomine pronūciari, qui Rhegiū non oppidū sed promontoriū esse ait. [Scylla. Pli. Scylleū nominat / iuxta Cratim fluuiū, qui Scyllæ pater creditus est. Idem & Tauriani oppidi & Metauri amnis eodē in loco meminit, tū promontoria nominat Cænin Peloro interfluo freto contrapositum, & Leucopetrā Locrorum. [In Tuscum. Post Scyleum enim cedens sensim ora Terinæum sinum efficit, Scyllarico oppositum, quē Hipponiatē Strabo nominat. Ptole. degenerare uocabulo Iſponiaſtam. Antiochus autem grauis autor Napitinū. Priora nomina ab oppidis sunt iuxta sitis, Terina Crotoniensium colonia, & Hipponē / quā postea Vibonem Valentia dixerunt, autor Plinius. [Temesa. Pli. oppidum inquit Tempſa a Græcis Temese dictū. Ptole. quoq; libro. iiii. Tempſam nominat. DE Blanda & Clampetia idem autor. Buxentū Græci Pixuntē dixerūt, Fuit autem quando Velia Elea dicta est, Plinio. Strabo a principio. vi. lib. a Phocensibus conditam & primū omniū Hyelam dictam ait. Parmenidis & Zenonis Pithagoricorum insignium patriā. DE Palinuro promōtorio gregatim omnes, a Palinuro Aeneæ nauclero, in hoc littore iuxta Syrenū insulas amisso, ut Maro indicat libro Aeneidos quinto. [Pestum. Græcis Posidonia, Plinio. Inde & Posidoniatem sinū qui Pestan⁹ est nominat lib. vi. Strabo. Locus ipse oræ fertilitate & florū copā celebris. Ideo Maro lib. Georgi. iiii. Biferiq; rosaria Pesti dixit, Vbi Seruius Calabriae oppidū facit, cū sit Lucania. [Silarus. Dicitur & Silaris, cui hoc ingenii est, ut in eum coniecta uirgulta lapideſcant forma & colore priori seruato, ut lib. v. scribit Strabo, & in amnium fontiumq; miraculis lib. ii. Pli. Silius lib. viii. Nunc Silarus quos nutrit aquis / quo gurgite tradunt Duriciem lapidū merſis inoleſcere ramis. Hoc amne Lucanus ager terminatur: Constat uero e Sānitibus ortos Lucanos duce Lucio, ut Pli. scribit. BRutios autē Lucanorū pastores fuisse & ab his transſugiſſe aliquando, Et lingua Lucanorū Brutii fugitiui dicuntur. Diod. xvi. li. in eandē ſententiam digna lectu refert. [Picentia. Iuxta quā Picētīn⁹ ager & ab illis quos altero latere retulimus Picentib⁹ orti Picentini. In Picentino Argiæ Iunonis nobiliſſimū fuit templum, cui⁹ Solinus & Pli. meminerunt. [Petra. Pli. Surrentū inquit cū promontorio Mineruæ Syrenū quondam ſede. De eo & Virg. lib. Aenei. v. Iamq; adeo scopulos Syrenū adueſta ſubibat Difficiles quōdā, multorumq; oſſibus albos. Vbi multa de Syrenibus Seruius. De reliquis Campania locis Pli. ca. v. li. iiii. & lib. v. Strabonē legito, & alias prope notiora ſunt quā ut referri debeant. Nā memoratum eſt Surrentū a Surrentino uino medicis maxime aliquādo probato, quia caput nō tentet & Stomachi atq; inteſtinorū reumatifmos cohibeat, ut tradit lib. xxiii. Plinius. Veſuuii incēdia Plinii morte infamia ſunt, teſtante id elegantiffima ad Tacitū epiſtola, nepote ſuo lib. v. Neapolis aliquando Parthenope Maronis tumulto clara, & hodie Pontani manibus celebris. Puteoli a iuſtiſſima reipublicæ adminiſtratione Dicearchia dicta. Eius colonos prolem Dicarcheam dixit lib. viii. Silius. Alias noti Delphini amore in puerū, quē dorſo acceptū per magnū æquor Puteolos in ludum puxit, ut cap. viii. lib. ix. Pli. tradit: Lucrino famā Romanus luxus peperit, uterq; locus in Baiano ſinu eſt, at Lucrinus cura Pop. Ro. piſcoſus factus, ueſtigalib⁹ operam penſantibus ut Serui. ſcribit. ii. Georgicorū. De Baianis thermis notius eſt quā ut referat. Cumas Sibyllæ illuſtrat diuinitas, cuius libris pro oraculo Romana uſa eſt prouidentia, unde & Silius. Linternū, & quondā Fato-

Regienses.

Pestum.

Silarus.

Brutii

POMPONII MELAE

rum conscia Cumæ: Vulturū capuā alluit, Liris maximus amniū Soram & Arpinū Tullii rigat patriā: Minturnæ gratiā e Marii fortuna nactæ sunt, nā & ulnis palustribus occulere, & ipso in carcere tantū uirū agnoscentes, innoxio sanguine polluere mœnia noluerunt, Lestrigonū memoria Formiæ horridæ sunt, nā & hi

ab humanis uiscerib⁹ non abstinerūt. Fundanus ager uinctis inclitus est, Tarracina aliquando Anxur dicta editū occupat collē. Sil. lib. viii. Scopulosi uerticis Anxur. Hora. Sermo. i. Impositū saxi late candentibus Anxur. De Ardea etiā Virg. vii. Aeneid. Loc⁹ Ardea, quodā dictus aus / & nūc magnum manet Ardea nomen. Laurentū Pici opus fuit, ab eo Laurentes dicti, ut illi qui Taciū Sabinox regē Lauinii inter sacra trucidarunt,

Circeii.

Antium.

Partitio lateris occidui Italiæ.

Florentia.

Liui. ¶ Cyrces domus. Stra. Circeū uocat, Notandū uero & Aphrodisium & Antium interiisse penitus ut alia multa a Pomponio reddita oppida, Plinius tradit Circeios insulam aliquando fuisse imenso mari circumdatā, mox continenti adnexam. Antii fortunæ templū insigne fuit, nam & Hora. dixit, Fortuna diues quæ regis Antium. Illic augusta Neroni principi ex Popeia nata est, cuius gratia senatus uota publice pro Popeiæ utero suscepit / exsoluta tandem, additæq; supplicationes & secundari extructū templū, ut scribit in Neronis rebus Cornel. Tacitus. Ostia adhuc durat, sub Anco Martio condita, ut lib. i. ab urb. Liui. refert. De Tyberis laudibus nemo uberius Plinio ca. v. tertii lib. De Pyrgis Maro. x. Aeneid. Et Pyrgi ueteres intempestæq; Grauisca, Vbi Serui. q; grauem aerem sustinet grauisca dictas ex Catone asseruit. Lege ipsum Catonē. ¶ Anio: In Trebulanis ortus iugis / Tiburtinos alluit. Sil. li. viii. Quiq; Anienis habet, ripas gelidoq; rigant Symbriui &c. De Telamone portu Plin. Proleme⁹ ante Populoniā Traianū portū nominare mihi uisus est. Plinius iuxta Cecinā Populoniū nominat. Pisas a Peloponensibus Piseis conditas Maro indicat lib. Aeneid. x. Alpheæ ab origine Pisæ urbs Hetrusca solo. ¶ Hetrusca. Populorum Italiæ in Tuscum uergentiū prope hæc partitio est, a freto Siculo ad Lau amnē Brutii tenent, hinc ad Silarū Lucani, mox Picentini ad Sarnū, inde Campani ad Lirim clarissimū amnē / interfluo Vulturno patent: Hinc Latini censent ad Tyberim, in reliquo littore Hetrusci habitarunt ad Macrā usq; ubi Liguriæ principiū est quæ Varo extremo Italiæ termino finit. In Hetruria hodie Florentia clarissima / aliqñ Fluētia q; ad Arni fluentia extructa sit / dicta, & Fluentini illic populi Catoni & Plinio dicti qui nunc Florētini nomine magis auspicato uocant. ¶ Luna. Portu nobilis ut Ennius. Lunai portū est operæ cognoscere ciues. ¶ Liguria. Duplicē faciunt, Strabo & Plin. Transalpinā & Cisalpinā. Lege illum libro. iiii. metropo-

lis est Genua nobili portu, & uetustæ potetia fama celebris. [Sabatia. Pli. Sabatia
cap. v. lib. iii. Albiganum, inquit, oppidum, portus Vadum Sabatium. Strabo quo uada.
q; ad Genuam ait Ligusticum Emporium est, & Sabatia uada nuncupata quæ pa-
ludes sunt, Sili. lib. viii. Quia tuos Flauina focos, Sabatia quia Stagna tenet.

a gaunum. Tum Paulon & Varum flumina/utraq;
ab Alpibus delapsa, sed Varum quia Italiâ finit,
aliquanto notius. Alpes ipsæ ab iis littoribus lo-
ge lateq; diffusæ, primo ad septentrionem magno
gradu excurrunt, deinde ubi Germaniâ attigerunt/
uerso impetu in orientem abeunt, direptisq; po-
pulis inanimibus/usq; in Thraciam penetrant.

GALLIA NARBONENSIS.

b Allia Lemano lacu & Gebennicis mon-
tib; in duo latera diuisa/atq; altero Tu-
scum pelagus attingens, altero oceanum, hinc a
Varo, illic a Rheno ad Pyrenæum usq; promittit.

uas arborum. (ut Annii uerbis utar) instituit, inde Iouem Sabatium nominatum
uero est simillimum, cui sacra aliquando Romæ cepta sunt, nouo ritu & morib;
Romanis aduerso, prohibente ea. C. Cornelio Hispalo prætor peregrino,
ut Val. lib. i. scribit, etiâ si apud eum Sabazius legitur. Et sunt qui illic Diony-
sium Sabazium intelligant, non Iouem ex Suida & Apuleio, qui Sabadium cognomiat,
nomen datum existimantes a βασιλῆϊ quod Barbari tripudiare cum furore di-
xerint, ut adnotauit Cælius cap. xv. lib. iiii. [Varum. Lege de Varo Strabonem
lib. iiii. a principio. [Alpes. Quos Silius lib. iiii. Clausas niuibus rupes suppo-
staq; celo Saxa/uocat. Earum mensum ex uariis autoribus Pli. retulit ca. xix.
tertiū li. C. Sempronius, Alpes inquit tribus partitionibus secant. Prima Li-
gurum q; ab eis oriant, a Nycea ad Pœninum, Sequens ab eo ad Ocrum montem
Pœninus dictus a transitu Hannibalis, Tertia Taurisana usq; in Histriâ. Om-
nib; autem in alpinis, exceptis Liguribus, notissimam originem Etruscam esse scri-
bit & præcipue Retiis. At Mela non in Histriâ solū, sed Bizantiū / usq; ad Euxinū
littora expansa montana Alpiū nomine donat, Nullus uero Poeta Latinus
quod quidē sciā uberius elegatiusq; de Alpib; retulit quā Sil. li. belli puni. iiii.

 ALLIA. Marcellinus. xv. li. Hanc inquit Galliarum plagam ob sugge-
stus montium arduos & horrore niuali semper obductos/orbis resi-
dui incolis antehac pene ignota/ nisi qua littoribus est uicina/ mu-
nimina claudunt undiq; natura uelut arte circumdata, & a latere qui-
dem Australi Thyrrheno abluitur & Gallico mari, qua cœleste suscipit plau-
strum a feris gentibus fluentis distinguunt Rhenum/ubi occidentali subiecta est
syderi/Oceano & altitudine Pyrenæi cingit, unde ad solis ortus attollit ag-
geribus Alpium Cortiarum. Hastenus ille. Quicquid uero terrarum intra hos limi-
tes expandit, id uniuersum partium duarum Pōponius fecit, quarum altera in Li-
gusticū Gallicūq; mare, altera in Oceanū Britaniā uersus indinat, Gebennicis

Mela certe inter oppi-
da nūerat. Sabatium in-
de dicti Ligurum cele-
berrimi Straboni. Nō
ignoro Etruriæ partē
Sabatiā dictā Catoni,
a Sabatio scilicet eius
Sabi Patre q; Sabinis
nomē imposuisse cre-
ditur, ut lib. vii. scribit
Silius. Fuit autē Sabati-
us saga cognomine Sa-
turn⁹ ille qui, ut Bero-
l⁹ tradit, Italiā ad Pa-
trē Ianū uenit, quē ho-
spicio exceptū Coritū
id est hastatū Iouē cre-
auit, Nā agriculturæ
rationē auxit falcesq;
scenarias/frumentari-
as, cæsuas & putati-

Sabatia.

Iuppiter
Sabat⁹.

Alpes.

Gallia ter-
mini.

POMPONII MELAE

iugis inter mediis, quod meridiem spectat Narbonensi tribuitur / quod platurum suscipit coeleste hoc est sub Arcton uergit a Pyræo Aquitaniâ mox Celticam siue Lugdunensem postremo ad Rhenû Belgicam, in qua & Heluetii sunt / continet. De Narbonensi hic fit mentio, aliæ Galliæ libro tertio red-

Cæsar. dentur. Caius Cæsar / i

primo cōmentariorū belli Gallici / tres tantum Galliæ partes esse uoluit, & uideri potuit septentrionalē tñ in qua res maxias gessit, diuifisse, nisi li. iiii Strab. illā eius sententiam fuisse assereret, Ammianus quoq; qui Cæsarē secut⁹ / Priscis inquit tēporibus hæ partes ut Barbaræ tri

pars nostro mari apposita / fuit aliquando Braccata, nunc Narbonēsis magis culta & magis consita, ideoq; etiā latior. Urbium quas habet opulentissimæ sunt Vasio Vocuntioꝝ, Vienna Allobrogum, Auenio Cauarum, Arecomicoꝝ Nesmausus, Tolossa Tectosagum, Secūdanorum Arausio, Sextanoꝝ Arelate, Septumanorumq; Blitera. Sed ante stat omnis Atacinorum Decumanorumq; colonia, unde olim iis terris auxiliū

Ammianus.

partitæ fuisse creduntur, in Celtas eosdem Gallos diuisæ & Aquitanos & Belgas. Augustus melius quadrifidā Galliā statuit, quæ Stra. Mela, Pli. Ptoleme. secuti sunt: Narbonensis cui a clarissima ciuitate sua nomen est, citius cæteris nec sane difficile prouincia facta est. cōgruebāt mores, & Mafsilia studioꝝ aliquando mater Græca mollicie p̄pinquū agrū a sauciā (ut Itali nomināt) feritateq; & armoꝝ studiis ad māsuetius uitæ genus auocauerat, aliæ durioris cœli tū & origine & armoꝝ exercitio Germanis persimiles ad usq; Dictatoris tempora liberæ māsere, mox uolentibus (utputo) satis ab illo deuictæ, q

Narbonēsis.

Romā ipsam uicit. At illa Narbonensis primū per Ful. Flaccū qui Mafsiliensibus auxiliatū uenerat, mox Sextii leuibus bellis, postremo Fabii illius qui Allobroges fortissimā gētē uicerat uirtute pellecta Romanæ potētiae haud ægre cessit, Braccata aliquādo dicta a uestium (ut est notū) habitu, cū reliqua a nutriendi capilli studio Comata dicere, quāq; sunt qui toti id nomē Galliæ tribuāt / illo Lucani uersu moniti / Crinibus effusis toti prælata Comatæ. Referrem hoc in loco quæ Galloꝝ origo / quæ nominis ratio, nisi uiderem inuito mihi extuberare Scholia, ut plane nō Scholia, sed uerbofa cōmētaria cuipiā uideri possint. Porro omnia mihi diligentissime reddisse uidetur lib. xv. Ammianus. Id regnū hodie potentissimū est, cum uestigaliū amplitudinē, tum singulari quadā grauitate & multotū cōsiliis cōfirmata prudētia isigne.

Lemannus.

¶ Lemanno. Lacu quē hodie Gebennicū & Losanensem uocat, de eo Luca. li bro. i. Deseruere cauo tentoria fixa Lemanno: in eius ora situm opp. Genua siue Geneua Cæsari, hodie Gebenna / Lucano Gebennæ lib. i. Qua montibus ardua summis / Gens habitat cana pendentes rupe Gebennas. Gebennicos montes scribit Hermod. eos esse / quos Cemenos Græci nocant, quod Strabonis sententiæ prope accedit. ¶ Consita. Ideo Pli. Agroꝝ inquit cultu / uiroꝝ morumq; dignatione amplitudinēq; opum nulli prouinciarum postponenda / breuiterq; Italia uerius quā prouincia. ¶ Vasio. Hanc & Pli. Vocontioꝝ facit caput, retinet hodie nomē, Sed Vocontii / Tricastinis a Meridie iuncti in Druentiū amnē inclināt / hodie pars horum quos Sabaudios nominamus.

Vasio.

Vienna.

Viana.

¶ Vienna. Aequē illustris cui ne hodie quidē quicq; de uetusta claritate dēptū est. Est & Austriæ Vienna clarissima, sed quā Vianā Pli. nominasse uideatur inter oppida Norica lib. iiii. ut Hermolao placere uideo, cui sane & ipse accederem, nisi oppidū minime uetustum esse id argumento foret, quod nulla

prorsus paulo remotioris antiquitatis apparent uestigia. At infra Viennam interuallo. XXIII. mille passuū, ad Danubii alueū loc⁹ est quē Petronellam uocant maximi oppidi uestigiū, nā rudera passim ingentiū edificiōr⁹ extāt, & tabulæ plurimæ latinarum literarum, tū & nūmi Romanarum legionum ad Istri ripas cōtra Germanos excubantium testes, Ibi Vianā fuisse nō ausim asserere / tam diuersa sentientium contentio ne dicā audacia durat. Allobroges & uictoria Fabii & Catilinæ cōiuratione noti sunt, ad tractū Lugdunen sem oli siti, Ptolemeo. ¶ Auenio. In quam Pontifices Romani ius habent: Cauares autem Cataros Strabo (nisi fallor) nominat, Ptolemeus Cauaros / intra Druentium & Isaram amnes sitos. ¶ Nemausus. Strabo quoq; lib. iiii. Arecomicorum metropolis Nemausus est, Arecomici ut idē scribit, pars Volcarum trans Rhodanū in occasum uersi, Nemausus secundū Narbonem omnium in eo tractu clarissima olim, quatuor enim & uiginti uicos eiusedē nationis subditos habuit, uirorum fortitudine excellentissimos, lege Strab. Vetus tum retinet nomē. ¶ Tolosa. Pyrenæis adproximās a qua Tolosani Testosages i dicti, Plinio. Testosages autem fortissimi aliquādo Gallorum Pyrenæis propinqui & Cemeniis sunt: adeo olim potentes opibus & uirium prestantia, ut per Græciam tunc uicticem gentium, magna hominum manu pfecti, in Asia supra Phrygiam Capadociamq; sedes posuerint, incolumes ab omni finitimorū incurfu. Testosages & Tholistobogi in Asia dicti Floro, Plinioq; & cæteris. Notū est adagiū, Aurū habet Tolosanū / de eo cui fata res secundas esse nolūt: cuiq; malum malo exaggerat. Meminit Gell. li. iii. apud quem corrupte fere legitur terra Italia pro eo q; est / terra Gallia, lege si lubet. xxii. lib. Iustinū. ¶ Arausio. Nunc Arausinenſis ciuitas dicta: Secundanorum ut aliæ Sextanorū Septumanorūq;, & id genus cognominibus adpellatur, a Legionū uidelicet ordine numeroq; illuc a Triuuiris Cæs. Dictatoris cura adhibitis / deductarum, eo modo quo secundum Græcos Romani frequenter sunt soliti, Nihil enim est omniū quod amplius firmitusq; gentis alicuius imperium facit, quā cura illa quæ deducendis coloniis impendit, Cicius tuis mandaueris q̄ alienis, nec est homini difficile ad eos quacūq; fide data, desciscere / quibus cū sibi in uitæ morumq; ratione conuenit, Ea de re uidemus pſæpe / a magnis principibus longius egressis plerosq; occupari / metu magis uolentia / quā prompta fide subiugi / qui cessante metu, tanq̄ ab odioſo uictore libenter desciscunt: Secundani ergo secundæ leg. milites / ut Sextani Sextæ, Decumani decimæ, sicq; de aliis ordinum militibus pari ratione. Hæc res Gallorum genuina lingua deficiente / uernaculū paulatim induxit, nec Latium sane nec Gallicum, Nec est in promptu dicere qua lingua primi Galli fuerint uſi? Græcam calluisse Cæsaris testimonio constat, qui in primo Cōmentario in Heluetiorum castris qui tum Galli erant, tabulas Græcis literis inscriptas iuentas ait, quibus occisorū in pugna nūerus cōtinereſ. De his referendi amplius nobis tertio lib. fortasse locus dabitur. ¶ Arelate. Pli. quoq; in mediterraneo inquit colonia Arelate Sextanorū: Biterra Septumanorum. Strabo Arelaten iuxta Rhodanū sitam / amplissimo Emporio insignem esse scribit. Hodie Honorato & Hilario sanctissimis aliquando præsulibus suis clara est. Biterrā Pomponius & Strabo Bliterā uocant ¶ Sed antestat. Pli. quoq; Martium cognominat / nam maxima inde terræ illi olim auxilia fuerunt, ut Pomponius refert. Hæc hodie æque est clara atq; olim fuit. Commēdata maxime li. quarto Straboni. Ad Atacem amnem haud longe a mari sita. Atacinos uero ab Atace dictos a quibus Romæ Atacinoz nomē ortū sit, tradidit Hermol. ¶ In ora. Trans Varum scilicet: at Ptolemeus citra statuit. Pli. lib. iii. A Yaro inquit. Nicea oppidū a Mafsiliensibus conditū & c. Iuxta fluuiū

Nemausus.

Testosages

Adagium.

Secundani

undeſ

Nota.

Narbo.

Atacini.

POMPONII MELAE

Padonē Paulonem supra Pomp. dictum. ¶ Austro. Strabo, Vniuersa circum iacens ora, inquit, uentis exposita est. Id quod satis littoꝝ forma demōstrat. ¶ Deceatū. Ligurū transalpinorū, Nā clarissimos Ligurū fuisse Salyos, Deceates & Oxybios, satis ex Strabo. Plinio & Floro constat. Antipolis Græca

Ligures.

urbs est, ut & Atheno

polis a Mafsiliensibus

condita, Plinio. DE fo

ro Iulii quæ Pacensis

cognominata est. Ol

bia item & Citariste

promont. etiā Ptole.

Vide tabulam Euro

pæ tertiā. De Glano

Pli. ¶ Halycidon. No

men a Salinis datum/

quas Halycides Græci

uocant, ut hoc in lo

co ex Strabone Her

mol. tradidit ¶ Mafsi

lia. Vrbs aliquando fa

ma rerū gestarū, abun

dantia opum/ uiriūq;

gloria florentissima:

De cuius origine Iusti

nus. xliii. lib. multa: a

Phocensibus Asiaticis

conditam esse cōstat,

qui rectius a Phoea

illa sua Phocaenses dicerent, teste Hermo. Lucanus certe Phocaida nomiāt:

Phocais in dubiis ausa est seruare iuuentus Non Græca leuitate fidem. Et o

ras illic Phocaicas li. iiii. Sil. Scipio Phocaicis sese referebat ab oris. Luca. lib.

v. ex ea Phocide quæ iuxta Bœotiā est/ profectos esse qui Mafsiliā condide

runt, indicat cū ait/ Fama ueteres laudantur Athenæ, Mafsiliæq; suæ donatur

libera Phocis. At Strabo. iiii. li. supra Iustini testimoniū / ab Asiaticis conditā

tradit, qui ab Ephesia Diana cursus initiū auspicati fuerint. Idem Stra. xliii. li.

Post Leucas inquit in sinu est Phoea de qua tunc diximus/ cū mentionē de

Mafsilia faceremus. Quin & Ammianus lib. xv. A Phocide, inquit, Asiaticus

populus, Harpali indementiā uitans Cyri regis præfeti, Italiam nauigio pe

tit, cuius pars in Lucania Veliam/ alia condidit in Viennensi Mafsiliam. Idem

de Velia in Lucania alicubi Strabo cōmemorat. Decipiuntur igitur nominū

symbolo ut mihi uideretur / qui Lucano fisci Phocensibus Europæ magis quā

Asiæ Phocaensib⁹ Mafsiliæ originē adscribūt, De urbis hui⁹ ueterib⁹ institu

tis multa lib. ii. Valerius & Rhodiginus Cœlius ca. viii. lib. antiquarū lectio

num noni. Inclitam fuisse clarissimo Gymnasio in Agricola uita Tatitus re

stat, cum focerum scribit Agricola statim paruulum/ sedem ac magistrā

studioꝝ Mafsiliā habuisse, locum græca comitate & prouinciali parsimonia

mixtum/ ac bene compositum. Lege Strabonē. ¶ Fossa Mariana. Pli. Marii

& opere & nomine insigne stagnum uocat. Strabo lacum Marii amœnum as

pectu & Ostreis refertissimū/ in hunc ex Rhodano fossam ductam fuisse Pli.

indicat. Ideo nauigabili eū amnis alueo effundi ait Mela. a Strabone quidē

diuersus qui monte intermedio lacū ab ostiis secerni ait. Illic cognomine

fuit, nūc & nomē & decus est martius Narbo. In a

littoribus aliquot sunt cū aliquibus nominibus

loca. Cæterum rarę urbes, quia rari portus & om

nis plaga austro atq; africo exposita est. Nicea

tangit Alpes, tangit oppidum Deceatū, tangit

Antipolis, deinde forum Iulii Octauianorū: cos

lonia, tunc post Athenopolis & Olbia & Glas

non & Citaristes, & Halycidon Mafsiliensium

portus/ & in eo ipsa Mafsilia. Hæc a Phoeis o

riunda, & olim inter asperas posita, nūc ut paca b

tis, ita dissimilimis tamē uicina gentibus. Mirū

q̃ facile & tunc sedē alienā cœperit/ & adhuc mo

rem suū teneat. Inter eam & Rhodanum mariti

ma Auaticorum stagno assidet Fossa mariana.

Partem eius amnis nauigabili alueo effundit, as

lioquin littus ignobile est Lapideum (ut uocāt)

Halycidon.

Mafsilia.

A Phocaen
sibus condi
ta Mafsilia.

oppidum esse Ptole. plane & Pomponius hic suis uerbis ostendit, & stagnū Auatitox cognominat, qui eo littore celebres fuere. Constat autē Mariū in Narbonensi cū alia egisse praelara/tum Cimbros ad Sextias aquas, quas Sextius ante se condiderat, magna p̄stigauiſſe uictoria, unde locis sua cognomina fuerunt. [Her-

a in quo Herculē cōtra Albionē & Bergiona Neptunni liberos dimicantē cum tela defecissēt ab inuocato Ioue adiutū imbre lapidum ferunt, credas pluuisse, adeo multi passī & late iacēt. Rhodanus non longe ab Istri Rheniq; fontibus surgit, deinde Lemāno lacu acceptus tenet impetum, seq; per medium integer agens quantus uenit/egreditur, Inde contra in occidentem ablat⁹ aliquandiu Gallias dirimit. Post cursu in meridiē abducto hac intrat, accessuq; aliorum amniū iam

(ut Strabo indicat) Prometheum inducit/Herculi ea si ad Geryonē tendat, enarrantem: inter alia in hac uerba. Ad fortem Ligurū & timoris inscium aduentabis exercitum, & paulo infra. Ibi ne Lapidē quidē ullum ē terra captandū habebis/cū totus mollis locus existat, Spectans uero te opis egentē Iuppiter miserebitur & nebulam intendens & rotundarum imbrem petrarum infundens solum inundabit, quarū ope congressus/facile Ligusticum uastabis exercitum &c. DE Lapideo uero in Narbonēsi hic Pōponius & lib. iii. Pli. Quē temere nimis eo loco falso statuisse putauit Ioannes Annius monachus eius sectæ quā praeicatorū cognominat, tanq̄ non simul utrinq; tales campi esse potuerint. Porro hic contra Albionē & Bargiona dimicauit/illie cōtra Ligures Gygantes Lamones dictos. Postremo tanq̄ Melam nescierit a nullo Historicorū Latinoꝝ hos campos in Gallia statui/ausus est asserere, falso nempe, nā qui Geographi sunt magnā historiarū partem secum trahunt. Albionē autem & Bergionē Gygantes fuisse Neptūni filios, ideo fictum, q̄ autōre Diod. Hercules Barbaros montanos infestos transeūtib⁹, latrocinisq; asuetos occisis eorū ducibus deleuit, e quorum numero illos fuisse cū terra tum mari maxime infestos / crediderim. Constat Gallos Herculē coluisse/quo uero habitu/Lucian⁹ doctissime explicat in Dialogo cui titulus est Hercules Gallicus, hunc legito. Lapidēs adeo numerosa copia sparsos Aristoteles, a terremotibus e mari bulientibus in plana iactos autumauit. Possidonius uero ex congelatione cœni: Aristotelis ratio uero similior est. [Rhodanus. De hoc amne perq̄ eleganter lib. iii. Silius. Lucanus lib. primo. Plinius a Rhoda in illo tractu Rhodiōꝝ colonia/nomē impositum scribit. Apud Salasios in agro Sedunensi / ad eas Alpes quas hodie Sancti Bernhardi cognominant/caput tollit, ac primū nō unū in cardinē flexus/in occasum tandem conuertitur. Meminit ortus eius pluribus Marcellinus lib. xv. Ararim recipit tardiorē Zone uernacula accolarum lingua dictū, mox inter præcipuos Isaram & Druentium e Pœninis & Graiis iugis elapsos/recipientes, trib⁹ ostiis magno undarum impetu in Gallicum egreditur sinum. Fontes sui a Rheni fontibus nō adeo absunt, ab ortu Danubii ampliori. C. milium pasuum interuallo. [Hac intrat. Meridiem uersus elabitur. [Stagna Volcarum. Meminit eorundem Pli. his uerbis. Oppida de cætero rara

culem. Plariq; Aegyptium intelligunt: At constat Argiuo plara q̄ omnia uel ab aliis gesta tribui. Notandum & in Liguria locū fuisse, ut in Origini bus. M. Cato scribit/ quo Complutia Ioue Lapidēs iacuerunt/ in auxilium Herculis cōtra Ligures Etruscos Gygantes. De his Aeschylus locutus est, cū

Lapides cō-
Pluti.

Aeschylus.

Pli. a calumnia defens⁹.

Albion.

Bargion.

Rhodanus.

POMPONII MELAE

Volca. praeiacentibus stagnis/Agatha quondā Massilientium / & Regio Volcarum Testosagum. Volcarum utiq; nomen trans Rhodanū in occasum uel Ptole-
meo teste celeberrimum fuit/sicut citra Saliorum siue Salyum. Inter rara il-
la Latara censet Mela & minime reliquis celebre Ledum flumen. ¶ Mesua.

**Mons Pessu-
lanus,**

Is est quem montem
hodie Pullerium uo-
cant/oppido uicino/
eius nominis/qđ Aga-
thā dictum Pli. & Stra-
boni & hic Pōponio
coniecturis nō uanis
colligitur, uulgari li-
gua Mompulier uoca-
tur, Ptolemeus Aga-
thopolim dixit. Vide
tab. De Araurari om-
nes. ¶ Obris. Plinio.
Obrin. Ptolemeo O-
robis dicif, tanta no-
minū est & temporis
tractu/& accolarum li-
bidine balbucieue ua-

Atax. riorum inconstan-
tia. ¶ Atax. Clarus flu-
uius. Luca. lib. primo.
Mitis Atax gaudet La-
tias nō ferre carinas.
Pli. quoq; e Pyrenaeis
oriri eum ait. Orobi-
us tamen & Arauraris
e Cemenō mōre. ¶ In-
gentis aluei. Quē cre-
bris incrementis extē-
dit, alioqui multo an-
gustioribus undis de-
lapsus, id quod prope
omnia/e montib⁹ la-
psa flumina solēt. De
Rubreso etiā Plinius.
¶ Tenuis adi. Per an-
gustas fauces. ¶ Leu-

Salsula.

cata. Nomine a cādore dato, ut alibi saepe. ¶ Salsula. Antonin⁹ in itinerario
Salsulas/sed alio in loco huius littoris nominare uidet, quod minime mirū
est, cū frequentes salinae/idem diuersis locis nomē dare potuerint. Et nostra
lingua Hall cōmune his locis nomē existit/in quibus salis aut effossi aut co-
cti est copia, Græco utcunq; seruatō nomine/nā & ipsis ἁλὶς sal dicif. ¶ Vn-
de Graiis. Stra. lib. iiii. iuxta Ruscinonē, inquit, lacus est & ager quē alluit ex-
iguus supra mare refertus salinis, habet is effossiles pisces Cestrias/nā si quis
duos aut tres fodiat pedes & in limosam aquā fuscina demiserit / piscem ex-
imix magnitudinis fixum penetrat/limo autē instar anguillarū alitur. Haste-
nus Strab. Seneca lib. iiii. nat. questi. ad Luciliū/Theophrastus inquit affirmat

**Pisces ter-
reni.**

grandis & subinde grandior inter Volcas & Cas-
uaras emittitur. Ultra sunt stagna Volcarum,
Ledum flumen, castellum Latara, Mesua collis
incinctus mari pene undiq; ac nisi qđ angusto age-
gere cōtinenti annectit, insula. Tū ex Gebennis
demissus Arauraris iuxta Agathā, secundū Bli-
teras obris fluit. Atax ex Pyreneo mōte digress-
sus, qua sui fontis aquis uenit exiguus uadusq;
est, & ingentis alioquin aluei tenens, nisi ubi
Narbonem attingit nusq; nauigabilis, sed cum
hibernis intumuit imbrib⁹, usq; eo solitus insur-
gere, ut se ipse non capiat. Lacus accipit eum
Rubresus nomine spaciosus admodū, sed qua
mare admittit tenuis aditu. Ultra est Leucata
littoris nomen & Salsulae fons/non dulcibus,
sed salsioribus quā marinæ sint aquis defluens.
Iuxta campus minuta arūidine graciliq; peruiris
dis, cæterū stagno subeunte suspensus. Id man-
festat media pars eius quæ abscissa proximis ue-
lut insula natat, pellicq; se atq; attrahi patitur,
quin & ex iis quæ adimū perfossa sunt/suffusū
mare ostenditur: unde Graiis nostrisq; etiā au-
ctoribus/ueri ne ignorantia? an prudētibus etiā
mendacii libidine uisum est tradere posteris, in
ea regione pisceme terra penitus erui, qđ ubi ex
alto hucusq; penetrauit per ea foramina ictu cap-

pisces quibusdam locis eruunt, multa hoc in loco in mente uenere quæ urbane in re incredibili fabulâ dicas/nô cum retibus aliquê nec cû hamis sed cû dolabro ire piscatû. Quid autem? quare nô pisces in terrâ transeât, si nos maria transimus? Quibus uerbis indicat nô adeo a uero alienû esse/in terra na-

sci pisces posse, quod Mela negat/dubitans ueri ne ignorantia, an q de industria mentiendi libidine puecti/id tradere pösteris fuerint ausi: Theophrastus grauis autor/in Paphlagöia effodi pisces gratissios cibus, terrenis altos scrobibus/tradidit. Plinius Secundus/magnus aliqui Græcæ uanitatis irrisor, capite. lvii. noni lib. de terrenis piscibus scribens, uerosimilia esse innuit/q tradidit Theophrastus. Sar donû. Pli. in ora inqt

Theophrastus.

- a tantium interfectus extrahitur. Inde est ora Sardonum & parua flumina Thelis & Thicis, ubi accreuerunt per sæua, colonia Ruscino, uicus Eliberri magnæ quondâ urbis & magnarum opum tenuæ uestigiû. Tû inter Pyrenæi promôtoriorum portus Veneris est in sinu falso & Ceruaria loc⁹, finis Galliarum.

HISPANIA.

- b **P**YRENEUS primo hinc in Britannicû procurrit Oceanum, tum in terras fronte conuersus Hispaniam irrumpit, & minore eius parte ad dexterâ exclusa, trahit perpetua latera

regio Sardonû/ intusq Consuaranor, flumina Thelin & Obrin/ oppidû Illiberis magnæ quondâ urbis tenuæ uestigium, Ruscino Latinoz &c. quæ locû prope ad uerbum ex Pöponio transtulit. Verû Obrin meminisse maluit quâ Thicis, quod in Hispania statuit: Nisi aliud est Thicis quod Rhodam preterfluit, infra Melæ redditû. Rusciponi ab amne uicino nomê est, cuius & Ptol. meminit. Illiberri, ut Hermol. tradit, Eliberris, Ilibirris, Eliberri & Illiberis, uisus cöfusaneò dicitur. Veneris. Quâ Pyrenæâ Pli. cognomiât. Stra. locû ipm Aphrodisiû. Ptol. Veneris teplû, iuxta quod nô celebris locus Ceruaria est.

HISPANIA a Pyreneis ad fretû usq Gaditanû ora in meridiem & nostrum mare conuersa procurrit. Hanc ut reliquas hasten⁹/more suo Pomponius legit/ulteriora latera tertio li. redditurus. Nos in studiosæ gratiam, generatim hoc in loco/ quæ ad eius terræ uberioré noticiam facere uidentur paucis præfabimur. Quicquid trans Pyreneos montes in occasum expandit, uno id nomine Hispania dicitur, terra uiris (nâ Quintilianû, Senecâ, Martialé, Siliû, Lucanû, aliosq innumeros genuit) equis, metallis, plumbi, ferri, æris, argenti, auri, tû & minio & marmore diues: ut Pli. & Strabo uterq. iii. lib. Iusti. lib. ultimo, Diod. lib. vii. Et alicubi Martian⁹ Solinusq tradunt, Ea in ulterioré aliquâ & citeriorem diuisa est, Vltior in Mauritaniâ & Atlanticum inclinâs. Præuincias habet Bethicâ fertilissimâ/ a Bethi quo irrigatur amne dictâ, alterâ Lusitaniâ a Lusitaniæ patris sic uocatâ/ ut Pli. tradit, eas Anas flu. diuidit. Quicquid ultra est in terna littora & Pyrenæû patens Tarraconensi attinet nomê a Tarracone a Scipionib⁹ cödita urbe datû. In ea hodie regna sunt Tarraconia siue Catalonia, Nauarria, Castilia, in Bethica Granata, Lusitania fere ad Portugalliâ attinet, supra quâ Gallicia est & Gascônû sedes in septentrioné exposita. Amnes Hispaniæ clarissimi sunt, Iberus, Bethis, Tagus, Anas & Durus. Vide ta. Eu. secundâ Pto. & adhibe quæ scribit ca. i. tertii li. Pli. Hispaniæ laudes Cælius cöscripsit Rhodiginus li. an. lecti. x.

Hispaniæ sumaria descriptio.

POMPONII MELAE

- Pyrene.** cap. xxii. ¶ Pyrenæus. Qui Hispanias Galliasq; determinat p̄mōtoriis in duo diuersa maria proiectis, Pli. Silius Italicus li. iii. Pyrene celsa nimbo so uerticis arce Diuisos Celtis alte p̄spectat Iberos, Atq; æterna tenet magnis diuortia terris. ¶ Hinc. A Ceruaria loco. ¶ Britan. Prol. Cantabricū a Cantabris: Vtrūq; belle cōuenit.
- ¶ Minori e. p. Quā Artabri, Astures Cātabri & Varduli, nūc Vasco nes tenent, in id enim lat⁹ Pyrenæi iuga maxime inclinant. ¶ Occidēti. Cardini occiduo, nā ad cōlū respexit Pompo. ¶ Latissima. Inter Celticū promō. & extimū freti Gaditani litt⁹, ubi Iunonis est templum. ¶ Penuria aq. Quā plerisq; locis premitur. ¶ Spartum. Herbām sponte nascentem & quæ ferineqat, nā proprie iuncus est aridi foli. Cre- scit in Africa exiguum & inutile, melius in agro citerioris Hispaniæ/ montibus etiam sparto opertis. Pli. auctor cap. ii. lib. xix. eius usus in nauticis precipu⁹ est/ rudentū inde sumpta materia: Strabo. iii. li. eū agrū ideo Spartariū uocat, spaciosum admodū & aquarū indigentem. Sed reuertamur ad Pyreneū. Strabo Pyrenes, inquit, latus in Hispaniā uergens consitū est uariis arboribus/ materiæ multitudine & quæ semper uirens germinet, alterū aut Gallia spectans nudū omnino: nomē accepit a fulminū ictu. Silius a Pyrene Bebrycis filia dictum/ fabulose tradit lib. iii. Diod. lib. vi. ubi de Pyrene. Ferunt, inquit, priscis temporibus igne a pastoribus injecto mōtanas omnes regiones fuisse combustas/ quæ ex re montes aiunt cognominatos Pyreneos. Et quia hoc in loco Pyrenei meminimus/ Plinianus mihi locus incidit, nimirū in Panegyri ad Traianū scripto/ corruptus, apud quē ubi de Germania fit mentio/ Pyreneus alpes immensisq; alii montes &c. legitur pro eo quod est. Pœninæ alpes, nō Pyreneus alpes. Nec deceptus est Secundus quē utiq; multo maxie hæc animo tenuisse credo, sed pleriq; omnes corrupti codices, id quod Ioannes Maria Catanæus interpret suus belle ut est doctissimus & plurimæ lectionis homo/ olfecit, loco tamen nō plane excusso/ conuiuēs/ immo indignans/ nā quæ librarioꝝ culpa erat, Plinio tribuit, erratum agnoscens. De Pœninis alpibus hoc est Pœnino monte. M. Cato & C. Sempronius meminerunt. Ptolemeus eas Pœnas uocat, nomine ad Ocrum usq; qui sub Retiis est/ durāte, ut supra docuim⁹: Pars harū in Hel-
- cōtinuus donec per omnē prouinciā lōgo limite immissus, in ea littora quæ occidenti sunt aduersa/perueniat. Ipsa Hispania nisi qua Gallias tangit/pelago undiq; incincta est: ubi illis adhæret, maxie angusta paulatim se in nostrū mare & oceanū extendit, magis magisq; latior ad occidentem abit/ac fit ibi latissima. Viris, equis, ferro, plumbo, ære, argento auroq; tam abundans & adeo fertilis, ut sicubi ob penuriam aquarū effecta & sui dissimilis est, linū tamen aut Spartum alat. Tribus autē est distincta nominibus parsq; eius Tarraconēsis, pars Bethica, pars Lusitania uocatur. Tarraconensis altero capite Gallias, altero Beticam Lusitaniamq; contingens, mari latera obiicit nostro qua meridiem/ qua septentrionē spectat oceano: Illas fluuius Anas separat, & ideo Bethica maria utraq; p̄spicit/ ad occidentē Atlanticum/ ad meridiem nostrū. Lusitania oceano tantūmodo obiecta est, sed latere ad septentriones, fronte ad occasum. Urbium de-

uetios nostros uersa Diui Bernhardi auspicatum hodie cognomen habent.

¶ Altero cap. Quo in Pyreneū desinit, hinc in utrunq; pelagus excurrēs. Vte-
re hoc loco pictura. ¶ Sed latere ad se. Pli. cap. xxi. quarti lib. Lusitaniam a
Septemtrione Durio amne finit, reliqua citeriori attribuēs, in qua sententia

Lusitaniæ
termini.

& Ptol. est, At Strabo
ni cū Mela conuenit,
nā huius regionis in-
quit latus australe Ta-
gus tingit, ab occasu
uero & Septentrione
Oceanus, Idem tamē
alibi/ ubi de Bethica/
suo tēpore Durio ter-
minari Lusitaniā ait/
hic ad Arctos q̄ hodie
Gallecia dicit/ aliquā-
do Lusitaniā quoq; di-
ctam. Attuli hæc mo-
nendi tantū gratia ne
cui diuersa sententia
errorē pariat aut mo-
lestiā, Nihil autem re-
fert quo in loco regio
nū sint termini/ quoz
perpetua est inconstā-
tia/ dūmodo de terris
ipsis quæ sint constat.

¶ Pallantia. Vacceoz/

- a mediterraneis in Tarraconensi clarissimæ fue-
runt Pallantia & Numantia, nūc est Cæsaraugu-
sta. In Lusitania/ Emerita, i Bethica/ Astigi, Ispa-
lis, Corduba. At si littora legas, a Ceruaria pro-
xima est rupes quæ in altū Pyreneū extrudit. De
in Thicis flumen ad Rhodam, Clodianū ad Em-
poria. Tum mons Iouis cuius partē occidēti ad-
uersam eminentia cautium, quæ inter exigua spa-
cia ut grad⁹ subinde confurgunt/ Scalas Hāniba-
lis appellant. Inde ad Tarraconē parua sunt op-
pida/ Blanda, Illuro, Betullo, Barchino, Subur,
Tholobi: Parua flumīa, Betulo iuxta Iouis mō-
tem, Rubricatum in Barchinonis littore iter Su-
bur & Tholobin maius. Taraco urbs est in his o-
ris marittimarū opulentissima, Tulcis eā modi-
cus amnis super/ ingens Iberus deorsum attin-

a qua Pallantini, ut a Numantia aliquando Celtiberorū Numantini dicti, sed
Numantia clade sua notior est/ quā ut memorari debeat, Lege lib. ii. Florū.
DE Cæsaraugusta ad Iberū sita/ Ptole. Strabo Augustā Cæsaream nominat.
¶ Emerita. Strabo Augustā Emeritā uocat, Est hæc urbs Cocco celebris/ est id
rubeum gramē cuius succo uellera tingunt Tyrrio splendori neutiq; cedentia
ut Pli. scribit. xli. cap. noni lib. ¶ Astigi. A quo Astigitanus cōuentus/ Plinio,
sicut Cordubensis, Ispalensis/ a clarissimis oppidis & quartus Gaditan⁹. BE-
thica Pli. ait cunctas prouinciārum diuiti cultu excellere/ fertiliq; insuper ac pe-
culiari nitore. De Corduba Sil. lib. iii. Nec decus auriferæ cessauit Corduba
terræ. Bethici autore Straboni/ studiosissimi & amātissimi uetustatis extite-
re, Extant qui maioribus nō cedunt, & fuere haud multis retro ānis doctissi-
mi, e quoz numero Alphonsus Rex Astronomus clarissimus. ¶ Legas. Strā
gas, marittimo itinere. ¶ Altū. Mare. ¶ Rhodā. Stra. nō Rhodā sed Rhodo-
pen uocat Emporiensū, quā Sambroca amnis preterit, eam a Rhodiis cop-
ditā fuisse multi tradiderūt, Eximiū aliquādo Ephesiæ Dianæ ueneratione.
¶ Clodianū. Flumē id est/ Ptolemeo Clodian⁹ dict⁹, Pli. Albā uocauit. ¶ Em-
poria. Neutro pluratiuo, dicim⁹ Emporiū quoq; & Emporiæ feminino, Stra-
boni, ab oppido Emporienses dicti. ¶ Scalas Hānibalis. Sunt & turres Hāni-
balis in eo littore dictæ, nocturnis aliqñ facibus isignes, Plinio. & alicubi Spe-
culæ Hānibalis cognominatæ/ terrenas turres iugis mōtiū ipositas, ut. xxxv.
li. scribit idē autor. ¶ Blanda. De his opp. illo in littore Pli. Strabo, Ptol. pas-
sim. De Betulone Pto. eius irrigatione ager Barchinonēsis lātissimus est. De
Rubricato a quo Rubricatæ oppi. nomē/ idē autor, q̄q; ut uidetur alio situ.

Cocum.

Alphonsus
Astronom⁹.

Emporia.

POMPONII MELAE

- Tarraco.** Plinius in hoc tractu & Subi fluuiū nomiāt, unde fortasse Subur oppido no-
mé. [Tarraco. Clarissima/id quod cognomé potiori totius Hispaniæ parti
datum indicat, Metropolis illic & ciuitatum mater. Sil. li. iii. Dat Tarraco pu-
bem uitifera/& Latio tantū celsura Lyeo. Tulsis quia modicus est, minus ex-
istit celebris. [Iber⁹.
- Iberus.** amnis nauigabili cō-
mertio diues / ort⁹ in
Cantabris haud pcul
oppido Iuliobrica, na-
uium per. CCLX. pas-
mil. capax, ppter quē
uniuersā Hispaniam
græci appellauere Ibe-
riam, Plinio. [Inde se
in. Trans Iberi ostia,
duo sinus sunt / mari
non nihil se in littora
insinuāte prior Sucro-
nesis, sequens Illicita-
nus dicit, huic ab op-
pido, illi ab amne no-
men datū, utrunq; se-
iūgit p mōt. Ferraria.
Nā totus flex⁹ qui ē a Tarracone adusq; Scōbrariā sensim qdē pelago dat lo-
cū, at ubi maior maris ē recess⁹, ibi excipiente ipetū Ferraria p mōtorio, in an-
gustū utriq; sin⁹ coartāt, i quoq; margie cū amnes durāt celebres, tū op. iacēt
non parua. Illicitani sinus Pli. memit, nec non Sucronis opp. quodā & fluuii.
[Ferrariā. Str. iii. li. iter Carthaginē & Sucronē locū esse Artemisiū dictū scri-
bit, qui Ephesiæ Dianæ sacellū habuerit, frequenti religione cultū, nauigan-
ribusq; longinquo prospectu expositum, cuius Cicero quoq; in ultima con-
tra Verrem actione meminit, Is ferrarias effossiones admodū feraces habet,
Vnde mihi coniectura est, id esse promontoriū / quod Ferrariam nominari
a re scilicet / accolæ. Nā promōtorium quod terras magis in altū trahit, pro-
pe Carthaginē Pli. Saturniū uocat. [Sucronensis. De Sucrone / a quo sinui
est nomen Silius lib. iii. Sedentana cohors quā Sucro regentibus undis Atq;
altrix celsa mittebat Setabis arce, Setabis / & telas Arabū spreuisse superba,
Et Pelusiaco filum cōponere lino &c. Inde Sudaria Setaba in Endecaf. Catul-
lus dixit. Quod de urbe dictū q̄ res indicat, fluuiū tamē esse Setabin Strab.
Pli. Ptolemeus & hic Pomp. testant. [Duriā. Hermolaus Turiā defendit a-
pud Pli. ca. iii. li. tertii, ex Salust. Phoca Grāmatico, cæteris. [Valétia. Tribus
M. pas. a mari remota, Plinio. Meminit & Pro. [Saguntū. A Zacynthiis con-
dita, quā Hannibal contra Pop. Ro. fœdera cū diruisset / belli punici secundi
fufcitauit incendiū, Straboni. Eius urbis sitū eleganter descripsit lib. i. Silius.
Meminit cladis lib. i. tertiæ Decad. Liuius. [Alonem. Amné / quē Alonā Pto-
lemeus nominat. De Lucentia Romanorū colonia eo ipso in loco Pli. Ptole-
meus Lucentū supra Carthaginē occasum uersus statuit, indubie aliud ab il-
la oppidū. [Illicen. Pli. Illici, Ptolemeo longius a mari Illicis. [Hiciam. In
p montoriū quod Scombrariā nomināt, insula Scōbria dicta a Scombrorū
multitudine / e cōtrario sita. Pli. Saturniū appellat. Vide picturā. [Carthagi-
nē. Aliqn a Scipione expugnatā Hannone nō sine suorū clade se dedēte. Liui.
li. vi. tertiæ Deca. Ad Carthaginē nouā expugnandam totis uiribus & bono
- Sinus duo.**
- Sucronēsis.**
- Illicitanus.**
- Ferraria.**
- Setabis.**
- Saguntum.**

animo transeamus. Fuit & alia Carthago haud procul Tarracone a Teucris
cōdita: de qua Sil. li. iii. Dat Carthago uiros Teucro fundata uetusto: memi-
nit eius Ptol. [Hasdrubal. Is qui Barcæ Hānibalis genitori successit. Strabo.
[Virgi. Aliud ab Vrci de quo Pli. ab illo sinui nomē, cuius idē. i. ca. tertii lib.

Carthago.

- a condidit, nihil referēdū est. In illis oris ignobilia
sunt oppida/ & quorum mentio tantum ad ordi-
nem pertinet. Virgi in sinu quem Virgitanū uo-
cant. Extra Abdera, Suel, Hexi, Menoba, Mala-
ca, Salduba, Lacippo, Berbeful. Apetit deinde
angustissimū pelagus & proxima inter se Euro-
pæ atq; Africæ littora montes efficiūt, ut initio
diximus colūnz Herculis Abyla & Calpe, uter
q; quidē/ sed Calpe magis & pene totus in mare
b prominens. Is mirum in modum cōcauus, ab ea
parte qua spectat occasum mediū fere lat⁹ aper-
rit, atq; inde ingressus totus admodum peruius
prope quantū patet sinus & specus ultra est. In
eoq; Carteia (ut quidā putant) aliquādo Tar-
tesos. Et quam trāsuecti ex Africa Phœnices ha-
bitant, atq; unde nos sumus cingēte freto Mel-
laria, & Bello & Besippo usq; ad Iunonis p̄mō-

meminit. [Abdera.
Nominant eodē pro-
pe ordine Plinio cap.
i. tertii & lib. secundo
Ptolemeo, cuius tabu-
lam Europæ secundā
inspicio: nec offende-
re si nomia offendāt,
tantillo temporis de-
cursu immutata: solet
enim hoc in uocibus,
ut aliis multis, tēpus.
Ignobilia esse Pom-
po. ait/ cui utpote ini-
bi nato fides danda,
nā ut Pli. scribit li. vi.
Sui quisq; situs dilige-
tissimus autor est.
[Pelagus. Herculeū.
Sil. lib. i. Herculeo di-
rimente freto. [Aby-
la & Calp. Quorū un⁹
in Europē in Lybiā p̄-
cul aspiciat alter. De his
colūnis lib. i. multa di-

ximus. [Concauus. Ideo Sil. li. v. Ceu pater Oceanus cū sœuior æthere Cal-
pen &c. Lege Sil. Mela, toto Calpen excursu cauari, & primo qdē abitu sinū
mox interiori recessu specū facere, scribit. Iuxta hoc litus fons est Herculis
mirus, cuius Stra. & Pli. ca. cvi. meminere. [Vltra. In penitiori recessu. [Eo.
Sinu. [Carteia. Pli. Carteia, inquit, a Græcis Tartessos appellata: Silius om-
nino aliā Tartesson a Carteia facit lib. iii. Argantonios armat Carteia ne-
potes, Rex proauis fuit humani doctissimus æui, Ter denos decies emensus
belliger annos. Armat Tartessos stabulanti conscia Phœbo. Silius interpre-
eandem falso esse putat. At Liuius. viii. li. tertiæ Decad. Dum hæc, inquit, ad
Bethim flumiū gerunt, Lelius interim freto in Oceanū euectus ad Carteiam
classe accessit. Vrbs ea in ora Oceani sita est, ubi primum e faucibus angustis
panditur mare, hætenus Liuius. Eandē igif cū Tartesso fuisse credi par est.
[Freto. Quod iuxta angustissimū est. [Mellaria. Fœlix tanto autore, nā Pō-
poniū nemo Latinorū scriptorū, cū ordine locorū quos reddit, tum eloquētia,
stiliq; modestia/ uicit: Potuit uero nomē oppido a mellis copia dari, nā & ad
Padū Hostilia uicus abluatur/ qui hodie Mellariæ nomen habet, ubi miram
faciunt deficientis pabuli compensam/ naues aluearib⁹ onustas aduerso flu-
miue protrahentes accolæ, ut meminit Pli. xii. cap. lib. xxi. Cuius loci me mo-
nuit aliquando Cœlius Calcagninus Ferrariensis/ uir mediūssidius doctissi-
mus, & ut Horatino illo utar, ad unguem factus homo, quādo inter nos de
Melæ nomine incidisset sermo: nāq; sunt qui Mellam. li. gemino scribant, a
patria nomen deriuatū existimantes, de quibus quid sentiremus alibi retu-

Cartheia:
Argātonius

Mellaria.

Cœlius Cal-
cagninus.

POMPONII MELAE

limus. ¶ Besippo. Pli. Portus inquit Besippo oppida Bello, Mellaria: at oppidum est Besippo Melæ. De Iunonis promontorio ibidem Plinius, ab eius templo nomē datum indicāte Ptolemeo. Meminit templi libro tertio Strabo. Atq; hæc de meridiano Hispaniæ litorē haftenus.

OST ENV-

merata omnium littorū nri maris insignia oppida, aliq; quorū celebris extat memoria, ad insularum nomen elaturā/ ut passim toto mediterraneo sitæ sunt, Pomponius conuertitur: ab ostiis Tanais orsus / & usq; ad Gades quæ extra fretum sunt egressus, secundū librū hoc laborem finit. Nomina uero insularū cū pluriū quorū idē uocabulum est, tū singularū sunt apud Melam plus minus. CXL. nec erat in animo oēs referre, sed potiores/ nec sane de his certa fides est, nūq; natura inconstantior, ex quo maris impetus & mergere insulas & reddere cœpit. ¶ Caro magnorū. Cœli facit rigor / ut totus ei⁹ oræ tractus minus sit fertilis, Celeberrima in Mæotide/ e regiōe ostiorū Tanais est Alpecia Ptol. & Straboni lib. xi. ¶ Leuce. Pli.

De insulis incerta fides ē

Leuce.

Aria.

Peuce.

cap. xiii. lib. iiii. Ante Borysthenē inquit Achillea est/ eadem Leuce & Macarō appellata. Meminimus eius & secundo lib. ¶ Aria. Calcitis dicta/ quā nulla auis præteruolat, ut cap. xxviii. lib. x. Pli. scribit. Prius tamē nomen e marte cui sacra est, sortita, meminit cap. xii. li. vi. Pli. apud quē & Strabonem prope omnes illæ celebres insulæ sunt, de quibus refert Pompo. Græcis Ἀχίλλεια id est Martis insula dici. ¶ Peuce. A qua uni ex Danubii ostiis nomē datum, ut Pli. docet. Luca. lib. iiii. Et barbara Cone Sarmaticas ubi perdit aquas sparsamq; profundo Multifidi Peucen unum caput abluunt Istri. Cone & ipsa ibi insula est. ¶ Thynnias. Sita e regione Calpæ nobilis in Bithynia portus, meminit Ptol. Barbari eam Bithysam uocarūt. Pli. Ante Apollonia dicta, mox Thynnias ad differentiam eius quæ iuxta Istrum ad Salmydesum sita quoq;

toriū oram freti occupat. Illud iam in occidentē & oceanū obliquo iugo excurrens, atq; ei quod in Africa Ampelusiā esse dixeramus aduersum/ qua nostra maria sunt/ finit Europen.

MEDITERRANEI MARIS INSVLAE.

Ades insula quæ egressis fretum obuia est, admonet ante reliquas dicere, quam in oceani littora terrarumq; circuitū, ut initio pmissimus, oratio excedat. Paucae sunt in Mæotis de (inde enim uidetur commodissimū incipere) neq; omnes tñ incoluntur, nā nec pabula quidē large ferūt. Hac re/ habitantibus caro magnorū piscium sole siccata & in puluerē usq; confusa pro farre est. Paucae & in ponto, Leuce Borysthenis ostio obiecta parua admodū, & q̄ ibi Achilleus situs est, Achillea cognomine. Nō longe accollitur Aria, quæ Marti sacra, ut fabulis traditur, tulit aues cū summa clade aduenientiū penas quasi tela iaculatas. Sex sunt inter Istri ostia, ex his Peuce notissima & maxima. Thynnias Mariandynorū finibus proxima urbem habet, quam quia Bithyni incolunt Bithynida appellāt. Contra Thraciū Bosphorū duæ paruae, paruoq; dis-

Apollonia dicta est. Pli. cap. xii. lib. vi. ¶ Cyaneæ. Notissimæ. Pli. cap. xiii. li. Cyaneæ, iiii. Eedem ab aliis Symphlegades appellatæ traditæq; fabulis inter se concurrisse, quoniâ paruo discretæ interuallo / ex aduerso intrantibus geminæ cernebantur / paulumq; deflexa acie coeuntiu specie prebebant. Eedem pla-

a stantes spacio, & aliquñ creditæ dictæq; cōcurrere, & Cyaneæ uocantur & Symplegades. In Propō-
 tide tantū Proconesos habitatur. Extra Helle-
 spontum earum quæ Asiaticis regionibus adiac-
 cent clarissimæ sunt Tenedos Sigæis aduersa
 littoribus, & quo dicentur ordine ad promonto-
 riū Tauri montis expositæ, quas quidā dici puta-
 uere *Μακάρων*, siue q̄ fortunati admodū cœli so-
 liq; sunt, siue q̄ eas suo suorumq; regno Macar
 occupauerat. In Troade Lesbos & in ea quinq;
 olim oppida Antissa, Pyrrha, Eresos, Ciraua,
 Mitylene. In Ionia Chios, Samos. In Caria Cos.
 num dicitur. Eadem Elaphonesos a Ceruis utroq; uocabulo deriuato, nā &
 πρῶξ Græcis & ελῆφος ceruus dicitur. Pli. certe multas alias eius maris nu-
 merat, lib. v. ca. ultimo. ¶ Tenedos. Iam ab Ilienſi clade nota, & multis ante
 dicta nominibus, ut Pli. ca. xxxi. lib. v. tradit. ¶ Et quo. d. ord. Illæ inquit Asi-
 atico littori oppositæ, Lesbos, Chios, Samos, Cos, Rhodos, *μακάρων* id Insulæ Ma-
 est beatorum a rerum copia, uel q̄ Macar & successores eas tenuerint, sane carōn.
 & *μακάρ* beatus dicitur, & *μακάρτης* ipsa beatitudo. Tauri autem pro-
 montoriū iuxta Lyciam in Carpathiū pelagus prospectat. ¶ Lesbos. Clara Lesbos.
 cum soli fœcunditate, tū ingeniis ad omnia olim idoneis, oppidis deniq; ma-
 ximis & frequentissimis nouem, multis nominib⁹, uerū Macariæ potissimū
 appellatione nobile. Lege Pli. cap. xxxi. quinti li. Amnes habuit. L. montes
 quinq;. Urbium clarissimæ Eresū, Pyrrha & Mytilenæ illæ, cui⁹ fuere alumni
 Alceus & Sapho, nā ex Lesbo, uel Gellio teste Theophrastus fuit Aristo. di-
 scipulus. ¶ Ciraua. Dictionē corruptā Hermol. existimat, Quid si apud Pli.
 corrupte semel Pyrrha legitur pro Ciraua? nā plurima ex Mela in sua Pliniū
 transtulisse constat, id si foret, exēptus esset scrupus ille qui Hermolaū de re
 petito Pyrrhæ nomine torſit. Sed nihil statuo, me absterente tanti hominis
 iudicio. ¶ In Ionia. Id est ad Ioniæ oram / ita enim hoc loco accipienda illa
 nomina sunt regionum continētis. ¶ Chios. Inter Samum & Lesbon e regi- Chios.
 one Erythrarū sita, Plinio. Ptol. cæteris. Cuius & Sami iuxta meminit Plin.
 xxxi. cap. quinti lib. A Chio alia est Cos & alia Cæa. Con Ptol. Coam nomi- Cos.
 nat, alii quoq; Coon & Coum, a qua Cous Apelles cognominatus, & Hip-
 pocrates Cous qui medicinā Clinicam reuocauit densissima nocte latentē,
 ut in. xxix. scribit Pli. Fuit in ea Aesculapii templū augustissimū. De Iunonis
 Aede nemo ignorat, adeo claro, ut de eius insignibus librum scripserit The-
 odorius, autore Vitruuio lib. vii. Est inibi Bombix mirabili fœtu operosa / un-
 de & Bombicinæ uestes Coæ, Plinio lib. xi. Quas uiros nō puduit leuitate u-
 surpare propter onera æstiuā, in tantū a Lorica gerenda discessere mores / ut
 oneri sint etiā uestes, sicut in Romanū luxū idē autor scribit. At Chius mar-

POMPONII MELAE

more uersicolori clara quo cum muros Romæ plariq; magno luxu extruerent, & ut magnificos multis ostenderet, multo magis (M. dixit Cicero) mirares esset si Tyburtino lapide fecissetis, eos sugillâs q; animi insolentia externa magis quâ sua mirarentur. Pli. ca. vi. li. trigessimæ sexti. Et Chia est ficus sapore uini Martiali cū

Cea.

alibi tū in Xenii com-
médâta. De Cea quæ
iuxta Euboeâ est Pli.
capi. xii. lib. iiii. a qua
Cea uestes, nâ ex hac
profectâ delectationi
fœminis ueste, autor é
Varro, ut Pli. ait. Ab
hac Ceus Heraclitrat⁹
clarus medicus dict⁹.
Fuit eadem & Simo-
nidis & Bachylidæ cla-
rissimorū Poetarū alū
na. Ciam Ptol. nomi-
nat, ut hodie quoque
uulgus nauticus. Hæc
seruati discriminis di-
ligentiâ Hermolao Bar-

Rhodos.

baro debem⁹. ¶ Rho-
dos. Quâ nullo nō die
sol aspicit, eadē & Col-
osso maximo quodâ
clara: Gymnasium ha-

Aristippus.

buit Asiatica eloquentia & Mathematicis studiis clarissimū. Ideo (ut Vitru-
lib. vii. scribit) Aristippus philosoph⁹ Socraticus / cū naufragio eiectus i Rho-
diensium littus, animaduertisset Geometrica schemata descripta, exclama-
se ad comites ita dicitur, bene speremus / hominū enim uestigia uideo, Et re-
uera homines primū fiunt qui cū reliquis honestis disciplinis / tū maxie Ma-
thematicis se tradunt. Rhodos hodie Christiana multis e Thurca partis ui-
ctoriis insignis est. Lege Pli. lib. v. ca. xxxi. Stra. lib. xiiii. ¶ Chelidonia. Pli. ca-
pite. xxxi. li. quinti. Dein, inquit contra Tauri promontoriū pestifera nauig-
gātibus Chelidoniae duæ sunt, quarū una Corydela, altera Menalipea dici⁹.

Cyprus.

Stephano, Dionysius in Perie. trium meminit. ¶ Cyprus. Inter alia nomi-
na Macaria dicta / nâ mire fertilis est, in sinu maximo qui Iſſicus circa Ciliciâ
dicitur, ad ortū occasumq; Ciliciæ ac Syriæ obiecta est, nouē aliqñ regnorum
sedes, ut Pli. ca. xxxi. lib. vi. scribit, Sinaragdo, Cristallo, Adamante & alumi-
ne nobilis, Eam aliqñ Syriæ fuisse iunctam idē autor secundo lib. autumat.
Lege Strab. de hac deq; aliis proxime nominatis lib. xi. ¶ Ex mari uen. Hinc

**Paphia
Venus.**

Paphia dicta, claro templo, Maro Aenei. i. Ipsa Paphū sublimis abit, sedesq;
reuisit Læta suas, ubi templū illi / centumq; Sabeo Thure calent aræ fertisq;
recentibus halant. Cyprigeniâ uocant q; illuc e mari egressam putant, natâ
e spuma testiculoꝝ Cœlii quas falce illi deo Saturnus refecuerat, ut tradūt fa-
bulâ, quâ ortâ esse ex Cypri fertilitate crediderim, aut q; Cypriæ fœminæ lu-
xu olim p̄ditæ fuerūt. De palæpapho uetustiori etiâ Pli. ¶ Arados Oppidū
continentis & insula ducentis passibus a cōtinēte distans. Pli. qui ca. xxxi. li.
lib. v. Ante Ioppe inqt Paria, tota oppidū / in q̄ obiectâ beluæ Andromedâ

b

c

ferunt, & iam dicta Arados. Si Plinii uerba pensitas / alia erit hæc Aradus ab illa Phœniciæ, quâ Aractum Ptol. nominat Antarado oppido aduersa, non Ioppe. [Subter al. Frequens est inquit quia qua quis domo uelit / habitare liceat. [Canopus. Palemô ex Dionysio. Atq; locû uouit Spartano fama Ca-

Canopus.

- a mē insulæ, illa ostio dedit. Pharos Alexâdriæ nūc
 ponte coniungitur, olim ut Homérico carmine
 proditum est, ab eisdem oris cursu diei totius ab
 ducta, & si ita res fuit, uideri potest coniectanti-
 bus in tantū mutatæ causas Nilum præbuisse,
 dum limū subinde & præcipue cū exundaret lit-
 tori annectēs / auget terras spaciumq; augescen-
 tiū in uicina uada promouet. IN Africa contra
 maiorē Syrtim Cuteletos, cōtra minoris promō
 b toria Mennix & Cercinna, contra Carthaginis si-
 nū Tarichiæ & Aegathes Romana clade memo-
 rabiles. Plures Europæ littoribus sunt appositæ.
 IN Aegeo mari ppe Thraciâ Thasos, Imbros,
 Samothrace, Scādille, Poliëgos, Scyathos, Ha-
 lonesos, & quâ aliquādo / omnibusq; mares erāt
 Cæsis tantum fœminæ tenuisse dicuntur Atho-
 monti Lemnos aduersa, Pagaseus sin⁹ Scyathō

nopo. De eo lib. ultio Strabo, a Canobo di-
 cta / ideo. b. litera scri-
 ptum aliquando uo-
 cabulum, teste libro
 primo Quîtiliano. No-
 ti sūt Menelai post He-
 lenā raptā ad Syriū lit-
 tus errores ex Home.
 [Ostio. Canopico de
 quo alibi. [Pharos.
 Hæc Alexandriæ pon-
 te iuncta, colonia Cæ-
 saris Dictatoris / quon-
 dā diei nauigatione
 distans ab Aegypto,
 nunc turri nocturnis
 ignibus cursum nau-
 um regēs, Plinio. a Ca-
 nopico ostio in occa-
 sum. CL. stadiis abest /
 ut Stra. docet. Home-
 rus Odyssææ li. iiii. (ut
 Carolus Aretinus trā-
 stulit) Insula est inquit

Pharos.

in sonanti pelago contra Aegyptū quâ Pharū appellant, abest a continenti
 diei unius nauigatione &c. Lucanus lib. x. de Cæsare. Cœpit Pharon: insula
 quondā in medio stetit illa mari sub tempore uatis Protheos / at nūc est Pel-
 lais proxima muris. [Mutatæ. Aut insulæ quæ terræ est propior, aut reuera
 oræ quâ aggestā defluentis Nili cœno, iunctiorē habet insula, Nā Aegyptus
 quondā contractior tanta nō fuit achodiæ est, quod ex Aristot. supra ubi de
 Delta facta ē mētio / docuimus. [Vada. Amoti scilicet pelagi. [Cuteletos.
 Ptol. in maiore Syrti tres insulas Mîsinū, Pontinā & Geam locat, Quam ex
 his Cuteleton nominauerit Mela dubium est, Nominis huius unicus mihi
 Pōponius est autor, nā alibi nō legi. DE Cercinna & Mennige in qua Marius
 delituit, nemo ignorat, Ad Tarichias & Aegathes Luſtat. Catulus Carthagi-
 nensiu classem superauit, primus qui inter Romanos rem triumpho dignā
 in mari gessit, propterea priuatū in urbe honorē consecutus / cuius Val. Ma-
 mus meminit. [Thasos. Ab Helleſponti faucibus Asiaticæ oræ & meridia-
 nis littoribus adiacentes insulas enumerauit Pōp. hætenus. Rursus ab eiuf-
 dem Helleſponti Europeo latere orsus. omnes eas insulas / delectu habito e-
 numerat, quæ nostris littoribus magis iminent. Earū prima est Thasos, ui-
 no suo quod Thasium dictū est, celebris Pli. cap. vii. lib. xiiii. Sita e regione
 Abderæ. De Imbro & Samothrace portuosissima Pli. & Strabo. [Scādille.
 Pli. inter insulas iuxta Pegaseū sitas Scadirā / nō Scandillē uocat, censendi ius
 esto, nā Scandilles alias nō meminit. [Lemnos. Vulcano sacra in eā dela-
 pso ad quā ab Atho proiecta umbra perſtingit, Viros in Lemno a mulierib⁹

Thasos.

Lemnos.

POMPONII MELAE

- Lemniades.** caesos/quod eas ob foetore hircinū a Venere immisum cōtempfissent, Oui. testis est apud quē ad Iasonē sic Hypsipyle, Lemniadesq; uiros nimiū quoq; uincere norunt. Milite tā forti uita tuenda fuit. Stat. lib.v. Aegeo premitur circumflua Nereo Lemnos ubi ignifera fess⁹ respirat ab Aetna Mulciber, ingentē telluri proxim⁹
- Euboea.** umbra Vestit Athos/ nemorumq; obscurat imagine Pontū. Apud quē ab Adrasto iterrogata Hypsipyle omnia narrat, & pulchre explicat Placidus Gramaticus haud quāq; pletarius. Vide Ptol. Cicynētum. Haud longe a Scyro quā & ipsa ad eum sinū clarissia ē Melae. ¶ Euboea. A uulsa Bœotiae intermedio Euripo adeo modico ut ponte iungat. Ege Pli. qui hac Pomponii uerba in sua transtulit, capi. xii. iiii. & lib. x. Strabonē. Hodie nigri ponti insula, quā haud multis retro annis Thurca cepit, ut alia prope omnia Graciae. Situm insulae & promōt. uide apud Ptolemeū tabu. Europae. x. Caphareū meridianū quidē est/ sed in ortū trāspectat.
- Euripus.** Gerestum in occasum reclinat, Coenē in Maliacū sinū protendit. De Euripi inconstantia natū adagiū est, Euripus homo, in eū qui Polii (ut aiunt) folio est p̄similis. De hoc freto sic in Oeteo Herc. Seneca. Euripus undas uertit, instabiles uagas Septemq; cursus flestit & totidē refert, Dū lasum Titā mergat Oceano inbar. Liui. li. viii. tertiae Deca. nō septies/ sed ut inciderint passi uenti fluere & refluxere eū existimauit. Pli. cvi. cap. Septies eū, uerū die & nocte mutari ait, Præterea stare septima, octaua & nona luna, quod argumentū est euidentis nō casu/ tantā undarū uariationē fieri, sed lunæ motu influxuq; cuius quanta sit in pelagus ipsum potētia, lib. iii. proxime referemus. Hic inter Eretriam & Oropū Bœotiae angustissimus est, stadiis intermediis. LX. ut lib. viii. Thucydides scribit. Libet hoc loco Ioannis Tortellii Gramatici candidissimi, qui Euripū uidit, uerba adscribere. Cū, inquit, adolescens superiori anno e Constantinopoli a Iuliano Cæsarino Cardinale. S. Angeli ad Italiam reuocatus/ cū imperatore Græcorū uenirē/ rem hanc tāta admiratione conspexi, quanta haud unq; aliud uiderim/ aut uidere me posse existimē, nec rationē Liuii quā lib. viii. de secundo bello Punico uentis quibusdā adscripsit ueram putarim, cū nulla flante aura id idem fieri conspexerim. Haftenus ille.
- Valla.** Laurentius Valla multae lectionis homo, in eo Dialogo quē de libero arbitrio contra Boetii sententiā scripsit, Aristotiles inquit cū non posset Euripi naturā inuestigare se in profundū illius præcipitans demers⁹ est, prius id testatus Eulogio Græco/ quod Latine sic habet. Aristoteles non cepit Euripū, Euripus capiet Aristotelem. ¶ Hestīa De hac & Caristo, Calcide & Eretria meminit Homerus lib. Iliad. ii. in Catalogo. De reliquis Pli. qui tamen Oechaliam eandē facit cū Chalcide illa a qua ortae in Cāpania sunt Cumae. Strab. lib. x. scribit iuxta Caristū lapidem nasci quē pestunt nent & texunt, unde matilia conficiantur egregie contexta, ea ubi sordescunt in flammā projecta nō
- Lapis Caristius.**

secus emundantur q̄ si maculas elueris. Est & inibi Caristiū marmor insigne. [Helene. In qua ut Stra. scribit primū cū Helena Menela⁹ cōtubuit, primūq; in eam post bellū Troianū applicuit. [Salamis. Quæ aliquando Athenien-

Salamis.

2 stos & Chalcis. In Attide Helene est nota stuz pro Helenæ, & Salamis excidio classis Persicæ notior. Circa Peloponeson etiā nunc in Aegeo Phitiusa & Aegina Aepidaurico littori proxia. Troezenio Calauria iter ignobiles, alias leto Demosthenis nobilis. In Myrtoo Cythera contra Maleam emissa, & Theganusa cōtra Acritam. In Ionio Prote, Hyria, Cephalenia, Neritos, Same, Zacynthos, Dulichiū, & inter nō ignobiles

titio carmine plato, quo in unis castris aliquādo Salaminios & Athenienses ad Troiā tetendisse ferebatur a Solone, Megarenses Atticis haud ægre celsferunt, ut lib. v. Quintilianus & in uita Solonis Plutarchus scripserūt. De Persarum ad Salaminē clade oia nota sūt ex Plutarchi Themistocle & lib. ii.

Aegina.

Sulpitius

Calauria.

Demosthenis mors.

Cithera.

Cephalenia

Iustini. [Phitiusa. Hoc nomine Chios aliquādo celebris fuit, Sed hæc cuius meminit Pomponius in Argolica est ora, Plinio. [Aegina. E regione Pyraei Atheniensiu sita, & in agrū Megarensē inclinans, aliquā uocitata Oenopia. Stra. li. viii. Hinc, inquit, Acacus eiusq; posterū genus duxisse decantant, hæc est quæ maris aliquā tenuit imperiū, hæc est quæ cōtra Atheniensiu populum nauali ad Salaminā prœlio de principatu cōtendere nō dubitauit: Sulpitius ad Ciceronē lib. Epistolurū. iiii. Ex Asia rediens cū ab Aegina Megarā uersus nauigarē, cœpi regiones circūcirca prospicere, post me erat Aegina, ante Megara, dextra Piræus, sinistra Corinthus &c. Quē locū unica Geographia nouit, Somniāt autē nudæ litteræ, At nolunt illi scire, imo nolūt audire / qui præter Grāmatica in bonis literis progymnasmata nihil unq; reliquarū artium attigerunt. Meminit nominis Aeginæ Ouidi. lib. vii. Meta. [Calauria. Pli. lib. v. Contra Trœzeniū inquit Calauria / de qua prouerbio datus locus. Pro Delo Calauria, in mutui beneficii memoria. Fere etiā in fabulis Neptunnū cū Latona permutationē fecisse & data Delo, Calauriā habitasse. Inde illud est Ouidii. vii. Metamor. Inde Calauræ Latoidos adstat in arua. Demosthenes orator / cū Antipatro Alexandri successoris infensus esset, atq; ob id in exiliū trus⁹ / ab Archia Antipatri satellite i Calauria dephesus ē, ibi sūpto calamo scriprū se ad Antip. simulauit, & in tpe quod sibi dabat uenenū hausit statiq; cecidit moribundus, autor in Demosthene Plutar. At plariq; omnes codices Plutarchi, & alias uiri minime indocti Calabriā Aegei referūt p Calauria / falso. [Cythera. V. miliū pass. a Malea distans, ancipiti illic ambitu nauū propter angustias. Pli. In ea oppidū cognomine Cyprio illi a quo Cithereā Venerē cognominatā Hesio. in Theo. tradit / q̄q; & hæc insula angustā ædem habuit. Ideo Seruius ab insula cognominatā tradit. Maro Aenei. i. At Citherea nouas artes &c. [Theganusa. In hoc diuersus est Pli. q̄ in Laconico ponit, sed constat ex his quæ rerulimus supra, nō Laconicū sed Messeniū Acrita terminari. [Prote. Hæc contra Aetoliā in alto sitæ sunt. Pli. qui omniū meminit. xii. cap. iiii. lib. fere a principio. Sed seorsum referendæ tñ quia claræ sunt. De Cephaleniis & Nerito. Sil. lib. xv. Saxa Cephalenū & scopulosis Neriton aruis. Maro Aeneid. iii. In medio apparet fluctu nemorosa Zacynthos, Dulichiumq; Sameq; & Neritos ardua saxis Effugimus scopulos Ithacæ Laertia regna. Aduertendū Hyrien & Zacynthum eandē esse Plinio, utcunq; Pōponi⁹

POMPONII MELAE

- disiūxerit, Est & mons in Ithaca Neritos, autore lib. viiii. Odyssæ Homero, de quo nos alibi docuimus. Dulychiū Vlysi paruit, a qua ipse Dulychius cognominatus Ithacensis a patria. Hora. Epistolarū. i. Remigiū uiciosum Ithacensis Vlysei. ¶ Echinades. Natæ sunt, Acheloi impetu arena limoq; conuectis, sicut pars Aegypti Nili ceno, ut ante retulimus. Lege Pli. lib. ii. quib; locis maria cesserint. De Echinadibus pulchra li. ii. Thucidydes ubi de Acheloo. Oui. li. Meta. viii. Inuolucro fabulæ uex occulit: & ex Naiadib; factas insulas tradidit, quoniā hæ ter-
 Strophades. Strophades. Sup̄ Zacynthū in meridie sitæ. Pli. In Eurū inquit uentū Strophades duæ ab aliis Plotæ dictæ. Insignis ē Cœnobio Diui Basilii. Christianor. Virg. Aenei. iii. Excipiunt Strophades graio stant nomine dictæ Insulæ Ionio in magno. Vbi Seruius a cōuersione Harpyarū ex Arcadia uolantiū / nomē insulis datū scribit. Lege Ser. ¶ Leucadia. Est inibi peninsula cognominis de qua supra dixim⁹, ab hac nisi fallor diuersa, Ptolemeo Scopelos appellata, hanc em̄ inter insulas censet Mela, nisi quis ex Plinii uerbis quondā insulā eam, mox peninsulā factam eandem intelligere mauult. ¶ Corcyra. Alcinoi & Phæacū memoria, tum & Vlysis naufragio, & hortor Alcinoi fama clarissima, Venetorū est hodie. ¶ At interior. In mediis undis inter Graciā & littus Asiaticū: prius enim
 Corcyra. Corcyra. Alcinoi & Phæacū memoria, tum & Vlysis naufragio, & hortor Alcinoi fama clarissima, Venetorū est hodie. ¶ At interior. In mediis undis inter Graciā & littus Asiaticū: prius enim
 Cyclades. Cyclades. Melos. Cyclades & Sporades ab oriēte litoribus Icaris Asiæ / ab occidente Mirtois Atticæ, a Septentrione Aegeo mari, a meridie Cretico & Carpatio inclusæ / longitudine latitudineq; passuum CC. miliū ut lib. iiii. scribit Pli. Harū Cyclades quia iunctiores circa Delon earū clarissimæ sitæ sunt, suū habent ordinē & certiora nomina. Sporades passim aliæ aliæq; Pōponio, Pli. & Straboni censent, incerta fide, quā plurimas esse constat, et quia sparsim iacent Sporades dictæ, quī Pli. temporibus apparuerūt primū omniū ex illis nōnullæ. CYclades dictæ etiā Plinio q̄ circa Delon in orbē sitæ sunt: accedit & Strabo, ut mirari liceat, quā causa motus Seruius Cycladas scripserit dictas esse, nō q̄ in circuitu sint, sed potius q̄ longo ordine eas circuire necesse est, uel propter promōtoria, uel quia naturale est ut concitiora sint maria uicinitate terrarū quæ anhelitū ex se emittūt. Ad uertendū tñ morē esse ueteribus autoribus, ut quæ sint Sporades etiā Cycladas uocent, contraq; Hermolao teste. Meminit Pli. cap. xii. quarti. Stra. x. lib. ¶ Aegina. De Aegina ante dictū, sed alia ab hac Plinio Straboni inter Sporades preterita, sicut & Cathon, nisi quis Cothō quā in Lacōnico sinu esse Plinius ait, intelligere uelit. Addo q̄ Olearon inter Cycladas idē autor numerat, inter Sporadas Sycinū, quā Cycladibus Pomponi. ascribit. ¶ Ios. Homeri Vatis sepulcho clarissima Pli. & Straboni. ¶ Thera. Ex qua profecti Therei Cyrenas in Africa condiderunt, ut ex Callymacho Stra. asserit. Ouidi. lib. vii.

Et Gyaros nitidæq; ferax Peparethus oliuæ, & Saty. x. Iuuenæ. Vt Gyari daus-
 fos scopulis paruaq; Seripho. De Hippuri Pli. ¶ Donyfa. Maro Aenei. iii. Bac Donyfa.
 chatæq; iugis Naxon / uiridemq; Donyfam, Olearon, niueamq; Paron, spar-
 sasq; per æquor Cydadas &c. Naxos Dionysia aliquādo dicta / a uini copia /

unde iugis Bacchatā

Maro dixit. Cianon

Plinius præteriit, nisi,

qđ maxime suspicor,

corruptæ sint apud al-

terutrum uoculæ ali-

quot, quas reponere

nemo temere aude-

at. CHalcidē Pli. Chal-

ciam uocat. Stra. Chal-

ceam. Icaria uero Ica-

ron, ut Cinariā quoq;

nō Pinariam, litera a-

pud alterutrū uiciata,

Nam & pro Aegina

puto rectius Aegyla

legi / cuius Plinius me-

minit & Aegialā Ste-

phanus nominat, si-

cut scribit Hermola⁹.

¶ Nisyros. Celsa saxo-

sa & molendinariis a-

bundans lapidibus, in

ea Neptunni aliquādo templū, & subtus iacens Palibotes Gygas a Neptūno

uictus, ut ueteres tradidere fabulæ. Nā thermas habet abunde scaturientes.

Stra. De reliquis etiā Pli. præter Asinen quā præteriit. ¶ Sicinus. Hanc dixi-

mus a Pli. inter Sporadas censer. Diodorus in fine lib. vi. scribit Cydadas cul-

toribus uacuas a Minoe Iouis & Europæ filio / multis ex Creta ductis colo-

nis frequētiore reddidisse, Quod & Ouid. li. Met. vii. ostendit, recēfens quas

cœperit. ¶ Cythnos. Meminit Pli. & Ouid. lib. vii. M. Florentēq; Syron, Cyth-

non, planāq; Seriphon. ¶ Siphnos. De Siphno Pli. & Strabo. Seriphon noti-

orem fecerunt Rana cognomine Seriphia, quæ illic non coaxant, orto inde

Adagio. Rana Seriphia, in mutos & taciturnos. ¶ Rhene. Deserta olim / in

quā defunctos suos Delii inferebant, cū in Delo, ut Thucydi. lib. iiii. scribit,

nec parere nec sepelire fas esset, sicut nec canē alere, ex Hermola. De Paro &

marmore Paro omnia nota. ¶ Scyros. Prima producta, unde Scyrii, hæc ui-

cinā habet Syrnō, & Syrum cui prima quoq; ad differentiā producta est, ex

Hermol. Sed corripuisse Oui. uidetur li. vii. M. Florentemq; Syron: Etiā si il-

lic corrupte Tyron legitur, & Cypron p Cythnon, sicut li. v. quoq; corrupte.

Inde caua circūdata nube Seriphon Deserit a dextra Cypro Gyaroq; relictis:

nā Cythno Gyaroq; legendū est. ¶ Tenos. Hydrusa dicta Aristoteli, ob aqrū

in ea copiam, ut Pli. tradit. Ouid ubi supra. At nō Oliaros, Didymēq; & Te-

nos & Andros. ¶ Miconos. Dicitur & Mycone Ouid. Hinc humilem Myconē

cretosaq; rura Cymoli. ¶ Naxos. Vinearū fertilitate insignis ab ea Naxii cū

aliis, tum libro quinto Hero. memorati. De Delo maxima harum & celeberrima,

notiora sunt omnia q; ut referā ex Pli. Strabone lib. x. Et. iii. Aeneidos

Vir. Seruiusq; Cynthū habet montē ubi nati Phœb⁹. Cynthi⁹ ob id cogno-

- a ri ingens & centū quondā urbibus habitata Cre-
 te / ad orientem promontoriū Samoniū, ad oc-
 cidentē *κεριον μετ'ωπον* imittit, nisi maior esset /
 Cypro similis, multis famigerata fabulis, aduen-
 tu Europæ, Pasiphaes & Ariadnæ amoribus, mi-
 notauri feritate fatoq; Dædali operib⁹ & fuga,
 tū statione atq; morte maxime tñ eo q; ibi sepul-
 ti Iouis pene clæ uestigiū sepulchræ ē, cui nomē
 eius insculptū esse accolæ ostendunt. Vrbū no-
 tissimæ / Gnosfos / Cortyna / Lyctos / Lycastos /
 b Holopixos / Phæstos / Cydon / Manæthus / Dy-
 ctina. Inter colles / q; ibi nutritū Iouem accepim⁹
 fama Idæi montis excellit. Iuxta est Asticla, Nau-
 machos, Zephyre, Crise, Gaudos, & q; Musas
 goros numero tres uno tñ uocabulo appellāt,

Aegyla.

Nisyros.

Rana Seriphia:

Scyros.

Loci Ouidii

POMPONII MELAE

- Creta.** minatus & Diana Cynthia dicta. [Andros. Eadem & Antrandros aliquan-
do, Phrygii littoris oppido cognominis a qua Andrii. [Creta. $\epsilon\mu\alpha\tau\omicron\pi\omicron\lambda\iota\varsigma$
cognomine, a centum quas sustinuit/urbibus. Virg. lib. Aeneid. iii. Creta Io-
uis magni medio iacet insula ponto, Mons Idaeus ubi, & gentis cunabula no-
stra, Centum urbes habitant magnas &c. Hodie Candia ditionis Venetorum: De
qua diligentissime Strabo. li. x. & vi. lib. Diod. ut Plinius & reliquos sinam. Ruf.
ex Dionysio. Nutrix hic Creta tonantis Multa latus/glebaeque ferax & opima ui-
rentum. [Samoniū. Rhodo aduersum, sicut contrario littore Cyrenas uer-
sus $\mu\epsilon\tau\omicron\pi\omicron\upsilon\upsilon$ $\mu\epsilon\tau\omicron\pi\omicron\upsilon\upsilon$ prominet, ut Rufus ex Dionysio. Hic procul ingens/Incli-
nat rupes sese/obuia fluctibus altis: & alibi/ut ferus ora Est aries/ultrorque mi-
nax petit obuia fronte. In Septentrione inclinās promontoriū Strabo lib. x.
Cimarū uocat. Quod ad fabulosa attinet/ refert Oui. li. viii. M. De Europa q-
dem Tauro aduecta lib. i. in fine. De Dedalo lib. de arte Aman. ii. Ariadne a-
mores elegantissime reddidit in nuptiis Pelei & Thetidis Catullus. Minotau-
ri. vi. Aeneid. Maro meminit, ac prope tedit illa referre, quā nusquam nō legunt.
[Statione. In quā cū Europa rapta appulit. [Morte. Quia in Creta mortuus ē,
& inibi sepulchrum habet. clarum eius rei uestigiū. Hic Saturni & Rheae fili-
dam a matre sublatus & in Creta Nymphis traditus est, ferunt apium melle
pastum, quod hominē eū eloquentia praeditū fuisse significat, unde Dei no-
men inter multa etiā impie facta/ consecutus est. Seruius fabulosa. iii. Aeneid.
retulit. M. Cicer. lib. de natura Deorum hunc Iouem tertiū Saturni filium fuisse
ait/ cuius in insula sepulchrū ostendatur. Ennius in sacra historia Iuppiter in-
quit postquam terrā quinquies circuiuit/ omnibusque amicis & cognatis suis impe-
rium diuisit, reliquitque hominibus leges, mores, frumentaque parauit, multa-
que alia bona fecit, immortalī gloria memoriaque affectus/ sempiterna monimen-
ta suis reliquit/ aetate persumata in Creta uitā cōmutauit & ad Deos abiit/
cumque Curetes filii sui curauerunt decoraueruntque/ & sepulchrū eius in Cre-
ta est oppido Gnosus, & dicitur Vesta hanc urbem creauisse/ in qua sepulchro
eius est inscriptum antiquis literis Grecis $\omicron$ $\xi\epsilon\upsilon\varsigma$ $\tau\omicron\upsilon\upsilon$ $\mu\epsilon\tau\omicron\upsilon\upsilon$. hoc est Iuppi-
ter Saturni, Scribit haec Lactantius. capite. xi. lib. diuinarum institutionum primi.
- Minos.** Longe ampliores Cretae famā (ut mihi uidetur) Minos peperit, qui Rhada-
mantū uetustissimū eius terrae praesidem & Legislatore imitatus, religione,
moribus, & Reipublicae administrandae prudentia, suos illustres fecit, militiae
- Gnosus.** alioqui nō minus quā domi clarus. Cuius meminit lib. x. Strabo. [Gnosus. Pri-
maria Cretae urbs & Minois aliquando Regia, ab ea Gnosii, & Gnosium ar-
cū & Gnosia tela dicimur, quia in Creta sagittis ualuerūt & in ea ingēs uenādi stu-
dium fuerit, canū nobilitate illic eximia, unde & Ouidius. lib. iii. Met. Gnosius
Ithnobates, Spartana gente Melampus. Nā Diana quā Solino teste Cretēses
religiosissime uenerati sunt, iuxta Dyctynā clarissimo templo culta est, co-
gnomenque Dyctynae ab ea sortita. A Cortina quoque Cortinia tela Sil. dixit li.
ii. Celsis Cortinia muris Tela sonante fugat neruo. &c. Itē/ Eois quamuis cer-
tet Cortina sagittis, Et Cortiniā uestē pro uenatoria Claud. lib. de rap. ii. po-
suit, ubi de Diana. Crispatur gemino uestis Cortynia cinctu. Ut a Cydone/
Cydonius arcus. Idem li. ii. Cydonio fundebat spicula cornu. De oppidis, Dy-
ctyna excepta. Pli. De ipsa Dyctyna Strabonē uisito. Dyctinaeus ab ea mons
dictus, Pli. [Idaei montis. Seruius in Dycteo nutritum scribit, est autem Di-
ctaeus a Dyctē promontorio nominatus, sunt qui a Nympha, uelint. Virg. li.
- Dictaeus.** Georg. iii. de Apibus/ Curetū sonitus crepitantiaque ara secutae Dictaei coeli
regem pauere sub antro. Ad Idaeū conuertamur. Strabo Mons, inquit, Idaeus
Cretensium cunctorum cellissimus quaque uersum circuitū habens stadiorum sex-
centorum, praestantissimis ille sane oppidis instar coronae cingitur. &c. Ad hunc

POMPONII MELAE

dicta q̄ tribus promontoriis triangula est. Ouid. li. Fast. iiii. Terra tribus scopulis uastum procurrit in æquor/ Trinactis a posito nomē adepta loci, & Sil. lib. v. Huc Aetnea cohors Triquetris quā miserat oris, Rex Arethusa tuus. Elegantissima est huius insulæ descriptio apud Claud. lib. de rap. Pro. primo, &

li. xiii. Ouid. Meminit Lucret. lib. i. Sil. Italic⁹ lib. xiiii. Inter historicos Diod. vi. li. & xvi. Polybius li. bel. puni. primo, Locor̄ uero Siciliae, frequēs est apud Ciceronē in Verrinis, Thucidydem li. vi. mētio. Alias ex professo Dionysius. Stra. li. vi. Pli. iii. lib. & multa ad eius imitationē Iulius Solinus, alios p̄tereo. ¶ Id angustū. Mille em̄

Fretum Siculum.

& D. passi. in latū patet, Pli. Nemo de fretō illo diligentius Iu-

stino retulit, Epitomatis li. iiii. ¶ Anceps. Ideo Sil. li. ii. refluū dixit/ Clasisib⁹ & refluō spectauimus æquore raptis Contorta e fundo remouentē transtra Charybdim. ¶ Scyllæ. De his monstris. xii. Odysseæ Homerus, & lib. Aenei. iii. Maro. Inibi fabulosa diligenter Seruius retulit. ¶ Charyb. ma. Vorticōsū scilicet ob rupium præcipites amfractus. ¶ Noxium. Nā transitus piculosissimus est. ¶ Pachinū. Notiora sunt illa promont. quā ut referā. Vide Martian. lib. vi. & hæc omnia picturæ adhibe, quā reddidit tab. Europ. vii. Ptolemens.

Pelorus.

¶ Pelorus. Idem promontoriū & Peloris dicitur, Historiā deprompsit ex Sallustio, quē in hanc sententiā scripsisse etiā Seruius refert super. iii. Aenei. Vir. quāq̄ dicat se legisse / ante Hannibalis tempora Pelorū dictū, Polybius certe in primo bel. puni. nō aliud loco nomē tribuit. Vale. lib. nono de Temeritate ex Italia nauigasse eum scribit, Petilia relicta, dū tam paruo spacio Italiam Siciliamq̄ inter se diuisas nō credidit/ ueluti insidiosum cursus rectorē Pelorū interemit. Melæ sensus magis placet, timuit enim ne in Italiā appelleret, nescius intermedium esse fretū per quod Pelorus erat traiecturus. ¶ Ora. In termedia, Vide Ptol. ¶ Messanā. Clarissimā ex Punicis & Atticis bellis, ante Zancle uocata, a Taurominio Tauromeni Ciceroni. Dicuntur & alias Tauromenii, Taurominitani. Sil. li. xiiii. Taurominitana cernūt a sede Charybdim. Luca. lib. iiii. Taurominitanæ fugiens damnosa Charybdis. Et Tauromeniēses uocati. Oppidū ipsum conditū est in colle cui Tauri nomen erat, ab Andromacho Thimei Historici patre/ uiro opib⁹ animoq̄ p̄stare, & Tauromeniū dictū est, autore lib. xvi. Diod. Eius loci meminit quoq̄ Baptista Egnati⁹ prespiter Venetus in eo libello quē racemationū titulo dignatus est. ¶ Catina.

Catina. Carana.

Alia in Sicilia Catina, alia Catana, ab hac Catanæ, & Catanenses, ab illa Catinenses. Hermol. unā intelligere uidet. Catinæ simulachrū fuit Cere- ris, ut Cic. in aët. contra Verrem. vii. scribit, quod a uiro non modo tangi sed nec aspici quidem fas fuit, a Megaride autem Megarenenses etiā Ciceroni dicti.

Syracusæ.

¶ Syracusæ. Cicero aët. quarta contra Verrem/ ubi de Marcello/ Urbem inq̄ pulcherrimā Syracusæ, q̄ cū manu munitissia eēt, rū loci natura terra ac mari

Graciā spectat: Lilybæum quod in Africam: Pelorum quod in Italiam uergens Scyllæ aduersū est: causa nominis Pelorus gubernator ab Hānibale ibidē conditus, quē idem uir pfugus ex Africa ac per ea loca Syriam petens, quia p̄cul intue- ti uidebantur cōtinua esse littora/ & nō peruium pelagus, proditū se arbitratus/ occiderat. Ab eo ad Pachinū ora quæ extendit Ioniū mare attin- gens hæc fert illustria, Messanā, Taurominium, Catinā, Megarida, Syracusas, & in iis mirabilem Arethusam, fons est in quo uisuntur iacta in Alpheum amnē/ ut diximus/ Peloponesiaco littori

clauderebat. Itē in sexta, Urbē Syracusā maximā esse Græcāz urbiū, pulcherri-
mamq; omniū sepe audistis &c. Quo in loco de hac urbe lectu dignissima, si-
cut & apud Diod. lib. xvi. ubi de rebus Dionis. ¶ Arethusa. Cicero ibidem, in
hac inquit insula (Syracusana intelligens) est fons aquæ dulcis cui nomē Are-

Arethusa.

a infusum, unde ille creditur nō se consociare pe-
lago, sed subter maria terrasq; depressus huc a-
gere alueū, atq; hic se rursus extollere. Inter Pa-
chynum & Lilybæū Acragas est, Heraclea &
Therme. Inter Lilybæū & Pelorida Panormus,
& Imera, Interius uero Leontini, Centuripinū,
Hybla, aliæq; cōplures. Famā habet ob Cereris
templum Aetna præcipua montiū. Eryx maxie
memoratur ob delubrum Veneris ab Aenea con-
ditum. Et Aetna quæ Cyclopas olim tulit, nunc

thusa est, incredibili ma-
gnitudine plenissim⁹
pisciū, qui fluctu aquæ
tot⁹ operiret/ nisi mu-
nitione ac mole lapi-
dum a mari disunct⁹
esset, meminit Seneca
meatus eius li. nat. q.
vi. & nos supra ubi de
Alpheo/ ex Marōe do-
cuim⁹. ¶ Acragas. Qd
Agrigētū nostri dixe-
runt, ut Pli. ait. Ab hac
Agrigentini, Agrigen-
ses, Acragantini dicun-
tur, Lucret. li. i. quorū

Acragas.

Acragantinus cū primis Empedocles est, insula quē triquetris terrarū gessit
in oris. Maro Aeneid. iii. Arduus ille Acragas ostentat maxima lōge Mœnia/
magnanimū quondam generator equoz. De Heraclea quæ media fere inter
Pachinū & Lilybæū orā tenet, etiā Ptolemeus. Notæ sunt Thermæ a quibus
Thermitani dicti, cū cæteris tū Ciceroni. ¶ Panormus. Hodie quoq; clara, a q̄
Panormitani. ¶ Imera. Fluiuo cognominis, a qua Imerei. ¶ Leontini. Sil. lib.
xiii. Prima Leontinos uastarunt prælia campos/ Regnatā duro quandā Le-
strigone terrā, a Leontio oppi, cuius Ptol. meminit/ sicut Centurupini a Cē-
turipis/ quoz frequētissima est apud Ciceronē in Verrinis mētio. Sed Hybla
melle quoq; cōmendatissia, a qua Hybleis illis apibus cognomentū ē/ Sil. Tū
quæ Nestareis uocat ad certamen Hymeton audax Hybla fauis. ¶ Aliæq; cō-
Nā urbes claras habuit. LXIII. ut li. vi. scribit Martiā. ¶ Famā habet. Cicero ac-
tione in Verrē. vi. Vetus est, inquit, opinio quæ constat ex antiquissimis Græ-
coz literis atq; monumentis Insulā Siciliā totā esse Cereri ac Liberæ conse-
cratam/ hoc cū cæteræ gentes sic arbitrant, tū ipsis Siculis tā psuasum est/ ut
agris eoz insitū atq; innatum esse uideat. Nā & natas esse i his terris deas &
fruges in ea terra primū repertas arbitrant: & raptā esse Liberā quā eandem
Proserpinā uocant ex Aetnensiū nemore, qui locus in media est insula situs
umbilicus Siciliæ nominat, Haët. Cice. Habuit igit iuxta Aetnā angustiss. tē-
plū Ceres/ ab eo Aetnea dicta. Clau. li. i. rap. Aetneæ Cereri ples optata uire-
bat. Quāq; & Aenneā dici multi uolunt ab Aenna eius insulæ oppido/ ubi re-
ligiose culta ē. Sil. li. i. Nec Cerere Aennea, Phario nec uicta colono. Aenneæ
Cereris simulacrū tale fuit/ ut homines cū uiderēt/ aut ipsam uidere se Cere-
rem/ aut effigiem Cereris nō humana manu factū esse/ sed cælo delapsū ar-
bitrarent, autor in .vii. aët. cōtra Verrē Cice. Sūt aut q Aennā p Aetna substi-
tuere pergūt in hoc Pōponii loco. Et apud Ciceronē nō Aetnā sed Aennā le-
gūt, quoz iudiciū temere abiici nō debet, cōstat em Aennā & oppi. in Sicilia
& montē fuisse. Sil. lib. xiii. Aenna deū lucis sacram dedit ardua dextrā, ubi
alia etiam in eandē cū Cice. sententiā subiunxit. Monet illud quoq; q ad Pe-
loz Aetnā statuit Ptolemeus. Aennā in media fere Sicilia ut Cicero. Sed &
Aetna legi pōt a qua Aetnea ut dixim⁹ Ceres. Nec offendit quod paulopost

Siciliæ laus.

Aetnea
Ceres.Aennea
Ceres.

POMPONII MELAE

Aetnae nomen repetit. Quandoquidem motes relaturus Aetna prius praedicat ut numine Cereris insignem, sicut Veneris Phano Erycem, mox addit etiam Aetna & Cyclopum domicilio & perpetuis ignibus celebré esse. De Eryce oēs referunt, a templo Erycina ipsa dici. Horat. i. Car. Siue tu mauis Erycina ridens. [Aetna. Huius

Lucretius.

incendii causas Maro reddidit, & pleraque non indocte li. primo de rapto Claudiano. Lucret. lib. i. Hic est uasta Charibdis & hic Aetna minantur murmura flammarum rursus se colligere iras, faucibus eruptos iterum ut uis euomat ignes ad caelumque ferant flammae fulgura rursus. Lege li. xiiii. Silius & tertio Aeneid. Maroné. Cuius locum Macrobius scribit li. v. toto sensu ex Pindaro depromptum. Ferunt Poetae Enceladum subitus premi, a Ioue reuinctum, propterea quod ignem eructat & terremotibus uicina loca infestant, nam si ad Physica respicis non sunt aliud Gigantes quam spiritus illi terra clausi, qui dum exitum non inueniunt/ uel sibi uiam faciunt, montibus altissimis adeo persaepe concussis ut aut rumpantur, aut ingentia frustra emittant contra Iouem id est caelum uersus, qui fulmine saeuus aequo impetu solet obuia fundere. Hinc illa pugna Gigantum montes in Iouem mouentium uetusta hoc est erudita fabula celebris, cuius super praeter quoque meminimus. [Imera. Sil. lib. xiiii. Armare suos qua mergitur Imera Ponto Eolio, nam diuiduas se scindit in oras, Nec minus occasus petit in cita, quam petat ortus / Nebrodes gemini nutrit diuortia fontis Quo mons Sicania non surgit ditior umbra. Soli. Imerum coelestes mutant plagae, amarus denique est dum in Aquilonem fluit, dulcis ubi ad meridiem flectitur, miror in re tantilla, adeo uariare scriptores, Mela in meridiem fluere ait & occasum, Silius in ortum occasumque, Soli. in meridiem & aquilonem. At recte colligentibus idem referent. [Aeae. Homerus lib. Odys. quinto, Ogygiam insulam Calypso tenuisse scribit, quam a se & Calypson dictam confirmat lib. iii. Pli. Altera inquit Calypsus quam Ogygiam appellasse Homerus existimat. Eandem igitur Aeaeam dictam esse/ cum Melae tum Propertii autoritate uerisimile est, hic li. iii. ad Posthumum sic ait. Et Thalamum Aeaeae flentis fugisse puellam, Totque hyemis noctes totque natae dies. De Calypso omnino locutus cum ante Cyrces mentionem fecisset: Quamquam haud nescio Aeaeam Cyrcen & huic & Maroni dici. iii. Aenei. Inferni lacus/ Aeaeaeque insula Cyrces, ubi Seruius nescio quid nugatur. Verum ab Aea Colchoe opp. circa Phasin sito, cuius lib. i. Strabo meminit. De Gaulo, Melita, Galata & Cosyra, Pli. eodem in loco, a Melite haccanes nobiles aliquam Melitae dicti Straboni lib. vi. At Melitaeos Pli. ab ea Melite dictos autumat, quae inter Illyricum & Corcyram nigram in Adriatico sita est, ca. ultimo lib. iii. Et ab Hermolao defenditur. [Aeoli. Omnes ueteres Aeolias septem nominant, unicus Seruius. i. Aenei. nullo autore, noue. Pli. citra Siciliam, inquit, ex aduerso Me tauri amnis. XXII. ferme milium pass. ab Italia septem Aeoliae appellatae, eadem

Enceladus.

Gygates quid sint?

Imera.

Aeae.

Aeoliae insulae.

asiduis ignibus flagrat. De omnibus Imera referendus quia in media admodum ortus, in diuersa decurrit, scindensque eam utrinque, alio ore in Liby cum alio in Tuscum mare deuenit. Circa Siciliam in siculo freto est Aeae, quam Calypso habitasse dicitur. Africam uersus Gaulos, Melita, Cosura, propius Italiam Galata, & illae septem quas Aeoli appellant, Osteodes, Lipara, Didyme, Phoenicusa, Ericusa, Hiera & Strongylae, ut Aetna perpetuo flagrant igne, At Pithecusa, Leucothea, Venaria, Sinonia, Capreae, Prochyta, Pontiae, Pandataria, Phytonia, Palmaria Italico

b

Lipareoz & Hepheſtiades a Græcis, a noſtris Vulcaniæ, Aeoliæ q̃ Aeolus Ili-
cis temporibus ibi regnabat, Haſtenus Pli. Nomina ſunt, Lipara, Hiera, Strō-
gylæ, Didyme, Ericuſa, Phœnicuſa, Euonimos, Plinio, Soli. Dionyſio & Stra-
boni, niſi q̃ hic Thermēſſam nominat / Mela nō Euonimō ſed Oſteoden illis

a lateri citra Tyberia hoſtia obiacēt. Ultra aliquot
ſunt parua Dianiu, Iginiu, Carbania, Vrgo, Il-
ua, Capraria, Duæ grandes fretoq̃ diuiſe Ethru-
ſco / quarū Corſica littori propior inter latera te-
nuis & longa, præter quā ubi Aleria & Mariane
coloniae ſunt a Barbaris colitur. Sardinia Afri-
cum pelagus attingens, niſi q̃ in occidentē quā
in orientem anguſtius ſpectat, par & quadrata
undiq̃, & nuſq̃ nō aliquanto ſpacioſior quā ubi
latiſſima eſt Corſica. Cæterum fertilis & ſoli q̃
cœli melioris, atq̃ ut ſecunda ita pene peſtilēs.

adnumerat, inſulā iu-
xta ſitā etiā Plinio &
Ptolemeo. Cæterū Li-
para diſta a Liparo re-
ge cui Aeol⁹ ſucceſſit,
Hiera q̃ Vulcano po-
tiſſimū ſacra eſt, ante
Theraſia diſta. Stron-
gylæ Aeoli dom⁹ olī,
a rotūda figura, nam
σφωγύλον rotundū &
turbinatum Græci uo-
cāt. Dionyſius Plotas
coguominat qd̃ facile
adnauigetur, locus e-
nim nauigabilis illis
πλωτος dicitur. Didy-

Plotæ.

me q̃ geminæ formā habet. Ericuſa & Phœnicuſa / q̃ Straboni Erico de Phœ-
nicodeq̃ dicunt, ab Ericæ palmæq̃ frutetis quibus abundant nomē habent.
Euonima diſta q̃ ſiniſtra ſit quoniā e Lipara in Sicilia uauigantibus ſiniſtra
maxime offertur, Græci ευώνυμον ſiniſtrū uocant, ex Stra. Pythecufa. Quæ
& Aenaria ab ſtatione nauīū Aenææ & Homero Inarime diſta eſt, Græcis ue-
ro Pythecufa / a ſimiarum copia / quas Pythecos uocāt, aut ut Plinius ſcribit
a ſigulinis, nā πυθος doliū Græcis dicūt. Lege ca. vi. lib. iii. Pli. ubi omniū q̃s
hic Pomponius tradit ſit mentio: Sola Phytonia remotior in Sardiniam ma-
gis inclinat / & Capellæ Phitonix foſſe dicitur, ex Pli. Cirbania autē illa eſt
Hermolai iudicio quæ alias Barpona dicūt. Corſica. Græcis Cynos diſta:

Corſica.

notiſſima uino præſtante, durante etiānum nomine, inter quā & magis me-
ridianā Sardi. anguſtū mare interfluit. Aleria. Aleriā em. L. Sylla, Marianas
colonias C. Marius deduxit. Illi igitur Romani reliq̃ Punica gēs & Barbara.
Sardinia. A Sardo Herculis filio diſta, ut libro. xii. Silius & Solinus ſcribūt,
De ea Pli. vii. cap. tertii lib. eadē & Ichnuſa & Sandaliotis a forma humani ue-
ſtigii diſta. Claudii in bello Gyldonico. Humanæ ſpeciem plantæ ſinuofa fi-
gurat Inſula, Sardiniam ueteres dixere coloni. Multa in ea inſignia ſunt, at
nihil magis quā quæ adagio locū præbuit, herba Sardoæ, cuius ex uaria opi-
nione ſcriptoz Erasm⁹ Roterodamus / homo Germanus / Græca-
rū & Latinarū literarū peritia præſtans, cuius extat Parœmiarū opus ſuo con-
ſcriptū Marte / nā ante eū nemo Latinoz per omnē ſæculoꝝ memoriā idē eſt
auſus, Græci multa quidē elegātia, at ut intelligo / copia nequa q̃ pari / nec ſa-
tis abſoluta reliquerunt. Sardinia Ptoleme⁹ multo longiorē facit quā ſit la-
ta, nā Eoū liſtus. CLXXXVIII. mil. p. longitudinis habet, maxima latitudine
CXXII. mil. p. exiſtente, eadē prope & Pōponii eſt ſententia, nā anguſtius ſpe-
ctare eā in ortū q̃ occaſum ait, littoribus uidelicet medio contractis: in uni-
uerſum autē ubiq̃ ſpacioſiorē eſſe quā Corſica ſit, etiā eo tractu quo latiſſi-
ma eſt. Soli quā cœli. Habet enī in ſeptétrionē uerſos montes, quibus Bo-
reæ afflatus prohibetur, reliqua in ea turbulenta ſunt & morboſa grauibus
& uiolentis auſtris, ut Pauſanias retulit & meminit Cœlius Rhodigi. ca. xix.

Erasm⁹ Ro-
terodamus.

POMPONII MELAE

- lib. undecimi. Alioquin constat in insulis adeo a cōtinēte remotis & in meridiem expansis æstiuo maxime tempore (nisi mansionis consuetudine cœlū uincatur) salubré habitationē esse nō posse. ¶ Ilienses. Sunt & Iolaenses ab Iolao Iphicli filio, sed uetustissimi Ilienses. Pausaniæ. Solini incuriā, Iolaū alibi Iphicli alio uero in loco Aristei filiū fuisse asserentis, adnotauit Hermol. ¶ Calaris. Aqua Calaritani ut a Sulchi Sulchitani Plin. De Calari. Claudia. in bell. Gildōnico. Vrbs Libyam contra Tyrio fundata potenti Tēditur in lōgū Calaris tenuēq; per undas Obuia dimittit fracturū flammia collem. ¶ Stœchades. Tres, singulis nominibus Prote, Me se & Hype, dicunt Plin. capi. v. tertii libri, hoc est prima, media & ifima, id quod ob ordinē quo sitæ sunt Stœchades dictas esse demonstrat, Mafsiliensium littori uicinæ sunt Plinio. ¶ Baleares. Baleares funda bellicosas Græci Gymnesias dixere, Plinio. Maioricam & Minorcam nominant, a dispari quantitate, Dictas esse constat a βαλλω quod mitto siue sagitto significat, Gymnesiæ uero dictæ q̄ incolæ nudi ætatis tempore iactu fundarū sese exercent. Nā uitam ibi aliquando nec uestibus, nec calceis assuetā egerūt, ternis bifidis armati fundis, Vbi matres liberos arte iaculandi solēt instituere, neq; enī fas est cuiq; maxilla panē terere nisi prius ipsum lapidem fuerit indeptus iacentē super trabem in locum metæ. Ita quidem scripsit Lycophron ut aliqui Latinorum traduxerunt. Quē Florus capite octauo libri tertii imitatus, prope similia retulit. Silius libro quinto. Et torta Balæaris sæuus habena, meminit libro sexto Diodorus. Scribit capite. lv. octauo libri Plinius, tantum apud Baleares aliquando Cuniculorum prouentū fuisse ut auxilium militare a diuo Augusto aliquando in eosdem petierint. ¶ Iamno. De Iamnō & Magone/ minoris insulæ, Polentia uero & Palma maioris, capite quinto tertii libri in eandem sententiam Plinius protulit. ¶ Ebusus. Huius nominis penultima anceps est. Silius libro tercio, Iamq; Ebusus Phœnissa mouet, mouet Artabrus arma, Rufus ex Dionysio, Ac dilecta uago pecori confurgit Ebusus. ¶ Ferrariam uocāt. De illo & Sucronensi sinu/ retulimus in continentis descriptione. ¶ De agrestibus. Hoc est agrestifirmitate exuta cicurantur. ¶ Colubraria. cuius meminit Plinius. capite quinto libri tertii. Ebusi inquit terra serpentes fugat, Colubrariæ parit, ideo infesta omnibus, nisi Ebusitanam terram inferentibus, Græci Ophrysam dixere, nec cuniculos Ebusos gignit populantes Balearium menses. In eandem sententiam libro tertio Strabo. ¶ Fugientibus. Consimilis naturæ Gaulos insula est Cercinnæ in Africam spectanti uicina/ in qua serpēs neq; nascitur nec uiuit inuesta, propterea iactus ex ea quocūq; gentium puluis/ arcet angues/ Scorpiones superiniectus illico perimit, Solinus autor, ex capite septimo libri quinti Plinii. In freto Gallico iuxta Britanniam insula est Atamis quæ

ipsa cum nullo angue (ut Solinus scribit) serpatur / asportata inde terra quo
cunq; gentium inuecta sit / angues necat. Nos huiusmodi rerum nimirum in Nota.

a que nocent / adeo expers / ut nec ea quidem que
de agrestibus mitia sunt, aut generet / aut si iue-
cta sunt sustineat. Cōtra, est Colubraria cuius me-
minisse succurrit q̄ cū scateat multo ac mālefi-
co genere serpentū, & sit ideo inhabitabilis, ta-
men ingressis eā itra id spaciū qđ Ebusitana hu-
mo circūsignauerūt sine pñcie tuta est, iisdem
illis serpentibus qui solent obuios appetere,
aspectum eius pulueris aliudue quod uerius / pro-
cul & cum pauore fugientibus.
nisi / non puluerem ipsum / sed aliud multo magis quod sensibus nostris mi-
nime obuium est, serpentes fugere recte autumauit.

signum facilius est ad
mirari magnitudinē,
quam unde tales sint /
causas reddere, nam
& has prædiues admi-
rabiliū effectū na-
tura in multis huma-
nam industriam late-
re uoluit, ne scilicet in
geniis nostris peruia /
si non haberet ampli-
us quod miraremur,
uetustissimæ dignita-
tis splendorem amit-
teret. Ideo Pompo-

POMPONII MELAE COSMOGRAPHI, LIBRI
SECYNDI DE ORBIS SITV, ET ADIEC-
TORVM VADIANI SCHOL-
LIORVM FINIS.

POMPONII MELAE

IOACHIMI VADIANI HELVETII IN TERTIVM
POMPONII MELAE LIBRVM SCHOLIA.

ICTA EST ORA. Pomponius extrema terrarū littora lustraturus, quoniā Oceano illa amplissimo coercent / prius de fluxu refluxuq; eius disserit, mox ad littorū descriptionē adq; insularū quæ in Oceano inlignes sunt nomenclaturā conuertitur. ¶ Circuitus. Vnus/unoq; amplexuq; extantis terræ

Contra Ciceronem & Macrobiū.

Oceanus quō infinitus ē

Oceanus.

Enosigæus.

Silius.

POMPONII MELAE DE SITV OR BIS LIBER TERTIVS.

EXTIMA HISPANIAE LITTORA.

Icta est ora nostri maris, dicte insulae quas amplectitur, restat ille circuitus/quē (ut initio diximus) cingit Oceanus ingens, & infinitum pelagus, & magnis æstibus concitū (ita enī motus eius appellant) modo inundat campos, modo late nudat ac refugit, nūc alios aliosq; iuicē, neq; alternis accessibus nunc in hos nunc in illos impetu uersum, Sed ubi in omnia littora / quibus diuersa/terrarum insularumq; ex medio pariter effusum est, rursus ab illis colligit in mediū & in semetipsum redit, tanta vi semp immissum, ut uasta etiā flumina retroagat, & aut terrestria

ref q; in omni rotūdo icerta est initii finisq; præscriptio. ¶ Concitū. Nā & cyp⁹ est, ideoq; *ωκεανός* Græcis a celeritate dictus, ut refert Solin⁹, ab *ωκύς* quod uelocē significat, & simul impetuofus, ac propterea Græcis Enosigæus uel. n. geminata Ennosigæus uocatus quod terrā quatiat *ἐνοσίγαστος* enim concussio ē, γὰρ terra. Iuue. Saty. x. Ipsum compedibus qui iunxerat Ennosigæum, nā ad alia quoq; maria ab Oceano tralatū nomē est, Quin & coniunx id est uis illa Oceani perpetua Amphitrite dicta q; littora lancinet teratq; circū circa, Qui. Met. primo, nec brachia longo Margine terrarum porrexerat Amphitrite. ¶ Inuicem. Vario procursu nunc hos agros nunc illos inundans, neq; id alternatim uenientibus undis, ut alias in omni littore insularum & continentis afolet, sed subito ipetu, quo fit, ut terræ margo extremus in incerto sit. ¶ Pariter. Vniiformi accessu. ¶ Colligitur. Statis horis reuocatur seq; resorbet, in semetipsum hoc est in propriam sedem redeundo. ¶ Vasta flumi. Venit enim altissimis undis, nā octogenis cubitis supra Britanniam intumescere æstus Pytheas Massiliensis prodidit, autore Plinio. Silius libro tertio de Hannibale. Mira de hinc cernit surgentis mole profundū iniectum terris subitum mare, nullaq; circa littora & infuso stagnantes æquore campos. Lege eundē.

¶ Neq; adhuc. Multum em̄ diuq; inter rerū naturæ studiosos agitatū est, quæ causæ tantā undarū uim suscitent, & (ut Solinus ait) plura pro ingeniis disserentiū/quā pro ueritatis fide expressa. Plariq; depræhēdi posse causas negant. Et Lucanus poeta cū in aliis artibus tū Mathematicis præstās, in illa q̄

Lucanus.

a deprehendat animalia, aut marina destituat, neq; adhuc satis cognitum est anhelitu ne suo id mundus efficiat, retractaq; cum spiritu regerat undam undiq; si (ut doctioribus placet) unū animal est: An sint depressi aliqui specus, quo reci proca maria residant atq; inde se rursus exuberantia attollāt, An luna causas tantis meatibus præbeat, ad ortus certe eius occasusq; uariant, neq; eodem assidue tēpore, sed ut illa surgit ac demergit, ita recedere atq; aduētare cōperim⁹.

stione animū despondit nimirū/cū de Gallico locutus Oceano sic ait. Qua litus dubium, qd̄ terra fretumq; Vendicat alternis uicibus cum funditur ingens Oceanus, uel cū refugis de fluctib⁹ affert. Ventus ab extremo pelagus sicaxe uoluet, Destituatq; ferrens, an sydere mota secundo Thetyos unda uagæ lunaribus æstuat horis, Flāmiger

an Titan ut alentes hauriat undas Eligat oceanū fluctusq; ad sydera tollat, Querite quos agitat mundi labor: at mihi semper Tu quæcunq; moues tam crebros causa meatus, Vt superi uoluere lates. &c. Nā maris illa reciprocatio maxime mira est, ut diuina cuipiā nō iniuria uideri possit. Cice. lib. iii. de natura deoz, ubi naturæ potentiā constantiamq; extollit Cottā sic loquentem fecit. Quid Calcydico Euripo in motu identidem reciprocādo putas fieri posse constantius? quid fredo Siciliensi, quid Oceani feruore illis in locis, Europā Libyamq; rapax ubi diuidit unda? Quid æstus maritimi uel Hispaniēses uel Brittannici/ eorumq; certis temporibus uel accessus uel recessus sine deo fieri non possunt? Hactenus ille, cuius uerba indicant fuisse qui rē tam miram sine deo qui id ageret/ fieri nō posse existimauerint, Neq; sane illi inepte. Illa enim ingens naturæ per partes potestas, e uero illo & uno deo ad cuius nutus excubat orbis, manat ceu riui solent ex fonte, ut natura nō aliud esse uideatur, quā diuina quædā uis/ mundi membrīs a se creatis indita. Ex ipso em̄ & per ipsum omnia sunt, atq; ut Maro ex Academia cecinit, Totāq; infusa per artus Mens agitat molē & magno se corpore miscet. Addit Aug. ca. xii lib. de Ciui. quarti, Deū esse sinū quendā in se ipso continētē omnia, non tñ ita suæ creaturæ insitū ut animal ex deo & creatura quisq; compositū existimet, quod illoꝝ opinionē reiicit, qui animal esse ipsum mundū dixerunt. ¶ Anhelitu ne. Si anhelitus uocabulo, uapoz resolutionē quæ influxu & radiis luminariū fit/ intelligemus, nō adeo alieno a re pposita usi sunt sermone qui anhelitu mare intumescere dixerunt. Id quod Albertus cap. secundo tractus secundi eius libri quē de elementoz pprietatibus scripsit, prope demonstrat. Si uero aut animalē spirationē, aut anhelitū utcunq; mūdo cōgruum tanq̄ e pulmone quodā ingenti proficiscentē id facere opinati sunt, multū illi a uero absuerunt, & errori causam præbuerunt qui mundū animantē esse putarunt, cū Aristoteles nec animantē esse nec usq; quaq; sensibilem nec rationis compositē nec intellectus/ asseruerit, ut in placitis philosophoz Plutarchus scribit. ¶ Regerat. Resorbeat, retrahat, refluxente oceano. ¶ Vnum animal. Quod putarūt hi, quibus orbes sua sponte moueri uisum est, qñ illi intelligentiis mouent, sed assistētibus magis quā informatibus sphaeras q̄s

Cicero.

Natura qd̄

Anhelitus mundi.

POMPONII MELAE

- Solinus.** mouent, ut Peripatetici confirmant. Solinus/Phisici, inquit, autumāt anial
esse mundū eūq; ex uariis elementorū corporibus conglobatū moueri spiri-
tu, regi mente/ quæ utraq; diffusa per membra, oīa æternæ molis uigorem
exerceant/ Sicut ergo in corporibus cōmercia sunt spiritalia, ita in profun-
dis Oceani nares quasdam mundi constitutas per quas emissi anhelit⁹ uel re-
ducti modo inflent maria/ modo reuocent. Hasten⁹ Sol. [Depressi specus.
In quos ingenti se mole uibrans aquarū moles mergatur, & rursus meatuū
repagulis pulsā exundet, quod a spiritib⁹ sub aqua existentibus fieri Apol-
lonius Tiane⁹ existimauit ut lib.v. scribit Philostratus. At ne illa qdem ratio
uero est similis, nā aliud esse necessū est, quod totū adeo Oceanū trahit, q̄q;
partim/ nūc uento, nūc uaporū spiritūq; eruptionibus / atq; aliis huiusmo-
di causis moueri ipsum contingit. Macrobius. lib. in somniū Scipi. ii. illum maris
motū ex eo esse putauit, quod sinus Oceani orientales & occidentales, mu-
tuo concursu sese feriant, impetuq; immaniore misceant^r, ex quarū collisione
nascitur, inquit, famosa illa Oceani accessio pariter & recessio. At quis dubi-
tet nō ita esse ut ille scripsit? [An Luna. Lunā per angulos motā, mare agi-
tare trahereq; / ceu ferrū allicit Magnes/ maximi autores cōfirmant. Ptole. ii.
Ptolemeus. quadripartiti. xii. cap. Pli. quoq; .xcviii. cap. secundi lib. Silius. iii. libro Cymo-
thoes ea regna uagæ, pelagiq; labores Luna mouet, luna immisis per caru-
la bigis Fertq; refertq; fretū, sequiturq; reciproca Thetis. Omnium uero do-
ctissime, ut solet, Albertus magnus in eo lib. quē de elementorū pprietatib⁹
scripsit/ explicat. Et eo iunior in libro de occultis naturæ opibus diuus Tho-
mas. E recentioribus Thimon. ii. Metheo. questio. ii. Picus Myrandula. xv. ca-
pite lib. contra Astrologos tertii, nutat quidē, uerū demū is esse mihi uidef^r
qui q; a Luna illi maris motus sint libenter & facile ipse credat: mō Astrolo-
gorū curiositas nullā nouā in luna potestate cominiscat, præter motū & lucē
quare, mare cōmoueaf, cū prodiat omnes in accessibus maris recessibusq; di-
uersitates uel a motus diuersitate scandentis syderis uel declinantis, uel a lu-
cis damnis uel incrementis euidentissime causam habere possint. At Picum
urget & tanq; tergiuerfetur incusat Augustinus Nyphus Suesanus, Astrolo-
gus ætate nostra minime indoctus, qui & ipse haud quāq; indigna lectu sup-
enūciatū. xxv. libri/ de nostrarū calamitatū causis tertii adnotauit. Nemo tñ
omniū Alberto fidelius diligētiusq;. Scribet & Georgius Collimitius Mathe-
maticus clarissimus, ad Magnificū Gabrielē Vogt, magnanimi Cæsaris Maxi-
miliani a consiliis & secretis uirū solertissimū, qui nuper in Britānici Ocea-
ni littore/ cū illā imanium fluctuū uicissitudinē conspicatus esset, causarum
cupidus/ Collimitiū precatus est, uti quicq; sui gratia/ super re tam mira/ qđ
solidū excussumq; indicaret, in lucē ederet. Equidē cū Collimitio aliquādo
de fluxu refluxuq; Oceani comētus, cū multa hic ut asolet doctē simul & di-
lucide in mediū attulisset, haud difficile depræhensum est. Accessus maris re-
cessusq; haud parū augeri rursusq; minui secundū incrementū & decremen-
tū luminis lunæ. Ideo uere Cæsar Cōmentario belli Gallici. iiii. Eadē, inquit,
noctē accidit ut eēt luna plena q; dies matutinos æstus maximos in Oceano
efficere solet. Eosdem item omni die mensis uariari secundum lunæ transitū
per angulos, Sunt autē anguli, orientis, meridiei, occasus, & mediæ noctis.
Aegre igitur ratio incrementi & decrementi/ accessuū recessuumue depre-
henderetur, nisi motu lunæ & proprio/ illo quē raptu primi mobilis habet
cognito, præterea & latitudine & uiribus, tū & positura lunæ ad stellas erra-
ticas & fixas, potestate quoq; eius per signa deprehensa, illa enim omnia mi-
rifice, cū tempus tū modū & quantitātē fluxus refluxusq; uariant. Nā nulli ac-
cessus maris recessibus ipsis quantū ad durationē attinet tēporis pares sunt,

nisi quā in signis æquinoctii luna existit, aut magis in ipsis æquinoctiis pun- Nota.

ctis sine omni latitudine, Id monstrari minime est difficile, ex inæquali signo- rum ascensione, unde fit, ut nulli circuli paralleli, per quos luna in aliis aliisq; signorū a tropicis æque distantium gradibus circūuoluitur, parīs sint infra supraq; Horizontem spaciū. Estq; consequēs ut ea signa æstiuālia tenente du- ratio primi accessus recessusq; multo maior sit, his quos ab angulo occiden- tis sub terra in ortū usq; suscitāt, & cōtrario quidē modo, cū in Borealibus si- gnis circūuoluit. Immo contingit duplici spacio durationis alteros accessus recessusq; ab alteris uinci/cū in tropicis sita luna rapitur. Rursus accessus re- cessusq; in uno eodemq; tractu quopiam/per quassibet horas & horarū par- tes mutant, Alberti etiā testimonio, Quod ex proprio lunæ motu prouenit, quo a sole modo recedit modo accedit, ut si gratia exempli hodie soli iun- cta cū eo die supra Horizontē exuperet/cras iusto tempore post solis ortum oriens tardiorē faciet ex illo angulo accessum quā priori die fecerit, propter celeritatē qua proprio motu ab occidente in orientem pergit. Addo q; ma- rittimis regionibus quadrante secundū longitudinē distantibus / contingit Accessus re- cessusq; dis- tantibus si- mul fieri po- ssunt.

eodem tempore his accessum illis recessum Oceani fieri. Regionibus uero per diametrū seiunctis accessus quidem & recessus simul fiunt, sed illa diuer- sare, q̄ illis secundus accessus fit, cū hi primū habent. HANC ueritatem obse- cro nemo damnet aut reiiciat, nisi pri⁹ an ita fieri possit cognoscat, nihil om- niū est maiori dignū odio/quā damnare temere quod nō dū intelligas. Ra- tio in promptu est eius quod asseruimus, nā idem est horizon contraposito rum per diametrū, cū igit nobis luna oritur illis occidit, & oriens primū no- bis accessum facit, secundū aut accessum illis ad eundē horizontē occidens, nec repugnat eundē angulū diuersis & orientālē & occidentālē esse. Per in- strumenta uero & supputationes Astronomicas haud difficile est pro quoli- bet climate uerū tempus initii atq; durationis cuiuslibet accessus uel recess⁹ inuestigare, quod & Albertus confirmat. Quod uero ad lunæ positurā atti- Luna qñ ac- cels⁹ uariet.

net, certū est eam in cōfiguratione cū Venere aut stella fixa naturæ Veneris, tū & in humida mansionē accessus augere. Cōtra uero in cōfiguratione Mar- tis aut stellæ fixæ naturæ eiusdem, uel si mansionē siccam transierit, eosdem minuere. Et latitudo quidē septētrionalis augeat in littorib⁹ septētrioni ex- positis accessus, in his autē quæ meridianis climatibus subsunt minuit. Simi- le fit cū luna per signum quodpiā discurret in quo maiores sibi uires puale- scunt. Quod si plena fuerit in principio Canceri & Veneri cōiuncta/habueritq; latitudinē septētrionalē maximā, maximos recessus abcessusq; fieri indubiū est, eoq; potissimū tractu qui parallelo subditur cui maxima declinatio ab æquinoctiali. XXVIII. graduū & dimidii existit. Quī & illud a uero nō abhor- Nota.

ret esse littora Oceani æstibus obuia quibus diebus aliquot luna nec oritur nec occidit, sed plane aut supra horizontē manet aut infra, magno argumē- to Lunā nō lumine tantū sed & motu per angulos quibus maxima uis inest agitare oceanū solere. Hæc singula in suū distributa ordinē, ni fallor, dicato opere dabit ppe diē in lucem Collimitius. Recte uero Plinius omnes istos æstus in Oceano maiora integere spacia ait quā in reliquo mari/siue quia to- tū in uniuersitate animosius est quā in parte, siue quia magnitudo aperta sy- deris uim late grafsantis efficacius sentit, eandem angustis arcibus, qua de causa nec lacus nec amnes similiter mouentur. Ideo Cor. Tacitus in Agri- colæ soceri uita. Naturā, inquit, Oceani atq; æstus neq; quærere huius operis est, & multi retulere, unū addidero nunq̄ latius dominari mare (Britannicū intelligens) multū fluminū huc & illuc ferre, nec littore tenus accrescere ac resorberi, sed influere penitus atq; ambire etiā / iugis atq; montibus inferi,

POMPONII MELAE

Oceani im-
petus.

uelut in suo. &c. Hoc est quod Mela asserit, tanta ui semper immisſū, ut etiā uasta flumina retroagat Oceanus. De impetu nemo dubitet, mergit enim abluitq; spaciosos agros. Et hodie ad marittimū oppidum Batauoz quod lingua sua Dortrich nominat, turres cernunt testes merſi oppidi, quæ recto & pinnaculis tenus e-

minent, cætera in profunda demerſa. Præſentiſſimo in toro eo tractu periculo ſi quando pertinacius aggeres quos accola gens cōtra fluctuum excuſum præſtruit, mare pfregerit, quicquid em iuxta eſt miſere perit/ inmiti illo Neptunni numine oia in prædā uendicante. De æſtib⁹ aliis extra rationē Plin⁹. c. ca. ſecūdi. Reli⁹ quæ fluxū aliūde aut iuuant aut impediūt Albertus ſolita retu-

Alberti laus

lit diligentia, imo eruditione, imo gratia, uix enim dixero quā omnia quæ autor ille tradit/ ſtatim in attenti lectoris captu gratiā ſibi comparent. At ſunt qui rebus uerborum ſucum in tanto autore demptū querant, bene illi: ſed uideant ne nimium ſuo indulgeant ſtomacho, rerū enim gratia petendus Albertus ē nō uerborum. ¶ Ad ortus cerre. Certe inquit Pōp. & danda autori tam uero idoneo fides eſt, in eo loco nato / qui maximis æſtibus urgetur, nā fluxuum Hiſpanienſium maxime meminere in locis ſupra citatis, Cicero, Silius & Philoſtratus. ¶ Huc egreſſos. Huc inquit, hoc eſt in proximū extra anguſtias Hiſpaniæ lit-

Turduli.
Baſtuli.

tus. ¶ Dex- tra. In ſeptétrionē uergentia. ¶ Aequor Atlan. Prol. contra Hiſpaniam occiduū uocat. Atlanticū ab Athlante Mauritanix monte dictū, de quo deo uolente in huius libri ſine diſſeremus. ¶ Abducitur. Sinus admittit nō magnos. Adhibe hoc in loco picturā. ¶ Anam. Bethicæ terminum. ¶ Turd. & Baſt. In Bethica præcipui. Plin. i. cap. lib. iii. Ab Ana, inquit, Athlantico Oceano obuerſa (Hiſpania) Baſtulorum Turdulorumq; eſt. Strab. iii. lib. Turdetanos cū Ptolemeo quoq; nominat, ſicut & Baſtiranos gentem ſuo tempore mixtam, tū & ſapientia & litterarū ſtudiis pſtantem. ¶ Gaditanum. A Gadi- bus in eum ipſum ſinum uergente inſula / quæ a Bethica anguſto ſpacio, & ueluti continēte abſcinditur, ut infra Pomponius ait. OLeaſtrum uero a ſuis quas educat arboribus dictum, notū eſt, Omnis enim ea ora oliueris di- ues eſt. Indicat & Silius lib. iii. Palladio Bethis umbratus cornua ramo. Et li. primo Hiſpaniā intelligēs Nullaq; Palladia ſeſe magis arbore tollit. De Ebu- ra ad quā Luciferi tēplū fuit, & nota illa ſūt maris æſtuaria, Stra. Hermolaus Coram legit non Eburā, ut inde Corenſe littus Plinio dictum ſit potius quā Curenſe / ut paſſim habent exemplaria, nā Ebora alibi eſt, lib. iii. Strab. Alæ meminit etiā Ptolemeus. ¶ Monumentū. Quo conditus iacet. De Geryone alibi referemus. ¶ Bethis. A quo Bethicolæ Silio li. i. Bethicolæq; uitos ſpa- ſis agitabat iniquis. Oriē hic in Tegenſi ſaltu, modicus primo, ſed multoz

Bethica oli-
ueis diues.

Huc egreſſos ſequentesq; ea quæ exeuntibus a
dextra ſunt, æquor Athlanticū & ora Bethicæ
frōtis excipit, q̄ niſi q̄ ſemel iterūq; paululū i ſes
met abducit, uſq; ad fluuiū Anam penē recta eſt.
Turduli & Baſtuli habitāt. In proximo ſinu por-
tus eſt quē Gaditanū, & lucus quē Oleaſtrū ap-
pellant. Tum caſtellum Ebora in littore, & pro-
cul a littore Aſta colonia, extra lunonis ara tem-
plumq; eſt. In ipſo mari monumentū Geryonis
ſcopulo magis quā inſulæ impoſitum. Bethis ex b
Tarraconenſi regione demiſſus per hāc ſere me-
diam diu, ſicut naſcitur, uño amne decurrit: poſt
ubi nō longe a mari grandem lacū facit, quaſi ex

fluminē capax, circa ostia crescente oceano maxime oppletur stagnatq; uer-
sus fontes ex quibus oritur, spiritu quodam ipsum a mari repellente, ut lib.
v. Philostratus tradidit. ¶ Quantulq; Quā magnus ampliusq; ¶ Onoba. Her-
molaus tanquam dubius apud Pliniū, Onobam, prope Iunonis promonto-

Onoba.

a uno fonte geminus exoritur, quantusq; simplici
alueo uenerat, tantus singulis effluit. Tum sin-
alter usq; ad finem provinciae inflectitur, eumq;
parua oppida Olitingi / Onoba contingunt.
At Lusitania trans Anam qua mare Atlanticum
spectat, primū ingenti impetu in altū abit, dein
de resistit, ac se magis etiā quā Bæthica abducit,
qua prominet bis in semet recepto mari, in tria
promontoria dispergitur. Anæ proximū quia
lata sede procurrens paulatim se ac sua latera fa-
stigiāt, Cuneus ager dicitur: sequens Sacrum uo-
cant, Magnum quod ulterius est. In Cuneo sunt

scribit eandem & Os-
sonobam in Pompo-
nianis castigationib;
appellari posse indi-
cat. Ipse cū Ptolemeo
Onobam legere mal-
lem, neq; una quidem
in Bæthica Onoba est,
eidem auctori. ¶ Lusitania.
Hodie ut diximus lib. ii. Portugal-
liæ pars, a qua Lusita-
ni. Sil. li. iii. Lusitanūq;
remotis extrastrum lu-
stris. ¶ In altum. Vide
Pto. ¶ Abducit. Litto-
ribus scilicet in ortum

uersus contra Ætis, Bæthica longius se in occasum pandente. ¶ Tria promon-
toria. Inter quæ duo sinus admittuntur, bis igitur ait in semet recipere mare Lu-
sitaniā. ¶ Cuneus ag. Stra. lib. iii. Continuū huic (Iunonis promontorio) a-
grū Cuneū Latini uocitant. σφίνα id est Cuneū uolentes significare, Græcis
σφίν Cuneus quo ligna finduntur dicitur. Caput hodie sancti Vincentii no-
minat. Id ipsum Ptol. sacrū esse credidit, ut facile in locis non adeo distantib;
error committit. Aelianus quoq; idē esse putauit Cuneū & Sacrū, ut Hermo-
laus adnotauit. At Pliniū nemo iuuerit, qui magno errore, quēcūq; tandem
auctorē est securus, Vlyssipponensi promotorio orā Hispaniæ occidenti finiri &
septentrionalis lateris initiū fieri existimauit, ca. xxi. lib. quarti, & uideri po-
terat Plinius Celticū intelligere quod Nerium Straboni dicat, nisi Vlyssippo-
nense aut magnum cognominasset, quod in orā occidenti prope medio / in
Athlanticū p̄cipit. Quin & Solinus quē multis annis post Pl. uixisse suspi-
cor, nec Pomponio, nec Stra. motus, cū Plinio errare maluit quā ueri, ampli-
ori facto scrutinio rationē habere, nimirū perperā. Nā animi mihi nec inge-
nui nec acuti eē iudicii uidef, ita quālibet celebrē scriptorē sequi, ut singula
eius uerba singula esse oracula putes. Eā ob rem ne Plinius quidē (quod Plin-
ianoꝝ pace dictum sit) culpa caret q; plarīsq; locis euidenter falsis in sua trā-
sumptis limā paulo acriorē nō adhibuerit, nec excuserit plarāq; dubiū an
non satis a se intellecta, an nimīū: utrūq; enim obest quominus aliqū fidelis
sit autorū traditio. Persæpe em̄ quæ difficillima sunt, facilia illi iudicant si no-
rint optime. Cū delectu uero imitari, & discrimine habito in tua quicq; trās-
ferre, id demū doctrinæ magnæ probiq; iudicii argumentum est. ¶ Sacrū.
Quod Barbariū, nisi fallor, Ptol. uocat. Magnū autē, q; ipse lunæ montis pro-
motoriū dixit. De oppidis in Cuneo sitis cū primis Ptolemeus, ceterū ad Sa-
crū Artobrigam uicinā Salaciæ ponit, Lacobrigā aut trās Vlyssipponē in sinu
altero locat. Notandū uero Brigam uetusta Hispanoꝝ lingua oppidū dictū,
ut a Thracibus Bria & a Germanis Burgum, ex Stephano. Plinius ipsam etiā
Vlyssipponē Salaciā cognominatam tradit, quam hodie Lisbonam uocant,

Cuni⁹ agerLoc⁹ Plinii.Contra So-
linum.

Briga.

POMPONII MELAE

Equi ex Fa-
uonio .

Regū Portugalliae sedes, tradidit uetustas ab Vlyse conditam esse. Strabo Vlyseam appellari scribit. Ad Vlyssipponē ex uento fauonio equos contipi/ ueteres crediderunt. Et Plinius (quod miror) Constat, inquit, in Lusitania cir- ca Vlyssipponē & Tagum amnē equas Fauonio flanti obuertas animalem cō- cipere spiritū/ idq̃ par-

tum fieri & gigni per- nicissimū, sed trienni- um uitæ nō excedere. In quā sententiā li. ii. rei rusti. Varro. Et lib. vii. Columella, nec mi- nus Varronē imitatus lib. Georgi. iii. Maro. Et Silius scripsit. li. iii. At Iustinus ultimo li. recte/ me iudice/ fabu- losa esse quæ de his fe- runtur existimauit.

[Tagus. Auriferis are- nis celebrat, Plinio. Si- lius lib. i. Hic certat Pa- Ætole tibi Duriusq̃ Ta- gusq̃. [Quæ recessit. Decliuī scilicet in ortū littore, nā si ad Cune- um respicis, tota reliq̃ in Arcton porrecta o- ra, sensim Oceano ce-

dit, inq̃ ortū solis contrahit. Flexum autē cū intelligit qui inter magnū & Celticū promōtorīū interest: ad quē noscendū pictura utere. [In mediū la- tus. Nā utrinq̃ lateribus promontoria expandunt. In mediā ergo orā seprē- trionalis lateris Monda effluit, Durius autē circa radicem, hoc est eo in loco ubi egredi ab æquo littore in altum promōtorii basis incipit. De ueteribus illis Turdulis Pli. quoq̃. xxi. ca. li. iiii. De Monda inter ceteros Ptol. Durius maximus inter Hispaniæ amnes Numatiā præterlapsus, anteq̃ ad orā oceani pertingit, Lusitanos a Callecis, Turdulos, quorū hic Mela meminit/ a Bracca- ris seiungit. [Frons. Flexus eius cuius meminit/ initiū. A Durio autē primū plana fronte, mox nō nihil flexam, inde bis recuruā ad Celticū pcurrere ait. [Celtici. A Celtico/ Illud uero est Celticū quod cælū terras ac maria deter- minat, hinc enim omnia occidua dicuntur, illinc septentrionalia. Hodie finē terræ qui illuc abeunt cognomināt. [Ad flexum. Illum modicum quē post rectam frontē recipit. [Gronii. Græcorū soboles. Meminit Groniorū & Pli. & lib. i. Silius, quāq̃ exemplaria Siliana Grauios habent non Gronios. [A- uo. Quē Auū Ptolemeus uocat. De Celando alii nō adeo meminere, & suspī- tio est corruptā esse lectionē, Auo celandus p̃ eo quod est Auo Celerinorū, sunt autē Celerini supra Braccaras & Gronios, in citeriori Hispania/ Plinio, quorum agrum is amnis abluit/ ut indicat Ptolemeus. De Nebi & Minio p̃- ter Ptole. alii quoq̃ meminerūt. A minii abundantia in illis terris Minio da- tum nomen, ut lib. ultimo Iusti. scribit. Limiā Strabo & Silius Lethen uocāt, Mela quoq̃ obliuionis cognomine dici testis est. Sil. li. i. Quiq̃ sup̃ Grauios lucentes uoluit harenas Infernæ populis referēs obliuia Lethes. [Lambri-

Mirtylis, Balsa, Ofsonoba: in Sacro Lacobriga b
& portus Hānibalis: in magno Eborā. Sinus in-
tersunt, & est in proximo Salacia: in altero Vlyf
sipo & Tagi ostiū amnis aurū gemmasq̃ genes-
rantis. Abiis promōtoriiis ad illam partem, quæ
recessit, ingens flexus aperit. In eoq̃ sunt Tur-
duli ueteres Turdulorūq̃ oppida, amnes autē
Monda in mediū fere ultimi promontorii latus
effluēs, & radices eiusdem abluens Durius: Frōs
illa aliquandiu rectam ripā habet, deinde modis c
co flexu accepto mox paulum eminet, tū redus-
cta iterū iterūq̃ recta margine iacens ad promō-
torīū quod Celticum uocamus extenditur, totā
Celtici colunt, sed a Durio ad flexū Gronii, sius
untq̃ per eos Auo, Celandus, Nebis, Minius &
cui obliuionis cognomen est Limia. Flexus ipse

Celticū
promōto.

Celerini.

acem. Nec Pli. nec Strabo nominat. Scribit hic tñ in hoc littore insignes urbes ab Artabris pariter habitari. ¶ Iernam & Viam. Strabo his locis Iernam nominat montē qui alias Artabra dicitur, a quo redditū amnem Iernā uocari potuisse uero admodū simile est. De Via ipse quoq;

Ierna.
Via.

- a Lambriacā urbem amplexus recipit fluuios, Iernā & Viam: Partem quæ prominet Præsamarci habitant, perque eos Tamaris & Sars flumina nō lōge orta decurrūt: Tamaris secūdū Arotebræ portū, Sars iuxta turrē Augusti titulo memorabilem, Cætera super Tamarici Neriū incolunt in eo tractu ultimi. Haftenus enim ad occidentē uersa littora pertinet, deinde ad septentriones toto latere terra conuertit a Celtico promōtorio ad Scythicū usq;: Hic ppetua ei⁹ ora nisi ubi modici recessus ac parua promontoria sunt ad Cantabros pene recta est: in ea primū Artabri sunt, & Ianasum Celticæ gentis, deinde Astures: in Ar
- b

Ptolemeus, eo ipso in loco, & Strabo lib. iii. Alia inquit plura flumina ulterius sunt p̄dictis æquali distantia contigua: eorū tñ nomina nō reddit. Plæraq; exemplaria sic habent, Iernā & illā partem quæ p̄minet. & c. ut supra dictos fluuios flexum ipsum recipere intelligamus, Iernam autem montem & reliqua quæ in Celticum prominet Præsamarcos tenere. Nihil statuo, cēsendi ius aliis esto. De Celticis Præsamarcis cognomine Pli. cæteri. Non p̄

terieri Strabonē scribere a Tago ad usq; Celticū tractū marittimū & iteriora paulo triginta quondā celebribus gentibus habitāt: tanta terræ fertilitas est. ¶ Tamaris. Ptol. Tamara. De Arotebræ portu Strabo. De Sarte nusq; aliā legi quod e q̄dem meminerim. Pli. certe Ptolemeusq; / Sextianas aras in eo loco statuere uident / quo Mela Augusti turrim. Pli. uerba hæc sūt. Celtici cognomine Neriæ / superq; Tamarci quoq; in peninsula tres aræ Sextianæ Augusto dicatæ, cū illic turrim Augusti titulo memorabilem, alibi autē cū Pomponio Sextianas aras statuere debuerint. Confer quos cito scriptores / & ita esse deprehendes. Neriōs Neriās cognominat Pli. ¶ Artabri. In utranq; orā expansi, Meminit horū Sil. libro. iii. mouet Artabrus arma. Strabo multa lib. iii. Id notandū duxi, nō æqua fertilitatis copia omnia Hispaniæ littora habitari, nā quæ in Arcton uergunt, duri cœli & montibus pluribus aspera, ne paubuli quidē copiā habent. Oppidis quidem munitissimis celebria, & gēte omnium eius terre bellicosissima, Notissimi sunt Artabri, Astures, Catabri, Varduli: ex Augusti olim uictoriis, unde est ut principi illi in ea ora monumenta passim partæ gloriæ exstructa fuerit. Mela oram totā septentrionis inter Celticū & Scythicū quod Tabin infra nominat, statuit: qđ antiquis quidē tabulis & ueterū experientiæ cōuenit, nā hodie late ultra Tabin reptæ terræ Scythicam orā in septentriones uersam longiorem effecerunt, de q̄b⁹ suo loco. ¶ Ianasum. Ptol. Flauīū Brigātum inter Artabrorū oppida numerat, quod hodie Cōpostellā uocari quidā existimāt, Dubiū an idem Ianasum: sed aliud putarim, p̄ oppidorum in hoc littore passim autoribus nominata multitudine. ¶ Celticæ g. Quæ plurima in Hispaniā aliqñ uenit, & iuxta Iberū sedes occupans Celtiberorū pepit nomē. Sil. lib. iii. Venere & Celtæ fociati nomē Iberis, p̄ter hos & Græcā gentē in Hispaniā uenisse Hiberos, Persas, Phœnicas, & Pœnos tradit ex Varrone Plini⁹. ¶ Astures. Memoratissimi, apud quos tol-

Hispania
nō ubiq;
fertilis.

Equi tollu
tarii.

POMPONII MELAE

erurū explicatu glomerati. ut Pli. lib. viii. scribit Martial. Hic brevis ad nume
 rū rapidos qui colligit ungues Venit ab auriferis gentibus astur equus, me-
 minit Asturū multis lib. iii. Silius / eorū tractus Asturiæ nomē habet. ¶ Sinus
 ore angusto. Eius sinus nūq̃ meminit Ptolemeus, nec de Adrobico quidē qđ
 memineri legi, at Me
 la magna fides, qui & Hispanus fuit, & in his
 quæ nō uidit nobilif-
 simos, indubie secutus
 autores. Nec uero est,
 ut quod nō legerim⁹
 hætenus, id statim nūq̃
 iueniri tibi psuadeas /
 studiose lector, mini-
 mū est quod uidim⁹:
 quoq; magis fidem p-
 bes nostrā / nō pudet
 ingenue fateri non le-
 gisse nos, quod tu o-
 biter fortasse & citra
 laborē iuenias. ¶ Me
 arus. De Mearo amne
 & Lybunca Ptol. Verū
 Nario illā non Mearo
 uicinā facit, ut legen-
 dum hoc loco uideat:
 per alia duo Mear⁹ ex-
 it, & Narius ad Lybun-
 cam. Quatuor em̃ ol-
 tiorū meminit, quorū duo ignobilia sunt etiā accolis, reliqua duo quod Na-
 rium edant & Mearū magis celebria. Ad hanc lectionē accedunt / licet non in
 tegris uerbis pluraq; quæ uiderim exemplaria. Si quis Hermolaū sequi ma-
 lit usq; deq; tulerim. De Næga ex Ptol. & Plinio est notū. ¶ Sestianas. Memi-
 nere, ut dixi, Pli. & Ptol. Cur uero Sextianæ siue Sestianæ dictæ, alii referant,
 mihi diuinare non licet. Certum est Augusti eas nomine quādo Astures Cā-
 tabrosq; deuicit, has quondā terras illustrasse, ante ignobiles, sero em̃ deu-
 cta hæc Hispaniæ pars est, sicut & Galli septentrionis tardius sub iugū olim
 Pop. Romani uenere, gentibus uidelicet illic multo ad arma cōmodius na-
 tis. Liuius lib. cxxvii. scribit augusto in Narbonēsi ad cōfluentē maris & Rho-
 dani aram dicatā fuisse. C. Iulio, Verecondari Dubio Heduo sacerdote sacra-
 to. Hoc refero ut illud eo similis uero fiat. ¶ Saliam. A quo Saleni accolæ
 dicti, quos Selinos Ptolemeū nominasse existimat Hermol. ¶ Angustātib⁹.
 Bene ait, Nā occidua ora Hispaniæ etiā a Cuneo decursum ordiēdo, duplo ē
 amplior eo Isthmo qui circa Pyreneos iter mediterraneū & oceanū interest.
 ¶ Cantabrū. Cantabri. Bellicosissimi & ægre uel ab Augusto uicti. Ideo & Hora. ii. Car.
 Cantabrū indoctum iuga ferre nostra: uocat. Silius li. iii. Cantaber ante oēs
 hyemisq; æstusq; famisq; Inuictus palmāq; ex omni ferre labore. Item li. v. Tū
 quo nō alius uenientē in plia dextrā / Ocyor attulerit conductaq; bella pro-
 barit Cantaber, & Galeæ contempto tegmine Vasco. &c. Nā hodie quoq; Va-
 scones durant, ad arma & prædam agendā nati. ¶ Concipi ne. Quod argumē-
 tū est longe a Romana lingua alieno eos tū smone usos fuisse. ¶ Saurium.

Quē, ut magna nominū uariatio est, alterutrū putō hōz quos post Narium Ptol. statuit, Nauilubionē alterū, alterū Nelum uocans, siue Neruiā. Autrigonū prāter Ptol. meminit Pli. tertio ca. lib. iii. Origeuoz qui Origeni Ptol. dicuntur. xx. cap. lib. iiii. De Nesua amne Ptolemeus, qui Deuā Diuā nomina

- a Origeuiones quosdam Nesua descendit: Deua Tritium Tobolicum attingit, deinde Iturissam & Easonem Magrada. Varduli una gēs/hinc ad Pyrenei iugi promontorium pertinens claudit Hispanias.

EXTIMA GALLIARVM ORA.

- b Equitur Galliae latus alterū, cuius ora primo nihil progressa in altū, mox tantundem pene in pelagus excedēs quantū retro Hispania abscesserat, Cātabricis sit aduersa terris, & grandi circuitu inflexa ad occidentē littus aduertit. Tūc ad septētriones conuersa iterum longo rectoq; tractu ad ripas Rheni amnis expāditur. Terra est frumenti prācipue & pabuli ferax, & amœna lucis immanibus, quicqd ex satis frigoris impatiens est ager nec ubiq; alit, & noxio genere animalū minime frequēs. Gentes super

uit. [Tobolicum. Ad Duplex Td
diferentiā Tritii quod tium.

alibi sitū Metallū cognominatur etiā Ptolemeo, uocabulū duplex, a marginis glossmate quopiā in ipm Melæ cōtextū, inertia librarioz insertū crediderim, quod sēpissi me euenire solet, ut i

Flori quarto Epito. Flori locus.

Flori quarto Epito. matis lib. cap. ultimo ubi de Polliōe sit mētio, hāc tria uerba inserta sunt/ nil prorsus ad sēsū faciētia (Hic secundus orator) quae ab auditore aliquo in marginē excepta credideri, cū aliis fortasse pluribus. Pariter & hoc loco fieri potuit, ut cum Tritii Tobolici facta esset mētio, Lector aliquis duplex illic Tritiū esse haud sane male adnotaue-

rit. De Iturissa & Easone oppidis, prā ceteris lib. ii. Ptol. Magradā uero putarim eo in loco flu. cui postea aliud datum sit nomē. Nā iuxta Iturissam & Easonē Menlascum amnē Ptol. nominat uocabulo, ut mihi uidef magis distorto barbaroq; quē si ad sitū loci respicis, eū ipsum esse quē reddidit Pōponi⁹, fortasse nō dubitaueris.

 ATVS ALTERVM. Quod sub plaustro uergit, Ammiano. Id extenditur a Pyreneis ad Rhenū usq;. [Tātundē. Immo si Ptolemeo credis latius abit, nā Olisimioz litt⁹ & Gabeum promōtoriū: ad quod flexus ille terminat, ad usq; primū & quinquagesimū gradū declinationis pcurrit. Celticū autē promontoriū intra quadagesimū septimū gradū sistit: Nā Hispania in meridiē flexa, minus alicubi ab æqnoctiali declinat, quā ipsa quae late tñ in meridiē pcurrit Italia. Aut reuera/ tanto orae tractu egredi rursum Galliā Pomp. uoluit/ quanto prope ipsa Hispania a Celtico ad Pyreneū usq; retrocesserat, quod & ipsum uerū est. [Aduerla. Cōtraposita, Aqtanico ingēti oceano intermedio. [Immanibus. Aut magnis ut Virg. posuitq; imania tēpla, aut sēuis ob Druidaz homies imolantiū religionē. [Frigoris im. Quēadmodū uineta quae crebriora magisq; feracia in Narbonēsi sunt. Et Belgica magna pars æquo cū Germania tractu in Arctos expāsa durioris est coeli & ppter ea frugū compluriū inops, nec infesta serpentibus/ quae sui conscia

POMPONII MELAE

frigoris uicino sole, austroque quā Borea magis durat. Scribit in eandē prope sententiā li. iiii. Strabo. [Superbæ. Nescio an etiā illud in Galliis uiciū daret, quod ad Heluetios attinet aliosque eius regionis plurimos/ animosos magis quā superbos dixerim, ut Ouid. Pyrrhū Achilleidem animosum imagine

Nota.

patris uocauit. Quāq̃ fidētis animi prope perpetua comes supbia est, uex nō ea quæ oia infra se esse putat, sed quæ urgenti nō facile cedit, & suæ conditionis dignitatē, uel uitæ periculo tueri audet. Ideoque recte superbū dixeris, nō qui suis fauet, sed qui sibi placet & alios contemnit. Illa superbia Germanorum legati isignes apparuerūt/ quādo Clau

Germanorum fiducia.

dii principatu, ut Suetonius in eius uita scribit, cū simplicitate tū fiducia, relicto populari postliminio, in orchestra sedere sunt ausi, uirtutē & conditionē suam nihilo deteriore

Ne hō imolaretur, lata lex.

rem Parthis & Armenis prædicantes. Quāq̃ Ammia. xv. lib. Celsioris inquit staturæ & candidi pene Galli sunt, omnes rutuli luminūque toruitate terribiles, auidi iurgiorum & sublatius insolescentes. Lege in Celtico Appianū, & lib. vi. Diod. [Superstitiosa. Quā tū mores mutant: hodie Christiani peculiatiter dicuntur, horumque reges Christianissimi sibi supra omnes titulos uendicant. [Victimā. Pl. i. cap. lib. xxx. DCLVII. demū anno urbis Cn. Cornelio Lentulo. P. Licinio Crasso COSS. senatusconsultū factum est ne homo imolaret, palamque in id tēpus siluit sacri prodigiosi celebratio, Gallias utique possedit & quidē ad nostrā memoriā, nāque Tiberii Cæsaris principatus sustulit Druidas eorum & hoc genus Varū Medicorumque. Suetonius in Claud. nō a Tyberio, sed Claudio dirā hanc immanitatē penitus sublatam scribit, nec sub Tyberio sed sub Augusto ciuibus interdictum ne hominem imolarent. Luca. Hesium & Theutates eorum uocat numina lib. i. Et quibus immitis placatur sanguine diro Theutates/ horrensque feris altaribus Hesus, hox Laetan. meminit cap. xxi. primi Diui. institutionū, Theutatis nomine Mercuriū etiā Cice. intelligit & Liuius. vi. lib. iii. Decad. scribit in Hispania prope Carthaginē nouā montem esse qui Mercurius Theutates aliquādo dictus sit. Contra immolandi hominis immanitatē sic lib. iiii. Silius. Quæ porro hæc pietas delubra aspergere tabo? Heu primæ scelerū causæ, mortalibus agris Naturā nescire deū, iusta ite precati Thure pio, cedūque feros auertite ritus Mite & cognatū est homini deus: hætenus oro Sit satis ante aras cæsos uidisse iuuenecos. De Gallorum uetustis moribus nō indigna scitu Cælius lib. x. cap. xxi. conscripsit. Lege de Druidis Ammiaū. xv. lib. & vi. cōmentario Cæsare: cap. ult. xvi. li. Pliniū: nomē a robore datū quod Græcis *Δρυς* dicitur, cuius uiscum mira superstitione colere. Sunt qui Dryudas nō Druidas uocent. [Deuotas. Victimās. [Delibāt. Morsu scilicet, quod abolitæ feritatis est indicium. [Quid dii u. Lucanus li. primo. Solis nosse Deos & cœli numina uobis Aut solis nescire datur, nemo ta alta remotis Incolitis lucis. &c. Ea re factum est ut & futura prædicere fu-

Silius.

Druidæ.

bæ/ superstitiosa, aliquando etiā immanes adeo ut hominē optimā & gratissimā diis uictimam crederent, manēt uestigia feritatis iā abolitæ, atque ut ab ultimis cædibus temperāt, ita nihilominus ubi deuotas altaribus admouere/ delibāt, habent tamen & facundiā suā/ magistrosque sapiētię Dryudas. Hi terræ mundi que magnitudinē & formam, motus cœli ac syderū, & quid dii uelint scire profitentur: docent multa nobilissimos gentis clam & diu uicenis annis in specu, aut in abditis saltibus: Vnū ex iis que præcipiunt in uulgus

erint ausi, nā mortuo Vitellio cū conflagraisset capitolium, rerū hūarum possessionē transalpinis gentibus portendi, magno legionū metu caneant, ut lib. xx. scribit Tacitus. ¶ Ad bella mel. Certa enī futuræ uitæ spes effecit, ut fragilis uitæ cōmoda minoris facerēt, Magno quidē munere priuaf, cui uitæ

lux illa surripitur, At quia uicturū me alibi certius meliusq; certū est, nō adeo grauare illam uitam quam alioqui fragilē esse uideo, eripi mihi patior. Quod ad religionem nostram attinet, bonis tantū hęc sentētia suffragatur, nā malis nihil utilius foret, quā ut toti aliquādo euanescerent. ¶ Apra. Idonea, cōmoda. Vt si rationē negotiorū uiuus nō fecisset, facturum esse eum apud inferos illi crederent, simili modo & aris ali

a effluit, uidelicet ut forēt ad bella meliores æternas esse animas uitāq; alterā ad manes, itaq; cū mortuos cremant ac defodiunt, apta uiuentib⁹ olim negotiorū ratio etiā & exactio crediti deferebat ad inferos, erantq; qui se in rogos suos uelut una uicturi libenter immitterēt. Regio quā incolunt omnis comata Gallia. Populorū tria summa nomina sunt, terminanturq; fluuiis ingentibus, nā a Pyreneo ad Garumnā Aquitania: ab eo ad Sequanā Celtæ, inde ad Rhenū pertinet Belgæ: Aquitanoꝝ clarissimi sunt Ausci, Celtarum Hedui, Belgarū Treueri: urbes opulentissimæ: in Treueris Augusta: in Heduis Augustudunū:

eni disuendi illic locū esse putarunt, Itaq; creditor nō dubitauit, mortuo si bi in mortuū exigendi crediti ius integrum fore. ¶ Comata. Plinius quoq; lib. iiii. Gallia inquit omnis Comata uno nomine appellata in tria populorū genera diuidit, omnibus maxime distincta, a Scalde ad Sequanā Belgica, ab eo ad Garumnā Celtica, eademq; Lugdunensis, inde ad Pyrenei montis excursus Aquitania Aremorica ante dicta. Videtur ergo Comatæ nomē reliq; Galliarū, puincia seclusa, cōuenire. Ptolemeus eam totā Celtogalliā uocat, ut uno nomine Græci Gallos omnes Celtas noiant, & in Celtico Appia. Senones qui urbem incenderūt Celtas uocauit. Verū ad Ligerim Aquitaniā Ptol. finit, ut Belgicā ad Scaldin Plinius: Diuersitate nil prorsus offendēte. Ammianus Marcellinus. xv. lib. Melæ accedit. ¶ Ausci. Pli. iiii. lib. populos Aqtania supra. XLIII. enumerat: potissimos uero Aqtanos, a quib⁹ ei parti datū nomen: est & Auscia ab Auscis inibi dicta Aquitanicæ pars, & eorū clarissimū Elusaberris aliquādo Elusaticū, tota Aqtania hodie a Gallis Guienne uocat: in qua & Burdegala Ausonio Poeta alūno ciuitas nobilis, & Aruerni populi, apud quos Apollinaris Sidonius natus est. Horum monumentis præclara Galliarū loca famā habēt, nā Mosellā ille uersu tersissio, Hic Martiū Narbonē Phaleco haud quanq; ineleganti descripsit. ¶ Hedui. A Sequanis nō longe distantes. Horū Augustudunū Ptolemeo memoratū, & Marcellino li. xv. quod Autum Galli uocant. CEleberrima est hodie Parisiorū Lutetia, pter cætera Gymnasio maxime insignis: e quo uiri prodire tū religione tū multifaria doctrina insignes, & merito quidē Ioannē Gersonē nominauerim, in quo pditæ p ea tēpora eloquētiæ, reliq; qdam eluxere minime tēnendæ. Alioq; pfuisset tantā artiū alūnam urbē, caruisse qbusdā, qui barbariē tanq; postliminio reuersam asserere tutariq; conati sunt, quā tū fœcūda rursus literarū, & merito aurea uocanda sæcula ut exotica Scythiisq; dignā exploserūt, qñ Gallis suis lucē attulit ueræ eloquētiæ, & exquisitæ hūanitatis Guilhelm⁹ Budeus Pa-

Comata
Gallia.

Ausonius.
Sidonius.

Lutetia Pa-
risiorum.

POMPONII MELAE

Guilielmi
Budei laus.

rifensis, uir supra cōmunē uel literatissimorū hodie captū eruditus, & ut ipsa indicant animi sui monimenta, integer uitæ scelerisq; purus, amansq; æquus & honesti, quæ dū doctrinæ accedunt paulo ampliori, magno in loco statueda mihi uidentur. Hunc si ex suis plariq; fuerint imitati, nō est dubiū habituram Galliā, olim Bar-

Treueri.

barā dictam, uiros qui in Auscis Elusaberris. Garumna ex Pyreneo mō te delapsus nisi cū hyberno imbre aut solutis niuib; intumuit, diu uadosus & uix nauigabilis fertur: at ubi obuius oceani exæstuantis accessibus adauctus est, iisdemq; retro remeantibus suas illiusq; aquas agit, aliquātū plenior & quāto magis procedit eo latior fit, ad postremum magni freti similis nec maiora tantū nauigia tolerat, uerū etiā more pelagi sæuiantis exurgens iactat nauigantes/ atrociter utiq; si alio uetus alio

Germania
inferior &
superior.

q; ab humaniori cultu longe discreti/ nec aduenticiis effœminati deliciis, diu cū transthenanis certauere Germanis. Aquitani em̄ ad quorū littora ut p̄xia placidaq; merces aduenticiæ cōuehant/ moribus ad molliciē elapsis facile in ditionē uenere Romanā. Id obiter notādū Belgicā Rheno uicinā Ptolemeq;

Duplex Bel
gica.

in Germanias diuidi, inferiorē, & q̄ ab Obrica flumio quē Mosellā hodie nomināt/ initiū habet superiorē. Marcelli. lib. xv. superiorē primā Germaniā uocat Maguntiacos & Vagiones & Nemetes & Argētorā eos ambientē, quorū hodie nota sunt nomina: alterā secundā Germaniā/ quæ ab occidentali exordiens cardine Agrippina & Tungris amplis & copiosis ciuitatibus muniat, Mox primā Belgicā iuxta Treuiros & Mediomatricos. Secundā autē qua Ambiani sunt & Cathelani & Rhemi, qui tractus ut est cōiectura hodie in superiorem & inferiorem Burgundiam absumitur. Supra uero hos omnes Heluetiis adnexos Sequanos Bisantios & Rauracos clarissimis oppidis celebres/ idem autor statuit, qui hodie quoq; bona fœderatorū Heluetiorū pars sunt.

Garumna.

Garumna. Nemo de eo Mela diligentius, meminere alias multi, Aufonius in Mosella amniū horū qui terminos triū faciunt Galliarū hisce duobus uersiculis pereleganter meminit. Nō tibi se Liger anteferet, nō Sequana princeps, Matrona nō Gallis Belgisq; inter sita fines. Idē de Garūna. Aequorea te cōmendabo Garūnā. Aequorea uero dixit q̄ æstu oceani, cuius Mela meminit, pariter sæuiat. Oceani exæst. Sidonius in Panegyri ad Socrū. Qua pulsus ab æstu Oceanus reflūū spargit per culta Garūnā, in flumen currēte mari, transcendit amarus Blanda fluentia latex, fluuiiq; impacta per alueū Salsa peregrinū sibi uendicat unda profundū. Idē, in Burgii quæ Pontii fuit descriptione. At cū summotus lunaribus incrementis Ipse Garumna suos in dorsa recolligit æstus, Præcipiti fluctus raptu redit atq; uidet In fontē iā non refluus sed defluus ire. Sunt & alii iuxta plariq; amnes quorū Aufoni⁹ in Mosella partim, Sidonius partim, cū alibi meminit tū in Panegyri ad Maiorianū sic. Rhenus, Arar, Rhodanus, Mosa, Matrona, Sequana, Ledus, Clitis, Claris, Atax, Vacalis, Ligerimq; bipenni Excisum per frustra &c. De Matrona multa Ammianus. Si alio uentus. Tunc enim e contrario agitato mire undæ insolescunt. Nec mirū si sit insula quæ restagnantibus undis operiatur, quod

de Antro hic Pomponius refert. Ex loco superiori. Cū super eā nauib⁹ ue
sti in plana despiciunt, alias nō nisi latera & ripā cernentes. De Sātonibus &
& Osismiis Ptol. Strabo. cæteri sunt & Morini inibi notissimi. Gesoriacū eū
hodie esse existimat Hermol. qui Clusias uocetur, Ptolemeus certe Gesoria

cū a Brugis magno in
teruallo sepat. Rhe
nus. Omniū Germani
æ amniū celeberrim⁹
ab iisdem ppe alpib⁹
decidit e quarū iugis
nō adeo magnis inter
uallis, in meridiē flu
ens Abdua, Athesis in
ortum, in occasū Rho
danus, Ipse uero maxi
mus Rhenus in Septē
trionē elabuntur, hic
quidē a primo fonte
modicus uaguq³ est,
mox riuis utriq³ ueni
entib⁹ auctior ualido
fluxu p̄federatos Rhe
tos & Heluetios dis
terminat, Hinc in ual
lem sui nominis elap
sus oras abluir bellico
sarum gentiū, hic fer
tilissimos optimi uini
cliuos, Illic mōtiū p̄u
pta quæ solē aut ori
entem aut alto situm
haud facile admittat/
late prospectans. Lacū
Acronium gemino al
ueo ingredis, quoz al
terū uetusti Rheni cognomine uocant accolæ, palustri effigie adeo tardum,
ut quā in partem eat uix obserues. Alterū Rheni nomine, plenis ripis/ tanta
ui undas emittentē ut candidus amnis fluxus, suū inter cœruleas lacus undas
iter in multā ab ora distantiā retineat. De Acronio & Veneto in ea epistola
quā ad Agricolā nostrum aliqñ dedimus satis dictum. Solinus Brigantium,
Ammianus Brigantiæ lacū, a Bregantia uetustissimo oppidulo nominauit.
Id adhuc haud longe a Rheni ostiis meridiē uersus pristina lacus littora te
net. Liber uero Marcellini uerba adscribere, quæ quantū e corruptissimis ex
emplaribus colligere potui sic habet. Inter mōtiū celsorū amphractus impul
su immāni Rhenus decurrens extendit, qui penes Alēpontios in deciduas ca
taractas inclinatione pernici ut Nilus fundit, torrens ab ortu protinus pri
migenio, copiis aquarū propriis irruit cursu simplici, iāq³ adiutus niuib⁹ liq
tis ac solutis alta diuortia riparū abradēs lacū inuadit rotundū & uastū/ quē
Brigantiū accola Returia appellat, quadringenta & sexaginta stadia longū/
pariq³ pene spacio late diffusum: horror squalentiū syluarū in accessū efficit,
nisi qua uera in Alemania uirtus & sobria uita cōposuit locū/ Barbaris & na

- a unda præcipitat. In eo est insula Antros nomie,
quā pendere & attolli aquis incrementibus ideo
incolæ existimant, quia cū uideatur editior aquis
obiacet, ubi se fluct⁹ impleuit illā operit, nec ut
prius tantū ambit, & q̄ ea quibus ante ripæ col
lesq³ ne cernerent obstitierant, tūc uelut ex loco
superiore perspicua sunt. A Garumnæ exitu las
tus illud incipit terræ pcurrentis in pelag⁹, & o
ra Catabricis aduersa littorib⁹ aliis aliisq³ popu
b lis media eius habitātibus, ab Santonib⁹ ad Osis
smios usq³ deflexa, ab illis enim iterū ad septen
triones frons littoꝝ respicit, pertinetq³ ad ultiz
mos Gallicarū gentiū Morinos, nec portu quē
Gesoriacum uocant quicq³ habent notius: Rhe
nus ab Alpibus decidens prope a capite duos la
cus efficit Venetū & Acronium, mox diu solid⁹
& certo alueo lapsus haud procul a mari huc &
illuc dispergitur, sed ad sinistrū amnis etiam tū
& donec effluat Rhenus ad dexterā primo angu
stus & sui similis, post ripis longe ac late receden
tibus iam non amnis sed ingens lacus ubi cāpos

Rhenus.

Lacus Acro
nium. al
ueo ingredis, quoz al

Marcellin⁹.

terū uetusti Rheni cognomine uocant accolæ, palustri effigie adeo tardum,
ut quā in partem eat uix obserues. Alterū Rheni nomine, plenis ripis/ tanta
ui undas emittentē ut candidus amnis fluxus, suū inter cœruleas lacus undas
iter in multā ab ora distantiā retineat. De Acronio & Veneto in ea epistola
quā ad Agricolā nostrum aliqñ dedimus satis dictum. Solinus Brigantium,
Ammianus Brigantiæ lacū, a Bregantia uetustissimo oppidulo nominauit.
Id adhuc haud longe a Rheni ostiis meridiē uersus pristina lacus littora te
net. Liber uero Marcellini uerba adscribere, quæ quantū e corruptissimis ex
emplaribus colligere potui sic habet. Inter mōtiū celsorū amphractus impul
su immāni Rhenus decurrens extendit, qui penes Alēpontios in deciduas ca
taractas inclinatione pernici ut Nilus fundit, torrens ab ortu protinus pri
migenio, copiis aquarū propriis irruit cursu simplici, iāq³ adiutus niuib⁹ liq
tis ac solutis alta diuortia riparū abradēs lacū inuadit rotundū & uastū/ quē
Brigantiū accola Returia appellat, quadringenta & sexaginta stadia longū/
pariq³ pene spacio late diffusum: horror squalentiū syluarū in accessū efficit,
nisi qua uera in Alemania uirtus & sobria uita cōposuit locū/ Barbaris & na

POMPONII MELAE

Acronii lati-
tudo & lon-
gitudine.

Oppida
Acronii.

Opp. Sancti
Galli.

Vadiani
patria.

tura locorum & coeli inclementia refragante. Hanc ergo paludem spumosis ster-
nendo uerticibus amnis irrumpens & undarum quietem permeans / media uelut
funali interfecat libramento, & tanquam elementum perpetua discordia separatum,
nec aucto nec imminuto agmine quod intulit, uocabulo & uiribus absolu-
integris, nec contagia deinde ulla perpetuens oceani gurgitibus intimatur,
quodque est impendio mirum nec stagnum aquarum rapido transcurso mouet, nec
limosa sub colluue tardatur properans flumen, & confusum misceri non potest
corpus / quod nisi ita agi ipse doceret aspectus, nulla ui crederetur posse discer-
ni. Hastenus Ammianus. Cuius temporibus crediderim lacum eum non adeo op-
pidis fuisse celebratum atque hodie est. Sed in hoc decipitur / etiam si ipse uiderit, quod
prope tam latum esse ait quam est longus. Constat enim. XII. milia passuum ubi la-
tissimus est non excedere, cum longitudinem habeat passuum non minus. XXIII. mi-
lium. Longe autem falsissimum est, aquae eum esse limosae cuius colluue Rheni
undae uidelicet nec tardentur nec inquinant, Quamquam hodie sunt qui amnis un-
das reliquis impermixtas medium Acronium traicere e uulgi sententia sibi per-
suaserunt, quod non esse, ipse obseruauit, etiam si ab ostiis paulo ampliori im-
petu, quod grandia ubique flumina solent / sese imergit. Quod ad ora attinet
omnia hodie uinetis pomariisque cultissima sunt, paucis in locis planities lit-
torum mollior, scirpo & arundine sterilis est. Oppida Bregantum uetustissimum cum
amne & arce comitum de Monteforti, iuxta Lindauum in insula situm, opportunis-
simo portu & clavis aedificiis nobile: Hydropurgum pagus infra est, nomen
dedit eius loci alumnus Rudolphus noster Agricola, mox oppida quae lati-
ne non facile pertuleris, Longonargum cum amne, Tetanum, Buchorna, Mersburga,
quae Antistitis est Constantiensis, is erat dum haec scribebam, Hugo de Landen-
berg uetustissima ex Heluetiis prosapia Praeful, mox Vberlingum, Altero uero
in littore citra Rhenum omnium clarissima, opibus, dignitate & magnitudi-
ne Constantia: supraque ea in ora prope media Arbona cum arce, antiquissima il-
la & Diui Galli morte nobilitata: quam Arbetium olim dictam fuisse, uideri potest
ab Arbetione patre quem Iulianus Imperator Constantini collega, e Campocanino,
quam hodie Campidonam uocant (& nunc quoque non longe ab oppido Campus-
caninus retinet nomen) contra Retios cum exercitu misit, ut Ammianus retulit:
non longe uero supra Rheni ostia in eius ripa situm oppidulum Rhinegum, Co-
mitum quondam eius nominis, nunc a multis annis Heluetiorum. Praeterea pa-
gos plurimos, aliaque scitu memorataque digna, quae referre alius operae fuerit.
Ab Arbonae littore occasum uersus passibus plus minus octo milibus, intra
motana non plane syluestria nec infœcunda, oppidum extat Sancti Galli, id nomen re-
liquit Gallus uir sanctus & religione clarus, quando longis ab oris Scotiae per-
fectus / in loco deserto antea feris & nemore asperitate horribili, tenuibus
iactis fundamentis (tam exilia magnae rerum exordia esse solent) urbi cum pri-
mis celebri auspiciatissimum initium praebuit. HEC DVLCIS patria nostra est, haec
familiae Vadianorum non uno saeculo, beneuola & munifica nutrix est. De-
beo igitur tantae altrici / cum publico generis nomine tum obligatione priuari de-
biti. Cui enim non duro nec ignobili patriae facies iocunda non sit: cui non
dulce natale solum: ea maxime gratia quod genuit, quod educauit. At ne quis amo-
rem me magis quam studio ueri motum ut plurima de ea referam existimet, ab om-
nibus prorsus hoc in loco praconiis abstinendum. Alio in opere conati su-
mus & porro ubi poterimus conabimur ne quis erga patriam ingratos nos fu-
isse aliqua in parte obiicere queat. Quod si loci comoditate ob montes, ob
flumina, ob aeris singulare salubritatem & coeli affluxum minime noxium, si ci-
uium religionem, prudentiam, aequitatem, humanitatem, belli pacisque administrationem,
non satis pro rei dignitate retulero, si studia probatissima, & famigerata per

Europam mercimonia, nō fuero p dignitate luce cōsecut⁹, ueniā mihi poste-
 ri dabunt q primus illa fuerim ausus, quādoquidem in magnis, ut Proper-
 tius ait, & uoluisse sat est. Et plarīq; qui post me aliis erunt in annis, nostra
 audacia ducti fortasse meliora proferent, nā uilia non nunq ingenia dū pro
 tempore quid cōmode conant, magnos animos prouocant ad id prestandū
 scilicet quod in illis ceu affectum nec absolutum natura reliquerat. Et uideo
 Melchiorē Vadianū fratrem nostrū ea etiamnū iuuenē indole prāditū/ut pol-
 liceri mihi aūsim, modo bonus Genius uitæ dux fuerit/ confarturū eū post
 nos quicquid disparibus studiis occupatæ uires nostræ inabsolutū ediderit.
 Transeo plarāq; candidissima ingenia, quæ sese ipsa aliqñ nō alienis sed suo-
 pte ingenio partis literarū ornamentis extollent. IVXTA patriā intra Rhe-
 num & Rhodanū Heluetii sunt, quibus & ipsis paginæ nostræ debet locus.
 Liberi illi & suis iusti legibus/armis uiā faciunt ubi aut religioni quā peculi-
 ariter obseruat, aut æquitati nō est locus. Bellicosissimi uero & simul man-
 suetissimi, peditatu adeo ualidi ut herbam uel uictores prebeant, Nulla his
 mora, quin uel paratissio ad uictoriā hosti, pugnae faciāt copiā. Ex æquo cer-
 tatur quoties ea defenduntur quæ publicis cōsiliis decreta sunt, nā nil refert,
 pauper an diues, plebeius an imaginibus clarus quis sit, iuxta uitæ mortisq;
 periculū omnibus est, ne queri quis possit eandē aleam fortibus uiris, cōfor-
 mi forte non ludi. Atq; utinā secunda doli fortitudo cautius quandoq; sui face-
 ret piculū. Nimius nō nūq (pace meorū Heluetiorū dixerī)nimi⁹ est impetus,
 nec est satis ualere uiribus nisi ipsis magna industria utaris, Haud frustra Pal-
 ladem, galea, Aegide, & hasta armatā uetusti hoc est doctissimi Poetæ fin-
 xerunt, cū sit compertum in bello plurimū quidē loci uiribus esse corporis:
 at plus multo, si eadem rationis frenis obtemperent: Id quod in Heluetio-
 rum castris peculiariter & nullo nō ignaro solet retineri. Verū semel iterūq;
 peccasse quid obsit? Errare turpe uidetur, esto: at certe nulla solida sine erro-
 re uirtus. Tunc enim in cautius sapimus quū uirtutis amorē nobis agniti er-
 rores peperere. Nec est in toto inquirendæ prudentiæ genere, maior uirtu-
 tis fomes/quā quū sæpe errando, sæpe periclitando, sine magno incōmodo
 nostro tandem quid pro salute agendū sit cernimus. Quorsum hæc? quū Hel-
 uetiorū ex officio memini/pugna mihi incidit ea/quæ anno ab hinc tertio p
 pe Mediolanū multorū sanguine incruduit. Quando in euidentissimū solidæ
 fortitudinis pstandum de se indicū, Helueticus exercitus sine eqtatu, nec to-
 tus, nec ordine, sine ducibus, sine die, imminēte iā uespere, subito tumultu,
 Galloz insigniū, immo Germanorū, Vasconū, Hispanorū, Venetorū, nullis nō
 uigiliis/ nullis nō tormentis, nullis nō fossis munitas copias/unis in castris,
 tanta alacritate adoriri est ausus, ut singulari uel ipsi hosti spectaculo fuerit,
 pepereritq; ea res ingentē terrorē. Quo in loco, quod in feruida pugna pars
 Heluetici exercitus profligata est, eruperunt uiri haud indocti, qui tanq ad
 Triarios res Heluetica iam inclinasset, Galloz potentissimo regi Francisco/
 nescio an munerū captandorū magis/an studii ueritatis gratia, congratulari
 nō plane modestis numeris/ut cunq uoluerunt. Nimix q inauditū esset ces-
 sisse Heluetiū, aut q hæc res quæ nulli olim imperio, nulli regno nō cōtingit
 quod Heluetiis contigisset digna memoratu uisa est. Nec enim facile dixerī
 quantā inuidiā eius gentis fortitudo passim nutriet. Sed non licet gratulari
 licet utiq. Cū magnū sit candidi amoris testimoniū, latari ex pectore quoti-
 es his quos amas bene successerit: sed contemnere, sed maledictis lacessere,
 quid aliud est, quā publicis perturbationibus fidelia fundamenta iacere? Ne-
 mo Heluetius Ludowico Galloz regi maximo est cōgratulus / quādo hic
 ad Idus Maias Anni. MDVIII. inter Cassanū, Triuiū & Rioltam siccam/op-

Melchior
Vadian⁹.

HELVETII.

Pugna Hel-
uetiorū cū
Gallis.

POMPONII MELAE

pida, Venetū exercitū fudit fugauitq; decem amplius milibus desideratis, ut tertio lib. an. leſt. ſcribit Cœlius: idq; Heluetii cū primis opera. Abſit autē ut quiſpiā noſtrū non agnoſcat / cōmunē hanc eſſe regnōꝝ & imperiorū fortē, ut uincere & uinci prout iuſſerit quādoq; fortuna trāſlatiō ſit. Cedimus. n. (ut Perſii uerbis utar)

inq; uicem prebemus crura ſagittis. Audio uero & alios eſſe, qui neſcio quā Iliada edituri ſint: p gloria illi a gent etiā ſua ſi uerita

tem ſequentur, ſin minus, audient male: nā niſi me fallit animus, multi erūt inter Heluetios Scæuolæ q; oli in publicæ huius inuidiæ flāmas ſeueri ſtili manū iniicient, nec eſt tā durū nobis cœlū ut pſuadere ſibi quis de-

beat, Latias Muſas amœnos Alpiū recessus nō aliqñ petituras. Quod ad pugnam attinet, ſcio q̄ fortiter Gallus, quā conſtāter Germanus cōgreſſus ſit. Veſpe quidē utrūq; uicerat Heluetius, niſi pugnae nox obſuiſſet. Manē ſequēris diei Gall⁹ uictoriā retinuit: magna ibi ſeueritate decertatū eſt, & multæ utrinq; generoſæ eſſatæ animæ, atq; utinā alterutri alio quopiā periculo aut uincere aut uinci datū fuiſſet, nā caſus fortiū uiroꝝ quicunq; illi ſint, me miſereret. Heluetius quidē p̄ter uires in lacertis poſitas nihil habuit reliq; quo in hoſtē impetū facere potuiſſet, nulla erant tormēta, & ſi q̄ fuiſſet, nullus erat uſus, puluerē corruerāt ſolſæ aq; plenæ, toties ſupandæ, At Gallus eq̄tatu & tormentis tota nocte in Heluetiū adparatis, nō alio uicit magis, pauci em̄ ex noſtris pugna cominus facta caſi ſunt, icautos tormēta rapuere, q̄ fugiturus miles / dū nullo ordine in latera hinc & inde diſpaleſcit, urgentē in equitē incidit, ubi coit rursus / rursus conferta diripiūt tormēta, eaq; imani neceſſitate factū ē, ut multa clade accēpta (quiq; em̄ milia deſiderata ſunt) cedere ſē ſim Heluetius fuerit coact⁹. Nec illa reſero eo anio, ut aut noſtratiū pbandā reueritatē / aut hoſtiū uerſutiā inculandā putē, tanq̄ belli iure illa aut amiſſa aut parta uictoria nō fuerit. Dolus. n. an uirtus (ut Virgi. ait) quis in hoſte requiratur? Sed multo magis, ut rebus actis ſua fides cōſtet. At bñ habēt res noſtræ, Hoſti pulſo uictor inſigne præbet expertæ uirtutis testimoniū, Scimus Franciſcum potētiffimū Galliarū regē, poſt uictoriā habitā / eueſtigio legatos miſiſſe pacis grā cū Heluetiis ineūdæ, quā ægre impetratā, inito ſcēdere octies centenſis Francicoꝝ milibus pſolutis ſtabiliuit, Ea noſtratiū clades eſt uidelicet, qñ uictis Heluetiis id obigit, quod pauciſſimi uictores cōſequi ſolent. Sed nimiū digredior, reuertamur ad conſeſſa. Oppida Heluetioꝝ ſcēderatoꝝ potiſſima ſunt Tigurinū, cū ſitu tum potentia inſigne: Berna, Lucerna, Baſilea, Auanticū quod Frigurgū hodie uocari multi autumāt. Soluturris, Schaſhuſia, In montanis altioribus pagi quidē ſunt, ſed quæ uetūſtā illā & imperioꝝ altricem paſimoniā atq; uirtutē adhuc retineant, Nec adeo eſt aſpera tell⁹ quin & fortes uiros alat & genuinæ incolarū paſimoniæ abūde faciat ſatis. Ad alia pergendū eſt. ¶ Fleuo diciſ. Pli. decimo quinto cap. li. iiii.

impleuit fleuo dicitur eiꝯdēq; nominis inſulam a amplexus ſit iterum arctior, iterumq; fluuius emittitur.

GERMANIA.

ermania hinc ripis eiꝯſq; ad Alpes, a meridie ipſis Alpibus, ab oriēte Sarmaſticatum conſinio gentium, qua ſeptemtrionem ſpectat, oceanico littore obducta eſt. Qui habitant immanes ſunt animis atq; corporibus, & ad inſitam feritatem ualde utraq; exercent, bellādo

Frāciſc⁹ Gal
lorum Rex.

Oppida Hel
uetioꝝ po-
riora.

alterum ostioꝝ Rheni Fleuū, alterū Helinū appellatū scribit, per Fleuū ad septentrionē in lacus effunditur / a latere occiduo in Mosam corriuat, medio inter hæc ore modicū nomimini sui custodiens alueum. Maro Aenei. viii. bicornem Rhenū a claris ostiis duobus dixit, uno Romanū olim imperiū terminante, altero effluente per Barbaros, ut inibi Seruius ait. Intus nobilissima Batauorū insula est, cū uetustissima rei militaris fama insignis, tū clara hodie insula. ut ego iudico Erasmo Roterodamo alumno, multifariam erudito homine, Erasmi⁹ Roterdami⁹. tū græcarum & latinarū literarū peritissio, in quo natura satis indicauit Germanoꝝ ingeniis nihil deesse, modo studiū ac diligentia non desit, quomin⁹ Græce Latineq; ita p̄ficiāt, ut certare cū liguarū idigenis uel de palma q̄ant.

GERMANIA. Albert⁹ Magnus / a meridie Danubio Germaniā suā terminari scribit, in ea fere sentētia Pto. fuit, Agryppa a Danubio mensus est, ut ipse Pli. indicat, qui tñ Rhetos, Vindelicos Noricosq; nō omnino seiungit. Stra. vii. lib. id refert quod Pōponius: Quod si proprios limites obseruare libet, intra Rhenū Danubiūq; Germania est, si gentium migrationē & linguæ cōmerciū attendimus, rectius Alpibus a meridie, nec omnino ab occasu Rheno terminabit. Sunt qui magnā uocāt eā quæ intra Rhenum / Danubium & Istulā est, reliquā trans Rhenū Galliæ contiguā, ut diximus in inferiorē diuidunt & superiorē, huic totū tractum adnumerantes qui intra Alpes & Danubiū usq; ad Pannonas protenditur. Tacitus Germania, inquit, a Calliis Rethiisq; & Pannoniis Rheno & Danubio fluminibus, a Sarmatis Dacisq; mutuo metu & montibus separat. [Sarmaticarū. Quas & Sarmatia Scythicas dictas constat, ipsaq; Sarmatiā Scythiā, ideo Pli. xv. ca. octau. Germaniā conterminā Scythiæ fecit. Idem. iiii. lib. Scytharū nomē usq; quaq; in Sarmatas & Germanos transiisse autor ē, cui senectiæ multis Stra. locis suffragatur. Immanes. Insigniū uiriū, animoq; ad arma cruorēq; prompto: tales Romani imanes frequēter dixere: utpote in quibus corporis robur quidē fuerit, uerū animus rudis & ad arma magis quā artes promptus. Nā a uirtute & humanitate alienos eos fuisse nemo credat, etiā si syluestri habitu & uiuendi acerba parsimonia naturæ modestiā satiarunt. Nam ut Cæsar scribit Cæsar. a principio quartū cōmentrariū, cū a reliquo luxu / tum uino maxime abstinerunt nec ad se importari siuerunt, q̄ ea re ad laborē ferendū mollescere homines atq; effœminari arbitrabant. Addit Tacitus, auri eos & argenti maximarū pestiū fuisse speriores, tardamq; Venerem admisisse, nec alia in re magis q̄ pecuaria suas statuisse opes. Idem indigenas putat, minimeq; aliarum Germani indigenæ. gentium aduenis & hospitibus mixtos, nec earundem connubiis infectos propriam & sincerā & tantū sui similem gentē extitisse. Id euenisse puto, partim modestia gentis quæ nulla externa miraret, partim fortitudine qua appetētes se facile retuderunt. Ideoq; & linguam qua hodie utunt uetustissimæ illi non omnino ab similem esse crediderim, nā nec ductis coloniis, nec hibernis Latinarū legionū sparsim habitis, nec plane Romana ditione alios mores, alia uerba p̄pagante, uiciari potuit, id quod Galliis Hispaniisq; accidit. Nūq̄ enim tota ab aliqua externa gente uisita est, A Romanis quidē in quos hostilem hæc gessit animū ut Stra. scribit, crudeliter petita & non semel inuasa ē, Sed magna semper audaciæ pœna, & potissime Augusti temporibus triū legionū clade, ut tradit Suetonius. Carbonē, Cassiū, Scaurū, Aureliū, Seruiliū Cepionē, Manlium, magnos imperatores partim cæsos partim fugatos, mitto. Id addiderim Romanos post sexcentessimū & XL. cōditæ urbis annū Germanoꝝ arma in Cimbris primū omniū cognouisse, a quo tempore ad Traiani imp. alterum consulatū anni. CC. & X. computant, ut Tacitus asserit, quibus annis Germania non uisita sed petita est, Medio uero tam longi æui spa-

POMPONII MELAE

cio, inquit Cornel. multa inuicē damna. Non Samnis, non Pœni, non Hispaniæ, Galliæue, ne Parthi quidem sapius admonuere, q̄ppe regnō Arsacis acrior est Germanoꝝ libertas, hec Tacitus. HODIE moribus mutatis molliores facti sunt, nā externū deuictarū gentiū luxum paulatim /ut fit/ admiserunt, nec id quidem Alpes ipsæ quibus sepsisse n̄os cōtra extrariæ molliciei illecebras natura uidebat, quāuis altis iugis impedire potuere, nisi forte prius in Gallias Romani mores, mox per Rhenū in Germaniā grassati sunt. Mirum uero non amissam pristinā fortitudinē, quā etiamnū constantissime retinēt, nusq̄ enim nō est bellicosa gens, nā e Silesia (ut hodie nominant) Boiemia, Norico, Saxonia, Dacia, Noruegia, Baioaria, Vindelico, Heluetico, Rheticoq̄ tractu: e Sueuia, Pomerania, Vuestphalia, Alsatia, tū & toto illo Oceani litore quod intra Rhenū & Istulam est, uiri agunt quoꝝ prompto procinctu res magnæ geri queant, ut nō frustra in Germaniā tanq̄ in Asylum imperii maiestati sedem posuisse uideri cupiā debeat. Q̄ nisi principū discordiæ & mutua nationū odia male mihi in publicū consulere uiderent, nō dubitarē uisericem eam gentiū nominare. Id uero laudandū, q̄ Græcas Latinasq̄ literas eximie colere cœpit, magistra Italia, e cuius scholis doctrinarum allatus est splendor, Secundū eos autē quos ante retuli nominare libet, Ioannē Capniōnem, Bilibaldum Pirkhaymerū, præstātes utraq̄ lingua uiros. Addo e multis Beatū Rhenanū, Henricū Glareanū, Nicolaū Gerbelliū, Casparē Vrsinū Silesium nobilē Poetam, cuius illud extat ad me aliquando scriptū in Germanas literas Eulogiū. Itala Cecropia cū Pallade Pallas, obibāt Palsi Theutonici culta Lycea soli. Altera uix magno in Latio, uix altera docta Se tantū Cecropis sensit in orbe coli, Atq̄ nouē Phœbo uiderunt auspice musas, Gorgonei sacras pandere fontis aquas, Et iuuenes duplici texentes carmina lingua, Attica Romano iungere mella fauo: Admirata prior Græca inquit Athena, uolauit Huc etiā allato Calliopea gradu: Vnde nouū hoc studiū & bello gens dedita Martis Temperat Aoniis classica sæua modis: Ausonis hæc contra, post debellata Quirini Mœnia /Sueuoꝝ Vandalicæ manu, Paulatim ingenii cœpit Germania cultū, Atq̄ tuo atq̄ meo claruit eloquio, Et merito, Imperiū qui transtulit, illicet artes Transferat ingenuas eloquiūq̄ decus. Sic ego Romulidas iter, dū regna manerēt, Inter Cecropidas maxima tu fueras, Hanc sibi regna modo usurpant uisericia laudē, Quæ claudūt dominis Rhenus & Hister aquis. VNDE AVTEM Germani dicti sint non puenit inter pluresq̄, Sunt qui a uernaculo ductū uocabulū putent, q̄ German illi totū uirū nominant, atq̄ hinc dictos ab insigni fortitudine sibi persuadent, cui opinio ni ut nō refragor, ita non accedo: quāq̄ in uocabulo Alemānus nō dubitem quin e Barbaro Germanoq̄ in Latinā linguā abierit: unde Lemannum lacū uocare uoluit Albertus / quē supra Acroniū Pomponius nominat, iuxta enī habitauerunt Alemanni toto in littore, quod ex Alberto & Ammiani. xv. li. plane constat. Strabo. vii. li. uerisimilius Trans Rhenū inquit in ortū uergentia Germani colunt / nationē Gallicā paulisper imitantes & feritatis abundantia & proceritate corpoꝝ & colore flauo &c. Ideo Romani hoc illis nomē iure indidisse mihi uident, Perinde ac eos fratres legitimos Gallis eloqui uoluerint, legitimi namq̄ fratres Romano sermone Germani intelliguntur. Tacitus nō a Galloꝝ consonis moribus sed ab eiusdem gentis natione / quæ Gal lis pulsus Rhenū traiecerit, nomē ortum, scribit. Eius uerba sunt hæc. Cæterum Germaniæ uocabulum recens & nuper additū / quoniā qui primū Rhenum transgressi Gallos expulerūt, nunc Tungri nūc Germani uocati sint, ita nationis nomē non gentis eualuisse paulatim, ut omnes primū a uictore obmetum, mox a se ipsis inuento nomine Germani uocarentur: hæc Cornel.

Alpes Germanis contra externā molliciei oppositæ.

Germania Græcas & Latinas literas colit.

Germani vñ dicti

Strabo.

Tacitus.

At si Romana dictio est, & adeo sero cogniti eis Germani sūt. Necesse est aut uernaculū Latino consonū nomen habuisse quodcūq; illud fuerit, ut hodie se maxime, Bruder, uocant quod Germani uocabulo responderet, aut quod & ipsum tritū est, Lantzman, quo moti Romani Germanos dixerint, aut ante

a animos, corpora ad consuetudines laborū: maximo frigore nudi agunt antequā puberes sint, & longissima apud eos pueritia est, uiri sagis uelantur aut libris arborum, quamuis sæua hyeme nandi non patientia tantū illis/ studium etiā est: bella cum finitimis gerunt, causas eorū ex libidine accersunt, neq; imperitandi prolatandiq; quē possident, nam ne illa quidem enixe colūt, sed ut circa ipsos quæ iacent uasta sint. Ius in uiribus habent adeo, ut ne latrocinii quidē pudeat, tantum hospitibus boni/mitesq; supplicibus, uictu

aliud habuisse nomē, quod nā id fuerit, quē redū relinquo, nisi qd Rhēnos ab amne, ut sæpe fit/ dictos uelit: quod certe & Stephanus indicat. Hoc tñ uellē ut sua lingua qd gesserint hodie cōstaret, sicut literis Latii quod in eos gestū est fere pstat. Indubiū em̄ est digna memoratu bella inter se finitiosq; eo tēpore gesta fuisse, quo Roma nūq; gentiū fuit. Nā in Ger

maniā Galli cū olim uiribus ualerent, ingressi sunt sedesq; locauerunt Boii ualida gens uereq; Gallica/ ut scribit Tacitus, rursus Treuiri & Neruli circa affectationē Germaniæ originis ultro ambitiosi fuerunt, tanq; per hanc gloriā sanguinis a similitudine & inertia Galloꝝ separent, eodem autore. Heluetii quoq; e Gallia in Germaniā profecti intra Rhēnū & Mœnin habitauerunt, Contra uero Heluetioꝝ uetustioꝝ tractū hodie habitant e Germanis illuc pfecti, nec mihi de hoc dubitandū uidet, cū linguæ cōmercio intimis Germanis respondente, tū maxime, q; moꝝ & uirtutū quibus olim Sueuos usos Cæsar scribit, insignia apud eos ornamenta adhuc durant/ imo custodiunt. Sunt & alia migrationū testimonia, Sycambros trans Rhēnū ex Germania Augustum transfulisse, autor est in Augusto Suetonius. Tyberius quoq; ut idē autor refert, Germanoꝝ dedititio milia. XL. i Galliā traiecit, iuxtaq; ripā Rhēni sedibus assignatis collocauit. ¶ Maximo frig. Frigora atq; in ediam cœlo soloue tollerare assueuerūt, Tacito. Vex ut calor mollia & lāguida efficit corpora, ita modo contrario frigus dū consuetudine subigitur membra firmat & calorem corporis unit magis, unde maior animo ad arma uehementia ē. Sene. lib. de ira primo, Germanis inquit quid est animosius? quid ad incursum acius? quid armoꝝ cupidius quibus innascitur innutriturq; quoz una illis alia negligētib; cura. Quid indurati? ad omnē patientiā, at quib; magna ex parte non tegumēta corpoꝝ/ non suffragia aduersus ppetuū cœli rigore. &c. Quin & prima ueræ sobolis indicia Rheno iudice, olim data sūt, a partu em̄ filios ad Rhēnū detulerunt, scutoq; impositos alueo uel rapidissimo cōmiserunt, agnoscentes pro suis quibus unda pepercit/ quos hausisset adulterio cōceptos credidere. Claudin. Eutropiū. Et quos nascētes explorat gurgite Rhēnus. Quē locum Ianus Parrhasius exquisitæ doctrinæ Grāmaticus primus explicuit. ¶ Lōgissima pueritia. Id in hodiernū usq; natura seruat, Verū tracta illa pueritia optimā senectuti nauat operā, si nullus interueniat luxus. Causam tribuo/ cū cœlo calido minus, tū etiā uictui/ qui uulgo crassior est, ut uideri possit animos i nostriū corpoꝝ mole tardi; sui compotes fieri. Quod ad doctrinarū attinet studia, nil deest Germanis ingeniis/ modo præceptor

Heluetii sūt Germani.

Seneca.

Indicia legitiæ prolis.

Ianus Parrhasius.

POMPONII MELAE

- Sagum.** sit idoneus & qui (quod multis deest) præcipere calleat. Quamq̃ labore multo omnia aguntur. At hærent fidelissime quæ laboribus cōparant, præcoxq̃ animus, ut ille inquit, raro ad frugem puenit. ¶ Sagis. Vestibus uillo linoue grossiore textis, qualibus non multos ante annos Heluetii uel in castris pro thoracibus sunt usi, passimq̃ hodie uulgus induit, Sago ut paludamento ufos ueteres Romanos Salustius testis est. Tacitus. Tegumen, inquit, omnib⁹ sagum fibula aut si desit, spina consertū. Lege eum. ¶ Libris. Subere, quo ad huc more magis gētis quā corii penuria, plebei alicubi calciamenta consuūt. Strabo lib. xi. Malsagerū quosdam insularium in Scythia arborē cortice uestiri scribit. ¶ Nandi. Herodianus. vii. lib. multa superiorib⁹ de Germanis deq̃ annibus Rheno & Danubio locutus inter alia ut Politianus transtulit sic refert, Sunt autē Germani peritissimi natandi/ut qui tantumodo in fluminib⁹ lauentur. Durat hodie quoq̃ id studiū, sed quod sciam, hieme min⁹. ¶ Prolatandi. Extendendi limites, sed magis ut uastatis proximis, hostis a castramentandi cōmoditate prohibeat. Tacitus quoq̃ prodigos alieni & sui contemptores ueteres Germanos fuisse scribit. ¶ Ius in uir. Idq̃ maxime si lacelsitus iniuria quis sit. Vnde illa certi iuris in Germania quondā duellorum seueritas, sacris hodie canonibus prohibita, q̃ iusticiā haud quā tucatur, in duello enim nemo debilis, nemo imbellis iustus erit. Durant uestigia apud Sarmatas & Boemos maxime, apud quos non aliud est uotū ardentius, si aut nequā, aut quouis modo infamē dixeris, quā ut collatis publice pari armatura uiribus periculū fiat: utri iusticia fauere uelit, Id nobilitati maxime cōcessum, nec aliud gratius mortalibus illic spectaculum: ita mihi retulit Vuolfgāgus Halimarius Morauus, homo ut doctrinæ & humanitatis ita fidei plen⁹. ¶ Latrocinia. Tacitus in eandem fere sententiam, Materia inquit munificentia per bella & rapt⁹, nec arare terram aut expectare annū tam facile persuaseris quā uocare hostes/ & uulnera mereri, Pigrum quinimo & iners uidetur sudore acquirere quod possis sanguine parare. ¶ Hospitibus. Tacitus. Quēcunq̃ mortalium tecto arcere nephas habetur, pro fortuna quisq̃ apparatis epulis excipit, cum defecere, qui modo hospes fuerat monstrator hospitii & comes proximā domum non inuitati adeunt, nec interest, pari humanitate accipiuntur, notum ignotumq̃ quantum ad ius hospitii nemo discernit. Hæc hospitalitatem ut alia pleraq̃ quorum Tacitus meminit, etiamnū incredibili humanitate Heluetii custodiunt. QVOD de cruda carne Pōponius refert, nusquā hodie apparet, nam ne Elixatis quidem plariq̃ nisi cōditissimæ sint uestei consueuerunt, in tantū uetustatis duriciam admissa uicit mollicies. Cæterum miraculum uisum est, q̃ homo Germanus semel Augustæ Vindelicorum spectante magnanimo Cæsare Maximiliano, crudam carnē haud grauate cōmedit. ¶ Rigentem. Frigore, Quod ad pisces attinet, crudis hodie quoq̃ uescimur, nā Halece salito crudo cū aceto & cepe nihil uel meo stomacho gratius est. ¶ Renouarunt. In priorem molliciem redegerunt. ¶ Terra ipsa. Nemo expectet/ut urbes referam tam cultæ hodie terræ, satis sit hæten⁹ de Germanis retulisse. Illustrare Germaniā. iiii. libris Cūradus Celtis uoluit, studiosissimus uetustatis obſuator, sed cū iam orsus esset, aliud fata iusserunt: Sunt hodie qui idem præstabant, et multā mihi spem iniiciunt Iacobi Spiegel Selestadiensis Cæsarei a secretis doctissimi hominis/ cōmentarii. illi quos nuper in Bartholini Austriadem cœpit, mox ut ipse mihi retulit/ editurus, In his magna erit rerum Germanarum fides, cū autoris quē explicandum suscepit, diligentia: tum suamet multis annis per Germaniā habita exquisitisia obseruatione. Adde doctrinam multifariam, pertinax studiū, animi sinceritatem & ueri cū primis amorem, omnium uero maxime singularem in hoc scri-

Germani
nādi peri
tissimi.

Vt in decre
tal. de Vul
ga. purgati.
Et in extra
uag. de Tor
neamen. ibi
dem in glo
sa. Item in l.
unica C. de
Gladi. li. xi.

Heluetio
rū hospita
litas.

Haleces
saliti.

Iacobus Spi
egel Cæsare
us a secretis.

bendi genere facilitatem, & mirā gratiam, id quod antea ab hoc magni iudicii uiro emissi cōmentarii haud obscure indicāt. ¶ Paludibus. Tacitus. Terra, inquit, etsi aliquanto specie differt in uniuersum tamē aut syluis horrida, aut paludibus sœda, humidior qua Gallias, uentosior qua Noricū & Pānoni-

ita asperi incultiq; ut cruda etiā carne uescantur, aut recenti, aut cum rigentē in ipsis pecudum ferarumq; coriis manibus pedibusq; subigendo renouarunt. Terra ipsa multis impedita fluminibus, multis montibus aspera, & magna ex parte syluis ac paludib; inuia: paludum Suevia, Mesia & Melsiagum maximæ. Syluarum Hercynia, & aliquot sunt quæ nomen habent, sed illa dierū sexaginta iter occupans, ut maior aliis, ita & notior. Montium altissimi Taun⁹ & Rhetico, nisi

am aspicit, satis ferax, frugiferarum arborū impatiens, pecorū sœcunda, sed plarūq; improcera &c. Hodie q; i septemtrionē uergit magis humida & minus est fertilis, qua in meridiem, uel fertilissima, maxime uero ubi in Pannonias inclināt, nā crocum gignit optimū & uino pstat nobilissio, terra adeo fertili ut nihil non genitura uideat. Fit autē

Germaniæ
fertilitas.

ut cū amniū magnitudine latis ostiis exeūtium, tū etiā Oceani impetu, proximi lictorum tractus alicubi paludosi existant, lacusq; ambient perpatulos. ¶ Suevia. A Suedis, ut puto, quos inter Germanos Tacitus Suionas nomiat, durant hodie, regno subditi Daciæ, uerū a septemtrione obuersis terris & magno Oceani sinu intermedio, hōe ppe totus tractus lacubus paludibusq; peruius est. MESIAM quoq; a Melsis dictam, est coniectura, qui hodie longius a mari inter Salam & Albim siti Misinii nominantur & eorum regio Misinia. Misinii.

¶ Melsiagum. Extat hodie Melsingum, siue ut uulgus nominat Elbingum, uerū trās Istulā in Prutenorū littore, ubi piscosissimæ Visulæ paludes sunt: nec mirum si inter Germaniæ loca Pomponius numerat, cum & Tacitus nō Istula, sed confinio Sarmaticarū gentium hanc terminarit. ¶ Hercynia. Nomen

Hercynia.

quidam e barbaro ortum autumant, q; Germani uernacula sua Hartzwalde eum uocant: de quo nihil equidē statuerim. Huic quēadmodū in Asia Tauro, priuatim multa nomina sunt, prout aliæ atq; aliæ gentes adhabitant, alicubi quoq; a pinuū abundantia nigra dicta. In uniuersum uero syluestria oia a Rheni ripis p Germanos Sarmatasq; tractim adusq; Rypheos & Mœotim/ ipsaq; Asiæ confinia, Hercyniæ nomine comprehendunt: ideo sexaginta dierū spacio extendi Pompo. dicit. ¶ Taunus. Durant hæc in Norico & Carnithia nomina, multi uero Tauni sunt hoc est Taurni ut ipsi uocant, diuersimode ab accolis cognominati, adeo alti ut qui media æstate superant/ cū ad uerticem peruertū est/ frigore infestent, nullus curribus locus, angustissimi tramites uix clitellariis iumentis faciunt eundi copiam: grandia uero pericula, cū aut subito exorti uenti in præcipitia deturbant euntes/ aut uerno tempore immeni conuolutarū niuiū globi syluas, saxa, iumenta & iuxta sitas perperæpe domos radicitus auferunt, Mirum uerū in plarissq; horū montium locis cū paulo altius acceſserit sol, in ipsis niuib; natos uermiculos ceu tineas q̄dam cernit: quod uiri mihi uero maxime idonei, dū annis superioribus in Carnithia agerem retulerunt, nec est ut quispiam uacillet. ¶ Rhetico. In Rethiis / quoq; pars Engedini hodie dicti supraq; eos in Rhenū uergentes Curienſes a Curia uetustissimo oppido, quiq; in uallem Velinam & Larium lacū uergūt bellicosissimi, & Heluetiis trās Rhenanis sœderati, in ortū Wälga

Taunus.

Rhetico.

POMPONII MELAE

- Vallis Montafun.** nii Algauii & pars Athefini, sortes & ipsi, & ad arma promptissimi, Ducū Austriae, Rethiconis uero nō cōtinua nec paris altitudinis iuga, uaria sunt noīa, & iuxta uallis Montafun hodie dictū quod comitibus de Sunnéberg a quib⁹ nomē habet/paret, iuxtaq; alia uallis uetusti noīs reliquias seruās Pretikew uocatum, p. litera addita, ut facile corrumpuntur uocabula, alias Rethikev hoc est Rethico. Vnde Illus, clarus amnis elapsus Rhenum intrat haud lōge ab oppido Feldkirch/ quod Vellcircū uetustiores nominarunt quod uallibus septum esset ut Ladislaus Suntham Geographus diligentissimus plenusq; fidei, in Rethicae descriptiōe quam sua lingua hoc est Germana edidit, testatus est, fidem faciunt multa circum loca quorū Lōbardica hodie noīa durāt. [In alias gentes. A fontibus em̄ ad ostia usq; a Germanis Rhenus habitatur, Rhodanus in Gallos egreditur, Danubius in Pānonas & Dacos: omnium clarissimus Rhenus, ut satis. iiii. commentario Cæsar & lib. vi. Herodianus indicant, & ipsa res habet, quanq; si undarum uim cursusq; longitudinē aestimas multo Rhenu Danubius supat, At ille qā maximis oppidis frequēs est, & fortissimā gentiū terminus censetur: claritatis prærogatiua quadam pollet, De eo peruetust⁹ ille est Germanorū rithmus. Die Tuonau aller waser ain frau. Aber der Rein/mag mit eren yr man sein. Ex Ladislao. [Mœnis. Tacitus quoq; Mœnim nominat, minime uero Mœuis hic legendū, ut legit capite. xv. lib. noni Plinii Hermolaus, inuersa litera. [Lupia. Coniectura est eum esse quē hodie Necarum uocant, qui haud longe a Danubii fontibus ortus per Wirtenbergensem Ducatum lapsus, moxq; in occasum uersus Rhenum seorsum illabitur, Alias nullus in ea ora adeo clarus est qui Rhenu intraret, præter Mœnin quē Mœnum hodie nominant, per medios Francones gentem uetustā & nobilem incedentē, & Francfordia celeberrio Germaniæ emporio darum. Strabo lōge a Pomponio alius, Lupiā in Visurgim deferri ait, ut Lupiæ nominis nō Necarus/ sed is amnis quē hodie Fuldā uocant/ intelligatur, Melæ magis accedo [Amisius. Strabo Amasium uel Amasiā. Ptolemeus Amasium, qui Vidrū tamē aliū nescio an bene iuxta nominat: hodie Ems uocatur, q̄si Emisus corrupto uocabulo, quamq; uer⁹ est Latina illa nomina ex Germanis nata deflexaq; fuisse. Ortus hic in Vuestphaliæ mōtanis, inter Frisios & quos hodie Bremenses uocant oceano miscetur. [Visurgis. Hodie der weser tanquā dicas der Visurg. hoc em̄ inde natū est. Difficile autem est dictū/ q̄ plerumq; distorte q̄ enormiter Latini nostris Barbaris propriis/ gratiam suæ linguæ induerit, cū in dandis nominibus uertendisq; multo iudicio sit opus, nec unquā cōmitendum ut a natiuo Barbaroq; adeo dis-
- Illus flu.** quorū nomina uix est eloqui ore Romano. Amisium in alias gentes exeuntiū Danubi⁹ & Rhodan⁹: in Rhenum Mœnis & Lupia: in oceanum Amisius/ Visurgis & Albis clarissimi: super Albim Codanus ingens sinus magnis paruisq; insulis refertus est: acre mare quod gremio littorū accipit, nusq; late patet nec usq; mari simile, uerū aquis passim interfluentibus ac sæpe transgressis/ uagum atq; diffusum facie amniū spargitur, qua littora attingit ripis contentū insularū non longe distantibus, & ubiq; pene tantundē, ut angustū & par freto curuansq; subinde se longo supercilio inflexū est: in eo sunt Cymbri & Teuthoni, ultra ultimi Germaniæ Hermiones.
- Vellcircum.**
- Ladislaus Sūthaim.**
- Rhenus.**
- Mœnis.**
- Lupia.**
- Amisius.**
- Visurgis.**
- Nota.**

das qui eius aliquid remaneat. Propria enim nomina, ut rectissime docet Her-
molaus per omnes linguas inuoluta manere debent, nec nisi parte detorta.
Visurgis per Ducatū Braunschwitzensem/ in oceanū exit. ¶ Albi. Quem & Albi.
Albium Strabo uocat, ad hunc olim Sueuorū fuit sedes, Hodie Saxones cla-
ra gens adhabitant, corriuat e Boiemorum iugis aliquotq; quorū Sala præci-
puus est/ amnibus acceptis/ ubi Hamburgam clarum oppidū attigit in Ocea-
nū egrediē. Trans hunc & Sueuus est uetusti nominis Straboni. Vistulæ est p-
ximus Silesiorum Odera, ad quem Frankfordia, huic quæ ad mœnū est co-
gnominis: clara etiam Gymnasio. Non ausim dicere Gutallū uocari Plinio,
quāq; coniectura est, nisi ante Vistulam nominaret, cum inquit, Amnes cla-
ri in Oceanū defluunt, Gutallus, Iustillus siue Vistula, Albi, Visurgis, Amisi⁹,
Rhenus, Mosa: a Ptolemeo tamē Viadum dicitur prope indubium est. ¶ Coda Codanus
nus. Plinius. xiii. capite libri. iiii. de extimis Europæ gentibus. Seuo, inquit, finus.
mons ibi immensus nec Ripheis iugis minor immanem ad Cimbrorum uf-
q; promontorium efficit sinum/ qui Codanus uocatur, refertus insulis/ qua-
rum clarissima Scandauia est incomptæ magnitudinis: & infra parum. Qui-
dam hæc habitari Istulam usq; fluuium a Sarmatis, Venedis, Scyris, Hyrris tra-
dunt, Hætenus Plinius/ cuius uerbis si tabulam Europæ octauam, aut recti-
us tabulam Nicolai Germani/ reliquis Ptolemei adnexam contuleris/ quis
Codanus ille quantusq; sit/ intelliges. Ptolemeus Oceani Sarmatici nomine
dignatus est, eiusq; partem Venedicum sinum fecit, ut in eo alios quoq; sin⁹
minores Plinius nominat. De insulis inferius mentio fiet. Seuo mons ille q
palsim Daciæ, Suetiæ, Gotthiæ, Noruegiæ, & illi tractui quem Engronelant
nominat imminet. Cimbricum promontoriū in extrema est Chersoneso Da-
ciæ, Plinio. Inter quod & oppositum littus non amplo introitu sinus initiū
habet. Applica, si sapias, lectioni picturam. ¶ Acre mare. Infestissimū nautis
& creberrimis naufragiis prope infame, uadosum enim est crebris insularum
amphraetibus retusum, expositumq; Aquiloni. ¶ Late. Si ad oceanum respi-
cias, unde sit ut ingens lacus magis quā mare uideatur. ¶ Transgressis. Qd
Septemtrionis Oceanus peculiariter solet, ut ante dictum est. ¶ Facie am-
nium. Terras enim lancinat, angustisq; affluxibus ingreditur. ¶ Contentū.
Clausum, presum. ¶ Tantundē. Pari distantia. ¶ Supercilio. Longo mar-
gine eoq; inflexo, sensim enim se in Sarmatica & Gothica littora incuruat.
¶ Cymbri. Mariana notissimi uictoria, sunt & trans Istulam hodie Theutoni
ci cognominati equestris ordinis eo nomine palsim per Europam fusi. Her-
mionū etiam Tacitus meminit, hodie ut coniectura est Pomerani uocantur. Hermi-
ones.
Nec uero putandum solos hos Codanū ambire, sed trans Istulā quoq; gētes
plurimas, de quibus mox.

SARMATIA quemadmodū Ptol. scribit. lib. iiii. a Septemtrione oce-
ano Sarmatico & parte terræ in Arctos incognitæ terminatur, ab
occasu Istula, ab ortu confinibus Chersonesi Tauricæ, ipsaq; Mæoti
de & Tanai adusq; Ripheos, & ignota quæ supra eos sunt, a meridie Carpa-
tiis montibus. Huius iusta pars hodie Polonia dicta a planicie uidelicet ter-
ræ, quam ipsi Pole etiamnū uocant, Orientale eius latus in secundi libri prin-
cipio pro uirili explicuimus. Reliqua sequi calamo nō pigeret nisi hodie red-
didissent plæriq; inter quos uel diligentissimus Raphael Volaterranus. Co-
loni plane e Germania profecti uidentur, nā cū Boiemis lingua cōmunicāt,
& sunt cū uitæ sinceritate tū morum candore mansuetiores quā ut Scythi-
ci sanguinis esse, qui nunc habitant, quispiā existimet. Utq; in Germania ue-
rusta ferocitas, ita Germanorū in Polonia Scythica feritas hodie incognita
est. Regem habet, is erat dū hæc scribebā Sigismūdu Casimiri filius, princeps
Sigismun-
dus Polo-
niæ Rex.

Polonia vñ
dicta ē

POMPONII MELAE

Poloni reli-
giofi.

saeculorum dignus memoria, nā bello est (ut paucis ambiam) & pace insignis, tanta formae praestantia ut dignā regno maiestatem uel sola ea uidentibus offerat. Huius mater, longe Lampido illā Lacedaemoniā uincēs, Regis uxor, regis filia neptisque, regis soror & sex regum pietissima parēs, ut alibi explicui-

mus, extitit. Gēs ipsa cōstātissima religiōe ī signis, & optimoq; antistitū hodie custodia incolumis, Quos iter/ quos equidem nouerim, Erasimus est Vitellius praesul Plocensis, Ianus Ludbrātius Pofnaniēsis, Mathias Dreuičius Vladislauieſis, Ioānes Conarsky Craouiensis, & candidissimī animi Petrus Tomitius Premisliensis, uiri in uniuersum cū seorsum literatissimi & nullis non doctrinis dediti, tū studioforū amantissimi & magni patroni. Id qđ in praesulibus Christianis nō naturae solum sed magis gratiae munus dixerō. Scio enim pluresq; uel estimatissimos esse quibus magis curae est qđ habeant, quā qđ sci-

Ianus Thurzo
psul Vratislauienſis.

Ianus Conarsky.

Visula.

Dantiscum.

Ioannes Dantiscus.

SARMATIA.

Armatia intus quā ad mare latior, ab iis a
que sequitur/ Visula amne discreta, qua
retro abit usq; ad Istrū flumē immittit,
gens habitu armisq; parthice proxima, uerū ut cœ-
li asperioris ita ingenii, nō se urbib⁹ tenet, & ne-
statis quidē sedibus, ut inuitauere pabula, ut cæ-
dens & sequēs hostis exigit, ita res opesq; secū-
trahens semper castra habitat bellatrix/ libera/ i-
domita, & usq; eo immanis atq; atrox ut foeminae
etiā cū uiris bella ineant, atq; ut habiles sint, na- b
tis statī dextra aduri māma, ut inde expedita in-
ictus manu q̄ exerit uirile fiat pectus: arcus ten-
dere/ egitare/ uenari/ puellaria pensa sunt: ferire
hostē adularū stipēdiū est/ adeo ut nō pcussisse
p flagitio habeat, sitq; eis poenae uirginitas.

ant, nec quā docti adsint, sed quot compri ministrent/ respiciūt. Nomino uero cū honoris praefatione Silesiorum Ianum Thurzonē Vratislauiensem, & Morauorū Stanislauum fratrem suū Olomūcensem/ genere/ doctrina/ uirtutib⁹, magnos, eoq; mihi cōmendabiles uel maxime/ q̄ hic Ianum Dubrauiū inter multos, Ille Casparē Vrsinum amplectit, uiros ut ipsa indicant studioz suoz uel nunc edita monumenta, doctrina elegatīaq; pstantes. De Iano Conarsky Iureconsulto inter insignes Regios oratores clarissimo quid sentiendū sit, ipsa me humanitas sua simul & eruditio monuit, satius uero est modestum uideri me suarum laudum praconē, si minus quā fert animus hoc in loco retulero, q̄ affectatae laudis suspitiōe premi, dummodo fatear nihil esse, quod adeo de me merito uiro nō debeā. ¶ Latior. Nā ab Istrū fontibus ad Tanaim circumq; Euxinū uersus multo erat Melae temporibus spaciosior, quā in ora septentrionalis littoris, cuius magna ignota pars fuit. ¶ Visula. Mira nominis uariatio, nā Visula, Iustula, Iustilla, Istrula, Visula, uocat. Oritur in Carpatiis/ qua in Iaziges & Marcomānos Polonia imminet: in Codanū egreditur nō uno ostio, & amplissimo anteq; Dantiscum attingat alueo, ubi mira piscium copia. Dantiscum clarū & opulentū aduectis mercibus oppidum, aere ob uicina quae palustri humore madent/ nō nihil insalubri. Memorabile uero aetate nostra Ioannis Dantischi nomine, Iureconsulti, Poetae, & Poloniae regis (quod fidei suae & eruditioni debebat) Secretarii. ¶ Ad Istrū. Ideo Pto. nō Istrula tantū sed & montibus qui in Iaziges imminēt & Germaniae parte

terminari ait. ¶ Armis. Hodie quoque equitatu maxime præstant, habentque arcubus utantur. ¶ Urbibus. Clarissimæ sunt Cracouia & Posnania, inter plurimas. At maiores multo in Lituania & ea ora quæ in Tauricâ Chersonesum & Euxinum spectat / sitæ, inter quas eminet Vilna precipue: tum & Orscha arx munitissima, Kyow Rutenorû metropolis & in Podolia maxime munita Camyenyetz, quâ latine ob sitû loci, saxum cognominant. Quod si quis ad terrarû regniq; amplitudinê respicit, nō erit adeo celebris oppidis Polonia, Constat aut ampliorê esse quam tota sit trans Pyreneos Hispania. ¶ Nestatis. Omnia hæc abolita, migratione, ut credo, gentium. Similia uero libro primo de Amazonibus, & secundo libro de Scytharû fœminis retulit. Id magis miremur cur totus is tractus in Scythiâ usq; adeo apibus abundet, ut cæræ mellisq; nusquâ maior copia sit? Nec artem ibi expectant, nec industria iuari uolunt, sibimet aluearia intra roborum cauata latera construunt, adeo ut grauissimas hyemes iuxta facile ferant: Est hæc terra plane suis prædita floribus, nam per æstiuâ nullos magis sol aspicit, & longissimus est dies / qui animali ad labores nato / paucis umbris operam intercipit. ¶ Equitare. Scribit libro octauo Plinius Sarmatas equos habere tollerantissimos laborum, quos cum iter acturi sunt, inedia pridie præparant, exiguum tantum potum impertientes, atq; ita per centena milia & quinquaginta continuo cursu euntibus insident. Idem & Scythicarum gentium more herbariis quibusdâ succis corpora tinxerunt, fuitq; adeo agrestis uictus, ut pulte aleretur farina truda equino uel sanguine uel lacte admixto. Durât cruditatis reliquiæ in Tartaris: qui pars quidem Sarmatarum sunt, sed Scythicis imanes moribus. Vaga illa gens & incertis contenta sedibus, nec aliud lucri quam quod præda adiicit, improuisis incursum maxime noxia, profundis & trucibus oculis & fere cælis, turbinato craneo & circû tēpora capite presso, Plerosq; Viennæ in ipsis cathenis uidimus: ac nescio an uiderit Apollinaris / qui de iisdem tum uere tum eleganter in Panegyri ad Artemiû Augustum sic refert. Iacet axe sub ursa, Gens animis membrisq; minax, ita uultibus ipsis Infantum su⁹ horror inest, confurgit in arctum Massa rotunda caput, geminis sub frōte cauerinis Vilius adest oculis albētib; astra cerebri In cameram uix ad refugos lux peruenit orbes. Habet plurimos perpetuis laboribus obnoxios in cathenis, ut audio Cracouia Rex Sigismundus, his equina carne non est cibus gratior. Certa fides: si equum utcumq; recenter mortuum indicaueris, rem egisti gratis dignam: adeunt / cadauer extrahunt, suoq; in carnario euiscerant, carnibusq; partim asis partim elixis hiantem exaturant uoluptatem. ¶ Virginitas. Cogitur enim esse uirgo si nullum occiderit, Est ergo pœna, cum sit maxime honorificum, id manu consecutam fœmellam / ut nubere possit. Nihil horum hodie agnoscitur, præter miram in plæriscq; Sarmatis equitandi agilitatem, Vulgare est medio in cursu ex equo in equum insultare, idq; sine mora / sine casus metu, Quod ipsum anno ab hinc tertio in Pannoniæ claro oppido Posonio / cum illuc ad Vladislaum Vngariæ regem frater Sigismundus uenisset, spectaculi gratia (nam nostri mirabantur) iterum iterumq; exhibuerunt, ut mihi retulit Victor Camp Viennensis, iureconsult⁹ clarissim⁹ & dignus omni fide homo, qui tum cū Cæsareis oratoribus Posonium profectus, suis id oculis libenter uidit.

Sarmatia apibus abundat.

Tartarorû imanitas.

Sidonius

Tartari Hippophagi.

Victor Cæp Iurecōsul⁹.

CYTHICI POPVLI. De Scythicis populis non indigna lectu Rhodiginus Cœlius. xxiii. capite decimi lib. Nos plærâq; a secundi libri principio reddidim⁹. Moschi hodie tenent siue Moscobitæ ppetua Sarmaticarû uictoriarû materies, nā non semel proximis annis misere sunt etz, de his secundo lib. diximus. Id addo, nullû Imperatorê hoim memoria

POMPONII MELAE

magis ab his obseruatū Maximiliano Augusto, ad quē crebrae sunt e longis-
sinis itineribus legationes/ & paulo ante quā hāc cōmētaremur/ denuo ali-
quot mense Februario Viennae uidimus/ nō plane incompertos, quodq; mira-
bar, uno ex eis linguā latinā peritissimo, ut dubitauerim / ac ne nunc quidē
plane sciā Italus ne an-

Sagæ.

Moschus fuerit. [Sa-
gæ. Herod. li. vii. Per-
sæ inquit Sacas uocāt
omnes Scythas. Idem
xvii. capi. sexti Plinius
scribit. [Hiperborei.
Sic dicti q; in Boream
id est Aquilonē expo-
siti sint. Totū uero lo-
cum illū in sua transu-
lit Plinius. Perelegan-
ter alicubi Solin⁹ non
indigna lectu. [Side-
rum cardine. Diximus
supra sub polo alteru-
tro cōmodā habitati-
onē esse nō posse tes-
tibus cum aliis tū ipso
Alberto, ideo nō du-
bitarim falsum eē qd
Pōponius de situ tra-
dit, nam ipsi etiā Pro-
lemeo ultra. 70. gradū
declinationis ab æq-
tore non uergūt. Quā
quā uerissimū est, con-
sequēs esse ut sex mē-
sibus dies duret his q;
sub polo agerent, si il-
lic commodus habita-
tionis locus foret, & e

Sex mensū
dies.

Loc⁹ Plinii.

regione sex mensium nox. Causa est q; æquinoctialis horizon est polus, hic
autem per primū gradum Arietis/ & oppositū primum gradū Libræ procur-
rit maximus parallellus cognominatus. Pli. quoq; in eandem sententiā sic ha-
bet. Ibi creduntur esse cardines mundi extremiq; siderum ambitus, semestri
luce & una die solis auersi, ut nō imperiti dixere ab æquinoctio uerno in au-
tumnū. Semel in anno solsticio his oriuntur soles, Brumæq; semel occidūt.
Eum Solinus, ut solet, secutus sic de Hiperboreis. Sunt ergo in Europa, apud
quos mundi cardines esse credunt & extremos siderum ambitus, semestri lu-
ce auersum tantū una die solem, quāq; existant/ qui putent nō quotidie ibi
solem ut nobis/ sed uernali æquinoctio exoriri: autumnali occidere, ita sex
mensibus infinitum diem, sex aliis continuā esse noctem, Hæc Solinus. Per
extremos ille siderum ambitus, circuitus extimarum stellarum in minimis
parallellis intelligit, una uero die dixit hoc est continua/ id quod Solini uer-
ba testantur. Quāq; non nescio maius esse id tempus aliquot diebus/ quo
solsticialia siue æstiuā signa sol permeat, quā hoc sit quod ei per Brumalia si-

SCYTHIA.

Nde Asiæ confinia, nisi ubi perpetuē hy-
emes sedent & intollerabilis rigor, Scy-
thici populi incolunt/ fere omnes etiā in unum
Sagæ appellati. In Asiatico littore primi Hiper-
borei super aquilonē Rhipheosq; montes sub
ipso syderum cardine iacent, ubi sol nō quotidie
ut nobis sed primū uerno æquinoctio exortus/ au-
tumnali demum occidit, & ideo sex mensibus dis-
es & totidem aliis nox usq; continua est. Terra
angusta/ aprica/ p se fertilis: cultores iustissimi, b
& diutius q; ulli mortaliū & beatius uiuūt. Quip-
pe festo semper ocio læti non bella nouere/ non
iurgia/ sacris operati maxime Apollinis, quorū
primitias Delon misisse initio puirgines suas,
deinde per populos subinde tradentes ulteriori-
bus, moremq; eū diu & donec uitio gentiū tem-
peratus est/ seruasse referuntur, habitant lucos
syluasq;, & ubi eos uiuēdi satietas magisq; rediū
cepit, hylares redimiti fertis semetipos i pelag⁹
ex certa rupe p̄cipites dāt. Id eis sun⁹ eximiū est.

gna transeunti respondet, Causa eius est eccentricitas (liceat mihi Astronómico uocabulo uti) solis in augem altius deferente suo assurgentis, nā in Cácro hodie aux est, ut oppositū augis in Capricorno. Bene igitur Póponii uerba pensanda, ne quis putet parem omnino esse eius diei noctisq; quātitatē. Cæterum Solsticio latus solsticii nimirū intellexit, sicut Bruma lat⁹ brumæ, hoc est hemicyclū Brumaliū, ut sic dicam, signorū: a solsticio em̄ adusq; maximum parallellū tota solis circumuolutio apud illos occasu caret, sicut uice uersa eius ambitus a Brumalis solsticii parallelo adusq; mediatorē, ortu caret & e regione: ut capite. lxxvii. secundi lib. Solsticiales dies dixit eos qui ab æquatore in solsticium usq; uergunt, alioqui cum tantū unus sit solsticialis unius lateris dies improprie solsticiales dicerentur. Auerſum uero doctissie dixit, quod illis propter maximā elōgationem semper ad latera immineat, nunq̄ ad cenith/ quemadmodū nobis/ inclinēt. Sunt qui legant, non ut imperiti dixere, transpositis tantū duabus uoculis, & contrariū Pomponio sensisse existimant, in quorū numero Hermolaus Barbarus est Plinianus Aristarchus, & Guilelmus Budeus Parisiensis uir me hercle magni iudicii, & Galliciarum ex literis honestisq; doctrinis decus: hic lucis & umbrarū durationem quā sub polo siti habeāt/ Plinium nō ab æquinoctiis sed solsticiis magis mēsum esse credidit, quod si admittimus/ ut certe obiter legenti ex ipsis Plinii uerbis apparet, nemo tantum autorem ab errore uel pudendo facile defendit: nemo enim omnium est, modo puerilia Sphæricæ rationis rudimenta non nesciat, quin sciat sole æquatorem transgresso, tanto longiorē esse eius lateris diē, quāto maior sit declinatio, nullas uero penitus umbras his q̄ sub ipso sunt desinentis in latera declinationis uertice. De Thule uero quod Pli. ex Pythia refert, indubie ita non est, cū non sit hæc insula sub polo sita, ideo obstringere fidem suam autore citato noluit, Quare alibi uerius scribit, sole cancrū trāseunte nullas in Thyle umbras esse, & uice uersa in Bruma hoc est tempore Brumalis solsticii, ob parem contrariorum rationē. Quandoquidē ut primo libro docuimus/ citra polū nostrū loca sunt habitata/ quæ sole cancrum tenente aliquot diebus ne his quidē paucis umbris careant. Hæc autē ratio, in globi obseruatione, per Cosmographica instrumenta nō doceri tm̄ sed quod potius est demonstrari potest. Quod ad Plinium attinet, iudicio locus esto, Nā apud me nullū est dubium/ quin (quod salua tanti autoris dignitate dictum uelim) clariū tradidisset plarāq; Plinius si rectius intellexisset, neq; autorum fide adeo se ubiq; esset tutatus, id quod homines aliud agentes assolent, Solini errores emulatio excusat, Simiarum em̄ est, omnia etiā suo periculo imitari uelle. In illo Plinii multo euidentior mihi erroris neuus inesse uidetur, q̄ ait fuisse qui Hiperboreos medios fecerint inter utrunq; solem occasum scilicet Antipodum & exoriētem nostrū, quod fieri inquit nullo modo potest constare / tam uasto mari interueniente. Ecce rem aut uerā aut possibilē, falsa ratione cōfutat, Nā si sint Antipodes, ut esse possunt quorū horizon Hiperboreos aut attigat aut traiciat, Illi reuera inter ortum occasumq; Antipodū erūt. Esto uero id fieri nullo mō possit, nō dū consequēs est/ ut plinii ratio uera sit. Cū em̄ idē sit horum horizon qui fieri queat, ut inter ortū horū & illoꝝ occasum magnū aliquod mare intermediet, cum ex eo ipso loco Sol nobis oriatur, in quē Antipodibus nostris occidit. Addo q̄ in eā hæresim Pli. inclināt, quā Macro. quoq; sequitur, mari scilicet adeo uasto Antipodas seiungi, ut raro uel nunq̄ aut horū ad illos, aut illoꝝ ad hos transitus sit. Quæ fantasia cū Augustini tpibus uerissima uisa esset, adeo doctissimū illud nostræ eclesiæ columē pculit, ut Antipodas esse negarit, quēadmodū in Epistola nostra ad Rudolphū Agricolā adnotauim⁹. Aprica. Aut loci pri-

Guilelmus
Budeus.

Thule.

Contra Plinium.

Locus Plii.

Cur Augustinus Antipodes esse negarit

POMPONII MELAE

uata positione naturaue, aut quod uerius duxero, fama pollicente quod re ipsa non sit: at Pli. Neclibet inquit dubitari de gente ea cū tot autores prodant. ¶ Vitio gen. Ante enim hospitio gentiū uenerabiles fuerāt, mox fide uiolata inuasa uirginitas est, quo factum ut uirgines quæ ante Delon usq; de ferre cōsueuerant, ad

Caspium
mare.

finitiā tm̄ portarent, unde ab accolis aliis aliisq; in Delon exportata sunt, quod ipsum quoq; exoleuit, ex Plinio. ¶ Mare Caspiū. Diuersa uetustorū de Caspio sententia fuit, Herod. quē plariq; alii imitati, primo lib. Caspium, inquit, alterū ac p se ipsum mare est/longitudinis quindecim dierū cursu nauis quæ remis utatur, latitudinis ubi spaciofissimū est, dieꝝ octo.

Caspia.

Contrariū asserūt Dionys. Stra. Pli. quos uiderim. Plinii uerba hæc sunt. xiii. cap. lib. vi. Nāq; id erumpit Scythico oceano in aduersa Asia, pluribus nominibus accolarū appellatū, celeberrimis duobus, Caspio & Hircano. Ideo Patrodem nobilē scriptorē Strab. lib. xi. in ea fuisse sententia scribit, ut ex India ad Hircanos nauigari posse crediderit. ¶ Contra os. Contra aluē ei fauces opposito in littore. Hircanum est ab Hircanis accolis dictum, ab ortu autē Scythicū accipiendū a ueris Scythis, ab occasu Caspium quod illic in ora meridiana inter Armenios & Cadusios siti Caspii sunt, Ptolemeo, a quibus marino men, q̄q; hic indifferenter nunc Caspiū nunc Hircanum nominat ut fere alii. ¶ Nomades. Aliis in locis Scythiæ eodem dicti nomine, iuxta eos & Sauromatas locat Plinius, Meminit Strabo undecimo lib. ¶ Caspii. Apud hos canes bellicosissimi ut lib. vi. Valer. Flaccus scribit, & portæ cognominatæ Caspiæ, Quin & pietas quædam est, parentes non secus ac feras imanitate insignes odusos inedia conficere cum. LXX. annos complerūt. Stra. ¶ Amazones. De iisdem lib. vi. Plinius, Sauromatides autē cognominant ad differentiā harū quæ ad Themodoontē in Ponto habitarunt, quarū prius facta est mentio.

Iberes.

¶ Albani. Ptol. non Hircanis sed Caspiis iungit, intermedia tamen parte Armeniæ maioris, hōꝝ regio Albania/ quā a Colchide ab occasu dirimit Iberia imanibus clausa montibus, Apud Albanos homines gigni Græci scriptores tradiderūt/ qui in puericia statim canescant & plus cernāt oculis per noctem quā inter diē, ut Gelius. iiii. capi. noni lib. tradit. Lege lib. xi. Strabonem qui præter alia Iberos scribit quadruplici hominum genere degere, ex Primo reges duo deliguntur, alter qui genere & ætate antecedit, alter qui iura det & exercitum ducat, Secundū genus est sacerdotū qui inter affines ius dicūt, Tertium militū & agricolarū/ Quartū uulgi quod regibus fuit, quæq; ad uitam necessaria sunt ministrat. ¶ Moschi. Moschoꝝ tractus ad Iberū amnē in Cyrum defluentē iacet Sacassanis uicinus, ut. x. ca. li. vi. Pli. tradit: ab his iuxta Moschici montes, de quibus alibi. ¶ Hircani. In Margianos & Oxi fluminis ostia inclināt/ cæteris, nisi totū eū tractū ab Hircanis habitari Pōpo. credidit.

Moschi.

mare Caspium ut angusto ita longo etiā freto a primū terras quasi fluius irrumpit, atq; ubi recto alueo influxit in tres sin⁹ diffundit: cōtra os ipsum in Hircanum, ad sinistram in Scythicum, ad dextram in eum quē proprie & totius nomine Caspium appellāt: omne atrox/ saeuū/ sine portibus/ procellis undiq; expositū ac beluis magis q̄ cætera refertū & ideo minus nauigabile, ad introeuntium dextrā Scythæ Nomades freti littoribus insident: intus sunt ad Caspiū sinū Caspii b & Amazones, sed quas Sauromatidas appellāt: ad Hircanū Albani & Moschi & Hircani. In Scy

Iuxta Amardi & Persici Ptol. illoꝝ fluuiũ Amardum uocat, Apud Plī. Amarbi non Amardi, nisi q̃ suspicor uiciatus est codex, Mardi ut & hōt annotē e numero sunt Persarum ab Amardis alii, Plinio. Strabo li. xi. utrūq; Amardos nominat. ¶ Debrices. Diony. Dercebios uocat, Strabo Derbicas, Plī. Derbices,

Mardi.

a thico Amardi & Persici, etiam ad fretũ Derbices.

ut rectius Derbices apud Pomponiũ q̃ De Derbices.

Multi in eo sinu magni paruiq; amnes fluũt, sed qui famā habent ex Cerauniis montibus uno alueo descēdit/duob⁹ exit in Caspiũ Araxes, Tauri latere demissus quoad cāpos Armeniæ secat labitur placidus & silens, neq; in utrā partē eat, quanq̃ intuearis/ manifestũ: cū in asperiora deuenit, hinc atq; illinc rupibus p̃sus, & quāto angustior tāto magis pernix, frāgit se subinde ad opposita cautiũ, atq; ob id ingenti cū murmure, sonāsq; deuoluitur, adeo citus ut qua ex præcipiti casurus est in subiectā non declinet statim undā, sed ultra quā canalē habet euehat, plus iugeris spacio sublimis & aquis pendētib⁹ semetip̃m siue alueo ferens, deinde ubi incuruus arcuatoq; amne descendit fit tranquill⁹, iterūq; p̃ cāpos tacitus & uix fluens in id litus elabatur. Cyrus &

brices legi uideat: nec ignoro aliquibus Derbicas, aliquib⁹ Derbios uel Terbissos appellatos, ex Stephano. ut Coeli⁹ Calcagnin⁹ in Scholiis illis suis Dionysianis adnotauit. Hi supra Stoicam seueritatē minimũ quodq; delictũ poena capitis puniūt, terrā uenerantur/ fœmininũ animal neq; edunt neq; sacrificant, qui. LXX. annos exceſserunt iugulant, cognatorũ carnes uorant, anus strangulāt deinde sepeliūt / citra septuagesimũ annum obeuntes nō edūt sed humant ut li. xi. Strabonē scribit. ¶ Araxes. Ex Araxes.

Armenia cadens, & eodem monte ortus quo Euphrates. vi. miliũ passuum interuallo, Plinio. Herod. i. lib. scribit alicubi multo eũ l̃tro maiorem & insulas ambire Lesbo magnitudine pares, quarũ accolæ radicibus uestuntur æstate euulsis. Addit, arboris illic decerpi fructũ qui in ignē iactus circũsedentes sic ebrios reddat ut Græcos uinũ, eoq; magis quo plus eius fructus flāmis iniectũ fuerit. Sunt iuxta qui crudis piscibus uestuntur & pellibus marinorum uitulorũ se uestiunt, Araxis nomine quondam Peneus in Thesſalia uocatus fuit q̃ asperitate prope pari per abrupta montium se proruat, ex Stephano. Diod. in Alexandri gestis Araxis Persici meminit, qui Perſepolim p̃terfluat. ¶ Ceraunii. Hi iuxta Moschicos Coraxicos i Albanos, Iberos, Armenios, Colchos inclināt, ut ante dictũ est. ¶ In subiectā nō decl. Adeo citis undis cum urgetur accelerat, ut in aerem egressus, longo quasi arcu subtus iacentē terrā exuperet. Id multos Scythiæ amnes solere dū ex rupiũ præcipitiis in mare exiliunt, & subtus uia relinquūt itinerantibus, Strabonē scribit. xi. lib. Sunt & indigenæ qui in eiusmodi loca epulandi aut sacrificandi gratia descendunt, interdū in antris discumbentes, interdū sub ipso fluctu apricantes, eodē autore. ¶ Cyrus. Vide tabulam Asiæ Ptol. quintā. Ipse Pōponius quē secut⁹ autorem sit/ dubiũ, a Ptolemeo longe dissentit, nā huic per Scythas Caspios e Caspiis montibus orti distantibus ostiis in Hyrcannũ effluūt, longe ab eo tractu cū Albanis tũ Hyrcanis absentibus. Plī. sexti lib. xiii. capi. haud obscure indicat Cyrũ & Cambysem supra Armeniā maiore septétrionem uersus per Iberes & Albanos defluere, hunc autē in Caucasii, illũ in Coraxicis ortũ montibus:

Fructus inebrians.

Cyrus.

POMPONII MELAE

Cyrus & Cambyses ubi?

Idem. x. capite eiusdem lib. planiciem inquit omnē a Cyro usq; Albanorum gentes tenent mox Iberū discreta ab his amne Aragone in Cyrū e Caucasus montibus defluente &c. In eadē sententia est Strabo, qui tamen Aragū amnē nō Aragonē uocat, & iuxta Cambyse nā regionē a Cambise scilicet. Quod si sitū obseruamus loci/

nō est dubiū Cyri nomine & Cambisæ Plin. & Strabonē eos intellexisse quos e diuersis tandem pfluētes Ptolemeus utriq; Thyras uocat. Cyrū ex Armenia oriri ideo Str. scribit/ q; e iugis Armenia a septētrione clau

Loc⁹ Melae.

dēribus elabit. Quid si Pomponianus loc⁹ ille sic legat, perq; Iberos & Albanos diu & multum distantib⁹ alueis defluunt, post nō longe a mari eodem

Cambyses ex radicib⁹ Coraxici mōtis uicinis editi, & in diuersa abeunt, perq; Hiberas & Hircas nos diu & multū distantibus alueis defluūt, post non longe a mari eodem lacu accepti in Hyrcanum sinum uno ore perueniūt: Iaxartes & Oxos per deserta Scythiæ ex Sogdianoꝝ regionibus in Scythicum exeunt: ille suo fonte grandis, hic incurfu aliorū grandior, & aliquandiu ad occasū ab oriente currēs iuxta Dahas primum inflectitur/ cursuq; ad septētrionem cōuerso iter Amardos & Pæficas os aperit: Syluæ alia quoq; dira

lacu accepti in Albanū sinum uno ore perueniūt. De parte Caspii quod Albanum illic uocetur, ipse Plinius. Ante Albanos inquit mare/ quod Albanū nominatur. Cæterū q; prius Araxis meminit uidetur omnino alio in loco statuere, tanq; supra Araxem hi amnes meridiē uersus extēt, quod & Ptoletheo placet, sed diuersa etiā descriptione. Ipse Plinio & Straboni magis assēserim, q̄q; de longissime distantibus locis dubia sit fides, q; si lapsus Pomponi⁹ est, minime mirū cū id perhumanū sit, A Cyro amne Cyrū regem uocatū Strab. lib. xv. testis est, Alias uidebatur a regibus ipsos amnes sortitos nomina: nā Cyrus ut lib. xi. Strabo refert/ ante Torus dictus est. Ammia. xxiii. lib. Cyrus inquit cui magno & spaciofo Cyrus ille superior rex amabilis abolito uetere id uocabulū dedit, cū exercitū ire in regna Scythica destinasset. Multi recē

Iaxartes.

tiorū in Ptol. sententiā pedibus eunt, in quoz numero & Marcellin⁹ est classicus scriptor. Strabonis & Plinii autoritas mihi ea in re potior est. Iaxartes. Scythæ silyn uocant, amniū ab oriente in Caspiū influentiū uel maxim⁹ nā multos secū rapit & imani undarū copia extumescit, orif in ultimis Sogdianoꝝ finibus ex montibus quos Sogdios Ptol. uocat. Alexander militesq; eius Tanaim putauerūt cū sit alius, Trās amne Apollini Didymeo aras olim statuit noīs gra Dæmonas Seleuci & Antiochi dux. Citra uero, Herculis, Bachi, Cyri, Semiramidis & Alexandri quondā erectæ aræ, ut. xvi. ca. vi. li. Plini. refert, meminit li. xi. Stra. & li. vi. Curtius. Sūt qui aliū Iaxtē eodē in tractu lo

Oxus.

cēt, cuius Claud. meminerit, sic nobis Scythicus famulef Iaxtes. Oxus. Hic multis in locis sex septemue stadiosq; amplitudinē habet, ut lib. xi. Stra. asserit: notissimū uero ē ex Curtio, Ammiano cæteris Ochū ab Oxo aliū eē, nā in Oxum Ochus fluit/ maximos amnes recipit, inter quos ex Margianis Margus defluens & e Bactriana Ochus. Curtius lib. vi. sic superatis deinde Oxo & Ocho ad urbē Marginiā peruenit. Ammia. quoq; xxiii. lib. Itidemq; inqt, Och⁹ & Orchamones iuncti cōuenis amnib⁹ augent immania Oxi fluenta, eius alueo, ut Stra. ait, Indæ merces in Caspiū deuehuntur, mox e Caspio in contrarias Cyri undas/ donec per breui itinere ad Phasim traici possit, mox

Phasis undis in Euxinū q̄ si hodie feritas gentium sineret, nulla esse posset mercū Indicarū ad nos uestura celerior, Ab Oxo Oxifagæ accolæ nomiati. Solino, cæteris. Quāq̄ Hermo. Oxistage legit. Arrianus li. vi. Oxidracas uocat. Iuxta & Araxatas est alius ab Araxe de quo alibi, ex Marcellino. Vide tabulam Ptolemei Asiæ

- a animalia, uerū & Tigres ferunt utiq̄ Hyrcaniæ septimam. De Oaxe a Oaxes. fauum ferarum genus, & usq̄ eo pernix / ut illis liō Cretensi i Carech- longe quoq̄ progressū equitē conseq̄, nec tan- eli ex Hermolao di- tū semel, sed aliquoteis etiā, cursu unde cœpit stum est, meminit & i miscellaneis Angelus subinde repetito, solitū & facile sit: causa ex eo Politianus. [Dahas. Dahæ. est, q̄ ubi ille interceptos earū catulos citus cœ- Ptolemeo nominē, pit auerere, rabiem appropinquatiū frustratus & Marcellio Sacæ Scy- rus / astu unū de pluribus omittit, hæ piectū acci- tharum, intra Imaum- piūt, & ad cubilia sua referūt, rursumq̄ & sapi- ultimi lib. xxiii. Curti- us lib. vi. Sagas nomi- nat. Meminit Daharū b remeāt atq̄ idē efficiūt, donec ad frequētia q̄ xvii. ca. lib. vi. Plinius. Tigres. adire audeāt, pfug⁹ raptor euadat. Ultra Caspi- [Tigres. Idē. xviii. ca. Tigres. um sinū quid nā esset ambiguū aliquandiu fuit, octauī libri, Tigrin in Idē ne oceanus an tell⁹ infesta frigorib⁹ sine am- quit Hircani & Indi se- bitu ac sine fine piecta? Sed p̄ter Physicos Ho- rūt animal uelocitatis- tremendæ & maxime- cognitæ dum capitur-

torus eius fœtus qui semper numerosus ē. Ab insidiante rapitur equoq̄ ma- xime pernici, & qui in recentē subinde transfertur. At ubi uacū cubile repe- rit fœta (maribus em̄ cura nō est sobolis) fertur præceps odore uestigans, ra- ptor appropinquate fremitu abiicit unū ex catulis, tollit illa morsu & ponde- re etiā ocyor facta remeat, iterū cōsequitur & subinde donec in nauē regres- so irrita feritas sæuit in littore, hec Pl. At Pomponius nō littore sed frequen- tia colonoḡ redhiberi Tygridis sæuiciā scribit. Meminit eius ingenii pelegā- ter lib. xii. Sili. Claudiani uersus ex lib. iii. de Proserpinæ raptu adscribere li- buit. Arduus Hircana quatitur sic matre Nyphates Cuius Achemenio regi lu- dibria / natos Auexit tremebūdos eques, fremit illa marito Mobilior Zephy- ro, totamq̄ uirentibus irā Dispersit maculis, nimiūq̄ haustura pfundo Ore uirū, uitreæ tardæ imagine formæ, hec ille: qui uitrea forma planiciem nite- scentis Caspii signate ad Plinianā sententiam dixit. [Quid nā esset. Dubi- tatū em̄ fuit terra ne ulteriora an oceanus occuparet, sed a Physicis deprehē- sū tandē, terrā claudi oceano, ē em̄ aquæ elemētū natura alti⁹ ampliusq̄ quā Terra ocea- terra, ut secundo lib. de generatione & corruptione Aristoteles tradit, & Ari- no clausa. stotelici confirmāt, quia uero animātib⁹ q̄ spirāt, ut ante retuli, suæ uitæ ac- commodata superficies relicta est, parūq̄ eminet tellus / necesse est eā oris termi- nari in undas, q̄rū impiū certis limitib⁹ dominatrix rex natura cohibuit, q̄q̄ nō tota aquarū desinēte sæuicia, nā sæpe qui iuxta siti sunt obruūt, & indul- get natura plerūq̄ quod alias prohibuerat, Sed Pl. citemus / cuius hæc sunt lxviii. ca. secundi lib. uerba. Est igit̄ in toto suo globo tellus medio ambitu procincta, circūfluō mari: nec argumentis hoc inuestigandū sed iā expimētis cognitū. Idē sequēti ca. ostendit regū cura, septétrionis orā magna parte na- uigatā, nec uerisimile esse illic maria deficere / ubi tāta humoris uis super. Ad id astruendū recētissimoḡ autoḡ qui uero idonei sint testimonio Pōponi⁹

POMPONII MELAE

Homerus.

utitur, quē Pli. idem tradendo secutus est. [Homerūq. Cuius tanta est auctoritas, ut citari semper possit cum certam fidem exposcimus, nā nō eloquētiæ solum sed & philosophiæ magnū autorem eum esse Quintiliani testimonio scimus. Ob ambitum autē, undarū parentem Homerus Virgiliusq. dixerunt.

Vnde & illud. ἔξ ὅππῃ

πάντες ποταμοί, καὶ

πάντα θάλασσα, καὶ πᾶ

σαι κρημαί, καὶ φρενὰτα

μακρὰ πλάουσιν. Ex quo

omnes fluvii, nec non

maria omnia circū Atq.

omnes manāt fontes

puteiq. profundi. Dif-

ficultas autē navigan-

di sicut. viii. ca. de na-

tura locorū Albertus

scribit, ex eo est q. in-

tensa est illorū littorū

frigiditas, tēpore eni

hyemis cōgelata sunt

glacie solidissia, æsta-

tis autē tempore veri

simile est glaciem fra-

ctā passim fluere, alio

vero tempore ventus

tēpestuosus adeo ma-

re agit ut navigari

nequeat, Sol enim nō

consumit vapores sed

magis eleuat, p̄betq.

alimēta uētis. De Gla-

ciali oceano lib. i. dixi-

mus. Meminit & i Ger-

manix descriptione Tacitus, nec indigna lectu habet libro rerū Danicarū pri-

mo Saxo Gramaticus/historicus haud quāq. temnendus. Tradit Pli. li. vi. Scy-

thicū mare cuius & Caspiū pars est, haustu dulce esse, nimirū influētū amni-

um magnitudine uicto sale &c. Quod de Caspio uerisimile est, at de magno

illo oceano nō adeo, hæc ratio magis locū habet, q. cū causa falsedinis in ma-

ri sit adustū quoddā terrestre undis admixtū, quando ab eius sūmo vapores

dulces ui solis eleuantur, ut secundo Meteoror. Aristotiles tradit, In septētrio-

nali oceano minor erit falsedo cū illic debiliior sit resolutio & partiū dulciū

consumptio: nō est ergo dubiū Meridiana æquora acerbiora falsioraq. esse

quā illa sint quæ in Arcton uergunt.

HIS ORIS. Haftenus de ora in septemtriones exposita, nūc more suo

ad Gaditanū fretū reuersus/insulas potiores ut passī descriptæ ora

obiacent/enumerat. [Gades. Præclara insula longitudinis. xii. mī-

liū passuū. Lata triū mil. ut ex Polybio Plinius in fine quarti tradit. [Velu-

ti flu. Minus enim pedibus. DCC. a continēte abest proximo spacio, Pli. Ca-

terū Gadir dicta q. Gadira punica lingua sepem uel septum significat. Her-

molaus non Gadira sed Gadiruta legit apud Plinium. Gadir igitur quasi r̄is

signa hoc est terræ ceruix uocatur, quod in longum expansa est, aut ex uera

merumq. qui uniuersum orbē mari circūfusus

esse dixerunt Corneli⁹ Nepos, ut recētior autos

ritate sic certior tradit, testē autē rei Q. Metellū

celerē adiicit, eūq. ita retulisse cōmemorat. Cū

Galliis p̄consul p̄zesset Indos quosdā a rege

Sueuor. dono sibi datos, unde in eas terras deue-

nissent requirendo, cognosse ui tempestatū ex

Indicis æquoribus abreptos, emēsosq. quē inter

erant, tandē in Germaniæ littora exiisse. Restat

ergo pelagus, sed reliqua lateris eiusdē assiduo

gelu durant, & ideo deserta sunt.

HISPANIE ET SEPTEMTRIONIS INSVLAE.

His oris quas angulo Beticæ huc usq. per-

strinximus multæ ignobiles insulæ & si-

ne nominib⁹ etiā/adiacēt, sed earū quas

p̄terire nō libeat, Gades, fretū attingit eaq. a cō-

tinēti angusto spacio & ueluti flumine abscissa,

quā illa sint quæ in Arcton uergunt.

Difficultas
nauigandi
mare arcto-
um.

Scythicum
mare cur-
dulce ē

Gades.

aggeribus contra maris affluxum emineat. Pli. li. lii. duarū uidetur memi-
nisse exiguo interuallo distantū / quarū maior Erythrea dicta sit, ob Tyrios
quorū origo ad Erythreū mare relata est, tū & Cotinusa ab Oleastri copia q
Græcis *κοτινوص* dicitur, a Pœnis autē, ut dixi, Gadiruta Romani etiā Tarterō

- a qua terris propior est pene rectam ripam agit,
qua oceanū spectat duobus promontoriis eue-
cta in altū mediū littus abducit, & fert in altero
cornu eiusdem nominis urbem opulentam, in al-
tero templū Aegyptii Herculis / conditoridus
religione / uetustate / opibus / illustre: Tirii condi-
dere: cur sanctum sit / ofsa eius ibi sita efficiunt,
annorū quis manet ab Iliaca tempestate p̄cipia
sunt, opes tempus aluit. In Lusitania Erythia,
b quā Geryone habitatā accepimus, aliāq; sine cer-
tis nominibus adeo agri fertiles, ut cū semel sa-
ta frumenta sint, subinde recidiuis seminibus se-
getem nouātibus septē minimū, interim plures
etiā menses ferāt. In Celticis aliquot sunt q̄s (qa
plumbo abundāt) uno omnes nomine Cassite-
rides appellāt. Sena in Britānico mari Osismicis

arunt, Quæ Gerio
ni. ius armenta Her-
cules abduxerit sedes
credita, quāq; hic Me-
la & in Periegesi Dio-
nysius omnino aliam
ab hac Erythiā fecerūt
quā Gerion tenuerit.
[Aegypti Her. Ita scri Hercules
bit tanq̄ idem Tyrius multi.
Hercules fuerit, q Aeg-
gypti⁹, quod nō esse,
libro de natura Deorū
iii. & lib. ii. de Alexan-
dri gestis Arrianus do-
cet. Nā Aegypti⁹ e Ni-
lo natus Phrygiæ lite-
ras conscripisse tradi-
tur, Iouis autē & Aste-
riæ sororis Latonæ fi-
lium Tyriū fuisse / ue-
tustissimū, & a Tyriis
cultū anteq̄ Cadmus
e Phœnicia profectus

Thebas occupauerit. Cui uero alii illi Gades nauigantes templū statuissent.
Quapropter, inquit Arrianus, Hercule illū qui apud Tartefsios i Hispania co-
litur, a quo colūnæ nomē sumpserūt Tyriū arbitror, eo q Tartefsos a Tyriis
condita est. Gerionē uero aduersus quē Hercules Argiū ab Euristheo mis-
sus ut boues eius abstractas Mycenās duceret, Hesateus historicus tradit ni-
hil ad Iberiā pertinere neq; ad insulā ullā Erichyā in oceano sitam missum
fuisse Hercule, sed Geryonis regnū in continēti fuisse circa Ambraciā & Am-
philocos indeq; Hercule boues abegisse &c. Lege apud Arrianū reliqua. Ego
nominū consensu, q & in Græcia & Hispania Geryon regnauerit, natā esse
fabulā crediderim, quāq; ut rem gestam Iustinus li. ult. refert, & Arrianus ne-
gat Geryonē ullū in Hispania cognitū. Sed uidef ille quondā mortalitatis
fuisse consensus / ut, quēadmodū Tacitus scribit, insignia omnia & magnifica
in Hercule Argiū referrenē. Philostratus li. de Apollonii uita quinto, scribit
in illo templo duos Hercules cultos eē Aegyptiū & Thebanū, nullo prorsus
simulachro, cæterū Aegyptio duas aras æneas, Thebano unā tm̄ erectā, iuxta
quā Hydra / Diomedis equi, & in uniuersum duodecim Herculis opa ex lapi-
de sculpta conspicerenē. Templi meminit Stra. li. iii. Liui. i. tertiæ Decad. & li.
iii. Silius / qui Geryonis lib. i. meminerat. [Erythia. De hac Diony. ut dixi, &
Herod. li. iiii. Tū ex Stesicoro & Eratosthene li. iii. Stra. Fertilitatis meminit
& Iusti. li. ult. [Septē minimū. Hoc est nō infra septē segetes / cū interim etiā
plures reddāt, Est autē sensus / tantā eē insularū iuxta fertilitatē, ut septies una
satio p̄tinua fruge mēse p̄beat, nā ex aristis primū maturis decidūt grana q;
secundā mēse augēt, mox ex illis alia fruges sicq; deinceps ut i septimā usq;

Hercules ad
Gades nūq;
uenit.

Erythia.

POMPONII MELAE

Cassiterides.

melsem, nec coli nec feri agrū sit necesse. Cassiterides. A plumbi stanniq; copia, quod Græcis κασσιτερός dicitur, meminere Strabo, Pli. cæteri. Sena. De hac quod equidē sciā apud nullū alium legi haftenus, Cæterum Gallico numine id intelligit quod generaliter Galli uenerati sint, Quodcunq; id tandem fuerit, nā nisi aut

Gallicenæ.

Hesum aut Theutatē intelliges, querēdū aliis reliquo. Gallicenas autem dictas credo q; & Gallicæ mulieres fuerit & cecinerit, hoc ē uaticinatae sint, Qd ei us gentis quemadmodū & Germanorū fœmellis peculiare fuit, Nā & Velledan quandam Germanorū numinis loco habitā temporibus diui Vespasiani uidisse se Tacitus scribit, & ante Auriniam & pleraq; alias sine adulatione uenerati sunt. Præterea, ut in Numeriāo scripsit Vo pisc⁹, apud Gallos mulieres fuere prælagæ, quas ipsi Driudas di-

Fœminæ fatidicæ.

aduersa littoribus Gallici numinis oraculo insignis est, cuius antistites ppetua uirginitate sancte numero nouē esse traduntur, Gallicenas uocant, putatq; ingeniis singularibus præditas, maria ac uentos cōcitare carminibus, seq; in quæ uelint animalia uertere/sanare q; apud alios insani-bilia sunt, scire uentura & prædicare, sed non nisi dedita nauigantibus/& in id tantū, ut se cōsularent/profectis. Britannia q̄lis sit q̄lesq; progereret mox certiora & magis explorata dicent. Quippe tam diu clausam aperit ecce principū maximus nec indomitarū modo ante se, uerū ignotarum quoq; gentiū uictor/q; ppriarū rerū fidē ut bello affectauit ita triūpho declaraturus portat. Cæterū ut adhuc habuimus, inter septemtrionē occidentēq; profecta grandi angulo Rheni

Britannia.

xerunt, quarū una Diocletiano imperii apicem uaticinata est. Nimirū tales Gallicenæ fuerunt. Sanare. Cantu uidelicet/ aut uerborū ui magica / quale uatū medicorumq; genus in Galliis fuisse lib. trigesimo scribit Plinius: tanta eius artis superstitione etiā i insulis/ut Persis ipsa dedisse uideri potuerint. Durāt hodie quoq; eius uanitaris reliquiae, nā sunt qui credant interire uermes certis adflatos precibus uerbisq; nec sensus plane nec decoris capacib; quoq; uanitatē exemplis aliquot in lib. quē de uermibus scripsit Hicrony. Sa uonarola clarissimus medicus reddidit. Dedita naui. Nemini futura explicant, nisi qui adnauiget, nec alius gratia quam futura capiendi illuc uenerit. Principū max. Claudiū intelligit, ut in Catechesi docui, q̄q non nisi coniectura ductus quæ uero mihi uisa est proxima. Ignotarū. Ingressus enim eā Dictator magis quā uicisse uidebat. At Claud. ulterius profectus Orchades imperio adiecit autore Eusebio. Quanq; ne ipse quidē totā insulā ceperit, dubium an fortissimis uiris resistentibus/an, quod Apian. in historiarū suarum prologo autumat, q; magna parte nec utilis admodū neq; ferax sit, ideoq; a Po. Ro. contempta. Inter septem. Pli. xvi. ca. quarti lib. Ex aduerso inquit huius situs/Britannia insula clara græcis nostrisq; monumentis inter septemtrionē & occidentē iacet, Germaniæ, Galliæ, Hispaniæ multo maximis Europæ partibus magno interuallo aduersa, Albion ipsi nomē fuit, cū Britaniæ uocarentur uniuersæ. &c. De situ quoq; li. i. Stra. de aliis quarto lib. Meminit & Cæsar Comen. quinto, & in Agricolæ uita Tacitus. Plæraq; Apianus in Celtico, & diligenter multa Solinus, ut Diod. & Bedam mittam. Inter septemtrionē autē & occasum sitam dicit, q; parte in Arctos parte in Hispaniā & latus

occiduum inclinatur, idque in respectu ora septentrionalis. ¶ Angulo. Prominenti-
um littorū, nō recedentiū. Vide tabulā Europæ apud Ptole. primā. ¶ Retro.
Hinc in Boreā, illinc in occasum. ¶ Margine. Ora exterioris & in Orchades
uersa, ideo dixit ab tergore abducta. Triquetra. Caesar quoque, natura iquit tri-

a ostia prospicit, deinde obliqua retro latera abstra-
hit, altero Galliā, altero Germaniā spectans: tū
rursus perpetuo margine directi littoris ab ter-
gore abducta/iterū se in diuersos angulos cune-
at triquetra, & Sicilia maxime similis/plana/in-
gens/fœcunda, uerū iis quæ pecora quā homines
benignius alant. Fert nemora saltus ac prægran-
dia flumina alternis motibus modo in pelagus,
modo retro fluentia, & quidā gemas margaritasque
generantia. Fert populos regesque populorum,
sed sunt inculti omnes atque ut longius a continē-

quetra, cuius lat⁹ imū
cōtra Galliā/huius al-
ter angulus qui est ad
Cantiū ad orientē so-
lē spectat, alter ad Hi-
spaniā uergit & occi-
dentem/qua ex parte
Hybernia dimidio mi-
nor ut estimat quā Bri-
tannia &c. Reuera au-
tem triquetra nō esse
constat, nec mirū si cer-
ti nihil uel Caesar uel
qui ppe eū secuti sunt
tradiderūt, cū uel Pli-
nii temporibus nō ul-
tra uicinitatē Calido-

niæ syluæ Romani suam in ea ditionē propagarint, u-
bit. Pars in Calidoniā uergens/Scotiæ regnū hodie sustinet, reliqua Angliæ
sunt: utrinque nationes ualidissimæ, uerū paulo sãuiiores Scoti, ut audio, sed
potentissimi Angli/aurique maxime, & alioqui in Scotos quā suo p̄claros re-
gno/imperiosi & fere semper uictores, Rege Scotorum non multo anteq̃ hæc
scriberē cū multis insignibus uiris magna clade cæso. ¶ Nemora. Inter quæ
sylua quæ Calydonia cognominatur, meminimus eius lib. i. Claudianus Ca-
lydonias pruinis pro Arctoo frigore posuit i quarto Honorii consolatū. Ille
Calydonis posuit qui castra pruinis. Amniū maxime est celebris Tamesis q̃
Londinū præterfluit. De gemmis aut̃ Britannicis præter Plinū Solinus, & in
fine. xxiii. li. Amminanus. ¶ Populos. Scotos & Anglos suis potētes regib⁹.
Anglorū erat dū hæc scribebā Henricus octauus & forma p̄stans & moribus
animoque ad arma haud quāq̃ deside. E Germania in hac insulā qui habitatet
profectos lingua indicat, nam a Germana etiam nū nō multū abest. E Sarma-
tia em̃ gentē quā ipsi Pictos uocant, & ex Germania Saxones illuc perrexisse
suis annalibus constat, ideo ipsa Britannia apud Claudianū in secunda ad Sti-
liconē Panegyri uerba faciens, sic ait/ne bella timerem Scotica/ne Pictū tre-
merē, ne littore toto Prospicerem dubiis uenturū Saxona uentis. Nutrit ho-
die ingenia, ut semper nutriit, suntque qui Græca Latinaque iuxta percalleāt. In-
signis olim Beda Presbitero/ uiro in sacris literis, quod eius relicta opera te-
stantur, aliquando maximo deque patria optime merito, Nec erat quod cape-
re nō potuisset, Ioannis Duns Scoti ingenium si tempora, quæ tū suis literarū
in primis ornamenta denegabant/permisissent, nā in scholastico illo edisse-
rendi de rebus sacris genere, nihil eo subtilius/nihil absolutius est. In uniuersum
autem e Britannia profecti sancti uiri/qui illustriū passim locoꝝ autores/
tanq̃ colonias quasdā reipub. Christianæ deduxerūt, In hoꝝ numero Gallus
est Scotus, sectæ S. Benedicti monachus, magno uir animo, qui clarissimo cœ-
nobio extructo patriæ nostræ & prima iecit fundamenta/& de suo ductū no-
men reliquit: nā illustrē illā Imperii ciuitatē, & p̄petuo Heluetiis fœdere soci-
am, hodie quoque oppidū Sancti Galli uocat. ¶ Inculti. Nā e Scotorum numero

Britanni.
Scoti.

Henric⁹ An-
glorū Rex.

Claudianus

Beda.

Ioā. Scotus.

S. Gallus.

Op. S. Galli.

POMPONII MELAE

Scoti quon-
dam Antro-
pophagi.

Britāni oli-
tīgebant.

Glastum.

Cc.

Quadrigæ
falcatae q-
les?

Iuerna.

feri & syluestres adhuc pleriq; appellantur. Et Hieronymus lib. contra Iou-
nianū secundo, Quid inquit loquar de cæteris nationibus cū ipse adulescētu-
lus in Gallia uiderim Scotos gentem Britannicā humanis uesci carnibus, &
cū per syluas porcorū greges & armentorū pecudūq; reperiant/pastorū nates
& fœminarū papillas
solere abscondere & has
solas ciborū delicias
arbitrari, hæc ille. Lin-
gua uero omnibus si-
bila, ideo lib. iiii. Stra.
Britannos balbutien-
tes uocat quos ipse
Romæ uiderit. ¶ Alia
rum opū. Hodie opu-
lentissimi & mercimo-
niis uel maxime dedi-
ti, celebresq; nobili pā-
no / ob lanæ copiam.
¶ Insecti. Solinus, regi-
onē inquit tenēt Bar-
bari quibus per artifi-
ces plagarū figuras / iā
inde a pueris uariæ a-
nimaliū effigies incor-
porantur, inscriptisq;
uisceribus / hominis i-
cremento pigmēti no-
tæ crescunt, nec quicq;
magnæ patientiæ loco
nations feræ ducūt, quā ut per memores cicatrices
plurimū succi artus bibant &c. Hodie armorū nitelæ magis student. Herba est
plantagini similis, in Gallia Glastū uocatū quo aliquādo Britanni omnes in-
fecti propterea q; (ut inquit Cæsar) cœruleū exhibet colorē / ut ea ratiōe hor-
ridiores hosti sese ingerant in præliis. Propterea Martial. Cœruleos Britan-
nos indubie dixit, ut Claudia cœruleis cū sit Rufina Britānis Edita &c. ¶ Im-
per. cup. Eadē inter Scotos & Anglos durat. ¶ Couinos. Vehiculi notū gen-
Couinus est, nō Britānis solū, sed Belgis etiā & Germanis. Luca. lib. i. Et doc-
lis rector monstrati Belga couini: a couino couinariū Tacitus in fœceri uita
dixit, pro eo qui couinū regit ¶ Falcatis. Falcatae quadrigæ in hūc modū ar-
matae erant. Cuspides circa temonē ab iugo decē cubitos extātes, uelut cor-
nua habebāt quibus qcquid obuiū daret trāffigerēt / & in extremis iugis bi-
næ circa eminebāt falces, altera æquata iugo / altera inferior in terrā deuexa,
illa / ut qcquid a latere obuiū daret absconderet, hæc / ut plapfos subeūtesq; con-
tingeret. Itē ab axibus rotarū utrinq; binæ eodē mō diuersæ deligabant fal-
ces. Liuius est autor. vii. li. belli Macedonici. ¶ Iuerna. Ita quoq; Iuuenali di-
citur, ut Saty. ii. Arma quid ultra Littora Iuernæ promouimus, & mō captas
Orchadas, ac minima cōtētos nocte Britānos? Græci ἰουέρων uocāt Hermol.
teste, quāq; & Stra. ἰερρών dixit. Claud. in. iiii. Honorii Aug. cōsulatu. Madue-
rūt Saxone fuso Orchades, incaluit Piſtonū sanguine Thulæ, Scotorū cumu-
los fleuit glacialis Iernæ. Ita Herm. legit, nā alias codices frequēter habēt Hy-
bernæ, Vt in secūda Stiliconis Panegyri quoq; Hibernā uocat, nisi uiciat co-
dex est. Totā cū Scorus Hybernā mouit &c. Hodie Hybernia dicitur. ¶ Dissili-

b

c

ant. Soli. Alias inquit ita pabulosa ut pecora, nisi interdū æstate a pastibus arceant, ad periculū agat satietas. Inconditi. Stra. ait in Hibernia aliquando Antropophagos & ingentes manducos fuisse. Solinus certe inhumanos & uictu asperos uocauit. Pietatis. Ideo Soli. Fas inquit & nefas eodē loco

ducunt. Quod nō fie-

- a modū expertes. Triginta sunt Orchades angustis inter se diductæ spaciis. Septē Hemodes cōtra Germaniā pietæ i illo sinu quē Codanū diximus, ex iis Codanonia/ quam adhuc Teutoni tenent, ut magnitudine alias, ita fecunditate ante stat: Quæ Sarmatis aduersa sunt ob alternos accessus recursusq; pelagi & quod spacijs distant, modo operiunt undis/ modo nuda sunt, alias insulæ uident, alias una & cōtinens terra. In
- b his eē Oonas, q ouis auiū palustriū & auenis tm alantur, esse equinis pedibus Hippopodas & Satmalos/ qbus magnæ aures & ad ambiēdū corpus omne patulæ nudis alioqui pro ueste sint, præterq; quod fabulis traditur/ autores etiā quos seq non pigeat/ inuenio. Thule Belgarū littori apposita est Graiis & nostris celebrata carminibus. In ea q sol longe occasurus exurgit breues

Patricius.

Antrum
Patricii.

Mauricius
Hibernic⁹.

Orchades.

Mira arbor.

rittimā/ quæ supra amniū ripā enata/ fructū ferat non nihil anatibus similem eumq; cum maturuerit decidere, q si in undas cadat, mox animatū enare ex undis & esse uolucrē, putrescit uero quū in terrā cadit, Meminit & Sylui⁹ Aeneas in Scotiæ descriptione, Dubiū uero an ita fiat, quanq; nemo id temere explodit, qui potentis naturæ uim & maiestatem animo amplectit. Multa alibi paris miraculi a Græcis Latinisq; tradita sunt. Id i dubiū ē/ esse i sinu Codano uolucres aquatiles/ quæ ad marittimas arbusculas cōuolare solēt, & inibi coire multa Venere, nec ouū parere/ sed statim postquā concubitū est mixtū sperma in undas egerere, id aquis cogentibus, mira quædā uis in corpusculū efformat & fingit, sitq; ut ubi sinus & littoꝝ sunt recessus paulo quietiores, ibi enare & plumescere uideant, inq; suū genus cū forma tū ingenio abire. Fabularis, dicet aliquis, Vadiane? Nunquā ipse credidisset/ nisi certa me maximoꝝ testiū fides adegisset, in quoꝝ nūero potissimi sūt Eberhard⁹ Ferber Dantiscus eques auratus, & Georgius de Basen uir imaginibus clarus: ille, sūmus tū Dantiscorū magistratus, hic Palatinus Marienburgensis in Prussia. Vterq; ad mare natus atq; ut sic dicā/ septētrionalis oceani alumnus. Hii anno ab hinc tertio, quū inuidissimus Poloniæ rex Sigismundus cū fratre Vladislao Vngariæ rege/ ad MAXimilianū Cæsare officii gratia Viennā uenisset, me, Ioanne Dantisco Vate laurigero curante, nō semel elegantissimis conuiuiis pro singulari sua humanitate fuscipiētes, illa serio retulerūt, suntq; magnis iudiciis fidem suā testati. Nec uero est quicquā quod magis nollē quam uiris tanta dignitate prudentia & doctrina præditis fidē nō adhibere, Porro

Volucres
Codani
miræ.

POMPONII MELAE

- ficut multa fieri non posse iudicantur, ut lib. vii. Plinius ait, anteq̃ sint facta, ita quoq̃ multa paulo tenuius expertis impossibilia uident̃ / quæ in natura uel maxime insignia sunt. ¶ Hemodes. Pli. quoq̃ septē numerat. Sunt iuxta alio loco Hæbudes insulæ quorū Mela nō meminit, nisi quis p̃ eo quod est, septem Hemodes, quinq̃ Hæbudes substituere uelit, quod equidē non fecero: etiā si Hermol. indicet, nā plærūq̃ quæ nota insigniaq̃ sunt / nescio an scribēdi celeritate, an idustria poti⁹ siue breuitatis studio Mela p̃terit. ¶ Codanonia. Crediderim eā esse quā Scandiā uocat Ptol. Plinius Scādiauiā, hodie Selandia dicif, omniū em̃ est celeberrima, ut merito a sinu Codanonia dicta uideatur, est & alia cōtra Liunioniā expāsa Gothia, Plinio ut est pietura Enin gia dicta nō minor opinione. In hoc littore glefsi copia est, qđ electrū Græci, Latini succinū uocant, id eleganter in epistola ad Hieroniū arborei metal li lachrimam Apollinaris uocauit, ab eo & Glefsariæ insulæ multæ in eo sinu. Hodie colligunt in littore absentia maxime maris, sed hi tantū quibus concessum, nā omnibus nō licet. Meminit Glefsi Plinius tertio ca. ult. li. ¶ Quis. Quibus, sensus est / Sarmaticas insulas faciē mō p̃tinētis habere / modo insula rum prout mare fluxu refluxuq̃ suo uariauerit. ¶ Oonæ. A uictus ratioē gē ti datū oli nomē, græcis ωόνου dicif, simili ratioē Hippopodes dicti. ¶ Sarmalos. Quibus similes in India esse lib. xv. scribit Strabo, Enotocœti uocant̃ q̃ aurib⁹ p̃ strato quoq̃ cū dormiūt utant̃, Græcis ωτίον auricula dicif, ut ωτα ipæ aures. κοίτος somnus / aures em̃ ad talos usq̃ dependētes habēt / adeo fortes ut arborem uellāt & neruū frangāt. Crediderim horū tractū memoria saltem si nō præsentia rerū uernaculo Bilappenland uocatū, congelato mari ut uocant proximū. Pli. cap. xiii. lib. iiii. Feruntur & Oonæ in quibus ouis auium & auenis incolæ uiuūt, aliæ in quibus equinis pedibus homines nascā tur Hippopodas appellati, Fanefioæ aliæ in quibus nuda alioqui corpora p̃ grandes ipforū aures tota integant. Ita placuit Græcis fabulandi licentiā in remotissima quæq̃ retorquere, longinquitas enim, ut libro. xi. Strabo scribit nō facile redargui potest. Caterū per Oonas Pli. nō tam homines ut Mela / quā insulas intelligit. ¶ Thulæ. De hac obscura est historia propter ei⁹ in ulti ma loca remotionē, ut Stra. ait, qui Pythēā Mafsiliēn. multa de ea figmē ta posteris reliquisse existimat. Pli. xvi. ca. quarti. Vltima inquit omniū / quæ memorant̃ Thule, in qua solsticio nullas esse noctes indicauimus cācri signū sole transcunte / nulloq̃ contra per Brumā dies. In eandē sententiā & Soli. nisi q̃ explicatius certiusq̃ dixit Brumali solsticio diē illic esse nullū. Quod si ita sit / necesse est eius insulæ declinationē ad. 67. grad⁹ plus minus extendi, eius enim declinationis horizon solem primū toto ambitu conspicuū non occulit, At Ptole. ut recentior autoritate sic certior latitudinē Thules. LXIII. graduū esse lib. Cosmographiæ secundo tradit, q̃ si est, nūquā in Thule dies est, quo sol non occidat, quanquā circa solsticiū aliquot diebus tenebræ prope nullæ sint ob uicinitatē Solis ad horizontē, sicut nobis sole nondū orto, aut statim postquā occiderit, diurna serenitas manet, etiam non uiso sole: Et Viennæ ubi declinatio. XLVIII. graduum est sole in Cancro & iuxta sito, serenitas noctibus toto solis ambitu crassior quædā aurora latere septētrionis adparet / donec matutinū elucescat. Est in Liunioniā oppidū Nogardia p̃celebre, eiusdem prope cū Thule declinationis, Ibi sole Cancrū transeunte adeo tenebræ dilucidæ sunt, ut telserarū iactus in alueolo ludenti facile cernantur, ita referūt dignissimi fide mercatores / qui illuc pelliū gratia Scythicæ quas exportant, æstiuo maximo tempore pergunt. Caterū nec Pli. nec Pōponius adeo a Ptolemei sententia alienus est, nā fieri posset ut reflexione radiorū solis facta ibi altior cerneref, sicut nūmus in pelui de quo alibi dixim⁹. Ger-

tior semper in hac re posterorū est fides, multo uero explicatius Pomponius circa solsticiū tenues umbras / in ipso uero nullas q̄ sol bona parte sui sese supra horizontis limitem extollat, quod omnino proximis terris trans Thulé quas habitari constat / euenit. In ea autē insula quæ longe supra Arcticū circu-

a utiq̄ noctes sunt, sed p̄ hyemē sicut alibi obscuræ, æstate lucidæ, q̄ per id tempus iā se alti⁹ euehens, quamq̄ ipse nō cernatur / uicino tamē splēdore proxima illustrat: per solsticiū uero nullæ; q̄ tū iam manifestior nō fulgorē mō sed sui quoq̄ partē maximā ostentat. Talca in Caspio mari sine cultu fertilis, omni fruge ac fructibus abundans: sed uicini populi quē gignuntur attingere nefas & pro sacrilegio habent, diis parata existi-

lum in amplissimo oceano sita est / Islandia hodie dicta & terris cōgelari maris proxima quas Engronelāt uocāt, mēses sunt plures sine noctibus, Qd̄ ex Sphæra uel pueris demonstras / si tantū polū nostrum eleaueris quāta horū declinatio est, mox punctū tropici hoc est initiū primi gradus Cancrī ad horizontem circū-

Menses plures sine noctibus.

uolueris: uidere em̄ est / si id feceris, quāto interuallo sol circum actus illorū horizontē nō attingat, quoq̄ gradu signi ceperit emergere & quotto gradu rursus se condat. Libet adscribere Dionysii de Thule locū / ut Pomponianæ sententiæ collatus intelligatur, Versus Dionysii Ruso interprete hi sunt. Lōga dehinc celeri si quis rate marmora currat Noctē sub illustri rota solis fomite flagrat Continue, clarūq̄ diē nox emula ducit, Nā sola obliqui torquetur cardine mundi Decretosq̄ super radios uicinior axi Occiduo inclināt, donec iuga rursus anghela Deuexo accipiat cœlo Notus &c. ¶ Longe occasurus. Longo em̄ ambitu extat, & cū ad horizontē peruentū est / trāuerso eū cursū stringit iusto spacio antequā mergatur, Ideo Diony. dixit uicinior axi occiduo inclināt id est in occasum longe prospiciēs radios solis longo ambitu sustinet, donec mersum exiguo interuallo / ab ortu meridiē uersus tendentem rursus aspiciat. Sol enim illis ortus in meridiem abire secundum latus uidetur / propter magnitudinem declinationis. ¶ Obscuræ. Breuissima luce interceptæ, contraria ratione. Nā Aeneas Syluius idoneus uero autor scribit se cū Brumæ tempore in Scotia ageret, animaduertisse diem ipsis nō multum ultra tres horas plena luce durare. ¶ Solsticiū. Verum solsticiū inter ultimū geminorū & cancrī primum gradum est, in ipso maxime declinantis ab æquatore eclipticæ puncto, at quia multi gradus circa primum gradum. ☊. prope in ipsum solsticialem paralellum incidunt / multi dies a diē ueri solsticii non multū in quātitate absunt, tunc enim sol per plurimos gradus minimū latitudinis uariat, sicut a decimo gradu geminorū ad uicesimū Cancrī, immo a Geminis ipsis in Leonē, Ideoq̄ & Luca. lib. vi. Leonis caput solsticiale dixit, At medios ignes cœli, rabidiq̄ Leonis solsticiale caput nemorosis submouet utris. Quāq̄ ad nonā sphærā respiciendo stellæ capitis Leonis etiam Lucani temporibus in bona parte graduū Cancrī fuerunt. ¶ Talga. Ptolemeo Talca diciť. Pli. in Caspio maxime uulgatā insulam Tazatā esse scribit. xvii. ca. sexti lib. Variat igit nomē, ut in mille aliis fit, librarioꝝ maxime, ut mihi persuadeo negligentia / quoꝝ ignorātia p̄sape fit / ut dū nullā in nominibus totā calamitatē faciūt, literas saltē stulticiæ testes uicient / quibus tñ æuo eunte eā dignitatē / codicū parit ex uetustate reuerentia, ut emēdare errata amplius nemo quærat. ¶ In Eoum. s. pelagus. Nā primo li. in Asiæ descri-

Dionysius.

Solsticiū.

Loc⁹ Lucāi.

Talga.

POMPONII MELAE

Scythicum
promotoriū

ptione / Orientalē oceanū Eoū uocari dicebat. Pli. Pōponii tantū nō uerbis
usus. xvii. ca. lib. vi. sic. A Caspio mari Scythicoq; Oceano in Eoū cursus infle-
ctitur ad orientem cōuersa littorū fronte, inhabitabilis eius prima pars a Scy-
thico promōtorio ob niues, p̄xima inculta saucia gentiū / Androphagi Scy-
thæ insident humanis

corporib⁹ uescētes, Ideoq; iuxta uastā so-
litudines ferarūq; mul-
tudo haud dissimilē
hominū imānitatem
obsidens. Iterū deide
Scythæ, iterūq; deser-
ta cū beluis usq; ad iu-
gum incūbēs mari qđ
uocāt Thabin, hec Pli.
At recentior tabulaz
fide ipsaq; terræ inco-
gnitæ apud Ptol. for-
mula / ora q̄ post Scy-
thicū promō. est, in se-
ptentrionē magis quā
ortū longo procursu
spectare uidetur, licet
nō nihil in ortū reclī-
ner, & est multo alia
procurrentis Asiæ for-
ma, gentesq; ultra Se-
res compertæ maxie,
quæ prouincias habi-
tāt potentes, inter q̄s
Tagū, Tholoniā, Cha-

iram & Cathay uocāt, magna ultra Thabin habitata terræ portiōe adiecta.

Androphagi. Qui uiroꝝ carne uescant, recti⁹ Antropophagi q̄ humana car-
ne uescant, ut Pli. ait. Sagæ. De Sagis antea, nā generatim id nomē Scythi-
cōuenit / quāq; Græci Sacas dicere malunt, ut Hermol. ait. Seres. De his ex

Seres qui? Virg. Pli. Strab. Solino, omnia nota sunt. Marcellini uerba adscribere placu-
it puenusta ex libro eius. xxiii. Agūt inqt ipsi quietius Seres armoz semper
& proelioꝝ expertes / utiq; hominibus sedatis & placidis est ociū uoluptabi-
le: nulli finitimoz molesti, cœli apud eos iucūda salubrisq; temperies, aeris fa-
cies munda leuiūq; uentoꝝ cōmodissimus flatus, & abūde syluæ sublucidæ /
a quibus arboꝝ foetus aquarū asperginibus crebris uelut quādā uellera mol-
lientes ex lanugine & liquore mixtā subtilitatē tenerrimā pectūt / nentesq;
subtegmina conficiunt, sericū: ad usus antehac nobiliū nūc etiā infimorum
sine ulla discretione proficiens, ipsi præter alios frugalissimi pacatoris uitæ
cultores, uitant reliquoz mortaliū cœtus. Cūq; ad cōmēda fila uel quādam
alia trāseunt flumē aduenæ nulla s̄monū uice propositarū rerū precia solis
oculis estimant, & ita sunt abstinentes apud tradentes genita, nihil ipsi cōpa-
rant aduenticiū, hæc Ammia. Cæterū ut pluratiuo Seres diciē, ita singulari

Ser. Appolinaris Asyrius gēmas, Ser uellera / rura Sabeus. Hermo.
OTISSIMA. Patefacta em̄ est nō modo Alexandri Magni armis re-
gumq; qui ei successere, circūuectis etiā in Hyrcanū mare & Caspiū

INDIA.

Otissima India nō Eoo tantū apposita
pelago, sed & ei quod ad meridiem spes

Seleuco & Antiocho præfectoq; classis eorū Patrocle / uerū & aliis autoribus Græcis qui cū regibus Indicis morati sunt, sicut Megasthenes & Dionysius a Philadelpho missus, ut Plin. xvii. ca. sexti lib. tradit. Prosequi omnia diligentissime Strabo lib. xv. Multa in rebus Alexandri Diodorus, Arrianus, Q. Curtius, tū & Philostratus

a Etans Indicū diximus, & hinc Tauri iugis, ab occidēte inde finita, tantū spaciū littoris occupat, quantū per sexaginta dies noctesq; uelificantibus cursus est. Ita multū a nostris abducta regionibus, ut in aliqua parte eius neuter septemtrio appareat, aliterq; quā in aliis oris / umbræ rerum ad meridiem iaceāt: cæterum fertilis & uario genere hominū aliorumq; animalium scatet. Alit formicas nō minores maxis canibus, quas more Gryphorum aurū penitus egestum cū summa perniciæ attingentium custodire commemorāt.

nō nulla, nec idiligenter plaraq; Solin⁹ / q̄q̄ in illo scriptore ppe omnia hætenus edita corrupta iuerfaq; sūt Emendata & in suum redacta ordinē, ut speram⁹, a Ioāne Camerte Picentino doctissimo uiro nec min⁹ de bonis literis q̄ sacris merito, qui propediē multi laboris fœturā super Solino studiosis ut nobis retulit, impriet, Vtinā id p̄sī oēs

Ioannes Camers.

nō tam pro gloria sua si quid aptius exierit, q̄ studiosorū utilitate præstaret. Indiæ spaciū ex Strabone & Plinio intra Indū ab occasu / a septētrione Tauri iugis ab ortu Eoo pelago / a meridie suo hoc est Indico clauditur, spaciosissima ipsa & nō gentium tū & oppidorū ppe innumerorū / sed omniū rerū prouentu ære tantū & plūbo excepto, fœlix: flumina cū plurima tū maxia, quorū irriguo procursu fit, ut in udo solo proximatis solis uis nihil nō magna quantitate gignat. Maxime autē si reliquas terras cogitas, oriēti supposita uidet. Ideo in Herc. Oeteo Seneca, Indusq; phœbo subditus, Cancro Libys. [Sexaginta dies. Plin. cōplures inquit toram ipsius longitudinē. XL. dierū noctiūq; uelifico nauīū cursu determinauere. Fieri autē potuit, ut transpositis caracterib⁹ illic. xl. pro. lx. legatur. [Neuter sep. De hoc / ubi ad Taprobanē peruentum fuerit / referemus. [Vmbra. Certe nō aliter quā in aliis oris, cū idem in Arabia interiori / Aethiopia Libyæq; reliqua quæ intra tropicos est / cōtingat, nisi per alias oras eas intelligas quæ extra paralellū primi gradus Cancri in nostrū latus uergunt. Admonet hic locus / ut de umbrarū diuersitate dicam paucissimis, nā alibi hæc discenda sunt. Cum umbrā dico, tria intelligo / radium illuminantē, corpus quod umbrā efficit, & tractū in quē umbra deiicitur, de umbra enim a corpore radii transitū intercipientē proiecta hic mētio fit, Ad solem igiŕ mūdi oculū & lucis fontē cū respicimus / inuenimus duplicem umbræ rationē, Quædā enim oriētalī / quā corpora reddunt oriente eo aut occidente, aut cū his horizontis lateribus uicinus est, Hæ cōmunes omnib⁹ sunt quibus oritur occiditq; Sed illa diuersitas est / q̄ qui extra tropicos habitant, eas semper obliquo tractu siue transuerso / a paralelo orientis aut occidentis solis habet, Qui autē intra tropicos sunt siti / eo die quo p Zenith eorū sol transit, umbrā matutinā habent directo in occasum solis eiusdem paralelo proiectam, sicut pomeridiana / recta in ortū ad punctum horizontis super quo sol oriebatur / extendit. Vmbra autē in meridiano cōmode obseruata, & uel in meridiē uel in septētrionē his corporibus: q̄ eas reddunt uersæ multiplici sunt differētia, nō seorsū qdē sed magis horū respectu corporū q̄ sol dū per signa graditur uario radiorū illapsu intuet. De his dedisse canones iuue-

Indiæ termini.

Vmbra.

Vmbrarum multa differentia.

H

POMPONII MELAE

Primus de
umbris ca
non.

Secundus ca
non.

Locus
Lucani.

Lucretii
locus.

Tertius cano.

tuti cuius gratia hæc cōmētatur, haud quāq̃ ab instituto nostro erit alienū.
Primū igit̃ omniū quorūcūq̃ Zenith extra tropicū Cācri in septētrionē uer-
git, illi nō nisi unā habēt meridiani solis umbrā, & eā uersam in septētrionē,
uoco autē Zenith capitis ut est notū & Linconiensis in Sphæræ compendio
refert/ extremitatē lineæ rectæ/directæ a centro terræ per caput hominis us-
q̃ ad firmamētum. Umbra autē illa respectu orientalis aut occidentalis sem-
per est breuior, prout in meridie breuiiores ut dicif & ueritas habet/ umbræ
esse asolent. Ipsa tñ ad suā uariationē collata nusq̃ breuior est quā quū sol
in puncto est maxime ab æquatore elongationis, a quo quanto magis in Au-
strū uersus abierit tanto meridiana illa nostra & septētrionalis umbra fit pro-
tractior & hoc in certo gnomone & corpore ad perpendiculū erecto /id qđ
in huiusmodi umbrarū obseruatione fieri debet. Simili modo unā umbram
in meridiem uersam hi habēt qui extra Tropicū sunt Capricorni, breuissimā
quidē cum in ipso Capricorno sol est, longiorē autē cū magis magisq̃ usq̃ in
Cancrū abierit. Rursus omnes hi qui Zenith sub tropicorū punctis habent/
unū habent umbræ genus, uerū in cōtraria latera proiectæ, pari modo cū his
qui utrinq̃ extra suos tropicos sunt siti. Quod si incidentiā radii perpendicu-
larem inter umbræ species numeramus, ut certe in lib. de ordinibus cœlesti-
bus Cleomedes numerat, umbram appellans per καθετος hoc est perpendicu-
lum, tunc semel in anno utrinq̃ cum in tropicis sol circūuoluitur /id umbræ
genus habent, sed potius nulla est umbra, quod in Syene fit, de qua Lucani
notus est locus. Nec in Syene tantū sed in toto eius paralelli ambitu/ ubi ubi
tellus extiterit/ etiā si homines nō habitent, corpus enim rectū quodcūq̃ il-
lic sit semel in anno cū in meridiē sol abierit, nullā umbrā reddit, aut/ si ma-
nis/ umbram per καθετος. Nā ut Luca. lib. ix. ait Hic quoq̃ nil obstat Phœbo/
quū cardine summo Stat librata dies/ truncū uix. protegit arbor / Tam bre-
uis in mediū radiis cōpellitur umbra. In quē locū quoniā prouocante memo-
ria incidimus, Monēdus fidus lector est de uersiculis statim sequentibus. De-
prēsūm est hūc esse locū. &c. Quibus circa terræ tractū uix tropico Cācri sub-
iectum ex Ptolemeo, Strabone, cæteris, Aequatorem inducit tanquam Ha-
monis Abasis sub æquatore & nō potius sub tropico sit. Certum autē est/ fre-
quētissimæ Aphricæ partem citra paralellum esse cancri: quod ignorasse ua-
tem tantū nunq̃ crediderim, utcūq̃ in loco alieno æquatoris adeo elegan-
ter & docte meminit. Miror uero Sulpitiū & Omnibonū uiros doctissimos
annuere Lucano potuisse, tanq̃ apta referenti, cū Hamonis Abasim, citra cā-
crum esse notius sit quā ut referri debeat. Nō absimilis huic locus est apud
Lucretiū lib. vi. qui latera terræ maxime in cōtrarios cardines diuersa datur⁹
sic ait. Nā quid Britānis cœlum differre uidetur Id quod in Aegypto est? qua
mundi claudicat axis. Quid ue quod in ponto est differre a Gadibus atq̃ Vli-
q̃ ad nigra uirū percocto sacra colore. Vbi nisi fallor Aegyptū putat i altero
trans æquatorē latere sitam, qua mundi claudicet hoc est in latus meridiei
uergat axis. Nimirū falso cū tota sit Aegyptus citra æquatorialē in nostro hæ-
mispherio sita, Ptolemeo reliquisq̃. Nec sunt Antœci nobis Aegyptii, multo
autē minus Antipodes/ quod tñ doctissimus & plurimæ lectionis interpres
inibi tradit, quod si qui Aegypti uocabulo interiorē Aethiopiā intelligere
malūt, uideant hi quanto abusu id cōmittant, cū plariq̃ omnes Aethiopiā
ab Aegypto separarint. Ad umbras reuertamur. Quoꝝ Zenith itra tropicos
est, his bis in anno/ cū in meridiāno sol est nullæ fiunt umbræ, semel quidem
ex accessu solis e tropico Capricorni ad Cancrī paralellū euntis, & rursus cū
hinc in Capricornū egreditur, Hoc em̃ modo fit, ut quodlibet punctum me-
ridiani dati sol suo ambitu bis attingat, Rursus uero omnes illi duplicem

umbram habent, alterā in Austrū proiectam cū ipsis septemtrionalis sol est, alterā in Aquilonē expansam cū solē ab Austrino latere habet, hæ umbræ longiores breuioreſq; sunt, prout aut prope Zenith fuerit Phœbus, aut ab eo ipso remotior, Præterea umbra meridiana illis longissima est qui proxime tropico Capricorni adhabitant, breuissima septentrionalis, sicut septentrionalis his maxime expansa qui proxime ad Cancrī tropicū adhabitant, & breuissima Austrina umbra. Qui autē sub æquatore sunt eas habent certo tempore alternatim pares, umbra enim proiecta a corpore recto sub æquatore dum sol Cancrū tenet, par est umbræ projectæ, quā habet quū in Capricorno est. Gratia autem exempli duplicis umbræ/ statuo sub æquatore corpus rectum, id a tempore uerni æquinoctii quū in æstiuis signis sol est/ omni meridie umbrā in Austrū proicit, tanto longiorē quāro magis sol Cancro approxiat, in ipso aut cancro longissimā habet. Vice uero uersa ab Aurūnali æquinoctio per oīa brumæ nostræ signa/ sole ad meridianū ascenso/ umbras in septentriones uertit, quas Luca. iii. lib. dextrās intellexit, ut eas quæ in Austrū abeunt sinistras/ quando inquit. Ignotū & uos Arabes uenistis in orbē Vmbras mirati nemo- rum nō ire sinistras. Bona enim Arabiæ Fœlicis pars trans tropicum. B. in ru- brum imminet pelagus: unde qui in Macedoniā Pompeii auspiciā cōtra Cæ- sarem sunt secuti, in latus nostrū egressi mirati sunt, causam in promptu nō habentes, q̄ æstiuo tempore illic quoq; ut in Arabia sinistras id est in austrū projectas nō haberēt. Dubiū uero est q̄ Solinus ait, umbras quæ nobis dex- træ sint illis esse sinistras/ nā & ipsi umbrā habent dextram nostrā confor- mem id est in septentrionē uergentē, cū sol in latere ipsis Austrino est. Sinistrā uero quā ipsi habent, nos habere nullo modo possumus, Quō igitur ut ille putat eadem umbræ sint? Mirū autē q̄ Lucani expositores sicco pede eū lo- cū præterierunt. Plinius sexto libro scribit legatos qui e Taprobana ad Ro- manos uenerint, maxime miratos fuisse q̄ umbras in nostrū cœlum cadere aniaduertissent, nō in suū, solemq; a leua oriri & in dextro occidere/ potius quā e diuerso. Quē locū Plin. non cuius grāmatico intelligere prōptū est. Ad- do ad illa, q̄ qui intra tropicos propius æquatorē habitant, etiā in ortū pro- spicientes/ modo a dextris oriri solem uident modo a sinistris. Dextrū ipm Luca. ab ortu mensus est, Nā oriens unde initiū motus solis est & astroz, dex- trorsus septentrionē habet, sinistrorsū meridiē, ut Raphael scribit Volatter. Macrob. quoq; lib. Satur. primo, ubi de Zodiaci signis, sic ait. Et ut ab Ariete incipiā magna illi concordia est. nā & is per sex mēses hybernales sinistro in- cumbit lateri, ab æquinoctio uerno super dextrū latus sicut & sol ab eodem tempore dextrū hemisphariū, reliquo tempore ambit sinistrū, hæc Macrob. quibus innuit/ meridiana signa in sinistrū, septemtrionalia in dextrum uer- gere a uetustis fuisse creditū. Alias dextri & sinistri observatio maxie uariat, quod inter recentiores perq̄ diligenter adnotauit Cœli⁹ Rhodigin⁹ libri. i. nono capite, meminit & in placitis philosophorū Plutar. Formicæ. In ean- dem sententiā Strabo & lib. iii. Herod. Plinius ca. xxxi. undecimi, tantas esse eas scribit quantus Aegyptius lupo est, hos autē constat aliis esse minores, ut lib. octauo idem tradit, Nō igitur ad Indicos sed ad nostrates referamus, Indici enim maximi sunt, ut lib. xvi. Diodorus de canibus a Sophyte Alexan- dro donatis & xv. libro Strabo testantur. Quamq̄ Plinius. viii. libro & Soli- nus (ut id obiter annotem) de canibus Albanis referunt Alexandro donatis, alios forte autores secuti. Albanorum autem sœuissimos canes esse/ ante ex Valerio Flacco docuimus. Philostratus contra pluriū sententiā in India Gry- phes locat auri effosores, libro tertio Serpentes. Plinius octauo libro ex Megasthene/ tradit Indiæ serpentes in tantā magnitudinē adoleſcere/ ut so-

Lucani loc⁹.Solini in-
curia.

Macrobius.

Formicæ
Indicæ.Indici canes
maximi.

POMPONII MELAE

lidas hauriant ceruos taurosque. Idem uerbis ut solet mutatis Iulius Solinus Plinii simia retulit. [Lanas. Ideo. x. ca. duodecimi li. Pli. ait, suas arbores uescere Indos, quibus uerbis lanigeras esse constat. [Arundinū. Pli. ii. cap. septimi de insignibus in India. Arundines tantæ, inquit, proceritatis/ut singula in

Arundines
Indicæ.

Saccarū vñ

ternodia alueo nauigabili ternos interdū homines ferant. Sunt enim/ut Strabo scribit/erectiores tricenū passuū longitudine, humiles quinquagenū, tanta crassitudine ut quibusdam diametros sit ternū cubitorum/ quibusdā dupla. De harundinibus Indicis lib. iii. Herodotus. Sacarū edūt quod Zucarum uulgo nominat, magni in medicinis usus, id non est aliud quā mel in arundinibus collectum gummi modo candidum, dentibus fragile, autore Plinio ca. viii. li. xii. Ideo de Indis li. iii. Lucanus. Quique bibunt tenera dulces ab arundine succos. [Cultorū. De Indorum moribus multa Strabo, plerumque omnia Solinus, necin- diligenter hodie Caelius Rhodiginus ex Strabone, ca. tricesimo primo li. x. multa. [Lino. Luca. lib. iii. Et qui tingentes croceo medicamine crinē/Fluxa coloratis astringunt carbasa gemmis. [Humiles. De humilibus Strabo ex Megasthene, sed fabulosa existimat, de proceris cap. ii. li. septimi Pli. qui multos in India quina cubita longitudine excedere cōstare ait. [Nulla carne. Ex Herod. ita & Græci qui Pythagorā secuti sunt, nā Bragmanū philosophandi genus, ut indicat Strabo non adeo a Pythagoricis placitis alienū est, Alias in India sunt rei pecuariæ dediti qui cruda carne uescunt/ Herodoto. [Pisces. ut hodie quoque sunt nostris qui a carnibus abstinent, rem magnā uidelicet præstare se putantes, quasi ille maiori uictoriæ corolla indignus sit, qui carnibus uescens nec geniū defraudans suū, illesum pudicitiae & castitatis candorē seruat, Equidē, nisi fallor, præclara illū trophea statuere puto/qui pugna acriori uictor euaserit. [Parentes. Herod. iii. lib. Quoties inquit ciuiū aliquis aliquae ægrotat uirū quidē sui maxime familiares interimunt, quod dicant illū morbo tabescentem carnes ipsis corrupturum, & licet se neget egrotare nihilominus isti non ignoscentes necant eū epulanturque. Idēque mulieres solent. [Senectus. Quin nec senectutis parci Herod. tradit. At Solinus/ sunt inquit qui cū incubuere morbi procul a cæteris in secreta abeunt nihil anxie mortē expectantes. Curt. lib. vii. Quis autem segnis ætas aut incōmoda ualētudo ē,

Indorum se-
ritas.

expectatā mortē & decore uitæ habent. Idē. Vnū agreste & horridū genus ē quod sapientes uocant, apud hos occupare fati diem pulchrum, & uiuos se cremari iubent. Hinc illud Lucani lib. iii. Quiq; suas struxere pyras uiuiq; calētes Ascensere rogos. &c. Habent autem & suos sapientes Indi, quorū potissi-

a sapientiæ cōtingit, nō expectant eam/ sed inge-
rendo semet ignibus læti & cū gloria accersunt.
Vrbium quas incolunt (sunt autem plurimæ)
Nysa est clarissima & maxima, montium Meros
Ioui sacer, famā hinc præcipuā habent, q̄ in illa
genitum, in huius specu Liberum arbitrantur ef-
se nutritum, unde Græcis autoribus ut fœmori
Iouis insutū dicerēt, aut materia ingessit/ aut er-
ror. Oras tenent ab Indo ad Gangem Palibotri,

mi Bragmanes quos Bragmanes

Apollonius i terra eē
& nō esse in terra di-
xit, sicut Philostratus
scribit lib. iii. ob ppe-
tuam, ut puto, rex cō-
lestiū contemplatio-
nem. Hi mundū dixe-
re creatū corruptibi-
lemq; & Sphæricum/
quē uniuersum condi-
tor & admīstrator om-
nium Deus peruadat,
Nostrā autem uitā nil

esse aliud quā uiuidū quendam hominis cōceptū, mortem uero natiuitatē
ad uerā illā & fœlicem uitam/ his qui recte philosophati sunt, autore Strab.
Germanæ alii ut plurimū syluas habitant/ syluestribus fructibus uescentes/
uinisq; & Veneris expertes. Gymnosophistas. vii. li. Plinius ait ab ortu & oc-
casum p̄stare solere contuentes solē immobilibus oculis & ob feruentes ha-
renas toto die alternis pedibus insistere. [Nysa. Pl. Nysam urbē plariq; In-
diæ adscribunt, montemq; Merū Libero patri sacrum, unde origo fabulæ Io-
uis fœminæ editū &c. Rectius Ioui sacrum montem Pomponius dixit, unde
locus fabulæ datus sit. Arrianus lib. v. Inter Cophenē & Indum amnes sitam
esse retulisse ueteres ait, a Dionysio uero conditā quo tempore ad Indos p̄-
fectus est, prope omnes tradunt. [Meros. Curtius. vi. lib. Nysa inquit sita est
sub radicibus montis quē Meron accolæ appellant, inde Græci mentiendi tra-
xere licentiā/ Iouis fœmine liberū patrem esse celatum. Græcæ enī *μῆρος* fœ-
mur dicitur, fecit igitur uocis ambiguitas diuersa significantis, ut apte fabu-
lati sint Græci. Arrianus iuxta Nysam magnā copiā esse tradit hederæ quæ
nusquā alibi apud Indos nascatur, montem ipsum ea & Lauro uestitū/ lucos
amœnissimos habere & omni ferarū genere abundare, in quē cū equitatus
peditusq; parte uisendi gratia Alexander conscenderit. In hoc uero, nisi fallor
a Mela Curtioq; dissentit, q̄ Liberū ait ita uocari montem uoluisse memo-
riæ gratia, q̄ in Iouis fœmore succreuerit. [Genitum. Ergo Thebanus non
fuit? Arrianus certe dubitat an ad Indos unq; Liber Thebanus uenerit, nā fi-
eri potuit ut ad Indos profectus crederet, q̄ in India, ut libro. iiii. Diodo. ex
multorū sententia scribit, Liber fuit indigena, qui terra sponte uitem ferente
ex uua uinū elicere docuit. Ita & Argiuo Herculi ut diximus ea attributa sūt,
quæ pluriū erant. Lege a principio li. xv. Strabonē. Herod. ii. li. (tanta dissen-
tio est/ nisi ad diuersos referas) scribit Græcos tradere Dionysii editū statī in
Iouis fœmore insutū portatūq; in Nysam illā quæ supra Aegyptū in Aethio-
pia est, in quā sententiā & Diod. iiii. lib. de Dionysii ortu refert, nec plane fœ-
mori insutum/ sed Mercurio datum ut in Nysam deferretur/ a Nymphis omī
studio curaq; educandus. Labitur autē Tortellius q̄ illā Indicā Nysæam, hanc
Aethiopicā siue ut ipse putat Arabicā Nisam nominari tanq̄ ad differentiā
credidit. Fabulā refert. iii. Metamor. Ouid. & loco iā citato Diod. [Materia.
Argumentū fabulæ idoneum. [Error. Si ita re ipsa contigisse crediderunt.

Germanæ.

Gymnoso-
phistæ.

Nysa.

Meros.

Plures Li-
beri.

Tortellius
labitur.

POMPONII MELAE

Prafi.
Palibotri.

Polis.

Sin⁹ magn⁹

Indi attri.

h

Gangē magnitudine exæquat: post ubi aliquot

Ideo lib. iiii. Manilius sic. Aethiopes maculant orbem/terrasq; figurant, Per-
fusas hoim gētes minus India tostas Progenerat / mediūq; facit moderata te-
norem. Iam propior tellusq; natans Aegyptia Nilo Lenius irriguis infuscat
corpora campis. Quod ad nigredinē attinet, Alexander libro probleumatū
primo quærit, qua de causa sol hominē nigrū reddat, lintheū candidius fa-
ciat, cæram emolliat, lutū induret & respondet prædictorū causam esse mate-
riæ patientis aptitudinē, Materiæ namq; nostri corporis, inquit, excepta pitu-
ita quoties nimīū recalescunt, per cutē nigrant. Albertus German⁹, magnus
in omni philosophia uir, in eo lib. quē de locoꝝ natura scripsit, Austrinos ho-
mines & Aethiopes maxime nigros esse, cū ob locoꝝ quæ incolūt æstū ex so-
le, tum etiā propter sui corporis caliditatē, Nam primū hoꝝ semen genera-
tionis calidum est, & matrix mulierū admodū calida & sicca/unde fit ut deco-
ctione fortissima conceptū sperma digeratur, fiatq; crescentis fœtus sanguis
adustus, cumq; humidū subtile calore loci educatur & grossum terrestre adu-
ratur, manet ipsum, & nigredinis est causa, Fiunt itaq; terrenæ complexionis
membra ualida & ossa albiſſima, ut in dentibus eoꝝ uidere est, caro autem
sanguine perfusa fusco, & oculi ex calore frequētibus uænulis sanguinei, Præ-
terea corpora leuiſſima & animi uis in ipsis qui magnā sustinet æstus intem-
periem/imbecillis & hebes est, propter euaporationē & defectum spiritus a-
nimalis, Quāq; qui sub æquatorē uergunt propter temperiē maxime animo
ualeant, nā agilē habent spiritū subtilitatem, ut qui nimis frigidis locis de-
gunt nō minus fiunt hebetes, atq; illi qui nimis calidis. Siccitas etiam & cali-
ditas causa est quare Aethiopū Indorumq; pili pauci sint & crispī, ut est notū.
Strabo. xv. libro fuisse indicat qui aquis causam nigredinis tribuerint/q; pe-
regrina quoq; pecora eā potantia colorē uariant. Theodectes clarus scriptor
ad solem retulit, quē male Ouesicritus reprehendit, etiā si annuit Strabo, nā
propinquior esse sol dicī cū in Zenith magis inclinat, hoc modo & Indis &
Aethiopib⁹ adproximat, falsum uero est solē ab omnibus æqualiter distare,
cū in Capricorno propinquior sit terræ quā quando in Cácro est, ex cōmuni
Astronomorū sententiā, Theodectæ senarii hī sunt. Quibus ppinquā Phœb⁹
ad mouens rotā Attra fauilla corpora infecit uirū, Caloribusq; adurēs præpo-
tentibus, Retorridas crispauit illoꝝ comas. Stra. tradit in India pensiles esse
ipsis comas ob aeris humiditatē, nec ob adustionē sed ex genitura magis ni-
gros esse. In quā sententiā Arria. quoq; li. viii. perpulchra scripsit. Ego in Alber-
ti sententiā pedibus eo, Cur uero sol nigriorē inducat & nō ignis apud Ari-
stot. lege sectione ultima pbleumatū, & adde solem uideri radio simul & ca-
lore p̄arto agere/idq; continua duratione in multos menses. Ignē autē non
pariter, porro solis uehementissimus influxus est/ignis nullus. ¶ Timidiq;
Nā cū porosa eoꝝ sint corpora & multa spiritūū resolutio/ ob aerem calidū
& magnā solis uim, corda frigidiora habēt, ideoq; timidi sunt, Alberto. Ideo
Aristoteles/Sunt, inquit, fortes qui calida sunt natura: timidi uero qui exan-
gues refrigeratiq; sunt: fit igitur ut qui loca inhabitant calida refrigerentur,
qui frigida concalescāt &c. Ea causa qui Europā inhabitāt & in Asia Scythiam
si aliis conſeras/omniū bellicosissimi sunt. ¶ Hæmodo. Tauri parte/indige-
næ em̄ per partes uocāt Paropamisum & Hæmodū & Imaū & alios/ sed Cau-
casum Macedones, ex Stra. li. xv. ¶ Simul. Postq;. ¶ Maximus. Decē & nouē
annes in eū corriuant, quoꝝ plurimi nauigabiles. ¶ Decē mil. Plī. xviii. ca.
sexti, octo mil. pass. amplū esse scribit ubi minimū patet, ubi imodicū/stadi-
oꝝ centū, altitudine nūq; minore passibus. XX. De hoc & Indo omnia ex Plī-
nio, Stra. Diony. Curtio, Arriano, Solino, cæteris prope notiora sunt quā ut
referri debeant. Id notauero/Hypanim in India Stephano, & plarīsq; aliis di

Manilius.

Cur nigri
Aethiopes?

Albertus.

Stra.
TheodectesCur Auftra-
les timidi.

Hypasis.

POMPONII MELAE

¶ Cum Arrianū & Philostratum Hypasim dictū, ut nō re solum ab illo Scythico sed nomine quoq; differat, in qua sententia & Hermolaus est. Nō ignoro me paulo supra Stephano suffragatū fuisse, nāq; est in huiusmodi cōtrouersi is liberū semper quod uero similis iudicaueris seq. ¶ Paropamisso. A quo & Paropamisus Satra-

Paropamisus.

pia & Paropamisadae accola dicti, Tauri ille pars est, iuxta quē Bruma tempore adeo altē niues premunt terram gelu & perpetuo pene rigore cōstricta: ut ne hominū quidē ferāe ullius uestigiū extet: obscuri cōeli uerius umbra quam lux nocti similis pmit terram, uix ut qui prope sunt conspici possint. Ibi Alexandri exercit⁹

saepe magnis flexibus cingit iugum / ingēs iterū a rectus solidusq; descendit, donec ad leuam dextramq; se diducens duobus ostiis longe distans tibus exeat. Ad Tamū insula est Chryse, ad Gangem Argyre, altera aurei soli (ita ueteres tradidere) altera argentei, atq; ita, ut maxime uideat, aut ex re nomē aut ex uocabulo ficta fabula ē. Taprobane aut grandis admodū insula, aut prima pars orbis alterius Hipparcho dicitur, sed quia habitat necq; squā circū eā eē tradit, ppe uerū est.

Indi magnitudo.

maxime aliquādo ob gelu periclitatus est, ut septimo lib. Curtius tradit, ex quo illa deprompsimus. In Paropamisso fabulosus ille specus mōstratus, in quo ligatus Prometheus fuerit, cuius primo libro meminimus, ex Philostrato: eius sententiā accedūt lib. vii. Curtius & quinto lib. Arrianus. De amnibus quos Indus recipit. xx. ca. sexti Pli. ¶ Exaequat. Quadā aquarū modestia nusq; latior, inquit Pli. quinquaginta stadiis, aut altior quindecim passibus, amplissimā insulā efficiens quā Prasiane uocat / & aliā minorē quā Patale / Deltae Aegyptiā persimilem Curtio. ¶ Duobus osti. Strabo. quoq; duorum meminit, sed pluriū Ptolemeus. Tradit lib. ultimo Arrianus Indicos amnes omnia illa animalia gignere quā Nilus, Hippopotamo excepto, praeterea & rigare latosq; in campos dispalescere, quibus in cognito orbe nusq; maiores existant. ¶ Chryse. Pli. nō ad Tamū nec Gangem, sed extra ostia Indi Chryse & Argyre, inquit, insulae fertiles metallis ut credo, nā q; alioqui tradidere aureum argenteūq; iis solū esse haud facile credideri. ¶ Vocabulo. ἀργύριον enim argentum, χρυσός aurum significat. ¶ Taprobane. Plinius li. vi. Taprobane, inquit, alterū orbē terrarū esse diu existimatum est, Antichitonū appellatione. Ut liqueret insulā esse Alexandri magni ætas resq; praestitere. &c. Meminere huius insulae passim alii, sed nemo Plinio diligentius, cū quo tamen mihi hoc in loco amplius agendū est, ut certe non gloriae aut æmulationis, sed ueritatis studio ostendam, lapsos ueteres, ipmq; Plinium citra delectū tradidisse quā pro ueris indubiisq; haberi uoluerit / quoq; est dephensa falsitas. Nā. xxii. cap. sexti lib. ubi multa de hac insula mentio, inter alia refert legatos ex Taprobane cū ad nos uenissent miratos esse Septétriones & Vergilias ueluti in nouo cōelo. Lunā uero apud ipsos non nisi ab octaua die ad quintamdecimā supra terrā aspici: Paulo uero supra ait ex ueterū traditione septétrionē nō cerni, Quā uerba praeterquā q; nimis sunt in re tam mira ieiuna, dubiū faciunt quo nā loco Taprobane esse Pli. crediderit, nā uerū nūq; erit non cerni septétrionē nisi multo spacio ultra æquinoctialē sita sit, cū habentibus declinationē Austrinā. XXIII. & amplius graduū, ursae maioris stellae cerni possint, Nā extremū caudae maioris ursae a polo distans. xxxviii. graduū interuallo / his primū ad horizontē uoluitur qui triginta octo graduū

Taprobane

declinationē meridianā habent, Præterea ultimū caudæ minoris ursæ, ut pri-
cipes tradunt Astronomi, a uero puncto polari quatuor graduū inreruallo
abest, & cerni potest ab omnibus his qui declinationē meridianā habent. iii.
graduū cū ipsis adhuc supra horizontē sit, Dubitas? Quis nescit omnē stellā
inter quā & Zenith prospiciētis fuerint gradus nonaginta, hoc est quadran-
tis interuallū, eam in horizonte primū esse prospicientis, a Zenith enim ad
horizontem undiquaq; spaciū est. XC. graduū. Eam uero quæ pluribus gradi-
bus abfuerit perpetuæ esse occultationis / sicut illa semper apparet aut appa-
rere potest / quæ citra. XC. gradus in conspicuo cælo est, Quod si minor ursæ
tota cernit uel ab his qui certo spacio trans æquatorē sunt siti, quis dubitat de
matori cuius stellæ multo amplius a polo elongant. Qd si Plinii uerba pau-
dingentius legerimus, deprehendimus citra æquatorē Taprobanē statuisse,
quæadmodū Ptolemeus de quo mox dicā, nā a Colaico promōtorio Indiæ
quadridui tantū nauigatiōe abesse ipsi⁹ Claudii rēporibus legatos retulit /
se ait, addo q; solis insulam dicit medio in cursu obuiā fieri nauigātibus, Cō-
stat etiā ex tabularum fide nullā esse celebrem adeo insulā in Austrino Oce-
ano quæ quadridui nauigatione peti posset, ea excepta quā Taprobanā uo-
cat Ptolemeus. Addo quod Seras quoq; ab ipsis aspici scribit, quod quidē in-
telligi poterat de his qui ad se mercium gratia uenissent, sed addidit: notos
etiā cōmertio, & Hermolaus hanc sententiā probat, uideri scilicet Serū ex Ta-
probane tractū. Postremo ab Onesicrito prius, mox ab Annio Plocamio co-
gnitā indicat, qualis esset, Cū uero hic e sinu Arabico, ille ab Indi ostiis soluit /
uerisimile est, utrunq; in eam appulisse insulā quā Taprobanē Ptole. uocat,
Sed quid opus de insulæ situ querere? In continēte Indiæ ea quæ intra Gan-
gem est Vriās non uideri in anno nisi semel diebus quindecim asserit. lxxv.
ca. secundi lib. & xix. sexti. Modestius Mela alicubi in India neutrū septētrio-
nem cerni dixit: quā sententiā nō adeo reiecerim / Quod ad Plinium attinet,
Constat hanc orā omnē citra æquinoctialē terminari ubi maxime prominet,
Et sub æquatore cuius horizon per polos transit omnes stellæ oriunt & occi-
dūt apparentq; circū quaq; prospicienti: quid obsit quo minus ursæ citra æq-
noctialem cernantur? Quanquam minus cerni septemtrionem concedam /
quādo in eo signo sol est in quo ursæ cum eo occidit per noctem latens, Ita
ut quando ex eo signo sol abiit, post occasum apparere incipit / semperq; de
inceps apparet, donec circuitu facto idem signum sol annuus intraturus est,
Fit itaq; ut paucis temporibus non uideatur septemtrio in India / alioqui mul-
tis mensibus toto anno supra horizontē conspicuus. De Vergiliis q; ait non
cerni eas multo insignius erratū est, nā si damus ut tantum ultra Capricorni
tropicū ab æquinoctiali abscedat Taprobane / quātum nostræ habitationis
parallellus septētrionē uersus ab eodē abest, adhuc cōspiciat supra horizon-
tem Vergiliæ sunt. At ne Plinio quidē persuaseris tantū ab India Taprobanē
amoueri: Dicam explicatius illa, gradus declinationis Vergiliarū quæ in Tau-
ro lōgitudinē habet, sunt plus min⁹. xxiii. grad. Est ergo cōsequēs ex canone
demonstrato / quē retuli, primū eos qui declinationē habent Australem uel di-
stantiā Zenith ab æquatore gradibus. LXVII. in horizonte suo Vergilias ha-
bere. Videre ergo possunt quicunq; intra illā declinationē habitāt. Sed nulla
hodie uel maxime in Austrū procurrentis Africæ tanta deprehensa est decli-
natio. Quid illud q; ait, Lunā quidē apud ipsos nō nisi ab octaua ad quintāde-
cimam supra terram aspici. Id legatorum non erratū dixerim sed mendaciū,
illudere enī placuit credulis, ut hi fere solent qui ex ignotis uulgo locis rede-
untes sui admirationē fabulis astruūt, Mirū uero cur id tātus autor nullo pla-
ne iudicio ueri habito / tradere posteris ceu indubiū foret / uoluerit, Cū con-

Canon.

Taproba-
ne ubiLoc⁹ Plinii.Alius Plinii
locus.

Locus Pli.

POMPONII MELAE

stet nullū esse in tota triū terrā partiū cōtinente locū nullā in omni mari in-
 sulam, quæ lunā crescentē decrecentēq; nō uideat/ eo modo quo nos, si mō
 ipis oritur & occidit, Porro quis nō intelligit minime dictū proprie ab octa-
 ua in. xy. tanq̃ luna semper eodē in loco lucis tenebrarūq; uices perageret,
 cū adeo id uariet, ut toto anno solari nullus idem sit plenilunii interlunius
 gradus, quod ita est notum ut referre pigeat, Quod si sub polis habitatio so-
 ret, cōtingeret quidē alterutris per sex signa lunā nō uideri, sed clusa latitudie,
 nā æquator ita bābitantibus horizon esset, uerū non a decimaquinta in reli-
 quos dies, sed cōtinuis diebus. xiiii. hoc est medio anno lunari, sicut iidem di-
 midio anni solaris ipso sole carerēt: rursum uero eo tpe cōtinuis. xiiii. dieb⁹
 plane lucentē intuerent, sicut dimidio solaris anni solarē haberēt continuū.
 Qz si quæ terræ sunt adeo ab sectore in polū alterutrū declinātes ut signi gra-
 dus aliquot aut ipsum signū signaue Zodiaci supra horizonē habeant/ cer-
 tum est lunā his quandoq; non uideri, uerū nō eo modo quo Pli. tradit, sed
 cōtinuis diebus noctibusue/ immo uero mense aut mensibus/ prout minus
 hæ magisue abfuerint. Falsissimū uero est omnium, quod asseruisse Onesicri-
 tum scribit lib. ii. Plinius, his in locis septemtrionē nō cerni, quibus in locis i-
 die umbræ non sint. Nā hoc modo sub tropico Cancris sitis nō cernereſ ursa,
 Quoniā autē in id caput incidimus corrigendus est error, non Plinii culpa,
 sed librarioꝝ ut credo ignorantia admissus. Rursum, inquit, in Meroe insula
 quæ est caput gentis Aethiopum, quicq; milibus stadiis a Syene in amne Ni-
 lo habitatur/ bis in anno absummi umbras, sole duodeuicesimā tauri partē,
 & quartādecimā Leonis obtinentem &c. ubi non quartādecimā sed tredecimā
 mam legendū/ is em̃ gradus decimo octauo gradui tauri correspondet/ & in
 parallēlū æque a polo & æquatore distantē, cū p̃traposito gradu i c̃idit. Quāq;
 non dubito & in decimo quarto aliisq; uicinis gradibus idem fieri multis Me-
 roem habitantibus, propter insulæ magnitudinē & nō adeo præcipitē uaria-
 tionē declinationis etiā in leone: uerū huic non decimo octauus sed decim⁹
 septim⁹ grad⁹ tauri respondet. Desiderat autē ratio ut quoties eiūdem inci-
 dentia solis in certo parallēlo bis nullā umbrā in meridiano efficiētis/ mē-
 tionē facimus, toties gradus signorū æquidistantia contrapositos nomine-
 m⁹. Quādoquidē illa causa est cur bis umbra i certo parallēlo nō sit, In eodē
 capite Maleū inquit mōtem æstate in Austrū/ hyeme ad septētrionē umbras
 iacere &c. Minime id mirū cū omne corpus intra tropicos duplex habeat um-
 brarum genus ut ante docuimus. Verū q̃ lib. vi. ait, Monedes & Suari/ quorū
 mons Maleus in quo umbræ ad septētrionē cadunt hyeme, æstate in Austrū
 per senos menses, Id prorsus nego nisi doceat Plinius Maleū sub æquinocti-
 ali circulo iacere, Id em̃ his solis quæ sub æquatore sunt corporibus accidit.
 At Monedū & Suarorū inter gentes quæ Gange & Indo claudunt meminit,
 toto illo littore lōge ab æquatore absente, Quod Ptol. docet princeps Cos-
 mographus cuiq; in situ locoꝝ tractus Austrini/ q̃ Alexādrīæ scripsit, magna
 fides danda est, nec est ut de latitudinis siue declinationis certitudine qs am-
 bigat: nihil est ad deprehendendū facile magis. Vtinā adeo de longitudine
 costaret. Retulisseſ & de arcturo, quē in Carmania nec omnibus cerni nocti-
 bus/ nec totis unq; credidisse ueteres Pli. tradit, præterea q̃ ad eiūsdē tract⁹
 amnē Hithanī ex India p̃fectis primū ursæ apparere ic̃ipiāt, nisi ipsa semet sa-
 tis falsitas reuelleret. AD TAPROBANEM reuertamur quā Ptol. docet ita
 subiectam æquatori, ut in Austrū gradibus fere tribus, in septētrionē tota re-
 liqua mole uergat. In ea uideri ursæ possunt uerū humilior eleuatione, & q̃
 ipsis orientur & occidāt, nā q̃ Maro dixit Georg. i. Arctos oceani metuentes
 æquore tingi, ad eos referendū est, quorū declinatio est non minor. 38. gra-

Loc⁹ Plinii.

Maleus
mons.

Loc⁹ Plinii.

Locus Virg.

duſi, ſub horꝝ em horizonſe primũ non merguntur, alioqui falſa eſſet Virgiliana aſſertio. Quãq̃ nõ dubito pleroſq; ex his q̃ uerboꝝ ornatui om̃ia tribu- entes, præter hitoriã fabulamue nihil tenet reliqui, ita accipere / ut in uniuer- ſum nullis urſæ mergi uideant. Deimachus clarus autor urſas in nulla Indiæ

a Contra inde illa oſtia ſunt / quæ uocāt ſolis adeo inhabitabilia, ut ingreſſos uis circũfuſi aeris exa- nimet conſeſtim, & inter ipſa oſtia rara tenet reſ- gio ob æſtus intollerabiles alicubi cultoribus e- gens. Inde ad principiã rubri maris pertinet in- uia atq; deſerta hum⁹ & cineri magis quam pul- ueri ſimilis, ideoq; per eã rara & non grandia flu- mina emanāt, quorũ Tuberone & Aruſacem no- tiſſima accepimus. Rubrũ mare Græci ſiue quia eius coloris eſt, ſiue quia ibi Erythras regnauit,

parte occultari ſcripſit. ut Stra. li. ii. tradit. ubi multa de Taproba- ne, uerum adeo per- plexe tralata, ut niſi attentiffime legas ca- pere hærentẽ ſententi- am nõ poſſis, manife- ſto argumẽto nõq̃ be- ne transferri quod ex- amuſim non intelli- gitur. Magnã ille quiſ- quis futurus eſt, naua- bit operã / qui denuo transferẽdi Strabonis laborem aſſumet, mo-

Strabonis
obſcura tra-
latio.

do Coſmographiã non a limine ſalutauerit. ¶ Solis. Plinius inſulã ſolis hoc tractu deſcribit quæ & cubile Nympharũ rubens dicat / in qua nullũ non ani- mal abſumit incertis cauſis, ſed & ſolis oſtia iuxta nominari potuere, ob æſtũ intollerabilem & aquarum longo tractu penuriã, ideo periclitatũ Alexãdri illis locis exercitũ Diod. xvi. lib. ſcribit. Notum uero eſt in locis marittimis æſtũ ſupra modũ augeri / ob uehementiſſimã radioꝝ ſolis perpendiculariũ aut rectoꝝ repercuffionẽ. ¶ Rubri maris. Pli. quoq; vi. li. Poſt Carmanos ei⁹ ini- tium facit: magno horꝝ errore qui ſinũ tantum Arabicum rubri maris nomĩe cenſent, Cũ oceanus qui & Perſicum & Arabicũ fundit totamq; Eudæmonẽ abluit / eo nomine uocetur. Verba Pli. hæc ſunt. Irripit deinde (poſt Carma- niam) & in hac parte geminũ mare in terras quod rubrũ noſtri dixere, Græci Erythreum a rege Erythra / aut ut alii ſolis repercuffu talem reddi colorẽ ex- iſtimãtes, alii ab arena terræ, alii a tali aquæ ipſius natura. Curtius lib. ix. tradit rubrũ mare nõ a colore undarũ ut pleriq; crederet, ſed ab Erythra po- ti⁹ appellari. Multa de eo Stra. xv. li. ¶ Tuberone. Plinius niſi fallor Tuberũ nominat lib. vi. nauigabile, inibi & Nabrum uocans alium. Ptolemeus Ara- bem, uerũ dubito an illum quem Aruſacem Põpo. noĩat. ¶ Coloris. Audiui uirũ digniſſimũ fide qui ad littora uſq; ſinus Arabici a Ieroſolimis perrexit, is rubras quidẽ undas uidẽri aiebat uerũ non eſſe, nã claram eam admodũ & fontali ſimilem aquæ dicebat, ſi hauſta in uas quodpiã fundereſ: tribuit igiſ ruboris cauſam arenæ non nihil ruſſæ, lateq; a littore in altrũ uadoſum eſſe id mare aſſerebat, unde eſſet, ut aquarũ perſpicacia fundi haud alte diſtantis colorem, aſpectantibus redderet. Verũ id quod extra ſinum eſt, altiſſimũ eſ- ſe prope omnes quos legerim affirmant. ¶ Magnorũ animaliũ. Idẽ Curtius, Arrianus, Diodo. referunt. Diony. in Periegeſi, ex Rufo ſic, Feruent Erythrei marmora ponti Tota ſeris: hæc, ut rigidi iuga maxima mōtes Nubibus at- tollunt, latus omne & terga tumefcunt, Inſtar in his rupis ſpinæ tenor ardu⁹ adſtat, Molibus in celſis ſcrupus quoq; creber inhorret, At ne quis rapidi ſub ductus gurgitis unda Hæc in terga ſalis Lembũ contorqueat unq̃, Antea mō ſtrigenis, hoſti licet, inſerat æſtus Fluſtibus, immodice late patet oris hiatus Quippe ſeris antro pandunt guttura uafſo Protinus hæc ipſas abſorbẽt fau-

Inſula ſolis.

Rubrũ ma-
re quod eſt

Cur rubrũ
mare?

Dionyſius.

POMPONII MELAE

et carinas Inuoluuntq; simul mox mōstra uorātia nautas : hæc Dionysii lectio prope in omnibus exemplaribus corrupta est. [Aequaliter. Aequali flexu, nā si duos illos sinus non fecisset irruendo, seorsum patens fuisset. [Dictis. Carmanix & Indico littori.

Sinus Persicus Arabicus.

GRANDE OSTIUM. Quod tamen latitudinem habet non maiorem. v. milium passuum, nomē Sinui datur ab adhabitātibus Persis, quēadmodum ab Arabibus alter Arabicus dictus. Cerne tabulas & situm discere.

[Ceruice. Collo, nam Persicus sinus ppe capitis effigiem habet, introitus ceruicis proceritate. [Maior recessus. Ideo iter itimū ei⁹ sinū & Aegyptiū mare Isthmus interest nō amplior. CXXV. milibus passuum iteruallo tam paruo dirimitur ibi tāta naturæ diuersitas. ut Pli. xi. ca. quinti libri scribit. De Cassio primo lib. dixim⁹.

[Fastigio. Trās ostiū statim quantā potest amplitudinē occupat, mox sese fastigiat, estq; augustissim⁹ ubi initim⁹. [Ab iis. Oram hætenus præscripsit, iam repetit accolās ē is su⁹, ut sæpe monui, mos. [Chelonophagi. Qui ostreis uescuntur, siue testudine quæ Græce χελώνη dicitur. Hæ ut lib. ix. Plini⁹ tradit, adeo in Indico mari magnæ sunt ut singularū supficies habitabiles casas integāt. Stra. xvi. li. adeo magnas alio in loco reperiri scribit ut Chelonophagi in eis nauigent. [Carmanii. Ex oceano in Persicum nauigantibus a dextra Carmani sunt. Carmania ad ostiū sinus magis frequēs ea parte qua Parthis iminet deserta ē, Ptol. cæteris fere. De ea ppulchra lib. xv. Stra. [Carne uescuntur. Ideo Ichthiophagi dicti, quāq; li. viii. Arrianus supra Carmaniā in Gedrosos Ichthiophagorū tractum esse ait, meminit & li. iiii. Philostrat⁹. Curti⁹ octauo li. tradit iuxta ad Indicā oram gentes esse quibus ungues pminēt nūq; recisi, comæ hirsutæ & intonsæ sint, ruguria conchis & cæteris purgamentis

Chelonophagi.

Carmania.

εὐθὺς αὖ θάλασσαν appellant, procellosum/asperum/mare profundum, & magnorum animalium magis quā cætera capax, primo recedentis oras æqualiter impellit, & ut non intret interius/aliquantū patens sinus erat. Sed quas ripas inflexerat, bis irrumpit, duosq; iterum sinus aperit, Persicus uocatur dictis regionibus propior, Arabicus ulterior.

SINVS PERSICVS.

Persicus qua mare accipit utrinq; rectis lateribus grande ostiū quasi ceruice complectitur, deinde terris in omnē partē uaste & æqua portione cædentibus magno littorū orbe pelagus incingēs / reddit formā capitis humani. Arabici & os arctius & latitudo minor est, maior aliquāto recessus, & multo magis longa latera, init penitus, introrsusq; dū Aegyptum pene & mōtem Arabiæ Cassium attingit, quodā fastigio minus ac minus latus, & quo magis penetrat angustior. Ab iis quæ diximus, ad sinum Persicum, nisi ubi Chelonophagi morantur / deserta sunt. In ipso Carmanii nauigantiū dextera positi sine ueste ac fruge, sine pecore ac sedibus, pisciū cute se uelant, carne uescuntur / præter capita toto

Græce χελώνη dicitur. Hæ ut lib. ix. Plini⁹ tradit, adeo in Indico mari magnæ sunt ut singularū supficies habitabiles casas integāt. Stra. xvi. li. adeo magnas alio in loco reperiri scribit ut Chelonophagi in eis nauigent. [Carmanii. Ex oceano in Persicum nauigantibus a dextra Carmani sunt. Carmania ad ostiū sinus magis frequēs ea parte qua Parthis iminet deserta ē, Ptol. cæteris fere. De ea ppulchra lib. xv. Stra. [Carne uescuntur. Ideo Ichthiophagi dicti, quāq; li. viii. Arrianus supra Carmaniā in Gedrosos Ichthiophagorū tractum esse ait, meminit & li. iiii. Philostrat⁹. Curti⁹ octauo li. tradit iuxta ad Indicā oram gentes esse quibus ungues pminēt nūq; recisi, comæ hirsutæ & intonsæ sint, ruguria conchis & cæteris purgamentis

instructa, qui ferarū pellibus testi, piscibus sole duratis & magnarū quoq; bel-
luarū quas fluctus eiicit carne uescunt. Strabo certe s̄uis eos moribus ima-
nes esse testatur, & Crinitus adnotauit ultimo ca. vi. Omnes Ichthiophagos
Alexandrum uetuisse uesci piscibus scribit lib. vi. Pli. Testis uero Gellius. iiii.

Hirti hoies.

- a corpore hirsuti. Interiora Gedrosi: dehinc Perse
hahitāt. Cethis per Carmanios, supra Andanis
& Corios effluunt. In parte quæ pelagi ostio ad-
uersa est/ Babylonioꝝ fines Chaldæorūq; sunt,
& duo clari amnes, Tigris Persidi propior, ulte-
rior Euphrates. Tigris ut nat⁹ est ita descendēs
usq; ad littora permeat. Euphrates immāni ore
apto nō exit tantū unde ori⁹, sed & uaste quoq;
decidit, nec secāt cōtinuo agros sed late diffus⁹
b in stagna diuq; sedētib⁹ aquis & sine alueo patu-
lis piger, post ubi marginē rupit uere fluui⁹ est,
acceptisq; ripis celer & fremens per Armenios
& Cappadocas occidentē perit, ni Taur⁹ obster-

cap. noni lib. corpori-
bus hirtis in extima
quoq; India homines
inueniri, Hieronym⁹
lib. contra Iouinianū
secundo. Ichthiophaga-
gos ait gētem aliubi
errantē in littore ma-
ris rubri, qui super pe-
tras solis calore feruē-
tes/pisces asēt, & hoc
solo alimēto uiscitēt.

Gedrosia.

¶ Gedrosi. Quorū re-
gio Gedrosia, sup̄ quā
Drangiana est & Ara-
chosia, supraq; eas in
Taurū uergentes Aria
& Paropamisus / om-
nes Satrapie dictæ hoc
est præfecturæ, quas q

Persæ.

dam Indiæ attribuerunt, autore Plinio ca. xx. li. sexti. ¶ Persæ. Potentissimi
olī & frequētissimæ Asiæ domini, quorū aliquando metropolis Susa, hi semp
ad rubrum mare habitauerunt, unde & sinus Persicus dictus, supra omnē uero
urbū elegantia Persopolis effulsit, a Macedonibus consensu Alexandri dire-
pta, meminere Curtius & Arrianus, arcem eius descripsit diligentissime lib.
xvii. Diod. ¶ Cethis. Est & oppidū cognomine cuius Pli. meminit. De And-
ne uero & Corio etiā Ptol. ¶ In parte. Intimi sinus quæ opposito tractu sin⁹
faucibus respondet, uide tab. Ptolemei quintam Asiæ. ¶ Chaldeos. Infra cō-
fluentem Euphratis & Tygris, læua fluminis Chaldei, dextra Nomades Sce-
nitæ habitant, Plinio. Stra. xvii. lib. Constituta est inquit habitatio quædam
Babiloniæ philosophis indigenis/plurimū circa Philosophiā uersantib⁹ qui
Chaldæi appellant. Hæc magna in sacris literis memoria est, Constat autem
nusq; diligentib⁹ s̄ueriusq; Mathematica studia exulta fuisse quā apud Chal-
dæos. Ammian. xxiii. li. Hic prope inquit Chaldæos est regio altrix phiæ ue-
teris ut memorāt ipsi/apud quos ueridica uaticinādi fides illuxit. ¶ Tygris.
Oritur in regione Armeniæ maioris fonte conspicuo in planicie, loco nomē
Elongosine est, Plinio. cuius caput. xxvii. sexti lib. lege. Stra. xvi. li. scribit Ty-
grim & Euphratē flumina secunda esse post Indica ad Australes partes defluē-
tia. Nostri ē paradiso eos fluere autumāt, ut & Nilū, quod nisi Allegoricos in-
telligas, aut terrā habitatā Paradisum esse dicas/non uideo/quomō id sit ue-
rū. Allegoriā mihi uidetur reddidisse Ioannes Picus in ea oratiōe quā de ho-
minis dignitate scripsit/homo supra omnē ingenii captū eruditus, & magn⁹
in religione nostra futurus autor, nisi aliud diuina pudentia iussisset. ¶ Eu-
phrates. De hoc Pli. xxiii. ca. quinti lib. Ptol. montem maioris Armeniæ ex
quo oritur Periardē nominat, qui & Araxem in Caspium effluentē edit. De
hoc antne nō indigna lectū libro belli Persici primo Procopius tradit, eius
aquis quēadmodū Nili fecundas esse asserunt, ideo multis canalibus passi

Chaldæi.

Tygris.

Picus.

POMPONII MELAE

- Euphrates
fecundus.** in uicinos agros rigandi gratia abducitur, lege. xvi. lib. Strabonē. Ammian⁹ li. xxiii. Euphrates inquit cunctis excellēs / qui tripartit⁹ nauigabilis per omnes est riuos, insulasq; circumfluēs & arua cultorū industria diligentius rigās, Veneri & gignendis arbutis habiles efficit. [Non exit tantū. Statim em̄ ab ortu in palustria qdā diffundit, stagniq; magis quā fluuii faciē habet, ideo dixit, Nō fecit alueo, certo scilicet sed late diffusus & cet. [Ni Taurus. Vide Prolemei ta. Asiā. iii. Taurus arcetur quo minus breuissimo cursu i Euxinum defluat. [Syros. Ad Comagenē & orientalem Syriā orā dōec Arabes Scenitas accolās attingat. Vide iiii. Asiā tabulā. [Nō perdurat in p. Plinius confluere eos & in Persicum elabi tradit, in qua sentētia & Ptol. est, Philostratus primo libro, de utroq; amne locutus, Flumina inquit ubi eā quam diximus continentis partem ambierunt, in idem mare decurrunt, Sunt qui dicant in paludem quandā partem maximā Eufratis dillabi, ita ut ad mare nō perueniat, sed in terra cursus sui finem recipiat, Quidam audacius de eo loquētes asserunt ipsum cū diutius sub terra fluxerit rursus i
- An in Tigri
Euphrates i
fluat?** Aegypto apparere & Nilo compleri, hāc Philostratus. Pomponio Lucanus uidetur suffragari lib. iii. Quos nō diuersis fontibus edit Persis, & incertū est tellus si misceat amnes Quod potius sit nomē aquis, sed sparsus in agros Fertilis Eufrates Phariā uicē fungit undā, At Tigri subito tell⁹ absorbet hiatu. Occultosq; regit cursus rursusq; renatū Fōte nouo flumē pelagi nō abnegat undis. Nā / quod ait / tellus si misceat amnes, indubie credit nō misceri eos, p̄terea Tigrim absorptū itez enalci nec abnegare undas suas sinui Persico / tā quā id Euphrates non faciat, sed in agros sparsus proxia irriget, atq; ita euanescat, qui uerus est Poetæ sensus. Fontes igitur nō diuersos / ad originē potius quā ostia referemus. An nō falsum est q̄ Persis edatē cū in Armenia maiori uterq; oriatur. Nescio an lapsus est Luca. ut in illo quoq; labitur / q̄ Oritarū & Carmanorū cōlū in Austrinū latus trans æquatorem flecti credidit, cū ait i eo ipso loco, Carmanosq; duces, quorū iam flexus in Austrū Aether nō rotā, mergi tñ aspicit Arctō, Lucet & exigua uelox ibi nocte Bootes. Id ita nō esse supra docuimus. Magis crediderim Poetam ueterū quorundā opinionē secutum, qui supra Persidem oriri hos amnes putarint, Nā & Curtius quinto li. de Alexandro. Quartis inquit castris peruenit ad Tygrim fluuiū, Phasim Tygrim incolā uocauit, oritur in montibus Vxiorū & per. L. stadia syluestribus rupibus p̄ceps inter saxa deuoluitur, accipiūt deinde eum campi, quo demētiore alueo preterit, nā nauū patiens est. DC. stadia sunt, molliorisq; soli p̄ quod leui tractu aquarū Persico mari se insinuat, hāc Curtius: qui eo ipso loco Vxiorū regionē Susis finitimā esse ait, Constat autē Susa ipsa in Perside esse. Canis Palinodiam Vadiane? qui primo lib. Boetiū reprehendisti tanquā diuersa a Lucano sentientē? Liberum sit candidis lectoribus sequi quod malint, Fateor qdē ingenue me añ mēses tris in illa fuisse sentētia, iā in hac eē,
- Lucani loc⁹.**
- Locus Luca.**

fecit id attenta magis lectio. Quod ad confluentē attinet Plinio utiq; & Pto. accedo, tantā em̄ aquarū uim quā amplissimo pōte in media Babylone uix potuit traici/ut Curtius indicat, euanesce magis quā corriuare in Tigrim uerisimile nō est: cū etiā Herodo. libro. i. magnū & altū & celerē Euphratem ex Armeniis in rubrū mare decurrere dicat, in qua sententia & Diod. est. li. iii. Strabo. libro. xi. Tigris inquit & Euphrates qui Mesopotamiam circūdant & apud Babylonios inuicem coherent, deinde in mare Persicū emittūt. Per rubrū uero mare sinum Persicū qui eius pars est intelligunt, ut Plī. quoq; q Per sas semper habitasse ait ad rubrū mare, id Græci ἐρυθρὰ θάλασσαν uocant, id est rubrū mare, Pomponio, cæteris. De Mesopotamia inter amne primo lib. dictum ē. Rufus ex Diony. Medio qua tell⁹ funditur agro Hos amnes inter, nomen tenet ut situs illam Flumine præcinctā gemino/ per aperta locauit: Ita legendum, non sinus ut aliqui codices habent. Solinus credidit Euphratem ad Nili naturā inundare fecundaq; facere proxima arina, nō alia causa quā q Gnomonici tradant/ similibus paralellis id accidere quos pares in terrarū positione æqualitas normalis faciat lineæ, ex quo appareat ista duo flumina ad modulū eiusdem perpendiculari constituta, licet e diuersis manēt plagis, eadem incrementi causas habere. Indicēt Cosmographiæ studiosi an ita sit, uel esse possit, habent quidē autore Ptolemeo/ certos paralellos quibus subsunt, uerū iuxta ostia inq; ipsis ostiis, ad quæ illa suæ inundationis causa nulla extat, ad fontes enim recurrendū est/ non ad ostia si quis amnis aut Nili aut Eufratis incrementa querit, aut certe ad loca defluxui nascentiū undarum uicina. Meminim⁹ causarū inundationis libro. i. ubi de Nilo. ¶ Alterum latus. Sinus Persici/ quod trans confluentem est amnium in occasum. ¶ Arabia. *Εὐδὲμον* hoc est foelix cognominata, Aduertēdū tñ eē quoq; i Mesopotamia Arabiam, Ideo Curtius quinto libro Arabia odorum fertilitate nobilis regio campestris est, inter Tigrim & Eufratem iacens tam ubere & pingui solo/ ut a pastu repelli pecora dicantur ne facietas perimat/ causa fertilitatis est humor qui ex utroq; amne manat, toto fere solo per uanas aquarum redundante. &c. Ideo libro quinto Plinius Eufratem ait trans Taurum egressū a lœna Arabiam Merorum dictam/ dextra uero Comangenem discerninare. De deserta quæ Scænitæ est multis in locis fertili, deq; Petrea li. primo dictū est. Foelix tribus lateribus mari clausa a septemtrione montanis attollitur: quamquā Pomponius ultra Arabicum sinum durare eam indicat, de quo infra paulo. Hæc thure/ cinnamo/ myrrha & balsamo abundat/ imo sola thus gignit. De ea Plinius uicesimo octauo capite sexti li. Solinus diligenter multa: ditissimi sylvarum sunt Sabæi fertilitate odorifera/ auri metallis/ agrorum riguis/ mellis caræq; prouentu. Ipsi mitrati degūt, aut intonso crine barba abraditur, præterquam in superiore labro ē, Plinio. Strabo decimosexto libro imbelles esse dicit, Cauponasq; & mercatores magis quā milites. Conscripsit de moribus plæraq; capite trigesimo quinto lib. decimi Coelius Rhodiginus. ¶ Sabæi. Oppidū eorum Saba Ptolemeo thurifera frequenter cognominata. Strabo Mariabam uocat eorum metropolim. ¶ Macæ. Meminit eorundem Ptolemeus, & Pinus cōtrapositi Carmanis eo in tractu & Nardum & myrrham ferentis, Strabone. ¶ In medio. Duorum sinuum e regione Eudæmonis. ¶ Ogyris. Plī. lib. vi. Insula inquit in alto obiacet Ogyris, clara Erythro rege ibi sepulto: Solinus hunc Persei & Andromedæ filiū fuisse scribit. Rufus ex Diony. Ogyris inde salo promit caput/ aspera rupes Carmanidis qua se pelagi procul inuehit undis Regis Erythrei tellus hic nota sepulchro Tenditur & nudis iuga tantum cautibus horret. Meminit insulæ per pulchre libro nono Curtius a principio.

Dionysius.

Solini incuria.

Arabes Merorum.

Arabia foelix.

Arabum mores.

Sabæi.

Macæ.

Ogyris insula.

POMPONII MELAE

ALTERVM SINVM. Arabicum, Fuerunt tñ qui Aegyptum rubro mari ab ortu terminarunt, ut lib ult. Stra. scribit, hoz sententia Aegypti partem oræ occidentæ tenent, sed rectius Arabibus tribueris. Ptolemeus cōtractis nominibus Arabes Aegyptios toto littore adusq; Aethio-

pes qui sub Aegypto sunt, uocat, mox Arabes Addeos cognominatos, Trogloditicæ quos Auteos & Gne- badeos Pli. uocat. Ad do q; eodem autore, rex Iuba tradidit accol- las Nili a Syene nō Aethiopū populos sed Arabū esse usq; ad Me-

Carra.

roem. [Carra. Plini⁹ iuxta Sabæos Carre- os eē scribit ad Bada- natha oppidū, puto a Carris illis dictos, quo- rum & Stephanus me- minit in Arabia, nam Carra ad quas Crais⁹ interiit in Mesopota- mia sunt. Rufus ex Di- ony. Cathramis est tel-

Dionysius.

lus Carra uicinia, Carra enim dici uel singulari testis est Hermol. Sunt q; Car- næ legere apud Diony. malunt, nā de Carna li. xv. si modo alia est, meminit Strabo. De Arabia Pli. Gandami mihi solus Pōpo. est autor, ut alioz plaro- rumq; [In altera. Parte quæ sinistra est introeuntibus. [Beronice. A Phila- delphi Ptolemei matre nominata, sicut Arsinoe ab eodē in sinu Charandra sororis nomine condita, Plinio. Cognomines his & in Cyrenaica urbes sunt quarū primo lib. meminim⁹. De Heroopolitico sinu ex Pli. & Stra. est notū, dict⁹ ab urbe quā Græci Ἡρώων πόλις uocant, id est heroū ciuitatē: In sacris li-

Beronice.

Iesse.

teris Iesse dicitur. De Scrobilo nō memini legisse me, sicut nec de Morone- no & Colace, si qui erunt qui iuuerint nos & illa loca aliorum auxerint te- stimonio, gratias habebimus, nihil ego prorsus dū hæc scribebā comperi, ue- rū nō est ut iuersam Melæ lectionē quis putet, nā ut loca innūera sunt ita est interminus nominū usus. Plinius & Stra. Aelaniticū Heroopolitico pximū faciunt ab Aelana oppido dictū, quē nescio an Scrobili uocabulo intellexit Pomponius. [Philotheris. dicif & Philotera Plinio & Straboni/celebris ad modū in hoc littore ciuitas, Ptholemaida condidit Philadelphus qui prim⁹ Troglodyticen excusit ad uenatus Elephantorū, Ideo & Epiterias a Gracis cognominata. [Arsinoe. Duæ sunt huius nomis in hoc littore, sicut triplex Berenice, de prima iā dictū est, secunda panchrylos cognominata, tertia itē Epidires q; super ceruice fauces rubri maris urgente sita sit, uide Ptole. tabu. Africæ. iiii. nomina his ab Aegyptiis reginis data sunt, tū & Philoteris & Epi-

Philoteris.

Arsinoe.

Hebenus.

terias a uenationis studio sortita uocabula. [Hebenū. Solinus, Vt piper in- quit sola India ita hebenū sola mittit, Maronē securus qui lib. Geor. secūdo: sola India, inquit, nigrū fert hebenū. At Herod. & hic Mela locuples testimo- niū prebent & in Aethiopia eā arborē prouenire, Ex ea Persarū regibus pro-

quæ inter ostia ostenditur syluæ cautesq; exaspe- rant, aliquot sunt in medio insulæ sitæ: Ogyris q; in ea Erythræ regis monumentū est magis cla- ra quam cæteræ.

SINVS ARABICVS.

Alterum sinum undiq; Arabes incingūt, ab ea parte quæ introeūtibus dextra est urbes sunt Carre & Arabia & Gadamus: in altera ab intimo angulo prima Beronice inter He- roopoliticum & Scrobilū: deinde inter promon- toria Moronenon & Colaca/Philoteris & Pto- lemais: ultra Arsinoe & alia Beronice: tum sylua quæ Hebenū odoresq; generat, & manu factus

a

b

tributo tertio quoq; anno centenas phalangas ex materie eius pensitarunt cū auro & ebore, ut. iiii. cap. lib. xii. Plinius tradit. Ideo Lucanus Mareoticam cognominat hoc est Aegyptiam q̄ ex Aethiopia in Aegyptū trāsportata pri-
mū illic cognita sit. Hebenus Marcotica uastos Non operit postes &c. Multa

Lucanus.

a amnis, ideoq; referendus, q̄ ex Nili alueo Dioryge abductus extra sinum uerum inflexus & non rubri maris pars bestiis infesta/ideoq; deserta est. Partem Candeī habitant hi quos ex facto, quia serpentibus uescuntur, Ophiophagos uocant. Fuere interius Pygmei minutū genus, & q̄ pro satis frugibus contra grues dimicando defecit: sunt multa uolucrum/multa serpentū genera.

em huiusmodi non a patriis sed mercatib⁹ aut locis ubi primum cognita fuerūt/ nominantur, sicut Dioscorides Casia genus Mosyleticum nominat, q̄ ad Mosylon Arabici finis in Aethiopia promontoriū frequenter aduectū, inde in alias terras trāsportatū sit. Pli. uero. xxx. ca. sexti lib. in meridiana Africa parte syluas hebeni maxime uirere ait. Odores. Aromata. Manu factus. Dioryges fossa dicunt manu facta, id uocabulū apud Strab. frequens est, tales uero in Mesopotamia propter Euphratem, in Aegypto

b uos admodū, & uenenī præsēntis certo anni tempore ex limo concretarū paludium emergere/ in magno examine uolātes/ Aegyptū tēdere, atq; in ipso introitu finiū ab auib⁹ quas Ibedas appellant/ aduerso agmine excipi pugnaq; confici traditum est. De uolucris p̄cipue referenda Phœnix semper unica, nō em coitu concipit partuue

Dioryges.

propter fertilis Nili undas abducendas tū etiā q̄ cōmodior esset in plaraq; loca nauibus transitus, pluria suere. De illis alueis e Nilo & in Nilū ductis passim lib. ult. Stra. Fodiendi auctorē Sesostrē fuisse existimāt, Qui ex proximo rubri maris sinu alueū ducere in Nilū excogitauit, quod post eū & Darius conatus est, mox uero Ptolemeus qui fossam eduxit latitudine pedum centū altitudine. xxx. Ceterū ne perduceret metus effecit inundationis/ cū rubrū mare tribus cubitis altius compertū esset quā Aegypti terra foret. Meminit Pli. undetrigesimo ca. sexti. Diod. i. lib. & libro Metheororū secundo Aristot. Inibiq; non nulla in eandem sententiam Albertus, Strabo Sesostrē aliosq; deceptos ait, fossa posterorum cura & industria in rubrum usq; mare ducta. Mela Diorygem illam memorabilem esse putauit, q̄ e Nilo abducta proxima sinus littora lōgo flexu stringeret nec tamē pars eius esset. Candeī. Pli. quoq; Introrsus, inquit, Candeī quos Ophiophagos uocant/ serpentibus uesci assueti, neq; alia regio fertilior earū, sunt qui Panchai legunt, sed illi ad Panchaiam potius referendi/ quā in Eudæmone est, de q̄. ii. Georgi. Virgi. Totaq; thuriferis Panchaia pinguis harenis. Pigmei. Ante paludes siti e q̄ bns Nilus oritur, ut quidā tradidere, Plinio. Philostratus in India statuit, ut & Pli. ca. ii. septimi lib. Eorū meminimus in epistola quadā ad Rudolphū Agricola Rethum quā quoniā ipse edidit, & uisa est plarissq; digna lectu ad calcem operis adprimendā curauimus. Ibedas. Cice. li. de na. Deox primo. Ipi inquit qui irrident Aegypti nullā beluā nisi ob aliquā utilitatē quā ex ea caperent cōsecrauerunt, uelut Ibes maximā uim serpentū conficiūt/ quum sint aues excellē/ cruribus rigidis corneo proceroq; rostro/ auertunt pestem ab

Sesostrēs.

Candeī.

Ibes.

POMPONII MELAE

Phœnix. Aegypto/quū uolucres angues ex uastitate Libyæ uento Aphrico inuestas interficiunt atq; consumūt. Meminit & Pli. xxviii. ca. decimi. Soli. Herod. li. ii. & li. ult. Stra. ¶ Phœnix. Aethiopes atq; Indi discolors maxime & inenarrabiles ferunt aues & ante omnes nobilē Arabiæ Phœnicem/ haud scio an fabulose unū in toto orbe, nec uisum magno

generatur, sed ubi quingentorū annorum æuo perpetua durauit super exaggeratā uariis odoribus struem sibi ipsa incubat soluiturq; deinde putrescentiū membra tabe cōcrescens ipsa se concipit atq; ex se rursus renascitur, cū adoleuit ossa pristini corporis inclusa myrrha Aegyptum exportat, atq; in urbē quā Solis appellant fragrantibus Nardo bustis inferens memorādo funere consecrat: ipsum promōtorīū quo id mare clauditur a Cerauniis saltibus inuium est.

Phœnicis ætas. ¶ Quingentorū. Pli. annis sexcentis sexaginta uiuere eū scribit, Senescentem autē Casia thurisq; surculis cōstruere nidū, replere odoribus & super emori, ex ossibus deinde & medullis nasci primo ceu uermiculū, inde fieri pullū, principioq; iusta funeri priori redde & totum deferre nidū prope Panchaiā

in solis urbem & in ara ibi deponere. Ita Manilius senator/ nobilis doctrius Doctore nullo tradidit. In ea ipsa sententia & Pōpo. est. ¶ A Cerauniis supra Arabici sinus fauces ingentia mōtana prominēt, Ceraunia Pōponio dicta, ut in Europa Asiaq; eius nominis extant, inter hæc uero & ultimo sinus promōtorio flexus desertus. Ideo Pli. xxix. ca. sexti, hinc inquit in ora Aethiopiæ sinus incognit⁹, quod admiremur, cū ulteriora mercatores scrutent &c.

ETHIOPE. Haften⁹ orā Arabicā Mela reddidit, reliqua quæ sequuntur Aethiopibus tribuens/ quorū regio Aetheria prius & Atlantia dicta, mox a Vulcani filio Aethiope Aethiopia, ita Pli. scribit. xxx. ca. sexti lib. ¶ Meroeni. Qui Meroen tenent, de qua in Aegypti descriptione li. primo dictum est. ¶ Primo amplexu. Stra. certe a principio. xvii. lib. aliā intra Nili alueos insulā supra Meroen esse ait quam Sebritæ qui a Psameticho descuerāt inhabitant, eosq; Sebritas hoc est aduenas uocatos, cū prius in Aegypto Asmach hoc est satellites uel regis Laterones dicerent, ut li. ii. Herod. tradit, Dubiū igit an primo amplexu Meroem cingat, quod tñ fere credit.

Macrobii. ¶ Macrobii. Longæui aut priuato loci munere ut in Scythia Arymphei & Hyperborei, aut ppter ea q in æquatoris tractū uergunt, iuxta quē temperatā admodū habitationē esse li. i. ex Alberto & Auicēna ostēdimus. ¶ Automolæ. Hos illos adsignificare uidet quos Strabo/ sed alio in loco, hoc uocabulo

AETHIOPIA.

A Ethiopes ultra sedent, Meroeni habēt terrā quā Nilus primo ambitu amplex⁹ insulā facit, pars quia uitæ spaciū dimidio fere quā nos longius agunt Macrobii, pars quia ex Aegypto aduenere dicti Automolæ/ pulchri forma, æqui corporis parūq; ueneratiores/ ueluti

Græci perfugas uocant, Hermolao. ¶ Plus auri. Solinus quoque Macrobius inquit iusticiam colunt & amat æquitatem, plurimum ualent robore, præcipua decet pulchritudine, ornat ære, auro uincula faciunt noxiore. Meminit Macrobius: p pulchre li.iii. Herod. ¶ Quid minus. Res enim plerumque raritas commendat & estiat,

Macrobius.

- a optimæque alūni uirtutū, in illis mos est cui potissimum pareat specie ac uiribus legere, apud hos plus auri quam Persis est, ideo quod minus est, preciosius censent, Aere exornant, auro uincula sonitum fabricant. Est locus apparatus epulis semper refertus, & quia, ut libet/uesci uolentibus licet, *ἐλιουτράπεζα* appellant, & quæ passim appositæ sunt affirmant nasci subinde diuinitus. Est lacus quo perfusa corpora quasi uncta pernitent, bibunt idem, adeo est liquidus & ad sustinenda quæ
- b incidunt aut immittunt infirmus, ut folia etiam proximis decisa frondibus non innata ferat, sed passim & penitus accipiat. Sunt & sæuissimæ feræ omni colore uarii Lycaones, & quales accepimus Sphingas, sunt miræ aues cornuæ Tragopomones, & equinis auribus Pegasi. Cæterum oras ad Eurum sequentibus nihil memorabile occurrit, uasta omnia/uastis præcisa montibus, ripæ potius sunt quam littora. Inde ingens & sine cultoribus, dubium aliquam

quæque aurum cum potest nitore & constantia, tum salubris naturæ præstantissimum est. ¶ Est locus. A legatis a Cabyse missis dephelus, scribit in eadem sententia Hero. lib.iii. Meminit Solinus. Diuus Hieronymus in Epistola plurimari ueteris instrumenti ad Paulinum de Apollonio, ad Alexandriam inquit perrexit & Aethiopiam ut Gymnosophistas & famosissimam solis mensam uideret in fabulo. Quo in loco Aethiopiæ Gynosophistas tribuit, cæteris fere in India sitos. ¶ *ἐλιουτράπεζα*. hoc est solis mensam. Nam græcis *ἐλιος* sol *τράπεζα* mensa dicitur. Cælius multæ uir lectionis & quæ nomina

Solis mensa.

Hieronymus.

tim citare uel recentissimum non pigeat, lib. xvi. ant. lectio. scribit. Solis mensam adagio dici diuinitum opulentorumque hominum domos omnium rerum copia ubertim affluentes expositasque inopum necessitatibus & alimētis. ¶ Lacus. Solinus. Est ibidem lacus quo perfusa corpora uelut oliuo nitefcunt, ex hoc potus saluberrimus est ¶ Penitus accipiat. Quæ undæ tenuitatem indicat & dulcedinem, quanto enim spissior est falsiorque latex tanto magis immissa sustinet, ut. cvi. cap. secundi libri scribit Plinius. Albertus secundi Meteororum, tractatu tertio, illo probat quod ouum recens immisum aquæ dulci mergitur/in salsa uero supnatat. Quod ita esse uidi cum experiret Andreas Perlachius Styrius/e Collimitiana schola profectus Astronomus insignium doctrinarum eximie peritus, Asphaltites ergo quod aquæ est spissæ & bituminosæ/quæque iniecta pondera/ nulla fabula/ sustinere creditur. ¶ Lycaones. Lupus est ceruice iubatus & tot modis uariis/ ut nullum colorem ei dicant abesse, Solino. Plinius in Indis Lycaones esse lib. viii. scribit, nisi si exemplarium uiciū est, Certum est Plinianam lectionem inibi a Solino ut sepe alias conturbatam esse. ¶ Sphingas. Fuscus huic bestię pilus est & geminæ in pectore mæmæ, ut Plinius & Solinus tradunt, & Diodorus li. iiii. meminit. ¶ Tragopanadas. Aquila maiores, cornua in tribus curuata habentes, ferruginei coloris, tamen capite Phœniceo. Hos & Pegasos fabulosos existimat Plinius. ca. xlix. li. decimi, sicut & in Scythia fabulosos Gryphes. ¶ Oras. Quæ supra memoratam Aethiopiam in meridiem

Adagium.

Andreas Perlachius Styrius.

Tragopandæ.

POMPONII MELAE

& ortū inclināt. ¶ Ripæ. Ob præcipitè asperitatem/qualis in amniū ripis frequenter est, cū littora ut plurimū plana sint. ¶ Dubiū aliqñ. Quē admodū de Oceano septentrionali/paulo ante retulit, At deprehensum esse ait circū circa mare esse, cū Hannonis tū Eudoxi ambitu, Hodie istaurata per Portugallia reges nauigatione to

Hannonis nauigatio.

tus circuitus eius innotuit, nec est dubiū Oceano terras claudi pari undarū ui in Austrino latere, cū in omnibus quæ ad uberē aquarum prouentū faciūt, austrin⁹ polus seu Zona illa extrema/ cū nostra frigida septemtrionali pueniat/ ut supra ostendim⁹. ¶ Hanno. Pli. ca. lxxix. lib. secūdi, Hanno inquit Carthaginis potentia florente circūuectus a Gadibus ad finē Arabiæ nauigationē eam prodidit scripto. De Eudoxo idem inibi pari sententia, meminit & Strabo pluribus secundo li. ¶ Muti pop. Meminit hox a ca. xxx. præcipio li. sexti Plinius & in Aethiopiæ descriptione Solinus, par mō

Augustin⁹.

Plinius.

Ignis magnus usus.

stroz uarietas i Indiæ locis/de quibus Pli. ii. ca. lib. vii. Augustinus octauo ca. xvi. de Ciui. dei, existimat monstrosas gētes, aut nullas esse, aut si sint/ hoies non esse, aut ex Adam ortos si homines sint, Deus enim creator omniū qui ubi & quando creari quid oporteat uel oportuerit ipe nouit/sciens uniuersitatis pulchritudinē quarū partiū uel similitudine uel diuersitate contexat. Lege Augustinū qui melius doctiusq; quā Plinius/cuius hæc uerba sunt. Animaliū hominūq; effigies monstriferas circa extremitates eius gigni minime mirū/artifici ad formanda corpora effigiesq; celandas mobilitate ignea & c. tanquā igni celoq; hominis generatio potius quā homini debeat. ¶ Ignitus ignis. Plinius, Quibusdam, inquit, ante Ptolemeū Latyrū regem Aegypti ignotus fuit usus igniū. Sed cōuenit q; sub Latyro floruit Eudoxus. De ignis usu quā cōmodus, frugifer/ quā nostræ maxime naturæ, quæ a crudis rigidisq; abhorret, cōueniat/ omnes norunt: quāq; & magna nocumenta insunt/ & prope inuitata pericula, nihil enī est omnium quod ignis impetū facile subterfugiat, Præterea ex calore sani morbi & celeres/ quos inuasisse mortales Poetæ fabulantur/ quando Promethei furto ipsi⁹ ignis usus innotuit. Mundum uero igne periturū præter uetustatē/ fidē nostræ cōfirmat ueritas. Scribit Rhodiginus octauo libro, hominē quoniam cœleste ac immortalē animal sit igne solum uti, qui nobis in immortalitatis argumentū datus sit, qd

diu fuit, esset ne ultra pelagus, caperet ne terra circuitū, an exhausta fructu sine fine Africa se extenderet, uerum si Hanno Carthaginēsis exploratū missus a suis, cum per oceani ostia exisset, magnā partē eius circūuectus, nō se mari sed cōmeatu defecisse memoratū retulerat, & Eudoxus quidā auox nostrorū tēporibus cū Latyrum regē Alexandriæ pfugeret, Arabico sinu egressus per hoc pelag⁹, ut Nepos affirmat, Gades usq; puectus est, ideo eius oræ nota sunt aliqua. Sunt autē trās ea quæ modo deserta diximus muti populi, & quibus pro eloquio nutus est, alii sine sono linguæ, alii sine linguis, alii labris etiā cohærentibus, nisi q; sub naribus etiā fistula est per quā bibere auent, sed cū incessit libido uescēdi, grana singula frugū passim nascentiū absorbere dicuntur. Sūt quibus ante aduentū Eudoxi adeo ignotus ignis fuit adeoq; usus mirū in modū placuit ut amplecti etiā flāmas & ardētia sinu abdere, do

ignis e' cælo est, cuius natura quoniā mobilis est & sursum nititur uitæ conti-
nē rationē. Ideoq; in sacris semp eius rātus usus in omni religione existit, cū
cæteris tū uel Romanis uestali delubro eū pudica uirginitate aliqñ custodiē
tibus. ¶ Super eos. In occasum uersus. Est aut opus, ut p hac Pōponii lectio

a nec noceret, maxime libuerit. Super eos grādis lit-
toris flexus grandē insulā includit, in qua tantū
fœminas esse narrant toto corpore hirsutas &
sine coitu mariū sua spōte fœcūdas/ adeo asperis
efferisq; moribus, ut quædā cōtineri ne reluctenē
uix uinculis possint, hoc Hanno retulit, & quia
detracta occisis coria pertulerat, fides habita est.

Ultra hūc sinum mons altus, ut Græci uocant,

περὶ ὅχημα perpetuis ignibus flagrat, ultra mon-

b tem uiret collis longo tractu lōgis littoribus ob-
ductus, unde uisunt patentes magis campi q̄ ut
prospici possint, Panum, Satyrorūq; hinc opiz
nio causæ fidem cœpit, q̄ cū in his nihil culti sit,
nullæ habitantiū sedes, nulla uestigia, solitudo
in diē uasta, & silentiū uastius, nocte crebri ignes
micāt, & ueluti castra late iacētia ostendunt, cre-
pant Cymbala & Tympana, audiuntq; tibiē so-

ne, Africæ orā interio-
rem nō eo mō ut ho-
die secundū orā dep-
hensa est, sed p ueterū
tabularū fide magna
parte meridianæ pla-
gæ carentiū/ animo p
sequamur, Nā ne Pro-
lemeo quidē rota no-
ta fuit, & illi q̄ circum
nauigasse olī ferūtur/
monstra magis quam
terræ situm cōmemo-
rantes/ cætera inabso-
luta reliquere, qđ ho-
die impiti nautæ quo-
q; solent. ¶ Fœminas.
De iisdem Pli. xxxi. ca-
pite sexti. Gorgones
appellat & ipsas insu-
las Gorgonas, quarū
ut alio loco, infra me-
minit Mela. Pelles his
abstractas Hanno cū
rediisset incolumis,

Fœmiæ hir-
sutæ.

Carthagine in Iunonis templo suspendit/ quæ adusq; eius urbis ruinam du-
rauerunt: Quod autē sine mariū concubitu gignant, fabulosum esse indubiū
est, nisi Zephyro in quē inclināt fœcūdas esse eas quis putet/ eo modo quo
in Hispania asturum equæ, nā concinne illis & hæ nugæ sunt. ¶ *περὶ ὅχημα*.

Deoz uehiculū, q̄ in eo Deoz esse sedes uideatur, ita nominat li. vi. Plinius.

Quoties de hoc monte lego/ toties mihi paradisi situs incidit, adeo incertus
nostris, ut quo loco sit, aut plane quid sit, ipse nesciam, Et est mirū Bedæ tra-
ditionē tantū ualuisse, ut tota prope posteritatis cohors in eius uerba iura-
rit. Scripturus fuerā hoc in loco quicquā, sed penituit consilii, cū/ q̄ cursum il-
lud & improvida festinatione futurum intelligebā, tū etiā/ q̄ offendere eos
nolui (imane em̄ sæuiūt) quoz imperitia immo pertinacia nullū amplius q̄-
rēdæ ueritatis scrutiniū admittit. Nā sunt qui immori erroribus suis malunt,
quā pati/ ut alii scire uideant quod ipsos preterierit. Alioz istud esto/ ne qs
nobis illud obiiciat, Suror nō ultra crepidas. ¶ Aegypanū. Meminit eorūde

Paradisus.

Plinius, uerū propius Athlantem primo ca. quinti lib. imo in ipso Athlante,
Cuius incolarū inquit neminē inter diu cerni, filere omnia haud alio quā so-
litudinū horrore, subire tacitā religionē animos propius accedentiū, prerq;
horrorem elati super nubila atq; in uicinia lunaris circuli/ Eundēq; noctibus
micare crebris ignibus. Aegypanū Satyrorūq; lascinia impleri, tibiæ ac fistu-
læ cantu/ tympanorūq; ac Cymbaloz sonitu strepere/ celebrati autores tra-
didere. Spaciū quoq; immensum & incertū iuxta esse ait. Addit Pli. plerosq;
Græcoz Latinorūq; Hānonis Carthaginēsis illa loca explorare iulsi/ cōmēta

Aegypanū
silentium.

POMPONII MELAE

Satyr. rios secutos/fabulosa quædā tradidisse/quoꝝ nec memoria ulla nec uestigi-
um extet. Quin & Strab. lib. ult. fabulosa multa de interioris oræ tractu uete-
res retulisse cōmemorat. ¶ Satyroꝝ. Satyroꝝ nihil esse hominis p̄ter effigi-
em scribit, at homines esse, recepta hodie historia testat, quæ diuo Antonio
Satyrū obuiā factum

quæsitumq; quis eēt, nantes maius humanis. Tūc rursus Aethiopes, c
permodeste respōdis- nec iā dites ut hi quos dixim⁹, nec ita corporib⁹
se tradit. Græci σάτυρ- similes, sed minores scultiq; sunt, & nomie Hef-
uirile membrū uoca- perio. In hoꝝ finib⁹ fons est quē Nili esse aliqua
runt, a quo ipsis existi- credibile est, Nuchul ab incolis dicitur, & uideri
mant esse nomē quo- potest nō alio nomine appellari, sed a Barbaro
niā lasciuī & in libidi- ore corrupti⁹, alit & flumē & minora quidē, eiuf-
nem propensi esse cre- dem tñ generis aīalia gignēs, aliis om̄ibus in oce-
derentur. Sunt iuxta- anū uergentibus solus in mediā regionē ad oriē-
eos & Blemix, quorū- tem abit, & quonā exeat incertū est. Inde colligiz d
Pompon. lib. i. memi- tur Nilum hoc fonte conceptū actumq; aliquā-
nit, eos trūcos credūt- diu per inuia & ideo ignotū, iterū se ubi ad Eoa
nasci/parte qua caput- p̄cesserit ostēdere, cæterū spacio quo abscondit̄
est, os tantū & oculos- effici, ut hic alio cedere, ille aliunde uideat̄ exur-
habere in pectore, ut- gere. Catoblepas nō grandis fera, uerū grande
scribit Solinus. ¶ Ae- & pergrande caput ægre sustinens, atq; ob id in
thiopes. Strab. quoq; li- terram plurimū ore conuersa, apud hos gignit̄,
bro primo/in Home- ob uim singularem magis etiā referenda, q̄ cum

**Hesperii Ae-
thiopes.**

**Solini in
curia.**

Catoblepas

Gorgones.

tiam uenere primū hoꝝ qui a Gadibus egressi occiduū litt⁹ perlustrauerūt,
Nam medii illi in Austrū uersi, sicut & regio eoꝝ p̄sus ignoti fuerūt, ait Str.
Pauci em̄ ambierunt, & si qui circūuesti sunt/ ut diximus/ nulla illi terrarum
habita obſuatiōe nihil certi unquā tradiderūt. ¶ Dites. Eoꝝ em̄ regio mag-
na ex parte male habitatur, habet autē Camelopardales, Elephātes, Leones
& Calamos Indicis magnitudine similes ut ex Iphicrate tradit lib. ult. Strab.
Hesperios autem dictos uel ab Hespero Athlantis fratre, uel q̄ in occasum
uergant. ¶ Fons est. De hoc primo lib. ubi de Nili ortu mentio erat/ dictum
est, Plinio iam Niger iam Nigris dicitur, nisi/ quod nō puto/ diuersi sunt. So-
linus falso Tigrin nominauit, ut ostendit Hermol. ¶ Corruptius. Latinis em̄
Nygris uocatur, aliqui codices quos uiderim sic habēt, sed Barbaro ore cor-
ruptius/ aliter purius Nigris, ut sensus sit Barbare Nuchul dici cū purius aliis
Nigris dicatur, sed alia mihi lectio potior est. ¶ Eoa. Vbi, inquit, per deserta
fluens orientalem orā attigit. ¶ Hic. Fons Nuchul. ¶ Ille. Nilus. Incertā em̄
hic originē facit, q̄ crebro euanescit & mox aliubi rursus enascit̄. ¶ Catoble-
pas. Fera modica alioqui cæterisq; membris iners, caput tñ prægraue ægre
ferens, ideo deiectum semper in terram/ alias internecio humani generis, oī-
bus qui oculos eius uidere confestim expirantibus. Pli. xxi. cap. octauī libri.
¶ Gorgones. Sunt qui Dorcades legant ut Perottus legit, uerum Gorgones
Plantiquā Gorgonū domum bidui nauigatione distantes a p̄tinēte, memi-

nit loci eiusdem. iiii. Metamorph. Ouid. ex quo notior quoque fabula est quā ut refertur debeat, tres fuerunt Stenia, Euriale & Medusa, Phorci filiae. Ideo Luca. lib. nono, Finibus extremis Libyes/ubi feruida tellus Accipit oceanum demisso sole calente, Squalebāt late Phorcinidos arua Medusae. &c. Ἑσπερίδες

Hesperu-
ceras.

a impetu morsuque nihil unquam sauiat, oculos eius uidisse mortiferū. Contra eosdem sunt insulae Gorgones/domus, ut aiunt, aliquādo Gorgonū. Ipsa terrae promontorio, cui Ἑσπερίδες nomen est/finiuntur.

ATHLANTICI MARIS ORA ET INSVLAE.

b **I**nde incipit frons illa quae in occidentem uergens mari Atlantico abluitur. Præa eius Aethiopes tenent, media nulli, nam aut exusta sunt, aut harenis obducta, aut infesta serpentibus. Exustis insulae appositae sunt, quas Hesperidas tenuisse memorant: in harenis mos est satis de se consurgens, uerum incisus undique rupibus præceps/inuius & quo magis surgit/exilior, qui quod altius quā conspici potest usque in nubila erigit, cœlū & sydera non tangere modo uertice sed sustinere quoque dictum est. Contra fortūatae

Ἑσπερίδες. Hesperici cornu. Plinius. xxxi. cap. sexti, Promontoriū inquit quod uocamus Hesperionceras/inde primū circūagente se terrarum in occasum ac mare Athlanticū. Inter hoc & Theonochema montē quadridui nauigationē interesse a libi refert. Quāquā in locorū situ per hunc tractum non plane inter Pliniū Ptol. & Melam conuenit, nā pleraque prope Athlantē illi statuunt, quae longe ab eo Mela seiunxit. Ceterū Hesperionceras Plinio, Solino ut emendatiores codices habent Hesperuceras dicuntur, ut & Pōponio mutato tantum casu.

HESPERIDAS. Hesperides. Hæ ut Lactantius apud Statium tradit,

Hesperii fratris Athlantis fuerunt filiae, ad quas Hercules uenit, & dracone qui hortū custodiebat iterēpto aurea abstulit poma, ut retulit Oui. li. Meth. iiii. Historiā perque diligenter reddidit Solinus. De iisdem li. iiii. Silius. Quid domus Hesperidū, aut luci iuere dearum Fuluos aurifera seruantes arbore ramos? Mons est. Atlantem intelligit/de quo nihil non retulit primo capite quiti lib. Pli. Silius primo libro multis uersibus. Strabo lib. ultimo & in mundi memorabilibus Solinus. Virg. Aeneid. iiii. Iamque uolans apicem & latera ardua cernit Atlantis duri cœlū qui uertice fulcit Atlantis cinctum assiduis cui nubibus atris Piniferum caput, & uento pulsatur & imbri, Nix humeros infusa regit/tum flumina mento Præcipitat senis & glacie riget horrida barba. Fuit hic Mauritaniae rex Astronomiae studiosissimus, nā Pli. teste syderum rationē primus inuenisse creditus est, & quia Hercule ad Hesperides tendentem motus syderum docuit, uterque cœlum sustinuisse humeris fertur, quod altissimo in monte cœlū essent contēplati. A Perseo quē hospicio phibuit quod Iouis proles esset in montē Gorgonis capite uiso uersus est, ut tradit Seruius. Lege Ouid. lib. Meta. iiii. Allegoriā super Athlante haud indignā scitu ex Iohanne Grammatico Cœlius adnotauit lib. ant. lect. nono. cap. xvi. Diximus ante duplicē Athlantē in Africa esse, Herodoto, Ptol. ceteris fere, priorē Mauritaniae

Atlas.

POMPONII MELAE

- Fortunata insula:** & illum cuius hic Pōponius meminit. ¶ Fortunata insula. De harum nominibus, inquit Solinus, expectari magnū mirum reor, sed infra famā uocabuli res est. Meminit earū Plinius. xxxii. capite sexti. Sex nūero sunt etiā Ptole-
meo / quarum qualitas nō penitus ad nūcupationē sui nomini congruit: ait Solinus, unica tātum non nihil fertili sed calore tamen retro infecta, ut Iuba rex idoneus autor tradidit. Fertilissimas Mela putat, ne q̄s nomē temere infulis datum existimaret. ¶ Ingenio. Natura, ut Gellius sexto capite libri tertii de palma. Quoniam ingenium inquit eiusmodi ligni est ut urgētibus prementibusq̄ nō cedat. ¶ Rifu. Plane Sardonio simili, de quo celebre est adagium, cum coactus risus aut
- Miri fontes.** miserā qua p̄mimur, aut seruitutem doloremue dissimulat. Constat mirabilem passim fontium naturam esse, cū ex Plinii trigesimo primo libro, tum aliis uero idoneis scriptoribus, nec in corporis solū qualitātē, sed & in affect⁹ & scelera. Sicut in Sardinia fontes esse Solinus confirmat / qui oculis medentē & ad coarguendos fures sunt efficaces, Nā si quis sacramento raptū negat, & lumina aquis attrectat, ubi periuriū non est, clarius cernit, si perfidia abnuit / detegitur facinus cecitate & captus oculis commissum tenebris fatetur, Philostratus autor est lib. de Apollonii uita primo, iuxta Tyanam quæ Cappadociae urbs est, aquā esse Ioui, ut accolæ referunt, sacram: fons eius frigidus sane scater, ebullit autem non secus atq̄ igne calefactus lebes, hanc puris & iuramenti fidem seruantibus uiris aspectu placidam & gustu dulcem esse perhibent, periuris uero & infidis palam aduersari, Epota namq̄ oculos pedesq̄ ac manus peierantis innadit pustulis ac uomices totum corpus inquinans, nec discedendi facultas est, palam his quæ cōmiserint confitentibus. Bene agit q̄ hæc locat inter fabulosa. Quamq̄ audio uulgo credi in Badensibus Thermis quæ ad Rhenum sunt fonticulum esse feruentis aquæ in quem si quis pullū gallinæ aut aliud huiusce generis merferit, facile deplumari uolucrum, Si furto subtraxerit, nihil efficere calorem, nec plumas solui, aperto furti iudicio. ¶ Himantopodes. Noti ex Plinio Solinoq̄, Loripedes, Autololis inibi contraria natura est, nam mira præstant uelocitate. Silius. iii. libro. Nec non Autololes. Autololes leuibus gens ignea plantis Cui sonipes cursu, cui cesserit incitus amnis Tanta fuga est, certant pennæ, campumq̄ uolatu Cum rapuere, pedū frustra uestigia quæras. De Pharusiis lib. i. dictum. ¶ Hercule. Berofus libro antiquitatū quinto, Herculem cum qui Osiridis filius Libycus cognominat⁹ est, Antēū in Libya sustulisse scribit, quem & ad Pharusios peruenisse uerisimile ē, supato Atlante. Constat autē in illa loca, ut Plinius tradit, præter Herculem & Perseum, Hannonē Carthaginensem primū ex Barbaris peruenisse accōmentarios de his edidisse, E Romanis aut Suetoniū Paulinum Claudii

auspiciis quem se consulem uidisse ait. ¶ Ebore. Nā & illic Elephāti sunt/cæ-
terum Aethiopicis Indicisq; comparati/Nothi, hoc est spurii, ut primo libro
dictum est, De Berinis & Teroris ex innumera gentium ea littora habitatiū
multitudine nihil quod afferrem reperio. ¶ Nigritarū. Hi iā sunt noti, sed a

Elephantes
nothi.

Nigrita.

- a ni ebore abundant. Nigritarum Getulorūq; pas-
sim uagantium ne littora quidē infœcunda sunt
purpura & murice efficacissimis ad tingendū, &
ubiq; quæ tinxere clarissia. Reliqua est ora Mau-
ritaniz exterior, & in finē sui fastigiantis se Afri-
cæ nouissimus angulus/ iisdem opibus sed min⁹
diues: ceterū solo etiā ditior, & adeo fertilis etiā
ut frugum genera nō cū seratur modo benignis-
sime procreet, sed qdam pfundat etiā nata: hic
- b Antæus regnasse dicif & signū quod fabulæ cla-
rū prorsus ostendit collis modicus resupini ho-
minis imagine iacentis illius, ut incolæ ferūt, tu-
mulus, unde ubi aliq; pars eruta est, solēt imbres
spargi, & donec effossa repleant/ euehiūt. Ho-
minū pars syluas frequētant minus q̃ quos mo-
do diximus uagi. Pars in urbibus habitant, quæ
ut inter paruas opulētissimæ habent pcul a ma-
ri, Gildano, Dulbritania: propius autē Sala &
c Lyxo flumini lunxo pxima. Ultra est colonia &
fluuius Gnas: & unde initiū fecimus Ampelusia i
nostrū iā fretū uergens p montoriū operis huius
atq; Atlantici littoris terminus.)

Nigri flumine dicti Ni-
grita. De Getulis ali-
bi retulim⁹. ¶ Purpu-
ra. Plī. vi. cā. lib. xxxv.
Purpuras fuisse prestā-
tissimas, Tyrias, Getu-
licas & Laconicas scri-
bit, quib⁹ puteolanas
pferit. De Mauroꝝ mo-
ribus ante dictū est: le-
ge Procopiū lib. bel-
li Persici quarto. ¶ Fa-
stigiātis. In angulū cō-
trahentis, ut lib. i. ostē-
dimus. ¶ Profundat.
Edat, sponte nata.

Purpura op-
tima.

¶ Antæus. Hic Neptun-
ni & terræ filius credi-
tus sexaginta cubitis
adcreuisse fertur, Stra-
bo ultimo lib. scribit
Gabinū Romanū scri-
ptorē apud Lingē An-
tei sepulturā esse tra-
didisse & tibiā cubito-
rū. LX. quā a Sertorio
nudatam fuisse ait &
rursus terræ manda-
tā. Quod indicat credi-
tū esse id quod refert
Pōp. nō licuisse nuda-
ta eius ossa iacere pro-

Antæus.

pter imbres sparsos. ¶ Minus uagi. Quam Getuli quiq; supra eos degunt
ante recensī. ¶ Gildano. De his urbibus nescio an alibi legerim, At Pom-
ponio danda fides, haud longe ab his oris nato. ¶ Sala. Fluuius cuius Plinius
meminit cognominis. ¶ Lix. Eadem Lixa, Lixus, Lixū itēq; Lixō atq; Lix-
um, ipse autē amnis etiā Lix Ptolemeo & Antonino nominatus ut a quinti
lib. principio apud Pliniū Hermolaus docuit. De Gna quod sciā nec Plīn. nec
Strabo meminit, nec sane Ptolemeus. De Ampelusia unde cœperat, primo li-
bro legito. ¶ Huius operis. Eleganter admodū dictum, nam quod in terræ
situ alibi finē facit/ hic decursum secundū tot ingentiū terrarum oras stilum
cohibet, Pari elegantia Horati⁹ primi sermonū Saty. quinta, itineris sui clau-
dens nomenclaturam ita ait, Brundusiū longe finis chartæq; uiæq; est.)

Lixus.

DEO OPTIMO MAXIMO SIT
GLORIA.

L

IOACHIMVS VADIANVS HELVETIVS CAN-
DIDO LECTORI SA.

ABES tandem candidissime lector, quisq; es (omne enim bonu ca-
didumq; compellare libet) in tres emendatissimos Pöponii libros,
utcuq; absoluta & intra sextu mensem subcisiuis laboribus a me co-
scripta Scholia, quæ boni consulas uelim. Id em, bona numina testor, cū hunc
laborē suscepissem/unice erat in uotis/ ut ratioe studiosæ iuuetutis habita,
doctis per Germaniā uiris testatū facerē, opā nostrā seuerius, si qñ foret op?
eflagitatā nulla in parte studiorū decori pro uirili defuturā esse: mō intelli-
gerē nō ingratos futuros eos quorū gratia laboraremus. Qd ad me attinet,
nulli gloriæ loc⁹ esto, nā nulla me urget ambitio. Qd si p genuino illo amo-
re quo sibi humanæ fragilitatis sollicitudo blanditur, curandū est/ ne ingloriū
plane ignoti; apud posteros simus uixisse me alio in opere tū testabor, cū
& firma magis erit lectio/ & ipsa quæ sapientiæ condimentū est/ ætas aucti-
or fuerit, tantū Deus optimus maximus uitā mihi lōgiorem esse uelit. Scio
non defuturos qui modestiā nostram non agnitori/ uerbosa nos cōmenta-
ria potius quam Scholia edidisse contendunt. Liberū sit illis, uocare quo ue-
lint nomine, Ego tenuia breuiq; præguſtamenta, in tanta cæli, terrarum, gē-
tium, oppidorū, mariū, fluminū, mōriū, uarietate/ quæ scripsi ægre Scholiorū
titulo dignabar/ quod uidere minimū esse ex immēſitate quadā intermina,
quod deprompsissemus etiā si longius fuisſet quā ipse autor quē interpre-
tati sumus scripsimus. Porro q noscendæ terræ studiū intermiſſum hodie a
nostris magna parte intelligebam, non potui abſtinere quin paſſim ex nobi-
libus autoribus in medium adductis locis hiſq; paulo diligentius expoſitis
quæ non uulgaria aut omnino proſtrita uiderent, ſtudioſam iuuentutem ad-
monerem, quanta ingenuis illis ſtudiis neglectis/ in caligine ignorantia uer-
ſaretur, quantaq; cura, ſtudio, diligentia optimi quicq; & receptiſſimi ſcripto-
res, eas artes quæ hodie uel doctioribus quibuſdam deſpectui ſunt, tractaue-
rint. Quāq; pro ueritatis cuſtodia ſine diſcrimine recentiſſimos ſimul & uetu-
ſtiſſimos in hiſ Scholiis noſtris citauerim, aliam rationē ſecutus ac illi ſolent
qui contra ueterū conſuetudinē ita deſitæ uetuſtati inhiant, ut neminē iuni-
orum ſuæ paginæ concedant locum, tanq; aut illis præcluſa induſtriæ uia ſit,
animis noſtris pænuria quadā rerū emorientibus, aut hi non uel recentiſſi-
ma ediderint/ quando quod multiplici lectione & uaria experientia compa-
ratum eſſet, ediderunt. Et eſt alias nuſquam maior recētioribus danda fides,
quā in terræ noſcendæ ſitu, in gentiū moribus, in naturæ locorum perqſitio-
ne, mutantur em plarāq; intereuntq; quæ dum illi ſcriberent maxime floru-
ere, Minime uero dubites candide Lector/ urbes multas a Pöponio redditas
quarū ne rudera quidem hodie extēt, earū nihilominus ita nos meminim⁹,
ut extare etiam nū & florere uideri poſſēt, quod non abſq; conſilio factū eſt,
Nam dū ipſam animo uetuſtatem ſequimur/ dū hiſtoricos, poetas, coſq; qui
inſignes naturæ uires ſcrutati ſunt/ legimus, euenire ſolet, ut niſi promptam
uel eorum quæ deſierint memoriā habeas, nihil proficias. Quot claras urbes
in Catalogo illo ſuo Græci roboris in Troiam euntis uatū pater Homerus
enumerat/ quarū pauca extant? Quot Maro paſſim: quot Thucidydes? quot
Liuius? ut alios prætereā. Quas ſcire preſtat/ non ubi ſint ſed ubi fuerint: por-
ro & illud prudentiā iuuat ſcire quo mō plurimæ ex illis interierint. Nemo
uero miretur me nihil aut parum in recētia paſſim euagatum eſſe nomina/
nec tradidiſſe quæ hodie urbes terrarū potiſſimæ, quæ gētes, qui mores ſu-
perſint. Regum illud onus eſt & uictricū gētiū, nō noſtrū, & tale quidem ut
uni a licui fides dari non facile debeat, niſi multa eruditione & mathemati-
cis inprimis doctriſinis præſtiterit. At ſunt hodie ſuſtuaria pœna digni q; lucrī

gratia quolibet picturas modo illæ gratiam ex coloribus monstrisq; interser-
tis pariant, imperitæ plebiculæ ostentare audent, nugas suas celatum iri spe-
rantes quod exterarū gentiū immanitate ne Europa quidē tota nobis ho-
die pateat. Ad Pomponiū redeamus quē multis in locis emendatiore factū
cognosces, cum priuata diligentia, cū exēplaris scripti fide, cuius mihi ex An-
dreæ Scriborij Mathematici libraria supellectile copiam fecit Georgius Colli **Georgius**
mitius Mathematicus doctissimus, Andreæ quidem dum in humanis esset, **Collimitius**
discipulus, nunc illo mortuo, in nullo doctrinarum genere doctissimo pcep-
tore minor, Cui gratias haberi uelim/ q; eo beneficio & Melæ nitorē/ & stu-
diosorū cōmodum maxime iuuit. Confer nostra aliis & ita esse fateberis.

IOACHIMI VADIANI HELVETII POETAE. LAV. AD

Rudolphum Agricola Rherum Epistola, in qua
locorum sequentium fit explicatio.

- C** QUID Pli. cap. ii. lib. septimi, per Dodrantem intelligat, ubi de
Pygmæis scribit: & ibidem de Pygmæis pulchra.
- C** Quid idem per Vnciam ca. xvi. intelligat, cū Gabbarem scribit lon-
gitudinē habuisse nouē pedū & totidem unciarum.
- C** Locus Persii. Si Costam longo & c. ex Sary. prima.
- C** De Antipodibus q; sint, & quomodo sint, pulchra disputatio.
- C** Quæ causa Augustinū ad negādum Antipodas esse impulerit, &
an recte negauerit.
- C** An Lactantio in Antipodum refutatione danda sit fides? & inibi
quā temere aliqui idē autor, de reb; nō satis sibi cōptis disseruerit.
- C** Macrobiū & priscos fere in Antipodū situ lapsos fuisse.
- C** De lacu Acronio & Veneto quos Rhen; fundit pulchra: & quod
apud Melā lib. tertio non Acromus sed Acronius legendū sit.

PRAETEREA.

- C** Locus Lucani ex libro sexto de Dorio.
- C** Locus Virgilii ex primo Georgicorū de uertice Austrino.
- C** Locus Ciceronis, ex libro Somnii, de Antipodibus, & pluraq; alia
lectu scituq; non indigna.

CVNRADVS SCIPIO LECTORI.

Lector in his si displicuere inuenta, repente
Dispeream: dubitas? pellege/ certus eris.

RVDOLPHVS AGRICOLA IVNICR RHETVS
Caspari Vrsino Sylesio, insigni Poetæ. S.D.

EDICO EGO tibi mi Caspar, laborem minimū, quo in scribendis literis, ego & Vadianus uti solemus, nisi em̄ quod ad me attinet/ extemporarium dicerē/ quod ad amicos perferendū literis includo, plane mihi ipsi nō iniuria uideri possem iniuriosus, qui aliud quā res habeat assererem. Idem & Vadianū solere per hos proximos menses, quibus cōubernio suo mihi datur perfrui cottidie experior. At cur (ais) non grandia nobis dicas potius? paruo em̄ ea estimari nostri, quæ facile ad manū sunt. Qui scis, Caspar, an maiora apud me sup̄ sint debita tibi? id quod & ingeniū tuū & eruditio omniū bonorū studiorū accessione in te parta mereat. Quanq̄, ut quod sentio dicam ne hæc quidem a te cōtemni uolo, esto subito fortassis labore parta sint. Causa est q̄ ingenia paulo acutiora & peritiora paruo sæpe labore ea quæ minus eruditis magno sudore uix excogitari possent, edere solent, digna doctorum & tui similiū lectione. An de me loquar quæris? Non equidem sed de Vadiano nostro, cui⁹ tibi eruditio & humanitas perinde ac mihi nota est. Postremo quia & me & Vadianū pari amoris officio complecteris, perspectum erat mihi te utriusq̄ Idilliis hoc est subcisiuis horis conscriptis animi laxamentis, imo lris, oblectatū iri. Valebis igitur, legesq̄ ista aliis non ut anagnostes sed ut censor.

VIENNAE. xiiii. Kalen. Iulias. Anno. M. D. XIII.

IOACHIMVS VADIANVS HELVETIVS, POETA A

Cæs. Laureatus. Rudolpho Agricola: Iuniori, Rhetor. S. D.

Ratæ admodum istæ gratiæ fuerunt, quas egisti mihi proximis literis tuis Rudolphæ amicissime, quod paulo diligentius & ut amicū decebat enixe de tua ualitudine certior esse cupiissem. Ego postquam rumore quodam ad me perlatum erat, te cum Cracouiam egressus Istrogranum uenisses in grauem morbum incidisse, uix dixero quantum animo consternatus fuerim, nam & dolui impense, & pro tua incolumitate Diis immortalibus uota non cupaui, eademque lectis proxime literis tuis exsolui, quod leuiuscula febri percussus/integro conualuisse intelligebam. Quæris quæ causa sit? Agricola
laus.
Non ea quidem/quod mihi de facie notus, paulo ampliorem mecum permutuam uitæ consuetudinē/familiaritatem contraxeris, quo bono, utpote primo amicitia glutino, ambo hactenus priuati fuimus, partim locorum interuallo, partim conditionum nostrarum ratione ut puto cogente, Sed ob id magis, quod tuæ mihi literæ eruditionis & humanitatis testes indicesque extitere, quoad istud gratæ noticiæ inter nos oblectamentum durauit: in his enim præter elegantiam quam tibi propemodum peculiarem esse animaduerti, præterque omnia humanitatis & amoris officia, perspicacis animi tui indefessa in rerum scitu dignarum perquisitione, sollicitudo deprehendit: qua soles, quasi ignorantie impatiens adeo indies magis magisque prouocari, ut ex his quærere & sciscitari non ducas erubescendum, quibus doctrina tollerantiaque studioque, si non superior, certe non impar es. In quorum numero me cum primis statuo, tenuis eruditionis & nulli consilii hominem, qui tamē complura quærere abs te phumaniter fero, cum quod eo fine non facis/ut de meæ ignorantie caligine hoc modo factus certior, ut mediocrem aut fortassis in literarum iudicio proletarium abiicias & asperneris. Tū etiam quod ingenua semper confessione & citra uerecundia ruborem una dubitare & hæere me dicere soleo/si quando interrogatus rei minus quā deceat satisfacere potero, nec communem inuestigandi laborem quo simul & doctior & exercitior euadam, adeo subterfugio, quin & gratificari libeat quæritibus quod oscitati mihi plerumque alacritatis & diligentia stimulos adhibeant. Id quod tu quoque subinde facis, cui utinam aliquod officio & sedulitate respondere uidear. Vellem tamen ut quoties aliquid a me esses petitur, id & simpliciter ageres & breuius, uolo equidem tibi esse persuasum, amicitia apud me pluris esse momenta quam suauia ista tua tectoria uerborum, quibus tu mihi nescio

EPISTOLA

quid philautiae conaris ingerere, Nā amplius quā par sit cōmendās, & adeo extollis ut nisi tuum in me amorē, quo in huiusce ampullas corripere cognoscerem, ex illiberali quadam blandiciarū ostentatione, hāc tua Encomia proficisci suspicarer. Cāterū ut petēti tibi pro mea uirili fiat satis, scias uelim ea me responsurū conditione, ut proximis literis ex te, quid de sententia iudices nostra, & quid rerū sit apud uos nouarū paucis intelligam. QVOD de Quintiliano scribis, perq̃ pbo, eū scriptorem adeo probari tibi, quē nemo hactenus (Ciceronē semp excipio) in tradendi exquisitissima diligentia, uerborūq̃ luculenta q̃dam proprietate uicit, Bibliopolæ nostri/qui Venetias codicū emendandorū gratia petiere/significāt mihi, institutiones suas castigatissimas inprimi ab Aldo Manutio Romano, cui hodie in edendis bonis scriptoribus palma datur, quā primū ad nos exemplaria perferentur, faciā quod optas. DE PLINII loco quod quæris, paucis accipe. Pes Romanus auto. Vitruuius cap. primo lib. de Architectura tertii sedecim digitis constat, cui si semipedem hoc est digitos octo addideris, cubitū facis. i. sesquipedē, quod idem est. Palmus autē græcis duplex est, maior duodecim digitos, de quo in eo, de quo quæris loco Plin. intelligit, illi nomināt Spithamen, minor qui Palestes uocatur, digitos tanrū quatuor. De quo in hāc uerba Vitruuius, Cubitū intellexerunt ex sex palmis constare, digitis uiginti quatuor &c. diuisis em̃ uiginti quatuor p sex proueniūt quatuor, ut nosti. Idem paulo infra ait. Palmus autē habet quatuor digitos, Maior igit palmus dodrans nominatur Plinio nō seorsum quidē, cū istud nomē sine respectu dici nequeat, sed ad pedem respiciendo, qui auto. Vitru. ex palmo creuit. Dodrans autem cū in pondere, tū in mensura, totū dicitur propositum, dempto quadrante, ut duodenarii numeri nouenarius dodrans est, eo q̃ quarta pars. i. tria desint, hāc autē numeroꝝ collatio secundū Mathematicoꝝ traditionem, proportionem facit/quā sesquiterciā uocant. Nouē itaq̃ uncia in respectu ad assem qui uncis duodecim cōstat dodrantē faciūt, quā ad assem se in proportionē sesquitercia habent, duodecim em̃ nouē continēt in se, & terciā nouenariū partem, unde recte sesquitercia dicit̃. Simili modo palmus, q̃ duodecim digitos. i. tres pedis quadrantes cōtinet, ad pedis mensurā collatus simili proportionē dodrās est, ita em̃ sese habet istoꝝ numeroꝝ facta collatio. Ne autem quis piā apud Plin. palmū minorem acciperet, dixit expressius, ternas Spithamas. i. ternos dodrantes nō excedere, quid Spithama sit perpulchre indicans, per hoc q̃ dodrantem appellauit, quacunq̃ ergo lōgitudine pposita

Locus Plin.

Proportio
sesquitercia.

(ut illa exactius capias) si eā in sedecim partes æquales absumpseris, duodecim partes respectu totius dodrās erūt, aut si in duodecim portiones distinxeris, nouem, dodrantem constituēt, Simile est & in alijs numeris, qui quaternario diuisi in æquas partes secernuntur, ut. 18. dodrans sunt respectu. 24. Item. 30. ad. 40. collata & c. Summe in manū mi Rudolphe bacillum quēpiā, eiusq; totā longitudinē ita coerce, ut ad numerū uigintiquatuor digitorū, transfuerso pollice metiendo excurrat, & proportionē cubitum statues in extremo eius digito, in fine decimi sexti digiti pedem signabis, in duodecimo autē Spithamā, cernesq; oculis tuis, cur dodrans ad pedis proportionē & quomō palmū faciat? & intelliges clarius in eodē libro locū Pli. aliū. Capite enī decimo sexto, de Gabbara scribens. Claudii principis temporibus ex Arabia aduectum, longitudinis fuisse nouē pedū & totidem unciarū ait, ubi per uncia duodecimā partem totius longitudinis quæ pedi respondet, intellexisse uidetur. Quando enim, gratia exempli. 16. digitorū longitudinē in partes æquales. 12. discerno, quilibet harū uncia idē pars duodecima respectu præpositæ longitudinis erit, quanq̃ audierim, quod per uncia digitum ibidem intelligendū esse putarēt, quod si ita esset, nō unciam sed digitum Pli. scripsisset, in uncia autem digitus intelligitur & tertia eius pars, id quod numeris citius deprehensum, mēsuræ & lōgitudine proposita facilius intelligitur. At de hoc equidē nil temere asseruerim, cū eo modo nouem uncias etiā Dodrantē appellare potuerit. i. duodecim digitos proportionē ad palmū. In utroq; autem hæc uocabula demonstrationis locum habēt, sicut cōmunia sunt Plinio quantitati & cōtinue & numeris discretæ: Pygmæi ergo, ut ad institutū reuertamur, quos Aug. cap. octauo lib. xvi. Ciui. dei, græcis a Cubito nomē obtinuisse ait, Spithamæi. i. palmares ob mirā eorū breuitatem, tres dodrantes non excedunt. Horū illustres scriptores persæpe meminerūt, quadā tamē situs diuersitate. Nā cū eos inter Indiæ gentes Plin. censeat. Pōponius lib. tertio in ea ponit Arabiæ parte, quæ ultra sinū Arabicum in Aethiopiā uergit. Strabo lib. decimo septimo, in iisdem locis fuisse creditos quidē, sed confictos existimat, hīc occasione fictionis ducta, quod in interiori Aethiopia, qua extrema ei⁹ terræ inhabitari uidebantur, oīa fere animalia exigua prouenire comperit, Contra uero Philostratus, qui lib. tertio ait, Pygmæos sub terra degentes supra Gangem posita loca incolere & uiuere nō uanū esse, cui cū Aristotele in eo quod specus habitari ab eis ait/ conuenit. Albertus lib. de animalibus. xxi. esse & uiuere eos quidē, humanæ tamen ræ

Alius Plinii
locus.

Pygmæi.

EPISTOLA.

tionis exactum usum habere negat, eamq; ob rem ca. iii. lib. primi eos homines sylvestres nominat, aliquid nostræ naturæ habētes in quadā deliberatione, & cap. iiii. secundi tracta. primi libri, Simiam & Pygmæm hominis similitudinē habere inquit. Pli. ca. xi. quarti & Solinus in Thraciæ descriptione ad Geraniam urbem iuxta Hæmum & Strimonē Pygmeos creditos fuisse Catizos barbaris dictos & a gruibus pulsos ait. Nosti quā eleganter de ipsis Iuuenalis & Gellius scribant. Volo hanc tanq̃ coronidē quo magis tibi gratificarer/ aliis quæ quæsiisti subiungere, ut meā in rebus ad te pertinētib⁹ sedulitatē, perinde atq; in propriis, promptam intelligeres. **MIROR** uero unde meorū tibi studioꝝ ratio pateat? aut quo demū nuncio me Persium interpretatū fuisse acceperis? qui tam festinanter & quasi aliud agens, studiosis nō nullis id ut prestarem ex me postulantibus, tam parū Satyrarū op⁹ transcurrerim. Cuius Satyræ primę loco eodē, quē tu mihi nominas, me aliquando nō parū tortū esse fateor, liberatū autē angustia fœliciei euentu, ceu deo quodā (ut aiunt) subito apparente. Nā anno ab hīc quarto, cū ego & Petreius meus Aperbacchus magni ingenii & plurimæ lectionis homo, Bibliothecam fratrū Prædicatoꝝ Viennæ bonorum libroꝝ innumera multitudine confertam, essemus ingressi, dum Poetas diligētius excutio, incido in Persii codiculū perq̃ uetustū cūq; loci qui me premebat maxime memor essem, cœpi reuoluere Satyrā primā & carmen illud reperio in hac uerba. Sic os tā longo subduximus Apennino, quo uiso perinde quasi Babilonas cœperim exultans Petreiu aduoco, qui una mecum sincero iudicio tam castigatā lectionē nō potuit nō probare. Nā & uersus hac ratione mollior leniorq; efficitur, qui alioq; ob. c. literam ingeminatā asperior erat. Sic costam lōgo: quemadmodum multi legūt, & interrupti montis pars saxosa osis nomine signatius quā costæ dici uidebat, quanq̃ & Apēnini pars costę nomine nō inepte dicitur, propterea q̃ ipse in modū spinæ totā Italiā medius dorso suo dirimit. Qd̃ si quis (si costā) legit sensus carminis, quasi ad sequentia ptinens suspenditur, quod esse neq; Doctissimos autē Persii interpretes, quo minus illi loco iudicium adhibuerūt, eo ipso prohibitos existimo, q̃ corruptæ lectionis dictio ad sensum fecit, pariter cum hoc uocabulo, os, cum costa sit os. Hoc ergo modo preterierūt, quod alioqui diligentius introspectanti non obscurū esse debebat. Versum autē illū depromptū existimo ex aliquo de Hānibalis per Alpes transitu, Poemate, in quo Pœnus quispiā historiæ enarrator introductus, sinemq; loquēdi factur⁹, sic finiat. Sic os tam

Loc⁹ Persii.

Petreius Aperbacchus.

longo subduximus Apœnino. i. & hoc qdē modo, præcipientes Alpium
 rupes & uicta flāmarum impetu iuga confregimus, uiamq; cōfecimus
 &c. quomodo factū esse indicat Liui⁹ Decad. tertiæ lib. primo. Præte
 rea non placet, omnino uideri eos a Persio per eius uersus exemplum
 reprehendi, qui regione quinta spondæo pro dactilo utantur, quod
 ipsum maxime aliquñ decet, ut in illo Maronis, Cornua uelata; obuer
 timus antēnarum. Sed hoc potius a Satyro notatū fuisse, qd̄ hac sibi
 temere nimis methaphora usurpata uisa est, ut os prupe saxoue dixe
 rit, cū scribere potuisset, Siciuga præcelsi confregimus Apœnini, uel
 similiter, Siue, quod est uerius quod Apœninū nominauerit, cū re uer
 ra Hannibal nō Apœninū, sed Alpiū Pœnarū uel Pœninarū itregerit
 igni & aceto iuga tā alta, ut autore Liuiō nono primū die difficili iti
 nere ad ea peruentū sit, a quarū oriētali latere Apœninus incipit. Si duz
 bitas, lege Pli. ca. quinto tertii lib. quū de Alpibus populisq; ialpinis
 locutus, tandem in hæc uerba habet, Apœninus mons Italiæ amplissi
 mus, perpetuis iugis ab Alpibus tendēs ad Siculū fretū &c. Tamen si
 nec multi damni nec rursus magnæ frugis sit, utrum defenderis, nisi q̄
 hoc mihi uerosimilius uidetur. Nam & Ouid. dixit, Magna parens ter
 ra est, lapides in corpore terre Ofsa reor dici &c. Hoc ausim asserere,
 uocabulum Apœninus, carmen nec planū nec politum cōstituere, nisi
 aut prima aut penultima hexametri regione locetur. Hinc & Luca. li.
 secundo. Vmbrosis mediam qua collibus Apœninus, & Silius lib. iiii.
 Piniferum cœlo miscens caput Apœninus, ut alios omitram, quod si
 hoc in tam clavis scriptoribus cōmode factum uidemus, cur ut indecēs
 ter usurpatum Persius culper? Tu uide Rudolphe, & iudica, ego ad
 te, quid ipse sentiā scribo, qui locum istum Persianū ita curasse uideor
 ut nec splenio nec malagmate amplius fouendus sit, sed cicatrice etiā
 abolita plane cōualuerit. DE ANTIPODIBVS quod scribis, nō est
 tam difficile, q̄ uideri potest diuersos scriptores legēti, quorū sæpe di
 uersa, sæpe dissona traditione contingere solet, ut legentis anim⁹
 dū quid sequendū sit diligentius inuestigat, adeo distrahitur, ut quo
 tendendū, aut quæ demū causa apphēdenda sit penitus ignoret. Pri
 mū omniū Antipodas esse indubiū est, mathematicis id ipsum demō
 strationibus & Cosmographorū diligenti obseruatione euidentissie
 indicantibus, Scribam de ea re cōpluſcula in annotationibus meis in
 Pomponiū Melā, quas edam, cū extremā imposuero manū, Interim
 autē, ne uel ab Augustino diuertas negante, uel Lactantio fidem præ
 beas somnianti, qui sint Antipodes & quomō sint paucis accipe, Scire

M

De Antipo
dibus.

EPISTOLA

te arbitror Mathematicæ peritos uniuerſum circuli ambitū, partibus trecentis ſexaginta quos ipſi gradus appellant metiri & abſoluere ſolere, ex his nonaginta tribuere quadranti, centū & octoginta hemicyclo, ut eſt notum. Quū ergo tota terræ habitatæ moles, cōtemplanti tibi in animū uenit, cum ſit rotunda, ut nō Mathematicis ſolum ſed etiā Phyiſicis placet, eā ipſam ſic concipito, ut q̄ſi ceſpes ex ampliſſio oceano parte ſui emineat, & una rotunditate ſeſe aquāq; ſimul, in q̄ partim latet partim eminet/abſoluat. Id qđ nos tibi paulo poſt uberiſus oſtendemus, Tū quatuor mundi cōmunes cardines. i. ortū, occaſū, meridiem, & ſeptētrionē ex Ptolemei maxime traditione, quē nemo eius rei nō fatetur principem, cōſiderare te eſt opus. Poſtremo, q̄tum latitudinis habitatæ terræ portioni reſpōdeat quantūq; lōgitudinis, in animo cōſtituere, quo facto, cōſtabit tibi, terræ ſolidæ in longitudinem excuſſum multo eſſe maiore q̄ in latitudinē. Longitudinis autē dimēſio a meridiano p̄ximo Gadibus ſiue colūnis Herc. & fortunatis in ſulis ſumitur, ultra quē priſcis nihil erat cognitū, gradibus ordine per æquinoctialē metientibus. Latitudinis autē ratio, uel declinationis (nā hæc nomina confundo in præſentia) de polo in polū ſe extendit ſi hemiſphæriū metimur, medio æquinoctiali, ſiue a maximo parallelo q̄ æquinoctialis eſt, ita ut æqua diſtinctio longitudinis a meridiano expreſſo in meridianū excedat, latitudinis autē a parallelo in parallelum, id quod in cōmunibus tabularum proiectionibus per facile eſt uidere. Quia igit̄ ex Ptolemei deſcriptione, ut interim recentiorū diligentiæ expanſæ terræ ſpaciū omittam, cōpertū eſt ad centeſimū & octuageſimū graduū. i. hemiſphæriū longitudinē habitatæ & cōtinentis terræ pertingere, & in extimis oris frequentē eſſe mortaliū habitatiōnem, negare id nemo poterit, quin tanta interuenientis ſpaci diſtantiæ ſiti, Antipodes ſint, ſi modo ex deſcriptione Antipodū punctos diametri per centrum terræ ductæ, & ad ſoliditatē habitatæ terræ terminatæ attingant. Qui igit̄ in extima India ultra ſinū magnū Catagaram habitant, cui. x. graduū ultra æquinoctialē in Auſtrū latitudo eſt, hi ducto ex eodē gradu diametro quæ centrū terræ tranſeat, Antipodas habent. i. pedes ſibi ex oppoſito loco cōtrouertētes uerticeſq; a Diametro traiectos, in ſinu Heſperio: horū enim latitudo. x. graduū citra æquinoctialē in Boreā tenditur ad occidentalē interioris Africæ partē. Vide Ptolemei cōmunē ſitus terrę tabulā & quod aſſero deprehēdes. Secundū latitudinem autē, cū nec iuniorū nec uetuſtiorū quiſpiā ſub mundi uerticibus habitationē compererit Antipodes eſſe nequeunt,

Antipodes
eſſe indubi-
um eſt.

in uno scilicet hæmisphærio, cuius aqua dimensio ab æquinoctiali accepta in utrunq; polum. 90. graduū dist tia extendat, quemadmod  hic de ea intelligo, constat enim c tinent  terram ut dixi intra polos in longitudinē ad h misph ri  exp di & ultra, ab æquinoctiali uero ad polos minime. D  uero h c consideramus opus est anim  quasi in aerem suspensum, ceu omnia collustrant  & metient  erigere. Dem  ergo q  terra secund  latitudinē in Arctos ad gradū. 71. uel circiter excurrat (nolo em  in hoc tibi ad amussim obligatus esse, tanta presertim festinatione scribens) & iterum in Austr  ad gradus. 50. nond  tamen Antipodas habebis, c  nond  habeas h misph ri  quod punctis diametri per centrū terr  excurrentis ut dixi terminetur. CAUSAM autem terr  angustie secund  latera c  Alberto Germano maximo philosopho puto esse abund  aqu  circa uertices m di generation , qu  utrinq; terr  apparenti incumbit, magnoq; fluctu  impetu quo minus lata sit, coercet: hinc & illoq; later  iniquitas provenit, c  orientalis ora & occidua multo rectiore excursu  que . SED uideri tibi posset ex his q  hactenus scripsi, Antipodes secund  latitudinē quoq; loc  c  habere posse. N  si a punctis diametri Antipodas secund  longitudinē sub  quatore constituentis, circ ferentiam duxero, hæc ipsa per polos discurret & h misph ri  c plectetur, hoc autem si marginib  longitudinis eminet, secund  latitudinē idem eminere necesse est: nisi quis dixerit aquas a polis in eminentis terr  portione  ascendere, & latera occupare, quod contra natur  motus aqu  esset. Data igitur sub polis terra, datur & Antipod  secund  latitudinē dist tia. VIDERI posset hoc Rudolphe, his qui terr  ex aqua tanq  cliu  rotund  alique ex plano lacu, iusta parte sui prominere existim t, Aut ut pom  natans ut prisci qdam putarunt, Quod hercle admodū crasse Mineræ u  est imaginari, c  res ipsa multo aliter sese habeat. Terra enim, ut multiplicia demonstration  experim ta docent, & Georgius Peurbachius Germanus Mathematic  sci tissimus, in suis sup Sph r  lo nis de sacro Busto collectaneis script  reliq t, una c  circumfluis undis glob  absoluit, ut imaginari & colligere animo sit opus, terr  qu  nature artifex aialib  q  sine aeris cōmuniōe uiuere neqb t, aq  uacu  & discopert  reliq t, tanq  tenu  ex lacu paludeue cespit  eminere, unaq; c  undis iflecti inq; globi specie q  diu durat iclinari. Cui sentētie Strabon. lib. iii. a principio accedit i  h c uerba. Subiect  ergo sit rotund  una c  mari terr  e  un q; & e d  c  aquorib  supfici  habere. & Pli. ca. 67. li. 2. n  refrag t q̄q̄ dilig ter p sit da itellig daq; sint, q  sequ ti ca. i  h c

Terra c  aq 
rot da est.

EPISTOLA

Terræ pmi-
nentia.

Nota.

Terræ mutā
tur.

uerba habet. Est igitur in toto suo globo telluris medio ambitu percircincta circumfluo mari, nec argumentis hoc inuestigandum sed iam experientis cognitum, Nam error esset non paruus si quis telluris dimidium ex aqua undique prominere dicere Plinium existimaret, qui per medium ambitum excursum eius in CLXXX. gradus ad minus secundum longitudinem intelligit, quod Ptolemeus quoque indicat uerissimum esse. Ex quo illud consequens est, non idem esse centrum magnitudinis terræ & centrum grauitatis. Cum uero ut dixi antea, undarum grandior esset a polis impetu, propterea quod ob aeris in his locis uehementem ex frigore ingrossationem perpetua esset & abundans aquarum generatio ut Albertus, quod dixi, indicat, non potuit tantum spatium secundum latitudinem relinquere terræ, quantum longitudinis habet, Nec sequitur, circumferentiam ab Antipodum uestigiis ductam circum circa terram contingere debere, si uno in loco attingit, ex causis iam dictis. Latitudinis autem & longitudinis mensura, certo & immutabili limite in terræ forma præscribi non potest, propterea quod oceani rapina (ut Plinius ait) in incerto est, terras dans & adimens, uicissitudine illa rerum naturæ sempiternis legibus instituta, quod ipsum ostendit Pomponius. libro primo in Africæ descriptione, & Aristoteles lib. Metheo. secundo cap. sexto in hæc uerba. Non semper eadem loca terræ aquosa sunt aut arida, sed permutantur secundum fluuiorum generationes & defectus, & non semper hoc quidem mare hoc autem terra perseverat sed fit ut sit mare ubi est arida, ubi autem nunc mare iterum hic terra &c. EX RECENTIORUM autem inquisitione, si Americam a Vesputio repertam, & eam Eoæ terræ partem, quæ terræ a Ptolemeo cognita adiecta est, ad longitudinis habitata rationem referimus, longe ultra hemisphaerium habitari terram constat. Immo non usque adeo imensum pelagus interfuisse inter extremum ab America occidens & oriens Ptolemei postremum, quin fere toto globi ambitu terra habitationis frequentia culta sit, quod ex Geographicæ descriptionis globulo perpulchre dinosci potest, Sed sunt qui huiusmodi demonstrationibus minus fidei adhibeant, ut hi solent quod suum agellum nunquam egressi totum orbem angustæ sepius ambitu circumscribunt, doctis nihilominus ut sibi uidentur & magnæ naturæ conscii. At nesciunt quantum eorum animos fallax philautiæ leuitas obfascinet, Nam mirari non adeo debemus, quod aut plana obambulantibus nobis aut exasperata montibus plerumque uidentur, cum ingentis aquarum terrarumque mutua copagine globum constituentium extrema superficies siue circumferentia, sensibilibus decliuis esse nequeat, uisu præferim nostro tam exiguum eius partem apprehendere, quocumque se conuerterit, Nec putemus montium iniquitatem

terræ rotunditati obesse, qui adeo nobis uidentur esse sublimes, ut pote uastū illū ambitū simul non contuentibus, quasi uero omnia q̄ ad rotundi huius corporis rationē pertinet, hoc modo defendi nequeant. Si enim totā terram simul conspiceres quoad liceret Rudolphe, quēadmodum Scipionē in Somnio conspexisse Cicero fingit, Montes tibi turbecula quædam læuia per terræ planiciem serpētia uiderentur, eo fere modo, quo agrum quempiā fuscitati a fodientibus talpis harenarū cumuli exasperant: q̄ si planā in primis terrā imaginariis, & deinde ab illo rerū creatore cuius omnia opera rationē habent, mōtes superimpositos planiciei consideras, intelliges facile, quomō se terræ rotunditas studiosis cognoscendā exhibeat, Ridiculū uero est, contendere, terram undiq̄ tam esse æquabiliter politā, ut ad unguem respondeat uel ad toruum seu Geometræ mensurā, ut inquit ubi supra Strabo, cū ad sensum correspondeat, & hoc modo crassiorē. Hoc retinendū est potius, hanc rotunditatē quā ex terra naturæ leges in prima elementorū ex Chao segregatione postularunt, eā esse quæ mōtis um tumorē adeo facile admittat, ut nihil magis. SED ut ad Antipodes reuertamur, pponā tibi Axiomata quædā & præscripta ueritatis dogmata, ut omnia tibi plus esse queant in aperto, quæ me aliquando summa cū animi oblectatione, didicisse ingenue fateor, ex Georgio Collimitio Medico ac Mathematico, pceptore mihi cū honoris præfatione nomiādo, non in his modo quæ ad terræ scrutiniū sed & in his quæ ad salubrem medicinā aliāq̄ pleraq̄ digna scitu pertinent. Ac nescio an alius quispiā adeo facile, adeoq̄ consumata tradendi ratione studiosis faciat satis? In eo ego tria esse dicere frequēter soleo, quæ non uulgare sit passim cōspicere, in his etiā qui & sibi & aliis placeant, Summā fidem & integritatē / eruditionē singularem & minime tamen insolentē nec ostentōsam, humanitatem summā, Quorū nexu factum est ut uenerē indies uehemētius ab his q̄ uerorū studioq̄ rationem sectant, & neminē eorū excludat eorū qui non fucū ostētant, sed momenta diligunt rerum, sinceri & amicitia digni, in quorū albū postquā me retulit, nunq̄ desii eum pceptoris nomine dignari. At ipse (qđ sua est humanitas) & conphilosophū me suū, & quod nimis est fratrem alterū quandoq̄ dicere a solet, quē tu cum Viennā ueneris, & nosces libenter ut uirum modestū & auidissimū studio sorū, & subinde aliarū etiā quæ in eo insignes sunt uirtutū gratia ueneraberis. HIC mihi sic cut solet, q̄renti, ut memoria teneo, de Antipodū situ fere in hāc sententiam retulit. Vnum paralellum tm̄ esse sub cuius ipsius positione

Georgii Collimitii laus

Nota.

FPISTOLA

Antipodes darentur oppositis uestigiis. Equinoctialē scilicet, a cuius quolibet interfecante meridiano diameter ducta per centrū, in eundē meridianū & paralellum contrario hēmisphērii puncto transcēderet. Rursum nullū paralellū ab æquatore recedentem hoc posse propterea q̄ per nullū diameter q̄ centrū traiciat/traduci possit. Ex hoc aut̄ istud euidens seq̄ aiebat, q̄ nullos Antipodū q̄ sub æqtore non sint, possit esse conformis hoc est in eandē partem inclinans latitudo, causa eius est q̄ diameter ex certo puncto paralelli septentrionalis per centrum ducta, necessario in paralellū incidit, habentē latitudinē Australem, æqua & congrua cum opposito distātia. Sicut Antipodes paralelli quindecimi grad⁹ latit. Borealis hic esse possunt, qui paralello quindecim graduū latitudinis Australis subditi sunt, quēadmodū hi, q̄ extimam Indiam ultra Gangē ad grad. CLXXX. longitudinis habitant, illis q̄ ultra sinū Hesperii Ptolemeo in extremā Aethiopā uergunt, ad sumptā longitudinis initium. Præterea sic referebat, Omni puncto in terra dato correspondere ei punctū Antipodū, quod si in terram excurrat habitatā Antipodes habere aiebat. Si in mare, ut plurimū contingit, habere posse, propterea q̄ inter huiusmodi puncta hēmisphērii distantia est. Quod si ibi nauis, ut sit quandoq̄, ageret, eius gubernatores reuera in tali distantia, eorū qui in terra loco contraposito agerent Antipodes essent, quod mihi solertis obseruationis, scituq̄ admodū dignū uidebatur. Rursum idem mihi ostendebat, q̄ latitudine pprie accepta, quæ ad mensurā paralellos per polos transcurrat. Omnes isti qui Antipodes secundū longitudinē sint, etiā secundum latitudinē esse, eo q̄ diameter oppositos eos constituēs, & lōgitudinis in ipsis & latitudinis regulam præberet. Quod ita esse mōstrari potest nec his quæ supra retuli contrauenit, illic em̄ id tibi ostendere uolui, q̄ nullo interueniente mari per unius hēmisphērii longitudinem in solida terra Antipodes essent, Qui tamē secundū latitudinem uel declinationē ab æquinoctiali in polos ductā essent nō possit. In uniuersum igitur dici potest in hæc uerba. Datis terræ accolis quoq̄ uestigia diameter per centrū traiecta cōtingat, Antipodes illos esse, nullo habito aut ad lōgitudinē aut ad latitudinē respectu. Nā hoc mō esse eos certum est. Quod tibi diligenter est perpendendū. Præterea contra uulgatā opinionē scriptorū Antipodibus omnia cōtrario modo euenire existimantiū, notissimū est sub æquinoctiali, præterq̄ q̄ cōtrariis uicibus diem & noctem habent ut ubiq̄, omnia paria esse, hoc est eandem noctis & diei quantitatem habere, simul æstatē, simul suo

Nota.

modo hyemem, & id genus alia, Causa in promptu est, qđ sub hoc circulo locatis una est perpetua diei noctisq; æqualitas, cūq; eandē habeant ad solem, ubicunq; sit locationē, sequit̃ qđ & tempora anni simul habeant. Et alias existimo te intelligere qđ sub om̃i parallelo sitis Periœcis omnia simul accidunt excepta diei noctisq; successione, ita ut simul hyemem, simulq; æstatē habeant. De Periœcis tamen, qui polis uiciniores diem noctemq; simul habere possunt scribam diligentius in annotamētis meis in Pōponiū. Quod si quib⁹ unus est meridianus his eodem momēto & unū meridiē & mediū noctis esse necesse est, sicut hi quibus est parallellus unus eandē habent noctis diei & quātitatem, simulq; singula anni tempora sustinēt. DE ANTIPODIBVS uero ab ægnoctiali uergentibus sic habeto, ut quanto plus ab æquatore recesserint, tanto magis inæqualia esse omnia, fieriq; ordine contrario ipsis quæcunq; fiunt existimes, potest em̃ hoc demonstrari. Postremo, omnibus q; sunt Antipodes, unus est horizon & meridianus unus. Intelligo autem meridianum circulū qui per Zenith nostrū perq; polos transcurrens totā sphæram amplectit̃, causam eius ex his quæ paulo ante retulimus, haud ægre accipis. Cū ergo sol nobis oritur ipsis occidit & e regione: neq; hoc aut admirabile uideri debet aut captu difficile: cum ipsis ortus occasusq; in respectu ad situm partium mundi eodem modo quo nobis eueniant, nisi qđ occidentia nobis sydera ipsis ascendunt adueniuntq;, sicut & ipsis cadentia in nostrum hæmisphæriū leuantur. Negare uero hęc & ut friuola contemnere, animi est degeneris, eaq; quæ in naturæ rerū maiestate cognitu sunt pulcherrima accipere & intelligere respicientis. SED dicere posses, te his intellectis adhuc in uno hærere/qđ ex antiquorū sententia non uideat̃ cōmodum dicere, sub æquatore esse habitationē ob ingentē & intollerabilem uitali temperamēto calorē, cuius tamen oppositum ego asserā, Respondeo tibi, si modo dubitas, priscos quotquot sunt qui sub æqtore habitationē esse negant, opinione potius quā aut experientia, aut efficaci aliqua ratione ductos, lapsos esse, & sibimetipsis etiam nesciis aliquando contrauenisse. Lege Pōponiū, qui lib. i. Zonā mediam ob æstum inhabitabilē ait, tertio uero libro Taprobanen habitari scribit. Pli. quoq; ca. septuagesimo secundi, Cælū ait tres mortalibus terræ partes abstulisse, septentrionē & austrinā frigore, mediā autem qua solis orbita est exustā flāmis & ob id inhabitabilē. Et tamē idē quē admodū & Pomp. Taprobanen frequētissimā hominib⁹ esse ca. xxii. lib. vi. asseruit, id qđ & Solinus simia Pliniana multis uerbis cōfirmat,

Nota.

Antipodum
unus horri-
zon & meri-
dianus.An sub æq-
tore habita-
tio sit.

EPISTOLA

Addit Pli. ca. ii. li. septimi, ex Artemidori sententia/In Taprobana insula longissimā uitam sine ullo corporis languore traduci. Multū illi aliq̃ idem sentientes a se dissensere Rudolphe, cū sit cōpertissimū, si Ptolemeo credimus, Taprobanen ita æquinoctiali subditā, ut latitudine fere triū graduū eundem transcendat, in Austrū porrecta. Qd̃ is princeps Cosmographiæ Ptolemeus, & lib. septimo, & tabula Asiæ ultima ostendit, nec dubitari quidē de hoc debet, cū in latitudinis descriptione errari non possit, adeo eius obseruatio Canonicis demonstrationibus cōstat. Vtinā tā facilis lōgitudinis obseruatio esse posset quam latitudinis est, In multis enim uiri docti nō hærent. Videntur ergo mihi plariq̃ ex uetustis scriptoribus, quod ad situm terræ attinebat, prout ad cœli circulos refertur, plura pro ingeniis differentiū q̃ pro ueritatis fide tradidisse. Albertus Magnus Germanus princeps philosophus, & Auicenna noster, nō affirmant solū, sed certe demonstrare uident, sub æquinoctiali, eo etiā tēpore quo sol per subt^o habitantium uertices gradiē, temperatiore habitationē esse quā sub parallelis tropicis, cum ipsis sol innitit, & cōstat tñ sub utroq̃ tropico frequentem esse mortaliū sedem. Lege Auicennā (ut sim breuis) ca. octauo doctrinæ secundæ fen. secundę primi Canonis, Albertū autē sexto ca. lib. de natura locorū, quē Collimitius noster nuper in lucem dedit.

Ioānes Pic^o. Eam ob rem attente perpendēdum est, an nō nimis temere Ioan. Pic^o, uir alioqui eruditissim^o & acerrimi ingenii disputator, q̃ inter nongētas propositiones quas adolescēs Romæ publice p̃scripsit, hanc quoq̃ defendere uoluerit, q̃ sub æquinoctiali nō posset esse naturalis uiuentibus habitatio, cum oppositum tanti adeoq̃ idonei uero scriptores asserāt. Mirum est profecto ipsum quoq̃ Macrobiū dicere fuisse ausum Cōmentario somnii secundo, propter Zonā exustā Antæcis nostris ad nos transitum esse non posse, cū tamen ex receptis autoribus qui longe ante sua tempora scripserāt discere debuisset, nostros peregrinationibus uariis ad intimos usq̃ Aethiopas intrasse, immo & totam Africam circūnauigasse, ut Hannonē Carthaginensem auctore Plinio. Quin & Eudoxus quidā cum Lathyrum Alexandria regē profugeret, Arabico sinu egressus per hoc pelagus Gades usq̃ peruectus est, quod ex Cor. Nepotis autoritate, Pli. scribit capi. sexagesimo nono secundi, & lib. iii. Pompo. Multo uero ante Nepotem Cælius Antipater scriptū reliquit uidisse se qui nauigasset ex Hispania in Aethiopā cōmerciū gratia, Quā nauigationē hodie Portugalię Reges summa gloria, summaq̃ fortūa instaurarūt, multis maximisq̃ cū i

occiduo tum Austrino pelago insulis repertis / quoque intercepta memoria erat. In extimis autem Africae Antæcos esse nostri climatis, quod dubitat? quod si nostri ad illos uenire, quod oberat quominus & illi ad nos uenire potuissent, quemadmodum nostris temporibus fieri uidemus? IN SVMMA, ut de hac tua quaestione finem faciam, tam esse certum debet Antipodas esse, quam sunt cogniti tibi, digiti quoque unguis quoque tui. In quo ea re his fidem dabis qui in terræ situ atque excursu cognoscendo recentiores laborarunt. Quandoquidem (ut Ptolemeus ca. v. li. i. Cosmographia scribit) in situs terræ traditione recentioribus historiis semper magis credendum quam ullis ueteribus eo quod pro rerum mutatione aut incognita prioribus aut ulteriori experientia deprehensa his patefacere datum est. BENE (ais) mihi narras. At de Augustino & Lactantio quid? aut quam in partem eorum accipienda sententia est? reicies ne quæ scribunt Vadiane an probabis? si in his perstas quæ copiose attulisti in medium hactenus, probare certe non poteris. Si probas, nulla illa erunt quæ ita esse tibi maxime uisa sunt. Tua res iam agitur Vadiane, uide quid agas. EGO mi Rudol. (ut hesitare te ex hac tandem Charybdi liberare) ut Augustini de Antipodibus sententiam probem, ita Lactantii somnia nequaquam Cōtra Lactantium. aut tueri, aut asserere possum. Ille certe cur negaret causam habuit, hic quod negaret nesciuit, quod ut intelligas, iterum mihi quasi in noua causa ordiendum est: quod si nimium turgescere literæ illæ nostræ uidebuntur, tibi qui me prouocare non desinis, culpam tribue. Si scire hæc uberius adeo desideras, patere uel ex Epistola fieri libellum epistolarum. Nam me tibi satisfaciendi quasi uno in stadio & uno curriculo cupido quedam corripuit. Nunc ad rem AVGVSTINVS non a ueritate, sed ab inuersa & Augustinus. uero nequaquam consentanea scriptorum de Antipodibus traditione abhorruit. Quam quia illustris a loqui & multarum rerum scientissimus scriptor Macrobius in Commentario Somnii secundo quasi de reperta ueritate sibi ipsi applaudens, sequitur & affirmat, uidendum tibi est ne eius lectione seducaris, Nam licet Antipodas admittat, in ratione tamen & ut ita dicam modo ponendi, toto (quod aiunt) oberrat cælo, neque hoc in illo adeo moleste ferendum est, cum uulgarè opinionem secutum / cum antiquioribus citra ueri deprehensionem periclitari eum contigerit. Voluerunt autem illi, terræ Contra Macrobiuni. molem in duo hemisphæria interceptam, ingenti pelago & inauigabili discerni ita ut unus aliquid ad alterum nihil pueniret, in quo altero nos esse, In altero a nobis longe secluso Antipodas nostros & Peræcos. Et quemadmodum hoc nostrum, torrida Zona interueniente, in duas habitabiles distinguere, extremis ob frigora relictis, ita simili modo apud illos

EPISTOLA

omnia se habere, dixerunt. Quod ex Cicerone ductum, Macrobi⁹ euidentissime indicat. QVO CONCESSO sequi necesse erat, ut duabus amplissimo mari distantibus terris duplex esset hominū in iisdē, qui se nunq̄ cōtigerint ppagatio. Quod perpendēs Augustinus cum in lib. ciuitatis dei decimo sexto, ca. viii. omnes homines terrā inhabitātes quacunq; forma eos natura effigiauerit, ex illo protoplasto uno, hoc est Adam originē ducere affirmasset, sequēti capi. ix. falsam illam & friuolam de Antipodū situ opinionē quā sibi unice obiici poterat, necessario nō minus q̄ uere reiecit & confutauit. Si enim isti essent eo modo quo illi eos esse crediderunt, cū ad eos nemo unq̄ nostri hemisphaerii attigerit, ex Adam originē habere nequaq; potuissent. Eā ob rem perq̄ prouide & erudite scripsisse Augustinum nemo negare debet, cū eo modo ne nos quidē Antipodas esse permittamus. Tantus enim error nō modo ueritati historiarū naturā, uerū etiā religioni nostrā & sacrarū literarū autoritati refragatur, quē illi nulla prorsus historica cognitione firmantes, friuola quadam coniectura assumpserunt: q̄ si quis adeo magno ecclesiarū nostrarū Antistiti adeo omniū bonarū doctorū auido & studioso, terrā esse continuā monstrasset nec ullo interceptam, ut isti fabulabant, Oceano, in qua hominū esset habitatio. CLXXX. gradibus expāsa & sibi diametro centrum traiciente opposita, hinc etiam atq; illinc nullo mari traiecto cōmercii mutui cōsuetudine coire sine difficultate posse, nō hercle Augustinus Mathematicā alioq; studiosissimus Antipodas negasset, sed demonstrationib⁹ e certissima scientiarum depromptis dedisset fidem: antiquorū logis anilibus reiectis, quos uir tant⁹, fide haud quaq; dignos esse nouerat. CVM enim hodie cōtinue terrā longitudo ultra ducētesimū & octuagesimū gradū excurrat, ubi illud ingens tandem mare erit? quod ista duo hemisphaeria dirimat? cū terra nostra utrinq; adeo ultra hemisphaerii amplitudinē pandatur. Immo ut supra retuli, parū absit America præsertim adnumerata, quin totus ille globus circumcirca promine terra sit habitabilis. Quo fit, ut his minus adhibeā fidem qui sub polis terram extare dixerūt, cum is locus iam aquæ utpote elemento longe spaciosiori deberi uideatur, & natura fortasse postquam terræ portione nudata multis animalium suum dedit locū, aquā coercens intraq; suos excursus cohibens, in ea globi parte locum deputauit ampliore, quē ob aeris incommoditatem & grauissima anni tēpora mortalibus minime idonea uidebat, q̄lem sub polis esse certo scitur. Qd̄ autē iter Antipodū latera terra iter sit, Geographi Tyrūculi sciunt,

Cōtra Macrobiū.

Sub Polis terra non extat.

Egredere ab extrema Hispania per Pyrenæos perq; Gallias, Germaniâq; & Sarmatiam usq; ad Tanaim, eo superato tende in ortû p Scythiam citra Imaum, & stringe litt⁹ septentrionale Caspii. Tû per Saccarum regionē traiectis Tauri iugis in Indiam inclina eam q̄ est ultra Gangem, cûq; ad sinû magnum longis itineribus peruenisti secundû eum in meridiem tende donec ad Catagaram peruenias, & toto fere isto latere Pto. monstrante Antipodas habes, nō eorū quidem q̄ sunt in Hispania, sed q̄ in occidua Africa iuxta sinû Hesperii adhabitant, ad quos, quantû est in terræ nuditate, nullo penit⁹ mari traiecto ex India extrema perueniri potest, Americâ autē inhabitantes longe ceteris oribus locis suos habent Antipodas, q̄ omnia instrumentis ad eâ rem pertinentibus cognoscere facillimû est. **MACROBIUS** Ciceroni q̄ si Macrobius.
gratias agens, & suæ doctrinæ perfectioni adscribens. Nos inqt, cû aliis nō patitur errare q̄ terrâ semel Oceano cingi credidere. Manifestû errorem professus quē Cicero solû indicauit, Cæterû hoc me eodem in loco Ciceronis uehementius angit quod dixit. Vides habitari in terra &c. Cum uidere Antipodes simul nemo possit, hoc præsertim admisso errore, quo prisci seducti sunt. Cum autē isthic Scipioni maior Africanus omnia sensibili demonstratōe pponat, non potest dici, uides. i. intelligis, cû etiâ paulo post dicat. Cernis autem eandē terrâ &c. Præterea esto intermedio Antipodû spacio, hoc est ad grad. LXXX. oculus prospiciens eleuet, nō poterit tamen Antipodas extimos simul uidere. Cum ex traditionibus perspectiue spherici corporis tam magni p̄sertim, dimidiû omnino, minor oculus nominata distantia uidere nequeat, id qd̄ est demonstratû. Quid ergo? Forsitan circumduct⁹ Scipio hos ita se habere non simul, sed uicissatî uidit. At hæc ut Græmatica ludicra & somnio congrua p̄tereo. **DE LACTANTIO** mallem utiq; tacere q̄ molestus esse tibi, q̄ eius autoris adeo es studiosus. Verum q̄a desideras, & tuendæ me ueritatis ardor puocat, dicendû est quicq; crassiore (quod aiunt) Minerua, nō incessendi quidē studio, in quo nemo non culpandus foret, sed satis faciendi tibi qui p̄ter reliq; rum doctrinarû studia, ea sectaris cum primis quæ literarû studiosis adeo sunt necessaria ut nihil magis. Vt itaq; dicā, qd̄ sentio, uideſ mihi Lactantius eloquētix suæ uiribus plus æquo quādoq; confusus, paulo audacius aut abiectis fastu quodā plæraq; aut multo aliter q̄ ueritas habeat accepisse animo, iq; his magnā sibi iuidiā eo cōparasse, qd̄ ita supbe, ita secure disserit q̄ si ip̄e extra omnē ingenii aleā posit⁹ errare & labi nō potuerit, oīm aut errata nō uidere solû sed etiâ olfacere,

Cicero. loc⁹

Lactantius.

EPISTOLA

Cōtra Lactā
tium.

Locus Virg.

Hic cap. uigesimo quarto libro. iiii. quod tuis mihi literis indicas, adeo Antipodes refutando ineptit, ut dubitem an cum illa scripsit, satis sis bi constiterit, nō em̄ ea solum quæ eruditissimæ exploratissima sunt, nesci re uideretur, sed probare etiā & asserere illa quæ, si Antipodes nō essēt, quod ipse contendit, falsa rñ & absurda esse, omnes q̄ sunt animi cōpotes intelligerēt. Age totū illud caput excutiamus ut an ita sit sicut dico facilius accipias. Ait primū, in titulo (de Antipodibus quos ideo esse finxerūt, quia opinati sunt mundum esse rotundū) ecce: mundū non rotundū esse pro uero & euidenti habuit: ideoq̄ Antipodes ponentiū opinionē refutare conatur. Cuius tamē contrariū, de mundi rotunditate adeo euidentius est, nō tam phisicis quā nostræ religionis scriptoribus id asserentibus, ut piaculū cōmittere merito uideri possem, si rationibus hoc loco adductis probare uellē quod nemo nescit. Audi obsecro, qd a capitis initio dicat (Aut est quisquā tam ineptus, qui credat esse homines quoq̄ uestigia sint superiora capite?) Erras o diserte Lactanti, & ea quidē in re, quā iuuetutis anni tibi indidisse debuerant. Quis em̄ uel primis Phisicæ rudimentis inbutus nescit omne id quod sua gravitate centro innitit̄ q̄cunq̄ parte circūferētiæ locatum sit, deorsum uersus niti? quod autē a centro reclinet aut se expandat, sursum tendere? Cū igitur pedibus in terram uersis centro innitantur caput sursum proferant ut nos in cœlum, caput habent uestigiis superius. Nec sub nostro est hæmisphærio, nisi quod ad usq̄ cœrū demittitur, quod cū pretergrederis, omnis linea ducta in quācunq̄ partem sursum tendit. Ideo Aristot. lib. Meteororū tertio/ubi de terremot⁹ causis fit mentio/Anaxagorā Clazomeniū reprehendit, qd' Sphæræ tñ partem q̄ supra nos est sursum esse/& quæ sub pedibus est deorsū uergere putauit, stultū enim est putare ignē in altero horizonte nō similiter sursum ferri sicut in nostro, sursumq̄ ferri q̄cunq̄ a centro ad circūferentiam tendunt. Nec nisi impropria locutione cœlū infra nos esse dicere solemus. Vnde hoc Maronis lib. Georg. primo, ex cōmuni ratione loquēdi depromptū est, cū de austrino uertice loquēs inq̄t, At illum sub pedibus Styx atra uidet, manesq̄ profundi. Cū reuera, ut Aristot. quoq̄ asserit lib. de cœlo & mundo secundo, uertex meridius sit ex natura rei sursum, quod poeta doctissimus, tametsi nō igrarit, maluit tamē (ut sæpe solet) ex cōmuni p̄suasione ducto sermone uti, quamq̄ austrinū polum respectu eius q̄ nobis ad latus habitantibus erigit̄, p̄sum decliuemq̄ dicere soleamus. At sub pedibus esse se nemo nisi improprie dixerit, nisi sub pedibus hoc est sub horizonte

intelligas. Præterea si cōcedimus Antipodas esse sub nobis nō statim id sequitur, ut credibile sit, eos caput dorsum uersus uestigiis inferius habere quod falsissimū uerissimū putat Lactan. Cui hoc triuolo desis-
pere nō satis erat. Addidit hoc amplius antipodibus positus sequi, ut tota terræ pars apud ipsos pēderet cū nostra iaceat. Item arbores de-
orsum crescere, pluuias uero & niues & grandines sursum uersus cas-
dere in terram. Quin & maria & urbes agrosq; & montes pensiles illic
esse. Indigna sunt hæc pudēda errata opere tuo o Lactāti, utinā quod
nesciebas præteriisses irrephensum, nec laceffendi cupidine inflāmas-
tus ignorantia tuam euanido linguæ fuco adeo detexisses. Augustin⁹
te longe omniū rerum peritior, terrā rotundā esse negare noluit, nec
tibi aliud affirmāti fidem dare, uidit enim quæ diceret & quibus innites-
reris. Omne graue Lactanti (quod prima philosophiæ uestibula exhis-
bent) a quacunq; cœli parte in centrū tendet deorsum tendit, & uices-
uersa quod a centro recedit, sursum. Tibi uero uidebatur, q̄ ab Antis-
podum periferia in centrū caderet, sursum cadere, quod nō est. Ac id
ipsum q̄dem ex cōmuni hominū locutione didicisse debueras, nō nisi
rem grauem cadere affirmante, aut ut grauitatis rationē habet descē-
dere, i. ad centrum tendere, nā sua sponte sursum cadere nihil dici-
sicut nec leue quidē nisi impulsū impetu, deorsum tendere, ergo q̄
quid cadit deorsum cadit. Sed quid in re aperta laboro? Qua fiducia cē-
lum non undiq; deuexū dixeris tu uidero, mihi cōstat id Astronomis,
quibus ea in re summa fides est nihil esse certius, qui cū Aristotele, &
uolui cœlum & moueri regulari ambitu asserunt, q̄ tu quoq; cōtem-
nis, cum & Aethereos orbes sphaericos esse neges. Nec sequitur, q̄
putas si terra rotunda est, necesse est ut in omnes cœli partes eandem
faciem gerat. i. montes erigat, campos tendat, maria consternat, cum
maiorē partem terræ sub aqua esse recte cognoscentibus indubium
sit. Præterea q̄s credat, q̄ tu concessa terræ rotunditate seq̄ autumas?
Nulla partē terræ esse, quæ tūc ab hominibus ceterisq; animalibus nō
incoleretur. Nā esto tellus circunquaq; (q̄ tamē euenire nō potest) ab
aquis libera nudaret, nō tamē sequeretur eā ab omni parte habitabi-
lem esse, ex multis causis quas pretereo. Postremo nō sine quadā odis-
osa petulantia, hoc philosophorū responsū irrides & cōtemnis/as-
ferentiū grauiā centro inniti, leuiā sursum tendere, & profecto quem
admodū nescire te scribis quid de his dicas ita illi si tua legent quid de
te dicant tot erroribus inuoluto se nescire faterentur, utpote contra
quē plurima dici possent. Tandem q̄ ais, te multis argumentis pbare

EPISTOLA

posse, cœlum terra nō esse inferius. Nemo credit hoc Lactanti, q̃ cœ-
lum terra sit inferi⁹, mirum est cur formides id ab aliquo obtineri pos-
se, cum hoc/admissis etiā Antipodibus/nequaquā sequat̃, nimis in re cō-
cessa sollicitus es, & ne cœlum cadat times maxime si deorsum inclin-
net. Argumentis his iam non erat opus, probare enim id cuius oppos-
situm est impossibile, non prudentis est aut eruditi sed uerbosi & sibi
ipsi suavi labiorum tinnitu blandienti, id quod tu hic de Antipodib⁹
bus calamo peregrisse uideris. Hactenus de Lactantio & eo quidē mo-
do, quo q̃spiam ipsi aduersarius obiicere posset, quē quāti sua de An-
tipodib⁹ sententia putem faciendū, ex his intelligis quē hacten⁹ retu-
li. Tu quod tibi uisum fuerit sequere, nolo cogi cuiuspiā existimationē
sed monuisse te certe uolui, ne incaut⁹ lector hui⁹ magna aliq̃ autori-
tate capereris. Andreas Stiborius Canonicus Viennensis Theologiæ
& Mathematicæ peritissimus & Encyclopediæ magister, tanti scrip-
toris tantā temeritatem demirari nō potuit cū ego ei caput hoc qd̃
antea qdem legerat sed tum attentissime relegebat, iudicii gratia
faciendi proposuissem. Nec abstinuit qdem quin assereret, magnum
Lactantio apud doctiores & fidei & doctrinæ estimationē imminui q̃
adeo hallucinatus esset, nō ob hoc qdē qd̃ nescierit, nescire em̃ huma-
num esse aiebat, sed p̃pterea magis, q̃ adeo constanter ignorata par-
tim defenderit partim reiecerit. Nāq̃ ubiq̃s errori se addicit, dū mo-
do in eo perstet sibiq̃ obsit soli, tollerabile id qdem esse aiebat, ubi au-
tem per insolentiā & pertinacem fastū, & uero impropere & tueri
falsum ceperit, eum non odiū modo cōmune uerū etiā publicam refu-
tationē cōmereri. Mihi uero uidetur hoc ex Hieronymi sententia cō-
mode in Lactantiū usurpari posse, quod Picus in una ad Hermolaū
Barbarum epistola contra eundem usurpauit, in hæc uerba. Si fuisses
o Firmiane tam frequēs in sacris literis q̃ in fictis litibus fuisti, & hoc
non dixisses & nostra nō minus fortasse cōfirmasses q̃ destruxeras ali-
ena. Sed de his satis. QVOD DE LACVS ACROMI Veneti-
q̃ nominibus quæris perlibenter respondeo, uerū si possum paucis,
Nam sum pluraq̃ scripturus, fortasse fusius, de hoc lacu qui Acrom⁹
nominatur, in patriæ illustratæ sylua secunda, quam quia fere adoles-
cens scripsi, nō eram editurus, Sed datā aliquando de edēdo fidē adeo
expostulat Hermannus Miles uir clarissimus, mihiq̃ & cōterrane⁹ &
affinis, ut quod aliquando pollicitus sum iam negare sine summa cul-
pa mea non possim. Pompo. lib. iii. Rhenus, inquit, ab Alpibus decis-
dens prope a capite duos lacus efficit, Venetū & Acromū. &c. quorū

Nota.

Andreas Sti-
borius Ma-
thematicus.

Not2.

Hermannus
Miles uir cla-
rissimus.

alterum eum esse constat, cui Hydropurgū patria tua iuncta est, mea uero hoc est oppidum Sancti Galli, pass. plus minus octo milibus ad occasum distat. His hodie ab uicinis urbibus protrita uocabula sunt, superior enim, ut scis, lacus Constantiensis, a Constantia urbiū quę ad eius sunt ambitū clarissima. Inferior lacus Cellę, a Cella oppido rei frumentarię copia admodū famigerato, sicut & Larius hodie Cumanus dicitur a Como, & Lemānus Genuēsis a genua, ut Cęsar, siue Gebenna ut fere alii. Albertus tamē noster nescio quomodo lapsus, Lezmannum hunc nostrum esse putauit, per quem Rhenus fluit, cū Lezmannū ad Allobroges esse exq̃ Alpibus profluētem Rodanū transmittere, omnes scribant. Luca. lib. i. De seruire, inquit, cauo tentoria fixa Lemāno, tētoria autē in Galliis tum habuisse Cęsarem planū est. Credo Alberto fecisse opiniōis causam Alemānos, quos ad nostrū lacum habitasse Ammian⁹ scribit, Et sunt hodie qui a deo Alman quē peculiariter coluerint, Almannos dictos credant, cuius simulachrum adhuc in eius ripe uetustissimo cœnobio quā Augiam maiore uocant, cernitur: ut uidisse se in sua Geographia Vladislāus Sunthā retulit. Raphael Volaterranus Acromū lacū Bodinę, uocabulo nō sane sceleriter excogitato nominat, cū enim hoc ex lingua indigena ducatur, uocandus potius est aut Podmicus aut Podamicus, cū & maiorib⁹ nostris Vernacula lingua dictus fuerit. Der Podmer see, ab antiqua familia nobiliū de Podmen, quorū nomen adhuc durat. NISI quis Bodicū dicere malit hoc est fundo carentē, ita enim amnes profundos lacusq̃ Ligures & Lombardi dixerunt, quos ad lacum nostrum sedes aliquādo tenuisse multa suę linguę monimēta docēt. Sed hoc puto minus erymo nominis accedere, licet & Padum Plinius ca. decimo sexto li. tertii a Liguribus Bodicum nominatū scribat, quod suorū lingua fundo carentem significet, & Acromus multis locis adeo alt⁹ existat, ut demisso perpendiculo deprehendi fundus uix queat. HOC magis mihi q̃stione dignum esse uidetur cur uetustis alter Acromus alter Venetus dictus sit? Quod & tu potissime literis tuis scire cupis, non illis dico proxime ad me datis, quanq̃ & in harum postrema pagina monebar, sed prioribus perquā (ut semper) elegātibus & scitis quibus nō iniuria dubitasse uideris Acromus ne apud Pomponiū, an Acronius legi oporteat? EGO ET SI Acromus diu probarim penitiori tñ uocabuli scrutinio facto, in eam sententiā pedibus eo, ut Acronius legi debere defendere, hac uoce indicante Lacum nostrū minus uehementia frigoris quod nostrę hyemes afferre solēt, offendi premiue, aut nulla glas

Albertus
lapsus.

Alman de⁹.

Augia maior.

Volaterranus.

Acroni⁹ vñ dictus.

EPISTOLA

Septētriōis
oceanus.

cie in uniuersum obduci, quod alioqui amnibus lacubusq; ad septem-
trionē uergentibus peculiare est. Græci namq; scriptores mundi sitū
& terrarū partitionē scrutati eum Oceanū qui in extimo Septētrione
ob immensum eius cœli gelu perpetua glacie obductus uidebat, Cro-
nium. i. Saturniū & frigidū tardumq; appellarunt. Autoribus inter al-
ios Ptolemeo & Plinio. Hic enim ca. xiii. libri nat. histo. iiii. Septētri-
onalem Oceanū, ab Hecatæo Amalchiū nominatū fuisse ait, q; hoc
nomine Scythæ eius oræ, sua lingua congelatum significarent. Phile-
mon a Cymbris Morimarusan, hoc est mortuū mare dictū, scriptum
reliquit, Ille enim Ocean⁹ (quod aliis in locis minus cōtingit) ad mul-
ta passuū milia rigescere & obdurari glacie solet, ultra quē tamen in-
penitiori Arctoo latere Croniū posuere uocabulo a Saturno qui græ-
ce κρόνος dicitur deriuato, in cuius honorē instituta quoq; festa Cronia
i. Saturnalia nominant. Ob eandē causam Dionysio pigrū mortuūq;
mare dictum esse credi debet, utpote sempiterna glacie rigidum, Me-
taphrastis Rufo & Prisciano id aperte indicantibus. Illius de Oceano
Arctico scribentis uersus sunt hi.

Dicitur ille piger, nec non Saturnius idem,
Mortuus ast aliis, minimo q; lumine Solis
Perfruitur, tarde radios nam suscipit ortos:
Nubibus & crassis premitur, nimbisq; grauatur.

Saturnius idem dicitur, inquit, Mortuus ast aliis & c. Vtroq; ex Stellę
natura ducto, nā & tardissimi motus est, & naturæ frigidæ, uitæq; hūa-
næ incolumitati maxime noxius: qua ex re extimū inter uagas stellas ī
cœlo locum habere eum, ita artifice cœlorum prouidente, uerisimile
est. Rufi autem in eandem sententiam hi uersus sunt.

Nomine Saturni late iacet æquoris unda,
Hic densata sali stant marmora, pigraq; ponti
Se natura tenet. & c.

Quia igitur lacus noster undiq; uinetis arbutisq; septus, & uerna fere
semper facie conspicuus, adeo raro glacie summis etiam Brumæ fris-
goribus ingruentibus contegitur, ut rigescere eum portenti loco ac-
colæ habeant, Acronium. i. sine frigore & Brumali molestia dictū pu-
tarim, imo constanter asseruerim, a particula priuatiua exisistēte, sicut
Atheon dixere prisca Diagoram, q; an dii essent (teste Cicer.) dubita-
rit. VENETVM VERO alterum a colore marino qui cœruleus est,
nominatum esse satis constat, Et licet utriusq; uocabuli ratio, utriq;
lacui congruat. Malo tamen intelligi a Pomponio, superiorē lacum

Lacus Vene-
tus.

Acronion, inferiorem autem Venetum Acronio proximū, quem & Cellæ lacum uocari diximus. Quamquā Pomponius Venetum dicat & Acronium, quasi Venetus introeunti Rheno uicinior sit, non tamen est ut ex illa uocularum serie mouearis, natura ipsa p̄sertim hoc quod uolui discrimen faciente. In Acronio e regione Constantiæ paulo ad septemtrionē Insula est, cum cœnobio uetusto & opulento S. Marci, ord. d. Diui Benedicti quo corpus diui Marci esse & seruari historica fide perhibēt. Memoria teneo Ioannē Stabium Mathematicum uirum doctissimum & historiarum ueterum atq̄ recentiorū ad unguē eruditum, cū de hoc cœnobio inter nos facta esset mentio, retulisse mihi uerisimile esse, Venetos qui se Marcum habere putāt, nominis conformitate seductos: q̄ apud nos ad Venetum lacum eius corpus situm sit, cumq̄ legerint in Veneto Marci corp⁹ esse, in suo putarūt. Quanq̄ in illa contentione reliquiarum plus laboris esse quā periculi constet, De his lacubus in Sylua nostra secūda, iuxta finē sic orsi sum⁹.

Ioannes Stabius Mathematicus.

Acronii mihi Musa lacus Venetiq̄ modestas
 Donabis laudes, patrios nam blandus uterq̄,
 Circuitu quanq̄ spaciofo, amplectitur agros:
 Summouet hic longo cedentia littora fluctu
 Vnda patens, geminæ geminum cui nomen, utriq̄
 Phama ingens & priscus honos, namq̄ inclita passim
 Oppida confurgunt, & cinctæ mœnibus urbes,
 Quarum una est memori Constantia nomine, cuius
 Mœnia præteriens, deducta cominus unda
 Rhenus iter gelidam curuat celeratq̄ sub arcton.
 Qui postq̄ elapsus Rhetæis Alpibus, ortu,
 Vitiferam transit sinuato flumine uallem,
 Albentesq̄ undis campos: immergitur altis
 Fluctibus & longum propriis sibi uendicat undis
 Non diuulsus iter: tandem superante fatiscit
 Agmine ab Eoa uenientis parte procellæ:
 Qua lacus immenso tractu diffunditur, amnes
 Vndiq̄ collapsos rapiens. Quem docta uetustas
 Acronium dixit, rigido q̄ ab aere nullam
 Accipiat glaciem, Scythico nec frigore pressus,
 Vernanti Brumæ mitescat tempore fluctu.
 Cœruleo Veneti nomen duxere colore,
 Nanq̄ ubi Parthasio Boreas propellit ab axe

Constantia
 urbs.

EPISTOLA

Sudificus nubes, splendenſq; intermicat æther,
Aemula cœleſti ductim iacet unda colori,
Et uarium tremulis inſcribit motibus æquor,
Hic, ubi contractis iterum ſe includere ripis
Incipit, & ſalicum rurfus proſerpere in umbra
Rhenus Nympharum pater inclitus, & decus oræ
Arctæ. &c.

Omnino autem mecum ſentiunt, qui hunc lacum Brigantinū a Solis
no nominatum defendūt, cū ille capite triceſimo ſecundo, ubi de Gal
lia, inquit in hæc uerba. Si Thracia ſit petenda, excipit ager Rheticus
opimus & ferax Brigantino lacu nobilis &c. Strabo eū ultra Rhenū
in meridiem ab eius fontibus & in ortum Rhetos eſſe libro quarto
ſcribit, poſt quos trās Licum intra Iſtrum & Alpes Vindelici, & quos
ibidem Solinus nominat Norici, uſq; ad Pānonas in ortum uergunt.
Brigantinum autem a Briganto dictum oppido perquā uetuoſto indu
bium eſt, quod ad Acronii initiū ſitum, frequenti hodie hominū habi
tatione colitur. Et quoniam ultra Rhodanum in ortum ſolis Helues
tii aduſq; Rhenum circū circa excurrūt, qđ Florus quoq; libro tertio
ſcribit, quicquid ultra Rhenū & Acronium eſt, ad Rheticos pertine
bit quos illis uicinos eſſe conſtat. Claudianus quoq; ad Rheni & Das
nubii præcipia Rhetię tractū eē his uerſib⁹ in Alarici uictoria, pđidit.

Sublimis in Arcton

Rhetia ſyl
ua.

Prominet Herciniæ conſinis Rhetia ſyluæ,
Quæ ſe Danubii iactat Rheniq; parentem,
Vtraq; Romuleo prætendens flumina regno
Primo fonte breues, alto mox gurgite regnant,
Et fluuios cogunt unda coeunte minores
In nomen tranſire ſuum, te Cimbrica Thetis
Diuiſum biduo conſummit Rhene meatu,
Thracia quinq; uadis Iſtrum uorat Amphitrite,
Ambo habiles remis / ambo glacialia ſecti
Terga rotis, ambo Boreę Martiſq; ſodales. &c.

Quos eo libētius adſcripſi / qđ Rheni in hunc noſtrum lacum fluentis,
Danubiiq; laudes continent. Non me latet Ptolemeum non longe a
lacu Verbano qui iuxta Larium eſt ad radices Alpium, Brigantios po
ſuiſſe, de quibus tamen hic intelligi nil poteſt, cum qđ Italiæ continia
ad Galliam attingentia prius memorauit Solinus: tū etiam qđ ex Gal
lia inferiori præſertim & ad Rhenum tendente, per Rheticum lacui

iter proximū in Thraciæ latus est. HABES DE LACVBVS VENETO ET ACRONIO. Intellige paucis (ut faciā epistolæ finem) de Lucano, Non sane temere fecit, nec casu sed inquirendi gratia an hæc tibi forent in promptu, ille de quo mihi scribis Panno cum de hoc Luca. lib. sexto Carmine quæsiuit. Quæ tetigit Philace, Pteleosq; & Dorion ira Flebile Pieridū, ubi de celebribus Thessaliæ urbibus mentio fit. Erratum enim est a Poeta doctis. alioqui & prope omniū rerū perito, quod ego antequā literas tuas legi nunq̃ animaduerti, quandoquidē & sensus perplanus, & interpretū consensus, non aliud mihi offerebant. Verum cum de Dorio lego Plinium inter Thessaliæ loca lib. quarti, cap. nono, Incido casu in Hermolaum Plinianæ eruditionis Thesaurum & (quod omnium maxime mirabar) hallucinatū esse Lucanū intelligo q̃ is Thessaliæ oppido id tribuisset: quod in Achaia contigisset, ubi Dorion esset irascentibus Thamyre Musis memorarum, illud autē in Thessalia non Dorion sed Dotion dici. Verum est illud Horatii, Quādoq; bonus dormitat Homerus. Verum opere in longo fas est obrepere somnum. Ceterum ita esse ex Homero & Statio, cap. quinto quarti de historia naturæ Plini. Hermolaus probat. Ago ego tibi hoc loco gratias Rudolphe, q̃ occasione studii tui, factus sum te prouocante eruditior. Non enim facile quis alius mihi de tanti scriptoris errore tam leui, quicquā persuasisset, & tanto līrarum & Græcarum & Latinarum censori fides debebatur, in tuto equidem ille gradum sistere mihi uidetur qui in rerum obscurarū iudicio ab Hermolao raro desciscit. HABES QVOD petieras, ac nescio, an ea diligentia conquisita ut uotis tuis abunde possint satisfacere, ipse ners uos contendere quodq; potui intra id tempus quod mihi ad scribendū dabatur feci, Nec est ut in hoc disserendi tecum genere/aut elegantia expectes aut aptā rerum seriem, scribimus enī ut in animū res uerbaq; incidunt, in his præsertim, in quibus res tractatę plus loci dignitatisq; sortiuntur qua ulla nitoris gratia comparare queat. Si quid est, quod aut temeritati aut pertinacię accedere putaueris, id fide careat. Sin autem placuerint singula, eatenus placeant, ut me Dauū non Oedipum sicut uolebas, existimes: quasi porro alia quærenti tibi, æqua festinatione satisfacere possem, aut de quibusuis rebus proponēti, quod Carneades solebat, extemplo respondere, quis enim hoc faxit, non doctissimus & expertissimus aliquis? Mihi certe ipsi multa restant in his dubia scriptoribus, e quibus illa deprompta sunt quæ te torserunt. In summa gratissimū mihi erit, si p̃ximis tuis ad me literis, id egisse

EPISTOLA

Stephanus
Taurinus.

Iacobus Spi-
egel.

me fateberis, quod officii ratio postulare uisa est. Nulla mihi alioqui cura struitur in quancunq; partem hec nostra sedulitas casura sit. Vale bene, & Stephanum Taurinū iuriconsultum uirū optimū & doctissimū, si adhuc Istrograni apud Cardinalem uestrū degit, meo nomine impense saluta, utq; aliquid ad me literarū det hortare, ex eo enim tēpore, quo ex urbe Roma reuersus Viennæ apud me Collimitiūq; & tum conuiuii nostri Symposiarcham Iacobū Spiegel Iureconsultum & Secretarium Cæsareū, una, se amica iucunditate oblectauit, quid agat aut qua fortuna sua stet conditio, nec fama nec literis intelligere potui: id quod mihi non parum in hominis præsertim tam amici desiderio molestia affert. Si isthic non est, mihi significa. VALE iterū.

FINIS.

SVNT QVAEDAM ob celerem, ut fit, festinationē minus emēdate impressa: quæ partim Vadiano alias occupatissimo, partim Ioanni Singrenio suo / diligentissimo alioqui Calcographo candidus lector condonabit, Potiora autem libuit indicare.

Versu. 10. facie prima Epistolæ liminaris, posterior cura, legendū.

Item. 11. uersu eiusdem faciei, prouinciā assumit.

Folio. 14. facie priori, in Scholiis ubi de Adriatico, sic lege, Ab Adria ad Illyricū mare sita. &c.

Folio. 71. in Scholiis ubi de Ancona. Vera quidem sunt quæ illic referunt, sed magis placet, ut ad ipsum urbis situm referas: quæ flexu admissi inter duopmontoria sinus sita est cubiti imagine.

Folio. 90. facie. 2. in ipso Pomponio uersic. ultimo, per eosdem & Salenos, legendū: non eundem.

Folio. 108. facie. 2. uersu. 14. in Pomponio, legendū. Quidā proximos parentesq; &c. ex Solino qui hūc locū aperte in sua trāstulit, quanq; & alia lectio non inepte quadrat.

Eiusdem folii fa. 1. uersu. 8. Quū diximus pares umbras esse sub æquatore habitantibus / cū aut Cancrū aut Capricornū sol tenet. Verū est / quātū ad parē utriusq; paralelloꝝ distantia attinet. Sed est diuersitas quæ mihi incidit cū illa impressa legerē: q; umbra ex Cancro hodie minor est ea quā corpus abiicit sole in Capricorno sito: ppter ea q; aux eius in Cancro est, & angis oppositū in Capricorno: hic ergo terræ ppior umbrā faciet longiorē, illic altior breuiorem: id qđ ad uicinos utriq; paralellos / suo mō quoq; referendū est.

HAEC & alia plaraq; meliora reddemus cum dabit ocium, nā extrusos magis quā editos labores nostros si dicat quispiam, nullam iniuriā facit: ut uere illud Ouidianū asserre possim.

Ablatum mediis opus est incudibus illud.)

Deo sit Gloria.

VADIANVS HELVETIVS, CVNRADO GREBELIO Tigurino, Heluetio, candidissimi ingenii adolescenti S.

Pero me id esse consequutū Cunrade, cuius gratia hactenus laboravi: nā p̄ximos menses si paulo doctioribus perdidisse uidebor, q̄ gloriæ meæ, nominiue male in præcipiti opere cōsuluerim, susq̄ deq̄ feram, dūmodo studiis uestris non defuisse me/ uestro iudicio cōsiterit: de te autē loquor & Rudolpho Cliuano & Georgio Bindero Tigurino reliquisq̄ iuuenibus Heluetiis qui Viennā bonas literas capescendi gratia uenerūt, quoq̄ ut haberem rationē, fecit cum cōmunis in patriam amor, tū probata & spei plena indoles, Nam uidere uideor nisi me animus fallit, futuros pluresq̄, modo cepta studia non deserant, qui & sibi & patriæ rara q̄dam doctrinarum ornamenta sint allaturi. Quicquid uero aliis frugis hæc nostra lucubratio cōferet, id uobis ceu acceptum debebitur. Quod ad rem attinet quā præstitimus, confirmare ausim, suo in loco eam reddis tam studiosis, nam situs terræ & locorū cognitio nusq̄ locum habuerit idoneum magis/ quā apud illos autores qui ex p̄fesso illa tradūt, magno hoc errore, qui sine discrimine arrepto scriptore aliquo totos margines cōmētario satiant, omniaq̄/ ut passim obuia uocabula facta sunt/ ceu farraginem quandā indigestā cōculcant, ut si apud Poetam aliquē aut Zonæ aut Bootæ stellæ aut maris cuiuspiā uocabulū appareat, statim aranearū more longis ambagibus circumductis, uix tandem ad propositæ rei sensum deueniunt, quod hercle non fieret, si suo loco suoq̄ tempore, ut par esset, singula docerēt qui docere se pollicentur. Quæ igitur ad Geographiā attinent ex Geographis, ex Cosmographis autē quæ cosmographica sunt petemus: itemq̄ alia ex aliis, ut suo loco disci/ alibi indicari queāt: q̄ si paulo fusius plarāsum p̄secutus/ uestri gratia id factū est/ nec alieno sane in loco, Vbi em̄ rectius de Antipodibus, de Antæcis/ Pericæcis/ de Nilo/ de maris fluxu refluxuq̄/ de umbris/ de locorū declinationibus/ fusam feceris mentionē quā apud autorē Geographū? q̄ illa, etiā si interserit tm̄, ita tm̄ adducit, ut nisi paulo fideli/ auidis tyronib⁹ explices, in media Charybdi naufragos deferas. Te uero Cūrade amātissime q̄a dudū ad ingenuā operā accinctū esse aīaduerti, morigerari nobis hac in re pro tua indole maxime uelim, Nec dubito quin reliqui mei inter quos & Andreas est Eggius meus a pedibus, bonā operā me ductore in īgeniis illis doctrinis nauatur sint, modo id sequant̄ quod in Catechesi nostra monuimus. Valebis. VIENNAE Kal. Maiis ANNO. M. D. XVIII.

IMPRESSVS EST POMPONIVS

VIENNAE PANNONIAE, EXPENSIS LVCAE ALANTSE
CIVIS ET BIBLIOPOLAE VIENNENSIS, PER
IOANNEM SINGRENIVM EX OE.
TING BAIARIAE. MENSE
MAIO, ANNI
M.D.XVIII.

0.0

2512
- 11.5174

